

EUGEN
DORCESCU

îngerul
adâncului

pagini de jurnal
1991 - 1998

EUGEN DORCESCU

ÎNGERUL ADÂNCULUI

Pagini de jurnal

(1991 – 1998)

©Eugen Dorcescu și Mirela-Ioana Dorcescu.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DORCESCU, EUGEN

Îngerul Adâncului : pagini de jurnal : (1991-1998) / Eugen Dorcescu.

- Timișoara : Mirton, 2020

ISBN 978-973-52-1903-1

821.135.1

EUGEN DORCESCU

ÎNGERUL ADÂNCULUI

Pagini de jurnal

(1991 – 1998)

EDITURA MIRTON

Timișoara, 2020

***Ediție îngrijită, Selecție de texte, Prefață și Note
de Mirela-Ioana Dorcescu***

Redactor de carte: Mirela-Ioana Dorcescu.

Tehnoredactor: Ladislau Szalai.

Coperta: Diana Szebenyi, după: Eugen Dorcescu, portret, acrylic pe pânză, 60/ 80 cm., de Emil Florin Grama (23 decembrie 2019).

*Preaiubitei mele soții,
Îngerului meu de
lumină,
MIRELA-IOANA*

OPERA TOTALĂ

De îndată ce am terminat lucrul la *Agonia caniculei*, Eugen a scos, dintr-un dulap auster din sufragerie, două cutii mari, aproape cât cuferele de zestre. Nu conțineau dosare, cum mă așteptam, după ce îi văzusem celelalte manuscrise. Erau acolo, înghesuite, caiete, agende, plicuri, doldora de hârtii. Am înțeles imediat că e *Jurnalul* lui, despre care îmi vorbise de câteva ori, dar pe care amânase, din diverse pricini, să mi-l arate. Nu-mi închipuiam că e atât de masiv. Nici că se afla în casă, la doi-trei pași de noi. Volumele lui, scoase la lumină după zeci de ani, îi acopereau acum masa de lucru.

Sinceră să fiu, parcă n-aș fi vrut să știu cum a trăit soțul meu în anii în care nu l-am cunoscut. Dar nu puteau să nu mă intereseze documente atât de elocvente despre un scriitor atât de important pentru mine. Deschid, la întâmplare, câteva caiete. Par imposibil de citit cu ochiul liber: sunt scrise mărunț, șirurile asaltează pagina, ocupând-o integral, ca pentru a introduce cât mai multă viață în spațiul avut la dispoziție. Îmi aduc ochelarii, lupa. Curăț lentilele cu spirt.

– Vei fi cel dintâi cititor al lor, îmi spune Eugen. N-am găsit de cuviință să le încredințez altcuiva.

– *De veras?*

Mi se îmbujorează obrazii. Mă simt ca atunci când am luat catalogul sub braț și m-am îndreptat, săltând de bucurie, spre

prima mea clasă de elevi. Providența mi-a dat, deci, și această șansă: de a transforma în text două cufere de volume despre existența Poetului ce-mi devenise cel mai apropiat suflet din lume. De câte ori nu le explicasem studenților, de-a lungul anilor, că, pentru a deveni text, un mesaj scris trebuie să aibă măcar un cititor... Un *lector in fabula*. Umberto Eco dădea ca exemplu de „pre-texte” scrisorile pierdute în milioanele de sticle aruncate în mări și oceane. Marinarii înfundau în ele răvașe, care, nedescoperite, necitite, rămâneau simple acte de emisie. Acte de comunicare ratate. Aidoma acelor scrisori au stat în așteptare și aceste volume, ferecate în cutii ascunse vederii. M-am angajat, față de mine însămi, să fac tot ce îmi stă în putință ca *Jurnalul* să fie citit cuvânt cu cuvânt. Indiferent de riscuri. Mai întâi, înfrângându-mi nerăbdarea, am rânduie, cu grijă, documentele, nu după mărime, ci cronologic. Din 1990 până în 2013, Eugen a scris mii de pagini. Câte mii?... Aveam oare să adun, cândva, la capătul lecturii, toate filele acestea, nenumerate de el? Așa cum număram, adunam și împărțeam, vara trecută, silabele accentuate și neaccentuate din poeziile lui, ca să identific *secțiunea de aur*? Însemnările erau datate cu strășnicie. Caligrafiate, cu litere ascuțite, apăstate, ușor înclinate spre dreapta, înșirate în rânduri dese, cu adevărat pedante. Le atingeam cu ambele palme, de parcă le-aș fi făcut o reverență. Ajunseseră, deci, pe mâinile mele, memoriile a vreo șapte mii de zile. Oare cât timp îmi va lua să le citesc? Cinci ani? Zece? Mai am atâția de trăit? În orice caz, n-aveam vreme de pierdut. Nu puteam începe să scriu monografia operei lui Eugen Dorcescu fără să-i citesc *Jurnalul*. Amân monografia. Aș fi citit toate paginile dintr-odată, dacă s-ar fi putut. Dar... linearitatea textelor, legăturile dintre ele mă obligă la răbdare. Procedez metodic. Scot fișele din primul plic –

galben, sepia, maroniu pe alocuri. Ca o fotografie de demult. Încep cu prima zi:

„Joi, 14 iunie 1990

Ne-am trezit devreme, la 6, ca să ascultăm știrile, în urma celor petrecute ieri în capitală. Văzusem seara la televizor tot felul de scene de violență – în oraș, la Televiziune. Ba chiar emisiunea s-a și întrerupt pentru o vreme. Am aflat de la radio că au venit minerii în București”.

Între timp, autorul se retrăsese în biroul său, de parcă n-ar fi vrut să asiste la întâlnirea mea cu „celălalt”.

Lumea evocată nu-mi era deloc străină. Recunoșteam întâmplările, locurile, oamenii, problemele și dilemele epocii postrevoluționare, ambianța. Personajele îmi erau chiar familiare. De la Universitate, de la Editura Facla, devenită de Vest, de la revista „Orizont”, de la Teatru, de la Biserică, de la Radio, de la TV. Mi le aminteam limpede. Știam și chipurile, și glasurile, și felul lor de a fi. Le revedeam cu înfățișarea lor din anii '90... De pe atunci, din '90 sau din '91, o cunoșteam și pe Olimpia Berca. O văzusem de câteva ori la Catedra de limba română. Venea cu oarecare regularitate acolo, ca să își susțină colegile din Colectivul de cercetare, atunci când acestea își prezentau, în ședințe publice, referatele din programul doctoral. Pe Viorica Goicu. Pe Mia Foarță. Niciodată nu intervenea cu comentarii. Dar ieșea în evidență. Prin eleganța moderată. Prin felul cum privea pe toată lumea de la o anumită înălțime. Prin ironia subțire a tăcerii ei. Într-o pauză, am auzit-o vorbind cu unele colege. Astfel încât îi aproximez cu ușurință vocea, îi aud intervențiile pe care le-a reținut în *Jurnal* Eugen Dorcescu, soțul ei din acea perioadă.

*

Textul era o licoare prea tare pentru mine. Dens. Polimorf. Ancorat într-o istorie mult prea recentă. Avalanșa de evenimente, de informații, de trăiri disforice năvălea asupra-mi. Trebuia să schimb tactica de lectură. Să mă detașez de biografia empirică a eului narativ. Să citesc *Jurnalul* cu ochi de scriitor. Eventual, de viitor interpret. Nicidecum de soție. De pildă, să urmăresc construcția epică: liniile compoziționale, universul de discurs, decupajul cadrelor de referință, focalizarea, stilul naratorului, constantele lui de gândire și de expresie, calitatea reflexiilor și a reflecțiilor, reliefurile estetice, psihologia personajelor, dinamica imaginilor, metatextualitatea, simbolistica, în fine, orice mi s-ar fi părut relevant pentru o abordare hermeneutică. Am reluat, astfel, *cea mai captivantă lectură a vieții mele*. Citeam, plină de curiozitate, nesățioasă, în ciudată că, din când în când, mult prea repede, mult prea des, se făcea noapte și trebuia să întrerup lectura pentru câteva ore. Eram încântată de altitudinea scriiturii: morală, conceptuală, estetică, semiotică. De caracterul ei aristocratic. Autorul, cultivat, manierat, conștient de statutul său ontologic și axiologic, nu abdică, în nicio împrejurare, de la standardele lui. Nici în derularea poveștii, nici în dialoguri, nici în comentarii, nici în pamflete. La suprafață, toate se complicau, din orice întâmplare se ivea o dramă, se acumula tensiune, se înainta masiv înspre rău... În subsidiar, era exact invers. Se limpezeau. Se simplificau lucrurile. Se topeau într-una și aceeași lumină. Toate aspectele negative ale existenței (sociale, culturale, politice, profesionale) – colective sau individuale – se anulau, în subtext, valorificându-se. Manevra, recurentă, a contrapunctului spiritual atenua impactul mărturisirii unei suferințe atroce. De exemplu, orice regres – profesional, material, relațional etc. –, ale cărui efecte sunt augmentate de

tânguire, e punctul incipient al unui progres spiritual, mistic, ce sfârșește în slavă. Nici vorbă de derivă, de catastrofă, de aneantizare în genotext. Căderile la vedere sunt compensate de urcușul din adânc. Suferința de extaz. Paradoxal? Nicidecum. E întocmai ca în poezia lui Eugen Dorcescu, ale cărei paradoxuri mi se lămureau în momentul în care descopeream, în cele mai îndepărtate straturi ale conotației, o punte perfect logică între semne. Forțarea demisiei de la Editura Facla, amenințarea instituției-idol cu falimentul și inevitabila pierdere a unicei surse de venit etc. sunt o binefacere pentru un suflet de poet anahoret, avid de libertate, liniște și singurătate.

*

Suflul relatărilor era năucitor. Nu mă mai puteam despărți de *Jurnal*. Mă întorceam mereu la caietele lui Eugen ca la un drog. Mi-au plăcut întotdeauna proza realistă, memorialistica, jurnalele, scrisorile – pentru autenticitate și sinceritate. Dar aici era mai mult decât atât. Autorul ieșea din tiparele speciei. Aș zice că și din cele ale genului. Era când poet, când prozator, când cronicar al evenimentelor, când psihanalist al propriului abis. Întotdeauna extraordinar de realist. De clasic. De romantic. Tăia în carne vie. Rănea cu briciul. Atât cât să trezească. *Deșteaptă-te, române!* pare a fi, în toate sferele existenței colective, mesajul propulsor al *Jurnalului*. În amploarea sa, un ison al imnului... „Un act patriotic”, cum spunea Profesorul G.I. Tohăneanu, salutând apariția *Psalmilor în versuri*. „Un act patriotic” în mizeria acestei lumi. În care Eugen Dorcescu face o notă aparte: toate zoaiele concretului istoric le împinge spre imaterialitatea metafizică. De aceea, oricât ar fi de cumplit acest concret istoric, scriitorul își păstrează luciditatea. Ca să fie treaz în orice moment. *For „that Day”!..., especially.*

*

În vreme ce eu îi devoram textul scris în anii '90, în biroul său, Eugen citea impasibil *Biblia*. Așa cum o face mereu, indiferent ce s-ar întâmpla în jur. De la o vreme, nu mai citește nimic altceva. Doar *Biblia*. „Profesorul Ștefan Munteanu îl avea pe Shakespeare la căpătâi. Simion Dănilă îl are, mai mult ca sigur, pe Nietzsche. E frumos, e înălțător... Dar nu e *Biblia*”, mi-a spus, odată, în treacăt.

*

Mi-am luat într-o zi inima în dinți și i-am vorbit lui Eugen despre *Jurnal*. Despre ceea ce mă intriga. De pildă, aflasem că i-a publicat, după Revoluție, la Editura de Vest, fosta Facla, un volum de versuri, intitulat *Roman*, tocmai lui Dan Deșliu!

– De ce nu? mi-a replicat. Era scriitor înnăscut. Mai întâi supraevaluat, introdus, tânăr de tot, în manuale... Apoi repudiat. Dar scriitor...

Îl văzuse la TV, prezentând concursul „Floarea din grădină”. La un moment dat, când trebuia să anunțe o concurentă, în loc să scoată din buzunar biletul cu informațiile necesare, a scos o foaie albă de hârtie. Și, cum avea umor, a spus: „Aceasta e precis o poezie de-a mea”... Dorcescu a recunoscut în acel enunț amărăciunea celui alungat din locul său. Știa prea bine ce înseamnă asta. A empatizat cu el. Și i-a publicat, după multe peripeții, o carte.

De altfel, *alungarea* este element fundamental de coeziune în trama narativă. Ca și *coșmarul*. *Crahul*. *Boala*. *Moartea*, tot mai apropiată. *Dezgustul*. *Lupta* acerbă dintre carne și duh. *Credința* în Dumnezeu. *Recluziunea*. Transformarea casei într-o chilie. Chilie, în care se confruntă, pe viață și pe moarte, ascetul și senzualul. În care au loc epifanii.

*

- Cum se vede Revoluția în *Jurnal*? m-a întrebat, în replică.

- Fără glorie. Urmată de debandadă, destrămare, rătăcire, orori. O compari cu Revoluția franceză și îl citezi, la răstimpuri, pe Flaubert, care vorbise despre „la démence universelle” și afirmase că, după acea Revoluție, intelectualii au rămas, pentru totdeauna, idioți. Tu ești împotriva curentului. Oli însăși, foștii voștri prieteni, colaboratorii tăi sunt cuprinși de entuziasm și elan. Toți vor să facă ceva, mai mult sau mai puțin măreț: edituri, reviste, universități particulare, plăcintării, mezelării. Sau să aducă monarhia.

- N-au avut atunci nevoie de un specialist ca mine în Editură..., mi-a spus, aparent amuzat. Știam că disimulează.

Într-o zi, revenind acasă de la Scriitori, Eugen l-a zărit, în fața unui bloc de pe Strada Circumvalațiunii, pe Lulu Ardeleanu, unul dintre foștii săi subalterni de la Facla, coleg apoi, o vreme, la Editura de Vest, unde și Eugen Dorcescu a lucrat, după demisie, ca simplu redactor. Bolnav, neputincios, Lulu stătea pe o bancă, la umbră, însoțit de fiul său. Își revenea după un infarct. „Să nu-ți fie teamă de moarte!” l-a sfătuit pe Eugen. „Nu-i o grozăvie. Mai întâi, vezi niște puncte difuze, ca purecii de la TV. Apoi, imaginea devine tot mai clară. Se întrevede lumina. Lumina aceea puternică, strălucitoare, ireală...” Mi-au dat lacrimile. Citisem despre el în *Jurnal*. Este cel ce se ocupase de arhiva Editurii Facla. Cel care nu avusese puterea să privească, de pe culoarul etajului întâi, și să vadă cum o transportă, jos, în holul vânzolit de la parter, niște sărmani analfabeți, cu o roabă, de la vechiul sediu, la cel al Editurii de Vest. Eugen stătea însă lângă el și se uita. Contempla dezastrul. Vedea dosarele rupte, pline de găinați, în care mai atârna câte ceva care să ateste că aparținuseră, cândva,

unei instituții de cultură. Dosare răsturnate din roabă, unele peste altele, la întâmplare, pe lespezi. O roabă de „rămășițe pământestești”. Cine mai avea vreun gând să le conserve? Nici nu mai erau de conservat. Urma pubela. O anticipare a falimentului... *Mise en abyme*.

N-am spus un cuvânt apoi. Dar întâlnirea lor m-a marcat. Mi-a amintit prin ce a trebuit să treacă, la 48 de ani, deci aflat în plină putere, un om ca Eugen Dorcescu, fost director de editură de prestigiu național, ales democratic, în 1990, cu numire de la Ministerul Culturii. Am reținut, din notele zilnice, cum îl zdruncinau psihic ura, rapacitatea, grosolănia, mitocănia celor ce nu mai aveau răbdare să-i vadă jos pe „foștii comuniști”, pentru a se așeza, cu toată incompetența și cu tot infantilismul lor „revoluționar” și „postrevoluționar”, cu o veselie dementă, pe locurile de decizie, vacantate *ad hoc*.

Se refăceau, în mintea mea, sub impulsurile diaristice, reprezentările unor întâmplări adevărate, consemnate cu un condei iute și acid. Între acestea, ca niște blitzuri, se strecurau și reflecțiile naratorului. În perioada când fusese director al Editurii Facla, înainte, ca interimar, și după Revoluție, ca liber ales, Eugen Dorcescu își asumase această funcție pentru a păstra acolo un stil de lucru urban, eficient, o emulație profesionistă, neatinsă de interese politicianiste. A rezistat până când și-a dat seama de bătaia de joc a tranziției. Și atunci, pe la jumătatea anului 1990 (de fapt, în 14 aprilie 1990), prea sătul de șicane și de neghiobii, și-a înaintat demisia, probând valabilitatea aserțiunii lui Cioran: „Singurul fel de acțiune care nu înjosește este renunțarea”. Acceptată cu mare întârziere de Andrei Pleșu (pe la sfârșitul lunii august), pe atunci ministru al Culturii, această demisie a marcat începutul recluziunii sale. Mă abțin să îi calific în vreun fel pe cei

ce au determinat-o, pas cu pas. După o schemă infailibilă. De parcă ar fi învățat-o de undeva. Au mizat pe verticalitatea, pe moralitatea, pe delicatețea lui, au știut că au cele mai mari șanse de reușită dezgustându-l. „Dacă îi facem viața imposibilă, și din afară și din lăuntru”, își vor fi zis, „așa ales democratic cum e, se va scârbi și va pleca singur...” Poate că „agenții distrugerii”, slugile întunecatului Abaddon, nici nu realizau ce urzesc. În orice caz, am decis să nu rețin paginile de *Jurnal* din 1990. Nu vreau să le fac uzurpatorilor această onoare.

*

Din 1991, textele *Jurnalului* sunt, realmente, cele ale unui scriitor. Imaginile zilei sunt subtilizate, fără excepție, într-o scriitură artistică. Eugen Dorcescu nu se mai dăruiește Editurii. Dimineața se achită cu sârguință de sarcinile modestului său post, redactând cărți. Și atât. După-amiaza se întoarce la masa din sufragerie, cu vedere spre bulevard, spre turla de biserică, spre cer, și scrie cărți una și una: pe de o parte, volume de creație: *Cronică*, *Abaddon*, *Exodul*, *Poezii despre și pentru Raluca*; pe de alta, stihuirii de cărți biblice: *Psalzii în versuri*, ed. I și a II-a, *Ecclesiastul în versuri și Pildele în versuri*. În pofida tuturor încercărilor vieții. Transformă lovitura din plan profesional într-o nesperată șansă de a pune în operă „darul său de har”. De a deveni ceea ce este: cunoscutul poet creștin, mistic, metafizic din elita culturii bănățene. În relație cu adevăratele personalități ale Timișoarei: Profesorul G.I. Tohăneanu, Profesorul Mihai Cazacu, Dr. Viorel Șerban, Dr. Constantin Luca, Dr. Mircea Lăzărescu, Dr. Lucian P. Petrescu, Părintele Nicolae Neaga și Părintele Ioan Negruțiu. *The happy few*.

„Nici nu știu uneltitorii mei, nesățioși, grăbiți, fără minte, ce mult bine mi-au făcut!” mi-a declarat Eugen, zilele trecute,

gânditor, continuând: „Și nici nu știu ei cât de mult rău și-au cășunat loruși!... La Dumnezeu nu există părtinire”.

*

După o vreme, i-am comunicat lui Eugen care este planul meu privitor la *Jurnal*. Intenționez să tehnoredactez o selecție de materiale, din perioada 1991-1998, care să fie reunite ulterior sub un titlu clasic. Eventual, *Pagini de jurnal* (1991-1998).

– Care va fi criteriul de selecție? m-a întrebat.

– Cel de natură estetică. Am observat că paginile cel mai bine scrise tratează și teme mai grave. Am sentimentul că va fi o capodoperă a genului. E un veritabil *Jurnal de scriitor*. În mod sigur, acesta va fi capodopera ta în proză.

Nu a respins ideea. Știa el că nu mă hazardez. Că am proprietatea termenilor. Și că, până la urmă, nu fac nimic fără știrea și avizul său. Totuși, am încercat să-mi justific, ca în fața unui examinator sever, proiectul de editare.

– Am găsit în aceste caiete și documente de istorie contemporană, scrise fără menajamente, și psihologie, și filosofie, și religie, și artă. De fapt, l-am citit ca pe un roman. Ca pe o operă completă, cum ai mărturisit, la un moment dat, că ți-ai fi dorit să scrii. Câtă energie creatoare nu ai masat, în mai bine de 20 de ani, spre acest *Jurnal*! Veridic, fascinant, foarte expresiv. Odă expresivității cuvântului românesc. Portretisticii. Modalităților discursive. *Jurnalul este opera ta completă*. Riguroasă, coezivă, bine armată. Plină de „puneri în abis”, de recurență, de strategii de propulsare. De suspans. De imprevizibil. Redă mișcarea vieții. Este un elogiu al solitudinii. Ție ți-a priit turnul de fildeș. Era și un punct ideal de observație... Mă întreb câți ar fi alungați de ai lor, ca tine, fără a se considera victime? Câți ar putea găsi în asta

un motiv de satisfacție? Tatăl meu și alți doi colegi ai săi au murit din exact aceeași cauză.

Îți arăți aici virilitatea, maturitatea și forța verbului. Introduci, la locul potrivit, nu doar tablourile unei înfricoșătoare agonii, ci și ceea ce gândești tu despre acest tărâm al urii și al ticăloșiei. De care te delimitezi, precum Iisus, care spunea că „Împărăția Lui nu e din lumea aceasta”. Te vezi într-o foarte bună lumină: ca ființă spirituală, care frecventează sistematic literatura franceză și, îndeosebi, *Scripturile*. Închei însemnările zilnice cu citate care arată că „nimic nu e nou sub soare”. Că totul e ciclic. Și în van. Ești „pătruns până în măduvă de spiritul Ecclesiastului”. Dar nu pesimist. Căci Dumnezeu îți deschide ușă după ușă. Până la urmă, ești chiar fericit. Nu știi de ce ai amânat atât să publici *Jurnalul*...

– *Jurnalul* nu se publică în cursul vieții!

– De ce? Ai ajuns chiar la vârsta la care se publică memorii, jurnale, sentențe... Ce avantaje și ce dezavantaje îți poate aduce această carte? Cum să o mai ții ascunsă? Ai scris la ea peste 23 de ani și ai abandonat-o. Mă mir că ai putut răbda atât... să înăbuși adevărul tău. Trebuie să ai „putere pentru adevăr”.

*

Cartea avea să se cheme *Îngerul Adâncului. Pagini de jurnal* (1991-1998). Titlul i-a fost sugerat autorului de arhitema *Jurnalului* său: *nimicirea*. Un titlu bun, puternic. Romantic. Ca și personajul central: antitetic.

Ca să fac mai accesibilă lectura, mai prietenoasă, în special pentru generația tânără de cititori, m-am decis să introduc note de subsol.^{*)} Căci, deși faptele sunt cantonate într-un context socio-istoric, impresia de trecut este anihilată de viabilitatea trăirii, atât de personalizată și de sincer exprimată, încât se poate

generaliza și poate deveni un foarte bun model existențial. Între paranteze drepte, am introdus câteva precizări minore, ori de câte ori mi s-au părut necesare. Nu am nicio rețineră în a proceda ca un dascăl. O operă literară care nu poate fi utilizată într-un act pedagogic este nulă. *Îngerul Adâncului* are caracter formativ. Este o carte de învățătură. Pilduitoare. Bunăoară, Eugen Dorcescu face tot ce poate ca să-și iubească aproapele. Dar nu se amăgește că acesta ar fi bun. Nu se lasă înșelat de fățarnicia lui. Știe până unde merge răutatea umană. Și deduce, odată pentru totdeauna, că oamenii se nasc, mai degrabă, răi. Și că nimic nu-i schimbă. De aceea, îi e cumplit de greu să îi ierte și să-i mai și iubească, după ce i-au făcut atâta rău. În mod repetat. Însă, dacă Dumnezeu a poruncit așa..., așa face. Se vindecă de mizantropie. Le poartă de grijă părinților. Își iubește și își ocrotește soția, nedezlipindu-se de ea, îndeosebi după ce devine fragilă trupește. Face tot ce-i stă în putere ca să respecte și Legea. Nu ajunge iubirea. Trebuie corelată cu fapta. Nu ajunge dorința de a fi mai bun. Trebuie să devină mai bun. Ca să nu își reproșeze nimic. Să merite bucuria fără de seamăn a Împărtășaniei. A nădejzii. Astfel, se înseninează. Astfel, ajunge să se iubească pe sine. Astfel, are parte de epifanii în propria casă.

*

În ceea ce privește realizarea artistică: niciun loc comun. Nici semantic, nici stilistic, nici semiotic. Dimpotrivă: bogăție sinonimică, varietate lexicală, polisemie subliminală, subtilități simbolice memorabile. De exemplu, sângele vărsat, ca simbol al morții, al sfârșitului neprevăzut:

A. *În faptul cotidian...*

La un colț de bloc, o femeie pierdea sânge; i se spărsese o venă și nu se putea deplasa la spital decât ajutată de protagonist;

îi lipăia piciorul în pantoful plin de lichidul vital. Ajunsă acolo, a leșinat.

Pe un drum de țară, într-un vis, tatălui, bătrân, slăbit și însetat, i se prelinge pe bărbie sânge din gură. Nu mai poate continua drumul.

Pe carosabil, vizavi de restaurantul Stadion, o femeie, moartă într-un accident, are părul, alb, plin de sânge. Tocmai sosise o mașină de la Pompele funebre. Naratorul și-a făcut cruce.

Din simptom al unei boli letale, sângele ajunge simbol al răului. Provoacă angoasă. Este incorporat în amenințarea morții subite, amenințare care l-a năruit pe protagonist, schimbându-i radical destinul.

B. *În faptul excepțional...*

În Revoluția din Decembrie 1989. Simbolul trece din sfera individului în cea a societății. Răul se amplifică. Sângele de pe dalele orașului se aseamănă cel mai bine „apei vărsate pe pământ”, ce „nu se mai poate aduna”. Timișoara este un oraș martir. În sens etimologic. Mărturisind despre împrôșcarea cu sânge. Despre violență. Despre crimă. Poartă încă și va purta mereu aceste urme, invizibile, dar deplin asimilate, ale morții tragice. Și eroice. În acel moment istoric, sângele jertfei a fost împrăștiat de o ploaie năprasnică, de sorginte divină în viziunea autorului, menită să extindă pe fața întregii cetăți, să infiltreze, în adâncurile sale, semnele sângerii ale unui păcat impardonabil:uciderea fraților.

În toate ocurențele menționate, sângele se află în centrul unor imagini cutremurătoare, veridice, cu o forță perlocuționară devastatoare. Șocante, inubliabile, „pre-apocaliptice”. Fiindcă se

văd înaintea ochilor. Se referă la un sfârșit care poate fi al oricui. Deci, și al celui ce citește. Sângele = iminența morții în conținut. Așa reverberează cuvântul-simbol la Eugen Dorcescu.

*

Finalmente, și această carte, precum cele de poezie, ne vorbește despre *ființă* și despre *Ființă* – tema de căpătâi a creației dorcesciene. *Îngerul Adâncului* (2020), împreună cu *Nirvana. Cea mai frumoasă poezie* (2015), constituie *opera totală*, cea la care a râvnit Eugen Dorcescu: „exhaustivă, rotundă, impenetrabilă pentru comentarii, definitivă”.

Mirela-Ioana Dorcescu

^{*)}Pentru acestea am recurs la următoarele versiuni ale *Bibliei*: *Biblia sau Dumnezeiasca Scriptură*, a Vechiului și Noului Testament, tipărită întâia oară la 1688..., Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988; *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994; *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Societății Biblice Interconfesionale din România, 2014; *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Gute Botschaft Verlag (GBV), Dillenburg, West Germany, 1989, 1990; *La Sainte Bible*, traduite d'après les textes originaux hébreu et grec par Louis Segond, Édition revue avec références, Alliance Biblique Universelle, f. a.; *La Bible de Jérusalem*, Éditions du Cerf, Paris, 1973; *Les Saintes Écritures*, Éditions Les Témoins de Jéhovah de France, Boulogne-Billancour, 1995; *La Santa Biblia*, Reina-Valera, 1960, Sociedades Bíblicas Unidas; *La Santa Biblia*, San Pablo, 1989; *The Holy Bible*, New International Version, Zondervan Publishing House, Grand Rapids, Michigan, 1986.

Templiarul

Mi-am amintit cumplita „Dăeș Trae”,
O zi de război. O, ce zi!
Cu trup cicatrizat în bătălii,
Înaintam, la trap, spre-o mănăstire.

Pe drum, eu, brav ostean al lui Hristos,
Eu, lângă Crucea Domnului străjer,
Am fost trecut prin sabie și fier
De oameni lui Filip cel Frumos.

Amurgul, cheag de sânge vînetu,
Și soarele de spușă și de corum
’Au preluat destinul meu postum.
Și iată, peste vreme, sunt iarăși viu.

Eugen Dorcescu

5 februarie 2020.

1. MOTH TAMUTH¹

Vineri, 1 februarie 1991

Noi vom muri și vom fi ca apa vărsată pe pământ, care nu se mai poate aduna. Dumnezeu însă nu voiește să piardă sufletul...²

Citez adesea fraza aceasta. Căci e necruțătoare și blândă totodată. E ucigător de frumoasă. E ADEVĂRATĂ!

Sâmbătă, 2 martie 1991

După-amiază, în timp ce eu citeam în dormitor, a venit Oli și, cu multă sfială, m-a rugat să nu mă supăr, dar ar vrea să-mi spună ceva. Cum să mă supăr? Despre ce e vorba? Dacă va muri, când va muri, nu vrea să fie înmormântată alături de Bubu și de Buni [părinții ei], ci într-un alt mormânt, unde, dacă doresc acest lucru, să vin și eu mai târziu... Vântul durerii și al deșertăciunii mi-a pustiit sufletul. Ce sens mai au toate? Niciunul. „Firește că vom fi înmormântați împreună”, i-am răspuns. „Am putea să alegem cimitirul din Stroiești”. A șovăit, a murmurat că acolo n-o să vină nimeni la noi, n-o să pună nimeni nicio floare. Dar, dacă eu vreau așa, așa să fie... Nu vreau cu tot dinadinsul. Am avut, totuși, eu, care m-am gândit atâta la moarte, am avut repre-

¹ *Moth tamuth* (ebr.). Literal: „Murind, vei muri”. Cf. *Facerea* 2, 17: „... vei muri negreșit”. Cea dintâi menționare a morții în *Biblie*.

² *2 Regi* 14, 14.

zentarea proximității ei. Treptat, acest grup existențial – părinți, copii, frați – s-a apropiat de punctul final al aventurii. Iată, eu și soția mea, noi care ne-am iubit și ne iubim, vorbim acum despre o despărțire sigură și despre o unire veșnică, poate iluzorie. Tragismul sumbru al vieții mi-a înnegurat azi, în întregime, ființa. Nu mai fac nimic. Niciun eseu. Nimic. Nimic. Căci nimic suntem și nimic e totul.

Duminică, 3 martie 1991

O, Doamne! Pentru omul metafizic nu există nicicând singurătate. Sunt fericit că năzuiesc spre Tine și că Oli e în preajmă, că-i aud vocea și pasul. Lasă-ne împreună și ia-ne împreună!

O sfâșiere cumplită îmi năruie iarăși ființa. Nu pot uita infinita jale și delicatețe cu care mi-a vorbit Oli ieri. Cu câtă nesiguranță și timiditate, de parcă s-ar fi temut de forța cuvintelor, mi-a spus de venirea mea acolo, în urma ei. „Și mai târziu, dacă vrei, vii și tu acolo...” De ce mai târziu? Ce-aș mai putea face după ce ea ar pleca? Să scriu poezii? Să citesc manuscrise? Să ascult interminabile și vane dezbateri politice? De ce mai târziu? Ea accepta însă, cu modestie, ca întotdeauna, să meargă înainte, să rămână singură, să aștepte. Nu pot fi reproduse nici cuvintele, nici tonul, nici privirea ei. Și nici nu vreau să le reproduc. Pentru ce să le reproduc? Și pentru cine? Simt cum mă umplu lacrimile și cum răbufnesc, aidoma unui val. Nu știu de ce, dar mi-e limpede că întâmplarea aceasta va marca, a marcat deja, un punct decisiv în existența mea. Acum am realizat, parcă definitiv, ceva la care am meditat mereu, dar pe care nu-l puteam, în mod obiectiv, înțelege, fiindcă nu eram în locul de unde se vede sfârșitul. E ca și cum ai fi ajuns, în fine, pe muntele ce-ți mascase, multă vreme, marea.

Știi că marea e acolo, istoriseai despre ea, o cântai, dar totul rămânea, încă, impersonal și ipotetic. Ieri, pentru prima dată, m-a străbătut, cu adevărat, frisonul, asumat, aproape trăit, al morții. Cruzimea ei inexorabilă.

... Totul e numai amânare. Și atunci, ce rost are zbaterea diurnă? Ce rost au eforturile mele? O tristețe neagră îmi îngheață sângele.

Joi, 7 martie 1991

Între timp, e interesant, poate, de urmărit spectacolul deșertăciunii febrile, în goană după nimic. Acum câteva zile, când am fost cu Oli la doctor și ne-am întâlnit cu familia Străin, am putut să constat atitudinea lor de activiști. Radu „merge pe teren”, e preocupat de domnul deputat I. Rațiu („Are mare nevoie de ajutor!” a zis el, cu o privire plină de gravitate). Aflu că, la Universitate, unde deputatul a fost invitat, un distins septuagenar, eminescolog, rector, l-a numit „mare om de cultură”. E un asemenea fripturism, că-ți face greață. Sau, mai degrabă, milă. Ce nevoie au unii și alții de acest servilism înjositor? Ajung să idolatrizeze ființe umane, să se prosterneze în fața unui muritor?!...

*

Firește, fenomenul alienării e oarecum interesant, dar el e, mai ales, dezolant și dezgustător. Mai înainte am vorbit la telefon cu Gheorghe Schwartz și mi-a spus că Uniunea Scriitorilor e amenințată cu dizolvarea. Regretabil, poate, dar prea mulți s-au căpătuit și acolo. Cu sau fără Uniune, dacă ești scriitor, ești scriitor. Dacă nu, nu. Uniunea nu te face scriitor.

Sâmbătă, 9 martie 1991

... dacă stau să mă gândesc și să inventariez, azi, pe durata unei zile întregi, nu s-a întâmplat aproape nimic. De unde atunci sentimentul de împlinire ce mă stăpânește? Sunt perfect satisfăcut de această ne-evenimentialitate. Mă simt întreg, nerisipit, încercând o comunicare cu esența. O, Doamne, Tu ești prezent oricând și oriunde, dar noi te descoperim numai atunci când ne dăruiești pacea. *Duhul lui Dumnezeu umple lumea, El cuprinde toate și știe orice șoaptă*³. Cea mai mare fericire a zilei, a vieții, aceasta trebuie să fie: comuniunea cu totul. Singurătatea omului metafizic e comuniunea cu Divinitatea. Solitudinea lui e, de fapt, libertate.

Marți, 12 martie 1991

Un scriitor se naște. Îl cunoști după limbaj. E creator în limbaj. Are fantezie, e imprevizibil, fiindcă simte și gândește imprevizibil. Nu e vorba de exhibiții lingvistice, ci de succulența și originalitatea exprimării, de noutatea și profunzimea asocierilor. X, de pildă, și alții mai mari decât el sunt scriitori, dar numai în planul superficial, al expresiei. Miza lor e mărunță, dar oarecum sigură. Ei pot „rămâne”, ca ciudățenii. Se salvează, după ce corabia vieții a eșuat, prinzându-se de scândurelele ce plutesc pe mare, adică de cuvinte sucite și răsucite. Miza marilor, adevăraților scriitori, e abisul. Ei pot câștiga tot, sau pierde tot. Pe ei îi obsedează cuvântul profund, izvorând din tainele lumii. Ei plutesc în Ocean, sprijinindu-se doar de plasa nevăzută a Verbului. Mulți dintre ei se rătăcesc. Firește. Caută adevăr acolo unde nu e. Dar, ca scriitori, îi recunoști numaidecât. Cum deschid gura. E interesant ce spun, nu e plat, nu-i de la alții, sau,

³ Cartea înțelepciunii lui Solomon 1, 7.

dacă e de la alții, devine, în mod miraculos, și al lor. Ce ne facem atunci cu nerozii ăștia care vor să fie ce nu sunt? Ei nici nu-și dau seama de prostia lor. Nu-i numesc. Îi știe toată lumea. Unul poate fi un bun dascăl, dar nu e scriitor. Altul poate fi mitingist, dar nu e nici el scriitor. Ești ceea ce te-a făcut Dumnezeu. Un scriitor nu e, în principiu, nici mai bun, nici mai rău decât ceilalți oameni. Nici mai mare, nici mai mic. Nici mai fericit, nici mai nefericit. E doar scriitor. Și iată că se deschide ușa și intră unul (sau mai mulți) dezorientați și pretind că și ei sunt scriitori. Și atunci începe jocul jalnic al mimării, vizibil pentru oricine (și poate și pentru protagonist). Ce nebunie! Ce ridicol! Câtă prostie! Câtă tristețe!

Sâmbătă, 16 martie 1991

Sunt mult mai util celorlalți și-mi sunt mult mai util și mie acum, când pot trăi și lucra potrivit firii mele. Apropo de *Vie et destin*. E o mare frescă. Are toate caracteristicile geniale literaturi ruse, în care este, implicit sau explicit, nu doar evocată, ci elogiată suferința, în care nu avem a face cu drame sufletești, ci cu tortura sufletului, în care evoluează nu ființe omenești, ci spectre, înecate în propria decădere și înjosire. Așa e la Cehov, la Dostoievski, la Gorki, chiar la Tolstoi, în ciuda bunăvoinței sale abstracte și la fel de suferitoare. Toți aceștia ilustrau bolgiile premergătoare Infernului propriu-zis, înfățișat de Vasili Grossman. Interesant, poate, ca experiență artistică, dezolant ca experiență umană.

Duminică, 17 martie 1991

Mâine împlinesc 49 de ani. Mi-am zis că, încă un an, până la 50, voi continua lecturile diversificate și o anumită manifestare creatoare multiplă. După care voi reduce lectura, ca extindere, în

favoarea profunzimii; de asemenea, creația. Cea mai mare parte din timp o voi consacra scrisului. Și voi continua să adâncesc marile teme. Mă rog lui Dumnezeu să mă ajute în a-mi orându-i viața în așa fel, încât să mi se releve tot mai limpede esența ei spirituală.

Miercuri, 20 martie 1991

Astăzi, m-am gândit, subit, și la un alt proiect (pe lângă volumul *Cronică*, la care lucrez), un proiect, aș îndrăzni să cred, măreț. Ce-ar fi să versific *Psalmi*? Chiar dacă nu toți, măcar 30-40 dintre ei. Iată o întreprindere temeinică, de câțiva ani, o muncă pasionantă, extraordinară. Nădăjduiesc s-o pot face, dacă Dumnezeu îmi va dărui har și tărie.

Joi, 21 martie 1991

Azi, în Catedrală, m-am rugat lui Dumnezeu să-mi dea putere să încep și să izbutesc a încheia, așa cum se cuvine, versificarea *Psalmlor*.

Vineri, 5 aprilie 1991

Știu, mă iluzionez să cred că vom renaște, că ne vom regenera. În ciuda marasmului de-acum. Dar... Azi, în fața magazinului de mezeluri din Piața Libertății, o femeie mai tânără (din mediul lumpen) o lovea dur pe una mai în vârstă (ceva mai răsărită). Am aflat și de ce: cea în vârstă îl busculase, în trecere, pe soțul celei dintâi. Acela, bietul, abia se ținea pe picioare, era la prima lui ieșire în oraș după operație. Stătea rezemat de zid, i se îndoiau genunchii, palid, palid. Și-a revenit din șoc și a început să înjure. Strident și salivând. Pe urmă au pornit târâș-grăpiș, el și soața, ajutați de o doamnă din asistență, spre o bancă. Probabil

că și bătrâna aceea s-a repezit să intre sau să iasă, hămesită, cum le e felul unora. Alte două matroane comentau exasperate evenimentul: „A înnebunit lumea”, zicea una din ele. Așa s-ar părea. Vacarm, certuri, înjurături, negoț, haimanale peste tot... Dar, destul cu această nenorocită temă. S-a înserat. Dincolo rulează un serial ce nu-mi place. Voi mai încerca să transcriu, stihuindu-le, câteva versete din *Psalmul 35/36*. După care mă voi lansa în somn, până în zorii unei noi zile. *Je me couche et je m'endors en paix. Car toi seul, ô Éternel! tu me donnes la sécurité dans ma demeure.*⁴

Duminică, 7 aprilie 1991

Asta îmi doresc în prima zi de Paști a anului 1991: sănătate tuturor, alor mei și mie; puterea și bucuria de a încheia *Psalmii în versuri*; bucuria de a vedea apărută curând *Cărarea din insulă*; tot ce îndestulează spiritul și e necesar trupului. O viață normală, deci. Și o minte limpede. *Je t'aime, ô Éternel, ma force! Éternel, mon rocher, ma forteresse, mon libérateur!*⁵ Și încă un verset, potrivit acum și oricând: *Căci precum în Adam toți mor, tot așa în Iisus toți vor învia. Dar fiecare în rândul cetei sale.*⁶

Luni, 8 aprilie 1991

Ziua de azi am dedicat-o, în cea mai mare măsură, lucrului. Dar am înaintat greu. Adică mi-a trebuit oarecare timp până a

⁴ *Psalmul 4, 8*: „Cu pace, așa mă voi culca și voi adormi, că Tu, Doamne, îndeosebi întru nădejde m-ai așezat”; sau: „Eu mă culc și adorm în pace, căci numai Tu, Doamne, îmi dai liniște deplină în locuința mea”.

⁵ *Psalmul 17/18, 1*: „Iubi-Te-voi, Doamne, vârtutea mea. Domnul este întărirea mea și scăparea mea și izbăvitorul meu”.

⁶ *1 Corinteni 15, 22*.

început să curgă rima și să-mi vină iute în minte cuvântul potrivit. Până la urmă, însă, am terminat *Psalmi* 40 și 41, încheind astfel *Cartea 1*. Am încercat vers alb pentru următorii. N-a mers. Nu mi-a plăcut. Am versificat atunci *Psalmul* 129/130 (*De profundis*) și *Psalmul* 100, gândindu-mă să fac, din 130, *Epilogul* și, din 100, *Prologul* unui volum de *Psalmi versificați*. Cred, totuși, că voi mai stihui 7 (52, 56, 59, 101, 110, 133, 142), pentru a avea un corpus de 50. Slavă Domnului că am ajuns și aici!

Marți, 9 aprilie 1991

Am încheiat cel de-al 50-lea *Psalm*. Cel cu numărul 57/58 (pe cei din cărțile 2-5 nu i-am abordat în ordinea strictă a succesiunii lor). Așadar, acum mă pot opri o vreme, după care voi reveni și voi începe munca de finisare. Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat putere să străbat, versificând, cincizeci dintre minunații *Psalmi* ai lui David. Măine sunt exact două săptămâni de când am pornit la drum. Am lucrat intens. Acum, voi lăsa textul să se așeze, oferindu-mi și mie răgazul de a lua distanța cuvenită unei scrutări critice a rezultatului. Voi relua, odihnit și atent, vers de vers și verset de verset.

Sâmbătă, 13 aprilie 1991

Se pare, totuși, că cei care au anunțat ieri la Radio București că Vasile (Bazil) Popovici a deschis mitingul au greșit. Am constatat, aseară, eroarea, la TV. Era altul, A. Popovici. Dar se zărea și V. Popovici. În grup, ceva mai la margine, cu o jachetă albastră. Iar strigăte, iar marșuri, iar proteste, iar îngrămădeală în jurul Televiziunii. Noii activiști (la fel de dogmatici și de exclusiviști ca și ceilalți); aceiași indivizi, pe care care-i văd și-i

aud de luni și luni de zile. Cum de nu înțeleg că veșnica dezordine e mai periculoasă decât orice? Cum de nu pricep că amenințările și spiritul de vendetă vor conduce la solidarizarea adversarilor? Interminabilele agitații din stradă, neorânduiala, haosul ne pot târî iar spre un regim autoritar (sau chiar totalitar). Nu se gândesc la asta, vor puterea cu orice preț. Viitorul e un perete opac, impenetrabil. Sau o prăpastie, în care nimic nu se distinge cu claritate. Un gol ce poate fi umplut cu cele mai contradictorii conținuturi. De aici izvorăște o angoasă permanentă, o neliniște ce macină sufletul tuturor. Este ceea ce observ și ceea ce aflu dacă vorbesc cu cei din jur. Cu deosebire oamenii liniștiți și onești suferă cel mai mult. Cățărătorii n-au scrupule, n-au sensibilitate, n-au, probabil, nici prea multă minte. Au doar dorința de a pune mâna pe o funcție. Suntem prea dezbinați, spre nenorocirea noastră... Se lasă înserarea, lin, peste oraș. Încerc să-mi alung deprimarea. Și, oricât mă străduiesc, nu e cu puțință.

Duminică, 14 aprilie 1991

Din păcate, noi avem mereu parte de evenimente ce ne des-individualizează destinul. Copil fiind, am trăit transformarea integrală a lumii în care mă aflu. Acum, în plină maturitate, trăiesc iarăși o schimbare profundă a ambianței sociale. Și, cu mine, toți cei care îmi sunt contemporani (cu deosebire aceia ce-și conștientizează și bucuria, și drama). Cât timp irosit! Ce risipă!

*

Soarele a despiciat norii umezi, pare un ochi între gene vinete și plânse. Frumusețe, vastitate, nimicnicie. Mister, opacitate, neant. Rațiune, închipuire, revelație. Credință, îndoială.

Trup. Ani ce trec și te duc. Ruina ființei. Nefericirea, continuă, profundă, de a exista. Încercarea de a sesiza sensul, de a găsi un sens, de a-l accepta. Indiferența operei față de autorul ei. Traseul ei cvasi-separat. Solitudinea. Destinul impenetrabil, regretul, remușcarea, simțământul ireparabilului. Definirea vieții noastre, chiar a fericirii noastre, e profund negativă. E disperarea.

Luni, 15 aprilie 1991

Încet-încet, oamenii încep să semene toți cu Iovescu, așa-zisul coleg de serviciu, șobolanul infect, care tropăie, chițăie, pândește, spionează, mușcă, prin spațiul Editurii. Și iată, tuturor le iese, acum, pe chip, imaginea șobolanului lăuntric. De altfel, orașul întreg, piețele, parcurile, ca să nu mai vorbim de subsoluri, foșgăie de șobolani. O lume dementială, rapace, nemernică, hoată, bârfitoare, nulă. Ce va rămâne după noi?

Știu însă că, mai devreme sau mai târziu, Zimbrul românesc se va ridica, masiv și măreț, din ierburile și codrii veșniciei lui. Se va ridica și se va elibera de toți acești paraziți ce-l exploatează și-l ponegresc. Sunt sigur că va fi așa: mai curând, sau mai târziu. Dar va fi negreșit. Zimbrul românesc – în Poiana limpede și înflorită a istoriei sale.

Marți, 16 aprilie 1991

Editura se apropie de faliment. Nu fiindcă am demisionat eu, nu fiindcă m-am retras eu (sau nu numai din această pricină), ci din pricina neviabilității ei și a falimentului general. E ca un organism dezbinat lăuntric. Să piară! Eu am făcut tot ce am putut. Acum știu: s-a uneltit din afară, s-a urmărit acapararea instituției și aservirea ei. Apucătoare, egoistă, mizeră, nemiloasă, distructivă manevră! Unii au sabotat, din umbră, Editura,

neîndrăznind să mă atace pe față (s-ar fi compromis) și mizând pe delicatețea mea, care mă va face să renunț. Au fost, probabil, sprijiniți și din interior – de vreo doi (poate chiar trei) indivizi. Îmi amintesc sâcâiala dementă cu sediul, cu obținerea de avantaje, porniri stupide și nesățioase, care nu mi se potriveau. Apoi acel articol din „Mozaic”, o bâlbă schiloadă, care – nitam, nizam – ataca instituția. Nu dau nume. Sunt aceiași inși care uneltesc și viciază totul.

Și atunci? Atunci e bine să citești, să scrii, să trăiești slujind idealuri eterne: binele spiritual, în primul rând, pentru cei din jur și pentru tine.

Miercuri, 17 aprilie 1991

Anecdotică neroadă și anecdotică impenetrabilă a zilei. Farmecul vieții izvorăște, probabil, din amestecul lor, ce nu se află în puterea noastră de a-l doza și de a-l pune la cale. Căci ziua vine și trece, întâmplările (*adialora*)⁷ vin și trec, noi venim și trecem. Ceva rămâne totuși, iar sufletul intuieste aceasta, simte alături o Prezență. Prezența Înțelepciunii Eterne, care ne știe și ne conține.

Joi, 18 aprilie 1991

Se instalează, pare-se, democrația celor plini de bani. Se conturează un capitalism primitiv, sălbatic, o lume de dughene și cerșetori. O lume fără idealuri, fără omenie, *bellum omnium contra omnes*.⁸

⁷ „Lucruri indiferente, nici bune, nici rele”, în filosofia stoică.

⁸ „Războiul tuturor împotriva tuturor”. Expresia îi aparține lui Thomas Hobbes.

Și astfel, cărturarul onest e veșnic prejudiciat. Eu nu vreau și nici nu pot să fac politică, să fac „gașcă”, eu nu pot să spun și să scriu ce nu cred. Ca urmare, a trebuit să mă dau deoparte, să aștept resemnat salariul, să-i văd urcând spre funcții pe X și pe Y, parveniți ordinari, care azi zic una și mâine alta, zic orice și fac orice, fără rușine, numai bani să iasă. Solitudinea mea e agravată de răutatea celor din jur și de propria-mi incapacitate de a le-o trece cu vederea. Îi iubesc, firește, și pe cei răi, dar nu mă pot împiedica să-i disprețuiesc. De aceea, prezența lor îmi trezește repulsie. Și compasiune.

*

Aceste rânduri sunt o cronică lăuntrică, un dialog cu mine însumi și, mai ales, o confesare în fața Celui Veșnic. Ele vor ajunge, poate, cândva, sub ochii urmașilor. Și ei, neimplicați în tenebrele de acum, vor fi, presupun, capabili să judece corect și unde am greșit, și unde am avut dreptate. Și-mi vor înțelege, poate, suferința.

Vineri, 19 aprilie 1991

O, Doamne, Dumnezeule, dacă aș avea din ce trăi, dacă n-ar trebui, vrând-nevrând, să mă implic social, cu ce voluptate m-aș retrage în edenul naturii, al cărților și al preocupărilor mele! Cum m-aș descotorosi de orice contact cu jungla aceasta sinistră, cu acest balamuc! Să nu citesc, să nu ascult decât Cuvântul divin, să scriu și să trăiesc în liniștea și lumina Spiritului... Dar nu e posibil. Va trebui să îndur spectacolul grotesc al acestei dezlănțuirii, al acestei decompensări nevrotice colective. Să ne dea Dumnezeu tuturor puterea de a străbate întregi la minte asemenea drumuri întortocheate, întunecoase, pline de spaime și de hârtoape.

Sâmbătă, 20 aprilie 1991

Îmi dă târcoale gândul de a-mi extinde și adânci meditația lirică, de a scrie, iarăși, poezie, de a trece mai departe, și mai sus, de *Cronică*. Dar, deocamdată, sunt încă plin de ecoul *Psalmilor*. După ce am fost conectat la o asemenea sursă de energie spirituală, îmi este imposibil să scriu despre ambianță, îmi este cu neputință să scriu altfel decât tinzând spre ce e mai profund, mai luminos și mai adevărat în mine însumi... Sufletul îmi e neliniștit, tânjitor. *Guéris mon âme*?⁹ Simțământul nimicniciei, al inutilității, derizoriul tabloului social, rătăcirea ridicolă și, totuși, aproape tragică a semenilor – toate acestea îți stârnesc, neconținut, luciditatea și, ca atare, alungă optimismul. Și diminuează, chiar dacă temporar, frenezia creației.

Duminică, 21 aprilie 1991

Avea o poreclă măgulitoare, numele unei mari păsări, ce planează în azur. *Condorul!* La ce i-a folosit? În ianuarie 1990, toți bunii lui amici, pe care i-a ajutat, pe care i-a propulsat ani în șir, toți l-au abandonat. Mai mult încă: cei mai apropiați l-au lovit, l-au izgonit, pur și simplu, l-au jignit, l-au umilit. Acei oameni cu care avea „sfaturi de taină”, pe care mi-i vâra mie pe gât – să-i public, că-s grozavi, că-s talentați... Iar pe mine, fiindcă nu am aderat niciodată la nerozii și „conspirații” literare, la „mafie”, mă privea cu oarecare circumspecție. Și iată că exact amicii l-au dat afară fără milă... Cine i-a sărit în ajutor atunci? Cine a acceptat să colaboreze și, mai apoi, să facă parte din colegiul redacțional? Cine a zis *da* la aceste solicitări? Eu. Și încă vreo câțiva, dintre cei care nu erau obligați s-o facă. Adică: G.I. Tohăneanu, Laurențiu

⁹ *Psalmul* 40/41, 4: „... vindecă sufletul meu, că am greșit Ție”.

Cerneț, Aurel Gheorghe Ardeleanu, A. D. Rachieru. Țin minte că, atunci, au fost voci care și-au exprimat dezacordul față de gestul meu. Numai că mie nu-mi pasă de acordul sau dezacordul cuiva. Eu ascult de glasul conștiinței mele.

Luni, 22 aprilie 1991

Un dascăl renumit a afirmat azi, la o întrunire plină de pretenții, că, în cei 50 (45?) de ani de socialism, nu s-a făcut nimic în România. O doamnă a replicat, pentru cei din preajmă, că, în acest caz, domnul respectiv își neagă toată cariera: a fost decan, este profesor universitar, a luat premii, a profitat... Dar, rușine, caracter nu are. Elucubrațiile lui încâlcite, îmbâcsite, ilizibile s-au bucurat, oare, de prea multă (și nemeritată) atenție pe vremea „odioasei dictaturi”? Chiar eu i-am propus una dintre ele pentru Premiul Academiei. Și l-a primit. E o tactică perfidă aici. Atunci, făcea pe distantul și nemulțumitul în fața gloatei, dar lingușea pe cine trebuia. Și astfel, profita de pe urma tuturor: cei mărunți îi admirau apolitismul, cei mari îi încurajau amicitia. Acum, înjurând ce s-a făcut (și bun, și rău), lasă să se înțeleagă că, în acea vreme a non-valorii, el a fost lăudat fiindcă era o valoare mult prea mare pentru a nu se impune. El și alții ca el... Numai de șmecherii se țin. Răi, au sufletul negru, tot timpul uneltesc, disprețuiesc, şușotesc. Stau în cârd, se scarpină unul pe altul. Ce elită?! Turmă plebee, parveniți perfizi. Vremea și schimbarea însăși le vor juca feste. Cine mai are interes acum să-și facă migrene cu măcănișul lui sintactic? Toți cei cu care am vorbit se vaită și îl ocărăsc. *Enfin, passons!*

*

Treptat, treptat, fața orașului se schimbă. Magazinele s-au umplut, e multă culoare și diversitate. Privind în suflet, privind

în jur (uneori), amintindu-mi zilele trăite la Stroești, petrecând ore liniștite, cu Oli, acasă și – mai ales – citind *Marea Carte*, simt cum în inima mea se instalează calmul și lumina. *Voici, le méchant prépare le mal. Il conçoit l'iniquité, et il enfante le néant.*¹⁰ Va veni oare ceasul când ce e rău va dispărea (sau măcar se va diminua) și onestitatea își va găsi locul meritat? Iată o întrebare căreia niciun om nu este în stare să-i răspundă.

Joi, 25 aprilie 1991

Un aprilie ciudat, peste mediul social atât de demoralizant. De pildă, în tramvai au urcat, la un moment dat (în stația Maria), trei tineri, cu sticla de bere în mână, înjurând urât, execrabil, agățându-se de niște fete. Mai înainte, un bătrân parazit, care își trăgea flegmele, a sfârșit prin a scuipa acolo chiar, în vagon, înainte de a coborî. Parcă o fac dinadins, să jignească, să rănească, să compromită. Încotro am luat-o? Și unde vom ajunge, dacă vom continua tot așa? Am mereu sentimentul că o forță centrifugă încearcă să ne destrame, să ne disperseze.

Vineri, 26 aprilie 1991

Prin ce coșmar a trebuit să trecem cu toții în vremea dictaturii: frig, întuneric, sărăcie, pisălogeală, propagandă, divinizarea grotescă a unor ființe umane! Apoi, la căderea ei, vărsare de sânge, rafale în plină stradă, moarte, violență, dezastru... Ne vom putea vindeca sufletul vreodată de pe urma unor asemenea șocuri?

¹⁰ *Psalmul 7, 14*: „Iată a poftit nedreptatea, a zămislit silnicia și a născut nelegiuirea”.

Duminică, 28 aprilie 1991

După ce am stat atât de intens atașat la energia spirituală a *Psalmilor*, mă simt, deopotrivă, devastat și înălțat sufletește. Și însetat să continui. Alte lecturi mi se par superflue.

*

Poți să te bizui pe oameni, pe veșnicele lor certuri, pe nimicnicia lor? Pe „sensul și dinamica istoriei”, așa cum le propun ei adesea? Un exemplu: două evenimente complet opuse, ca scop, direcție și, probabil, rezultat, sunt numite identic: *revoluție*. Eu, cu urechile mele, am auzit că *ceea ce a fost* era progresul însuși, era act revoluționar. Acum, aud invers – că *ceea ce este* e progres, revoluție ș.a.m.d. De multe ori, aceiași oameni, care articulau primul enunț, îl articulează și pe al doilea. Cu aceeași convingere. Care e *revoluție*? Care nu e? Care ce e? *Havel Havalim! Vanitas vanitatum!*¹¹

*

Apare soarele din nou în lungul bulevardului. Umples masa și pagina, cu lumina lui indiferentă. Intră iarăși în nor... Am slăbit în lunile acestea. Din pricina stresului. De ce mă frământ? Nu-mi pot reproșa nimic. Mai mult: nimeni nu-mi poate reproșa ceva. Am izbutit, ca prin miracol, să mă păstrez curat. Mă doare însă degradarea morală, haosul, deruta semenilor. Răutatea. Rapacitatea. Lipsa de caracter. Lipsa de discernământ. Dorința animalică de înavuțire.

*

Șenila timpului ne strivește, impasibilă.

¹¹ *Havel havalim* (ebr.), *Vanitas vanitatum* (lat.) „Deșertăciunea deșertăciunilor”. Cf. *Ecclesiastul*.

Marți, 30 aprilie 1991

... în Centru e miting, pentru Florentin Cârpan. Iar miting. Toți vorbesc despre aceleași lucruri și cu aceleași cuvinte. Nu-și adaptează discursul la împrejurări, la indivizi, la momente. Nu: ideile (ca să le zic așa) sunt comune, lexicul e comun, gesturile comune. În plus, tot ca pe vremuri, sunt toți „strâns uniți în jurul lui X...” Vechi reflexe? Vechi regrete? Vechi frustrări? Slăbiciune de minte? Toate la un loc? Mă uit în jur și nu mă pot mira îndeajuns. Ce-i de făcut? (vorba unui faimos om politic/filosof, cu care ni s-a împuiat capul cândva). *Nimic nu-i de făcut*. Căci fiecare își urmează calea, ca tras de o sfoară. Biete marionete, într-un magic joc, într-o mascaradă deopotrivă comică și sinistă, fără sens și, poate, fără țel.

Joi, 2 mai 1991

... totul e încă fluid (dacă nu haotic), incert și, uneori, înspăimântător. Cetatea e vulnerată, pângărită. Iar răutatea, ferocitatea nu par a se potoli. Vărsarea de sânge de acum un an și jumătate apasă încă asupra sufletului obștesc. Cataclismele sociale au logica, legile și durata lor.

Acum, după-amiază, a sunat Livius și i-a spus lui Oli că vrea să treacă, mâine, pe la noi, ca să semnez contractul, cu Metanoia (domnul Pribac) și Excelsior (Corina), pentru publicarea *Psalmilor în versuri*. Slavă Domnului! Iată, se pare că vor apărea, totuși, *Psalmii* stihuiți de mine, exact cei pe care consilierul cultural al Mitropoliei, Petru Dorobanțu, i-a refuzat, motivând că Mitropolia nu are bani, iar eu, stihuitorul, nu sunt teolog...

Vineri, 3 mai 1991

Când am plecat spre casă de la Editură, m-am întâlnit cu Claudiu Iordache. A încercat, pe scurt, o filosofie *ad-hoc* a

istoriei. C-o fi, c-o păți. Comedia existenței. E stânjenit, nu știe dacă am citit strivitoarele pamflete cu care e întâmpinată aproape fiecare ieșire a sa în public. Trăim momentul confuz, asemant, al istoriei. Flaubert avea dreptate, referindu-se la cataclismele revoluționare din Franța și la urmările lor asupra psihologiei individuale și colective:

„La raison publique était troublée comme après les grands bouleversements de la nature. Des gens d'esprit en restèrent idiots pour toute leur vie”.¹²

Or, chiar similitudinea dintre situația relatată de el și cea în care viețuim noi acum îmi probează profunzimea transformării aduse de tragicul Decembrie 1989.

Duminică, 5 mai 1991

Depresia e cvasi-generală, mai ales în rândul oamenilor de bun simț. Ticăloșii, agresivii, parveniții s-au îngrășat, le priește, prosperă. Cei care au suferit înainte suferă și acum, căci răutatea omenească nu are vindecare. Eu îmi dau seama care e drama lui Oli: ea nu poate înțelege minciuna, lipsa de principii. Or, mulți dintre cunoscuții noștri exact asemenea însușiri etaleză, ostentativ, cu nonșalanță și cinism. Iar ea nu pricepe cum pot fi atât de nerușinați cutare și cutare. Inșii, care înainte s-au înfruptat din belșug, se înfruptă și acum, insultând pe toată lumea. Acest gunoi uman o deprimă. Eu îi deplâng pe toți cei care se compromit, în încercarea lor de a se pricopsi. Recunosc însă că, pentru un suflet naiv și cinstit, spectacolul e de-a dreptul

¹² *Gustave Flaubert, L'éducation sentimentale*, Michel Lévy Frères, Paris, 17 novembre 1869, p. 483: „Rațiunea publică era tulburată ca după marile cataclisme naturale. Oamenii de spirit au rămas idioți pentru toată viața” (trad. n.).

exasperant. *Et invoque-moi au jour de la detresse. Je te délivrerai et tu me glorifieras.*¹³

*

Mi-am dat seama, pentru prima dată, că fluxul vieții mele e marcat de câteva momente în care se coagulează sensul și substanța mulțimii de chipuri și de evenimente, mai mult sau mai puțin anonime. Iată principiul de organizare a materiei vitale, trăite. Iată titlurile unui posibil roman autobiografic. Adică: o introducere (casa, orașul, satul, părinții); „lapidarea”; prima criză de conștiință; Craiova – succesele școlare, succesul literar de la București; facultatea: a doua criză de conștiință; prima căsătorie (eșec); copilul (Alina); Olimpia-Octavia (Oli) (a doua căsătorie); cariera literară; oamenii care m-au ajutat la debut: Al. Philippide, Marin Preda, Mircea Ciobanu, Ștefan Bănulescu, Cezar Baltag; Andrei (nepoțelul – copilul Danei, fiica lui Oli); la Editură; Decembrie 1989; 14 aprilie 1990 (renunțarea la măririle lumești, gălăgioase și înșelătoare, hotărârea de a mă dedica integral lumii spirituale și creației proprii); revelația, criza religioasă, metafizică. LE BONHEUR INTÉGRALE. De même, auparavant, La Sorcière. Le malheur qu'elle m'a causé.¹⁴

*

Mi-am continuat drumul prin Centru, am întâlnit vuietul cotidian al presei și al milogilor: cerșetori așezați pe trotuar, în noroi. M-am repezit până la Anghel Dumbrăveanu, i-am dus o poezie. Era acolo și Profesorul Eugen Tănase. Spunea că, după ce

¹³ *Psalmul 49/50, 16/15: „Și Mă cheamă pe Mine în ziua necazului și te voi izbăvi și Mă vei preaslăvi”.*

¹⁴ FERICIREA DEPLINĂ. La fel, mai înainte, Vrăjitoarea. Nefericirea pe care ea mi-a pricinuit-o (trad. n.).

a ieșit la pensie, foștii colegi de Universitate i-au respins articolele pe care le predase la „Anale”. Frumos! Dar nu e de mirare.

*

La Editură a apărut Viorel Șerban, a cărui carte de medicină întârzie. Eu am avut grijă de ea (căci merită), iar el s-a îngrijit de asemeni – adică a procurat hârtia necesară. Numai că, mi-a spus Viorel, Ioan Iancu, tehnoredactorul, a luat acea hârtie, ieftină atunci, și a scos cărțile lui cu ea, la editura proprie. Iată ce colaboratori am avut! E drept, pe vremea când eu am fost, după 1990, director, nu cred că Iancu proceda chiar așa; dar, în acel timp, mai exista oarecare rânduială.

*

În Piața Küttl, mi s-a aplecat de priveliștea străzii. Un ins se târa pe trotuar, alții beau bere. Brusc, m-a cuprins un dezgust total, nevindecabil. Un dezgust de tot și de toate. Hoție, zbierete, scumpiri, mitinguri, tâmpenie, ticăloșie, absența sensului, sărăcie, perspectiva tulbure – sunt prea mult pentru orice om cât de cât sensibil. Pentru *les âmes sensibles* (Stendhal), echivalându-i pe „cei puțini și fericiți”, *the happy few*, ai lui Shakespeare. Of! De la ce înălțimi ale ideii ne prăbușim! Va trebui să îndurăm, cu stoicism, toate probele acestea. De ce mă plâng? *Je dis: Éternel, aie pitié de moi! Guéris mon âme! car j'ai péché contre toi.*¹⁵

Marți, 7 mai 1991

M-am întâlnit cu Claudiu Arieșan și am contemplat împreună cohortele de oameni, fără ocupație și fără nicio direcție, răspândite prin Piață. Unii stăteau pe bănci, cu sacii

¹⁵ Psalmul 40/41, 4: „Eu am zis: «Doamne, miluiește-mă; vindecă sufletul meu, că am greșit Ție»” (v. *supra*).

alături, bând bere din halbe și din sticle acolo, în plin oraș, pe lespezi. Câteodată am senzația de vis urât. În ciuda frumuseții naturale, a animației, a farmecului citadin chiar. Dar se insinuează în toate un duh al discordiei, al urii și al nemerniciei, care te doboară.

Miercuri, 8 mai 1991

Am fost aseară la Teatru, la *O noapte furtunoasă*. Ce batjocură! Un adevărat scandal! Am plecat la pauză. Numai obscenități. Nu mă mir de regizor, probabil un veleitar, un nenorocit ce vrea să pară interesant. Mă nedumerește că s-au găsit actori care să accepte o asemenea rușine. Câteva exemple de demență (sau de cinică sfidare): încă din primele momente, Nae Ipingescu fuge, ținându-se de burtă, undeva în culise, la toaletă, desigur. Ceva mai târziu, Dumitrache, Ipingescu și Chiriac fac, chipurile, pipi, pe scenă, executând gesturi elocvente. În tot acest timp, în camera de sus, în pat, se află Veta, în poziție ginecologică. Zița apare și ea, în chiloți, acoperită cu un voal transparent. Coboară Veta, în chiloți și sutien, vorbește cu Chiriac, așezându-se pe scaun, cu mișcări sacadate. Își miroase ciorapii. Încalcă apoi pe Chiriac, acesta o duce sus, în odaie, se vâra amândoi în pat, strigând, gemând, în vreme ce o găleată, atârnată într-un scripete, descrie mișcări copulatorii. Încă ceva: Zița, așa dezbrăcată cum era, se strecoară la pieptul lui Spiridon, sub palton, și se leagănă amândoi, în picioare, oftând, scrâșnind, după care Zița, lăsându-se pe vine, se uită la trupul lui Spiridon și-l admonestează șagalnic: „Năzdrăvanule!” Adică: „... ești în erecție!” Cum ziceam, am plecat la pauză, stârnind, probabil, iritare. Dar n-am mai putut îndura. Am decis să nu mai calc în Teatru până nu se primenește protipendada specifică. Așa

înțelege ea libertatea de expresie? Este chiar așa de... năucă? Sau, tacit, perfid, discreditează, cu bună știință și înciudată intenție, pomenita libertate, cu tot cu revoluția ce a adus-o, terfelindu-le, jignindu-le pe amândouă? Jignind, totodată, grav, impardonabil, bunul simț public, prestigiul Teatrului, desfigurând o piesă celebră din patrimoniul național, insultând memoria unui mare scriitor clasic... Rânjind: „Aha! Vreți libertate de expresie? Vă dau eu o libertate de expresie de n-o s-o puteți duce! Vă momesc la Teatru și vă fac să roșiți, două ore, pe banii voștri!” Oricum ai privi lucrurile, e un sabotaj. Poate inconștient, poate neintenționat, poate doar pervers, poate generat de prostie sau de tembelism, dar, ca efecte, tot sabotaj rămâne. Alături, la același balcon I, se afla actorul Vladimir Jurăscu. În sală erau regizorul Emil Reus, Valentin Silvestru și mulți alți oameni de teatru. Nu aplaudau. Am întâlnit privirea consternată a lui Vladimir Jurăscu. În spate, cunoscutul Profesor și om de cultură Erich Pfaff comenta, revoltat, în picioare, cu voce tare, gesticulând, trivialitatea, grobianismul acestei interpretări scenice. O interpretare genito-urinară și fecaloidă. O infamie, exact în selectul, aristocraticul Teatru timișorean...

Iar azi-dimineață aud la Radio Timișoara că a fost un mare succes! Bravo nouă! Așa ne trebuie, bată-ne norocul de faliți!

*

... discuțiile iraționale de la Editură: deschidem librărie (deși nu tipărim cărți), redactăm cărți (deși n-avem tiraje), facem politică (deși ne-așteaptă falimentul). M-am întâlnit, după luni și luni, cu Sandu Deal. E deprimat de schimbarea în rău a prietenilor săi. Nu poate înțelege ce anume i-a determinat pe unii să îi sfâșie pe ceilalți. Mai ales soarta lui Aurel Turcuș îl îndurerează. Se întreabă cum de pot dormi liniștiți cei care l-au

alungat fără milă și fără motiv: „Pe Aurel, măi, s-au găsit să-l concedieze? Pe Aurel?!...”

Vineri, 10 mai 1991

O carte redactată nu poate pleca la tipografie: nu obține tiraj. De ce nu obține tiraj? Din pricina prețului. Și din cauza sufletului agitat al cititorilor. Nimeni n-are liniște, n-are răgaz, n-are dispoziție să se așeze și să citească o carte. Toți aleargă, turbați, strigă, răsfoiesc ziare, se contrazic, se isterizează. Un fel de *Pluta Meduzei* a lui Théodore Géricault. Directorul lipsește, nici ceilalți nu se prea văd. La urma urmei: ce să lucreze? Și de ce să lucreze? Cărțile redactate stau, cele tehnoredactate stau, cele culese stau, cele cu bun de tipar stau.

*

Oli s-a dus să își ia banii de la Institut: 800 de lei pentru 8 ore de curs! Aceeași muncă neplătită. Dar cineva trebuie să și muncească. Pentru a putea iniția „acțiuni”, pentru a se plimba în țară și în străinătate, pentru a lenevi și a vocifera exact aceia care au lenevit, s-au plimbat și au avut de toate și înainte. E plin de nebuni orașul. Și toți se zbat tragi-comic, animați, demential, de o viziune paseistă asupra viitorului. Aceasta e, după opinia mea, drama. Acesta e ridicolul: să-ți plasezi viitorul în trecut. Perspectiva lor este retrospectivă. N-au făcut decât să întoarcă pe dos optica anterioară, la fel de schizoidă. Atunci, trecutul fusese fabricat după „principii” și himere. El era un viitor confirmat. Acum, viitorul ar urma să fie trecut. Iată, așadar, lumea și vremea în care prezentul nu mai există. Un merit are, totuși, acest delir: îi arată, celui ce vrea să vadă, derizoriul măririlor omenești.

Stau și mă întreb, uneori, cum de au ajuns atât de activi niște leneși notorii, care, ani în șir, și-au târât amorțeala de

colo-colo, profitând de economia centralizată, fofilându-se, neezitând să ia, dar nedând nimic sau aproape nimic. Pe vremea aceea, cu puțină viclenie, se putea să iei fără să dai. Și iată-i acum: agitați, hiperkinetici, lucrând, chipurile, de zor. Caracter n-au, fiindcă, dacă ar avea, nu s-ar fi complăcut, înainte, în situația de întreținuți.

Miercuri, 22 mai 1991

Anghel Dumbrăveanu m-a sunat aseară și m-a rugat să trec pe la el, să ridic onorariul și să-mi spună ceva important. La Dumbrăveanu am băut o cafea și am tăifășuit. Mi-a relatat câte ceva din degradingolada Uniunii Scriitorilor. Ce era acel lucru important? D.R. Popescu va scoate, în curând, o revistă și mă roagă să colaborez. Din Timișoara nu așteaptă colaborări „decât de la Anghel Dumbrăveanu, Eugen Dorcescu, Laurențiu Cerneț, Adrian Dinu Rachieru, G.I. Tohăneanu, Octavian Doclin”, mi-a zis gazda mea, reproducând cuvintele lui D.R. Popescu. După un timp, a apărut și Paul Eugen Banciu, care a luat niște bani. Deduc, deci, că mai publică și el în „Meridian”, dar cu pseudonim. De teama colegilor, presupun. Eu nu m-am temut. Ba chiar m-au întristat mesajele lor dezaprobatore, atunci, la început, când numele meu a apărut în cuprinsul revistei și în caseta tehnică. Da, știu, nu le convenea multora că am sărit în ajutorul lui Anghel Dumbrăveanu. Dar, la drept vorbind, dacă am putut și dacă mi-a cerut ajutorul, de ce să nu-l fi ajutat?

Joi, 23 mai 1991

Îmi savurez, cu infinite delicii, solitudinea. Nu mai vreau să știu de bezmetica viermuială din jur. Nu mă interesează gloria. Suita *notorietate – popularitate – celebritate – glorie*. Îmi ajung

preocupările, amintirile și tăcutele mele proiecte. Nu știu dacă merit mai mult sau mai puțin de la contemporani, dacă voi fi recompensat sau nu de posteritate. Nu mai aștept nimic de la oameni. Sunt liniștit. O disperare rece mă luminează lăuntric, ca o flacăra de oțel.

*

Ce mizerie agitația insalubră, cu ziare, hamburgeri, bișnițari, din inima orașului! O lume fără spirit, o lume ce alungă spiritul. Agresivă, hulpavă, animalică, drojdia aceasta acoperă și sufocă orice însuflețire sociofilă. Dar zilele trec, relevându-ne nimicnicia eforturilor, ființei și disperării noastre.

Sâmbătă, 25 mai 1991

Se remarcă un fenomen foarte curios. Echipa celor proptiți în posturi și funcții grase, date de Guvern, este exact cea care combate cel mai vehement și mai vocal Guvernul. E logic? Cătuși de puțin. Și atunci? O explicație trebuie să existe. N-ar fi exclus să avem de-a face cu o opoziție programată, dirijată, întreținută chiar de mult hulitul Guvern. Îi plătește să înjure – cât trebuie, când trebuie, unde trebuie. Și, în felul acesta, puterea monopolizează și opoziția. E o supoziție, un simplu gând, dar se cam potrivește. X batjocorește conducerea, în ziar, apoi își ia zborul în America. Y exhibă, cu un aer mucalit, coroana regală pe veston, tună și fulgeră, apoi pleacă în Franța. Conform superbului verset: *Voici, le méchant prépare le mal. Il conçoit l'iniquité, et il enfante le néant.*¹⁶

¹⁶ Psalmul 7, 14: „Iată a poftit nedreptatea, a zămislit silnicia și a născut nelegiuirea”.

Duminică, 26 mai 1991

I-am spus nepoțelului Andrei că intenționez să ne construim o căsuță la Stroești. O căsuță ca în povești, din lemn, cu pridvor, cu streșini de șindrilă, așezată în iarba înaltă, lângă nucul meu (plantat de părinți după ce am venit pe lume) și înconjurată de flori simple, campestre. A fost foarte încântat, a și desenat câteva schițe. Dacă izbutim să punem pe temelii acea căsuță, ea va fi, n-am nicio îndoială, un mic Paradis. Vom putea sta liniștiți acolo o parte din an. Voi medita, voi scrie. Departe de larma, de zburciumul van al concetățenilor. Insensibil la glorie sau măririi. Ce rost au? Am văzut prea bine care le e sensul și care le e referentul. Am văzut cât de repede se spulberă toate. *Mais l'homme qui est en honneur n'a point de durée. Il est semblable aux bêtes que l'on égorge.*¹⁷ Simt o atracție irezistibilă spre asceză și solitudine. Mă preocupă esențele, transcendența, forța creatoare și recuperatoare a Verbului. Slava eternă, divină, ce se lasă, *par instants*, bănuită, contemplată. Deși cei mai mulți semeni sunt prea ocupați cu nimicuri pentru a se bucura de ceea ce este, cu adevărat, important. *Fils des hommes, jusques à quand ma gloire sera-t-elle outragée?*¹⁸

Ca și în alte dăți, soarele bate în fereastră, curge pe masă, până în preajma caietului în care scriu. Ziua e în putere, aidoma unui om ce nu simte încă declinul vârstei. Aidoma mie? Vai, cum gonesc orele, zilele, săptămânile, anii! Cum amânăm mereu, ca și

¹⁷ *Psalmul 48/49, 21/20*: „Și omul, în cinste fiind, n-a priceput; alăturatu-s-a dobitoacelor celor fără de minte și s-a asemănat lor”.

¹⁸ *Psalmul 4, 2*: „Fiii oamenilor, până când grei la inimă? Pentru ce iubiți deșertăciunea și căutați minciuna?” Sau: „Fiii oamenilor, până când va fi batjocorită slava Mea? Până când veți iubi deșertăciunea și veți umbla după minciuni?”

când am fi veșnici. Cât a dorit Oli, de pildă, să călătorească! Și cum nu i-am putut oferi o drumeție în alte ținuturi, în alte lumi, sub alte orizonturi... Câtă amărăciune! Câte regrete!

Luni, 27 mai 1991

Iarăși discuții idioate, iarăși certuri și reproșuri, iar discursul paranoic al lui Iovescu. Tema: salariile. De ce să aibă Drăgan atât și ei atât? E surprinzător cum nu-nțeleg colegii mei că, astăzi, e posibil să nu mai ai nimic. Unde să reclami? Cui să te adresezi? Nimănui. Fiecare dintre noi poate fi dat afară în orice clipă. Și, dacă, astfel, ceilalți capătă mai mult, toți vor aproba eliminarea indiferent a cui.

A apărut cartea pentru copii a Danei Bălănescu [o scriitoare din Reșița]. Când colo, alt pocinog: ilustrațiile sunt pline de pionieri! Textul a fost revizuit, în ianuarie 1990, dar ilustrațiile nu. Deși Iancu ar fi fost dator să o facă și, dacă nu mă înșel, a pretins că a făcut. Mi-e lehamite de orice slujbă. Și de slujbe, și de oameni. Au ajuns ființe sterpe. Nu mai au pic de minte și de suflet. Nici nu mai seamănă a oameni. Par niște vietăți ciudate – tâmpe, viclene, rele, furișate, nesătule. Printre ele, câțiva rătăciți. Cei incapabili să se adapteze la festinul general, la ciomăgeala și bălăcăreala obștească.

Marți, 28 mai 1991

Orașul se arată animat, plin de magazine, parcă și balamucul, tip lumpen, s-a mai potolit. Mă gândesc că, într-un an-doi, poate va fi măturată toată mizeria, tot gunoiul, toată pleava asta, care a otrăvit și otrăvește încă viața oamenilor cu scaun la cap. Adică toți moșnegii demenți, care se cred mari politicieni, toți așa-zișii revoluționari, niște leneși și niște lichele, toți țicniții.

Toată această râie, acest vomisment al dictaturii, va dispărea, sper. Și se va ajunge, iarăși sper, la ceea ce înseamnă viață civilizată. Cel mai rău lucru din lume e dictatura. Și mai rea decât dictatura e anarhia. Fiindcă anarhia e o dictatură multiplicată, e dictatura tuturor împotriva tuturor. Se va isprăvi, poate, și cu neîntreruptele mitinguri „spontane”, formă primitivă a „democrației” – de fapt, de cele mai multe ori, o șarlatanie politică. Dar, să nu cădem în idilism futurologic (cum cad unii în idilism paseist). Oamenii nu se schimbă.

Luni, 3 iunie 1991

Acum, cu ușa deschisă spre terasă, cu zarea alburie, însorită, dincolo de geam, stau la masă și scriu. Evenimentele zilei precipită în cuvinte. Ai astfel iluzia că ai imobilizat, cât de cât, timpul și fapăturile lui. Acesta e harul meu. Iar eu îi dau ascultare. Fără trufie, fără dorința de a fi lăudat, fără nimic altceva. Doar cu supunere și bucurie. Din *vertige*-ul zilei extrag câteva chipuri, cuvinte, gesturi și gânduri, ca un prim-plan elaborat al experienței directe. Apoi, voi scrie o poezie, poate, care distilează niște substanțe mai profunde, alături de aceste senzații, emoții și reflecții directe. Asta e menirea și soarta mea. Ce bine că e așa! *Je veux faire ta volonté, mon Dieu! Et ta loi est au fond de mon coeur*¹⁹.

Marți, 4 iunie 1991

Acum un an eram la Predeal. Așteptam aprobarea demisiei. Ce an a mai fost și acesta! Câte frământări, câtă energie irosită,

¹⁹ *Psalmul 39/40, 11/8*: „... Ca să fac voia Ta, Dumnezeuul meu, am voit și legea Ta înăuntru inimii mele”.

câtă prostie etalată public, ce dilatentisme! Și totuși, libertatea de a gândi deschis, cu voce tare, e un imens câștig.

Îmi amintesc perfect starea de spirit de atunci, oroarea pe care o încercam numai când vedeam alea ce ducea spre Editură. Teroarea celor doi bipezi (Iancu, Iovescu), confruntările lor, răutatea ce ieșea din ei ca sudoarea. În acest an (în această perioadă), oamenii s-au arătat așa cum sunt. Schimbarea a smuls vâlul imposturii, al constrângerilor. Fiecare e acum așa cum e. Fiecare face cum poate, cât poate și ce poate. Și nu se mai ascunde. Eu nu mai pot să fac altceva decât ceea ce îmi cere vocația. Restul – doar atât cât să am din ce viețui.

Sunt pe de-a-ntregul artist, sunt poet, nici mai mult, nici mai puțin, nici altceva, cât mai am de trăit, voi trăi numai și numai așa. În această sublimă ascultare, cea a imperativului divin, cosmic și artistic. Nu sub straja și comanda unor oameni extrași din țărână și ale unor țeluri deșarte, ridicole. *Oui, vanité les fils de l'homme! Mensonge, les fils de l'homme! Dans une balance il monteraient... Tous ensemble, plus légers qu'un souffle.*²⁰

Joi, 6 iunie 1991

La plecare l-am reîntâlnit pe Cornel Ungureanu (căci ne mai văzuserăm la redacție). Mâine voiajează la București. Dezabuzat. Dezamăgit. Scârbit de confrăți, de ziariști, de tot. „Câtă demagogie”, zicea. „Vor să joace toate jocurile, numai să se cațăre”. Nenorocirea în momentul de față stă în diletantism, pe de o parte, și în ticăloșie, pe de alta. Dihotomia e, firește, de cele mai multe ori, strict teoretică. În fapt, cele două sunt asociate. Cum

²⁰ *Psalmul 61/62, 9: „Dar deșertăciune sunt fiii oamenilor, mincinoși sunt fiii oamenilor; în balanță, toți împreună sunt deșertăciune”.*

să te vâri într-o asemenea mocirlă? De altfel, cei care o populează nici nu te vor printre ei. Cine are nevoie de oameni capabili și cinstiți?

Duminică, 9 iunie 1991

Mi-am amintit acum de grădina cu pomi înalți, esențe rarissime, de florile, rarissime și ele, de fânul „de curând cosit”, de iarba înmiresmată din preajma fostei clădiri a Editurii. În furia negator-sinucigașă a multora, se elimină și ceea ce, realmente, nu se poate elimina: timpul trăit, viața noastră, clipele pe care carnea și sufletul nostru le-au asimilat în zidăria lor... Acel bufet, gustarea frugală, cafeaua, Emma, cea care servea, cu chipu-i bonom, sălciile plângătoare deasupra meselor, soarele balanșându-se peste coroanele platanilor, freamătul nenumăratelor păsări... Vizita inopinată, acolo, a unui străvechi prieten din liceu, Mihăiță Slăvescu; volumul de poezie al lui Dan Emilian Roșca, lucrat, redactat de mine, cu autorul alături, nu în birou, ci, fiindcă era o vreme magnifică, afară, la o masă acoperită de soare și de umbră, sub arborii seculari...

Sâmbătă, 15 iunie 1991

Există scriitori a căror operă nu are profunzime. Fiindcă nu are metafizică. Fiindcă autorii nu au metafizică. Ei cred că apariția e aleatorie. Că domnește întâmplarea. Că vârtejul istoriei nu are logică și inteligență. Unii dintre acești autori străini de metafizică pot ajunge, instinctiv, tatonând, fără să vrea și fără să-și propună, până în pragul acestei profunzimi (cum s-a întâmplat cu Bacovia); ceilalți știu că planul adânc, determinant, există. Și astfel, talentul lor are un zbor mai înalt (Blaga, Barbu, Arghezi). Unii sunt empirici, încearcă, poate nimeresc, poate nu,

cărările sensului. Ceilalți le cunosc și le urmează. Chiar între textualiștii moderni, distincția se verifică. Fiindcă există textualiști pentru care imanența textului e derizorie (ei tind spre transcendența lui), și există textualiști pentru care imanența și opacitatea textului sunt sacre (le idolatrizează).

*

Ce e mai important? Faptele ca atare sau gândurile mele? Cel care va citi vreodată aceste însemnări se va opri la materia stafidită a vieții sau la parfumul evanescent al ideii? Chiar la acela al ideii mai mult sau mai puțin lipsite de originalitate? Greu de spus. Poate, așa cum mi-am propus, voi scrie, cândva, asemenea lui Rousseau (și, desigur, aidoma altora), o carte de *Confesiuni*. Atunci, voi relua notele de acum și voi reține ceea ce se va dovedi, în raport cu identitatea mea profundă, adevărat și imperisabil. Deocamdată vorbesc cu mine însumi, cât mai departe de oameni și cât mai aproape de Dumnezeu.

Duminică, 16 iunie 1991

Păcat că Ion, prietenul meu, a abdicat, fie și parțial, de la condiția lui de scriitor, lansându-se într-o asemenea publicistică. Știu că e de bună credință. Totuși... Mulți au abdicat, poate cei mai mulți. Unii pentru bani, alții pentru politică (și, simultan, și pentru bani). Or, asemenea lucruri nu trebuie făcute. Tu, ca ins empiric și artistic, ești o conștiință, o entitate inconfundabilă, unică. Șansa ta e să-ți rămâi credincios, șansa ta e fidelitatea față de propria-ți substanță, nu plierea după conjuncturi. Dacă însemni ceva, vei însemna; dacă nu însemni, orice vei face, tot nu vei însemna. Și-atunci? Ce sens au fierberea asta, disponibilitatea totală a adaptării, cameleonismul, curvăsăria? Unde mă întor-

ceam, cu 2-3 ani în urmă, vedeam numai ploconeli. Acum, la fel. Și eroii acestor ploconeli sunt aceiași. Numai idoli lor s-au schimbat. De pildă, X era omul de casă, aliatul și sluga lui Y și a lui Z. Acum îi repudiază pe aceia și servitorește niște anonimi în vogă. De ce face asta? Speră să ajungă ceva? Ce? De altfel, orice ar nădăjdui (sau a nădăjduit), s-a înșelat. Țștia s-au folosit de el, dar nu-l promovează, nu vor să defileze cu el, nu vor să se compromită. Și au dreptate: e un „fost”. Dar, mai ales prin comportamentul său recent, e deplorabil și compromițător. Și câți nu sunt ca el! Evenimentele din 1989 au dat deoparte, fără menajamente, cortina, au smuls măștile. Și iată: scena e plină de chipuri hidoase. Ființele umane s-au esențializat, s-au stilizat: X figurează sperjurul, Y lăcomia, Z ura, A paranoia, B prostia crasă ș.a.m.d. Bun moment pentru moraliști. Dezesperant moment pentru cei înclinați să-și idealizeze aproapele. Pentru Oli, de pildă, care nu poate accepta infamia umană.

Vineri, 5 iulie 1991

A apărut *Cărarea din insulă*. O poveste clasică, dezvoltând o temă morală clară, oferind celui ce caută sensuri mai adânci și posibilitatea alegoriei și hermeneutica abisalului. *Castelul dublu* mi-a apărut ca atare în vis. Și, intuindu-i profunzimea, nu mi-am propus să-l interpretez, ci să-l evoc.

Duminică, 7 iulie 1991

Viața socială s-a mai echilibrat. Orașul pare calm, nu mai auzi tot timpul scandări mitingiste, nu mai vezi bande de milogi dezlănțuite, umblând, mișunând, răspândite pretutindeni. Dimpotrivă – atmosfera e liniștită și civilizată. Să dea Dumnezeu să

dureze așa! Să se reanime, să urce, din profunzimi, magica reverie a Timișoarei. Cetatea noastră are (avea) un farmec subtil, intrinsec, indicibil, pe care eu l-am cântat, cândva, în (mai ales) *Agonia caniculei*.

Vineri, 12 iulie 1991

Evenimentul zilei: la 13:42, în timp ce ne aflam la masă, s-a pornit un cutremur. Destul de intens. Oli s-a speriat, am tras-o în cadrul ușii. O stație din Muntenegru a fixat locul, intensitatea. Lângă Timișoara, 5,8 grade Richter. Radioul a spus, mai înainte, că la Banloc sunt pagube importante și, se pare, două victime. Mă leg de aceste fapte ca de niște piloni, peste care, printre care, trece timpul, ca un fluviu. *Je m'en vais comme l'ombre à son déclin. Je suis chassé comme la sauterelle.*²¹

Orașul, strivit de caniculă, e bântuit acum și de spectrul cutremurului. Dar, firește, nu trebuie să exagerăm. Viața continuă, relativ liniștită. Eu îmi continui lectura, Oli vorbește la telefon cu Lenuța Bercea (Livius n-a reușit la concursul pe postul de lector, în confruntare cu Sandu Metea; știam: m-am întâlnit, și ieri, și azi, cu Profesorul Vasile Șerban, președintele comisiei). Care din ei e mai bun? Greu de spus. Și Livius e bun. Dar de ce s-a mai prezentat, de vreme ce știa că nu are șanse? Nu te duci acolo unde nu ești așteptat. Mai mult: nu te duci unde nu ești chemat cu insistență, unde nu ești rugat să vii.

²¹ *Psalmul* 108/109, 22/ 23: „Ca umbra ce se înclină m-am trecut; ca bătaia de aripi a lăcustelor tremur”. Sau: „Pier ca umbra gata să treacă, sunt izgonit ca o lăcustă”.

Sâmbătă, 13 iulie 1991

Conștientizez, uneori (precum azi-diminează), un simțământ ciudat, de poză, de inautenticitate, ce mă încercă scriindu-mi jurnalul. E ca și când, pe de o parte, aș concepe un solilocviu desăvârșit; iar, pe de altă parte, în adâncul meu, aș ști că, totuși, mi-e doar parțial indiferent contactul, peste vreme, cu un eventual cititor. În fond, însă, sunt totalmente sincer și totalmente doar cu mine însumi, acum și oricând. Nu vreau să par nici mai mare, nici mai mic, nici mai bun, nici mai rău decât sunt. De unde, atunci, sentimentul acestei inautenticități? Acțiunează, probabil, legile înseși ale literaturii memorialistice, tradiția confesiunilor, mecanismele textului, orientarea lui spre receptor. Căci solilocviul în sine n-are nevoie să fie scris.

Am, dintr-o dată, scriind, și scriind, senzația limitei, a unei lumi ce și-a pierdut profunzimea și misterul. Și farmecul. Misterul terestru s-a micșorat, dar a sporit fascinația misterului metafizic.

Duminică, 14 iulie 1991

După-amiază ne-a telefonat familia Mârșu. Băiatul s-a stabilit în Germania, a primit și cetățenia. O, Doamne! Sosesc mereu, de ani de zile, asemenea vești. Exilul a ajuns o stare de dorit și de invidiat! S-au inversat valorile, s-a pervertit lumea. Ceea ce a fost întotdeauna execrat, considerat cea mai cumplită pedeapsă, este acum visat, laudat, căutat. Și mă tem că acest exod, de voie, de nevoie, va spori. Exilul! *Biblia* știm cum vorbește despre el. Dar și Lamartine, și existențialiștii. Și iată, o parte a nefericitului nostru popor acceptă, cu entuziasm, uneori, postura de străin, de exilat! Mă copleșesc tristețea, dispararea. Cum de nu mai poate cineva iubi limba română, nația română, Țara Românească, el însuși, acel cineva, român fiind?

Luni, 15 iulie 1991

Ca și orașul, Editura e în derivă: snobismul, infatuarea o îndepărtează de matcă. Aere europene. Comedia umană. Toți și toate aleargă de colo-colo. Și, între timp, pe nevăzute, îmbătrânim.

*

Îmi apare în minte, tot mai insistent, subiectul unei noi povești. Coagulează, precipită, se structurează. Simt cum se construiește în adânc. Într-o bună zi, va cere veșmântul cuvintelor. *Affermis l'ouvrage de nos mains.*²²

Orașul își dizolvă în eter farmecul indicibil, contradictoriu.

Miercuri, 17 iulie 1991

Cornel are o mină vag dezabuzată. Nu e singurul. Dezeuforizarea există și e firească. Sunt cel puțin două feluri de deziluzionați. Cei care au crezut că se vor pricopsi mai mult decât s-au pricopsit. Cei naivi, idealiștii, care și-au imaginat că există, esențialmente vorbind, schimbare. Primii sunt ticăloșii; ceilalți – neînțelepții. Oamenii nu se schimbă. Sunt aceiași de la începuturile lumii. *Car il n'y a point en eux de changement. Et ils ne craignent point Dieu.*²³ De aceea, cei care și-au pus nădejdea în lucruri exterioare, în lucruri materiale, în oameni și vremuri, suferă acum. Feriți, măcar până la un punct, de această derută, sunt scepticii. Scepticul e mai puțin expus dezamăgirii. Și încă mai ferit este cel care își îndreaptă gândul spre Cel Etern și spre cele durabile.

²² *Psalmul 89/90, 19/17: „... și lucrurile mâinilor noastre le îndreptează”. Sau: „Și întărește lucrarea mâinilor noastre...!”*

²³ *Psalmul 54/55, 22/19: „Că nu este în ei îndreptare și nu s-au temut de Dumnezeu”.*

Vineri, 19 iulie 1991

Continuă să ne terorizeze cutremurele. La 6:30, când am deschis Radioul, am aflat că, pe la 4 dimineața, au fost două. Fapt e că, peste nevroza deja existentă a urbei, s-a adăugat o nouă angoasă. Peste nevroza celor lucizi și liniștiți, precum și peste aceea a indivizilor „dezamăgiți” (am mai vorbit despre ei), a celor care au umblat și umblă după cai verzi pe pereți.

*

Mă uit și eu, ca tot omul, la TV. Urmăresc, de pildă, discuțiile cu legea privatizării. Unii zic ceva, alții zic altceva. Eu ce să zic? Eu presupun că nenorocirea poporului român, în momentul acesta, măcar din unghi teoretic, sunt soluțiile paseiste (pun între paranteze lăcomia, necinstea). Altfel spus, soluțiile ce se plasează în trecut, nu în viitor. Toate sunt variante depresive, depășite, clasate de istorie, aproape morbide. În plus, liderii înșiși ai acestor direcții senile sunt senili, repugnanți. De aici – deprimarea, dezgustul, neîncrederea. Or, e nevoie, cred, de orizonturi proaspete, de încredere, de tinerețe. De vioiciune, de comportament stenic. De plasarea trecutului în trecut, nu în viitor.

*

După 1989, cuprinși de febra acțiunii, a câștigului, a schimbării, mulți s-au lansat în tot felul de întreprinderi. De ce? De ce trebuie, la vârste potolite, să-ți schimbi complet existența? De ce s-o negi? De ce această fascinație a discontinuității? Oare atât de fragilă le era personalitatea? Nu e cazul doamnei Anca Augusta, spre exemplu, ceea ce a întreprins dânsa e lăudabil. Dar... medici care prepară și vând plăcinte? Medici care își pierd vremea, organizând ședințe de partid? Plăcintari care concep reviste? Scriitori ce se înhăitează cu oricine pentru miting? Nebunia omenească!

Sâmbătă, 20 iulie 1991

Ieri a fost una dintre cele mai cumplite zile din viața mea, poate cea mai cumplită. Am urcat la familia prietenilor noștri Lenuța și Livius Bercea, să le ducem o carte. Acolo am aflat că băiețelul lui Viorel Șerban a murit! O, Doamne, Dumnezeule! S-a înecat în Timiș, sub ochii părinților, și vreo două zile n-au izbutit să-l găsească. Am luat niște ziare. „Renașterea” anunța înmormântarea la 13:30. Ne-am dus. Ce îngrozitor! Am stat lângă Viorel, pe marginea gropii... I-am condus, pe el și pe nevastă-sa, până la o lespede, unde s-au așezat. Nimiciți, nimiciți...

Mi-a pierit cheful și de jurnal. De ce să-l mai țin? De ce? Pentru ce? Pentru cine? Privesc în jur, cu durere, cum cetatea alunecă de la nevroză la psihoză. Treptat, în psihologia colectivă, se instalează, autarhic, o seamă de alternative maligne la realitate: delirul politicianist, mania persecuției, thanatofobia. Aceasta din urmă e potențată acum imens de cutremurele ce-au avut loc. Se vorbește de încă unul, pentru această noapte, de gradul 8, sau de unul, la fel de puternic, pentru luni. Se zice că apa fierbe în fântâni, că va urma o erupție vulcanică. Și ieri, pe căldura aceea, înmormântarea bietului Cristi! Repet fragmente din psalmi, încerc să-mi găsesc liniștea. Cred cu tărie în cuvintele sacre. *Et invoque-moi au jour de la detresse. Je te délivrerai, et tu me glorifieras.*²⁴

*

Nu ne iese din minte tragedia înmormântării de ieri. Privirea pierdută, fragmentată, a lui Viorel. Cât despre soția lui, ea nici nu mai avea privire. Sicriul. Chipul, întrezărit o clipă, al copilului: tumefiat, cu pete mici, violete. Preotul, tânăr, căruia

²⁴ Psalmul 49/50, 16/15. Cf. supra.

i-am transmis sticla de vin, pe care mi-o întinsese cineva și cu care a stropit sicriul.

Mai bine tac. E insuportabil.

Treptat, necruțătoare, viața reintră în ritmurile ei cotidiene. Viața de dinaintea vieții.

Marți, 23 iulie 1991

A venit cineva de la Primărie și ne-a adus la cunoștință că noi, Editura de Vest (fosta Facla), și redacția „Orizont”, vom pleca din clădire, pentru a se instala o bancă. Lulu a exclamat: „Mai bine rămâneam unde am fost!” Evident. Dar, acum un an și jumătate, toți (sau aproape toți) erau cuprinși de nebunia „sediului”. Acum, iată, nu este exclus ca, în câteva luni, să închidem firma. Și, înainte de asta, să rămânem în stradă sau în vreo cocioabă. Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a păstrat mintea întregă, că m-a ferit de balmăjeli și ridicol.

Miercuri, 24 iulie 1991

M-a vizitat, la birou, C.M. Ar vrea să plece din redacție. De ce? Fiindcă, zicea el, sub aparenta armonie, sunt tot felul de confruntări pentru „ciolanul politic”. Aha! Să fie ei sănătoși, și să fie și el sănătos, cu ciolanele lor cu tot!

Joi, 25 iulie 1991

Seara, la TV, urmăresc imagini odioase, din Polonia, unde sute de aventurieri din România trăiesc mai mult decât precar. Vor să treacă în Germania. Și liota lor ne batjocorește țara. Iată la ce s-a ajuns! Se întâmplă un fenomen straniu: înaintea acestor schimbări din Est, oamenii de aici și cei din Vest se iubeau. Aveau atașament și prețuire unii față de alții. Acum, cei din Vest

îi disprețuiesc pe cei din Est, iar aceștia din urmă îi urăsc și îi invidiază! Mă tem că niciodată primejdia încăierării n-a fost mai mare, pregătită cum e în profunzimile subconștientului obștesc.

Sâmbătă, 27 iulie 1991

Ne-am întâlnit cu Ion și cu Tatiana Arieșanu. Au spus că revista lor, „Ea și El”, merge bine, dar e multă alergătură. Cât despre alte foi, zicea Ion,... sucombă. Au ajuns la tiraje de sub 1000 și nu le mai citește nimeni. „Au distrus revistele chiar cei din redacții. Și le-au însușit. Nu găsești o recenzie, un profil, nu găsești literatură”. Nu o spunea cu satisfacție, nici cu mare durere. Constata.

*

Dinamica vieții cotidiene e atât de aberantă, lucrurile se înlănțuie și se neagă cu atâta repeziciune, aparența e atât de agresivă, iar demascarea atât de promptă, încât opiniile noastre nu au nicio stabilitate, nu au durată. Gestul lui X este, sau pare a fi, demn? Mâine este negat sau el însuși îl reneagă. Fluiditatea extremă a contingenței. În asemenea momente, lumea își dezvăluie, își probează, inconsistența, relativitatea, caracterul iluzoriu. Totuși, unele lucruri rămân ceea ce sunt, ivindu-se, tot mai clar, cu vremea, aidoma unor stânci, din valurile și ceața temporalității. Cele realmente bune și cele realmente rele. Răbdare, deci! Răbdare! Graba și hămesela îi subminează pe mulți, pe cei gata oricând să-și proclame, cu nerușinare, interesul și meschinăria drept dovezi de vitejie și de generozitate. Răbdare, deci. Răbdare!

Luni, 29 iulie 1991

O vară diluviană. Sporind și ea, parcă, prin această fluiditate haotică, senzația de instabilitate, de curgere anarhică, de diso-

luție. În Moldova, au fost inundații catastrofale. Bieții oameni! Nefericiții de ei! Ți se rupe inima văzând gospodăriile distruse, lacrimile celor ce-și plâng morții. De ce, Dumnezeuule? De ce? Cine poate răspunde? Există, desigur, o lege și o rânduială în toate. Cum spune Iov: *Ce, dacă le primim de la Dumnezeu pe cele bune, nu le vom primi și pe cele rele?*²⁵ Țăranul însă e, într-adevăr, mereu obijduit. Mereu îi dă cineva lecții, mereu îl crede cineva prost. Înainte îl învăța vreun tovarăș, acum îl învață toată lumea, inclusiv cei care nici n-au pus mâna pe sapă. Pe vremuri, stăpânii l-au colectivizat cu forța, acum îl privatizează cu forța. Pe vremuri, i-au luat pământul, acum îi vând pământul, comițând un sacrilegiu. De ce sacrilegiu? Fiindcă porunca e limpede, cei mari fie n-o cunosc, fie o cunosc, dar o ignoră sau chiar o sfidează: *Pământul să nu-l vindeți de veci, că pământul este al Meu; iar voi sunteți străini și venetici înaintea Mea.*²⁶ Dacă țăranul se opune, este declarat slab de minte, greu de cap, înapoiat, nostalgic. Nostalgic? Altfel spus, comunist? Ce nerozie! Nu se poate închipui ceva mai grotesc decât un țăran comunist. Țăranul, dacă mai există cumva această pătură socială, conservă, în sine, valorile noastre ancestrale. Tocmai de aceea, în veacul internaționalizat de acum, el n-are dreptul să-și hotărască singur soarta. Iată, de asta s-a scârbit lumea de Revoluție și de evocarea ei: din pricina insuportabilelor ciurucuri care s-au bulucit să profite de pe urma Revoluției și să se identifice cu ea. Mă gândesc, în primul rând, la ticăloșii mărunți, care, pe diverse trepte administrative, i-au înlocuit, profitând de confuzia momentului, pe toți oamenii pricepuți și apoi, în scurtă vreme, au împrăștiat și anihilat totul în jur. Ceilalți, jigniți, descurajați, denigrați, s-au

²⁵ Iov 2, 10.

²⁶ Leviticul 25, 23.

dat deoparte, tocmai când ar fi putut face tot ce știau să facă și doreau să facă. E o distrugere prea „coerentă” ca să nu fie regizată? N-aș crede. Sau aș crede, totuși? E doar oglinda hămeselii și a dezbinării noastre?

Sâmbătă, 3 august 1991

Aș pleca. Dar unde? Aș pleca de la Editură, aș pleca din oraș. Îmi dau seama că, probabil, aceasta ar fi o falsă soluție, o himeră. Mă retrag, deci, în solitudinea mea, lăsând altora vanitățile lumii. Cum zicea Scarron: *...mais il y a longtemps, comme tout le monde sait, que j'ai renoncé à toutes les vanités du monde.*²⁷ Contemplu, deci, ruina, agonia, unor instituții pe care le-am cunoscut prea bine (Editura, Poligrafia). Poate că lucrurile se vor îndrepta sau că, în locul acestor entități muribunde, vor apărea altele, tinere, proaspăte, vitale. Nu despre asta e vorba. Nu adaug realității nici nostalgii, nici nădejdi. Tot ce fac e să constat și să consemnez. Sunt sătul de justificări teoretice, de proiecte, de ideologii. Ani în șir, s-a pledat, cu argumente, în favoarea economiei de stat. Argumentele erau necesitatea creșterii productivității și a bunăstării generale. Acum, cu aceleași urechi, aud pledoarii pentru economia de piață. Argumentele, însă, nu s-au schimbat. Atunci, unde e adevărul?

Suntem material pentru toate experimentele. Laboranți mai vechi sau mai noi, unii renovați, alții odrasle ale vracilor arhaici, ne toarnă și ne amestecă în retorte. Se pare că urmăresc separarea, atenuarea, chiar eliminarea esențelor pure și tari. Numai că ele, sper, nu pot fi eliminate. Iar dacă vor fi, cumva, eliminate, atunci suntem pierduți cu toții, pentru totdeauna.

²⁷ Paul Scarron, *Le roman comique*, Capitolul II, p. 35: „... dar, cum toți știu, eu am renunțat de mult la toate vanitățile lumii” (trad. n.).

După-amiază, am dormit puțin. Am visat, între altele, că ne aflam, Oli, eu și, parcă, încă o persoană, pe strada ce duce în Calea Șagului. Plouase. Strada s-a inundat, dintr-odată, apa curgea, dinspre cimitir, în valuri. Ne-am continuat drumul, încercând să evităm locurile mai adânci. Apoi, am constatat că strada avea un fel de acoperiș, un fel de plafon betonat. Acel plafon, din cauza ploii, a început să coboare. Senzație de sufocare. Claustrofobie. Am observat apoi că plafonul acela se ruptese chiar și amenința să se prăbușească. Și noi eram trei... Nu încerc să descifrez simbolistica visului.

Duminică, 4 august 1991

Pentru moment, deși doresc, nu pot scrie. Sensul, da, el există, îl simt, dar încă nu capătă expresie. E o magmă informă, palpită, se zbate, maturându-se în abisurile subconștientului.

Marți, 6 august 1991

Senzația că străbați un alt oraș. În diverse locuri, întâlnești alți oameni. Straturile sociale s-au inversat. Există, desigur, și o nedreptate în asta. Oameni care au ajuns la o anumită poziție socială și profesională, prin muncă, pricepere, prin merit personal, au trebuit să renunțe, fără să fi avut vreo vină. Probă a nimicniciei măririlor de acest fel. Să umblăm, deci, liniștiți și senini, prin orașul străin, căci ceea ce e al nostru se află în suflet. Se află nu în profesia, ci în vocația noastră.

Miercuri, 7 august 1991

În acești doi ani (aproape doi ani), care au trecut din Decembrie 1989 și până acum, oamenii au ieșit din comoditatea

gândirii și afectului, din opacitate spirituală. Se ceartă, se împacă, dar gândesc, se frământă, reanalizează noțiuni. Realitatea nu mai e ordonată conceptual, totul e proaspăt și se cere interpretat. Iată un câștig, o relansare existențială, dincolo de nemulțumiri și chiar de suferință.

Miercuri, 14 august 1991

Pe la opt și ceva, când am plecat spre Editură, mi-a atras atenția, în colț, la blocul de vizavi, acolo unde începe cărăruia spre pompa de apă, o femeie mai în vârstă, care se sprijinea de gard și își privea piciorul stâng, ud, însângerat. O altă femeie – o știu din vedere – a răspuns nedumeririi mele: „I s-a rupt o venă!” Și i s-a adresat celei dintâi: „Mergeți la spital, pierdeți prea mult sânge!” Pierdea, într-adevăr, și, probabil, nu avea putere și curaj să pornească singură. Am luat-o de braț. Mi-a spus, pe drum, lipăind cu pantoful plin de sânge, că tocmai se ducea la nepoțica ei, să stea cu ea, întrucât fiica, mama fetiței, e la serviciu. Și că a uitat să-și ia buletinul. Când am ajuns în curtea betonată a spitalului, a căzut, a leșinat. Am strigat, m-au ajutat câteva persoane, a venit iute o targă. O, Doamne, ce ușor se moare uneori! Mai bine zis, ce ușor se poate muri! Și câtă tevdură se face, în genere, pe tema asta! Sper din toată inima să-și fi revenit biata femeie. Unul dintre cei care m-au ajutat m-a condus la centrala lor termică, să mă spăl de sânge. Pe urmă, m-am îndreptat spre Editură. Acolo, m-a vizitat Profesorul Mihai Cazacu, însoțit de Doamna sa, care a venit pentru a-l sprijini (el se deplasează greu), dar și, mi-a mărturisit, pentru a-l cunoaște pe cel ce a făcut posibilă apariția cărții soțului ei.

Evenimentul de azi-dimineață m-a tulburat, ca și apariția Profesorului Mihai Cazacu. În timp ce coboram, împreună,

scările, mi-a zis: „Vă amintiți cum arătam acum un an? Și iată cum arăt astăzi!” Se minuna el însuși, cu tonul și aerul lui grav și melancolic. Am făcut apoi un drum până la librăriile din Centru. Cele două imagini mă urmăreau ca un memento al zădărniceii omenești. Și m-am decis să nu mai citesc, esențialmente vorbind, decât *Cartea Cărților*.

Joi, 22 august 1991

Contactul cu instituția editorială? O scenă amuzantă: noul director, Bazil Popovici, Mircea Pora și încă cineva urmăreau cum Marcel Tolcea dădea o reprezentație. Imita nu știu pe cine, care nu știu ce zicea, ieșind dintr-un birou și năvălind în altul. El lansa o frază, fără niciun haz, și ceilalți se prăpădeau de râs. Mai să leșine. Se tăvăleau de râs, nu alta, cu toții!... Ce să mă fac cu ei? Băieți buni, la urma urmei, dar parcă necoți la minte... Mi-a spus colegul Ion Anghel că se profilează un mare conflict Popovici – Iovescu. Era inevitabil!

Cărțile au un aspect amatoristic: pe copertă scrie Editura de Vest, înăuntru Editura Facla. Pe unele e trecut, la anul de apariție, 1990, sau chiar 1989 (data bunului de tipar)... Nu e amuzant. E dureros! Editura noastră a fost o instituție. Și nu mai este... Măine m-aș transfera, dacă aș avea unde.

Rețin, totuși, și un episod agreabil: prezența lui Șerban, băiețelul inteligent și melancolic al lui Viorel Marineasa. Mi-a spus că a citit, aproape în întregime, *Căsuța fermecată*. Mi-a cerut tot felul de lămuriri în legătură cu pescuitul, m-a întrebat dacă am mai scris, recent, vreo carte cu povești.

La prânz, însoțit de Lulu, am pornit spre casă, sastisit de Editură, de politică, de evenimente, dezgustat de credulitatea, de incredulitatea, de incurabila prostie omenească. Dar, cu tot riscul

de a fi singur și antipatic, îmi voi păstra, sper, luciditatea. Și scepticismul.

*

Abia rostesc, abia scriu o injurie, și mă încolțește regretul. Căci, în ciuda mizantropiei mele, nu-mi place să-mi umilesc semenii. Simt pentru ei un fel de iubire, glacială – e adevărat, dar dragoste, totuși. Mă impresionează, mă înduioșează, mă revoltă groaza lor de luciditate, nevoia lor de a se îmbăta cu apă rece, impulsul de a-și confunda dorințele cu ceea ce numim realitate, incapacitatea lor de a ieși din teorii, din scheme abstracte, voluptatea de a conferi existenței explicații idilice. Și, *à la fin*, mă simt cuprins de oboseală, privindu-i, ascultându-i. Ceilalți nu sunt Infernul (cum credea Jean-Paul Sartre), ci singurătatea. Tu, care, eventual, citești aceste șiruri, ești sociabilitatea mea, antumă și postumă, deopotrivă. Într-un secol incomprehensibil și absurd, ca oricare altul.

Vineri, 23 august 1991

Caut o soluție de viață. Încerc. Se poate vorbi despre criza creației, atât în emisie, cât și în recepție. Referentul s-a schimbat. Iar mecanismele semnului au, probabil, o tendință de inerție. Sigur că scriitorul poate decide, rațional, că va aborda cutare sau cutare temă. Dar, pentru a deveni artă, tema trebuie să fie asumată intuitiv, să se nască spontan, în genunile lăuntrice. Or, acolo sentimentele sunt dintr-o altă lume.

*

De o vreme, nu mai scriu poezie, nici eseu, nici proză fantastică. De câteva luni. Mai lucrez la forma *Psalmilor în versuri*. Și, oarecum, la semantica lor. O disperare avară îmi dă târcoale. Căci sensul, da, amenință să se retragă din toate – din

ambianță, din intimitate, din eul profund. Voi lupta împotriva acestui dezastru. Dar cum? Zilele trec și, cu fiecare dintre ele, mi se relevă, tot mai limpede, cruzimea destinului nostru. Nicio certitudine. Omul e o puiță ridicolă, planurile lui, niște himere, eternitatea lui, o discutabilă nădejde. Ca o negură, vai mie!, îndoiala îmi bântuie sufletul. *Ajută, Doamne, necredinței mele!*²⁸

*

Cu ani în urmă, în această zi, era sărbătoare mare, lume multă, în parcuri, în piețe, pe străzi. Discurs. Filme. Documente. Argumente. Acum, interpretarea faptelor e alta. Și nici vorbă de sărbătoare. Aceiași oameni au auzit, au trăit, uneori au rostit, referitor la același eveniment, două versiuni distincte, două memorări separate, două enunțuri opuse. Cum să elimini această sciziune interioară, această schizoidie? Când a fost adevărat, unde e adevărul?... Nu există decât un adevăr – cel suprem. El ni se revelează, uneori, în momente de grație...

*

Oamenii schimbă un fanatism cu altul. Fanatismului comunist îi va lua locul (îi ia locul încă de pe acum) un fanatism anti-comunist. Tirania totalitarismului devine tiranie a democrației.

Sâmbătă, 24 august 1991

Nu suntem un popor blând, generos și tolerant, cum ne place să ne flatăm întruna. Dimpotrivă, suntem delăsători și violenți, cu luciditate, ca toate popoarele latine. Toleranța, blândețea noastră sunt, de fapt, indiferență, egoism, lene și viclenie. Vezi 1907, vezi 1989. Așa ne încadrăm în tragicele constante ale istoriei umane: prigoana, martirajul, în ciclicitatea lor, în

²⁸ *Marcu 9, 24.*

balansul lor compensatoriu, în complementaritatea, în evidenta lor paritate inversă.

*

Mi-am propus să rămân ziua întreagă acasă. Lectură, odihnă. Adâncire în vacuitățile eului. Ca într-o peșteră fără capăt, labirintică, din care ființele, închipuirile tenebroase, fascinante, s-au retras. Ele se află, desigur, undeva mai în adânc. Va trebui să le caut, spre capătul labirintului, spre capătul însorit al singurătății, spre secretul propriei mele ființe. Ajung, mereu, la intrarea unei noi grote, apoi a alteia. Mă așez pe o piatră, aștept un miracol. În tăcerea asemantică, atemporală.

Duminică, 25 august 1991

Mă întorc la masa de scris. Dar imboldul se lasă așteptat. Caut cu gândul, cu imaginația, cu privirea, cu emoția... detaliul ce ar putea genera ori fluxul și faptul liric, ori fluxul și faptul epic. Mă aplec, mă înclin spre carnalitatea creației. Să scriu, deci, iarăși, poeme de dragoste și moarte? Să-mi întorc, pentru o vreme, privirea spre această lume, spre această furtună de pulbere, spre această iluzie? Vai, liniștea, continuitatea lăuntrică s-au spulberat. După încheierea *Cronicii*, a *Eseurilor* și a *Psalmlor*, n-am putut găsi un nou reper. Nădăjduiesc să vină acest imbold proaspăt, să vină și să dea, încă o dată, putere iluziei existențiale, să-i confere aparența perenității.

Luni, 26 august 1991

... ne-a vizitat, la Editură, Damian Ureche (și-a desenat niște linii pe nădragi și zicea că a înființat Partidul Bastion. Adică Partidul petrecăreților de la restaurantul Bastion, unde a fost șef, sub vechiul regim, tatăl poetului Dan Emilian Roșca).

Miercuri, 28 august 1991

La Editură, oarecare forfotă, ca peste tot, de altfel, *cu independența Republicii Moldova*.

Joi, 29 august 1991

Textul sacru are, între altele, puterea de a te elibera de idoli: oameni, îndeletniciri, obiecte. Nu mai idolatrizezi pe nimeni și nimic. Observi dimensiunea exactă a oricărui existent.

Sâmbătă, 31 august 1991

Scriitorul rămâne singur cu ale sale. E fericit între ale sale. Numai între ele și numai cu ele. Gloria? De ce te-ar încânta prezența persoanei tale în conștiința celorlalți? De ce acest orgoliu? Nu mai vorbesc că uneori nu-i poți respecta pe ceilalți, oricât ai dori. Și atunci, la ce-ți folosește oglindirea ta într-o conștiință străină? Prejudecăți, vorbe, ideologii...

*

Dintr-odată, în timp ce depășeam stația lui 15 (unde am văzut, nu de mult, pe caroseria unui troleibuz în mers, un Hrist de metal, răstignit: ce simbol, în cetatea noastră martirizată!), în timp ce depășeam, deci, acel loc, înaintând spre magazinele de pe str. Arieș, am avut clară, în gând, în inimă, în închipuire, necesitatea de a scrie *Naufraziul*. Izbucnise impulsul cunoscut, se declanșase izvorul. Sper cel puțin că așa e. Nu mi se mai pare greu, nu mi se mai pare inutil, umblu iarăși ca un apucat, rafinând, în minte, anecdotică și sensurile viitorului basm. Ieri i l-am povestit micului meu prieten Șerban, băiețelul lui Viorel Marineasa, și, povestindu-i-l, am precizat unele detalii. Va fi, probabil, un basm ne-euforic. Am și scris prologul, în versuri. Voi lucra la Olănești, în concediu. S-a verificat, încă o dată, în ce mă

privește, că nu scriu cu adevărat atunci când vreau, când îmi propun (deși pot și în asemenea cazuri să întocmesc ceva onorabil), ci atunci când ființa mea adâncă, i-rațională, o cere. Acum, refăcând drumul maturării simbolurilor din *Naufragiul*, îmi dau seama că el a durat aproape doi ani. Decantări, stratificări semantice, adăugiri și eliminări, conturarea unui întreg, tot mai individualizat și mai viabil cu fiecare zi. Și totul se petrece latent, în paralel cu sporirea neliniștii, a dorinței de exprimare, a nemulțumirii, a senzației de vid și de inutilitate. Până în clipa de grație, când sensul se propune scriiturii, când substanța se revarsă în cuvinte. O, de n-ar interveni oboseala, gândul deșertăciunii, dezgustul! Nădăjduiesc să nu fie așa. Încă și încă o dată: *Affermis l'ouvrage de nos mains...*²⁹ *Si l'Éternel ne bâtit la maison, ceux qui la bâtissent travaillent en vain.*³⁰

Duminică, 1 septembrie 1991

... în Timișoara, recent, nu s-a făcut nicio investiție spirituală notabilă. Nimic. Numai politică și comerț. E dezonorant și trist. Aere, pretenții, ifose – și toate în zadar. Teatrul, revistele, Editura, chiar și Universitatea, sunt niște jalnice paragini. Le devastează cete hămesite de lăcuste.

*

Mă gândeam, pentru prima oară poate, cu oarecare seninătate, la viitor. Barbaria evenimentelor din 1989 și a celor care au urmat m-a obsedat, m-a chinuit multă vreme. Ele au fost, într-adevăr, un șoc pentru orice ins sensibil și care își iubește

²⁹ *Psalmul 89/90. Cf. supra.*

³⁰ *Psalmul 126/127, 1: „De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc”.*

neamul. Violență, crimă, sânge, suferință. Încep să mă detașez de ele, să le trec în stratul pasiv al memoriei. Mai înainte a fost la TV o convorbire cu M.H. Simionescu. Se afla la casa lui din Petroșița. Da? Ce straniu! Disidenții noștri de azi sunt marii răsfățați de ieri. N-au făcut nimic care să le justifice actualele mofturi. Case, vile, premii, călătorii. Unii au ieșit la pensie încă de la 40 de ani. Și atunci, ce-i gălăgia asta? Nu mai isprăvim cu minciunile? Dacă ar exista un singur individ, unul singur, care, în anii trecuți, talentat fiind, să nu fi publicat, să fi fost realmente prigonit, să fi pățit ca Soljenițin sau Havel, cine ar îndrăzni să-l conteste? Dar acești obraznici care, înainte, își împărțeau distincțiile și popularitatea, laudându-se unii pe alții prin jurnale, n-au nicio îndreptățire să afirme acum că au avut de suferit. Stau și mă întreb până la ce cote vom mai vedea proliferând nerușinarea. Și când falsul, impostura, minciuna vor fi (dacă vor fi) date la o parte. Căci monopolul informației nu mai există. De fapt, ei asta au vrut: să se plaseze în centrul propagandei (măcar culturale). Astfel puteau dirija opinia. Și nădăjduiau să rămână (măcar unii dintre ei) pe un soclu construit artificial, din elogii, nu din operă. Sunt o relicvă a lumii pe care pretind că o detestă. Atunci se fabricau talente și hipertalente, atunci erau umflate și prezentate publicului ca atare.

Miercuri, 4 septembrie 1991

La Stroești. Ca și cea de ieri, ziua de astăzi s-a scurs lent, calm. Zile lungi, nesfârșit de lungi, fără evenimente. În curte, câinele (Ursulică), pisica și doi pisoi mici. Găini. Mierle, porumbei sălbatici, în iarba înaltă și în nucii bătrâni, maiestuoși, înțelepți, resemnați. Sentimentul acut că nimic nu s-a clintit în structura profundă a locului. Această senzație, această regăsire a

eului, nu reprezintă, oare, o primejdie pentru câștigurile ulterioare copilăriei? De ce, atunci când sunt aici, nu scriu? Pentru a scrie trebuie să fii departe de tine însuși?

Sâmbătă, 7 septembrie 1991

A venit domnul Gheorghe Bălan (supranumit Parfum, fiindcă este mereu ferchezuit), să repare televizorul părinților. E liderul județean al Partidului Ecologist. Pe vremuri, i-a scris lui Ceaușescu (așa spune el) peste 400 de scrisori și telegrame. Dorea să fie primit în audiență și să-i dezvăluie Conducătorului matrapazlăcurile subordonaților. I-a trimis și poezii. Iată un distih:

„Atunci partidul ar fi ca o floare
Și hoții cu sfârleze la picioare”.

Atunci: adică, dacă sfaturile sale, ale lui Parfum, ar fi luate în seamă.

De altfel, Parfum pretinde că Ceaușescu ar fi trăit, dacă l-ar fi ascultat pe el. Nu l-a ascultat și, prin urmare, Parfum l-a dat în judecată la Tribunalul de la Haga. În plus, pe Parfum Ceaușescu l-a plagiat. Cum? Simplu! Într-o cuvântare, vorbea de struț, care își ascunde capul sub nisip. Exact expresia lui Parfum, dintr-o reclamație trimisă la TV și ajunsă la Dumitru Popescu. Până la urmă, negăsind calea spre audiență, Parfum, împreună cu nea Ionică Furdui au scris o pancardă și-au defilat cu ea prin București. Așa au ajuns la pușcărie. Până la Revoluție. Trei luni.

Ei, dar acum, deși e șef la Partidul Ecologist, Parfum a reluat reclamațiile. Trimise cu antetul partidului. Și, spre stupoarea lui, nici acum epistolele sale nu ajung la destinație. Impresionant e, dincolo de aiureli, că Parfum nu e ticălos. Pare sincer interesat de soarta poporului. Aflu însă că, deși are copii și nepoți, s-a

încurcat cu o fetișcană și plătește pensie alimentară. Mi-a spus că scrie un roman, în trei volume, intitulat *Drumul crucii*, în care evocă aventurile lui, „lupta” sa. N-aș vrea – m-a întrebat cu timiditate – să-l stilizez eu? Am evitat un refuz categoric, dar a înțeles că nu mă angajez. N-aș vrea să-i public un articol la Timișoara?

A reparat televizorul, am mai stat de vorbă, la umbră, sub vișin, a băut niște vin și a plecat. „Un erou al timpului nostru”.³¹

Marți, 10 septembrie 1991

Și am avut, încă o dată, clar, în minte, ridicolul celor care vorbesc vrute și nevrute, în numele poporului. Irealism. Delir. Masă de experiment. Iată cum e privit poporul. Nu valorizez nicio ideologie. Observ o realitate. Fapt e că democrația o merită numai cei care sunt în stare s-o și practice.

Joi, 12 septembrie 1991

M-am întrebat ce forță intimă distructivă, ce forță exterioară, la fel de distructivă, ne îndeamnă să ne repudiem biografia. Negarea trecutului e o pornire auto-anulatoare, ca și sinuciderea (care e negarea viitorului).

E necesară o metanoia ziditoare, nu demolatoare, cum se tot cere de către tot felul de analfabeți. Și selectivă, blândă, creștinească. O ieșire din nerozia zbieretelor stradale, a derutei, din confuzia „fragilei noastre democrații”...

³¹ Titlul unui renumit roman, apărut în 1840, al scriitorului rus Mihail Iurievici Lermontov (1814 - 1841).

Sâmbătă, 14 septembrie 1991

Seara, la TV, privind balansul brusc, larg, amețitor al schiului de apă, am avut deodată impresia că acea beție a căderii și a vitezei se aseamănă morții. Și mi s-a făcut lehamite de infinit, de vorbe mari, de abis, de nesfârșitul lumilor. După cum mi-e greață de așa-numita luptă a vieții. Doresc adăpostul propriei ființe, entitatea proprie, ocrotitoare.

*

M-am retras în lumea ce-mi aparține. În jur cresc glorii proaspete (false? reale?). Orice efort social e zadarnic. Decantările vin târziu și par tot mai derizorii. Mă întreb iar: de ce-ai pătrunde, zor-nevoie, în niște conștiințe pervertite, sordide? Ar fi ca și cum te-ai strecura într-o odaie infectă. Mă trece un frison numai când mă gândesc.

Duminică, 15 septembrie 1991

Tema (spontană) de meditație, pentru ziua de azi? Ciclicitatea în viața noastră socială. Și anii '50 au avut așa-zișii lor disidenți (Neculuță, Sahia), așa-zise talente (Toma, Beniuc, Eugen Frunză), au avut scriitori marginalizați (Arghezi, Blaga, Bacovia, Goga, Voiculescu, Barbu). Ca și azi. Și mai-marii de azi au mecanisme dictatoriale de gândire (mă refer la „puternicii” culturii). Doar că acum nu mai există (sau e mai atenuat) monopolul brutal al opiniei. Aici s-au înșelat „scriitorii” care au dat buzna spre posturi, funcții și glorie... Ce glorie? Citesc ziarele: violuri, furturi, bătăi, corupție.

Temă de meditație: Cât timp va fi necesar pentru a se ajunge la o normalitate culturală? Cu ani în urmă, înainte de însângeratul Decembrie, discutând, în principiu, cu Laurențiu Cerneț, despre reabilitarea culturii, apreciam la 10-20 de ani un

asemenea răstimp. „Cultura se reface greu”, zicea el. Acum, durata va spori cu anii ce au urmat lui '89, când pomanagii aciuaiți în domeniu au adăugat noi stricăciuni celor vechi. Ei nu clădesc, ci destramă sau exploatează. Nu sunt făcuți să ofere, ci să pretindă și să înhațe.

Marți, 17 septembrie 1991

După-amiază, la TV, imagini de necrezut la căminele studențești din București. Pentru a se face, cu adevărat, ordine în așa ceva ar trebui să se ia totul de la capăt. Cum? Cine se angajează să „privatizeze” un complex studențesc, un adevărat oraș? Sau un combinat? Toate acestea au fost concepute gigantesce, în perspectiva unei permanente privatizări etatizate. Tare mă tem că proiectul reformei e o iluzie. O nouă iluzie. Prevăd că totul se va dărâma și se va vinde. Și oamenii, rămași fără mijloace de trai, își vor lua lumea în cap, își vor abandona țara, care nu mai e în stare – sau nu mai vrea – să le dea o pâine...

*

Tipul conducătorului de azi (indiferent de nivel executiv): prezență fizică agreabilă, locvacitate simpatetică, capacitate și dorință de acțiune – nule. Copil de bani gata. Acesta e individul de decizie.

Ideologia o ia mereu înaintea vieții, înaintea individului. Mulțimile? Poligon de încercare, banc de probă, în beneficiul oligarhiei. Al oligarhiei ce n-are convingeri, ci doar interese.

*

Preocuparea mea, pe cât de constantă, pe atât de sporadică (deloc paradoxal) pentru politică este, de fapt, o formă de uitare. Pierd din vedere, o vreme, esența, lăsându-mă atras de aparență. Revin însă curând. Recad în balansul cumplit, fascinant, nimi-

ditor, mă prăbușesc spre nevăzuta palmă a *Celui care este*, cum zicea Rilke. Am oroare de infinit, așa cum mă întrebam acum câteva zile? Nu-l cultiv, îl trăiesc. Și, probabil, vrând-nevrând, îl comunic în atât de vertiginoasele și decentele mele scrieri.

Miercuri, 18 septembrie 1991

Destinul scriitorului este dramatic, prin însăși natura lui. Scriitorul este minat de conștiința caracterului relativ al comunicării, de temerea inutilității. Dacă nu are succes între contemporani, se va consola greu cu gândul că e din pricina unui plus de valoare. Dacă se bucură de glorie antumă, scriitorul se va gândi totuși că gloria aceasta poate fi strict conjuncturală și pasageră. Și astfel, el plutește mereu între încredere și deznădejde, între entuziasm și disperare, între realitate și irealitate. Ca atare, obsesia comunicării trebuie atenuată, atenția urmând să se îndrepte, prioritar, spre componenta existențial-expresivă. Un mod de a trăi și atâta tot. Cei care vin înspre mine și înspre opera mea sunt prietenii mei. Cei care nu vin, de asemenea. Căci și ei poate vor veni într-o zi. Iar dacă nu, și așa, *împărăția noastră nu-i din lumea aceasta...*³²

Vineri, 20 septembrie 1991

Cine n-are talent tentează succesul prin scandal. Jucând pe marea conștiință reprezentativă. Poate că, treptat, cititorul (și nu numai el) se va maturiza cu adevărat, eliberându-se de naivități și de idoli. Dezamăgirea tonifică inteligența și elimină complexe de inferioritate. E bine ca asemenea inși fără har să fie lăsați să se manifeste. Căci, manifestându-se, se compromit.

³² Cf. Ioan 18, 36.

Blocarea lor, dimpotrivă, le sporește prestigiul. În plină lumină, profunzimea lor se dovedește a fi o goliciune, o golătate, rizibilă.

Sâmbătă, 21 septembrie 1991

Așa-zisa noastră elită, perfect adaptată, prădătoare și băgăreață, n-are, în fond, nimic de-a face cu elevația și distincția. Aristocrația spiritului nu se află acolo. Ci în acei indivizi interiorizați, distanți și, poate, retractili, ce nu se pot integra în această lume de hiene.

Luni, 23 septembrie 1991

... dezgustul meu (relativ, totuși) o indispuce pe Oli. Dar e mai puternic decât voința ce, eventual, i s-ar opune. Nu e vorba de antipatie, ci de oroare. Și nu învinovățesc orașul, nu învinovățesc pe nimeni. Pur și simplu, cele întâmplare m-au zguduit atât de adânc, încât oroarea despre care vorbeam a estompat eroicul. Cu atât mai mult cu cât, ulterior, multe fapte și întâmplări au înregistrat o tristă deplasare semantică. A rămas, așadar, oroarea, pe care fiecare stradă, fiecare detaliu de peisaj, fiecare ins mi-o reactualizează. Plus căldul unor nerușinați cu barbă și burtă (adesea recente), ale căror vorbărie voioasă și privire satisfăcută (ce contrastează cu vehemența negării) insultă și sensibilitatea, și inteligența, și simțul dreptății.

*

Dincolo de Cel Veșnic, simțământul relativității absolute. N-ai timp, n-ai loc, n-ai nicio certitudine.

Miercuri, 25 septembrie 1991

... am văzut un scurt reportaj din Valea Jiului. Minerii, nemulțumiți că reprezentanții Guvernului nu se deplasează în

zona minieră și că traiul lor se înrăutățește, au declarat că vor merge ei la București. Ceea ce se pare că au și făcut, după cum s-a transmis la Radio azi-dimineață. Cauza tuturor acestor tulburări, motivul interminabilei neliniști sociale stă, în opinia mea, opinie pe care, firește, o țin pentru mine, căci acum fiecare ins are câte o opinie – și mi-e peste puteri să intru în corul obștesc, în corul plin de cacofonii –, motivul, deci, rezidă în viziunea retrogradă asupra schimbării. Trecerea se face de-a-ndăratelea (cu ochii în urmă și spatele înainte). În loc să se edifice o societate postcomunistă, se încearcă întocmirea uneia precomuniste. Or, așa ceva nu se poate realiza. E o utopie. E viziunea unor moși vindicativi și limitați, care ignoră complet ritmurile vieții, dar și ecranul teoretic al istoriei. Ca urmare, de sub tiparul schiloditor al modelului, viața își impune legile și diversitatea. Nădejdea mea e că, mai devreme sau mai târziu, această contradicție va fi conștientizată.

*

Am ascultat veștile. Vorba crainicului: „Lucrurile au evoluat în rău” (*sic!*). Violență și devastări la Petroșani; violență și devastări la Craiova. Cine știe ce va aduce ziua de azi, nu doar cea de mâine...

*

Așadar, un nou moment, o nouă etapă în drumul spre economia de piață al tinerei noastre democrații. Bâte, scandal, fugăreli.

*

După-amiază, la TV, un spectacol dramatic, dureros. Asaltul minerilor asupra clădirii Guvernului. La scurt timp, crainica ne spune că, după câte se pare, la Budapesta s-a format un guvern al Transilvaniei, în exil. Frumos!

Ne aflăm într-un punct al istoriei din care par a se deschide doar drumuri spre prăpastie. Dar nu trebuie să disperăm. Să avem încredere în Providență. *Căci la Dumnezeu nimic nu este cu neputință.*³³

Joi, 26 septembrie 1991

Acum 10 minute (pe la 13:20), crainicul C. Roșianu a anunțat că președintele Ion Iliescu a acceptat demisia cabinetului Roman. Era de așteptat. Aseară, azi-noapte, azi-dimineață, la TV, am văzut un spectacol îngrozitor. Sunt plin de amărăciune. De ce a trebuit ca înlocuirea unui sistem cu altul să fie atât de cumplită și de tristă?

Sâmbătă, 28 septembrie 1991

Se propun interpretări, se decelează „scenarii”. Toți – ziariști, lectori de ziare – au câte o părere, caută și, la răstimpuri, descoperă, iluminați, o explicație, o intenție ocultă; fiecăruia i se pare, la un moment dat și pentru scurtă vreme, că găsește, în fine, logica și coerența evenimentelor. Apoi, presupusa limpezime se tulbură și eul se prăbușește din nou în disperare. Iată, așadar, o caracteristică a zilelor pe care le trăim: imposibilitatea semantizării referentului social.

*

Azi am revenit în Timișoara, după așa-zisa noastră vacanță la Olănești. Odată ajunși acasă, ne-am tras sufletul și, apoi, am mers în vizită la Dana și la ai săi. Ei locuiesc la câteva blocuri depărtare de noi. Eu am stat mai mult cu copiii. Ceilalți discutau, evident, politică și se uitau la TV, unde se transmitea o ședință a

³³ Luca 1, 13.

Parlamentului. Cu atâtea evenimente și angarale, slujbașul român are și de câștigat: ani de zile nu va mai trebui să lucreze deloc. Cine mai are timp și drag de muncă, cine mai controlează, cine mai ține seama de program? Nimeni. Apoi, iarăși câțiva ani, putem merge liniștiți la băi, fiindcă străinii nu vor mai pune piciorul în România. Și, încă, am scăpat și de obsesia plecării în străinătate. De ce? Fiindcă aceiași străini nu mai acordă viză de intrare solicitanților. Să mai adaug ceva? Evident: a crescut prețul dolarului. Așadar, degeaba ne plângem. E mult mai bine. Ni s-a urât cu binele. Ne-am îmbuibat. Și nu glumesc decât parțial spunând acest lucru. Îmi vine în minte, de pildă, imaginea lăbărțată, prosperă, a unor ipochimeni burduhănoși, nonșalanți, care traversau, la orice oră, restaurantul din Olănești. E o imagine emblematică, definitorie. Adică: dacă ești prost, lucrează! Dar, într-un fel sau altul, pentru de-ai ca mine lucrezi!

Duminică, 29 septembrie 1991

... am făcut o duioasă descoperire: un porumbel (o porumbiță) și-a făcut cuib în colțul dinspre stradă al terasei. Acum stă acolo și clocește. Iată un episod pașnic în lumea noastră demențială. Căci nu se poate numi altfel înșiruirea de zbierete, minciuni, violențe, la care asistăm de atâta vreme. S-au pricopsit câinii vagabonzi, șobolanii și cerșetorii – adică fauna gunoaielor, haosului și decrepitudinii. „La démence universelle”, după zisa lui Flaubert³⁴.

³⁴ Gustave Flaubert, *Op. cit.*: „Universala demență; demența generalizată; demența de obște” (trad. n.). Cf. *supra*.

Luni, 30 septembrie 1991

Ceea ce este la noi nu se poate numi, cu niciun chip, democrație, nici măcar fragilă. Nu se poate numi nici anarhie. E tirania bișnițarilor, hoților, indivizilor brutali și necinstiți asupra oamenilor cumsecade. La asta s-a ajuns: ruina economică, dezasturul cultural, compromiterea internațională a prestigiului țării. Mai nou, foștii guvernanți (de fapt, încă guvernează) admit, cu aroganță, că au greșit, neexplicând îndeajuns reforma. Reiese, adică, dintr-o asemenea afirmație, că receptorul ar fi inapt să priceapă subtilele elaborări ale reformatorilor. Acest dispreț al guvernanților pentru guvernați, alături de tembelismul lor, de nepăsare, de promovarea lichelelor, are urmări catastrofale. Sărăcirea activează extrema stângă; promiscuitatea socială activează extrema dreaptă. Detest violența, mi-e rușine că am trăit câteva zile cu viziunea Comunei Primitive. Mi-e rușine că guvernanții României au fost alungați cu parul din fotolii, cu discursurile lor neologice și sterile cu tot.

În oraș, agitație, strigăte, încruntări, oamenii sunt puși pe hartă, înnebuniți. Orașul însuși, poate frumos în sine, mi se pare dușmănos, agresiv, dezaxat.

Marți, 1 octombrie 1991

Intrăm în ultimul trimestru al anului. Întregul social se destramă, pentru, poate, o nouă coagulare, pentru o altfel de unitate, care întârzie, totuși, să se prefigureze. Aseară, la o reuniune oficială, filmată și difuzată de TV, l-am zărit și pe Marin Sorescu. Se înghesuia și el, vârandu-și capul printre umerii altora, ca să fie văzut... Inaderența mea la comedie, la tragi-comedia socială, se accentuează, sub impulsul celor ce se petrec.

*

La ora 17, TV reia, la emisiunea pentru tineret, invazia minerilor la București și încăierările ce i-au succedat. Cum a fost posibil să se întâmple așa ceva în inima țării mele? În spațiul țării mele? Cu oamenii țării mele? Cine i-a adus într-o asemenea stare de sălbăticie? Cine i-a exasperat și i-a dezlănțuit? Cine i-a scos din minți într-un asemenea hal? Sunt zdrobit de amărăciune. Când va fi ștearsă și uitată această probă de barbarie? Decenii de-a rândul, ea ne va marca istoria și memoria, tulburându-le, înveninându-le.

Miercuri, 2 octombrie 1991

Ce am rezolvat cu reforma editorială? Nimic. Instituțiile au fost invadate de această haită, de această laie hămesită și nepri-cepută, care nu se gândește decât să se îmbuibă și să fie luată în seamă de către străini. În iarna lui 1989, se părea că vom rămâne uniți împotriva Răului. Dar cineva n-a dorit asta. Subtil, căță-rătorii fără scrupule au ocupat posturile de comandă, blocând energiile vitale. Tabloul social e astenic, dacă îl contempli; și e nimicitor, dacă te integrezi în mecanismul lui. În ce mă privește, nu sunt în stare să mă adaptez unor asemenea structuri ambigue, duplicitare. Mă uit la cei din jurul meu. Nu poate fi bun un sistem care a facilitat prosperarea imposturii, nepriecerii, tupeului, afacerismului.

L-am întâlnit azi, de două ori, pe Nelu Dula. Și el a făcut burtă. În plus, la prânz, mirosea a băătură. Sunt dezgustat de vremuri și de oameni. De aceea, în ciuda unei comodități decente, existența mea e grea, adesea chinuitoare. Ar trebui să nu-mi pese. Dar simțământul adânc al apartenenței la un neam în supliciu nu-mi dă pace.

*

Spre seară, m-a sunat Larențiu Ulici. Mă roagă să vorbesc cu șefii și să le cer, încă o dată, categoric, să-i trimită cartea, să i-o restituie. A adăugat un lucru de care nu știam: anume că Ministerul vrea să-l dea afară pe cutare șef pentru tembelism și incompetență. Se aude, zicea el, că editurile de stat vor fi desființate. Majoritatea merg prost, câteva doar se mai descurcă. I-am promis că le voi comunica celor în drept dorința sa. Comedia amenință să devină tragi-comedie. Mă tem că ne paște falimentul. Zadarnic am muncit atâția ani la instituția asta? Asist acum neputincios la demolarea ei.

Joi, 3 octombrie 1991

De o vreme, îmi vine mereu în minte povestea unei familii din Stroești, care se mutase la București. Soț și soție. Se iubeau, se înțelegeau, cum se spune. Mergeam la ei sâmbăta și duminica, pe vremea când eram militar cu termen redus. După un timp, am auzit că ea a murit. Și am mai auzit, cu stupoare, că, imediat după aceea, el, nea Vasile, s-a lansat în beții, într-o viață fără frâu, alergând după femei, voind să se însoare etc. etc. De ce oare această stranie istorie s-a actualizat în amintirea mea? Fiindcă e pilda trăirii jalnice, a grabei de a profita, a lăcomiei josnice și umiltoare. În juru-mi, la tot pasul, constat proliferarea acestui model. Prietenii uitate, într-o clipă, escaladarea oarbă a meterezilor puterii, trădarea nerușinată a unor alianțe literare, științifice ș.a.m.d. Demascările, injuriile, acuzele nu sunt, de fapt, decât încercări imunde ale trădătorilor de a-și calma conștiința. Au lovit din lăcomie, apoi, constatând că, de fapt, n-au câștigat nimic, cei mai inteligenți dintre ei caută justificări în „vina” victimelor. O greață nesfârșită îmi îneacă ființa. Nu știu dacă orașul se va mai putea smulge vreodată din gheena uriașei

abjecții în care a căzut. Din pricina unor indivizi de această speță.

*

Urmăresc la TV o conferință de presă și nu mă pot minuna îndeajuns. Un ins (un „fost”) tună și fulgeră împotriva comunismului. Neagă, înfierază idealurile de altădată. Proclamă alte idealuri, diametral opuse. O, Doamne! Adevărul e că nu există idealuri și convingeri pentru cei situați la acest nivel. Ei încearcă doar, în funcție de necesitățile momentului, să le inducă altora. Ce contează pentru ei, pentru propovăduitorii de experimente, este să fie mereu în frunte, să fie inițiatorii de experiment, indiferent care, nu pacienții lui. Mai mult: acum au trecut și la sloganuri naționaliste – unitate națională, în cuget și simțire, 1918, origine latină... Stau și mă uit, încerc să găsesc o explicație pentru această imensă ambiție irațională. *L'homme qui est en honneur, et qui n'as pas d'intelligence, est semblable aux bêtes que l'on égorge...*³⁵

Iată un paradox: există oameni care s-au ferit să idolatrizeze ideea comunistă și care, acum, dorind să o vadă odată dispărută, idolatrizează, fără rezerve, tot o idee, tot un spectru, tot un construct teoretic: *reforma*. Nu-i interesează rezultatele, ca și când reforma ar trebui să fie bună numai pe hârtie. Le ajunge că se vorbește toată ziua despre ea, ca despre un miracol. Între timp, economia, cultura, viața socială se surpă. Și noi suntem târâți spre prăpastie, ca de-o fatalitate. Suntem târâți și ne zgâim la tarabe, buticuri stradale și langoșerii, fericiți că avem reformă. Poate că în acest mod rezistă socialismul în conștiințe: nevoia (și voluptatea) lăuntrică de a se hrăni cu himere, cu promisiuni.

³⁵ *Psalmul 48/49, 21/20. V. supra.*

Oamenii s-au deprins așa. Paliativul nădejdiei perpetue. Viețuirea în abstract. Or, eu nu vreau nici acum, cum n-am vrut nici atunci, să fiu dus de nas. Chiar dacă nu reacționez, știu.

Vineri, 4 octombrie 1991

La Librăria Mihai Eminescu se desfășoară lansarea a trei cărți, recent apărute sub egida Editurii de Vest (fostă Facla). Ieri, trecând prin Centru, am constatat, cu surpriză, că organizatorii înscriseseră și numele meu pe afiș, deși îi înștiințasem că nu vreau să vorbesc. Ruja m-a informat că anunțul a apărut și prin diverse publicații. Drept pentru care l-am informat și pe Viorel Marineasa (ajutorul de director) că n-o să vin. Și nu m-am dus. Nu mai fac nimic în plus peste stricta datorie de serviciu. Nimic. Destul mi-am consumat timpul și energia, ani de zile, pe la tot soiul de întâlniri, de conferințe, de mese rotunde, de lansări. Destul m-am canonit să susțin Editura. Și acum vin câțiva și distrug tot în câteva luni. Departe de mine deșertăciunile! Pulberea discursurilor, cenaclurile, sindrofiile, auditorii. Toate se duc. Nimic nu rămâne. Abia dacă te poți sprijini (iluzoriu) pe cuvântul tipărit. Acolo măcar aparența e mai liniștitoare.

*

Mi-aduc aminte, uneori, în clipe de subită introspecție, sau la limita dintre veghe și somn, mi-aduc aminte, cu o dureroasă claritate, scene, chipuri, atmosfera copilăriei. Ulița, casa, părinții, viața noastră de atunci, toate câte au fost. Sentimentul timpului îmi devastează sufletul. Am rătăcit oare drumul? Undeva, la o răscruce, am pornit pe o cale ce s-a rupt de rădăcinile mele? Sau așa e oricând și oriunde, toate căile tinzând spre aceeași țintă?... S-a înnoptat. O melancolie totală, compactă, mă înăbușă. Nu-mi

mai găsesc nici timpul, nici locul. ... *el hombre es insondable, su corazón es un abismo.*³⁶

Sâmbătă, 5 octombrie 1991

Am sunat-o pe Alina. E suplinitoare. La fel bărbatu-său. O mulțime de absolvenți au rămas așa, la voia întâmplării. Societatea noastră era, să zicem, înainte de 1 ianuarie 1990, aidoma unui om bolnav și întemnițat. Ar fi trebuit ca, după această dată, să fie și eliberat, și asistat, până se pune pe picioare. Or, el a fost, mă rog, scos din chingi, dar abandonat hazardului. Descurcă-te, cum te taie capul, că noi facem reformă și economie de piață.

*

Mă torturează simțământul inutilității. Timpul mi se pare vid, existența lipsită de justificare și de perspectivă. O spărtură adâncă s-a deschis între mine și lume.

Duminică, 6 octombrie 1991

Tocmai ne-am întors de la Teatru. Mă întreb: după experiența precedentă, de ce ne-am mai dus? Am plecat la pauză (ca și data trecută, ca și alți spectatori). Când s-a lăsat cortina, n-a aplaudat nimeni. Ca și atunci!... O piesă de Dario Fo, despre o anume Francesca. De fapt, s-ar putea ca biata piesă să nu fie atât de idioată, de trivială, de abjectă, pe cât au făcut-o regizorul, actorii (actrița, mai ales)... În prima scenă, o acuplare. Ceva mai încolo, pipăieli, un vânt, apoi scoaterea chiloților, căutarea unui inel printre coapse... Existau și adaosuri, la fel de cretine: referiri, înregistrate, la Decembrie 1989, la Piața Universității, măștile

³⁶ Psalmul 63/64, 7/6: „Ca să pătrundă în lăuntru omului și în adâncimea inimii lui”. Sau: „... O prăpastie este lăuntru și inima fiecăruia!”

unor oameni politici, o replică în care se vorbește de Scornicești. Un talmeș-balmeș pornografic, ininteligibil, produs al unor suflete pervertite... Dar, ne-am plimbat măcar, în după-amiaza de toamnă. Era frumos în Piața Operei. Lumină, spațiu amplu, culoare. Un oarecare aer tihnit și provincial. Au apărut, totuși (se putea altfel?), deși mai estompate, și semnele demenței: o pereche de milogi, beți, jechoși, janghinoși, băloși, la care se rățoia, chemându-i acasă, mama. Oricum, o femeie mai în vârstă. Scena se petrecea în fața cinematografului Timiș. Ceva mai înainte, s-a auzit dinspre Operă un strigăt, un răcnet. Nu am observat cine l-a emis și de ce. Dar și animalitatea bețivilor și acel strigăt au readus în Piață mesajul tulbure al vremii demonice pe care o trăim. O tristețe fără margini se degajă din toate acestea. Oamenilor, celor mai mulți, le lipsesc educația, bunul simț, civilitatea, noblețea.

Joi, 10 octombrie 1991

Melancolia zilelor din urmă s-a mai risipit. Avea dreptate Sartre: *la nausée*.³⁷ Simt uneori o vomă psihică, urcându-mi până la rădăcina limbii. Am spasmul ei în piept, mă scutură dezgustul. Îi privesc pe colegii mei. Au îmbătrânit, s-au degradat, și fizic, și moral. Zilele trecute, ieșind pe coridor, l-am surprins pe Iovescu, aplecat spre stânga, chinându-se să vadă, de la distanță, cine e și ce face în sala mare de la redacție. Pândea, ca un șobolan, în penumbră. La zgomotul ușii, a tresărit și s-a dus iute, tot ca un guzgan. Mă cuprinde dezolarea, contemplându-mi confrății. Rătăciți, alienați, umblă, fiecare, în toate direcțiile, digerându-și răutatea, neliniștea, regretul, dușmănia.

³⁷„Greața” (v. Jean-Paul Sartre, *La nausée*, Gallimard, Paris, 1938).

Duminică, 13 octombrie 1991

E o duminică de octombrie ce-ar merita filmată. Sau povestită. Sau evocată liric. Însă esteticul nu mai are loc în aceste vremuri. O gândire îngustă și șablonardă (profitul!) a rătăcit sufletele. Naivi, izolați, periferici, săraci, încrezători, servili, lacomi și ahtiați după valori materiale, oamenii cad, fără să-și dea seama, în capcanele computerizate ale rechinilor locali și internaționali. Și iată-ne (pe noi, câțiva, bieții artiști), rătăcind într-o lume de umbre carnivore...

*

Ne pregătim să ieșim în oraș. Începând de ieri, e carnaval. Aseară, când mă întorceam acasă, cu Oli, tocmai ieșeau de la Hotelul Central niște indivizi pe picioaroange. Era zarvă în fața Operei, megafoane, lume. Orașul e interesant, oniric. Irealitatea lui (pe care am sesizat-o întotdeauna) pare a fi sporit. Aici trăiești pe nesimțite, ca-n vis. Uneori, e drept, cum s-a și întâmplat, visul devine coșmar.

*

Un lucru însă am realizat: îi respect și-i iubesc pe ceilalți, îmi fac datoria, dar nu mă mai supun decât vocației mele și lui Dumnezeu. Am alungat nenumăratele slăbiciuni, care ne împiedică mereu să ne luăm viața în serios. Nu mai am ambiții. Îmi asum destinul, nu mă mai interesează zbuciumul și părerile contemporanilor, sunt străluminat, lăuntric, de o înțelepciune severă și rece. Am luat prea în serios cândva omul și instituțiile lui. Or, ele s-au dovedit a fi fum și cenușă. Iar el – o jalnică marionetă. *L'homme tiré de la terre (ha'adham). Omul de pământ. Rien. Rien. Nimic. Nimic...* „Nimic nu e aicea! Totu-i peste”, spuneam eu într-o poezie de demult. Sunt fericit că am ajuns, vai mie!, deși târziu, sunt fericit că am ajuns, totuși, să planez la

oarecare înălțime deasupra nimicniciei. Acum abia nu mă mai mint, nu mai amân confruntarea cu mine însumi. Abia acum îmi trăiesc înțelept viața. Nicio concesie relațiilor sociale, lălâi, schimbătoare și stupide. Măririlor omenești. Gloriei facile. Slavei deșarte. Orgoliului de a popula cu gândurile tale conștiințe ce-ți sunt, în cel mai bun caz, indiferente. Voi scrie așa cum scrie apa în pietriș, voi „cânta” așa cum cântă vântul într-o poiană pustie. Și cine este și va fi făcut să citească și să asculte, va citi și va asculta.

Luni, 14 octombrie 1991

Ne zbatem, la Editură, ca niște zglăvoace pe uscat. Nimic nu ne izbutește. Cineva a propus să edităm caiete de școală, ca să mai facem ceva bani. Concurența e dură. Își dau în cap editurile de stat între ele, fiecare are nevoie de piață. Plus că le pocnesc, rău de tot, editurile particulare. Revenind acasă, l-am întâlnit pe Dumitru Vlăduț. I-am spus să treacă pe la Editură, să-și ia îndărăt lucrarea, căci nu are nicio șansă. Și să-i transmită același sfat lui Ilioeane. N-am cum să-i public. Să-și caute o țară socialistă. Numai acolo și-ar putea tipări opera pe banii statului. Noi publicăm numai capodopere: *Seducătorul*, *Societățile secrete*, *Filosofia în budoar*, cărți cu proxeneți, caiete... Stau și mă întreb: dacă cineva a fost nebun (cum se tot spune despre știm noi cine) și s-a decis să fie înlăturat, de ce trebuia distrus tot, absolut tot, chiar structurile ne-ideologice? De ce? Nu cumva fiindcă noi trăim acum cel de-al treilea mare război mondial, un război computerizat, care evită, pe cât poate, vărsarea de sânge, dar care, război fiind, trebuie totuși să neutralizeze și să nimicească? Fapt e că oamenii sunt mișcați de forțe pe care le ignoră, pe care abia dacă le intuiesc. Încordarea, haosul, neliniștea perpetuă alterează starea afectivă.

*

Aseară a sunat Radu Străin. Ar vrea să ne vedem, să mai stăm de vorbă. El și Mia au fost la congresul țărănist. Tocmai când au venit minerii în București. Au invitat-o pe Oli la o masă rotundă, pe o temă de educație morală a poporului (*sic!*). Îmi aduc aminte, iarăși, sarcasticul comentariu al lui Flaubert. Revoluția, zice el, a zguduit societatea cu o tărie similară celei a unui cataclism natural. Iar oamenii de spirit au rămas idioți pentru toată viața. (*Des gens d'esprit en restèrent idiots pour toute leur vie*)³⁸.

*

Am încheiat azi lectura a două romane (să le numesc astfel?), semnate de un român americanizat. Nu e vorba de literatură, firește. Nu, nu e vorba de artă. Sunt niște povești populare, ca filmele astea tâmpițele ce poluează conștiințele. Totul e șablonizat. O asemenea lume îl exasperează pe artist, căci exclude personalitatea. Cu atât mai mult cu cât nu pare opresivă. Îl încântă însă pe micul burghez, fiindcă îi satisface comoditatea. Vrea mic-burghezul să gândească? I se oferă gânduri gata gândite și imediat înțelese. Vrea să vorbească? Discursul e la-ndemână. Vrea să tacă? Și tăcerea e șablonizată. La fel, iubirea, ura, viața de familie, natura. Totul. Un robot zâmbitor, zgâit, un neghiob cu ifose. I se pune dinainte drogul mediocrizării, simulacrul în care intră și care devine propria personalitate. Există, desigur, o aparență pseudo-seducătoare: piscine, plaje, palmieri, șezlonguri, femei, băutură, țigări etc. O aparență nu doar seducătoare, dar chiar, parțial, tangibilă. Cu prețul acestei plafonări, al acestei tâmpiri, al acestei orizontalizări intelectuale și sufletești, al

³⁸ *Op. cit. Cf. supra.*

acestei nivelări. Cu prețul discursului stereotip, nediferențiat, al comportamentului mecanic, calchiat după filmele și lecturile proaste. Cu prețul imbecilizării.

Joi, 17 octombrie 1991

Avem un nou ministru la Cultură: Ludovic Spiess! Vai nouă! Asta ne trebuia: un cântăreț de operă, fără școală? Se vorbea azi la serviciu că nu are decât liceul. Acum nu mai am niciun dubiu asupra crahului Editurii.

Vineri, 18 octombrie 1991

Aud afară, pe terasă, gănguritul tandru al porumbeilor. Și mai uit de răutatea omenească – infinită, dureroasă, stupidă. Iar s-au certat azi la editură – Anghel cu Drăgan, Drăgan cu Grama etc. Iovescu mi s-a plâns că Anghel i-a spus lui Grama că el (Iovescu) a zis despre Grama că-i bețiv. Țăla a zis că țăla a zis despre țăla... Șirul neroziei omenești. Foarte puțini și-au păstrat dreapta judecată, discernământul, după Decembrie 1989. Eu am încercat să mențin o atmosferă rațională în Editură. N-am izbutit. Am urmărit, atunci, cum stihia demenței i-a smuls și i-a purtat pe toți, în mai mare sau în mai mică măsură. Și-i poartă, zgâlțâindu-i, și acum.

*

Apropo de raportul de ieri, asupra Covasnei și Harghitei, mi-a fost dat să-l aud pe Marineasa, azi, că ar fi măsluit, sau, măcar, exagerat. Dacă așa gândesc unii dintre conaționalii noștri, apoi își merită soarta. Nu degeaba sunt considerați proști: sunt proști. Proști cu carul. Imbecili. Li se râde în nas și nu observă. Numai dacă nu sunt cumva ticăloși. Sau dacă, nu cumva, spun una și gândesc alta. Fiindcă oamenii au ajuns să se teamă unul de

altul. Cumpără ziare pe ascuns, nu-și declară deschis opiniile, disimulează perpetuu. Și asta se numește democrație! Când este, de fapt, tirania agresivă a grupurilor stradale, a opoziției primitive, sfidătoare, arogante... Eu, postură ingrată, sunt în afara beligeranței. Mă implic doar spiritual, ca un moralist: observând, gândind, scriind.

*

Scriu, deci, o poezie zilnic. Dar pentru cine? În contemporani nu mai cred. Și încep a mă îndoii și de posteritate. Scriu totuși. Se va găsi, cândva, un suflet care să-mi semene.

*

Într-o noapte, în întunericul fără sfârșit, reprezentarea clară a propriei mele ființe, izolată, circumscrisă în infinit, înconjurată de necunoscut, de incomunicabil, de spaimă. Apoi, marea Prezență, ocrotitoare, nevăzută, copleșitoare, prin însăși transparența ei. Așa mă vedeam: neînsemnat și departe, privit totuși, păzit, cunoscut, ca un pui de soare într-un năvod.

Luni, 21 octombrie 1991

Acum câteva clipe (e aproape ora 22), m-a sunat Profesorul G.I. Tohăneanu, să mă felicite pentru *Psalm* (*Psalmul 8*, tocmai apărut în ziarul „Timișoara”). Era emoționat. Mi-a spus că ceea ce am făcut eu e un gest cu adevărat patriotic și că lectura *Psalmului* a fost pentru el „o adevărată oază în mizeria în care trăim”.

Marți, 22 octombrie 1991

Am decupat din „Arcade” (revista de la Lugoj a inteligențului și discretului Ioan Iovan) *Psalmul 37/38* și l-am dus la Editură, să-l xerociez. Am pregătit două xeroxuri pentru

G.I. Tohăneanu. I le voi lăsa în cutia poștală. Chiar m-am gândit: și el, și Deliu Petroiu, deși ar fi fost mai îndreptățiți decât alții, n-au făcut caz de antecedentele lor anticomuniste. S-au purtat decent, ca niște oameni de onoare, nu s-au dat în spectacol. În schimb, universitari cu funcții politice și administrative, timp de decenii, lingăi notorii, indivizi infernali, tiranici, parveniți, au ajuns acum campioni ai democrației. Ce credibilitate mai poate avea o atare democrație, dacă e susținută și promovată de unii ca ei? Acesta e adevărul: cine a fost neobrăzat, neobrăzat a rămas.

M-am întâlnit cu A.D. Rachieru. Dimineța, lângă Parcul Rozelor. L-am prețuit și îl prețuiesc, e un excelent și original comentator de literatură. Introduce, ingenios, și perspectiva sociologică în analiza operei de artă. Acum, mi-a spus că trece printr-o gravă depresie. Că nu poate ieși din această criză. Și că e hotărât să părăsească Timișoara. Șocul transmutației reverberază încă în psihologia individuală și în sufletul colectiv. Procesul mi se pare normal, nefirești sunt poate durata și intensitatea. Ele derivă din eroarea fatală a punctului de pornire (crima ca păcat original) și din neîndurarea și nerușinarea profitorilor, ce nu s-au sfiit să acapareze, să demoleze, să înlăture, fără menajamente și fără principii. Mă refer, de pildă, la faimoasa viață literară, aproape anulată în structurile pe care noii beneficiari și le-au asumat. Șansa supraviețuirii artistice constă în a le (și a-i) evita. Dar asta presupune să suporti (chiar să agreezi) singurătatea. Să știi că nu ești singur niciodată, câtă vreme trăiești în spirit. *Affermis l'ouvrage de nos mains.*³⁹

³⁹ Psalmul 89/90. Cf. *supra*.

Vineri, 25 octombrie 1991

Salvarea e numai în lumea înduhovnicită. Altfel, te copleșește mizeria din jur: mizeria morală, mizeria materială. *Nos jours sur la terre sont comme l'ombre, et il n'y a point d'espérance.*⁴⁰

Sâmbătă, 2 noiembrie 1991

Ca de atâtea ori, privesc pe fereastră în lungul bulevardului înșorit. E frig, ne zbatem în aceeași străveche, atotcuprinzătoare, penurie. Într-un oraș ce poartă în sine, aidoma unui organism bolnav, germenele nimicirii, paralizând punctele vitale ale vieții spirituale. E și un revers favorabil: li se oferă, celor capabili s-o suporte, proba secundă a solitudinii.

Duminică, 3 noiembrie 1991

Cartierul, aproape pustiu. Un bărbat pe str. Ștefan Stâncă, altul la colț, cu un baston. Un al treilea, între blocuri, fumând. Întuneric, frig, un spațiu și un timp dezolante. Senzația că trăim vremea unui război subtil, a unor anihilări nespectaculoase. O lume deopotrivă reală și imaginară, ca un coșmar prelungit în plină zi. Singurul refugiu – spiritul, lectura și scrisul. Infinitul e mai perceptibil în izolare, în reclusiune. *Tu ești un Dumnezeu Care Se ascunde.*⁴¹

Luni, 4 noiembrie 1991

Nu mai alerg, nu mă mai grăbesc, precum altădată. Așa e firea mea, întotdeauna mi-am făcut datoria. Am lucrat și la

⁴⁰ *Iov* 8, 9: „Căci noi suntem de ieri și nu știm nimic, căci zilele noastre pe pământ nu sunt decât o umbră”.

⁴¹ *Isaia* 45, 15.

Editură și, adesea, și acasă. Se vede, acum, că instituția aceea nu e, în fond, importantă, iar efortul meu a fost în mare parte infructuos. Fiindcă, ce e important e important, indiferent de împrejurări. Or, ruina și batjocura de azi probează că biata noastră cultură nu înseamnă mare lucru.

*

În Centru, un ins zbiera cât îl ținea gura împotriva fese-neului. La serviciu, frig, oameni palizi, înfofoliți. A venit A.D. Rachieru, mi-a spus că a slăbit 10 kg. Cum așa? Stres postre-voluționar...

Vineri, 8 noiembrie 1991

S-a înseninat. Și s-a mai încălzit. În unele momente, la prânz, parcă era primăvară. Dar în birou, la serviciu, e rece. Și pe coridor, sordid. A sosit corectura la romanul lui Ion Gheție. Tocmai l-am anunțat la telefon că luni dimineața trebuie să se întâlnească cu Emil Grama, în Gara de Nord, ca să o preia. La încheierea programului, am umblat puțin prin oraș. M-am întâlnit cu un vechi cunoscut. Mi-a spus că s-a pensionat și că s-a angajat la o firmă particulară... Catacomba nu-i o stare de fapt; catacomba e o stare de spirit. Mai bine zis, catacomba e o stare de spirit ce devine stare de fapt. Straturile iluminate și cele tulburi, straturile manifeste și cele latente își schimbă, la răstimpuri, locul între ele. Salonul luminat devine tenebră (fertilă, uneori), fosta penumbră își arată, în lumină, fie sterilitatea, fie vigoarea...

Se aude, din când în când, scrâșnetul tramvaielor. Migrena din zori s-a risipit. Au rămas urmele ei, ca niște dâre de fiere și cenușă.

Luni, 11 noiembrie 1991

E o zi rece de noiembrie. Aerul e un amestec de soare și ceață. Citesc Gustave Flaubert, *Salammbô*. Mă refugiez în universul mării literaturi. Uit. Mi se pare că uit cum, în cronotopul realității, nulițați botoase (vechi și recenți profitori) își lăfăie, la vedere, neghiobia... Nu-i înțelept să-ți faci datoria. Nu se potrivește acestei lumi. În preajma celui ce clădește, pândesc – aidoma hienelor – numeroase canalii. La primul prilej, se vor năpusti și vor înșfăca rodul muncii lui. Îl vor înșfăca și-l vor devora, nelăsând în urmă decât debandadă și prăpăd. După care, vor căuta o altă pradă. Și așa mai departe...

Trec tramvaiele în lungul bulevardului. O nouă zi se topește, dispare, ca o sferă de ceară aurie. Treptat, majoritatea lucrurilor lumii își pierd orice putere de seducție. O drastică, seducătoare, ermetică esențializare.

Vineri, 15 noiembrie 1991

Parcă ar fi venit primăvara. Azi-noapte se auzea un zgomot zbanghiu, amețitor, în jaluzele. Zgomotul însuși îți evoca sorgintea lui meridională. Mi-am târât viroza la slujbă, unde toate merg anapoda. Am și plecat mai devreme. Experiență estetică negativă.

La prânz au sosit copiii. Lizuca s-a întins, lângă mine, în pat. Cum, la un moment dat, eu am rămas pe gânduri, a spus: „Te gândești la o poveste, nu?” Nu mă gândeam, chiar atunci, dar mă preocupă *Naufraziul*. Aseară, chiar eram decis să încep lucrul. Dar, în zori, n-am mai fost atât de hotărât. Ar fi necesară, poate, o ieșire, undeva, la munte, departe de sufocările cotidiene. Orașul era frumos azi, în soarele de noiembrie, dar totul e trist, impalpabil, aproape ireal, deși apăsător. Această contradicție atenuază gustul de viață. Cu cât ambianța e mai brutală și mai dominatoare, cu atât pare mai fără rost.

Luni, 18 noiembrie 1991

M-a vizitat Viorel Șerban. Și-a lăsat barbă și e complet cărunț. Știam de la colegul Ion Ilin că a întemeiat, împreună cu soția lui, o societate, o fundație pentru copiii diabetici și hemofilici. Mi-a spus că a scris o carte, în care evocă nenorocirea ce l-a pustiit. M-a întrebat dacă vreau să parcurg și să ameliores textul. Firește. Cu toată dragostea. M-a întrebat dacă sunt credincios. Da, sunt. El ar dori să fie. A citit *Biblia*. Ar dori, dar... „Ai încredere”, i-am zis, „Dumnezeu te va scoate la lumină, trebuie doar să-I îngădui să o facă”. A plecat. Va reveni, înainte de Sărbători, să-mi aducă dactilograma. Tot azi, Corina Victoria Sein mi-a propus, ezitând, timidă, să accept o jumătate de normă la Editura Excelsior. Am acceptat. Să vedem cum se va desfășura concret conlucrarea. Am avertizat-o că nu voi face decât redactare și corectură. „Evident”, mi-a răspuns. E o șansă, o ieșire din marasmul instituțiilor de stat, dezorganizate, poate chiar muribunde...

*

Această nedreptate nu e, totuși, de neglijat. Oameni capabili, care au lucrat și au clădit, sunt împinși la o parte și tot ce au clădit ei, adesea împotriva directivelor, e dat, spre profit personal și risipire, unor leneși, unor inși lipsiți complet de generozitate, unor vechi aranjați, unor lichele. Iată cum ajungi la încheierea că trebuie să te îngrijești numai de ale tale. La ce bun să te zbați pentru alții? Ce mi-a folosit (mai mult, cui a folosit?) că mi-am dedicat timpul unei Edituri, demolate zilnic de incompetență și, poate, rea-voință? De altfel, e de prevăzut că, mai devreme sau mai târziu, aceste reziduuri vor eșua (mă refer la editurile de stat), fiindcă e mai ușor să fie lăuate să piară decât să fie privatizate. Și de ce să mai fie privatizate? Sunt destule (prea multe

chiar) edituri particulare. Treptat, acestea se întăresc, celelalte dispar de la sine. Iată, eu însumi mă angajez, parțial, la Excelsior. Și sunt fericit că o pot face.

Marți, 19 noiembrie 1991

Recitind mica exaltare ce m-a cuprins ieri, la sfârșitul notei zilnice, m-apucă râsul. Amărăciunea, dezolarea, dezgustul, scârba groasă, tenace, m-au invadat iar. Și cum ar fi altfel? O mascaradă sinistră e ceea ce văd toată dimineața. Autori tembeli, colegi de serviciu beți, muncă inutilă. Orice aristocrație a spiritului dispare. Cine mai are nevoie de ea? Mârlani cu bani și burtă – iată emblema acestei vremi. Câteodată, însă, am bănuiala că, dincolo de inșii neputincioși, puși în vitrină, acționează, calm și metodic, în scopuri încă incomprehensibile, alții – inteligenți, eficienți, pricepuți. În spatele paiatei ce, chipurile, „conduce”, se află altcineva, care dirijează, realmente. Lumea are, deci, o profunzime diabolică.

Vineri, 22 noiembrie 1991

Sunt zile în care ne scuturăm de gânduri, ca de frunze. Și ieri, și azi mi-am risipit timpul, deambulând, mergând, și mergând, fără țel. Dacă aș scrie, dacă aș putea sta la masă, ca la Predeal, imaginând lumi fabuloase și evenimente fictive, timpul, zilele, orele, totul ar căpăta un alt înțeles. Așa, sunt inundat de lehamite și dezgust. Fac, încerc să fac, o estimare lucidă a situației mele de-acum. Nimic din ce este esențial nu-mi lipsește. Nimic din ce este necesar trupului, sufletului, duhului. Și atunci? Conchid că melancolia e fie reversul viclean al orgoliului, fie o poză, fie o stare naturală a firii mele. Dar, chiar în momentul când ajung la acest tonic epilog, simt, știu că ea, melancolia, este,

deopotrivă, întemeiată și, măcar parțial, neîntemeiată... Ca urmare, refuz să mai dezbat o asemenea temă. Privesc în lungul bulevardului. Clipele trec. Pentru a le suporta curgerea crudă, nimicitoare, inumană, îți trebuie un soi de delir, de amnezie, de autoiluzionare. Dar, din timp în timp, te trezești și îți aduci aminte că ești.

Sâmbătă, 23 noiembrie 1991

Zilele se scurg uluitor de repede, fiindcă sunt părăsite de sens. Și totuși, tristețea are o savoare stranie, dureroasă, ucigătoare. Nimic nu există. O aparență grea și, ciudat!, volatilă ne înconjoară, ne învăluie. Numele realității e irealitate. Iluzia. *Maya...*

Duminică, 24 noiembrie 1991

E întunecat și umed afară. Se înserează. O nouă zi s-a încheiat. Lunecăm, mereu, într-o direcție necunoscută, târâți, legați, parcă, de orizontul veșnic mișcător, cu un cablu nevăzut. Jalnica soartă a mărețului *homo sapiens*. Una dintre puținele sale șanse: fascinația tenebrelor. Corăbii în derivă: iată-ne!

Sâmbătă, 30 noiembrie 1991

Ca și altă dată, am avut strania senzație că altcineva visează în locul meu. Unul dintre episoadele visului nocturn nu se potrivea cu firea și cu mentalitatea mea. Cel puțin, asta mi-a fost, în momentul acela, convingerea. Anume, undeva, într-o încăpere (ca o sală de așteptare), era un domn, mai în vârstă, sfântos, moralist, care îi glăsuia unei femei cam așa: „Doamnă, școala procedează aidoma cuiva care scoate dintr-un loc toate obiectele ce se află acolo, pentru a le reșeza în ordine”. Adică, în acest chip

acționează învățătura asupra elevului. Instantaneu, am avut, chiar în vis, sau în fracțiunea de secundă când m-am trezit, ideea că e gândul altcuiva, nu al meu. Dar nu un gând auzit, învățat, însușit, ci aparținând unei alterități subconștiente. În fine, e greu de explicat... Azi nici n-am mai citit din *Salammbô*, acest formidabil roman, acest tablou infinit al durerii, pictat de realismul romantic (sau romantismul realist, deci necaduc) al lui Flaubert. Spune lucruri teribile, cu distincție și reticență. Poate și de aceea îmi place atât de mult. Fiindcă, în maniera ei proprie, și literatura mea se manifestă aidoma. Fond dramatic, tragic chiar, exprimat cu decență. Poate prea distant, totuși.

Duminică, 1 decembrie 1991

Mă tot gândesc, uneori, că la Predeal aş putea să și scriu câte ceva. Mă tot gândesc și-mi tot propun să încerc a scrie aici. Dar știu, din experiența atâtor ani, că eu nu scriu ce-mi propun și când îmi propun, ci numai ce și când *trebuie* să scriu. Toate lucrările mele sunt născute, nu făcute, deși (unele, măcar) par a fi rodul unei elaborări raționale, deliberate (e, poate, și acesta, unul dintre meritele, dintre misterele ce le guvernează; mistere ale sufletului meu, desigur?). S-a înserat. Aud mașini și tramvaie pe bulevard. Cât de departe sunt serile de altădată! Ducă-se! Cel puțin unele dintre ele!

Luni, 2 decembrie 1991

Cutremurul! Violent. Ne aflam la redacție, în sala mare. Sperietură. Derută. Am văzut, pe fereastră, o femeie ce-și făcea cruce. Se balansau stâlpii de iluminat. Sufletul oamenilor e plin de neliniște, de tulburare. Timpul și-a pierdut, parcă, orice urmă de îngăduință. E ca și cum abia acum am aflat că trăim și ceea ce am aflat ne umple de spaimă...

Miercuri, 4 decembrie 1991

*Les métamorphoses de la Sorcière. D'abord, un coeur hideux; puis, un corps hideux. Ces irruptions du diable dans ma vie.*⁴² E poate o bornă aici, o piatră de hotar, de unde ar putea începe lucrarea deplină a Logosului.

Vineri, 6 decembrie 1991

O surpriză: rugându-l pe Bazil Popovici [directorul Editurii] să îngăduie xeroxarea câtorva *psalmi*, acesta mi-a propus, insistent, să-i dau, spre publicare, chiar Editurii de Vest (fosta Facla!). Acum, ce să fac? Simplu: deocamdată, continui ce am început, adică definitivarea textului. Apoi, vom vedea. Așa umil și păcătos cum sunt, sper, totuși, că voi găsi soluția cea mai potrivită. Și cea mai curată.

Duminică, 8 decembrie 1991

E îngrozitor de frig. Inclusiv în casă. Am lucrat și azi, mai toată ziua, dactilografiind, refăcând. Abia acum descopăr, conștientizez, câmpuri semantice uriașe, cu un rol integrator, armonizator: mântuire, salvare, încredere etc. etc. Ideea luptei pentru existență propune, invers, viziunea unei lumi divizate, conflictuale, dezintegrate și dezintegratoare. Câmpurile semantice integratoare, nobile și generoase, sunt, însă, neexersate (cum zicea foarte bine Oli, azi, la masă, când îi spuneam la ce m-am gândit), aidoma unor ogoare nedeștelenite. Pe de o parte – lumea Duhului; pe de alta – lumea instinctelor.

⁴² Metamorfozele Vrăjitoarei. Mai întâi, o inimă hidoasă; apoi, un trup hidos. Aceste năvăliri ale diavolului în viața mea (trad. n).

Miercuri, 18 decembrie 1991

Aseară am fost la Catedrală, la concertul închinat eroilor. Frumos. Și slujba, foarte frumoasă. În final, pe fundalul de lumină al ușii deschise de la altar, preotul ridică glas de rugă Dumnezeuului nevăzut. Impresionant. Eram în picioare, lângă o strană, și sufletul mi-a fost brusc cuprins, răpit, de un patos metafizic, îmbătător.

Au fost prezente și principesele. La plecare, ne-a întâmpinat Mia Străin, ea face parte din suită. Plină de entuziasm monarhist, ne-a declarat că e foarte ocupată, într-adevăr, dar e gata să se târască, nu înaintea cuiva, ci pentru o idee! Ce cretinism, Doamne iartă-mă! Iar plecăciuni, iar portrete pe ziduri, iar poziții dominante fără merit; în loc să tindă cu toții spre recuperarea demnității individuale și de grup, stau ca oile, ca argații, uitându-se în curul celor două muieri, care nici măcar nu le cunosc limba! Țasta-i partid creștin? Membrii lui n-au citit *Biblia*?: ... *dintre frații tăi să-ți pui rege peste tine; nu vei putea să pui rege peste tine un străin, care nu este din frații tăi.*⁴³

*

Au fost reactivați (s-au reactivat) poeții „angajați”, poeții „evenimentului”. Azi-dimineață, la Radio Timișoara, o poezie de Damian Ureche, dedicată zilei de 18 Decembrie. Nimic condamabil în sine. E doar o constatare... Pe de altă parte, era de așteptat ca autorii cunoscuți în branșă să reintre în arenă. Este sigur că ziarele politice abia îi așteaptă, pentru a-și agrementa propaganda. Cei care l-au cântat pe răposatul pot, la rigoare, să refolesească, să recicleze, materialul în onoarea regelui. Acum se vede pe ce și-a bizuit răposatul acel cult, excesiv, demential: pe

⁴³ *Deuteronomul* 17, 15.

înclinația unora spre prosternare, pe această nevoie (inferioară, primitivă) de a diviniza... un om! (*ha'adham – l'homme tiré de la terre*).

Luni, 23 decembrie 1991

Am revăzut aseară acel proces atroce. Poate că inculpații îl meritau. Noi însă, cu siguranță, nu! Nu meritam o dublă crimă ca dar de Crăciun! De aceea, în fața incomensurabilei nemernicii umane, rostesc și eu cuvintele din *Evangelhia* lui Ioan: *Împărăția mea nu este din lumea aceasta.*⁴⁴

*

Se profilează o nouă nevroză socială: jurnalo-nevroza. Cauza: lectura haotică, nederijată de un far lăuntric, a presei. Prins de valuri informaționale contradictorii, flotând în toate direcțiile, bietul cititor își pierde liniștea, stăpânirea de sine, gustul de viață. Cei mai expuși sunt cei neaserviți politic, întrucât ei citesc fără alegere. Lulu, de pildă, care nu vorbește toată ziua decât despre „bombele” de prin ziare. Soluția? A cumpăra și a răsfoi cât mai puține asemenea foi stupide. Dacă se poate, niciuna. Sunt persoane care cumpără 5, 6, chiar zece publicații diverse. Se afundă apoi, cu febrilitate, în ficțiunea lor zgomotoasă, spectaculoasă, panicardă și rămân așa, cufundate, ore în șir, roase de spaima și de obsesii. E rătăcire. Alienare.

Marți, 24 decembrie 1991

Nu mai cumpăr niciun jurnal. Mi-e lehamite de parada activiștilor snobi. Ei ocupă acum prim-planul. Ceilalți, cei de dinainte – brutali și primitivi; aceștia – acrobați și vicleni.

⁴⁴ Ioan 18, 36. V. *supra*.

Hibridare stranie: intransigență ideologică – blazare snoabă. Numai că ei sunt snobi, fără a fi, realmente, obosiți, blazați, subtili. Ce-i de făcut atunci? Ziare, nu, activitate socială – concretă, nu. Evident, e de clădit propria operă. Și, existențial, ce perspectivă rămâne? Disperarea? Angoasa? A înlocui incompreensibilul, drama, cu certitudini iluzorii?

*

Meditam azi la creștinismul inițial, cu vocația lui comunitară, cu proprietatea de obște, și la paralela cu comunismul (teoretic și real) al secolului XX. Există o diferență categorică. Cel dintâi abolise proprietatea pentru a putea sluji cum se cuvine lui Dumnezeu. Abolirea proprietății era un mijloc, nu un scop. Celălalt abolise proprietatea pentru a o aboli, făcuse (a făcut și face încă) din această măsură un scop în sine. Ca urmare, după un timp, instinctele rapace ale omului, departe de a fi ținute în frâu (întrucât un ideal veritabil lipsește), se dezlănțuie viforoase. Și, în cele din urmă, se va instaura idolatrizarea absurdă a unui individ uman și a unui sistem abstract, schematic, diabolic.

Miercuri, 25 decembrie 1991

Azi, de dimineață, s-a transmis slujba de la Patriarhie, precum și cuvântul, binecuvântarea Papei. Doamne, Dumnezeule, îmi amintesc gangul, monomaniile vechiului regim! Unde ajunge ființa umană, când relația ei cu marea Sursă e întreruptă! Slăbește, pâlpaie, e gata să piară. Nu mai există nimic. Nici ce-i trebuie sufletului, nici ce-i trebuie trupului. Atât e de adevărat că omul nu e, în esența sa, ființă materială. Atât e de adevărat că, fără Dumnezeu, omul se smintește.

*

M-am întrebat adesea și mă întreb mereu cât și în ce mod va fi fost influențată, direct și indirect, și, indiferent de rezistența ei, cât va fi fost, deci, și cum este influențată creația noastră trecută de demonia acelei vremi. Și, ca urmare, cât de mare e procentul ei strict istoric, mărturisitor, documentar și, eventual, caduc. Nu încapе îndoială că atât supunerea față de uriașa și dementiala presiune, cât și evaziunea se exprimă cumva acolo, dovedind schizofrenia timpului și drama tristă a duplicității. Așadar: oare ce cantitate de marasm ne-a impregnat, în mod inevitabil, scrierile, așa cum ne-a impregnat viața?

Vineri, 10 ianuarie 1992

Ne-am întors de la Predeal, unde am petrecut o scurtă vacanță, în data de 8 ianuarie, seara, după o călătorie lungă, într-un vagon mizerabil, același vagon 4, în care făcusem călătoria și la dus. Uși rupte, geamuri murdare, frig, toaleta aproape complet demolată. Democrație de hrubă. La munte a fost frumos, Lizuca a învățat să schieze. Revelionul cu Horică Pop și cu ai lui – rudele noastre de la Predeal. Uneori, ciudat, dor de Timișoara. Un oraș te devoră și te asimilează, ca o fiară. Te zbați o vreme, ai vrea să pleci, apoi rămâi, te lași în voia lui, accepți să-i aparții, cedezi definitiv.

*

Din când în când, o invazie de melancolie neagră („fiere neagră”), aidoma cețurilor ce apăsau pe munți. Înseninarea apoi. Și în jur, și în suflet. Iar peste toate, celesta cruce de pe Caraiman.

Sâmbătă, 11 ianuarie 1992

Inexorabil, intens dorită (de ce?), se apropie și primăvara. Dar, până atunci, va mai trece destulă vreme, hurducăind careta cu anormali, ce se perindă, și se va perinda, seară de seară, la TV (până la alegeri, e drept). Și recensământul. Și șobolanii. Și gunoiul. Și boschetarii. Cerșetoarea de pe strada Alba-Iulia, care-și leagănă neînterupt capul zbârlit, și lățos, și jegos, seamănă teribil (regret, dar așa e) cu o poetă cunoscută. Drumul meu cotidian spre casă are, deci, câteva repere stabile: înghe-suiala de la semafoarele din Piața Libertății, viermuiala de la ziare, intestinul aglomerat al străzii Alba Iulia, cu Pseudo-poeta arătându-și dinții, apoi descătușarea din Piața Operei. În fine, Parcul Rozelor, calm, luminos, superb.

Între Piață și Parc, zborul împietrit al Catedralei, elanul ei înspre Cer, înspre Dumnezeu. Trecând prin dreptu-i, văd luminile arzând lângă altar. Ieșind din Parc, traversez Podul Michelangelo și, curând, ajung acasă. În locul meu, în spațiul meu, între cărțile mele, cu scrierile mele, cu cei dragi mie. Și, sper, cu Dumnezeu.

Luni, 13 ianuarie 1992

Am rămas fără prieteni. Oare din ce pricină? Fiindcă le-am întors spatele. Decent, firește, cu acea răceală politicoasă ce-mi este specifică. De ce le-am întors spatele? Fiindcă nu aparținem aceleiași „cete”⁴⁵. Ei n-au fost decât intelectuali de circumstanță. Când au apărut în zare ispititoarele ciolane, eliberate de vechii posesori, au uitat cultură, literatură, ifose și s-au repezit la ros.

⁴⁵ 1 Corinteni 15, 23: „... fiecare în rândul cetei sale”.

Ce am eu în comun cu asemenea specimene? Eu fac și-acum ce-am făcut întotdeauna: trăiesc în spirit, în legea morală și în literatură. „Cerul înstelat deasupra mea și legea morală în mine”, zicea Immanuel Kant... Eu nu m-am prefăcut. Eu nu mă prefac. Eu – o declar cu tărie – am caracter. Eu sunt scriitor, cărturar. Eu nu mă pot asocia decât cu cei de teapa mea. Eu nu accept orice și nu sunt prieten cu oricine.

Mi-au venit iar în minte foștii mei prieteni (să le zic așa). Și m-am gândit că, dată fiindu-mi intransigența, vor ajunge să mă urască. Mă vor urî, căci, altfel, ar trebui să mă respecte. Or, stima (ca și recunoștința) sunt greu de îndurat.

Miercuri, 15 ianuarie 1992

Neputincioșii literari ne-au mai slăbit cu vizitele. Își publică altfel operele. Pe unul, de exemplu, l-am văzut citind o poezie, în gura mare, în fața biroului de schimb valutar de pe Alba Iulia. Era ascultat atent și nu prea de mulțimea bișnițarilor. Alba Iulia e cutia cu zaț a urbei. Provincie, provincie, provincie! Provincie politică. Politică provincială... Iremediabil lovită de sclifoseli, de nazuri, de fatuități. Splendoarea orașului, reală, transtemporală și transevenimentială, evghenia, aristocrația lui, rezidă aiurea, în primăverile volatile, vernil, în „agonia caniculei”, în toamnele tulburi de soare și frunze, în aroma existențelor noastre, ce se risipește treptat. Acum? O lume plebee de dughene și de inși fără căpătâi.

Joi, 16 ianuarie 1992

S-a difuzat, aseară, la TV, o emisiune (omagială!), dedicată lui Mihai Eminescu. În afară de doi-trei neisprăviți (scuzabili: doi

erau tineri, mimetici, iar al treilea – un actor bețiv), a venit și un poet, un rectofil, un jalnic oxiiur, care și-a permis să injurieze publicistica eminesciană. Ceilalți au afirmat (neștiutori fiind) că, în anii din urmă, Eminescu n-a fost nici publicat, nici studiat. Enormități, imbecilități. De condamnat e însă limbricul, fiindcă (aidoma altor mârțoage *eiusdem farinae*) trece drept mare cărturar și îi poate rătăci și pe alții. El a denigrat iubirea de neam a lui Eminescu. Și altele încă. Să-i fie rușine! Acestui „telal de mici emoții”, cum însuși se definește!... Trebuie spus, trebuie repetat, trebuie stăruit, ca să se știe și să nu se uite: Geniul eminescian, intangibil, eteric, extrage, din abisul ființei naționale, și ipostaziază, prin *Hyperion*, entitate antropocosmică, *om - astru*, extrage și ipostaziază componenta astrală a poporului român. Nimeni și nimic nu ne-a dus atât de sus pe scala Existenței. Capodopera eminesciană ***Luceafărul***, configurând orizontul cel mai îndepărtat și cel mai înalt, pe verticală, pe axa profunzimii, în plan spațial, spiritual și estetic, ***este, și va rămâne, mereu, dincolo de vremuri și de oameni, cartea de identitate a poporului român. În cer și pe pământ.*** Pandantul plastic, în atemporalitatea artei: ***Coloana*** lui Constantin Brâncuși.

Vineri, 17 ianuarie 1992

Mi-e tare dor de Stroiești. (Hobița se află la câțiva pași de Stroiești!). Abia aștept să se mai încălzească și să ne putem repezi până acolo. Vorba lui Valeriu Bârgău: „Ah, ce ne-a mai risipit Revoluția asta! În loc să ne adune, ne-a risipit”. Așa a zis azi, de vreo 2-3 ori, în biroul meu, la Editură. O fi adevărat? Ne-a zvârlit, care încotro, ca o explozie? Și vânturătura plutește încă în aer?

Sâmbătă, 18 ianuarie 1992

Mai uit, *par instants, le mal de vivre*.⁴⁶ Dar opacitatea cumplită a lumii (a lumilor?) mă strivește. De ce? Cum? Cine? Tăcerea cosmică și, uneori, noaptea, brațul divin, ce mă culege, ca pe un fuior de ceață, ca pe o algă, din abis... Singur, în spațiile negre și reci, încercând să uiți, încercând să trăiești.

Duminică, 19 ianuarie 1992

Nu mă mai miră nimic, nu mă mai întristează nimic. Am tras, în jurul meu, un zid, nevăzut, clădit cu liniștea adâncă a sufletului. Un frison de oroare mă străbate la un contact mai prelungit cu mizeria omenească. Rapacitate, prostie, nimicnicie.

Luni, 20 ianuarie 1992

Lecturez cartea lui Viorel Șerban, teribilă în felul ei, un roman document, întemeiat, instinctiv, pe hermeneutica durerii. Și a amintirii. El ne vorbește de tragismul destinului uman și de ermetismul lui impenetrabil.

Marți, 21 ianuarie 1992

Iată ce am citit, zilele trecute, într-o carte din „Serie noire”, apropo de jurnale: „Toi aussi, tu devrais en tenir un. Pour épencher la bile, c’est mieux que tous les médicaments, me disait-il. Ça vous empêche de devenir fou”.⁴⁷

⁴⁶ ... din când în când, răul (durerea, suferința) de a trăi (trad. n.).

⁴⁷ Harry Longbaugh (pseudonim al celebrului William Goldman), *Soyons Régence*, în „Série Noire”, Paris, Gallimard, aprilie, 1965, p. 96: „Și tu ar trebui să ții unul. Pentru a-ți vărsa fierea, e mai bun decât toate medicamentele, îmi zicea el. Te împiedică să înnebunești” (trad.n.).

Miercuri, 22 ianuarie 1992

Am încheiat azi lectura cărții lui Viorel. Ieri după-amiază am ațipit puțin și, la trezire, ca într-o revelație, mi s-a limpezit, cât de cât, semnificația amarnicei întâmplări. Autorul însuși spune că, dintru început, acel copil a fost Dumnezeuul lui. Or, porunca e limpede: *Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău... Să nu ai alți dumnezei afară de Mine.*⁴⁸ Ce-(i) voi spune, deci? Nu cumva că și-a iubit, desigur, copilul imens, dar că, poate, nu l-a iubit chiar așa cum trebuie? Și apoi, de ce pune atâta preț pe viața aceasta? O dureroasă și încăpățânată trufie (chiar dacă o trufie umilită) pare a înnegura, când și când, textul. O, Doamne, ai milă de creatura Ta!

*

Umblu singur prin orașul care – cum oare? – nu mai este. Un alt oraș, deși același, i-a luat locul. Ajung acasă și, în solitudinea mea, redeschid *Cartea*, spre a-mi regăsi viața și adevărul.

Joi, 23 ianuarie 1992

Ce n-am putut trece niciodată cu vederea? Lipsa de noblețe, indelicatetea. În asemenea cazuri, nu mă cert, nu reproșez, suspend, însă, brusc, orice intimitate, abordând o comunicare corectă, decentă, egală, convențională. O fac fără nicio părere de rău, fără nicio sforțare, fără nicio stânjeneală, fără nicio emoție. Nu pot altfel. S-a întâmplat deseori așa. Cu mulți cunoscuți, chiar cu prieteni. Într-o anumită împrejurare, și-au dat pe față arama grosieră, lipsa de distincție. Iar eu, din acel moment, am rupt, definitiv și integral, relațiile calde de mai înainte. Au încercat, au cerut explicații, au insistat, au sperat. Zadarnic... Nu-mi fac un

⁴⁸ *Ieșirea* 20, 2-3.

merit din asta. Știu: uman ar fi, poate, să te cerți, să plângi, să râzi, să te împaci, să te îmbrățișezi. Eu nu sunt așa. Mahalagismul nu mi se potrivește. Prefer singurătatea mea (ne)orgolioasă.

Sâmbătă, 25 ianuarie 1992

Iată, deci, o puzderie de „lucruri indiferente”, mărunte. *Adiafora*, cum le numeau stoicii. Cândva, m-a preocupat conceptul și referentul ce-l justifică. Acum, nu mă mai preocupă. Înaintează printr-un tunel a cărui deschidere (sau închidere?) sporește cu fiecare pas. Această polisemie contradictorie a ecranului transformă existența într-o perpetuă interogație. Ea generează și disperarea, și nădejdea. Bine e să te retragi, în contemplație, în creație. Din pricina discontinuității catastrofale a vieții noastre sociale, orice gest generos, altruist, se vedește, mai devreme sau mai târziu, inutil, ba chiar dăunător pentru autorul său. Și astfel, insul creator ajunge la concluzia că ar fi, poate, mai folositor semenilor, dacă și-ar valorifica energiile în sihăstrie.

Luni, 27 ianuarie 1992

Orașul palpită în ger, ca, într-un abces vânăt, puroiul dedesubt.

Joi, 30 ianuarie 1992

Continuă campania electorală. În Piața Libertății, pe două afișiere, se exhibă pozele candidaților de la Convenția pentru democrație. Radu Străin, săracul, e prezent, firește, pe amândouă. Și pe poza sa, în cele două locuri, scrie PCR. Cine o fi scris? Cu cerneală albastră, vizibil.

*

Seara umple orizontul cu cenușă.

Luni, 3 februarie 1992

Mai e o lună din tărăboiul grotesc, asurzitor, al acestei ierni. Nu integral grotesc, nu integral asurzitor. Dar integral depriment, derizoriu. Și aici (ca pretutindeni, probabil), intelectualul e neluat în seamă, e izolat, cu maniile lui nevinovate, ce nu interesează pe nimeni.

Joi, 6 februarie 1992

Spectacolul unei colosale prostii, gălăgioase. Respectabil e numai poporul, mulțimea mută, temelia seminției noastre. La suprafața acestei mări fertile, plutește nebunia, ușoară, inutilă, dar, vai, netrecătoare. Proba neroziei e peste tot: în ziare, la TV, în agitația noilor activiști – mulți, virulenți, inepti, perfizi, concretizări ale eternei stupidități suverane.

Am constatat și altă dată, am reconstatat azi: mă obosește contactul cu oamenii. După câteva minute, aproape orice conversație (mai ales în grup) mă agasează, mă irită. Cât despre îndatoriri, obligații, nici nu mai vorbesc.

Vineri, 7 februarie 1992

S-a încheiat și vacarmul electoral. Și-au dat în petic mai toți. Ziarele sunt pline de balamucul încrucișat al injuriilor. Ion Anghel era complet dezgustat. „Trebuie să ne păstrăm condiția de intelectuali”, mi-a declarat el.

*

Acum e seară iar. Mecanica gesturilor vesperale se reia, cum se reia, cotidian, mecanica gesturilor matinale. De pildă, acum, coborârea jaluzelelor. Sau contemplarea turlei de la Catedrală, cu ochiul ei luminos. Reiau gesturile și, astfel, conștiința mea

marchează scurgerea încă a unei zile. O rotație exactă, rece, necruțătoare. Și, mă înșel oare?, parcă, abia perceptibil, mereu mai iute.

Duminică, 9 februarie 1992

Azi-noapte, înainte de a adormi, târziu, m-am gândit să încep un nou ciclu de versuri – alt ton, alt timbru, altă metrică, alt stil. Evident, poemele se nasc, nu se fac și, în ce mă privește, elaborarea e anterioară scrierii propriu-zise. Și temele, și maniera mi se impun din interior, din adânc, potrivit logicii lăuntrice, abisale. Dar chiar gândul de azi-noapte poate sugera că substanța unui nou conținut și substanța unei noi expresii (precum și formele lor) s-au maturat și își așteaptă textualizarea. Tot azi-noapte mă gândeam că mă apropii de 50 de ani. Rousseau fixase la 40 de ani (dacă nu mă înșel) pragul de la care nu va mai încerca să-și influențeze în vreun fel destinul. Iată, eu pot fixa această bornă la jumătatea mea de veac. De fapt, am procedat așa încă din 1990, de-atunci, de la Predeal, când m-am decis să abandonez orice iluzii cronofage. Așa am făcut, așa voi face și de-acum înainte. Voi trăi și voi scrie, străduindu-mă să urmez doar voia Providenței.

Marți, 11 februarie 1992

Opoziția victorioasă își savurează victoria. Dar au și apărut două idei curioase, anunțând o viitoare eroziune a acestei popularități. Mai întâi, atât membrii ei, cât și simpatizanții spun, mai deschis, mai pe șoptite, că n-au fost propuși pentru consilieri etc. oamenii cei mai potriviți. Apoi, se vântură deja opinia că noii aleși nu vor putea face mare lucru, fiindcă legile sunt nu știu cum, fiindcă așa și pe dincolo, fiindcă... Nici n-au ajuns bine în

fotolii, că și caută (lansează) explicații pentru viitoarea lene. Ca și ceilalți. Pentru mine, însă, ca observator al vieții morale, ca ins ce contemplă bâlciul social, un alt element e nu doar interesant, ci îngrijorător: vehemența, agresivitatea contestării, lipsa de logică și de temeii a acuzelor. Ceea ce arată că subconștientul colectiv caută răfuială, violență, n-are nevoie de argumente. De pildă, însăși existența diurnă pune în lumină enorma distanță ce ne separă de 1989. Dacă nu te lași sedus, înnebunit de vorbărie, dacă nu delirezi, nevrotic, dacă te uiți, pur și simplu, în jur, dacă apelezi la lucruri palpabile, nu poți să nu recunoști saltul, absolut real, incontestabil, în ciuda tuturor greșelilor și a tuturor prostiilor. Și atunci, de ce refuză atâția să-l vadă? Mai mult: de ce sunt atât de porniți? Ce vor? Nu știu. În orice caz, înseamnă că nu ceea ce se poate vedea și pipăi doresc, ci altceva, ceva ce se satisface doar printr-o ură irațională, printr-o sete nesățioasă de răzbunare. Iată ce mi se pare primejdios. Firește, sunt multe de obiectat, multe nu decurg cum ar trebui, dar de ce, și lui X, și lui Y, și lui Z, le tremură vocea, li se aprinde privirea, li se crispează degetele pe speteaza scaunului? E ca și cum ar mocni undeva, în adâncul psihologiei colective, premisele unor erupții. Să ne ferească Dumnezeu! Nici vorbă de toleranță! Dimpotrivă, polarizarea socială, precizându-se, se radicalizează.

Vineri, 14 februarie 1992

Coboară seara lin peste orașul nostru. Îmi e dragă urbea. Toate câte au trecut peste ea, de doi ani încoace, i-au tulburat mintea. O nouă primăvară încearcă să-i curețe sângele... Între timp, viața și moartea își urmează legile, nestingherite. Când am ajuns la slujbă, Ilin m-a anunțat că a murit Otto Benkö. Dumnezeu să-l ierte! Un om activ, foarte activ, peste măsură de

activ, poate... E o zi noroasă, caldă, aducătoare de năuceală, de vertij. De sub vălul aparenței, lumea-și arată, la răstimpuri, irealitatea ei fundamentală.

Sâmbătă, 15 februarie 1992

Zilele trec, una după alta, cu o iuțeață înspăimântătoare, cu o răvășitoare cruzime, cu un cinism monstruos. Azi-noapte, străduindu-mă să adorm, mă gândeam cât de nemiloasă e viața, oricât de fericită, de plină, de liniștită ar fi! *Chaque jour vers l'Enfer nous descendons d'un pas*⁴⁹, postulează Baudelaire. Pasul de azi tocmai se împlinește. Zăresc departe, spre Calea Șagului, marile blocuri într-o pulbere gri-aurie, pe care soarele, încă debil, o aruncă asupra orașului. Ce putem face? Să ne abandonăm fluxului, să ne abandonăm timpului, să ne încredințăm Providenței.

Duminică, 16 februarie 1992

Caut un reper. Nimic, nimic. Delirul politic, roiul de ziare, stolurile de ciori, amintirea cenușie a celeilalte epoci. Și viitorul, ca o gură de tigru.

Luni, 17 februarie 1992

Bazil Popovici m-a rugat să vin la el în birou, să discutăm „ceva”. Inteligent, delicat, mi-a spus că el pleacă, lăsând Editura în bună stare, chiar prosperă (fiindcă are promisiuni pentru o carte despre sindicate); ca urmare, mă roagă, stăruie, mă roagă din suflet, să preiau conducerea redacției, Marineasa urmând a fi

⁴⁹ Charles Baudelaire, *Au lecteur*, din volumul *Fleurs du mal*, Auguste Poulet-Malassis Éditeur, Alençon, 1857. Cf. *infra*.

director. „Nu!” „Dar vă rog, sunteți singurul care etc. etc., altfel vor fi numai scandaluri”. Țin la el, dar i-am explicat că nu vreau să mai am în subordine nici măcar un singur om. A apărut și Marineasa. „O să mai vorbim”, a mormăit Bazil, întristat. „Putem vorbi, firește, dar răspunsul meu rămâne același”.

*

Aseară a sunat Radu Străin. Ne-a invitat sâmbătă la ei. În ce mă privește, n-aș merge. Îmi pare, însă, rău de Oli, care simte nevoia de a mai ieși în lume, de a se întâlni cu niște cucoane, de a mai conversa. Așa că voi suporta prezența unor inși cu care am avut, dar nu mai am nimic în comun. E bine, totuși, că iluzia comuniunii s-a risipit.

Luni, 24 februarie 1992

Am început să citesc Victor Hugo, *Les travailleurs de la mer*. Geniul – o mare inteligență, unită cu o mare forță imaginativă și cu o mare sensibilitate. Însotindu-se, potențându-se reciproc, exprimându-se una prin cealaltă.

Marți, 25 februarie 1992

Bunul și vechiul meu prieten, Cornel Ungureanu, m-a invitat, pentru mâine, la o întâlnire cu primarul. Ce întâlnire? Primarul și-a propus să dea ochi cu scriitorii, pentru a afla ce nevoi mai au, sărmanii! Ia te uită! Ca în 1946-1948. Noua stăpânire în contact cu oamenii. Are habar, n-are habar, dă indicații, ajută. Aseară a fost o reuniune scriitoricească și la Casa Universitarilor. Am fost invitat, nu m-am dus. Nici la asta cu primarul nu mă voi duce. Acum, fiindcă e posibil, vreau să fiu complet liber. Dar se va putea, totuși, să ne bucurăm, deplin și degajat, de libertate? M-aș mira. Nou-veniții își testează supușii.

Îi încercă. Apoi, mai știi?, cine nu e cu noi e împotriva noastră. Numai că eu nu sunt cu nimeni. Eu sunt scriitor, atât. Și nu am nevoie de compania cuiva.

*

Lume oribilă, lipsită de orice omenie, de orice farmec. Numai ură. Cine trăiește în ură... trăiește în Infern. Infernul, ca și Paradisul (Nirvana) sunt stări de spirit. Acum, stăpânește Infernul... Adică, o exacerbare a Samsarei. Conștiința samsarică în ebuliție. Cum se vorbea cu 50 de ani în urmă despre „burghezo-moșierime”, se vorbește acum despre „nomenclaturişti”. Voci rele, fanatizate, îndoctrinate. Tăvălugul urii se rostogolește, crescând. Să vedem la ce se va ajunge. Dictaturile de stânga pot fi urmate de dictaturi de dreapta. Și una, și cealaltă își zic „democrație”. O priveam, sâmbătă noaptea, pe doamna V. Inteligentă, plină de umor cândva, era acum un chip tumefiat de dușmănie. Voce tremurătoare, vehementă, fără nuanțe, opacă la orice logică, la orice argument... Nu am nimic comun cu asemenea demență și cu purtătorii ei, indiferent cine și de ce culoare ar fi. Sunt singur, deci, dar senin. Și nu sper nimic, absolut nimic, de la nimeni.

Joi, 27 februarie 1992

Bazil Popovici vine la mine în birou și-mi spune că, în scurtă vreme, el pleacă și că, dacă eu nu accept șefia redacției, atunci va proceda cum l-am sfătuit: nu vom mai avea șef de redacție. „Foarte bine”. A mai spus că urmează concedieri de 30% în edituri. Dana, proaspăt angajată, va pleca probabil singură. Și e momentul, a adăugat el, ca Iovescu, intrigantul, maleficul ferment al discordiei, să fie dat afară. „Cum?” „Prin hotărârea Consiliului de administrație”. Am tăcut. Ciudat, până de curând,

se aveau bine... A precizat că toate astea mi le spune numai mie. Mai apoi, am constatat că le știa și Anghel. La 12 – o ședință, în care Bazil a ținut un discurs. Pe urmă, ne-a pupat, pe Ilin și pe mine. Ceva mai devreme, îmi mulțumise, mi-a zis că am lucrat bine împreună, ceea ce este adevărat. În relațiile noastre directe, Bazil a fost, mereu, impecabil.

A intrat în birou, val-vârtej, Marineasa, ca un rudar bătrân, cu barba lui în două culori, să ne anunțe că Oancea ne-a convocat, la 18:30, la ședință. Începe bine. Mai ceva decât ăia de dinainte. Chemarea la ordine. Ia să vedem: cine e entuziast, cine e înfricoșat, cine e nepăsător, cine e refractar, cine e independent... Eu sunt independent. Apropo de barbă: Marineasa nu s-a mai bărbierit, presupun, de când a aflat că va fi director. Îl imită pe Popovici. După opinia lor, în acel loc trebuie să existe, în mod obligatoriu, o barbă. Restul contează mai puțin, sau deloc... Dar Viorel Marineasa e, totuși, un om cumsecade. Sunt curios dacă (și mai ales cum) îl va expectora, dacă îl va expectora, pe acel homuncul, căruia parcă i-am uitat numele. Pe Iovescu, adică...

Vineri, 28 februarie 1992

Pe stradă, măturătorii stârneau un praf cât blocurile, făcând, chipurile, curățenie. Iar Oli, cu înduioșătorul ei optimism postrevoluționar, cu naivitatea ei melioristă: „Uite, zice, șomerii ăștia, care se tot plâng, decât să stea și s-aștepte, mai bine s-ar angaja, chiar” – mică ezitare – „măturători”. Asta-i bună! Deci, acum 50 de ani, treceți cu entuziasm la mătură, că X vrea să construiască socialismul! Acum, treceți iar, și cu același entuziasm, la mătură, că progenitura lui X vrea să construiască, rapid, capitalismul! Seamănă a bătaie de joc. Unii, mereu aceiași, își transmit mătura. Alții, mereu aceiași, își transmit jilțurile.

*

Reintru în solitudine, ca într-o platoșă. Ca într-o armură. Sunt numai singurătate și refuz. Și ieri, și azi, Bazil Popovici mi-a cerut *Psalmii*. I-am zis: „Nu”. Negația mea, desigur, e o afirmație în alt plan, e consecvența pe palierul valorii. Voluptatea recunoașterii de sine. Libertatea. Identitate nedependentă.

*

În altă ordine de idei, avem o dovadă sigură că am intrat în Europa: la liceul lui Andrei, la nu știu ce bal mascat, o clasă întreagă s-a costumat în prezervative. Copii de 14-15 ani... Ce scabrozitate!

*

Orice s-ar spune, o fi vreo ispravă cu economia de piață, dar, în ciuda libertății de expresie, pentru scriitorul veritabil e greu. Editurile abia se târăsc, revistele la fel. În plus, și unele, și celelalte au fost acaparate de așa-zisi scriitori, de fapt, troagări politici, care numai ei știu ce și pe cine servesc. E o lovitură și o nedreptate ca, în plină carieră literară, și în plină maturitate artistică, la 50 de ani, să te vezi stopat de, zice-se, progresul trecerii la economia de piață. Se pare însă că asta e soarta omului de spirit român: din 40 în 40 de ani e o „reformă”, care distruge tot ce se încropise. Ce putem face?

*

Mă chinuie o oboseală stranie. Să presupun că melancolia ce mă bântuie nu e doar sociogenă, că s-ar putea să aibă, drept sursă, o deficiență organică? Păcat, întotdeauna trupul mi-a sprijinit spiritul. M-am refăcut rapid după orice efort; și am suportat foarte bine efortul. După-amiază am ieșit în oraș. Și am făcut o plimbare lungă, în târgul prăfuit, urât, însoțit. Peste tot o

lume proastă, pestriță, și o sumedenie de găuri comerciale, fără stil, fără nimic îmbietor. Mă târăsc de colo-colo, indispus. Cândva, am văzut la TV un film, după Jules Verne, pare-mi-se. Un grup de indivizi cad, dintr-un vehicul zburător, pe malul mării. Șocul a fost violent. Și iată, în scurt timp, unul dintre ei se ridică. Apoi, pe rând, și ceilalți. Atunci, mi-am zis, și i-am zis și lui Oli, că, într-un caz similar, eu aș fi fost insul ce și-a revenit cel dintâi. Așa îmi era făptura, așa îmi era tonusul. Atunci. Și multă vreme după aceea. Acuma, nu mai știu. De ce să fii, neapărat, activ? De ce? Pentru a te-ncadra în brutalitatea obtuză din jur? Nădăjduiam mai mult spirit, un mai acut sentiment al valorii. Nădăjduiam, în ciuda scepticismului meu. Când colo, o animalitate lată și senină și o perfidie atotstăpânitoare. Respect prea mult tagma căreia îi aparțin (lumea scriitoricească, universul culturii), pentru a subscrie la o asemenea etică. Există, oare, compensații romantice? Descoperirea contrarietății estetice, a frumosului în urât? Mă gândesc acum la palierul strict existențial, la întâmplările vieții mele. Deși, uneori, totu-mi pare, în jur, un semn al degradării, al îngustării lăuntrice, al unui refugiu în grotesc. În ermetism și singurătate.

Duminică, 1 martie 1992

Mă apropiu de 50 de ani. Dacă aș lua viața de la început, aș trăi-o la fel? Așa cum pretind cei care răspund (își răspund) retoric acestei întrebări? E prima oară că m-am gândit cu adevărat la asta și tare aș conchide că nu. Privind în urmă, îmi văd existența clar, ca pe-o tipsie. Și remarc ezitățile, orbecăielile, micile detururi. Așadar, aș merge drept, spre țintă, n-aș mai tatona, n-aș mai șovăi. Și, oare, tot vocația de scriitor mi-ar da sens existenței? Și aici ezit, lucru pe care nu l-aș fi făcut altădată.

Încă de mic am dovedit o înzestrare multiplă – spre matematici, spre biologie, spre latină, spre limbile moderne etc. Aș alege poate unul dintre aceste drumuri. Pe de altă parte, scrisul (literatura) n-a fost o opțiune, ci un imperativ. Nu eu l-am ales, ci el m-a ales pe mine. Probabil că, în acest domeniu chiar, aș acționa mai decis, fiindcă mi-aș cunoaște, de la-nceput, destinul. Dar ce rost au aceste gânduri? Am trăit. Nu m-am risipit. Mi-am urmat, atât cât am fost în stare, datoria și chemarea. Am greșit, adesea, mai ales în plan sentimental. Dar am fugit de abjecție.

Marți, 3 martie 1992

Și totul, și nimicul ți se revelează după voința harului. Indiferent de locul unde te afli.

Duminică, 8 martie 1992

Stau la masă, notez toate aceste *adiafora* și am un sentiment destul de straniu: că vor fi citite, poate, dacă vor fi, după ce eu însumi n-o să mai fiu. Acest dialog „*d’outre tombe*”⁵⁰, această conversație funebră, acest limbaj fantomatic (în sens concret, nemijlocit) ce rost, ce sens au? Pe cine va interesa traseul existenței mele, diurne și nocturne? Acum, mi-e dor de Stroești. Îmi amintesc mica vacanță din mai 1991, cu lumina limpede, înlăcrimată, cu frunziș, cu păsări, cu nori tumultuoși...

Luni, 9 martie 1992

Plimbarea, seara, în oraș, mai ales în Fabric, e complet dezagreabilă (ca să mă exprim ceremonios, chiar prețios). Întu-

⁵⁰ Cf. François-René de Chateaubriand, *Mémoires d’outre tombe*, Penaud Frères Éditeur, Paris, 1849-1850. („Memorii de dincolo de mormânt”, trad. n.).

neric, haite de haimanale, gropi, gunoaie. Degradarea continuă. Cum agonisim ceva, iar se schimbă perspectiva. Acum o luăm de la capăt, dar în sens invers, cu fiii celor cu care o luasem de la capăt, în celălalt sens, cu 40 de ani în urmă. Descendenții noștri vor schimba, oare, din nou, macazul, sub conducerea nepoților ăloră dintâi?

*

Zilele trecute, la TV, a fost omagiat Toma Caragiu. De fapt, a fost minimalizat. Secvențe plicticoase, minore, maimuțări. Toma Caragiu pe un stadion sau îmbrăcat în costum popular și cântând. Nimic din marile sale roluri. În plus, și mai ales, au fost aduși să vorbească despre el niște anonimi și niște agramați. Adică „scriitorul” M.I. Quintus, ministrul L. Spiess. Acesta din urmă, sărmanul, a vorbit mai rău decât Ioan Iancu, numai anacoluturi și platitudini. Și asta se numește omagiere! N-am fost un admirator fervent al lui Toma Caragiu, dar constat că există o manieră dibace, o modalitate perfidă de a ascunde, sub aparența laudativă, o intenție nimicitoare. Fermenții disoluției lucrează. Eu, ca spectator al neantului uman, nu pot să nu observ. Admit însă că e posibil să greșesc. Admit că avem de-a face doar cu prostie, cu incompetență.

Marți, 10 martie 1992

Privesc amurgul albăstriu, ca o ploaie imobilă de cerneală. Am auzit zilele trecute o nouă enormitate: Nelu Iancu ar fi dascăl la Institutul de Arte Plastice. Dacă e adevărat, nu cunosc o mai ridicolă investiție. Căci el, bietul, când vorbește, nu se înțelege nimic. Numai eu știu cât am pățimit proptindu-i frazele la așa-zisele lui romane. Își dispută cu L. Spiess și cu Doina Levița locul întâi, performanța absolută în agramatisme. Iar azi,

Laurențiu (Lorin) Cerneț mi-a spus (ne-a spus), cu uimire și consternare, că M. Ecovoiu se laudă în târg cu certificatul de erou al Revoluției, împușcat în picior. Are o rană, într-adevăr, zice Cerneț, i-a arătat-o acum vreo 30 de ani, e la picior; și, atunci, pretindea că a căpătat-o în Munții Banatului, vânându-i pe partizani. Aceasta e panarama socială.

Miercuri, 11 martie 1992

S-au difuzat, astăzi, la Radio Timișoara, înainte de ora 12, două poezii dintre cele trei ce mi-au fost solicitate (*O cronică a fiecărei zile și Copacii înfloriți până la poale*; nu și cea inedită). Mai întâi a vorbit, cu căldură, doamna Veronica Balaj, apoi a recitat, frumos, doamna Irene Flaman. Am dorit să recite dânsa și i-am spus asta, mai de mult, Veronicăi Balaj – și apropo de psalmi. Doamna Flaman mi-a recitat și altă dată unele poezii și mi-a spus cândva că îi place lirismul meu. A reușit și azi să pună în evidență detașarea îndurerată, solemnă, ce-mi caracterizează scrisul. Umanismul superior și dezamăgit, metafizica stăruitoare, consecvența. Mai ales pe fundalul zbieretelor și al voracității generale (inclusiv radiofonice). Vorba lui Oli, la apariția unui eseu de-al meu în „Meridian”: „Bine că măcar tu n-ai uitat ce înseamnă literatura și valoarea!”

Vineri, 13 martie 1992

Am avut și astăzi un simulacru de ședință, cu o așa-zisă subînchiriere (a unei părți din spațiul Editurii). De fapt, lucrurile au fost aranjate, tacit, încă de mult. Ția s-au și instalat, din câte spunea Ilin. Anghel, Ilin, Lulu au mai zis, azi, câte ceva, dar la ce bun? Niciodată n-a fost mai puțină „democrație” în această sărmană instituție. Ieri, Iovescu, revoltat, deplângea lipsa de

consultare democratică. Dar, așa le trebuie! Pe mine, care i-am sprijinit și apărat, unii dintre ei (mai mult ca sigur chiar Iovescu) m-au sabotat. Acum au regim de slugi. Nu sunt consultați, nu li se cere părerea la întocmirea listei de apariții, la stabilirea modalității de cheltuire a fondurilor, la repartizarea lucrărilor pe redactori, la coperte, la subînchirieri ale spațiului etc. La absolut nimic. Eu am tăcut azi. Mi-am spus părerea ieri. Cum adică? Vor să închirieze un spațiu ce nu le aparține și apoi să-mpărțim suma primită? Bănuiesc că se practică, dar eu țin la demnitatea și la principiile mele. S-ar putea să fi avut și să aibă un beneficiu cei care au pus la cale tranzacția.

Martți, 17 martie 1992

Iată-mă, deci, în ajunul împlinirii a 50 de ani. În Piața Unirii, am contemplat turlile bisericilor, în special pe cele ale Catedralei sârbești. Mă leagă de acest sfânt edificiu vechi amintiri: prima, de acum vreo 30 de ani, îmi evocă o zi (de iarnă, parcă), în care, călătorind cu troleibuzul spre cămin, am privit acele turla și, într-un elan subit, i-am mulțumit lui Dumnezeu pentru toate împlinirile mele. Apoi, la răstimpuri, această comunicare metafizică s-a repetat. Ca și azi. În Piața însorită, bântuită de vântul rece, dinspre nord. Aceleași turnuri, același suflet, numai trupul pare a fi altul. Cu vremea, înțelegi că exact ce-ai putea crede mai stabil și mai concret, mai pregnant pus în evidență, exact acel lucru, de fapt, nu există. Iată, plăcerile, de pildă. Pot afirma că le-am încercat pe toate. Cu interes, curiozitate, dezgust, disperare, cu încântare, cu voluptate, cu uitare de sine, cu nenumărate remușcări. Or, tocmai plăcerile materiale (la ele mă refeream) sunt teribil de evanescente. Faptul că trec le răpește realitatea. Iar celelalte, cele ale spiritului, nu. Ele nu se

clintesc. Și nu lasă acel zaț otrăvit, pe care-l cunoaștem prea bine. Ce spunea zilele trecute la TV Edgar Papu, apropo de ideile ce i-au călăuzit existența, mi se potrivește și mie (și, cred, oricărui ins nerătăcit); anume: credința în Dumnezeu, dragostea față de propria seminție și de cultura ei, prețuirea și cunoașterea culturii universale.

*

A mai trecut o zi, au trecut, de la intrarea mea în această enigmă (viața!), 50 de ani. Dar e primăvară. Și sufletul mă îndeamnă să cred și să sper. *Iarna a trecut, ploaia a încetat. Flori de câmp s-au arătat și a sosit vremea cântării. Din țarină, glas de turturea se aude...*⁵¹

Joi, 19 martie 1992

Ieri, 18, n-am mai scris în jurnal. Dimineața m-au sunat mama și tata. Devreme, pe la 7. Apoi Andrei. La 11 și jumătate, Radio Timișoara mi-a consacrat o foarte frumoasă emisiune. Tica Bobescu a fost redactor. Ea a prefațat emisiunea propriu-zisă, referindu-se la S. Mallarmé (n. 18.03. 1842) și la Lipatti (n. 18.03.1917). Apoi a vorbit Veronica Balaj și a recitat Irene Flaman. Tica a revenit, transmițându-mi urările convenite și invitându-mă a relua colaborarea.

M-am dus la serviciu, am lucrat. Acolo, o singură persoană m-a felicitat și mi-a făcut un mic dar. Marineasa, mofluz, se ține tot timpul după mine, încercând să mă antreneze într-o colaborare dincolo de îndatoririle mele propriu-zise. Tensiune. Încordare. Lulu mi-a povestit că la magazinul de pui a văzut o scenă suprarealistă. Coadă, îmbulzeală, s-au spart geamurile,

⁵¹ *Cântarea cântărilor* 2, 11-12.

mulțimea a năvălit înăuntru și a zvârlit sacii cu pui în stradă. Totul e înfiorător de trist și de umilitor...

Oli a fost azi la coafor. Mi-a zis că, la un moment dat, o doamnă, ceva mai corpolentă, s-a așezat pe canapea. Iar canapeaua s-a prăbușit. Și Editura pare a se prăbuși. Și încrederea oamenilor în propria lor judecată, în propria lor cumpănire cinstită se clatină. Deruta, incertitudinea eului sunt stârnite și întreținute cu mare insistență și cu mare artă.

Vineri, 20 martie 1992

Totul începe vijelios și se termină cu un fiasco. Totul e dezolant și sordid. Din fericire, există spațiul spiritual și metafizic. Și limbajul naturii, în care putem citi energia Demiurgului, enorma, infinita energie creatoare, frumusețea esențială, eternă. Adevărul de care viața noastră socială, sărmana, pare a fi ruptă definitiv.

Miercuri, 25 martie 1992

Cornel Ungureanu i-a spus lui Anghel că scriitorii vor să mă sărbătorească sâmbătă, împreună cu Sofia Arcan și cu Maria Pongrácz. Pe la prânz, a apărut Cornel în persoană, să mă anunțe. A adăugat că vor scrie jurnalele despre eveniment. Nu i-am replicat de-a dreptul că n-o să mă duc la sindrofie, dar presupun că bănuiește. Sunt blând, dar, în anumite condiții (și cu anumiți oameni), intratabil. Între timp, a avut loc o ședință ridicolă. Tema? Contractul acela de subînchiriere cu nu știu cine, dacă deschidem sau nu o librărie în cotețul de sub poartă, dacă librăria va fi de stat sau privatizată. Eu am ascultat o vreme aceste elucubrații și am plecat. Am aflat apoi că, în vreme ce se dezbăteau cu ardoare diverse mari perspective, a venit primarul

(însoțit de o echipă) să ne informeze că va trebui să evacuăm încăperile, în favoarea unei bănci. Toate planurile noastre s-au năruit. Marineasa n-are altă vină decât că e, realmente, depășit. S-a vârât (sau a fost vârât) unde nu-i e locul. Altfel, băiat bun.

În plus, un neajuns acasă. Când am sosit, pe la 13:30, Oli se simțea foarte rău. Până la urmă, a dus-o Ani [sora ei] cu mașina la doctor, la doamna Dita Poenaru. Se pare, slavă Domnului, că e vorba doar de spondiloză.

Joi, 26 martie 1992

Mai că n-am dormit. Ne-am trezit pe la ora două. La 5 am făcut o cafea și am început să citesc. La 8 eram la farmacie. Pe urmă m-am dus destul de amărât la serviciu. Acolo Marineasa, Ilin și Grama se certau pentru nimic: trebuia făcut un tabel! Am început să lucrez la volumul Marianeii Șora. Sunt pe la jumătate. A apărut amicul loial, *el amigo fiel*, Marian Odangiu, să mă invite și el, pentru sâmbătă, la Casa Scriitorilor. Ei simt că nu mă voi duce. Au toți față de mine o stranie sfială. Mi-e lene acum să o explic, sunt prea obosit. Dar, cum cunosc eu oamenii, nu m-ar mira să le par, până la urmă, tuturor suspect, tocmai fiindcă doresc să fiu independent.

Apoi, un lung detur prin oraș. De ce? Spre nedumerirea mea. Spre remușcarea mea. Spre a mă contempla în întreaga mea, incomprehensibilă, propensiune către ce? Către absurd. Lupta dintre carne și duh... E un vânt dement, insalubru, care ridică praful, răscolește și plimbă gunoaiele, devastează canalele și haznalele. La prânz, tot orașul adia a fecale.

Vineri, 27 martie 1992

De ieri trăiesc un coșmar, un calvar. Starea sănătății lui Oli s-a agravat. Durerile din piept-spate s-au întezit. Am sunat-o pe

doamna Veronica Balaj, al cărei soț e doctor (și, din câte știu, cardiolog). Au venit urgent. I-a dat niște medicamente. A urmat iar o noapte cumplită. Azi a dus-o Ani cu mașina la cabinetul cu plată al dr. Balaj, cum se înțeleseseră. O nouă electrocardiogramă. Un nou consult. Și, când vin acasă, aflui: preinfarct. Atunci a sunat Dana: Caius Sgăvârdea [fostul soț al lui Ani, medic reputat] a văzut electrocardiograma: nu e preinfarct, e infarct. L-am sunat pe Radu Străin, a venit cu Mia, s-a recuperat, de la Arjana [fiica lui Ani și a lui Caius], electrocardiograma. Salvarea. Am dus-o pe Oli cu un scaun până la mașină, asistați, de la ferestrele din jur, ca la teatru, de vecini. Spital. Internare. Perfuzie. Am rămas cu ea, până m-a trimis doctorul acasă. Secția e condusă de Profesorul Constantin Luca. S-a vorbit cu el. Îl și cunosc, m-a vizitat cândva la Editură. Măine mă duc la spital, la ora 8, cu Viorel Șerban. Doamne, Dumnezeul meu, nădejdea mea, nu mă pedepsi! *Trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*⁵²

Sâmbătă, 28 martie 1992

Mi-am petrecut aproape toată ziua la spital. Am plecat la 8, împreună cu Viorel Șerban, și m-am întors acum, la 10 seara. Am vorbit cu Profesorul Luca, mă știa. Fusesse în salon, o văzuse pe Oli. „Nu moare!”, mi-a zis, ferm, și m-a privit drept în ochi. Veghea lui Viorel Șerban este cât se poate de utilă. Și a doamnei dr. Doina Moga. A fost și dr. Victor Moga, fiu-său, toată ziua, a venit și ea, cu noru-sa, spre seară. Doamna Doina Moga este una dintre cele mai inteligente persoane pe care le-am cunoscut și le

⁵² Cf. *Psalmul* 106/107, 20: „Trimis-a Cuvântul Său și i-a vindecat pe ei și i-a izbăvit pe ei din stricăciunile lor”. Sau: „... a trimes Cuvântul Său și i-a tămăduit și i-a scăpat de groapă”.

cunosc... Eu am avut grijă de Oli. Îmi pare atât de rău de ea, încât mi-aș schimba soarta cu a ei fără nicio ezitare. Dar Dumnezeu îl pune pe fiecare în locul lui, în singurătatea lui. Riscând să fiu (să par) patetic și recunoscând că pot fi taxat astfel, i-am declarat, calm, lui Luca, la un moment dat, că eu nu pot trăi fără Oli. Profesorul Gheorghe Băcanu (acest boier, în sensul deplin, autentic, al cuvântului, cum boieri sunt și Profesorii Constantin Luca și Viorel Șerban) vrea s-o mute pe Oli într-o rezervă, peste vreo două zile. Iar doamna Moga, consternată, mi-a zis că toată săptămâna a obsedat-o Oli. Și că a auzit la Radio emisiunea ce mi s-a dedicat, a citit în ziar despre sărbătorirea mea și tocmai voia să-mi telefoneze, când... a sosit vestea. Cât despre tovarășele de salon ale lui Oli, sunt (cu excepția uneia) femei simple, țărănci. O constatare interesantă: oamenii simpli pot fi grosieri, nemanierați fizic, biologic; sufletește, însă, sunt delicați. Spre deosebire de mulți așa-zisi intelectuali, cu care lucrurile se petrec invers. Acum ar fi bine dacă aș putea dormi. Dar casa e pustie, existența și-a modificat brusc înțelesul. *Trimite, Doamne, Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Duminică, 29 martie 1992

Am fost la spital, pe la 9, cu Dana. Oli tocmai mânca un iaurt. Era așa dulce, așa drăguță, în vârful patului, cu nutrița ei de Șoricel. Am mers apoi în cabineul Profesorului și i-am dăruit ediția franțuzească a *Noului Testament* și a *Psalmilor*. Mi-a spus că totul va fi bine și i-am mulțumit. N-am cuvinte să vorbesc despre prietenia, omenia, generozitatea, căldura lui Viorel Șerban. Azi a fost de gardă toată ziua. Și mereu a venit la Oli. Ba chiar a mai trimis și pe alții. La prânz, am ajuns acasă, am stat puțin, apoi m-am dus iarăși la spital, cu Ani. Erau acolo prietenii

dragi, Lenuța și Livius Bercea. Am rămas eu. Acum e ora 22. Tocmai m-a sunat Smaranda, să mă întrebe ce mai e nou. Am primit azi și un telefon de la Stroești. Încercasem și eu să-i prind de dimineață, dar, cum întârzia legătura, am anulat comanda. Le-am spus ce s-a întâmplat. Au fost șocați. Primele cuvinte ale mamei: „Vin la tine!” Am oprit-o, desigur. Acum, o să înghit niște somnifere, o să citesc dintr-o epistolă și sper să adorm. *Trimite, Doamne, Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Luni, 30 martie 1992

La ora 7:10 am fost la Oli, în salon. La 7:15 a apărut și Profesorul Luca. Am stat cu ea până la 8, apoi am plecat după cumpărături. Le-am dus acasă și am pornit spre Editură. Acolo am stăruit să fie trimisă la tipar cartea lui Viorel Șerban. Viorel Marineasa m-a ajutat foarte mult. Am contribuit la împăcarea Editurii cu Marian Drumur, am preluat eu lucrarea acestuia. Pe la 12, am fugit acasă, am fiert niște cartofi, am făcut un ceai, am pregătit un ou, unt, brânză și am gonit la spital. Am găsit-o pe Oli obosită și teribil de deprimată, după vânzoleala din timpul dimineții. Abia dacă a gustat câte ceva. Îi venea să plângă. A fost adusă o bolnavă, într-o stare gravă, în patul de alături. Am vorbit din nou cu Profesorul. I-am dăruit ediția germană a *Bibliei*. Mi-a spus că o va muta în celălalt salon pe bolnava cea nouă și că Oli se va putea odihni. Am rămas acolo până după 8 seara. A mâncat, îi era somn. Stând pe pat și ținând-o de mână, în timp ce ea dormea ușor, priveam, pe fereastră, cerul de martie – aprilie, în înserare. Și simțeam, am simțit, prezența copleșitoare a Dumnezeului mare și teribil, sub a Cărui veghe suntem cu toții. Noi, mici, neputincioși, neînsemnați. *Trimite, Doamne, Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Marți, 31 martie 1992

Azi a venit s-o vadă pe Oli și Paul Banciu, internat la etajul 8. El se internează cu șocuri grave cam de două ori pe an. Am mai și râs. Povestea că, de data aceasta, când Rodica, nevastă-sa, l-a adus la spital, doctorul a întrebat: „Păi bine, doamnă, acum a îl aduceți?” La care ea a răspuns: „Păi, exact acum a avut criza”. Adică, săracul de el, arăta de parcă se afla în criză de cine știe când. Și a mai trecut cu bine încă o zi. *Trimite, Doamne, Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Miercuri, 1 aprilie 1992

Oli se simte mai bine. Aseară și azi am făcut, fără să vreau, un experiment cu privire la omenia semenilor. Profesorul Luca m-a rugat să-i procur, dacă pot, *Schimbarea la față a României*.⁵³ Măcar un xerox. I-am promis că voi încerca și am început să caut. Am găsit cunoscuți și amici care au cartea, într-un singur exemplar, e drept, dar niciunul, nici măcar unul, n-a zis că mi-o dă, deși le-am mărturisit de ce am nevoie de ea. Doar Iosif Costinaș mi-a spus că probabil are un xerox și, eventual, mi-l aduce mâine. E interesant să constați cât de egoiști, de meschini, de nepăsători sunt cei mai mulți dintre cunoscuți. L-am sunat pe frate-meu, pe Dinu, și l-am rugat pe el s-o procure cumva din București. În rest, ca să fiu drept, numai urări de bine și de sănătate: de la Tica, de la colegi ș.a.m.d. Mi-e dor de Oli. Vreau să vină acasă, să-i aud glasul și pașii în jurul meu. Să-i văd ochii, cu privirea aceea copilăroasă, căpșorul ei moțat, care-mi întinește sufletul. *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

⁵³ Emil Cioran, *Schimbarea la față a României*, Editura Humanitas, București, 1990.

Joi, 2 aprilie 1992

Slavă Domnului, Oli se însănătoșește. Am stat de vorbă, pe coridor, cu o doctoriță. Mi-a spus că totul e bine. Cât despre acel experiment, neplănit, cu cartea, nu s-a confirmat, în întregime, concluzia pesimistă de aseară. După ora zece, târziu, deci, mi-a telefonat Nelu Vultur și mi-a oferit volumul său. Iar azi Smaranda i l-a dus lui Oli. Ciudățeniile, incomprehensibilul naturii umane. Ce-o face Oli acum? Doarme? Azi, am însoțit-o câțiva pași pe coridor, încet, încet. *Doamne, Tu, Cel Veșnic, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Vineri, 3 aprilie 1992

Azi e o săptămână de când s-a internat Oli. Am vizitat-o, desigur, și astăzi. I-am dus de mâncare, am făcut o scurtă plimbare pe culoar. Când am ajuns acasă, am primit telefon de la cine? De la Oli. Se ducea la EKG și de acolo m-a sunat. Ce surpriză! Și ce bucurie! M-a sunat, deci, Oli...

*

La slujbă, nimic nou. Se conturează, clar, sper, tipărirea cărții lui Viorel Șerban. A apărut la Editură și Claudiu Iordache, care, printre altele, ne-a informat că cineva – dintre colegii săi parlamentari – i-a furat salariul. Da? Interesant! În 1990, acest Iordache Claudiu era un fel de comandant ad-hoc al acelu grup de [hai să glumim!] gherilă urbană, care năvălea în instituțiile de cultură și de presă și-i alunga, printr-un „act revoluționar”, pe conducători, instalându-și acoliții. Așa cum se procedează într-un stat de drept. Eu fusesem ales, democratic, prin votul secret al angajaților din Editură, director. Și voința colegilor mei a fost validată de ministrul Culturii, Andrei Pleșu, care mi-a trimis, în timp record, numirea. Într-o zi, un membru disident al

grupului respectiv, mi-a telefonat, pe furiș, avertizându-mă că formațiunea tocmai se deplasează spre Editură, „cu dor s-o cucerească” [citată din Alecsandri]. I-am spus că nu au decât să vină, nu mă sperii. „Să nu cedezi!” m-a sfătuit el. „De ce?” Gherila urbană nu și-a făcut, totuși, apariția... S-a recurs la metoda infiltrărilor și a sabotajului din interior. Membrii ei au contat pe verticalitatea mea. Pe – hai s-o spun – aristocratismul meu. Bine au făcut! Eu am avut numai de câștigat, ei – măcar în plan moral – numai de pierdut. „Singura formă de acțiune care nu înjosește este renunțarea” (E. Cioran)⁵⁴. Iată la ce divagație m-a împins întâlnirea de azi cu domnul acela, căruia, în pomenita perioadă, i-am publicat o carte de versuri (de vuvuzele). Recomandată mie, cu nețărmit entuziasm, de Tolcea și de Lovescu, care, periindu-l, nădăjduiau să se căpătuiască.

E plină lumea de tembeli. Și, ca urmare a aiurelii generale, a derutei și a dezamăgirii, oamenii încrezători și idealști suferă. Cum s-a întâmplat și cu Oli. De peste doi ani, inima ei a oscilat între nădejde, spaimă și deziluzie. *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Sâmbătă, 4 aprilie 1992

La spital, pe scări, m-am întâlnit cu o doctoriță tânără, care mi-a spus să fiu atent cum discut cu Oli și cu celelalte bolnave din salon, fiindcă doamna care fusese internată aseară și era sub perfuzie a murit... Dumnezeu s-o ierte! Ieri plângea. Apoi a venit și soțul ei, un domn în vârstă, cumsecade, el însuși cardiac, din câte spunea. Peste noapte, când s-a produs șocul, acel spasm fatal, stativul cu perfuzia a căzut peste noptiera lui Oli. I-a spart

⁵⁴ V. *supra*.

cana de ceai, a făcut zgomot... S-a încercat reanimarea bolnavei, dar nu s-a reușit. Oli era foarte impresionată că biata femeie a rămas până la ziuă pe coridor, cadavru abandonat, fără o lumânare, fără un preot... La un moment dat, ușa salonului s-a deschis brusc: infirmierele transportau, în mare grabă, o nouă bolnavă, o femeie tânără, în plină criză. Complet goală, cu privirea pierdută, vomitând...

Străbat orașul, ca și când abia l-aș cunoaște. Avea dreptate Viorel Șerban: când te lovește nenorocirea, intri într-o categorie umană specială, într-o altă solitudine și într-o altă solidaritate. M-am întâlnit pe Podul Michelangelo cu Corneliu Mircea. Și m-am mai întâlnit și cu alții. Oamenii sunt conștientizarea intermitentă a disperării. *Doamne, Dumnezeuul meu, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Duminică, 5 aprilie 1992

Trec zilele, într-o goană nebună, neverosimilă, alerg prin oraș, vin acasă, mă duc la spital, mă reîntorc. M-a întărit oare sufletește pârjolul ce a trecut peste mine? De dimineață am fost în Piața 700 și am cumpărat caș și ridichi. La ora 14, mă aflam la spital. Mai fuseseră aduse în salon două bolnave, la care n-a venit nimeni. Le-am oferit și acestora câte o bucată de caș și câte o ridiche. Să guste și ele. Seara, când plec, le urez tuturor pacientelor noapte bună și le îndemn să aibă grijă una de cealaltă. M-am întâlnit și cu Viorel Șerban. El a fost de gardă azi. Și zilele trec. A înflorit orașul. În paralel, se derulează delirul politic, nebunia omenească. Spre ce alergăm? Oli, din fericire, se simte din ce în ce mai bine. *Doamne, Dumnezeule, nădejdea mea, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Luni, 6 aprilie 1992

Mi-e dor de Oli. În ciuda ticăloșilor mele omenеști, o iubesc neînchipuit de mult. *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Marți, 7 aprilie 1992

Am aflat că Oli va veni joi acasă. M-am bucurat. *Doamne, Dumnezeul meu, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Miercuri, 8 aprilie 1992

Alergătură multă și azi. Serviciu, spital, acasă. Am dus la spital cărți, ziare, am mai dat portocale și celorlaltor bolnave din salon. Mă iubesc toate, sunt încântate să mă vadă. Am vorbit și cu Profesorul Luca. Măine Oli vine acasă. *Trimite, Doamne, Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Vineri, 10 aprilie 1992

Ieri, pe la 11:30-12, am scos-o pe Oli din spital și am adus-o acasă. Am urcat-o pe brațe, eu și un student de la Medicină, care era, întâmplător, la Doamna Silvia Ulici, la parter. I-am pregătit frumos încăperea, i-am construit o ambianță cât mai agreabilă. Acum se odihnește. Și eu am dormit, și noaptea, și ziua. Sfârșeala și încordarea le resimt abia acum.

Un porumbel zboară prin fața ferestrei. E fericire. E pace. *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Sâmbătă, 11 aprilie 1992

Viața mea și-a schimbat, desigur, cursul. Oli se reface, dar îngrijorarea, închipuirea, terifiată, din când în când, rămân. Am stat toată ziua în casă. A fost plăcut. Odaia caldă, însorită. Am citit, am dormit. Am lucrat chiar pentru Editură (pentru edituri).

Am vorbit la telefon – cu Marian Drumur, cu Viorel Marineasa, cu Viorel Șerban, cu Corina, cu Mia Străin. M-a impresionat ce mi-a spus soția lui Viorel Șerban, Doamna doctor Margit Șerban. Anume, că nu mă cunoaște, dar dorește să ne cunoaștem, a citit ce am scris și simte că sufletele noastre pot fi foarte apropiate. Cum comentam și cu Viorel: ne-a apropiat suferința. Acum stăm liniștiți în universul minuscul al casei și zilele trec. Ca și la spital, Oli e bine îngrijită. Și acolo, Luca, dar și Băcanu s-au interesat mereu de soarta ei. Cândva, au trecut, ambii, ca atâția alții, prin biroul meu de la Editură. Și au fost primiți cu deferență și simpatie. Sunt trist? Sunt fericit că pot nădăjdui. Da. Am încredere. Nădăjduiesc. *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Marți, 14 aprilie 1992

Vizita lui Ani, care ne-a relatat aventurile ei cu cumpărarea unei case la Clopotiva. Se pare că l-a avut ghid prin sat pe nenea Berta, Giovanni Adalberto, italianul la care am stat noi (eu, Neiescu, Mării, Mia Sitaru), prin 1969, când refăceam ancheta dialectală din 1937 a lui M. Gregorian, pentru *NALR – Banat*. De altfel, acum bântuie o nouă maladie în psihologia colectivă: cumpărarea de case la țară. Tot felul de inși umblă bezmetici, se împrumută, se ceartă, caută case, dau o grămadă de bani pe ele și, de fapt, locuiesc tot la oraș. Sau, dimpotrivă, se spetesc săpând cartofi ori făcând țuică. Pentru cine? Pentru ce? Acum vreo 50 de ani, fugeau la oraș, acum fug, în mod obscur, subconștient, la țară.

Sufletul meu e mai liniștit. *Seara e cu plâns și dimineața cu zâmbet.*⁵⁵ Trebuie să crezi și să speri. *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

⁵⁵ Cf. *Psalmul 29/30*, 5: „Că iuțime este întru mânia Lui și viață întru voia Lui; seara se va sălășlui plângerea, iar dimineața bucuria”.

Miercuri, 15 aprilie 1992

Într-o zi, stând lângă patul unde se afla Oli și întinzându-i paharul cu limonadă, încăperea, cuplul nostru, totul a fost învăluit într-o sacră lumină aurie. Mi s-a părut a fi Marea Energie Demiurgică, a fi Cuvântul Însuși, binevoind spre noi. *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Vineri, 17 aprilie 1992

Încet, încet, Oli se reface și, simultan, atmosfera casei noastre se înseninează. Seara, lectura cotidiană, pe care, de câteva zile, o fac cu voce tare, parțial, și pentru Oli. Telefoane. Oli a vorbit și ea la telefon. Cu Dana, cu Lenuța. E cuminte. Ascultă. Stă în pat, citește, se plimbă frumos prin casă. *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Sâmbătă, 18 aprilie 1992

Azi-dimineață a sunat mama. Aveau de gând să ne trimită un pachet de Paști. Cum, adică, zicea, Dinu și ai lui vin aici de Paști, iar voi nu puteți veni... Ce-ar fi, adăuga, să pornească ei, mama și tata, încoace, prin mai?... Doamne, ce idee! Am încercat, cu delicatețe, să-i aduc la un punct de vedere rezonabil. Vom merge noi, probabil, în septembrie, la Stroești, iar, până atunci, mă voi reperi eu, poate, 2-3 zile. Deocamdată, stăm în casă, afară e frig, plouă, am încheiat corectura, citesc, fac gospodărie. Va trebui să găsim o femeie pentru (semi)menaj, nu doar pentru curățenie, cum e doamna Elena. Dar, de unde?

Duminică, 19 aprilie 1992

Azi este Paștele catolic. S-a transmis, în direct, serviciul divin de la Vatican. Au venit copiii, Andrei și Lizuca, la prânz, și

ne-au adus ciorbă de miel, friptură de miel, prăjituri... Pe masa mea, acum, e soare; încrederea, o timidă bucurie se înfiripă din nou. Oli se ridică din pat, face plimbări prin apartament. Apoi iar se odihnește, citește. Eu însumi îi citesc, zilnic, două capitole din *Biblie*. Între timp, firește, oamenii își văd de treburile lor. De fapt, omul e singur. Eventual, în cuplu. Și, dacă are minte, e întotdeauna cu Dumnezeu. *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Marți, 21 aprilie 1992

Zilele continuă să fie relativ confuze. Boala lui Oli a răvășit totul. Dar, poate, a și limpezit multe. Una dintre căile prin care Dumnezeu ne îndeamnă la înțelepciune este suferința. De scris, nu scriu nimic. Citesc, zilnic, câteva capitole din *Cartea Cărților*. *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Joi, 23 aprilie 1992

Spre seară, m-a sunat Anghel Dumbrăveanu, chemându-mă, mâine, să-mi dea „Meridianul Timișoara”, cu portretul meu literar. Iată, după ce am trecut prin lecția suferinței, am și o mică bucurie. Bucurie e și faptul că Oli se simte mai bine. I-am cumpărat, de Paști, un tablouș drăguț, de ghips, închipuind un iepuraș ce vopsește ouă. Acum, mi-e și mai ușor cu treburile casei. Oli a început să trebăluiească ea însăși, puțin câte puțin. *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Sâmbătă, 25 aprilie 1992

În casă e ordine, curat, am păstrat și păstrez o desăvârșită rânduială. Și, din timp în timp, atunci când, ca azi-noapte, o văd pe Oli suferind, mă copleșește tristețea. În somn (eu eram treaz),

a gemut adânc și a chemat, tânguindu-se: „Mama!” Dar îmi port și îmi îndur patimile. Și mulțumesc lui Dumnezeu că ne-a dat un Paște luminos și deplin, purificat prin însăși suferința aceasta a bolii și a convalescenței lui Oli. *Doamne, Dumnezeul nostru, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Duminică, 26 aprilie 1992

Prima zi de Paști. Noi, Oli și cu mine, ne continuăm existența, în universul, relativ claustrat, al casei noastre. Avem o fereastră, mereu deschisă și mereu luminoasă, spre lumea încrederii, a spiritului. Îi citesc zilnic din *Biblie*. Am sărbătorit Paștele în liniște, seninătate și într-o bucurie încă timidă. Afară, dincolo, continuă și se amplifică parcă vârtejul social și politic. Undeva departe, foarte departe, Hristos a înviat! *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Luni, 27 aprilie 1992

Mi s-a dus vestea în oraș cât sunt de grijuliu și de atent cu soția. Oli mi-a spus că și la spital se făceau asemenea aprecieri. Ani nu mai contenește să mă laude pretutindeni, cum, de altfel, a făcut-o mereu. Ca și Dana. Ca și Lizuca. „Dacă el (eu, adică) nu ar fi avut mereu grijă de mine, declară Oli, de fiecare dată, eu de mult n-aș mai fi”. Or, eu cred că nu-mi fac decât datoria. Ba chiar îmi știu prea bine slăbiciunile, erorile, păcatele. *Am păcătuțit, Doamne, am păcătuțit, și fărădelegile mele eu le cunosc.*⁵⁶

Azi m-a sunat Octavian Doclin, să mă întrebe dacă portretul întocmit de „doamna” lui (cum a zis), Ada D. Cruceanu, mi-a plăcut. Eu știam ceva, dar nu sigur, referitor la ei doi, ca soț și

⁵⁶ *Rugăciunea regelui Manase, 12.*

soție. Oricum, aveam de gând să-i mulțumesc cumva doamnei că s-a ostenit să-mi citească poezia (și critica) și să scrie despre ele.

Noaptea, cu somn incert, sfredelit de coșmaruri și precedat de o intensă (fără nume) deprimare. La fel a fost și aseară, mai atroce poate decât în alte dăți. Am stins lumina la zece, am luat (zadarnic) două somnifere și am rămas multă vreme trează, sub tortură. Până când... până când, dintr-o dată (prima oară?), la capătul rugăciunilor și strigătelor mele tăcute, s-a ivit o lumină, o certitudine, o mângâiere cum n-am mai cunoscut. *Eu sunt Învierea și Viața.*⁵⁷ Am avut convingerea indubitabilă a prezenței Mântuitorului. Credința – certitudinea, substanțierea lucrurilor nădăjduite, cum ni se spune. Oare abia azi-noapte, numai acum, atât de târziu, l-am întâlnit pe Iisus? Credința e forma cea mai de sus, cea mai evoluată, a științei, a cunoașterii. E cunoașterea însușită vital, nedespărțită de ființă și de ființare. *Doamne, Dumnezeuul meu, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Marți, 28 aprilie 1992

După-amiază, telefon de la Viorel Șerban. Și lui, și soției sale, le-au plăcut mult *Psalmii*. I-au citit prin reviste. Aseară, târziu, mi-a telefonat și Smaranda, pe aceeași temă. A adăugat că textul, mai degrabă, cred, factura prozodică și, eventual, selecția lexicală (nu știu ce a vrut exact să spună) mă reprezintă. Și că *Psalmii* mei sunt și un autocomentariu. Of! Se pot recunoaște aici fixațiile Smarandei și ale lui Nelu, maniile lor meta- și intertextuale. Eu sunt stihuitorul *Psalmilor* și atât. M-am conectat la acea imensă energie spirituală și am încercat să reproduc ceea ce era, este și va rămâne spus. Trecând totul prin ființa mea.

⁵⁷ Ioan 11, 25.

*

Azi e a treia zi de Paști. Oli se simte bine. A coborât și a urcat o jumătate de etaj. *Doamne, Dumnezeul meu, Mântuitorule, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Joi, 30 aprilie 1992

Acum, că se înserează, mă cuprinde iar cețoasa disperare nocturnă. Existența și-a modificat substanța. Am intrat într-o altă categorie de oameni, cum spune Viorel Șerban. Pe drum, venind spre casă, m-am întâlnit cu bunii noștri amici, Doina Dascălu, Crișu Dascălu și cu Vasile Frățilă. Toți sunt binevoitori, compasivi, dar fiecare dintre noi e în locul său. Singur în locul său. Doar el. Și Dumnezeu.

*

Acum, seara, destul de târziu, după ora 21, m-a sunat Viorel Șerban, din Târgu Jiu, de la un telefon public. Să întrebe ce am făcut azi la controlul medical. M-a sunat (îmi promisese, de altfel), să afle ce e nou. Ca un frate. Mai mult decât un frate. Căci fratele meu mi-a telefonat o singură dată, parcă; iar fiica mea, deloc. Nici măcar de Paști. Nu sunt chiar atât de singur, nu suntem chiar atât de singuri, pe cât am fi putut crede. Există o solidaritate a celor ce cunosc suferința. Dumnezeul meu, îți vei întoarce, poate, privirea și spre mine și mă vei răscumpăra din greșelile și din netrebnicia mea. Căci sufletul mi-e torturat de spaima. Și Tu îi aperi pe cei cu sufletul zdrobit. *Trimite, Doamne, Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Vineri, 1 mai 1992

Azi a venit femeia la curățenie. Lili. O persoană harnică și binevoitoare. Am rămas acasă. Tot timpul, până după-amiază, asistând (mai și participând) la treburile gospodărești. A fost

agitație, motiv pentru care Oli se simte acum cam neliniștită. Au trecut Lizuca și Andrei pe la noi. Ei pleacă mâine la Comarnic. Toată lumea e drăguță, dar cel singur rămâne singur cu povara lui. Am mai tradus puțin din *Hanul Roșu*. Am citit. Voi încerca să dorm, să înving disperarea neagră ce mă doboară la venirea nopții.

Sâmbătă, 2 mai 1992

Am scos-o, pentru prima oară, pe Oli la plimbare. Hai, hai, încetișor pe bulevard. Cu urcarea și coborârea scârilor cu tot, cam jumătate de oră. În rest, o existență ferită de zgomotul și vânzoleala socială. Mie îmi convine și îmi prieste așa. Dacă, firește, ar lipsi boala lui Oli. Or, convalescența ei chiar e însoțită de o permanentă îngrijorare, de o alarmă pe care încerc să mi-o reprim. Dar, slavă Domnului, se simte bine și se reface încet, încet. *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Luni, 4 mai 1992

Oli continuă lentă ei recuperare. Eu alerg, la serviciu, la cumpărături, acasă. Citesc, traduc. Nu se întâmplă nimic, n-am nimic de notat în acest jurnal. Decât vidul ce înconjoară sfera de disperare și incertitudine în care ne mișcăm. Nimic nu există. Decât suferința. Adesea mascată. Adesea latentă. Prin ea, Dumnezeu încearcă a ne înțelepți. Și, pe de altă parte, pentru îndulcirea scurtei noastre durate, frumusețile acestui peisaj iluzoriu: copacii înfloriți, liliac, arome, primăvară. Treci, Doamne, cu vederea nemernicia mea, ticăloșia mea. *Tu rănești și Tu vindeci.*⁵⁸ *Trimite, Dumnezeule, Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

⁵⁸ *Deuteronomul* 32, 39: „Eu omor și înviez, Eu rănesc și tămăduiesc și nimeni nu poate scăpa din mâna Mea!”

Marți, 5 mai 1992

Ștefan Doncea a venit să-mi arate o lucrare de-a lui, ce a încununat absolvirea Institutului Biblic. Eu îl așteptam, mă gândisem mai de mult că ar fi bine să treacă pe la mine. Voiam să-i cer să se roage pentru Oli, el fiind mai pur decât sunt eu. I-am spus acest lucru. Și ne-am referit amândoi la *Psalmul* 106/107, versetul 20. Mi-a promis că se va ruga, mai mult, că studenții Institutului Biblic vor rosti o rugăciune către *Cel care este*⁵⁹, implorând s-o tămăduiască pe soția mea. Cred în puterea rugăciunii lui, a rugăciunii lor. Și abia îndrăznesc să cred în puterea rugăciunii mele. Căci eu am păcătuit. *Am păcătuit, Doamne, am păcătuit, și fărădelegile mele eu le cunosc.*⁶⁰ I-am citit lui Oli *Psalmii* 23, 34, 107, așa cum mă înțelesesem cu Doncea. Și un capitol din *1 Regi*. Și-acum, în ce fel voi alunga tulburarea ce mă clatină? *Doamne, trimite Cuvântul Tău, trimite Cuvântul Tău atotputernic și tămăduiește-o!*

Joi, 7 mai 1992

Aseară, Oli, fără să știe de rugăciunea lui Doncea, mi-a spus că se simte mult mai bine. M-au trecut fiorii. Am adormit greu, copleșit de fericire. Azi m-a vizitat Doncea. I-am spus. Și ce frumos și clar i s-au aprins privirile! Doamne, *Tu rănești și Tu vindeci.*⁶¹ *Trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

*

⁵⁹ *Ieșirea* 3, 14: „Eu sunt Cel ce sunt”. *Ehyeh Asher Ehyeh* (ebr.); *Ego eīmi ho on* (gr.); *Ego sum qui sum* (lat.).

⁶⁰ *Rugăciunea regelui Manase*, 12. Cf. *supra*.

⁶¹ *Deuteronomul* 32, 39. Cf. *supra*.

M-am întâlnit cu Puiu, ginerele meu, și mi-a comunicat că fiică-mea, Alina, va avea un copil. Prin iulie. Să dea Dumnezeu să fie sănătos și frumos! Voi fi bunic.

*

M-am dus cu Oli la plimbare. Am procedat cum m-a învățat Viorel: i-am luat pulsul la plecare: 80; la sosire: 76. L-am sunat. Mi-a spus că e mai mult decât bine.

Sâmbătă, 9 mai 1992

Drama prin care am trecut mi-a relevat, în mod concret, precaritatea, caracterul iluzoriu al oricăror proiecte. Muncesc pentru a-mi câștiga pâinea. De scris, văd că nu mai pot scrie. În tot acest răstimp, am pus pe hârtie doar o frumoasă poezie, pe care aș intitula-o *El*. Câteodată, mă străbate, vag, nostalgia vreunui basm, mă ademenește acea recuperare imaginară a teritoriilor visului. Dar imboldul de a lua condeiul în mână lipsește. Poate că din acest vid lăuntric El va plămădi ceva. Îl simt uneori atât de aproape de mine, încât exult. Alteori, mi se pare că se îndepărtează, lăsându-mă în seama nimicniciei mele. Peisajul? E o pată multicoloră în jur. Oamenii? Cu mici excepții, niște frați înstrăinați, rătăciți. Rudele? Iarăși, cu foarte puține excepții, niște nepăsări în creștere. Sau poate greșesc. De altfel, atenția, grija excesivă a cuiva (a oricui) m-ar agasa. Apropiat, sincer, eficient e numai Viorel Șerban. Aud pasul lui Oli trecând din odaie în odaie. Face mica ei plimbare de seară în interiorul apartamentului, în acest univers restrâns al existenței noastre. *Trimite, Doamne, Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Duminică, 10 mai 1992

Aseară, la TV, una dintre melodiile mele preferate: Rod Stewart, *Ritmul inimii mele*. Un cântec liric și bărbătesc. Potrivit,

desigur, naturii mele, în care tandrețea și răceala, dragostea și indiferența, ascetismul și senzualitatea se împletesc.

Azi, mintea mi-e tulbure, melancolia îmi blochează orice elan, cât de timid. Ascult vântul. Și-mi vin în minte asocierile dintre el și Sfântul Duh din *Evangelia* lui Ioan. Omnidirecțional, invizibil, puternic, prezent oriunde, absent niciunde și, pretutindeni, vădit prin fapte miraculoase. Vântul, *Pneuma*, *Ruah*. Poartă corăbii pe mare, poartă sufletul spre Marea cea mare. Vântul: infinit în mișcare... Venind din Sursa eternă a vieții, a tot ce este. Cuvântul... Glasul mi-e azi mimetic și slab. Dar rugăciunea și dorința sunt aceleași, ca în fiecare zi: *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o pe Oli! Numai Tu rănești și numai Tu vindecă. Trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Luni, 11 mai 1992

Aproape că n-am dormit azi-noapte. Când ai trecut de amiaza vieții, lumea se-ntunecă. Activismul debordant care o apucase pe Oli de vreo doi ani, permanentul ei zbucium, dorința de a face și de a drege, implicarea afectivă în toate nimicurile au fost și ele, toate acestea, ecouri ale acelei „*démence universelle*”, de care vorbea Flaubert. În van am încercat s-o mai temperez, s-o aduc la o judecată dreaptă, la o cumpănă sceptic-înțeleaptă... Nimic nou sub soare. Cum să uiți că nu ești altceva decât om?

Joi, 14 mai 1992

Azi a fost o zi importantă. M-a obsedat (nu știu de ce) de multă vreme ziua aceasta. Obsesie nevrotică. Am dus-o pe Oli la ecografie. De fapt, știu ce anume mă teroriza: incertitudinea. Dacă Ani vine sau nu cu mașina s-o ia, dacă e lume multă acolo (deși Viorel m-a asigurat că nu vom aștepta). Contactul cu

spitalul, în genere. Dar totul a fost și este bine, inclusiv (și, mai ales, în primul rând) rezultatul. Aparatul arată că inima lui Oli funcționează normal. *Dumnezeu a trimis Cuvântul Său și a tămăduit-o!*

Luni, 18 mai 1992

Pe coridor, la Editură, Șerban Foarță mi-a spus că a citit *Psalmii* versificați de mine, că e ceva „meritoriu”, zicea el, căutând, cu convingere, un termen mai puțin uzat. Monica Rohan, în schimb, mi-a spus, de-a dreptul, că *Psalmii* au impresionat-o profund. La fel, mi-a repetat, spre seară, la telefon, Greti [Margit], soția lui Viorel Șerban. A adăugat că textele au convins-o de sensibilitatea mea și că ar dori să ne cunoaștem, toți patru, când Oli se va mai întrema.

La prânz, într-un moment de deprimare, m-am gândit (regretând, reproșându-mi că gândesc așa) că nu mă mai leagă de acest târg decât dezgustul și disperarea.

Marți, 19 mai 1992

La Editură mă aștepta Remus Giorgioni. Am ieșit puțin cu el în oraș, până în Centru, căci m-am dus la CAR, să lichidez o datorie. I-am cerut lui Giorgioni, frățeste, ca și lui Doncea, să se roage și el pentru sănătatea lui Oli. Fiindcă el, i-am zis, e mai pur și mai bun decât mine. Tocmai vorbise despre proiectele și nădejile lui literare. S-a oprit, m-a privit într-un anume fel, tulburător, și mi-a atins umărul drept cu mâna lui stângă. Apoi ne-am despărțit, plecând eu într-o parte, el în alta. Așa cum s-au despărțit, unul de celălalt, Avram și Lot, cândva, la începuturile lumii.⁶²

⁶² *Facerea* 13, 9-11.

Joi, 21 mai 1992

Una dintre acele zile în care viața pare, în întregime, absurdă, tristă, înnebunitoare. Deși nu s-a întâmplat nimic spectaculos. Dar acumularea mizeriilor, himerelor și neputințelor noastre, lespedea necruțătoare a destinului, impenetrabilă, dură, sfidătoare, presiunea stupidității și a nepăsării colective, singurătatea, disperarea, totul mi-a relevat completa lipsă de sens a existenței noastre.

Simt, știu, câteodată sunt sigur că, într-un anume fel, totul s-a terminat. Am priceput – nu teoretic, abstract, ci concret, existențial – nulitatea absolută a vieții noastre. Profesorul Luca m-a avertizat că, timp de un an după un infarct, moartea subită poate interveni oricând... În aceste condiții, pot eu lucra detașat, pot dormi? Privesc pe geam, ca în atâtea dăți, spre cerul alburii. Mereu am amânat să accept că nimic n-are sens. Pe masă, în jur, semnele existenței mele himerice: versuri, traducerea, cărți. La ce bun? Mă întreb, de fapt, când am murit. O liniște rece mă înconjoară. Dar voi continua, desigur, să-mi târăsc soarta, ca și până acum. Doamne, Dumnezeu meu, nădejdea mea, știu că *Tu iubești un suflet zdrobit*.⁶³ Doamne, auzi-mi glasul, privește-mă. *Smulge-mă din groapa nimicirii. Trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o pe Oli!*

Luni, 25 mai 1992

Vremea, aspectul orașului, nu prea am răgaz să le percep în detaliu. Viața s-a tulburat și s-a simplificat, în ce mă privește, deși e mai grea și, de fapt, mai complicată. E un paradox aici, pe care nici măcar nu încerc să-l explic.

⁶³ *Psalmul 50/51, 18/17: „Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgiși”.*

Vineri, 29 mai 1992

În drum spre slujbă, am schițat, spontan, mental, lista câtorva victime ale acelei „démence universelle”, evocată de Flaubert. Indivizi care fie au dorit să facă iute bani, fie au fost cuprinși de nevroza acțiunii. Otto Benkö (decedat, la Sibiu, ins hipertensiv, cu, parcă, un antecedent vascular cerebral); domnul Just, pe care l-am întâlnit acum câteva zile și care mi-a spus că a fost, în octombrie 1990, victima unui infarct (imediat după pensionare, se angajase nu știu unde, îmi spunea atunci, plin de entuziasm, că va aduce o tipografie, că va face și va desface etc.); un tânăr șofer, despre care mi-a pomenit doamna Moga, pe care l-am găsit la Coronarieni și care se vârase și el tot la firma aceea a lui Just. Și, la urma urmei, Oli însăși, măcar în parte, s-a lăsat dusă de valul „economiei de piață”. Curs, ore, agitație, enervări. Ar fi fost cvasi-obligatoriu să evite un atare surmenaj, dată fiind fragilitatea persoanei sale. Și acum... Totul ajunge la spaimă și la suferință. Nu ne abandona, Dumnezeuule! *Trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Marți, 2 iunie 1992

Peste o masă umană lentă, toropită, automatizată, care pierduse deprinderea de a-și doza, lucid, efortul, spre a rezista unei curse lungi, a izbucnit iluzia unei nemărginite libertăți și a unor prodigioase șanse. De aici, deruta, goana, febrilitatea, lăcomia, delirul, țicneala, eșecul, infarctul... Venind spre casă la prânz, m-am simțit din nou cuprins de o melancolie integrală, devastatoare. Nu știu, nu cred că voi putea depăși, moral, nenorocirea prin care am trecut, boala lui Oli. Teama, îngustarea zării, devenită, brusc și drastic, atât de concretă, atât de personalizată! La ce bun să mai lucrez? Ce să scriu și pentru cine?

Generația mea e, deja, o adunătură de bătrâni. Optimismul irațional nu e specialitatea mea. Iau *Cartea*, deci, și citesc. Citesc cu voce tare câteva capitole. Oli ascultă. *Doamne, nădejdea mea, singura mea nădejde, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Joi, 4 iunie 1992

La noi, la Editură, se vorbește tot mai vădit de faliment, deși au mai apărut câteva cărți. Senzația de haos, de harababură, de proces imposibil de stăpânit, sentimentul că ne oropsește o stihie se accentuează. Nu neg că și eu sunt, poate, hipersensibil. Orice mă atinge și mă rănește adânc. Ciudat, însă, pe de altă parte, Dumnezeu mi-a dat tărie, putere de muncă, o energie ce nu mi-a slăbit, tăria de a duce un lucru până la capăt. Dar interesul mi-a scăzut. Privesc strada, piața, ca pe un tablou, ca pe un joc mecanic, am mereu senzația unei dezesperante irealități. Vin în goană spre casă, prin urbea plină de sticle cu sucuri, cu țigări și băuturi alcoolice. Au înflorit teii, au înflorit crinii. Crinul, *lilium*, floarea mea heraldică, nedespărțită de dragostea pe care i-o port Timișoarei... Cu timiditate, cu teamă, precum iarba strivită sub talpă, ce încearcă să se ridice, tind și eu a nădăjdui. Măine e ziua de naștere a lui Oli. *Trimite, Doamne, Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Joi, 11 iunie 1992

La întoarcerea de la Editură, am făcut un drum lung prin oraș. Soare, cald, iunie. Lume, magazine, verdeață. Pe străzi lăturalnice, fructe, cireșii sunt plini de rod. Și crinii, iubii mei crini, diseminați prin grădini. Din câte am vorbit ieri cu Marineasa, ar cam trebui să pregătesc volumul de versuri (*Cronică*), să i-l predau. Azi i-am dus lui Slavomir Gvozdenovici

un xerox cu cele 5 poezii din „Luceafărul”. Fapt e, însă, că nu scriu. Din timp în timp, mă animă scurte imbolduri, însoțite de remușcări, de regrete, de reproșuri. Dar atât. Nu pot, deocamdată, scrie – nici poezie, decât foarte rar, nici proză, nici altceva. Citesc. Trăiesc. Aștept ca Oli să fie restabilită pe deplin. *Doamne, singura mea nădejde, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Sâmbătă, 13 iunie 1992

Iar zilele se sting, una după alta. Și, cu fiecare nouă zi, ai sentimentul că, în orice privință, mai faci un pas spre adevăr. Boala, suferința, moartea nu mai sunt prilejuri de plăcute înfiorări, de retorice clamări, ci verități din ce în ce mai învecinate. Ieri am auzit că a murit soția lui Ioan Popa, de la Universitate. Era și ea, Dumnezeu s-o odihnească, undeva la Matematică, doamna Maria Șipoș. Am auzit, de asemenea, de la Banciu, că Nicolae Țirioi ar fi bolnav destul de rău. Este poate momentul să scriu un roman, o carte care să evoce tocmai acest caracter caduc și incomprehensibil al vieții. Dar cum să scrii când ești cuprins de o melancolie precum aceea care mă consumă? Zilele trecute i-am vorbit despre ea și lui Cerneț. Mi-a răspuns că resimt această tristețe toți cei care nu s-au implicat în viața socio-politică.

Eu, în anii aceștia, am avut câteva necazuri. M-a încercat Dumnezeu. *Le malheur atteint souvent le juste. Mais l'Éternel l'en délivre toujours.*⁶⁴ Departe de mine gândul de a mă considera un „juste”. Dar Dumnezeu m-a încercat. Și sper ca tot El să mă elibereze din suferință. Oli și boala ei sunt tânguirea mea. *Doamne, Dumnezeule, Tu cel care vindeci, dătătorule de viață, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

⁶⁴ Psalmul 33/34, 18/19: „Multe sunt necazurile dreptilor și din toate acelea îi va izbăvi pe ei Domnul”.

Duminică, 14 iunie 1992

Nu pot să scriu și asta mă amărăște uneori. Mi-a trecut chiar prin minte că, de fapt, sunt isprăvit, boala lui Oli definitivând un proces declanșat de diverse alte prilejuri de amărăciune și dezgust. Și de inevitabila uzură a tuturor resurselor interioare. Rămâne însă fervoarea metafizică. Știu că vindecarea e numai la Dumnezeu. *Trimite, Doamne, Cuvântul Tău și tămăduiește-o pe Oli! Trimite, Doamne, Cuvântul Tău și tămăduiește-ne!*

Marți, 16 iunie 1992

Isidor Chicet, care s-a despărțit de nevastă, ar vrea să se mute la Timișoara. Nu l-aș putea ajuta? O să încerc la Radio. Eu i-am sprijinit și debutul (ca multor altora, desigur), dar nu mă laud cu asta, îmi amintesc doar.

S-a întors de la București, de la expoziția editurilor, cineva din redacție. Instituția noastră, zice-se, a avut succes. De pildă, pentru cartea lui Aron Cotruș, doi inși au făcut greva foamei. Tot sunt la modă exhibiționismul și isteria. Cu ocazia asta, am asistat la o scenă grotescă. Lulu, pentru a-și arăta, cât mai plastic, bucuria că revede acea persoană, dar și pentru a se „maimuțări”, a venit spre ea, pe coridor, în fugă, dând din mâini și din picioare, ca un hipopotam, ca un măgar bătrân.

Am fost și în Piața 700 după căpșuni. În sectorul talcioc, o învălmășeală indescritibilă. Cald ca în Infern și viermuială, muzică, târguieli. Insuportabil. De altfel, ciudat, orașul e foarte aglomerat. Nu-mi explic de ce. Nici nu încerc. Abia văd platanii înfloriți și aspir aroma teilor. Gustul de viață, *la joie de vivre*, mi-a dispărut. Între mine și ceilalți, chiar dacă ne atingem cu umărul, simt o distanță incomensurabilă. Măcar dacă aș putea evoca distanța aceasta. Iată, poate că vrea Dumnezeu să întocmesc

exact monografia acestei distanțe față de contingent și, simultan, a aspirației spre transcendență. Să scriu. În timp ce Oli să revină treptat la existența ei veselă, normală, copilăroasă. Doamne, nădejdea mea, nu-mi lua în seamă nemernicia trupească, terestră! *Trimite cuvântul Tău și tămăduiește-o pe Oli!*

Miercuri, 17 iunie 1992

Dacă privești în jur, întâlnești numai ciudățenii. Și numai țicniți. De pildă, din câte aflu de la familia Bercea, ilustrul nostru Magistru, G.I. Tohăneanu, bea întruna, acasă și la birt, cu cine nimereste, în timp ce soția sa e internată la Psihiatrie. La slujbă, documente importante (facturi, repartiții etc.) nu se trimit cu săptămânile. Apar tot felul de întreprinzători, precum, ieri, un ins suspect, cu nevastă-sa: voiau să le dăm reviste sau cărți, să le vândă. Au scos și o adeverință terfelită și jechoasă, ce le atesta calitatea de capitaliști. Dar, nu știu de ce, Drăgan i-a refuzat. De la Nina Ceranu (care m-a căutat azi și căreia i-am spus că partea I a cărții ei e un roman bun), am aflat că la București, la târgul de carte, delegata instituției noastre a fost peste măsură de extravagantă. Între altele, a stat chiar cu picioarele pe masă, într-o poziție, probabil, cvasi-ginecologică. Ce marketing!

*

La 11:30, am aflat, Oli a primit vizita Smarandei. Au dezbătut aceeași tâmpită temă a politicii, care a luat mințile atâtor bieți oameni nevinovați.

*

Orașul e plin de platani înfloriți și, iar, de tei înfloriți. E multă lume pe străzi, inexplicabil de multă. Rătăcesc singur, urmând, de fapt, cam același traseu. Sunt singur, singur. Atât de singur și atât de cu mine însumi, de parcă am fi doi. Vin, în

grabă, spre casă, la prânz, îmi fac semnul crucii dinaintea ușii și intru. O găsesc bine pe Oli și mulțumesc lui Dumnezeu. *Doamne, nădejdea mea, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Vineri, 19 iunie 1992

Mi-aduc aminte (și acum, și mereu) poate cele mai fericite zile ale vieții mele: vacanțele de iarnă la Predeal, cu Andrei micuț, când am scris *Dodoacă și Biciușcă*, apoi *Castelul de calcar și Căsuța fermecată*. Au trecut. Totul trece. Nimic nu există. Încerci cu disperare să fixezi un reper în curgerea, în lunecarea, în trecerea, în „sfărâmarea” aceasta (după un termen biblic)⁶⁵. Acelea au fost cele mai frumoase clipe. Pe urmă, Andrei a crescut, agresiunea socială a periclitat, gradual, tot mai opresiv, orice libertate superioară a individualității. Acum, personalitatea (în sens generic, esențial) e amenințată de vulgaritate (tot în sens generic). Tabloul emblematic al zilei: imensa, multiforma, multicolora, plurisonora, infecta, abjecta, dezonoranta, distrugătoare vâltoare umană din Piața 700, spre exemplu. Cele mai frumoase zile, cele de atunci, de la Predeal, nu vor mai veni niciodată. Nimic. Niciodată. Niciunde. Negația – iată definiția lumii noastre strict aparente.

Sâmbătă, 20 iunie 1992

La plimbarea de dimineață, Oli mi-a spus, dintr-o dată, că se simte obosită. A luat o nitroglicerină. Am venit acasă. Apoi, fiindcă așa conveniserăm, am plecat, neliniștit, spre întâlnirea cu Nelu Dula. Pe drum, presat de teroare lăuntrică, mă gândeam că

⁶⁵ Cf. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Gute Botschaft Verlag (GBV), Dillenburg, 1989, 1990, p. 579. *Psalmul 39, 4*, nota pentru *trecător*: *sfărâmicios*.

asta îmi e și îmi va fi pedeapsa: spaima perpetuă. Și că o merit. Dumnezeu e drept. Dumnezeu e teribil. Dumnezeu e îndurător. *Am păcătuit, Doamne, am păcătuit. Și fărădelegile mele eu le cunosc.* La café-bar era Dula, cu Teodora Izvoreanu, la masă. Apoi a venit și Nelu Faur. La o masă vecină, Radu Melnic și acel amic străvechi al lui (și al lui Damian Ureche), poreclit (de ei, pe vremuri) Giordano Bobec. Am băut o cafea și am stat puțin de vorbă. Le-am povestit despre Salonul coronarienilor. Pe urmă, eu grăbindu-mă, am plecat toți. Pe drum, Dula mi-a repetat povestea cu o editură la care ar urma să fiu eu director.

M-am gândit apoi să-l sun pe Viorel Șerban la spital (e de gardă). De ce? Fiindcă de vreo două ori mi-a spus că e în mare încurcătură cu plata monumentului lor funerar (250.000), dedicat lui Cristi. Mi-am zis (și Oli m-a aprobat) că, din puținul ce-l avem, l-am putea împrumuta și noi cu ceva. I-am spus. A fost emoționat, mi-a mulțumit că m-am gândit la asta. Cum să nu mă gândesc?

E foarte cald. Mă-ntreb ce-aș putea face și nu găsesc niciun răspuns. Orice, oricine, și prezentul, și amintirile, îmi trezesc o tristețe fără margini. Ce se-ntâmplă cu mine? Mă gândesc, uneori, la soarta unor artiști hipersensibili, de aceeași factură sobră și retractilă. Propunerea, onestă și flatantă, a lui Nelu Dula (și nu e singura, mi s-au făcut cu duiumul) mi se pare o enormitate. Nu pot, la propriu, sunt sufletește incapabil să mai conduc fie și o jumătate de om... Nu doresc decât o totală izolare și independență. Muncă, da – atât cât să-mi câștig existența. Dar alergătură, răspundere, entuziasm, trudă și pasiune – nu. Nu că n-aș vrea. Nu că *neapărat* n-aș vrea (fiindcă, sincer să fiu, nici nu mai vreau), ci nu pot, nu mai sunt în stare. Când văd o ședință și aud despre planuri, proiecte și „probleme”, mi se taie picioarele.

Simt un rău fizic, asociat cu o nerăbdare, cu o iritare, cu o agasare aproape maladive. Ceea ce înseamnă că resursele implicării mele sociale (pe această direcție) s-au încheiat. Iar acum a mai căzut asupra mea și boala lui Oli. În cine și în ce pot nădăjdui, în afară de Dumnezeu?

Duminică, 21 iunie 1992

N-am ce face cu timpul. Azi-noapte, am visat îndelung și blând, vis tragic și paradisiac. Iar ziua trece greu, perspectiva ei e nulă, de ce m-aș amăgi? Am încercat să scriu (am și reușit niște poezii în vers alb), dar fără frenezie și, probabil, fără prea mare izbândă. Andrei, simțind, poate, obscur, el însuși, regretul după Paradisul pierdut al aceluși timp de poveste, când mergeam la Predeal, când am fost, împreună, și la Stroiiești, simțind, poate, și răcirea fără remediu (dar plină de disperare) a sufletului meu, îmi amintește, sfios, unele dintre întâmplările de atunci. Și mă privește nesigur, temător. Am obosit. O cumplită lehamite mă nimicește. Și n-o pot spune nimănui, nici măcar hârtiei destinate versului. Numai acestui jurnal. Și lui Dumnezeu. *Je dis: Éternel, aie pitié de moi! Guéris mon âme! car j'ai péché contre toi.*⁶⁶

Luni, 22 iunie 1992

Azi, pe la 14:30, mi-a telefonat R.V. Giorgioni, să-mi mulțumească pentru prezentarea pe care i-am făcut-o în „Orizont”. Mi-a mai spus că mama lui e bolnavă. „Cine se va ruga pentru ea?” a zis. „Eu”, am răspuns. Și a completat că e încurajator să știi că cineva e alături de tine la necaz. Da, așa e. Și el a fost și e alături de mine. Și el s-a rugat pentru Oli, ca și Doncea, cu

⁶⁶ *Psalmul 40/41, 4. Cf. supra.*

studenții lui. O, fericirea de-a simți puterea nevăzută ce ne protejuește! *Doamne, Dumnezeul meu, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o pe Oli! Tămăduiește-o pe mama prietenului meu Remus Valeriu Giorgioni! Tămăduiește-ne! Fă-ne suportabilă viața!*

Joi, 25 iunie 1992

La ora 8, ne aflam la Profesorul Luca. Ne-a rugat să-l așteptăm puțin în cabinetul lui. A revenit, i-a făcut lui Oli o EKG, a spus că totul e bine. Apoi, spre surprinderea mea, nu i-a mai dat concediu medical, ci unul de activitate redusă cu 25 %. Oli îmi mărturisește (și ea nu minte) că nu i-a cerut (ea însăși) acest favor. E drept că l-a întrebat dacă își poate relua unele activități intelectuale. E drept, de asemenea, că s-a plâns mereu, și peste tot, că se plictisește, că suportă greu inactivitatea. Și Profesorul s-o fi gândit că se frământă mai mult stând decât lucrând. Fapt e că nu ar fi procedat, totuși, așa, dacă rezultatele nu ar fi fost bune.

Azi-noapte, înainte de a adormi, cred că am cunoscut acea stare care se numește extaz. Am mai avut eu, în lungul vremii, momente de exaltare calmă, lăuntrică (aidoma celei de azi-noapte), dar acelea au fost, mai degrabă, fulgerătoare iluminări. De data aceasta, trăirea a fost durativă, nu instantanee. Apoi am dormit, apoi a venit furtuna, Oli s-a trezit, s-a speriat...

De o vreme, am tot fost, amândoi, la spital. Acum, iată un pas important spre bine: vom mai merge la control abia peste trei luni. *Trimite, Doamne, Cuvântul Tău și tămăduiește-o pe Oli!*

Vineri, 26 iunie 1992

Am dormit după-amiază. Probabil că și tranchilizantele pe care le iau, uneori, seara, au un efect depresiv, resimțit peste zi.

Căci, în fond, nu am tragere de inimă pentru nimic. Planează, încă, pe cerul coșmarului, vulturul negru al morții subite. Spectacolul social continuă a fi dezarmant. Am observat un fenomen ciudat: totala mobilitate a atenției la interlocutori. Nimeni nu e în stare să asculte ce i se spune (chiar dacă preopinentul însuși a pus întrebarea și așteaptă răspuns). Ce să mai vorbesc de haosul interlop al urbei? Ne povestea cineva că, într-o zi, la oribilul talcioc cotidian din Piața 700, niște inși au dat drumul unui urs și, în spaima generală, au furat tot ce s-a putut. În același loc, ar funcționa un auto-bordel: o mașină, mascată de câțiva indivizi, unde se află o damă ce primește bărbați contra sumei de 500 de lei. Iată în ce lume trăim.

*

Cât despre scris, ce și pentru cine să scrii? Textele mele, multe dintre ele, sunt parcă tot mai sumbre. Eu știu, scrisul meu, tipologic vorbind, are noblețe, are ținută, are altitudine. S-ar putea să nu aibă, întotdeauna, suficientă căldură. E mizantrop. Și atunci, nu cumva chiar textele de inspirație metafizică, chiar poemele de inspirație spirituală au de suferit? Întrebare fără un răspuns care să mă liniștească...

Mă tem că niciodată nu voi fi fericit ca atunci, în acele ierni, la Brașov, la Predeal, la Sighișoara... Cu Andrei mi-am consumat și sentimentele paterne (restante), și pe cele de bunic. Nu mă voi mai angaja afectiv, copiii cresc și, văzându-i cum cresc și se îndepărtează, sufăr. În plus, experiențele nu se repetă. Și iată-mă: într-un spațiu restrâns, fără drum, fără ieșire. Aidoma unei imense sepii, moartea a tulburat cu otrăvita-i cerneală orizontul existenței mele. Nu pot încă depăși lovitura pe care mi-a dat-o boala lui Oli. Și asta, în mijlocul nebuniei generale. Exact la 50 de ani, voința divină m-a încercat. Poate spre binele meu. Sigur spre

binele meu. Voi pricepe la timpul cuvenit. Acum, reintrăm în viață, ca niște copii. Exagerez oare? *Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o pe Oli!*

Sâmbătă, 27 iunie 1992

Încerc să mă smulg cumva din depresia ce mă absoarbe tot mai adânc, precum o mlaștină. Scriu, dar versurile mele sunt atât de negre, încât mă tem că nu pot folosi nimănui și că se îndepărtează (vai mie!) chiar de la elanul metafizic pe care-l proclamă. Citesc. Dar existența însăși, viața, îmi e aproape insuportabilă, e un chin. Uneori mi se pare că a trăi întrece puterile mele. În Dumnezeu mi-e singura nădejde. El m-a nimicit. El mă poate ridica. Dar nu de mine e vorba. La Oli mă gândesc. *Doamne, Dumnezeul Meu, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Marți, 30 iunie 1992

A revenit canicula. E și o foarte sonoră brambureală politică: se apropie alegerile. Tot felul de partide și de asociații. Stau toți, grămezi, grămezi, în ciurde, în haite și mârâie unii la alții. Le place la înghesuială, în colhoz. Nu s-au săturat de ședințe și de dări de seamă, de flecăreală, propuneri, votări. Toți ăștia nu pot suporta independența persoanei umane. Probabil că ei nici nu sunt persoane umane. Nu orice individ este persoană umană. Iată definiția pe care o dau eu persoanei umane: Persoana umană este acel exemplar uman marcat de excelență, care trăiește pentru un ideal, care își asumă nu doar sentimentul, ci și cultul valorii și care are necesități spirituale conștientizate. Nu am observat, *par malheur!*, așa ceva la cei din jurul meu. Să le fie de bine!

Miercuri, 1 iulie 1992

La ora 9 am fost la spital, la Radu Străin, să-și facă Oli analize. Am mai bârfit cu amicul Radu, mare țărănist, consilier la Primărie. Era, săracul, cam dezamăgit. Îl jignește câte unul pe la ședințe, el fiind naiv și cinstit. Peste tot numai afaceri și tertipuri. A ajuns la vorba mea: n-are rost, e nedemn să te vâri în lăturile astea. A zis că, gata, cu această funcție își încheie angajarea socială. I-am comunicat că, apropo de nunta lui fiu-său, o să venim la Biserică; dar la masă, nu. A înțeles. I-am și spus: „Dacă n-ar fi nunta lui Mihnea, ci a altuia, tu chiar, sunt sigur, ne-ai sfătui să nu mergem”. Era vorba să fie nași Coposu cu Simina Mezincescu. Dar Coposu nu vine. Deși o să fie prezent, marți, la un miting. Deci, altă jignire, probabil. Ce i-or fi trebuit lui Radu angarale de acest fel? E un cărturar, un medic bun, un om respectat. Avea nevoie să ajungă troagăr la Primărie? Să se târguiască cu toți mojiicii?

Joi, 2 iulie 1992

Sunt ceva mai liniștit, azi am scris două poezii. De fapt, încet-încet, se adaugă alte și alte texte nucleului încheiat (sau pe care îl credeam astfel) al *Cronicii*. E drept, cele scrise de o vreme încoace exprimă mai decis (și mai explicit) trăirea mistică-religioasă decât o făceau *Epistolele* (unde aveam a face, cred, cu o sinteză între individual, social și metafizic). Din păcate, deși gândul mă-ndeamnă mereu să abordez un roman, n-am, totuși, energia suficientă pentru a o face. Am mai spus-o: e ca și cum un resort adânc al ființei mele s-ar fi rupt. Or, cine, sau ce, în afară de Dumnezeu, îl poate vindeca? De-aceea sper (și cred) în îndurarea Lui... Oli, alături, vorbește la telefon cu doamna doctor Moga. E volubilă, veselă. *Doamne, Dumnezeul meu, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Sâmbătă, 4 iulie 1992

Oli a conversat, telefonic, îndelung, cu Mia Străin și cu Smaranda – două doamne furibunde în materie de politică, ambele în opoziție, însă de pe poziții divergente (în ce privește alegerile prezidențiale, cel puțin). E vremea femeilor politiciene. Semn rău, aș zice, pentru capacitatea politică a bărbaților. Dar nu-mi arde de glumă. În ce mă privește, facă ce vor, și femeile, și bărbații. Lasă-i să se joace. E timpul lor, îl petrec cum cred ei (și ele) că e mai bine. Eu mă frământ cu dorința, mereu nesatisfăcută, de a scrie. Simt în mine, în conștiința, în spiritul meu, un sens, care niciodată nu e rostit îndeajuns. Și, mai ales, încerc să exprim trăirea mea în universul metafizic. E drept, ceea ce s-a întâmplat acum trei luni și mai bine, boala lui Oli, m-a zdrobit. Dar vindecarea ei, prin miraculosul Cuvânt al lui Dumnezeu, m-a ridicat, treptat, de la pământ și mi-a întărit gleznele. A fost, este, o experiență, o încercare crucială, care mi-a relevat, odată cu infinita putere și îndurare, tema, unică de-acum, a scrierilor mele: relația individului uman cu Creatorul său. O, de-aș putea-o trata așa cum se cuvine! Căci, iată, sunt nevolnic și cuvintele spun atât de puțin. Dă-mi tărie, Doamne, nu-ți îndepărta de la mine harul!

Duminică, 5 iulie 1992

Boala lui Oli mi-a retezat orice avânt. Mă simt ca priponit, ca fixat cu o lance în perete, ca o acvilă cu aripa străpunsă de un fulger, pe stâncă. *Yah Elohim* mă înțelepțește astfel, mă rupe de tot ce-i perisabil și inutil. De bucuriile, de jubilațiile superficiale. Mă împiedică să uit ceea ce suntem și ce menire avem. Și asta exact acum, la 50 de ani, la vârsta înțelepciunii. *Yah Elohim*⁶⁷, numele divin (*HaShem*) pe care-l iubesc cel mai mult.

⁶⁷ *Domnul Dumnezeu. Cf. Psalmul 67/68, 20/18.*

Luni, 6 iulie 1992

Simt, la răstimpuri, coborând asupra-mi, umplându-mi ființa, indicibila pace a lui Dumnezeu, cea mai presus de orice înțelegere...

Miercuri, 8 iulie 1992

O, de-aș putea scrie! De-ar curge șirurile ca apa! Cum exclamă Iov: *Cât aș vrea ca vorbele mele să fie scrise, cât aș vrea să fie săpate pe aramă. Să fie săpate pe veci, cu un condei de fier și de plumb, într-o stâncă!*⁶⁸ Dar cuvântul viu, inspirat, vine atât de greu! E drept, când vine, mă umple de fericire. Pentru scurt timp însă. Sentimentul inutilității, vidul mă cuprind iar. Și așteptarea terorizantă. În jur, interpelări, comentarii, ieri a fost miting, sunt tot felul de adversități și divizări, o luptă surdă, icnită, pentru putere. Dar există și suflute ce se inițiază în isihasm.⁶⁹ Eu sunt aidoma unei păsări cu aripa frântă, am mai spus-o, cu aripa fixată de copac printr-o săgeată. Nu despre zbor va trebui să scriu, ci despre lancea, despre săgeata ce mă țin pironit în durere și spaimă. Lancea aceasta, săgeata aceasta sunt iubire. Nu-i paradox ce spun. Simt că ele sunt iubire. O iubire supraumană, care înțelepțește, purifică, înalță, eliberează, pacifică, ferește pedep-sind. *O, Doamne, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o pe Oli!*

⁶⁸ Iov 19, 23-24.

⁶⁹ (gr. *hesychia* „tăcere, liniște și concentrare interioară”). Doctrină mistico-ascetică, apărută în mediile monastice din Bizanț, în sec. IV-VII, care s-a dezvoltat în Biserica Ortodoxă, în secolele XIII-XIV; în deceniul al IV-lea al secolului al XIV-lea, a fost fundamentată de *Gr. Palamas*. *Isihasmul* încearcă să realizeze unirea omului cu Dumnezeu prin rugăciuni lăuntrice până la stadiul de a vedea lumina taborică. Evagrie din Pont a inițiat cel dintâi „Rugăciunea inimii” sau „Rugăciunea lui Iisus”, care constă din invocarea repetată a numelui lui Hristos, pentru ca astfel Dumnezeu să se sălășluiască în om (cf. DEX).

Vineri, 10 iulie 1992

La Editură, pe la 12 (când a apărut Marineasa), era în toi, din nou, discuția despre privatizare. De ce? Fiindcă Marineasa (care tocmai voia să plece în concediu) a fost chemat la Minister. Am impresia că s-a apropiat funia de par, o să rămânem fără slujbă în preajma iernii. *Și rugați-vă fuga voastră să nu fie iarna...*⁷⁰ Pe la 12:30 - 13, mă aflam la familia Străin. I-am găsit acasă pe Mihnea și pe bunică-sa. A apărut curând și Radu. Coniace. Cafea. Elogii la adresa lui Coposu și Ticu Dumitrescu. *De gustibus...* Eu, ca independent, suport, cu obiectivitate, orice. De acolo, după un ocol, am venit acasă. Tracasat. Cu gândul de a renunța la orice râvnă, inclusiv la aceea de a ține acest jurnal. Dar întâlnirea cu Oli și cu casa noastră m-a înseninat. Și mi-a alungat, cât de cât, sentimentul propriei nimicnicii.

Sâmbătă, 11 iulie 1992

O zi în care m-am simțit, iarăși, ostenit și abătut. Încep să mă detest. Prea multă introspecție și confesiune. Prea mă compătinesc. Presupun că una dintre cauzele imediate ale acestei indispoziții este obligația de a merge la cununia lui Mihnea. Simt, știu, însă, că melancolia mea incurabilă are justificări, are pricini incomparabil mai adânci. Luciditatea mă face să-mi dau seama – am tot spus-o – că aripile mi s-au frânt probabil definitiv. Mai întâi, pe plan social, apoi, pe plan individual. Am fost obligat, în decurs de câțiva ani, să-mi restrâng aria vitală, să mă adun în mine și înspre mine. Măcar dacă aș fi reușit să esențializez această experiență și s-o exprim. Văd în toate o decizie divină (inclusiv în ceea ce privește propriul meu destin), deci mă supun, o accept, încerc să-i descifrez mesajul. Uneori mă gândesc să scriu proză. Dar stăruința îmi lipsește. La mijlocul

⁷⁰ *Matei 24, 20.*

unui început de gest, renunț. Din fericire, poezie am mai scris, chiar destul de des, de la o vreme. Dar boala lui Oli m-a marcat într-un mod cumplit, nevindecabil. Și chiar acum, când, slavă Domnului, e tot mai bine, eu mă zbat încă în coșmar și suferință. Trece-mi cu vederea, Doamne, slăbiciunea aceasta! Merit pedeapsa la care mă supui. *Trimite, Doamne, Cuvântul Tău și tămăduiește-o pe Oli!*

Duminică, 12 iulie 1992

Oli n-a mai ieșit, de patru luni aproape, la o asemenea distanță de casă, precum aceea de ieri. La prima ei plimbare mai importantă, după episodul crizei cardiace și al internării, a ajuns chiar la Catedrală. La nunta lui Mihnea.

Mia ne-a mulțumit de câteva ori, Mihnea și el îmi zâmbea, Radu era emoționat. Personajul central – optic și dinamic vorbind – al evenimentului de ieri a fost Mia, nu, de pildă, mireasa (drăguță, dar nu, neapărat, o copilă drăgălașă).

*

Caruselul. Caruselul obișnuit. Țarcul. Cercul, sfera de oțel nevăzut a existenței. M-am gândit că nu voi mai scrie decât atunci când scrisul mi se va impune, în sinele profund, cu adevărat. Mai bine zis, că nu mă voi mai frământa dacă momentul fericit, clipa de grație, întârzie. M-am gândit că nu voi mai face nimic, niciun gest împotriva sau în sensul curentului vieții. Că nu voi mai ține nici acest jurnal. Nimic. Voi contempla. Voi trăi și atât. Ca un empiric ucenic în isihasm. Ca un om la 50 de ani, care nu e sigur de nimic. Care speră însă în Dumnezeu.

Cu teamă, cu dragoste și cu încredere. Te rog: îndură-Te de noi, nu ne lepăda! Nu mă *lapida!* *Trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o pe Oli!* Tămăduiește-ne tuturor și trupul, și sufletul! Amin!

Marți, 14 iulie 1992

Totul ar fi cum ar fi, ziua se prelinge relativ ușor, ca un pârâu, când înnorat, când însorit, greu de îndurat sunt lungile (uneori) momente de dinaintea somnului. Atunci, reconstitui, fără să vreau, zilele nebunești ale bolii lui Oli (cele dintâi, mai ales, primejdia, confuzia, spaima). Acum, ea, mulțumită Domnului, e bine. Ar trebui să fiu și eu, poate, mai liniștit. Dar spectrul morții subite rămâne. *Doamne, Dumnezeuul meu, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o!*

Miercuri, 15- Joi, 16 iulie 1992

La întoarcere, în drum spre casă, în stația de troleibuz, m-am gândit, fulgerător, privind în jur, amintindu-mi întâmplări mai vechi și mai recente, că îmbătrânim, că ne apropiem de împărăția morții. Se și vede, în față, uneori prin preajmă, cum unul sau altul alunecă în imensa ei beznă înghețată. De multe ori, de-a lungul anilor, stând pe la cozi, am asemănat mersul șirului cu viața însăși. Te grăbești, te grăbești. Nu te grăbi; îți vine rândul.

*

Spre seară, Oli îmi semnaleză iar anumite fenomene ce seamănă a extrasistole. Pe Viorel nu-l pot suna. Tocmai pregătește parastasul de un an. Decid să-l sun pe Luca dimineața. Dar nu pot dormi. O disperare neagră, fără leac, mă cuprinde. Pe la 3, s-a trezit și Oli. Ea a mai dormit apoi, eu nu. La 8, am vorbit cu Luca. Ne așteaptă mâine, la 9 - 9:30. La 11:20, pornesc spre Biserica din Piața Crucii, la parastasul lui Cristi. Pe stradă întâlnesc două doamne de la Universitate, care au îmbătrânit atât de tare, că abia le recunosc. Pe partea cealaltă, văd un moș - Profesorul Sălăgean. Iar la Mecanică, în chenar negru, fotografia

unui Profesor mort de curând. Ajung la Biserică. Îl îmbrățișez pe Viorel. E ceva lume. Stau și eu deoparte. După slujbă, mă duc la soția lui, care, după ce-mi strânge mâna, mă îmbrățișează. Nu ne-am cunoscut, față către față, până azi. Mergem (cu mașina) și la cimitir, pentru sfințirea crucii. Acolo tocmai se oficia, în capelă, slujba de îngropăciune pentru Profesorul acela de la Politehnică: Ioan Pop Ambroziu, i-am citit numele pe coroanele purtate de câțiva dascăli politehniști. La mormântul lui Cristi, un scurt serviciu religios, ținut de popa Puiu Brânzei, cel care a prohodit-o și pe Buni, mama lui Oli. Apoi, eu mi-am luat rămas bun de la Viorel și de la soția lui și am plecat. Cald. Ca și acum un an. Am luat-o pe străzi pustii, am cumpărat cafea, la Calul Bălan era umbră, lumea bea bere. Eram liniștit. *Pacea lui Dumnezeu, care întrece orice pricepere.*⁷¹ După această zi exasperantă, funebră, după o noapte când mi-a fost teamă că nervii îmi vor ceda. De câteva luni bune, numai spitale, medicamente, incertitudine, nebulie colectivă. Ba nu, exagerez – și câte-o bucurie, chiar și o nuntă. Lumea e tot mai ireală. Mai fără sens. „Ne apropiem de împărăția morții”, i-am șoptit și lui Viorel, lângă cruce, în timp ce vorbeam despre vârsta, tânără încă, a Profesorului defunct, Dumnezeu să-l ierte!... Împărăția morții... Începe să ne atingă boarea ei rece. *Donc, m'est à charge ce journal. Je l'arrête ici.*⁷²

Mâine mergem la Profesorul Luca. Nădăjduiesc din toată inima să fie bine. Nădăjduiesc în Dumnezeu. *Doamne, Creatorul și Mântuitorul nostru, trimite Cuvântul Tău și tămăduiește-o pe Oli!*

⁷¹ Filipeni 4, 7.

⁷² Deci, mă împovărează acest jurnal. Îl opresc aici (trad.n.).

2. ABADDON⁷³

Luni, 26 iulie 1993

Constat, cu oarecare surprindere, că a trecut mai bine de un an de când am întrerupt jurnalul. Un an! Între timp s-au întâmplat multe. Mai întâi, Oli se simte bine. A vrut Dumnezeu și a vindecat-o. Am făcut, prin iunie parcă, și un drum la Stroești (cu Viorel Șerban, cu mașina). De vineri seara până luni dimineața. Apoi, mi-au apărut *Psalmii în versuri*, înainte de Paști. S-a scris (în „Orizont”, în „Renașterea”), am dat interviuri la TV – Timișoara și Radio-Timișoara, înainte de a ieși volumul. Am citit un fragment din *Psalmul 37/38* la TVR 2 București. M-a văzut Dinu și m-a felicitat, la telefon. Mi-a zis că am slăbit. Ceea ce era (și este) adevărat. Am dus o carte Mitropolitului Nicolae, am trimis câte un exemplar Patriarhului și Arhiepiscopului Bartolomeu Valeriu Anania. Mi-au scris și unul, și celălalt. Am expediat și în străinătate câteva exemplare (la Paris, Heidelberg, München etc.). Am mai versificat câțiva psalmi. Poate voi tipări cândva o nouă ediție. Am definitivat și volumul de versuri *Cronică*. Dar, când să se obțină o subvenție, s-a schimbat directorul Editurii. Era Marineasa, a fost numit (impus!) Iovescu. Zic impus, fiindcă nimeni nu l-a vrut. Insul care a venit de la

⁷³ *Abaddón*, *Avaddon* (ebr.), *Apollion* (gr.), *Exterminans* (lat.). „Îngerul Adâncului”. Cf. *Iov* 26, 6; 28,22; 31,12 și *Apocalipsa* 9, 11.

București (însoțit de Rachieru și de prefect) nici nu s-a gândit să stea de vorbă cu oamenii din Editură. Mai cu seamă că noi adresasem ministrului un fax, în care, decent, ne exprimam dezacordul cu o asemenea decizie absurdă. S-a scris și prin ziare, am mai trimis un fax, s-a difuzat la Radio, a venit o comisie care a scormonit prin dosare. Zadarnic...

Alunecăm, lent și sigur, spre eșecul total. Noul director, ca și anteriorii, nu face nimic. Instituția seamănă cu un organism în descompunere. *Este* un organism în descompunere. Așa cum e strada, așa cum e totul. Aștept să-i apară o nouă carte lui Viorel Șerban (despre diabet, la Excelsior). Le-am cerut câte un asemenea ghid medical și Profesorului Luca și lui Radu Străin. Am tradus Balzac și Pierre Loti, tot pentru Excelsior, iar Oli a tălmăcit *Motanul negru* (povești franțuzești). Încolo, toate bune. Am redactat numeroase cărți, dintre care au apărut câteva. Așteptăm concediul (programat a se realiza la Clopotiva). Am îmbătrânit. Mai scriu din când în când câte o poezie (zilele trecute am scris chiar mai multe). Regret că basmul s-a depărtat de sufletul meu. În locul lui s-a instalat disperarea. O duc cu mine peste tot, prin frig și caniculă, prin veghe și somn. Deși, ca să fiu drept, mai am – slavă Domnului – și unele clipe de răgaz. Dar ceva s-a schimbat definitiv, iremediabil. Cresc prețurile, salariile se țin găfâind după ele, târgul e plin de cerșetori, bișnițari și oameni fără căpătâi. Iar de câteva zile ni s-a stricat și televizorul. Îl voi chema astă-seară pe meșter, să-l repare. Era să uit: în 22 iulie 1992, Alina a născut o fetiță, Raluca-Ilinca. Acum câteva zile a împlinit un an. Dar ne vedem rar. Și iată, afară se înnorează. A mai trecut o zi. Reiau, așadar, fără prea multă pasiune, jurnalul pe care-l credeam abandonat. Se vede însă că această spovedanie vesperală îmi face bine. Suplinește poate

poveștile nescrise, umple pauzele dintre poezii, dintre versificarea unor psalmi, dă un sens zilei, dă conținut înserării. Descripția micului (și mai marelui) sistem existențial în care mă mișc. Senzația stranie (un fel de voluptate macabră) că vorbesc cu posteritatea. Conversăm la telefon cu mama și cu tata în fiecare duminică, ba chiar și mai des uneori. Le-am trimis zilele trecute un pachetel (tradiționalul pachetel cu caise). Ne-au trimis și ei cozonaci și vin. Mama și tata s-au purtat impecabil în tot acest răstimp. Bani, colete cu cozonac și vin de Crăciun, de Paști, de ziua mea, de ziua lui Oli. Anul trecut, mama mi-a ieșit în întâmpinare, zicând: „Nu poți veni să ne vezi anul acesta, nu-i așa?” Nici acum nu insistă. „Veniți când puteți”, spune, „cu Viorel, măcar pentru o zi. Dar numai dacă găsiți modalitatea cea mai convenabilă”. A fost destul de necăjită și ea: a murit tanti Pasica, sora ei cea mai mică. Dumnezeu să o odihnească! Și pe-aici au fost niște decese zguduitoare: Ioan Florian Panduru și Tavi Gog (care s-a spânzurat). Să-i ierte Dumnezeu și să-i odihnească! *Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-ne pe noi, păcătoșii!*⁷⁴

Marți, 27 iulie 1993

Zi agitată, dimineța. Treburile casnice, apoi la slujbă. Telefon de la Nicolae Dolângă. Îmi cere un interviu, interviul săptămânii, pentru joia viitoare. Cartea lui Frățilă, delirul lui Iovescu, care, în calitate de director, plimbă un dosar pe coridor. Din partea mea, facă toți ce vor, zadarnic ne-am enervat și am scris faxuri. E adevărat, prin jurnale, și Iovescu, și Rachieru, și

⁷⁴ Cf. Alphonse și Rachel Goettmann, *Rugăciunea lui Iisus. Rugăciunea inimii*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2007.

Dumbrăveanu, și ministrul culturii sunt beșteliți în fel și chip. Dar, deocamdată măcar, fără efect. Așa că n-au decât să pună și un căcat director.

Miercuri, 28 iulie 1993

I-am cunoscut la Orizont pe Ioan Miloș și Ana Simon. Nici azi n-a ajuns salariul. Vai de capul nostru! La Poligrafie vor fi trecute în șomaj 200 de persoane; la Primărie sunt certuri. Cel puțin așa se discuta, astăzi, în juru-mi. În ce mă privește, după ce am pregătit interviul cerut de Nicolae Dolângă, m-am hotărât să refuz. Prea multe interviuri! Ce să tot spun? Și de ce? Mă dau la fund pentru o vreme. Lectură, meditație, eventual scris. Mi-e lehamite de viața publică, de orgoliile, delirul și derizoriul ei. Și iată, ziua e din nou pe sfârșite. Aș vrea să înțeleg clar ce maladie sufletească mă roade, ce anume îmi întunecă orice bucurie și orice clipă. *Éternel, guéris mon âme, car j'ai péché contre toi.*⁷⁵

Joi, 29 iulie 1993

Robert Șerban mi-a zis că a vorbit cu Dumbrăveanu la telefon și că acesta s-a disculpat în chestiunea Editurii. El n-are avea niciun amestec, numirea lui Iovescu s-ar fi decis aici, la Timișoara. Nu cred că e pe de-a-ntregul adevărat ce pretinde Dumbrăveanu. Editura e o instituție de rang național. Dar e posibil ca el, Dumbrăveanu, să fi căzut ca un prost într-o încurcătură mai mare decât credea. Mă rog... În 1990, când nimeni nu-l băga în seamă, când situația era încă încordată și când el m-a rugat să colaborez la revista lui și, mai apoi, să intru în colegiul de redacție, eu am acceptat, sfidând opinia lui X și a

⁷⁵ Psalmul 40/41, 4. Cf. *supra*.

lui Y. Deși eram atunci director al Editurii și mi s-a transmis că nu e bine să colaborez la acea revistă. Dar eu n-am ținut cont de vorbele unora și altora. I-am sărit în ajutor, cu toate că nu fusesem prieteni, ba chiar, uneori, mi-a pus bețe în roate (am bănuit, Doamne, iartă-mă!, că, în 1972, la debut, el a mârșăvit să scrie un oarecare, un *don nadie*, rău despre volumul meu, *Pax magna*, ca să nu-i concurez la premiu protejatul). Nu i-am fost prieten, așadar. Prieteni îi erau cei care l-au izgonit. Acum însă vechii lui amici nu-i mai sar în ajutor. Poate chiar va veni vremea când iar or să dea cu el de pământ. Ce-i trebuia lui funcție în Minister? Celălalt... Mi-l amintesc apărând la Editură cu ipochimenul de la București și cu prefectul. Nu privea nici în dreapta, nici în stânga, a rostit doar câteva cuvinte înțelepte. Îmi pare rău, a scris despre *Psalmi* în „Meridian”, dar a intrat într-o horă primejdioasă pentru reputația lui. Sunt, și el, și Dumbrăveanu, conștienți de asta? Nu-mi telefonează. Batjocoriți prin jurnale, au ajuns susținătorii unei lichele! Cât despre asta, despre lichea, despre Iovescu, mi-e și milă de el! Se ține după mine, hăhăind a familiaritate, vrea alianțe. Dar ce alianțe poți face cu o asemenea năpârcă?

Fapt e că nici azi n-au sosit banii de salarii. Oli susține că sunt represalii, în urma opoziției noastre la numirea lui Iovescu; și n-ar fi exclus să fie așa. Ceea ce e sigur e că totul merge din rău în mai rău. Un ghem de ață costă 491 de lei. O pastă de dinți – 700 ș.a.m.d. Dar nu asta mă sperie (sau mă indispune). Ci răutatea fără margini a oamenilor, hămesea, dobitocia lor. Explicații există – imensa presiune morală la care sunt supuși. O lume fără Dumnezeu, mânăta pe străzi, pe scări, peste tot, de biciul și de hohotul diavolului. De la Continental până în Piața Libertății și, apoi, pe Alba-Iulia, nu poți trece de mulțimea

schimbătorilor de bani. Cerșetori, câini vagabonzi, bețivi. De curând, unul dintre vecinii noștri, de la un bloc alăturat, om în vârstă și sobru până acum, a căzut în darul beției. Se îmbată și face, noaptea, scandal prin curte. Azi-noapte a dat din nou spectacol. Altă dată a venit nevastă-sa și l-a dus în apartament. Din câte știu, a fost ofițer, pensionar încă de acum 17 ani, când ne-am mutat noi aici. Acum bea vizavi, la grădina de vară de dincolo de linia tramvaiului. Aceasta este, de fapt, atmosfera orașului. Derută, haos, nimicire, *Abaddon*; noile instituții le caricaturizează deopotrivă pe cele vechi și pe cele la care aspiră. De aici, o lume halucinatorie, falsă, stresantă, greu de acceptat pentru unii.

Vineri, 30 iulie 1993

Spre seară a poposit la noi Andrei. Am cinat împreună, mâine va călători în Austria. Cât despre mine, eu n-aș voiaja niciunde. Poate doar la Stroești. Din când în când, mi se face dor de Predeal. Dar se stinge iute, în melancolia-mi atotcuprinzătoare. Unde să mă mai duc acum? Și de ce? În decompensarea generală, ce a urmat mării revoluții capitaliste din decembrie, niciunde nu poți avea o clipă de liniște. Oamenii parcă au înnebunit. Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a păstrat mintea întreagă. Și sper să rămână așa. Se încheie și luna iulie. Trece vara. Dinu, frate-meu, din câte am înțeles, merge acum, la începutul lui august, la Stroești. Poate vom ajunge și noi pe acolo în toamna asta. Până atunci, existența se scurge nespectaculos, calm, în mijlocul vacarmului obștesc. O lume cu trecut blamat, cu prezent haotic, cu viitor incert, nestructurat semantic. O lume fără sens. De aceea, mi se relevă, parcă tot mai pregnant, Unicul Sens, Cuvântul, Cel Veșnic, Iisus, deopotrivă nădejde, credință și dragoste.

Sâmbătă, 31 iulie 1993

Am pornit la plimbare de dimineată, am fost la piață, am dat o raită pe străzile din jur, am cumpărat niște ziare. Ziare demente, râzi de imbecilitatea lor. Pline de aluzii porcoase, ba chiar mai mult decât aluzii. Dar râzi, căci acum, după marea revoluție capitalistă din decembrie, s-a obținut dreptul de a ne batjocori unul pe altul în public, pe față, cu mășcări și mitocării. Ne-au vizitat *à l'improviste* Mihăița și sora ei, Lili, care se pregătește, pentru admitere la Arte Plastice, cu soții Vreme. Mihăița ne-a anunțat că se mărită în septembrie, cu un coleg, Silviu, băiatul unui medic stomatolog din Timișoara. La primăvară, vor să facă nuntă și la Arcani, în satul ei natal, vecin cu Stroieștii, la casa părintească... Ce fetiță cuminte, discretă, inteligentă și devotată celor apropiați este Mihăița! Ce medic strălucit va fi! Ne-a fost mereu și ne este foarte dragă... Îl fericesc pe Silviu. Și o fericesc și pe Mihăița, pentru acest Silviu, pe care încă nu-l cunosc.

Pe stradă, în timp ce ne plimbam, ne-am întâlnit cu Marineasa. Scurtă conversație. Apoi, m-a sunat domnișoara Carolina și mi-a spus că Dana Diminescu pleacă de la Editură. Se dezagreghează, treptat, așadar, și structura recentă (destul de artificial clădită, ca să fiu sincer). Și viața curge înainte. Cu o intransigență feroce, peste ființele noastre. Tot mai decrepite.

Drept e că indivizii instalați acum în funcții se caracterizează printr-o incredibilă nesimțire. Iată-l pe Iovescu! Un om de onoare, văzând că toți colegii îl detestă, nu numai că nu acceptă să le fie șef, ci pleacă, fugе din oraș, se sinucide. Or, el (ca și alții) stă și rânjește... La primul prilej favorabil, voi abandona Editura de Vest – Facla, mă voi duce să lucrez altundeva. Iată, concret, nu în teorii și lozinci, un rezultat, repet: palpabil, al mării revoluții capitaliste din decembrie.

Duminică, 1 august 1993

Orașul e, dacă sunt onest, destul de frumos. Dar are (pentru mine, cel puțin) ceva straniu, indicibil, un gen de irealitate deprimantă, exasperantă, sterilă. E, poate, urmarea târzie a aceluia Decembrie eroic, măreț, tragic, fabulos, care a lăsat brazde adânci în nervi și în suflete... Dar, mai ales, consecința a ceea ce a urmat... Mi-e dor de un loc retras, patriarhal, tihnit, nerăscolit de plugul istoriei. O parte a ființei mele a aspirat mereu spre ascetism, spre ieșirea din timp, spre o încăpere cu o masă de lemn, cu un pat și un scaun, cu *Biblia*, cu un teanc de hârtii și un stilou pe masă, cu o pâine și un urciur cu apă. O altă parte, se bucură de corporalitatea lumii. Scriind despre mare, simt sarea ei în gură și valurile-i pe umeri și pe obraz. Scriind despre brazi, simt în palme zgârieturile scoarței. Din această tensiune, știu, se naște poezia (și proza; și eseistica?) mea... Andrei e în Austria. Alina, la mare. Raluca, la bunică-sa, lângă Buzău. Dinu, frate-meu, probabil, la Stroești. Eu – acasă. Eu – niciunde. Dar, interesant, nici n-am trageră de inimă să mă duc undeva. În vitrina chioșcului de ziare de pe strada Cluj, am văzut numărul pe iulie al „Meridianului Timișoara”. La proxima întâlnire cu Dumbrăveanu, vreau să tranșez chestiunea colaborării și a participării mele la colegiul de redacție. Mă simt eliberat de slăbiciuni morale. „Nu sper și nu am teamă” în lumea oamenilor. Mă tem de Cel Veșnic și sper numai în El.

*

Reiau însemnările în amurg. Soarele, roșu, stă lângă turlele Catedralei din Piața Bălcescu. La Radio Timișoara, actorul Mircea Belu recită poezii (fără noimă) din volumul său în curs de apariție. Dar poezia nu mai interesează aproape pe nimeni. Toată lumea se gândește la bani. Buticuri, tarabe, schimb de valută,

duplicitate, decădere. Nici la proză nu se gândește nimeni (mă refer la proza adevărată). Se citesc ziare (unele psihopate: odată, la o petrecere nocturnă, dată de familia Străin, psihiatrul Florin Gâldău ne-a informat că presa e împănată cu psihopați) sau cărți de mare și găunoasă senzație. Cum te poți feri de molima, de gunoiul acesta? M-a sunat Frățilă. El măcar face lingvistică. Dar un artist? Limbajul pe care-l studiază el e însăși lumea. Asta și fac eu. Studiez, mirat și îndurerat, lumea în care trăiesc și pe care, distilată, am fixat-o în *Cronică*. Dar acum *Cronică* e gata, nu mai pot scrie așa. Versurile de azi, de ieri, de alaltăieri vorbesc despre recenta-mi dramă și de urmările ei asupra sufletului. Toposul central este Salonul coronarienilor. Și sentimentul central? Cine l-ar putea defini?... Îl va defini, nădăjduiesc, ansamblul noului volum, care, în ciuda tuturor dezamăgirilor mele, se scrie...

Luni, 2 august 1993

Mi-a telefonat bietul Nicolae Dolângă, să mă întrebe de interviu. L-am anunțat că nu mai dau niciun interviu. E de-ajuns. E prea mult. Popularitate ieftină. N-am nevoie. Firește, nu i-am zis chiar așa, dar, de refuzat, am refuzat. A fost cam necăjit. Îmi pare rău.

*

Din punct de vedere meteo – căldură mare. Orașul moțăie, e pustiu, prețurile cresc. Am cumpărat o pâine cu 180 de lei (cea care era 125). Iar acum așteptăm televizoristul, să ne repare aparatul. Televizorul mai umple serile, te mai face să uiți. Adu-cându-ți dinainte lucruri ce trec și cad și ele în uitare. Mă gândeam azi-noapte la farmecul vieții monahale. Am o singură rezervă față de ea: scârba mea instinctivă față de bărbați. Pe cât îmi sunt de simpatice, pe cât îmi par de agreabile și de inteli-

gente femeile, pe atât de imbecili, jechoși, tembeli și detestabili îmi sunt bărbații. Îmi dau seama că poate greșesc, mai mult, că, fără să vreau, săvârșesc un păcat, dar mi-e foarte neplăcută compania prelungită și exclusivă a acestor ființe grele de cap și, în genere, rău mirositoare, lipsite de grație și de farmec, care sunt masculii umani. Care, adesea, nici măcar nu sunt masculi, cum ar vrea să pară. Vai de masculinitatea lor! Fricoși, idioți, slugarnici și, of!, impotenți. Dar nici măcar într-un jurnal nu poți spune tot ce crezi și tot ce-ai aflat despre sârmanii tăi congeneri. Doar așa, în treacăt, câte o vorbă nevinovată.

Marți, 3 august 1993

Limbricul de director de tip nou se scâlămbăie pe coridoare, încercând să ne câștige bunăvoința. La Poligrafie a început, cu nervi și scandal, „disponibilizarea” personalului. Continuă greva minerilor. Orașul dă pe dinafară de câini, de gropi, de șobolani, de hoți, de bețivi, de haimanale, de vagabonzi, de boschetari, de nebuni, de investitori strategici. Oamenii cumsecade? Se mai găsesc, dar stau ascunși, pitiți, n-au loc de cei cu bani și cu obrazul gros, de burtă-verzimea agresivă. Cât despre artist, despre scriitor, despre scriitorul care nu face și nu vrea să facă politică (eu, de pildă), s-ar putea să ajungă pe drumuri. Nimeni n-are nevoie de el decât dacă se înregistrează. Mi-e greață. Dar nici de greața mea nu are nevoie nimeni. E foarte greu să fii independent... Totuși, merită. Nimeni și nimic nu mă va putea obliga (sper) să renunț la deliciul libertății.

*

Mi se mai spune, uneori, „Maestre”. Cum a făcut-o, de curând, un domn foarte delicat și civilizată, când am mers, cu Oli, la o interesantă conferință. Dacă aș fi orgolios, aș mai avea un

motiv de satisfacție: Mirel Radu Petcu mi-a zis acum câteva zile că sunt un geniu (*sic!*); asta i-a spus și lui Oli, prin martie, la decernarea premiilor Genesei, conjurând-o să aibă grijă de mine. Îmi amintesc că, acum vreo 35 de ani, nenea Georghită Dumitraiche (Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească!) i-a comunicat același lucru mamei, în urma unei lungi conversații pe care o avusesem eu cu el, plimbându-ne, la Stroiiești, prin pădure... Gândul meu e altul. Iată-l: *Eu sunt pulbere și cenușă.*⁷⁶ Lumea oamenilor rămâne un țărnm îndepărtat, spre care privesc cu o nostalgică uimire.

Vineri, 6 august 1993

A venit Iovescu să mă pisălogească cu meschinăriile lui, dar, eu neluându-l în seamă, a plecat, curând, de-a-ndărătelea, zâmbind strâmb și făcându-mi semne de rămas bun cu mâna. Mă curtează... Of! E ceea ce se poate numi un ins diabolic. Ține minte, înregistrează, corelează, interpretează (întotdeauna negativ, ranchiunos) tot ce fac cei din preajmă. Lucruri de nimic, fleacuri ordinare, chițibușuri capătă pentru el dimensiuni apocaliptice. Și, în fiecare cuvânt pe care-l rostește, pulsează răutatea, ura. Îngrozitor specimen. O mizerie de om. Ce idee pe clarvăzătorul nostru ministru să-l pună în fruntea unei instituții... Cine se aseamănă se-adună. Când am ajuns acasă, Oli mi-a spus că a întâlnit-o pe Cheti și au stat puțin în grădină, la răcoare. A venit și doamna Marineasa, cu băiatul. Viorel Marineasa e nervos, inabordabil, ziceau cucoanele. Mai ziceau că domnul deputat Popovici (de la care, în fond, se trag pocinoagele) vrea să înfiin-

⁷⁶ Cf. *Facerea* 18, 27: „Și răspunzând Avraam, a zis: «Iată, cutez să vorbesc Stăpânului meu, eu, care sunt pulbere și cenușă!»”

țeze o editură, unde să ne invite pe mine și pe domnișoara Carolina. Pe de altă parte, mi-a zis Corina azi că Nina Ceranu are de gând să editeze, împreună cu bărbatu-său, o revistă de cultură. Am senzația că umblu printre nebuni furioși. Ceea ce facăștia sunt semne de-a dreptul clinice de alienare. Mania editurilor și a revistelor. Cărțile nu se vând, foile nici atât (cele de cultură) și, totuși, o sumedenie de inși delirează pe seama unor atare întreprinderi.

Sâmbătă, 7 august 1993

Sunt, pur și simplu, pironit în suferință. *Yah Elohim* m-a lovit, pe bună dreptate, așa cum merit. Acum n-am decât să-i primesc muștrarea, nădăjduind că se va îndura de mine (de noi). Viața mi (ni) s-a schimbat în mod esențial. Și eu m-am schimbat. Mă schimbasesem, e drept, în parte, încă de dinainte. Dar acum modificarea s-a fixat, s-a definit. Perpetua teroare imobilă. Absența perspectivei. Imposibilitatea de a-mi uita condiția și de a plonja în ficțiuni literare. Nu mai pot scrie basme. M-am înstrăinat de visul copilăriei, viața socială mă plictisește, caut numai singurătatea. Dincolo de lecturile de serviciu (unele bune), nu mai pot citi nimic în afara *Bibliei*. Eu, care am parcurs, cu enorme desfătări intelectuale, de-a lungul anilor, în original, marea literatură franceză! Dar și alte ilustre literaturi... Am versificat până acum vreo 16 noi *psalmi*. Și am scris aproape un caiet de poezii, în vers alb, dintre care unele mi se par reușite. Dar gustul de viață mi-a pierit. Suferința m-a legat de un anumit fel de a trăi, ca o ancoră. Alcoolul nu-mi place, la fumat am renunțat de mult, cafeaua (pe care o agreeam) am redus-o la o singură ceașcă (eventual, două), pentru a putea dormi cât de cât (și așa nu prea izbutesc). Mă împac cu gândul că, în ce mă privește, lucrurile

sunt încheiate. Cum hotărâse Rousseau că va face după 40 de ani (renunțarea la orice efort pentru a-și modifica existența), fac eu acum. Nu mai încerc nimic. E drept, lucrez mult, și la slujbă (eu am redactat cele mai numeroase cărți), și acasă: am scris, scriu, am tradus. Dar, apropo de traducere, am făcut-o fără chef și n-am s-o mai fac. *À quoi bon?* Și iată, așa trec zilele. Le îngădui să treacă, oricum n-am nicio putere. Cât despre vanități și glorie, o spun sincer: nu-mi pasă. Cu ce mă ajută micuța gloriolă locală, micuța gloriolă națională? Am de gând să refuz orice interviu, orice ieșire în public (exceptându-le pe cele legate de *Psalmi*). Poate Cel Veșnic îmi va lumina sufletul, va lumina, pur și simplu, sufletul, tulbure acum, al uneia dintre creaturile sale. Jertfa ce-i place e *un duh zdrobit*⁷⁷. El știe că sufletul meu e zdrobit. Și eu știu că o merit.

Duminică, 8 august 1993

Azi e ziua tatei. A împlinit 80 de ani. Să-i dea Dumnezeu mulți înainte! Am încercat să-l sunăm încă din zori. Am aflat că telefonul lor e defect. Atunci, i-am scris. O să pun mâine scrisoarea la poștă. Am fost apoi la plimbare. Când am revenit, aproape de casă, Oli s-a simțit vlăguită, a transpirat, simțea că leșină. I s-a mai întâmplat așa o dată, în Centru. Și altă dată, chiar la Poștă, am scos-o pe brațe, nici nu știu cum, prin ușa rotativă. În goană, cu un taxi, la Urgențe... Profesorul Luca a zis că s-ar putea să fie hipoglicemie sau o scădere a tensiunii... Și Îngerul morții subite s-a retras... Fapt e că întâmplarea a mai adăugat un dram de pelin amărăciunii mele. Apoi a sunat Ani. I-am cerut să n-o mai sâcâie pe Oli, în privința Clopotivei, cu tot

⁷⁷ *Psalmul* 50/51, 18/17. Cf. *supra*.

felul de nerozii: când, de ce atunci, de ce da, de ce nu. Ea ne-a invitat, eu i-am spus că-i plătesc, dacă vrea, bine, dacă nu, bonjour! A fost surprinsă, biata de ea, dar mie nu-mi place să fiu pilotat. De altfel, am de gând să găsesc altceva, un alt loc de concediu. Încep chiar de mâine investigațiile... Ne-am odihnit, acum încep versificarea *Psalmului* 145/146. *Laudă, suflete al meu, pe Domnul! Da! Aleluia! Hallelu Yah! Și, încă o dată, de la distanța singurătății mele, La mulți ani, tată!*

Luni, 9 august 1993

O, dacă aș putea, dacă aș avea un venit minim, dacă n-ar mai trebui să fac mereu pe slujbașul, dacă ar fi posibil să mă țin doar de scris! Căci nici să chiulesc, nici să trișez nu sunt în stare. Dacă aș fi în stare, mi-ar merge foarte bine. Șefii aceștia succesivi au nevoie de mine și mă cultivă. Abia așteaptă să cădem la învoială. Dar eu vreau să fiu liber. Și atunci, lucrez. Azi am redactat 50 de pagini din textul (pasabil) al lui Păiușan. Am trimis scrisoarea de felicitare pentru tata.

*

Orice aș face, nu mă pot smulge din acest negru spleen, care mă năruie. În stația de troleibuz, lângă Muzeu, pe la ora 14, așteptând, așteptând, am simțit, ca și altă dată, că nu mai am niciun gust de viață. Reperele se frâng, rând pe rând, orizontul se îngustează, realitățile își revelează, tot mai acut, natura înșelătoare. În jur – o mișcare browniană, stupidă, illogică, rea și rapace. Dacă aș fi prozator, ar merita să scriu un roman despre aceste vremuri și despre acești oameni. Realul celălalt, cel de dinainte de 1989, se cerea evitat. Atunci scriam literatură de evaziune: fie poezie, fie basm. Realul de acum (referentul nimicirii, lumea lui *Abaddon*), mă gândesc, trebuie înfruntat

(cum am făcut în *Cronică*) și ordonat, „soluționat”, cum aș face într-un roman. Dar experiența mea de romancier nu-i prea încurajatoare.

Marți, 10 august 1993

La 11 fără câteva minute, m-am dus la Excelsior, unde urma să fie și Viorel, potrivit înțelegerii noastre de aseară. Era, într-adevăr, acolo și discuta cu Corina. Tot acolo se afla și I. I., care, printre altele, m-a informat că prietenul Cutare mă bârfește prin târg că m-am umplut de bani cu *Psalzii în versuri*. Eu, care am luat doar 40.000 (minus impozitul!). Dar, nu mă miră. Știu că respectivul a dat complet în idolatrie – lăcomia de bani. Odată, când a trecut nu știu de ce pe la noi, la plecare, nitam-nisam, mi-a zis că am încasat, nu-i așa, vreun milion și că el a făcut calculul cât câștigă editura etc. etc. Am tăcut. Eu n-am versificat *Psalzii* pentru bani. Sunt mulțumit cu ce am primit. Cel Veșnic să vadă, să audă și să judece!

*

Pe la 13:30, m-a vizitat Corina, șocată de discuția cu Viorel – la care eu n-am asistat. S-a cam dat în petic Viorel, cerând bani, pretinzând, jignind (din lipsă de tact) etc. Or, editura Corinei (deși are comandate doar 500 de exemplare) a tipărit 10.000. Plus prioritate absolută, plus hârtie bună ș.a. M-a pus și pe mine într-o situație relativ delicată. *Ce cauchemar que sont les hommes!*⁷⁸ După aceste plăcute întâmplări, mi-am luat umbrela

⁷⁸ Henry de Montherlant, *Le cardinal d'Espagne*, Éditions Gallimard, 1974: „Retourner au monastère, oublier ce cauchemar que sont les hommes, oublier tout ce que j'ai fait ...” („Să mă întorc la mănăstire, să uit acest coșmar care sunt oamenii, să uit tot ce am făcut...” – trad. n.).

și am plecat spre casă. S-a nimerit să urc în același troleibuz ca azi-dimineață și s-o văd pe drum, cam în același loc, dar mergând în direcție inversă (ca și mine) pe doamna doctor Sanda Ignat. *L'éternel retour*⁷⁹.

Miercuri, 11 august 1993

L-am felicitat pe tata, le-am spus, lui și mamei, că am trimis o scrisoare, neputându-i suna duminică. Am vorbit și cu Dinu, i-am urat, prin el, „La mulți ani” lui Gabi (nevastă-sa, e și ziua ei în 8 august). [Scriind această precizare, îmi dau, dintr-odată, și cu un rictus sarcastic, seama că nu țin jurnalul doar pentru mine, ci și pentru ipoteticul cititor de mai târziu. Altfel, ce sens ar avea explicația?]

*

Am plonjat cu toții într-o așteptare confuză și sumbră. Tot ce-i mai rău în oameni a ieșit la iveală. După decenii de existență ritmică, monotonă, aplatizantă, a urmat o descătușare uriașă, totală, asurzitoare, fără limite raționale și etice. Ca o criză psihotică. Foarte greu de suportat pentru cine are minte, un dram de sensibilitate și de bun simț. M-a întrerupt din scris telefonul. Era Viorel Marineasa. A citit în „Renașterea” de ieri că la Oravița ar fi o tabără de creație – cu Dumbrăveanu, Mircea Martin, Ulici etc. „Te pomenești”, zicea, „că acolo o fi și Iovescu”. (Acesta lipsește de câteva zile din Editură). Nu-i exclus. Sunt publicate în ziar, adăuga Marineasa, anunțuri cu titluri hilare (nu am cerut lămuriri), plus – pe față – vești despre chefuri și petreceri (de pildă: „Vizită la Fabrica de Bere din Ciclova!” – *Sic!*).

⁷⁹ Cf. Mircea Eliade, *Le mythe de l'éternel retour*, Éditions Gallimard, Paris, 1949.

Dacă e să ne facem de râs, apoi să ne facem! Dumbrăveanu apare în foaie drept ministru secretar de stat, nu director în Minister. L-or fi avansat pentru diverse merite (necunoscută mie).

*

Are și viața farmecul ei: e scurtă și plină de evenimente previzibile (am scris bine: previzibile). Rămâne, cum spune apostolul Ioan⁸⁰, sub dominația răului. Dar noi avem o nădejde. Avem o credință. Și încercăm să-i iubim pe cei din jur, pe semenii.

Joi, 12 august 1993

Azi, pe la prânz, a apărut Iovescu la mine în birou. Mi-a istorisit că a fost la Bozovici, să-și ducă, la țară, nevasta și fetița, și, la întoarcere, i s-a făcut rău pe drum. Cineva l-a transportat la Urgențe, la Anina, unde a rămas internat două zile. Ciudat, acum 2-3 nopți, am visat că un ins voia să-l sugrume și eu am intervenit și l-am scăpat. Tot azi, Marineasa și-a trimis la București cererea de transfer. Eu – pe cea de concediu. Toată țara e bulversată de greva mecanicilor de locomotivă. Unde vom merge în concediu? Tot la Clopotiva? E iarăși senin, s-a mai încălzit, bate vântul. Îl aud gemând în jurul casei. Mă încercă, din când în când, un simțământ acut al catastrofei. Oamenii sunt ireali, fantomatici. Disperați și ridicoli. În stația de troleibuz – Ion Anghel, intelectual veritabil, editor eminent, îmbătrânit, slab, încercând să încropească o editură. A venit de la Oradea cu autostopul, face corectura unui tratat de medicină. S-ar putea să și greșesc în aprecierile mele, modul meu de a gândi e umbrit de melancolie. Dar faptele sunt fapte: haos, incompetență, degradingoladă. Spre seară o să ieșim, cât de cât, la plimbare, printre dughenele și

⁸⁰ *1 Ioan 5, 19.*

crășmele cu scaune șchioape ale economiei de piață, construite după marea revoluție capitalistă din decembrie.

Vineri, 13 august 1993

Caruselul își perpetuează rotirea și ermetismul. Am scris două poezii azi. Dar nu (mai) am cine știe ce încredere în ele. Nu mă mai interesează nimic. Trăiesc într-o lume străină, neatractivă, care mă istovește și mă oprimă. Încerc, de câteva zile, să versific *Psalmul* 140/141 și nu izbutesc. Nu reușesc să-mi iau zborul, să mă rup de contingenta (la care totuși nu ader), sunt lipsit de avânt. O parte din mine a murit (sau, măcar, e frântă, strivită). Bucuria de a trăi, firavă oricând, a dispărut cu totul. Subzistă o vitalitate – fizică și psihică – inexplicabilă, pe care numai Dumnezeu mi-o dă, desigur, după buna socotință a voii Sale⁸¹. Și, astfel, plutesc în caruselul zilelor.

Sâmbătă, 14 august 1993

... întins pe pat, am tot rememorat evenimentele celor aproape 4 ani care au trecut de la marea revoluție capitalistă din decembrie; iar, pe de altă parte, m-am gândit la prezent și la viitor. Firește, totul din unghiul existenței mele, al individualității mele. Am reflectat și, ca de atâtea alte ori, concluziile au fost triste, sumbre chiar. Cele întâmplate în 1989 m-au deprimat. ***Nu schimbarea ca atare, dezirabilă, imperativă chiar, ci modul în care s-a înfăptuit și comportamentul absolut execrabil al ființei umane după.*** Din păcate, faptele mi-au confirmat, ulterior, presimțirile, intuiția. Mi-aduc aminte țicneala colegilor mei, dorința lor stupidă, meschină, de a se

⁸¹ *Efeseni* 1, 5.

pricopsi și lipsa oricărei demnități. Căutau, febrili, scaune, mașini de scris, covoare, voiau să facă și să dreagă, înnebuniseră, își pierduseră orice busolă. Pe Oli o exaspera pesimismul meu. Citeam atunci *L'éducation sentimentale* și constatam niște similitudini între cele două „démences universelles”. Iar ea se enerva la comentariile mele, părându-i-se că-l regret pe cutare... sau pe cutare... sau pe cutare. Nu regretam trecutul. Categorie, nu! Dar, e drept, nu-i puteam împărtăși entuziasmul în ce privește prezentul. Și iată, acum, după trei ani și mai mult de jumătate, o aud pe ea zicând ce ziceam eu atunci. Fapt e că rămăsesem, în fond, completamente, singur. Numai isterie, numai lipsă de judecată în jur. Nici cu Oli nu mai știam ce să fac. Voia să scoată o revistă. Cu Nelu Iancu. A și apărut la noi Nelu, cu încă unul (care și-a deschis apoi o dugheană). M-am opus (și de atunci Iancu mă antipatizează). Dar Oli nu s-a lăsat. O ținea una și bună, voia revistă, fără să știe ce înseamnă colaborări, hârtie, tipografie, corectură, difuzare. Îmi amintesc, o Doamne, că maică-sa, Buni, era pe moarte, iar Oli alerga în toate părțile cu articole, machete de pagini, fotografii. Evident, proiectul a eșuat. Cine avea nevoie de reviste de cultură? Până la urmă, a luat un curs la Universitatea doamnei Anca Augusta. Și, în paralel, dă-i și dă-i cu politica! Eu, după șocul psihologic al crimelor din 17-25 Decembrie, după spectacolul exasperant al orașului, după demisie etc., îmi mai revenisem cât de cât. Apăruseră *Epistolele*, versificasem *Psalmii*, scrisesem *Cronică*. Atunci, a căzut, ca un trăsnet, infarctul lui Oli. Accident de mare risc. Pe fondul unei anxietăți latente străvechi, anxietate generată de gingășia făpturii sale. Asta m-a nimicit. Numai Dumnezeu mi-a dat putere să rezist. Și-I mulțumesc lui Dumnezeu că a vindecat-o. Dar toate acestea la un loc mi-au distrus viața. E prea multă minciună, prea

multă ticăloșie, prea multă impostură, prea multă dezamăgire, prea multă suferință. Și prea puțină nădejde în lumea de aici.

*

Toți vorbesc acum, și pe stradă, și în ziare, că marea revoluție capitalistă din decembrie a fost o ditamai cacealma. Nu mă interesează. Eu nu sunt politician. Eu sunt scriitor. Aș fi vrut să fie mai bine după decât înainte. Pentru vocația și meseria mea. Într-o anumită privință e mai bine, căci, pe vremuri, nici nu m-aș fi putut gândi să versific și să public *Psalmii*. În altele, nu. Prea mulți (eu însumi) au fost (am fost) umiliți pe nedrept. Dar, am spus: mi-am clarificat crezul, poziția, traseul existențial: eu, unul, nu mai vreau nimic, nu-mi mai propun nimic. Voi munci, onest, să-mi câștig pâinea și, atunci când Cel Etern va voi, voi scrie câte ceva. Nu mă simt o victimă. Nu. Am fost redus la esență, mi s-a luat tot ce mă împiedica să-mi văd nimicnicia, să văd nimicnicia oricărei vanități, să văd adevărul. *Și veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi.*⁸² Supraviețuiesc, obscur, strivit, decesului meu social. Mi-a rămas sufletul: cel artistic și cel metafizic. M-am retras din viață spre mine însumi, așa cum se retrag în amurg razele soarelui, absorbite de munți și păduri. Dar am avut dinainte spectacolul tragic și ridicol al nebuniei umane. Din păcate, nici casa mea n-a fost scutită cu totul de el. De aceea, fără să vrea, fără să știe, și unii dintre cei care mă iubesc, și unii dintre ei, mi-au distrus viața. Urmând calea schițată abil de marea revoluție capitalistă din decembrie și de minciunile ei, prea târziu bănuite. Scepticismul, inteligența mea melancolică, educația morală, cercetarea îndelungată și pasionată a *Scripturilor* mi-au folosit. Mi-au întărit discernământul. Eu am înțeles că-i

⁸² *Ioan 8, 32.*

așa. Dar zadarnic. Istoria, instrumentată sau nu, știe să tragă după sine psihologia majorității.

Duminică, 15 august 1993

Mi-ar cădea bine, uneori, să stau 2-3 zile în casă, cu gândurile mele, fără niciun contact cu lumea din afară. Am făcut mai de mult și experiența aceasta, când eram obosit, tracasat de atâtea contacte sociale. Dar acum nu mai e cu puțință, fiindcă nici așa nu sunt scutit de temeri. Exagerez, desigur, dar trebuie să veghez cvasi-neîntrerupt asupra stării de sănătate a lui Oli. Ceea ce răpește odihna adevărată a sufletului. Acesta mi-e destinul. Mă gândesc, e adevărat, cu oarecare interes, la concediu... Ce concediu? Doar dacă greva drumarilor (anunțată pentru poimâine) nu va dura, din câte se spune, acești oameni ai muncii au de gând să blocheze ieșirile din orașe. Bine am ajuns! Nu mai am ce să citesc. Azi am terminat *Noul Testament* în limba franceză. În ediția românească a *Bibliei* (lecturată cu voce tare, și pentru Oli), am ajuns la o treime din *Proverbe*. Acum ar trebui să iau *Biblia* de la început, așa cum am procedat mereu. Am și încercat cu *La Bible de Jérusalem* (cea pe care mi-a trimis-o Smaranda). Dar litera e cam mică și ochii mei au mai slăbit. Poate fac o pauză. Din nefericire, nici pentru scris nu prea am dispoziție. Așa că umblu fără țel prin încăperi și nu-mi găsesc locul. Ființa mă cheamă – proiect imposibil – spre Stroești. Să mă duc și să rămân acolo pentru totdeauna.

Luni, 16 august 1993

I-am expedit o scrisoare lui Viorel Oancea, primarul, o reclamație elegantă cu privire la câinii familiei Văcariu, colocarii de la etajul al doilea. Din pricina acelor javre, lăsate în

voia lor, Oli se teme și să iasă din casă, și să se apropie, la întoarcere, de bloc. Pe mine una din potăi m-a mușcat. E intolerabil. Zăluda de sub apartamentul nostru are mâțe, șoareci, papagali. S-a prostit lumea, s-a degradat, s-a declasat biologic. Trag toți spre animal, e o demonizare perfidă a umanului, o bestializare, o nimicire. *Abaddon*. Firește, stăpâna câinelui a fost consternată, după ce potaia m-a mușcat de picior, și-a cerut scuze, mi-a promis că-i va pune lesă și botniță etc. Sunt oameni buni, dar tembeli, nu poți conta pe ei. Stau cu doi câini în casă, au avut cândva și mai mulți. Deci, am pus mâna pe condei și i-am scris lui Oancea. Să vedem rezultatul. De altfel, tot orașul e galopat de câini jechoși, râioși, răpănoși, abandonați, vagabonzi... În fine, după acest moment de ecarisaj, mi-am văzut de treburi.

*

A apărut Adriana (care urmează un curs de bioenergetică). Mi-a arătat cum îi stau lipite de piept diverse obiecte de metal: o linguriță, un inel. I-am dat o clamă pentru hârtie. S-a lipit și aceasta, ca de un magnet.

*

Am reluat *Biblia*, de la *Geneză*, textul catolic francez. Și am citit două sau trei capitole, cu voce tare, împreună cu Oli. Ieri și azi am scris o poezie care completează sumarul *Cronicii*. Tocmai ieri, când mi se părea că nu pot închea nimic. Mă aflam, probabil, în faza de criză, când textul, pulsând adânc, latent, se pregătea să explodeze. Se pare că direcția tematică și atitudinea din *Cronică* nu s-au epuizat, ci dimpotrivă.

Marți, 17 august 1993

La noi, la slujbă, totul a rămas neschimbat. Citim, așteptăm corecturi, așteptăm semnale, așteptăm leafa. M-a căutat Adriana

Babeți. Am discutat despre experiențele (tratamentul) ei cu bioenergie. Vine adesea, mi-a mărturisit, doar pentru a-mi cere părerea în diverse probleme de conștiință. Îmi aduce cărți franțuzești, foarte frumoase, foarte interesante, precum *Le livre de ma mère* a lui Albert Cohen. *Noul Testament* i-a schimbat viața, mi-a zis. Conversăm îndelung, despre isihasm, despre *Biblie*.

Miercuri, 18 august 1993

La un moment oarecare, pe coridor, un strigoi: Al. Jebeleanu. Îl căuta pe Iovescu. A mai fost într-o zi la el. Ai tot timpul senzația că un trecut prăfuit, cadaveric, e adus pe scenă și prezentat ca viabil. Trăim într-o lume incertă, fantomatică, primejdioasă, halucinantă. Chiar prezența mai mult decât absurdă a lui Iovescu în fruntea unei instituții ce se destramă are ceva irațional, psihotic. Se simte în aer o încordare, o nemulțumire profundă, o ură abia reținută, deși fără direcție precisă. Și, drept corolar: tot n-a sosit salariul! Măcar, azi, limbricul de director a catadicsit să telefoneze și el, să se intereseze de soarta banilor. Dar, când vor veni, nimeni nu poate spune.

Joi, 19 august 1993

Ne-a sosit, în sfârșit, salariul. Am luat 32.745 lei. Eu nu știu niciodată exact ce leafă am, dar azi, la rugămintea lui Marineasa, am calculat: 58.145 lei. E mult? E puțin? E de-ajuns. Am și eu o vorbă (neoriginală ideatic): cine nu se mulțumește cu ce are nu va avea niciodată destul. E drept că nu mi-ar strica vrea 500.000, ca să public *Cronică*, în regie proprie. Văd că subvențiile nu se îngheșuie și eu nu mă duc prin târg să caut sponsori. Dar să mai așteptăm și să nădăjduim. Cum va vrea Dumnezeu, așa va fi. Am luat, deci, leafa. Bucurie mare. Vai de capul nostru, cu amărâta

noastră de Editură! Vai de capul și de curul nostru, cel comunist și cel capitalist, în general!

La slujbă, nimic nou. Iovescu o repede, fără menajamente, pe domnișoara Micu! Se consumă o dramă aici, domnișoara Carolina Micu nu-l poate suferi, ea, în ciuda unei remarcabile tării de caracter, e o ființă expusă, vulnerabilă, pe care slăbiciunea fizică a ferit-o de răutatea omenească. De aceea, ca mulți nefericiți de felul ei, e „răsfățată”, adică obișnuită să i se vorbească frumos, cu atât mai mult cu cât e harnică și pricepută. Or, ăsta e un animal, un dobitoc necioplit, un om rău, primitiv, deprins să cicălească, să zbiere, să terorizeze. Așa ceva e de neconceput pentru biata domnișoară Micu. Iovescu e nervos și din pricina lui Lulu (care toată ziua citește ziarul, buchisește cuvinte încrucișate și fumează). Furibund, Iovescu zbiară, plimbă pe coridor factura exorbitantă a telefonului, se ține de chițibușerii, în fond, nu face nimic. Ceva, totuși, face: uneltește, pune la cale, distruge. Iată modelul, poate, al macrostructurii noastre sociale: pui în centru enzima, agentul disoluției. Restul decurge de la sine.

Vineri, 20 august 1993

Tata ne scrie că tocmai acum s-a copt gaiardul. Ce struguri minunați! Cum să mergem? *Je suis cloué, à cause de mes fautes, par le doigt du Dieu!*⁸³ Oboseală, depresie, un freamăt continuu al propriei ființe. Oricum, râsul, veselia, buna dispoziție mi se par de neînțeles, absurde, complet nemotivate. Trăim într-o lume îngrozitoare, grotescă, generatoare de exasperare. Cum și de ce

⁸³ Sunt pironit, din pricina greșelilor mele, de către degetul lui Dumnezeu (trad. n.). *Degetul lui Dumnezeu: Ieșirea 8, 19; Deuteronomul 9,10; Luca 11, 20; Ioan 8, 6-8.*

să te mai poți bucura? În plus, după experiența personală prin care am trecut (și pe care poate că o hiperbolizez, din pricina firii mele), iată-mă pecetluit în spaimă și-n suferință, incapabil să uit, să mă detașez. Mai scriu, la câteva zile, o poezie. Și citesc. În rest, sunt dus de viață ca de un râu lent, dar impetuos, spre un țel turbure, nedefinit. Mă refer la țelurile telurice. Cât despre cel nelumesc, știu că se află și el undeva, înainte, ca un far hipnotic, nestins, ca un liman, ca o izbăvire. Măcar de-am rămâne împreună, și după aceea, aceștia puțini care ne iubim acum.

Sâmbătă, 21 august 1993

Bulevardul ce umple zarea ferestrelor de la terasă a reprezentat, de atâția ani, perspectiva în care am meditat și am scris. Văd și acum, pe banda ce tocmai se construiește, mașini, rare, pierzându-se spre apus și ridicând în urmă-le norișori de praf. Ca pe vremuri, la Stroești, în după-amiezele pustii și însorite de vară. În melancolia lor – dulce atunci, întunecată acum. Dacă aș putea surprinde în scris, dacă aș putea descrie, pur și simplu, statutul meu ontologic, dacă aș fi în stare să-i întocmesc monografia artistică! Există *Cronică*, desigur. Dar simt că substanța nespusă este imensă, că nu se lasă turnată în cuvinte – decât rareori și nu îndeajuns. Dacă aș putea verbaliza integral substanța aceea, m-aș vindeca, bănuiesc, de această disperare strivitoare. Altfel, simt cum mă erodează încet, cum mă nimicește. Întrezăresc, aproximez, configurez, pe orizontul lumii dinlăuntru și dinafară, silueta de fum și de tenebră a lui *Abaddon*. Zarea zilei și cea a nopții se îngustează, mă retrag lin din viață, târându-mă spre grota unor obsesii trainice și acaparatoare. În ce să sper? În cine să sper? Nu în oameni, firește. Numai Dumnezeu poate aneantiza aceste legături nevăzute, această robie a suferinței. Vai,

sunt pe cale să pierd și acuitatea limbajului, exprimarea percutantă, pe care, exuberant, o dețineam altădată. Mă-ntunec, secătuit și șters, străin de cei din jur, de cel ce-am fost, de propria-mi operă.

Luni, 23 august 1993

Iovescu, nenorocitul, e speriat că-i pleacă subalternii. A aflat că Dana Diminescu și-a ridicat cartea de muncă. „Nu cumva voi v-ați înțeles?” ne-a întrebat, pe mine și pe Anghel. „De ce ești așa suspicios?” i-am răspuns. Dar, de fapt, și Anghel va pleca. Și eu, de asemenea, când voi găsi un loc potrivit. Și Editura se va ruina, căci munca e grea și nu există oameni calificați; oricât ai căuta, nu găsești. Și cei care s-ar pricepe cât de cât la text nu se înghesuie. Într-o editură nu ai ce căuta dacă nu iubești textul ca atare, bun sau rău... Am primit și niște bani astăzi, ceva compensații. E o mare zăpăceală cu această goană paralelă a prețurilor și a lefurilor. Lumea s-a năucit tot făcând corelații. Poate că nici nu e mai rău decât înainte (mă refer la aspectul financiar), cum zic unii. E o nevroză colectivă, pricinuită de creșterea cifrelor și de instabilitatea lor.

*

După-amiază, o îndelungată trăncăneală la TV și la Radio despre 23 August. Când mi-aduc aminte zbuiciul și larma de altădată!... Trăim oare într-o lume ce se rostogolește rapid spre sfârșit? Acum, că se apropie anul 2000, circulă tot felul de preziceri apocaliptice. Și, între timp, târâș-grăpiș, trăim... Vine seara cu micile-i bucurii domestice. Vine noaptea. Insomnia. Și iarăși zorii, și așa mai departe, spre ochiul hipnotic de dincolo de orizont, spre golul ce ne absoarbe pașii.

Marți, 24 august 1993

Dimineața, am găsit în cutia poștală o scrisoare de la Virgil Nemoianu. A primit *Psalmii*: „O surpriză de proporții!” Și se bucură că am redactat corespondența lui I.D. Sîrbu. La slujbă, l-am sunat pe I. Coteanu. De data aceasta era acasă. l-am cerut *Gramatica aromână* și am convenit că mi-o trimite când mă întorc din concediu.

Marți, 14 septembrie 1993

Aseară am ajuns acasă, după optsprezece zile de vacanță. A fost plăcut, frumos chiar, la Clopotiva, sat unde am petrecut o săptămână acum 25 de ani, pe când lucram la *NALR-Banat*. M-am interesat de familia ce ne-a găzduit atunci: nana Măriuca și soțul ei, un italian, Giovanni Adalberto. Au murit amândoi între timp. Nu mai țineam minte unde le era casa. Mi-a spus cineva. Și am recunoscut-o. Ani ne-a dus, ne-a lăsat acolo și, după patru-cinci zile, a revenit cu Costel și cu Atos (câinele lor), rămânând până la întoarcere. În afara micilor inconveniente inevitabile (baia, treburi casnice, ploaia), au fost două incomodități majore: dezgustătoarea zgârcenie a celor doi și inegalabila nerozie a lui Costel. Ani și Costel se potrivesc prin partea urâtă a ființei lor: au un idol, care-i devoră – lăcomia (banul). E drept, Ani o face șucar, cu fantezie, vânzând, cumpărând, punând la punct o casă și renunțând brusc la ea (pe bani, firește), în timp ce Costel (cu vocea lui sacadată și sâcâitoare, cu năvalnicul lui debit verbal, punctat de ticul semidoct „în treaba asta”) este, deopotrivă, amuzant și exasperant. Dar, ca să fiu drept, ambii au fost atenți, grijulii, au ocrotit-o pe Oli. E adevărat că, așa cum hotărâsem și cum i-am spus lui Ani încă de anul trecut, ne-am

plătit sejurul. Benzina (dus-întors) a intrat în contul nostru. Apoi, ca să nu ne simțim datori cu ceva, i-am mai dat lui Ani 15.000 (în ciuda refuzului ei, la început vehement), am cumpărat o jumătate de miel, alte mărunțișuri. Nu suport calicia. Or, cred că cei doi își împart (pardon!) și căcatul pe din două. Își fac cadouri pe cât posibil echivalente, tot timpul calculează, nici nu mi-aș fi închipuit cât de adânc devoră idolul existența celui ce-l adoră. Pe Costel l-am poreclit (cu duioșie, între noi) *generalul Florică*. Același limbaj tip Crângan (simpatic funcționar, pe vremuri, la Cadrele Universității), Nelu Iancu, Dan Drăgan („sunt anumite treburi în treaba asta”). E curios însă că cei care-l practică pot comunica între ei foarte bine.

Miercuri, 15 septembrie 1993

Am intrat, după mai mult de trei ani, în curtea Liceului Calderon, să văd fosta clădire a Editurii. Mizerie. Buruieni. Paragină. Niște zdrențe la ferestre. Pânze de păianjen. O firmă anonimă pe zid. Ușa încuiată. Pustiu. *Adâncul*. *Nimicirea*. *Abaddon*.

Joi, 16 septembrie 1993

Am continuat corectura unui anume text. Cartea, cea de acum, dar și oricare alta, cartea, în genere, e culeasă, în acest răstimp, oribil, monstruos. Asta nu mai e tipărire de cărți, ci o industrie strict lucrativă, o negustorie. Ca editor (și ca scriitor, desigur), sufăr. Artă? Cultură? Fleacuri! Bani sunt totul. Tocmai de aceea, suntem și inculți, și săraci (inculți, e bine să precizez, suntem pe cale să devenim).

*

O toamnă însorită învăluie totul, inclusiv melancolia mea estompată. Trec zilele. Lumea viațește departe, într-o binefăcătoare surdină.

Vineri, 17 septembrie 1993

Un fapt foarte curios: cei ce profită din plin de pe urma puterii sunt cei care o critică mai abitir. Am mai comentat această simpatică bizarerie. De pildă, doamna V. a dus-o excelent și înainte, o duce excelent și acum, bodogănind și înjurând întruna. Și pe „ăia”, și pe „ăștia”. Ce să mai înțelegi din asemenea încâlceală? Cârtește împotriva Guvernului, dar exact acest Guvern a trimis-o și o ține în Franța. Ca să nu mai vorbesc de alții, care atât au colindat, că le-a mai rămas să viziteze luna sau Alpha Centauri.

*

Azi-noapte n-am putut dormi. O insomnie crâncenă, fără motiv. Angoasa, de strajă mereu, își ridică ochii spre mine, din când în când, mă fixează, ca o aspidă. Exact atât cât să tremur, să nu am liniște, să-mi simt existența. Și crucea.

Sâmbătă, 18 septembrie 1993

Simt, cu întreaga-mi ființă, cum trece timpul. Angoasa și simțământul timpului – iată două dintre dimensiunile lăuntrice ale insului care sunt. Dimensiuni empirice. Căci aspirația metafizică, numai ea, e purtătoare de sens. Prin cele dintâi trăiesc. Prin aceasta exist, mă integrez, aparțin, sunt, voi fi, poate.

Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat puterea de a-mi păstra cumpătul, de a rămâne la distanța cuvenită, în raport cu mult prea schimbătoarea realitate socială. O detașare ce-și are riscurile ei. Dar imensa bucurie a libertății le compensează și le întrece.

Marți, 21 septembrie 1993

Directorul vine pe la 10-11, lipsește zile întregi, pierde vremea pălăvrăgind. Eu, dacă e să fiu sincer, n-am a mă plânge. Încearcă să nu mă supere, îmi cerșește simpatia, așa cum făceau și ceilalți, cum fac și alții. Întotdeauna s-a întâmplat așa. Neamestecându-mă în grupuri de interese și în intrigi, presupun că le stârnesc tuturor uimire (și poate, îndrăznesc să spun, o secretă invidie și stimă). Lucrez, îmi fac datoria, nu uneltesc, dar, când închei o relație, o închei definitiv (și fără să generez scandal, fără să mă arăt îmbufnat). Poate că nenorocitul de director s-ar fi așteptat (deși mă cunoaște) la reacții perfide. Dar, nu! Am spus, la început, ce am avut de spus (tot personalul Editurii a refuzat, de altfel, în scris, numirea lui, așa cum actele pot proba oricând), mă voi transfera în clipa când voi găsi ceva convenabil, dar la mizerii nu mă pretez. Raporturile mele cu ceilalți sunt calme, distante, senine, glaciale. *Domnul este ajutorul meu, nu mă voi teme: ce mi-ar putea face omul?*⁸⁴

*

Spiritul nu se degradează cu vârsta. Decad și se frâng, rând pe rând, pârgھیile inteligenței adaptative, cele ce guvernează și asigură inserția individului în lume. Copilul și bătrânul sunt mai aproape de Paradis decât omul în plină putere. Cel dintâi nu s-a lipit încă de lume, celălalt tocmai se desprinde. Al treilea e prins, înlănțuit în mrejele ei. Sunt excepții, desigur (bătrâni insațiabili, lumești, ambițioși; tineri elevați, plini de imbolduri metafizice). Dar, în principiu, așa zice că vremea distruge numai materia și corolarul ei – inteligența materială.

⁸⁴ *Evrei* 13, 6.

Luni, 27 septembrie 1993

La ora 16, la librărie (Librăria Mihai Eminescu). Lume multă și foarte bună. S-a dat curs invitației mele. Am și remarcat asta, adică prezența elitei intelectuale a orașului, pe care maculatura ce poluează piețele n-a reușit s-o îndepărteze de literatura și de știința adevărată. Au fost zilele Editurii Excelsior, așa cum i-am sugerat eu, mai de mult, Corinei să organizeze. Și a fost foarte bine. Am vorbit frumos despre Viorel și cartea lui. Despre *Psalmii în versuri* a rostit câteva cuvinte foarte calde Adriana Babeți. M-a tulburat că Adriana s-a referit la puterea credinței, care a lucrat în elaborarea stihurilor. Așa este. Dumnezeu mi-a dat putere. Nimic nu e al meu. Totul e de la Domnul.

Joi, 7 octombrie 1993

Am făcut un drum la Stroești. Ne-a dus Viorel, cu mașina lui. M-am gândit să scriu, poate, un ciclu de poezii despre satul de azi – bolnav, alcoolizat, diform, așa cum l-am găsit acum câteva zile. Doar tata și mama păreau a-și fi păstrat bunul simț, judecata. Dar ce preocupări mai poți avea după ce ai gustat vigoarea Cuvântului? *Gustați și-o să vedeți ce bun e Domnul!*⁸⁵ M-a sunat Marineasa, să-mi spună că, mai mult ca sigur, mi se va aproba, la Soros, sponsorizarea *Cronicii*. Să dea Dumnezeu!

Vineri, 8 octombrie 1993

Cerculă zvonuri despre mari scandaluri tâmpite în cultură: Dinescu își dă demisia; Sălcudeanu, beat, se leagă, la Minister, de o femeie, e pozat, apare soțul doamnei, scriu ziarele. Ce s-o mai lungim? E vremea ticăloșilor. Au făcut gușă, le-a crescut burta.

⁸⁵ *Psalmul 33/34, 8.*

Prosperă. Ticăloșii de dreapta, de stânga, de centru, ticăloșii de toate culorile se îmbulzesc, dau năvală să se înfrupte, distrug, nimicesc totul. De răul lor, *oamenii pașnici din țară*, cum zice psalmistul⁸⁶, oamenii harnici și pricepuți, oamenii cu bun simț se trag la o parte... Sperăm că va fi bine. Între timp, îmi văd, cu oarecare tristețe, de treburile mele.

Vineri, 15 octombrie 1993

Evenimentul zilei de azi: sfeștania Sanatoriului pentru copii din Buziaș. Am ajuns acolo la timp. A venit și Greti, cu un micro-buz plin cu prunci. Pe urmă au sosit Mitropolitul, Episcopul catolic, rectorul de la Medicină, prorectorul, Profesorul Băcanu. Aceștia, împreună cu Greti, cu Viorel și cu mine ne-am instalat pe o platformă interioară, în clădirea ridicată până la nivelul I. S-a filmat slujba, s-au filmat discursurile. Eu am citit un text care, împreună cu cartea lui Viorel și cu fotografiile lui Cristi, a fost introdus în nișă, într-o cutie metalică, ermetic închisă. Și momentul instalării acestui memorial a fost filmat. Sanatoriul a fost sfințit și binecuvântat.

A fost frumos acolo, impresionant, soarele ardea puternic în preajma parcului. Acum e nor. Azi-dimineață a și plouat puțin. Vremea pare a fi în schimbare. Scriu zilnic. Încet-încet, se adună, sper, materia unui nou volum. Căruia îi va veni timpul să apară.

Duminică, 17 octombrie 1993

Izbânda zilei acesteia este că am încheiat versificarea *Psalmului* 89/90, începută ieri (ba chiar, dacă nu mă înșel, începută, de câteva ori, mai înainte). Ieri am reluat-o și azi am

⁸⁶ *Psalmul* 35, 20. (Cornilescu).

duș-o până la capăt. Dar textul trebuie lucrat, ameliorat. Am vorbit la telefon cu mama. Erau acolo Dinu cu Gabi, Dinuț cu logodnica lui. Mă bucur că bătrânii nu sunt singuri, că au cules via, că au prilej de bucurie. Și sunt fericit că am fost și noi la Stroești, chiar și numai pentru câteva zile.

Luni, 18 octombrie 1993

M-am spetit azi cu tot felul de treburi gospodărești. Eu care, altădată, nu făceam nici măcar un ceai. Dar nu mă plâng. Constat și consemnez doar. Există mereu o compensație. Cât primești, atât vei da. *Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați, și cu măsura cu care măsurați, vi se va măsura.*⁸⁷

*

Azi, zidarul ne-a închis terasa. Domnul Sandu, de la Ostrov, de lângă Clopotiva. L-am adus la 6:30, de la Ani. A venit, a început să lucreze (ieri am făcut rost de nisip), m-am dus la serviciu, am revenit, după plecarea lui (pe la ora 15), am făcut curățenie pe terasă, în sufragerie. Amuzantul domn Sandu (rușinos, respectuos, cam bețiv), am observat încă de la Clopotiva, seamănă cu lupul din acele desene animate rusești: *nu, pagadi, zaiet!...* Așa îi și zicem, Oli și cu mine.

Acum sunt obosit. E seară. S-a întunecat de-a binelea... *La belle!? La Sorcière!? Pas du tout. Je suis seul. Absolument seul. Les années se sont écoulées. Me voilà seul, avec moi-même. Seul, avec Dieu...*⁸⁸ *Je t'aime, ô Éternel, ma force! Éternel, mon rocher, ma forteresse, mon libérateur!*⁸⁹

⁸⁷Matei 7, 2.

⁸⁸ *Frumoasa!? Vrăjitoarea! ? Cătuși de puțin. Sunt singur. Absolut singur. Anii s-au scurs. Iată-mă singur, cu mine însumi. Singur, cu Dumnezeu (trad. n.).*

⁸⁹ *Psalmul 17/18, 1-2: „Iubi-Te-voi Doamne, vârtutea mea. Domnul este întărirea mea și scăparea mea și izbăvitorul meu”.*

Miercuri, 20 octombrie 1993

Nefericitul nostru de șef a avut, ieri, ideea, și mai nefericită, să ținem o ședință. Și la ședință i-a venit (sau o premeditase) o altă idee, mai nefericită încă: anume, să ne întrebe dacă ne mai menținem protestul de la numirea sa: da sau...? Tăcere încordată, penibilă. Atunci am vorbit eu (lucru pe care mi l-a reproșat, cu durere, azi, căci, chipurile, aș fi dat tonul, aș fi fost iar „purtător de cuvânt”) și i-am zis că e treaba noastră ce gândim. Am înțeles că patronul, în evident spirit democratic, numește pe cine vrea, că el decide, indiferent de opinia angajaților, și, ca atare, eu (noi) îmi fac (ne facem) datoria de salariați, și atât! Dar nu *mea culpa*. Ce nevoie e de asta? Mi-a ripostat că Ministerul îi cere un asemenea document. „Ai o adresă de la Minister către noi?” l-am întrebat. Toți au zis că se abțin, numai Grama a spus că el n-ar mai semna protestul. În rest, nervi, vânzoleala sterilă care ne devoră de ani și ani. Dar iată dreptatea lui Dumnezeu: exact azi-dimineață s-a anunțat că Petre Sălcudeanu demisionează. Eu consider logic, chiar demn gestul lui. Și nici nu cred că îi ceruse cineva lui Iovescu „materiale”. Era o invenție paranoică, un simptom al permanentului delir în care zace. Azi, sărmanul, era mai pleoștit și mai lingușitor decât oricând. Îi spusese de ieri că, dacă Ministerul vrea să cunoască situația, vom vorbi cu borțosul de Nica – consilierul, care vine peste 2-3 zile. l-am repetat propunerea azi. N-a mai fost încântat, împrejurările s-au schimbat. Fapt e că totul se erodează rapid. Istoria se grăbește, are un grad sporit de epicitate.

Joi, 21 octombrie 1993

Am scris o mulțime de prezentări, dar, în sfârșit, am încheiat cu programul de apariții pe anul viitor. Un număr himeric, ca să nu zic homeric: 55! De unde?...

Am dat o fugă până în cloaca ce se numește Piața 700. Senzația de dezastru s-a accentuat și se accentuează cu fiecare zi. Acolo și peste tot. Poate că fluxul sănătos al lucrurilor nu e la vedere; oricum, ceea ce e perceptibil deprimă, duce la disperare: sărăcie, exasperare, rapacitate, mizerie morală, demență. Măine vine și marele consilier Nica, prezent și el în plan cu o carte. Lipsă totală de rușine, porcărie. Cu trei luni în urmă, și-a făcut apariția pentru a-și impune lingăul, acum își impune ineptiile. Și așa, încet-încet, se realizează nimicirea României. Mă adâncesc în singurătatea mea. *Éternel, aie pitié de moi! Guéris mon âme! car j'ai péché contre toi!*⁹⁰

Vineri, 22 octombrie 1993

Astăzi era vorba să ne viziteze Nica; dar nu ne-a vizitat. Circulă diverse zvonuri în legătură cu viitorul ministru al culturii: Ungheanu? Ulici? La Editură, un eveniment neașteptat: Aurel Turcuș a renunțat să se mai angajeze, așa cum spera Iovescu. Acesta din urmă, aflând (Aurel i-a lăsat un bilet), a fost foarte afectat. Sărmanul! E un perfect stârnitor de certuri, de cârcote, de încordare. Și, în felul acesta, nu poate să-și găsească niciun aliat. Starea lui firească este conflictul. Eu am lucrat, am făcut prezentări, le-am refăcut. A venit și Cheti Stanciu și mi-a istorisit conflictul dintre neisprăvitul de Iovescu și un traducător angajat de directorii de dinainte. Asta nu mai e instituție. E-o mascaradă, o batjocură. De altfel, ca tot ce ne-nconjoară.

*

Dincolo de forfota noastră, toamna își urmează cursul. Cad frunze, vântul cutreieră orașul, răsfăță și el, cu degete fili-

⁹⁰ *Psalmul 40/41, 4. Cf. supra.*

forme, transparente, teancurile de ziare și de cărți de prin piețe. Lume isterizată de prețuri, goană după bani, nimicnicie. Era bine la Clopotiva, era bine la Stroești. În lumea simplă a lucrurilor stabile, în ciclicitatea și – cum citeam cândva – în statornicia lui Dumnezeu. E bine și aici, acasă.

Sâmbătă, 23 octombrie 1993

De ieri, caloriferele s-au încălzit nițel. Acum, că am închis complet terasa, avem de gând s-o amenajăm ca pe-o adevărată încăpere. Ceea ce am și făcut, în bună parte. E reconfortant așa, să ai un loc unde să te simți la adăpost de zgomotele sterpe ale lumii, unde să fii doar tu, cu cei apropiați ție, doar tu, ai tăi și Dumnezeu.

Duminică, 24 octombrie

Mi-am dat seama, într-o doară, acum câteva zile: gelozia e specifică celor ce iubesc trupul, nu sufletul. E un simptom definitoriu pentru capacitatea (sau incapacitatea) metafizică a insului.

Luni, 25 octombrie 1993

La slujbă, nimic nou. Iovescu se strecoară din birou în birou, cerșindu-ne bunăvoința. Am fost nevoit să îndur expozeul lui Anghel, care vrea să mai înființeze o editură. Acum lucrez la o corectură, corectura a II-a, la o culegere încălțită de texte, ce mi-a căzut pe cap chiar în mijlocul concediului. Ce pot face? Oricât de filosof ai fi, trebuie să mănânci, cum-necum, de două-trei ori pe zi. Plus celelalte. E drept (și nu uit) *că nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu.*⁹¹ Această hrană m-a îndestulat și astăzi.

⁹¹ Matei 4, 4; Cf. Deuteronomul 8, 3.

Enervant e că am de-a face cu editori și scriitori naivi, căroro le lipsesc noțiunile meseriei. Așa e la noi: o luăm mereu de la zero. Păgubosul de director (care nu știe nimic și nu-i în stare să facă nimic) m-a rugat să vorbesc eu cu Ambasada Franței, care ne finanțează o carte. O traducere în trei volume, afacere confuză, lăsată așa de directorii de dinainte. Am telefonat de două ori la Ambasadă, am cerut și primit, prin fax, contractul, am tăifășuit la telefon cu unul dintre traducători. M-a enervat corvoada asta. Nu e treaba mea. Jalnic e că mereu sunt la noi șefi ratați, mai exact spus, impotenți. Acesta este, într-adevăr, termenul ce se potrivește situației: impotență. Încercare căznică de a face ce trebuie și incapacitatea de a face. Văzându-l pe Lovescu, cum umblă, de vreo 3-4 zile, cu scrisoarea lui Onete (traducătorul) în mână, îmi vine în minte o scenă contemplată în copilărie: un bou voia (și nu putea) să fută o vacă.

*

Trăim într-o lume depravată. *Atunci când se ridică sus oamenii de nimic, nelegiuirii mișună pretutindeni.*⁹²

Miercuri, 27 octombrie 1993

Astăzi, volumul meu de versuri *Cronică* a intrat în tehnoredactare. Tot azi am luat pentru Oli (ca s-o traducă) o carte din seria „Inițieri”: *La folie*. De mult mă ruga Lovescu. Vremea, senină încă, s-a răcit. Sper ca volumul de versuri să apară cât mai curând. *Affermis l'ouvrage de nos mains. Oui, affermis l'ouvrage de nos mains!*⁹³

⁹² *Psalmul 11/12, 8.*

⁹³ *Psalmul 89/90, 19/17. V. supra.*

Joi, 28 octombrie 1993

O toamnă frumoasă, al cărei farmec, iată, îl percep. Aseară, telefon de la mama: părinții ne trimit un pachet, cu must, printre altele. Lectură, odihnă, acum corectez. O stare de spirit crepusculară, simțământul (motivată) al culpabilității. M-a vizitat Doncea. Am vorbit cu el despre eventualitatea de a mă transfera la o editură creștină. Mi-e lehamite de cloaca laică a instituției noastre: haos, intrigă, demență. Director paranoic: asta spune totul. Spune totul, în genere. E un fapt elocvent pentru ansamblul lumii în care trăim. Editura mi se pare a fi modelul perfect. În ea se văd, clar, dacă știi să privești, liniile de intenție și de forță, procesele obiective și subiective, generate, pentru întregul sistem, de *Abaddon* reformatorul/nimicitorul.

Vineri, 29 octombrie 1993

Acum mă zbat să descâlcesc o colaborare stufoasă, inițiată de Marineasa și învălmășită, în plus, de brutalitatea și dobitocia lui Iovescu. Acesta din urmă a fost foarte ocupat azi să-l plimbe prin cârciumioarele urbei pe domnul consilier Nica. Se aude că „Orizont” a sucombat. Deși, ieri, Mircea Mihăieș îmi zicea că sunt nădejdi să reapară... Am văzut într-o vitrină „Meridianul Timișoara” (știam că s-a editat, de la Robert Șerban). Nu mă mai interesează. Suplimentul literar-cultural al „Renașterii”, „Paralela 45”, nu se mai tipărește. Nici asta nu mă interesează. Pe măsură ce trece timpul, timida euforie a vacanței se stinge și mă invadează, lent, necruțător, melancolia atât de familiară mie.

Sâmbătă, 30 octombrie 1993

Azi e ziua mamei. Am felicitat-o aseară.

*

Orașul e mizerabil și dezolant. Plin de anormali, nu-mi dau seama de unde au apărut. Majoritatea, imensa majoritate a locuitorilor, sunt inși normali și cumpăniți. Nenorocirea e că demența e ostentativă, gălăgioasă, masată în Centru. Ca urmare, zece asemenea ipochimeni atrag mai tare atenția decât restul de 300.000. Așa se face că atmosfera are ceva insalubru, trist, nesănătos. Schimbători de bani, cerșetori, vagabonzi, tot felul de țicniți și de arierăți, umblând după ziare (s-au scumpit și ele), proxeneți, prostituate, bețivi.

Stau la masă și scriu încă o pagină la acest jurnal, mă confesez acestui ascultător mut, acestui caiet ce-mi absoarbe și-mi păstrează gândurile. Nu am, nu mai am ambiții (nici n-am prea avut), nu mă preocupă opiniile altora, nu doresc glorie și fală, vreau să fiu lăsat în pace. I-am spus lui Doncea să se intereseze dacă vreuna dintre editurile creștine n-are nevoie de un redactor. Redactor, atât. El îmi vorbea de un eventual curs la Institutul Biblic, mi-a mai zis altă dată de conducerea unei reviste. Nu. Nu mai vreau să conduc nici măcar un singur om. „Slujitor doar”, mi-a răspuns el, cu un fel de bucurie aprobatoare. Exact așa. Pentru a-mi câștiga pâinea. Îmi reduc și îmi simplific relațiile cu ceilalți. Într-o noapte, m-am gândit că și inerția raporturilor cu frate-meu (faptic, foarte reduse, dar persistând ca o dâră mnemonică) trebuie anulată. Ce sens are? Imediat după prânz, m-a sunat Viorel Marineasa. Între altele, mi-a spus că tipărește cartea lui C. Baboș și vrea să mă treacă redactor (cum am și fost). E necesar, deci, să-mi găsesc un pseudonim. Voi căuta, ca și pentru Teofil Luca, tot o sugestie biblică.

Duminică, 31 octombrie 1993

Resimt, cu sfâșietoare tristețe, trecerea timpului. Tot ce fac mi se pare inutil, derizoriu: scrisul, lectura, viața însăși. Îmi

amintesc minunatele vacanțe la Predeal, cu Andrei micuț, zăpada, munții, prânzurile în restaurantele curate, lângă fereastra prin care se vedeau brazii înzăpeziți. Au dispărut toate. Caut remedii pentru această disperare continuă, mută, și nu găsesc. Paliative doar, mici înșelăciuni, blajine superșerii, pe care, din când în când, o luciditate afectivă profundă, necruțătoare, le nimicește. Nu-mi place viața. Nu-mi plac oamenii. Nu urăsc pe nimeni, nu mi-e milă de nimeni. Am iubit (și iubesc încă) trei-patru inși, pe Andrei, poate, în primul rând, dar dragostea însăși se deteriorează, se năruie, lăsând în urmă-i un fel de ciudă amară, de regret, de neputincioasă revoltă. Și acum? Sunt prins, sunt crucificat în durere și angoasă. Mai uit, mă mai îndepărtez de mine însumi, dar revin pe neașteptate și-mi privesc ființa. De ce? Până când? Cum? Altădată, mă uitam, în oglindă, la propriu-mi chip, înregistrându-i treptata degradare. De o vreme, de multă vreme, nici această curiozitate n-o mai am. Sunt singur, singur, chiar fără mine însumi.

*

Am remarcat un fapt ciudat. Așa cum, mai demult, selecția știrilor era mutilant de benignă, acum e de-a dreptul sadică și ghilotinantă: numai războaie (mai îndepărtate sau mai apropiate), atentate, crime, incendii. Nu ni se spune decât ce se întâmplă rău, la noi și pe mapamond. Or, nu pot crede că Dumnezeu și-a întors cu totul fața de la lumea aceasta. Selecția e fie compensatoare (inconștient) față de idilismul anterior, fie deliberat dirijată către ce e malefic. Cu ce scop? Spre-a ne menține și a ne spori coșmarul. Asta intenționează, oare, sursele de informare? Din partea mea, n-au decât. Locul meu e în afara acestui halou hidos, undeva într-un punct spiritual, din care încerc nu neapărat să interpretez (căci diagnosticul conceptual

mi l-am formulat), ci să contemp lu. Vai mie! Am fost lovit – și pe bună dreptate. Nu pot ieși din chingile suferinței. Îi mulțumesc lui Yah Elohim pentru tot. Chiar și pentru suferința care mă mistuie. Oare nu cumva în primul rând pentru ea? Căci astfel i-am înțeles măreția și îndurarea și mi-am putut simți pe deplin vidul. Și-am putut trăi, alături de terorele spaimei, vehemența nădejzii și mulțumirea adâncă față de Cel ce rănește și vindecă.

Luni, 1 noiembrie 1993

N-am putut dormi. Stând cu ochii închiși, am avut viziunea unei fațade de palat sau de biserică gotică, preschimbată într-un munte, de pe culmea căruia mi s-a deschis, în negru, maro și verde (toamnă târzie, primăvară), perspectiva ondulată, păduroasă, a imensității. Sentimentul copleșitor al Infinitului, voluptatea cumplit de dureroasă de a te confrunta cu măreția lui, sfâșierea lăuntrică, sublimul. M-am ridicat și am trecut la masa de lucru. Spre a redacta (lucrez și acasă), spre a-mi câștiga pâinea, salamul și ciorba de cartofi.

Marți, 2 noiembrie 1993

Înainte somnului (un fel de somnolență de 5-10 minute), viziunea unui car cu boi, privit din spate, în lungul nesfârșit al drumului, într-un crepuscul târziu. Undeva, poate, pe la „drumul târgului”, la Stroiești. O, amintirea! O, memoria afectivă! O, sufletul, cu indescifrabilele-i simboluri!

Miercuri, 3 noiembrie 1993

Din păcate, apar alte surse de neliniște: începând cu 1 noiembrie, Ianoș, soțul Danei, e șomer. Și, din cauza caracterului său dificil, e greu să-i găsești un loc de muncă undeva. Toată

lumea se plânge de bani și de prețuri. Și de nesiguranța zilei de mâine. Eu mă gândesc la cuvintele lui Iisus, referitoare la aceste îngrijorări, cuvinte menite să le alunge; anume, omul nu trebuie să se întrebe mereu ce va mânca, ce va bea, cu ce se va îmbrăca. Acestea vin, ca de la sine, dacă el, omul, caută și cultivă gândul Împărăției lui Dumnezeu și al dreptății Sale.⁹⁴ Or, la noi (și nu numai la noi), de ani și ani, s-a procedat invers: s-a vorbit mereu de supremația economicului – și exact izbânzi economice nu am avut. Sau, dacă au fost, au fost sterile și idioate, chiar antiumane. Iar acum, după marea revoluție capitalistă din decembrie, toți aleargă bezmetici după bani, animalizați, jalnici idolatri, într-un peisaj de-a dreptul infernal.

Joi, 4 noiembrie 1993

Mă gândeam azi, în timp ce mergeam spre Editură, la modul bizar în care cei din preajmă (chiar cei înrudiți, uneori) îl privesc pe scriitor – pe mine, de pildă. De o vreme (de câteva luni), o seamă de persoane îmi tot spun că aș face bine să mă duc în învățământ: fiindcă eu știu multe, vorbesc clar și frumos etc. etc. De ce nu mă duc la Universitate? De ce nu iau un curs la cutare facultate? ș.a.m.d. E drept, mi se propune asta ca o alternativă la meseria de editor, nu la îndeletnicirea scriitoricească, dar, în spatele sugestiilor, se ascund, în fond, deruta față de profesiunea (și vocația) artistică și prețuirea pentru statutul social (și lucrativ) al celei de dascăl. Când a fost numit Iovescu director, Smaranda i-a spus lui Oli că ar fi bine să merg la Universitate. După lansarea de la librărie, Dana i-a comunicat, tot lui Oli, că aș fi un excelent profesor. Adriana a vorbit cu

⁹⁴ Cf. *Matei* 6, 25-34.

Părintele Eugen Jurcă și au ajuns la concluzia că, la anul, unul din cei doi profesori (nou-angajați) la Teologie trebuie să fiu eu; alaltăieri, Radu Păiușan îmi zicea și el că, dacă nu plecăm de la Universitate, acum aș fi profesor (nuanțându-și afirmația cu adaosul: „E drept, pentru un scriitor, editura...”). Ba chiar mama, când am fost acolo, citând cuvintele deșteptului de frate-meu, mă sfătuia să predau și eu pe la Universitate. „Mai bine scriu o carte decât să încep acum, la 50 de ani, întocmirea unui curs”, i-am zis. „Ai scris destule cărți”, mi-a replicat ea, arătând, spontan, poate fără să vrea și să creadă în asta, cât preț pune pe scrierea cărților. Așadar, scriitorul are, simultan, un prestigiu social și prea mare, și prea mic, în ochii celor mai mulți. Nu-i înțeles, e adulat, invidiat, venerat câteodată, dar și disprețuit. Altele sunt meseriile clare, limpezi, de vază: medic, profesor, inginer. Sau funcțiile: director, șef undeva. Dar scriitor? E prea mult și, totodată, prea puțin. E greu de evaluat. E-o meserie evanescentă. Mulți uită, mulți nici nu știu că, la un scriitor, la un artist, pe primul loc e vocația; abia apoi, profesiunea. De aceea, am convingerea că scriitorul trebuie să stea între cei din breasla sa, pentru a nu fi jignit. Altfel, e singur. Va fi izolat, interpretat greșit, privit cu uimire și suspiciune. El aparține unei elite stranie, pe care nici intelectualii n-o acceptă întotdeauna. Nu-i vorba de trufie aici. Eu știu că: *fiecare are darul său de har, unul într-un fel, altul în altul; și că: sunt mai multe daruri, dar un singur Duh.*⁹⁵ Deci, pentru mine, toți au dreptul la aceeași mândrie și la aceeași smerenie (toți cei credincioși și cinstiți). Dar iată că scriitorul e solitar. Nu putem fi decât ceea ce suntem. *Je ressens parfois le désir de rester, une heure seulement, auprès d'un foyer parfaite-*

⁹⁵ 1 Corinteni 7, 7; 1 Corinteni 12, 4.

*ment amnésique; le désir d'oublier. Mais la mémoire (affective) c'est, peut-être, également, mon calvaire et ma chance, mon espace de travail. Plongé dans la mémoire inconsciente, et les regards fixés sur l'avenir – voilà mon être dans l'immensité et dans l'incompréhensible.*⁹⁶

Duminică, 7 noiembrie 1993

De o zi-două, observ, în sufletul meu, o stranie schimbare. O înclinare spre concret, spre existența trăită, o reevaluare a lumii. Mă îmboldește, dureros de puternic, dorința de a scrie, de pildă, basme (dorință pe care am mai cunoscut-o, ce-i drept, dar mai degrabă ca nostalgie, ca regret), de a mă apleca, liric, asupra concretitudinii din jur. Apoi, un fel de abandon, de renunțare, o plonjare aproape voluntară în flux, în durată. Nimic nu mai trebuie, nimic nu mai e impus cu ardoare, las inițiativa celor ce mă înconjoară. Mă înconjoară, dar nu mă determină. Metafizicul există, dar e undeva, destul de departe, la locul lui.

Marți, 9 noiembrie 1993

Iovescu e la București, să-l pupe în cur pe ministru (dacă se va găsi timp și pentru el). M-am întâlnit cu Onete, care mi-a adus vreo 16 pagini și a început să vorbească despre bani. Iată urmările modului în care a fost condusă Editura și în care s-au selectat colaboratorii. Alerg eu după el, îl aștept ca pe cine știe ce mare autor. Numai Popovici și Marineasa sunt de vină pentru acest

⁹⁶ *Resimt uneori dorința de a rămâne, o oră doar, lângă un cămin, complet amnezic; dorința de a uita. Dar memoria (afectivă) este, deopotrivă, poate, calvarul meu și șansa mea, spațiul meu de lucru. Cufundat în memoria inconștientă și cu privirile fixate în viitor – iată ființa mea în imensitate și în necuprinderea minții (trad. n.).*

nou stil de lucru. Am telefonat la Scrisul Românesc, am vorbit cu doamna Margareta Popescu și am aflat că manuscrisul meu e posibil să se fi pierdut, mai ales dacă i l-am trimis lui C. B. (care, zicea doamna, e un ticălos, a plecat de la editură cu tinicheaua de coadă, a mai rătăcit vreo 8 lucrări, a fost dat în judecată, e bănuțit că folosește, în interes personal, textele altora etc. etc.). Mi-e lehamite de asemenea inși și de asemenea relații. Peste tot numai crețini, numai hoți și mincinoși. În plus, delirul publicistic. Câteodată, mi se pare că toți și-au pierdut mințile, că m-am rătăcit pe aleile unui imens balamuc și mă încearcă un fel de oroare obscură, amestecată cu dezgust și cu milă. S-ar putea creiona câteva simptome ale nebuniei (alienării):

– înființarea de edituri (și reviste). Acum 5 minute m-a sunat Aurora. Vrea s-o „consiliez” în privința întemeierii unei edituri;

- intimitatea bestială cu câinii;
- goana chioară după bani;
- deruta politică etc. etc.

Dacă aș fi prozator, aș încerca, poate, un roman al acestor timpuri, foarte potrivite, cred, pentru talentul prozastic.

Miercuri, 10 noiembrie 1993

Prețuri amețitoare, mai ales că salariul încă n-a sosit. Strada are un aspect isteric, dement. Totul e făcut să te exalte în sens negativ, să te irite: costuri mari, țipete, stridențe, amenințări, înjurături, cerșetori zgomotoși, emfatici, cu burta peste cingătoare, întreprinzători hămesiți. O lume câinoasă, turbată.

Seara m-a sunat Profesorul Tohăneanu, rugându-mă să-l ajut la corectura *Eneidei*. Am aflat că e în perioada lui bachică. I-am spus că voi trece mâine-dimineață pe la el.

Joi, 11 noiembrie 1993

La 8 m-am dus la G.I. Tohăneanu. Doamne, ce tristețe! Mi-a ieșit înaintea soția profesorului (e foarte bolnavă), apoi s-a ivit și el, indispus, mahmur. Am luat corectura: peste 400 de pagini. I. Funeriu (și acesta îl auxiliază) a primit 218 pagini. Au urmat neroziile de la serviciu (mă refer la apariția lui Iovescu, care mi-a adus salutări de la Ungheanu și care, știind că îl cunosc bine pe acesta și constatând, probabil, că și acela mă prețuiește, se ține de mine, mă ia de braț, îmi face confidențe, e cordial). Am definitivat, cu Emil Grama, tehnoredactarea la *Cronică*. M-au vizitat A. O. și C. B. (două babe, cam dilii).

Sâmbătă, 13 noiembrie 1993

Am corectat toată după-amiaza *Eneida*. Cartea este, după opinia mea, o strălucită reușită culturală, dar mai puțin artistică. Regret, dar autorul nu pare a avea har poetic. Textul e un morman amorf de „produse” lingvistice, adunate de pretutindeni, mărturisind despre știința traducătorului, despre varietatea, bogăția și expresivitatea limbii române, un cumul, inteligent clădit, de elemente, lipsite, însă, de o existență nouă, proaspătă, de viață. Oricum, va fi o apariție marcantă, o carte importantă, mare chiar. Ieri, în timp ce eu eram la Editură, a sunat, acasă, Profesorul Tohăneanu și a vorbit cu Oli. Era băut, săracul, se lamenta că mă „asuprește”. Eu îl ajut din toată inima. Și el m-a ajutat pe mine. Dar, firește, nu numai din pricina asta îi sar în ajutor, ci fiindcă nu-mi place să refuz și fiindcă e vorba, totuși, de *Eneida*. Epopee pe care, student fiind, am parcurs-o, din doască în doască, în lungi și mirifice ore de seminar, cu exact Profesorul Gheorghe I. Tohăneanu.

Duminică, 14 noiembrie 1993

A nins abundant azi-noapte. E foarte frig. Azi-dimineață (potrivit unei înțelegeri telefonice), m-am dus la Tohăneanu cel „jelalnic”, să definitivăm corectura. Era afumat, desigur. A venit și Funeriu, cu partea lui (o treime); am gustat dintr-un pahar de vin, am lucrat și l-am rugat pe Ionel Funeriu să fie grijuliu cu textul. A luat la el întreg volumul (în geanta mea), să se ghideze, tehnic, după paginile care au fost la mine. Dincolo de cele pe care le notam ieri (știință filologică/neputință artistică), traducerea e un monument impresionant de limbă românească. Și, în acest context, aflu că au fost primiți la Academie tot felul de nechemati, iar Tohăneanu, nu! Mereu i s-a făcut nedreptate. Un om de talia lui să nu fie trimis la niciun lectorat, să nu meargă, niciodată, și niciunde, în străinătate, să fie marginalizat, dat la o parte! În timp ce o sumedenie de nătărăi înfiți (care nici măcar nu știu o limbă de circulație) s-au săturat reprezentând pretutindeni cultura românească. Te simți dezarmat și dezgustat în fața acestor interminabile inechități... Cât despre atmosfera din casa Profesorului, e îngrozitoare. Ea, bolnavă, el, oscilând între perioade înfrigurate de muncă și altele de beție cruntă. Locuința e curată, masa e plină de cărți, dar peste tot domnesc singurătatea și amărăciunea. Ieri, la telefon (și azi), îmi tot spunea că vrea să ne mulțumească (în scris, pe carte), mie și lui Funeriu, că l-am sprijinit. Am refuzat, desigur... Acum, stau la masa din sufragerie (masa mea de lucru) și văd trecând tramvaiul în lungul bulevardului înzăpezit. Crepuscul. Am scris o poezie ieri (sau alaltăieri?). O poezie ce-a răsărit dintr-un vechi răsad al sufletului, dintr-o trăire neîmplinită, negativă, ce pare a se răzbuna, acum, pentru existența strict iluzorie ce i-a fost hărăzită atunci. Impulsul, dorința, reprimată aici, în inima mea, s-au mutat,

subtil, în inima instanței reprimatoare (nevinovată, de fapt), în celălalt, preschimbându-se, pare-se, din câte m-a lăsat să înțeleg, în regret și durere. Astfel continuă comunicarea. Fiindcă fantomele sufletului nu pier, ele bântuie, ele ne bântuie, trezindu-se, trezindu-ne, când nici nu ne-așteptăm, din ațipire.

Luni, 15 noiembrie 1993

Două vești bune azi: *Cronică* e la tipar, încă de vineri. Pe la ora 14, am aflat (vorbind la telefon cu domnișoara Carolina și cu doamna Mia de la Helicon) că a și început culegerea. Emil Grama mi-a arătat o foarte frumoasă copertă (două, de fapt, din care am ales-o pe cea mai romantică). A doua veste: doamna Margareta Popescu (pe care am sunat-o azi, nu vineri, cum ne înțelesesem) a găsit volumul de povestiri. Mi-a spus că a început să-l citească. Îi place și va încerca să-l propună spre publicare. La prânz, am venit acasă sub un soare de iarnă. E destul de rece, e zăpadă, dar, iată, nu suntem lipsiți de căldura nădejzii.

Miercuri, 17 noiembrie 1993

Nu scăpăm nicicum de mizeria morală și materială. De ani de zile, la TV, la Radio, în ziare, se vorbește, întruna, fie de termoficare, fie de mâncare, fie de amândouă. Rătăcim, undeva, în zona tenebroasă și sordidă a supraviețuirii. Fiindcă nu știm ce este important (sau, dacă știm, nu făptuim), fiindcă alergăm, nesătui, după lucruri de nimic. Nimic căutăm, nimic avem.

Joi, 18 noiembrie 1993

Rodica Opreanu m-a invitat (eventual, cu o contribuție) la aniversarea zilei de naștere a lui Dumbrăveanu (în 29 noiembrie). N-am refuzat-o ferm pe doamna Opreanu, dar nu voi merge

acolo. Comportamentul recent al acestui strigoi, deși, ca să fiu sincer, nu m-a surprins, m-a mâhnit totuși. Eu i-am sărit cândva în ajutor. Iar el, acum, când era firesc doar să mă avertizeze de ce urmează să se întâmple la Editură – instalarea lui Iovescu – a tăcut. Nu era cazul să mă menajeze, dacă asta îi va fi fost intenția. Eu am conștientizat de mult că ruina instituției este un fenomen obiectiv, previzibil, că e un model ce evocă degringolada întregului. Dar mi se pare firesc să-mi fi spus cine e agentul distrugerii. N-a făcut-o. Nu știe, oare, ce înseamnă cavalerismul, loialitatea? La mulți ani, Dumbrăveanu, oriunde te-ai afla!

Vineri, 19 noiembrie 1993

Aseară, la ședința de bloc, unde am izbutit, cu tact, să calmez nerozia vecinului canofil, s-a hotărât să se fixeze un program pentru cotarle, care vor fi scoase, la aerisire și preumblare, doar cu lesă. Eu am introdus în procesul verbal acest amendament. Oancea a procedat sever, din câte am înțeles. I-a pus pe posesorii de câini (pe servitorii câinilor, mai corect spus) să ceară consimțământul vecinilor, să-și pună actele în regulă și le-a dat și o penalizare de 15.000 de lei. I-a mai trezit la realitate. Regret că am ajuns aici, dar n-am avut încotro. Poate le este greu, poate le este imposibil să priceapă. Dar, metaforic, arhetipal, arheic vorbind, eu sunt lup, nu javră de câine...

De m-aș putea dezvăra de amărăciunea ce mă mistuie, ce bine ar fi! Dar ea se-ncuibază în mine tot mai adânc și mă devoră. Nu mă mai preocupă nici oameni, nici lucruri. Lectura însăși nu-mi mai e atât de dragă. Aș vrea, aș dori din tot sufletul, să scriu, să recapăt inocența imaginativă de altădată, să umplu iar pagini după pagini cu povești, în decorul fantastic și fascinant al Predealului. Dar nu se poate. Chiar de m-aș duce acolo (lucru de

neconceput), sunt sigur că n-aș scrie niciun rând. Andrei a crescut, eu am trecut prin pârjolul bolii lui Oli, lumea s-a schimbat. Nimic, nimic. Doar ninsoarea de-afară, viitorul tulbure și amintirea înfrumusețată prin ea însăși, dintru ea însăși, la nesfârșit.

Duminică, 21 noiembrie 1993

M-am trezit cu o durere enervantă de cap, posac, măcinat și de un sentiment profund al inutilității, al nimicniciei. Evident, în fața lui Oli, disimulez. Ea mă vede, mereu, destins și zâmbitor. Și în fața celorlalți sunt calm, senin, abordabil. Destul de amuzant, nu?... E frig, și afară, și în casă. Am încercat să citesc câte ceva, dar textul nu mă absoarbe, atenția mi-e prinsă undeva, în vid, undeva în afara mea și a celor ce mă-nconjoară. Treptat, melancolia mi s-a substituit, pur și simplu, mi-a luat locul. Boala lui Oli mi-a revelat, brusc și cu cruzime, absența perspectivei, m-a smuls din orice iluzie. Plus mizeria generalizată din jur, haosul, meschinăria, absența oricărui impuls spre noblețe comportamentală și de caracter. Pentru cine scriu? De ce mai scriu? Până și mama mi-a zis astă-toamnă că am scris destule cărți, că ar fi bine să fiu profesor. Și mi-a comunicat discuția ei cu tata, reproșul tatei că n-a acceptat să ne facă (pe mine și pe frate-meu) învățători, să fim alături de ei. E înduioșător, poate, e de-nțeleș, dar e descurajant și trist! Iar dincoace, agitația anxioasă a lui Oli, pasiunea ei pentru politică, frământarea aceasta care, probabil, o fi avut, cât de cât, un rol în declanșarea bolii. Îmi amintesc: suferea, cu 3-4 ani în urmă, văzând că eu îmi păstrez cumpătul, că lansez mici ironii, că nu vreau să fac revistă, să mă sui pe la tribune, să alerg, să particip la nu știu ce... Suferea că nu vreau să mă fac de râs. Și acum, o aud repetând exact ce bombăneam eu

atunci. Trăiesc într-o lume absurdă, adesea idioată (mă refer, de pildă, la ce se întâmplă cu Editura, la Dumbrăveanu, la revistele literare). Un om de gust și de talent e, pur și simplu, obligat de vacarmul lichelelor să stea deoparte. Iar cei de bună credință și entuziaști (fără doza necesară de scepticism și de înțelepciune), precum Oli, aceștia suferă și-i fac și pe alții să sufere. Dar și suferința are rostul ei. Și singurătatea. Și disperarea. Și disprețul. Și mila. Mila e un dispreț blând și iertător, un dezgust fratern, care mă zguduie și-acum, în dimineața rece și mohorâtă a iernii acesteia neiertătoare.

Transcriu acum, spre seară, un verset din *Ieremia* 45, 3, verset pe care l-am recitat după-amiază: *Vai de mine! Căci Domnul a adus întristare peste durerea mea; îmi sleiesc puterile suspinând și nu găsesc odihnă!* M-am recunoscut în acest text serafic, mi-am recunoscut istoria de câțiva ani și drama. Dar eu am o nădejde: știu că, dacă vrea asta, Cel Veșnic îmi va schimba durerea-n bucurie. *Cel ce a semănat plângând, va culege roadele cu veselie.*⁹⁷

Luni, 22 noiembrie 1993

M-am trezit, iar și iar, obosit și deprimat. Îmi vine greu să mă suport. Mă irită chiar că par a-mi plânge de milă. Îmbătrânim, desigur, preschimbările vremii și ale vremurilor ne tulbură din ce în ce mai mult. A trecut și Tohăneanu pe la Editură. Slab, pipernicit. Nu mai bea. În birouri e rece, murdar, ne strecurăm printre hârțoage, mobile și calabălăcuri. Îmbătrânim încet, ca și când ne-am îndepărta, pas cu pas, de noi înșine, undeva, pe linia turbure a orizontului. Ca niște ținte alergând, în poligonul de tragere...

⁹⁷ *Psalmul* 125/126, 5-6. V. *supra*.

Marți, 23 noiembrie 1993

Din toată alergătura, m-am ales cu senzația că a trecut o săptămână de azi-dimineață până acum. Și, lucrul cel mai important, doamna Florica Guiu, de la Poligrafie, mi-a promis că va tipări în curând *Cronică*.

Se anunță, așa vorbește lumea, o iarnă teribilă: ninsori, geruri. Aud că au început și grevele, mitingurile, tot felul de proteste și scandaluri. Orașe întregi n-au căldură, n-au apă (nici caldă, nici rece). Iată unde ne-a adus marea revoluție capitalistă din decembrie. Dar lui Iovescu îi merge bine. I-a crescut burta ca o bășică. E o sinteză foarte expresivă între șobolan, căpușă și păduche. Numai când îl văd mi se face greață. De el și de stirpea mizerabilă căreia îi aparține.

Vineri, 26 – Sâmbătă, 27 noiembrie 1993

A fost frumos joi-seara la Casa Corpului Didactic, pe strada Doja, unde funcționau, pe vremuri, câteva săli arhaice (calde, intime), de curs și de seminar, ale Facultății de Filologie. A vorbit despre *Psalmi în versuri*, în genere, Părintele Teodor Damșa. Am vorbit și eu, au mai vorbit și alții (Profesorul Eugen Tănase, doamna Profesoară Sanda Vărăreanu). Actrița Eugenia Crețoiu a recitat doi psalmi... Ieri, la ora 11, sărbătorire la Filiala Uniunii, în Sala mare de la Orizont – Eugen Todoran (75 de ani), P.E. Banciu (50). Exact cu ocazia asta, Iovescu s-a găsit să mute îndărăt (de la Orizont la Editură) o monstruoasă casă de bani. Cu un cărucior metalic, adus de la Magazinul Bega. Gest demențial, grotesc. Scârțâituri, pocnete, scrâșnete, șuietul metalului pe gresia coridorului... Au urmat discursuri, băutură, gustări. A fost lume multă. Eu am mai stat de vorbă cu prietenii Ion Arieșanu și Șerban Foarță, cu alții încă (cu Oancea, primarul, spre exemplu)

și am făcut imprudența să beau două pahărele de vodcă. Zic imprudență, fiindcă nu m-am simțit bine toată după-amiaza și toată noaptea. Și acum, în zori, sunt posomorât. Totul mă deprimă: frigul, chipul tras și îmbătrânit al oamenilor, haosul ce mă înconjoară. Privesc geamurile terasei, cu florile lor de gheață. E senin, e ger. O aud pe Oli trebăluind în bucătărie. Totul e fără înțeles, fără direcție. O goană spiralată spre nimic, figură tragică a deșertăciunii.

*

Se desfășoară la Universitate o suită de conferințe și comunicări, organizate de Astra. Una dintre multele bizarerii ale acestui eveniment academic postrevoluționar este alăturarea insolită a unor personaje incompatibile. De pildă: Al. Paleologu – Nicolae Danciu Petniceanu. De fapt, Paleologu a fost, și azi, la expoziția bucovinenilor, în Piața Unirii, însoțit de Marino, Todoran etc. și însoțindu-l pe Mitropolitul Corneanu (cu care, spre sfârșit, am schimbat și eu câteva cuvinte). Și-au făcut apariția Dumbrăveanu și Rachieru, joviali, calzi, comunicativi. Dumbrăveanu m-a pupat și mi-a spus că Tomozei are nevoie de *Psalmi în versuri*. I-am promis că îi voi da un exemplar și, pe urmă, Oli și cu mine am plecat în altă parte a sălii. Erau și Mia Străin (cu doamna Mezincescu), și Radu, și familia Flondor; Sanda ne-a fotografiat. Mia a plecat apoi la aeroport, să-l aducă pe Emil Constantinescu. Acesta și alți câțiva vor avea o masă rotundă (duminică) la Universitate, la ora 17. Poate că-l coop-tează și pe Nicu Danciu Petniceanu... Vai de capul nostru! Oricum am face, orice-am face, nu scăpăm de hilar, de caricatural, de jalnic. Uite, de-asta refuz eu sistematic să particip la asemenea „acțiuni”. De aceea l-am refuzat și acum pe bietul Radu, care mă (ne) invita la simpozion, la masa rotundă, unde

vrem. E prea mare ceața, sunt greu de înghițit demagogia politică, înverșunarea și diletantismul. Ca într-o farsă ce se poate schimba oricând în batjocură, în sarcasm sau în dramă.

Luni, 29 noiembrie 1993

Am fost în zori la Centrala termică. Picură o conductă de la calorifer, căci vecinul, domnul Cazan, s-a apucat într-o seară să lovească țevile cu ciocanul pentru a le desfunda; de acolo cred că se trage avaria. „Ce oameni tâmpiți!” a exclamat azi domnișoara Carolina, când i-am povestit la ce metodă a recurs domnul inginer Cazan (probabil beat). Apoi, m-a pisălogit îndelung Iovescu, apropo de noul ministru (Marin Sorescu) și de Ungheanu. Știe că-i cunosc pe amândoi și speră, îmi închipui, să pun o vorbă bună pentru el. N-o să pun. Nici rea, nici bună. Nu i-am dus lui Dumbrăveanu cartea pentru Tomozei (cum nu particip nici la aniversarea lui). Nu mai vreau să avem de a face în niciun fel. E mult mai simplu și mai decent așa. I-am dat lui Mircea Mihăieș patru psalmi. Vor apărea înainte de Crăciun. Ca și *Cronică*.

Joi, 2 – Vineri, 3 decembrie 1993

În oraș și în țară continuă să bată același vânt al nebuniei și al disperării. La București, a fost asasinat Ioan Luchian Mihalea. În Timișoara, a murit Ioan Monoran. Dumnezeu să-i odihnească! Am aflat că Almăjan l-a numit pe Dumbrăveanu (dușmanul lui de-o viață), l-a numit, deci, în „Renașterea bănățeană”, un „aristocrat al spiritului”. Doamne, ai milă de noi! Nu ne lua mințile! Singura nădejde e numai în Tine!

Sâmbătă, 4 – Duminică, 5 decembrie 1993

Ieri, plimbare în oraș, vizită la atelierul familiei Vreme, unde am cumpărat două tablouri (30.000). Unul pentru Viorel, altul pentru Luca.

Program slab, chiar stupid, la TV. Filmele sunt atât de idioate, încât simt că îmi pierd mințile privindu-le. Prefer să citesc. Astăzi, am redactat vreo 10 pagini, am vorbit la telefon cu mama și cu tata. Ieri, spre seară, ne-a sunat Dinu. M-a rugat, discret, nesigur, să-i spun, eventual, câteva cuvinte lui Dinuț, fiu-său, când se însoară. În preajma Crăciunului. Se temea că n-o voi face și avea dreptate. Era cât pe-acți să nu-i dau nici măcar un telefon, în ciuda rugămintelor insistente ale lui Oli să-i trimitem bani sau un cadou. Dar eu sunt decis să limitez la maximum (sau la minimum – există situații în care antonimele absolute devin sinonime) această relație. În cariera mea de editor (până acum), n-am avut colaborare mai extravagantă (chinuitoare) decât aceea cu Dinu, frate-meu, și cu prietenul lui, Babeș. Atunci, fiind noi la București, în vizită la familia lui, Oli i-a sugerat, făcând pe interesanta, să dea o carte la Facla, iar eu le-am suportat apoi mârălăniile... Dar nu despre asta (sau nu numai despre asta) e vorba, ci despre multe (foarte multe) altele...

Luni, 6 decembrie 1993

Emil Grama mi-a adus, pe la ora 9, calcul (corectura a III-a) de la *Cronică*. A citit-o și Ion Anghel, redactorul de carte, editor adevărat, de elită, care a fost entuziasmat. „E poezie mare”, zicea mereu. A avut o singură rezervă: cuvântul „comunistă”, ce i se pare o prea brutală inserție în real (ținând cont de mesajul metafizic al volumului). Pe la 11 și-a făcut apariția, agitându-se și zbătându-se, steril, Iovescu. Era furios pe Drăgan, pe Lulu, pe

Grama etc. Era furios că nu s-a gândit nimeni să vândă cărți azi, de Sfântul Nicolae. Cărțile sunt la Tipografie, nu la sediu. În cele din urmă, după ce și-a consumat decompensarea, a poposit la mine în birou, expunându-mi țesătura intrigilor curente, la nivel mediu și la nivel înalt, intrigi, în bună măsură, niște plăsmuiri, desigur. Dar pot fi și unele adevăruri în construcțiile lui paranoice. De pildă, că inspectorul pentru cultură s-a dus plângând la prefect să-i prelungească mandatul și că acela a refuzat. Sau că Tomuș s-a încurcat cu secretara și, aflând nevastă-sa, i-a tras un scandal de pomină la Minister. Că și Tomuș, și Albulescu vor fi schimbați, măsură preconizată de Maior și însușită de Sorescu etc. etc. Numai idioțenii. Nu e nicio mirare că asemenea șefi au pus la Editură un astfel de director. *Tel maître, tel valet.*

Marți, 7 decembrie 1993

Turbulență, discuții, am aflat că, din cele 10 edituri de stat, numai 4 primesc salariul. Adriana ne-a povestit, mie și lui Ion Anghel, cum a murit bietul Ion Monoran, cum au decurs priveghiul și înmormântarea lui, Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească! Vineri, în Sala mare de la Orizont, i se va face o pomenire, la ora 10.

Miercuri, 8 decembrie 1993

Suport greu iarna, cu toate rigorile ei naturale, care, în mod fatal, radicalizează balamucul social. În toată țara, numai mitinguri, greve, zbierete, revendicări, promisiuni, matrapazlâcuri, dușmăniile politice, discuții șoptite pe la colțuri (cum șușoteau azi, la Muzeu, Iovescu și Nicoară), activiști înverșunați, încrâncenați, de-o parte și de alta. Nu e nimic mai greu decât să fii inde-

pendent, decât să fii liber. Or, eu tocmai asta am vrut mereu și vreau și acum: să-mi pot exercita nestingherit darul pe care Dumnezeu mi l-a îngăduit, *după buna socotință a voii Sale*.⁹⁸

Joi, 9 decembrie 1993

Începe o nouă zi. Încerc să o umplu cu ceva, cu un sens oarecare, cu nepăsare, cu o dinamică indiferentă, cu amnezie. Nădejdea e o floare plâpândă, ce răsare mereu, exact dincolo de linia orizontului, dincolo de linia pe care tocmai ai atins-o. Nădejdea, credința și iubirea – valorile spre care tind, pentru a-mi umple viața.

Vineri, 10 decembrie 1993

La ora 10, s-a făcut la sediul Filialei o pomenire pentru Ion Monoran. Au vorbit Mihăieș, Cornel, Foarță, Alexiu, un ins de la organizațiile revoluționare. Înaintea acestuia am rostit și eu câteva cuvinte. M-am referit la prezența în sală a mamei celui defunct și am repetat, parafrazând, cuvintele adresate de Iisus, de pe cruce, maicii Sale: *Femeie, iată fiul tău!*⁹⁹ I-am cerut doamnei Monoran să-mi îngăduie a zice: „Femeie, iată fiii tăi!” A urmat o scurtă pomană cu vin și covrigei sărați. Lume puțină. Chiar în timp ce vorbea acel ins revoluționar, a apărut o echipă de la ICRAL, care voia să ne scoată pe toți din clădire și s-o dea nu știu cui. S-a filmat și s-a consemnat totul, inclusiv această vizită de ordin administrativ, funcționăresc, aproape suprarealist.

⁹⁸ *Efeseni* 1, 5.

⁹⁹ *Ioan* 19, 26-27.

Sâmbătă, 11 decembrie 1993

Spre surprinderea mea, în ziarele locale de azi nu se scrie nimic despre pomenirea de ieri a lui Ion Monoran. „Renașterea” vorbește însă de incidentul petrecut între consulul și ambasadorul italian, pe de o parte, și Mircea Mihăieș, pe de alta. Cei doi oficiali veniseră exact atunci, la parastas, traversând trista și cernita ceremonie, ca să vadă spațiile pe care urmează să le ia în posesie. Încurcate vremuri...

A apărut Cheti, cu 45 de pagini traduse. Fusesse la una dintre sărbătoririle Nichita Stănescu și era nervoasă că acolo s-a ivit, înfoiat ca un curcan, Anghel Dumbrăveanu. Ia te uită! De ce, mă rog, i-a sărit țandăra lui Cheti? Dumbrăveanu e scriitor, e un om liber, poate să meargă unde dorește. L-a cunoscut foarte bine pe Nichita Stănescu, au fost apropiați. Cine e Cheti să permită sau să interzică mișcarea liberă a informației și a persoanelor într-o țară democratică?... Cheti e, în cel mai bun caz, o scriitoare naivă. Se miră și ea ce-a găsit-o... Mai bine tac. Eu am sfătuit-o să facă cerere de primire în Uniune... Banciu m-a rugat și pe mine, ieri, să țin o comunicare la acel eveniment, dar n-am consimțit. Lucrurile sunt atât de confuze și ascund, în pliurile lor, atâtea interese nonculturale, încât riști să fii contrariat sau chiar jignit în orice moment. E mai bine să îți vezi de singurătatea ta și s-o menții cât mai pură cu putință. Dar strădaniile culturale există. Și e bine că există. Nicolae Danciu Petniceanu se îngrijește de memoria lui Sorin Titel și Anghel Dumbrăveanu de aceea a lui Nichita Stănescu. Și iată: șiragul de sărbătoriri, pe care diverse cenacluri, mai mult sau mai puțin obscure, i le-au pregătit lui Anghel Dumbrăveanu însuși, la 60 de ani... Ce rost vor fi având acestea? Poate că sub frenezia atâtor apariții publice regizate e nevoia disperată a autoconfirmării.

Duminică, 12 decembrie 1993

Mâine, *Cronică* intră la tipar. E frumoasă viața, totuși, în ciuda amărăciunilor și a mizeriilor ei. Căci noi nu suntem fără nădejde. Dimpotrivă, o lumină se aprinde mereu, călăuzindu-mă (călăuzindu-ne), în tenebrele din noi și din afara noastră.

Joi, 16 decembrie 1993

Patru ani de la tragicul 16 Decembrie 1989. Au fost azi mitinguri, întâlniri, lansarea cărții lui Corneliu Mircea, la care a participat, ca editor, Ion Anghel. Iovescu l-a întâlnit pe Anghel plecând și a urcat scările, spre sediu, furibund, chipurile, din cauza concurenței neloiale. A plouat până la 11:30, când am pornit și eu spre Școala Normală. Străzi aglomerate, un amestec exploziv de oameni, apă și ceva indefinisabil în aer și-n lucruri. La școală, însă, unde am vorbit despre *Psalmii în versuri* și am dat destul de multe autografe, am regăsit ceva din *pacea lui Dumnezeu, care întrece orice înțelegere*.¹⁰⁰ În rest, ura bătăuie străzile și sufletele, ca o stafie neagră, devastatoare. Nu-l uit pe Iovescu, trepidând, mustind de venin, lăsându-mi și mie să înțeleg că nu va mai tolera activități colaterale. „Legea sunt eu!” a zis. Memorabile cuvinte! Perfect definatorii, nu doar pentru el, ci pentru mulți alții. Evident, cu mine era mieros, venise să-mi ceară părerea (pe care nu i-am comunicat-o), dar eu știu ce viperă, ce șobolan veninos zace sub aparența-i umană. Pe drum spre școală, l-am întâlnit pe Almăjan: cărunt, dezamăgit; mi-a zis că nu-i place cum trăiește și ce face, că fiecare zi i se pare un chin. Doamne, Dumnezeule, *Yah Elohim*, ce se întâmplă cu noi? *Vai de mine! Căci Domnul a adus întristare peste durerea mea, îmi*

¹⁰⁰ Filipeni 4, 7. V. supra.

*sleiesc puterile suspinând și nu-mi găsesc odihnă.*¹⁰¹ Și totuși, nu-mi pierd nădejdea. Aștept apariția *Cronicii*, am mai versificat psalmi, ce vor fi publicați în curând.

Vineri, 17 decembrie 1993

Acum patru ani, după o zi la fel de însorită și de caldă precum cea de astăzi, orașul se îneca de fum, de plâns și de revoltă, se clătina de gloanțe. Azi, în neverosimila primăvară, într-un oraș ciudat, straniu, măreț și, totodată, parcă ireal, fantomatic, am fost și noi, Oli și cu mine, la serviciul divin de la Catedrală (ora 12) și la solemnitatea depunerii coroanelor, la troița simplă, magnifică, din fața edificiului sacru. N-a fost prea multă lume. Coroane numeroase, însă. Ultima, purtată de Radu Străin și de Mihnea, din partea regelui. Alături se distribuia (cu plată benevolă) cartea lui Corneliu Mircea (*Recviem*). L-am felicitat pe autor. Era emoționat, un pic lunatic, cu capul descoperit. Ceva mai încolo am întâlnit-o pe Mia Străin. Iar la ora 14, în fața Operei, Emil Grama mi-a adus primele exemplare din *Cronică* – 20 la număr. Le am dinainte, pe masă, acum când scriu, cu excepția unuia, ce se află în dormitor, pe noptieră. Am avut, așadar, în acest an, bucuria *Psalmilor în versuri*, de Paști, și bucuria *Cronicii*, de Crăciun. *Je t'aime, ô Éternel, ma force! Éternel, mon rocher, ma forteresse, mon libérateur!*¹⁰²

Sâmbătă, 18 decembrie 1993

Mi-aduc aminte: în dimineața de 18 Decembrie 1989 (era luni), m-am dus la Editură devreme, ca întotdeauna, după o

¹⁰¹ *Ieremia* 45, 3.

¹⁰² *Psalmul* 17/18, 1.

noapte în care n-am dormit din pricina rafalelor de pistol mitralieră. La prânz, ne vizitase familia Brie, soț și soție, de la Reșița. Doamna Stela Brie este autoarea unor duioase cărți pentru cei mici. Vizita a fost înnegurată, din pricina evenimentelor. Soții Brie au pornit curând spre casă, temându-se că nu vor putea părăsi Timișoara. Știm cu toții ce a urmat... Pe la ora 3, a fost o furtună, ca vara, cu ploaie torențială, cu tunete și fulgere. Orașul era mut, pustiu, în zori, ultragiatic, uimit, disperat, plin de furie. Lângă Ștrandul Termal am văzut scheletul carbonizat al unui automobil. Țin minte, de asemenea, că, în dimineața aceea, a venit la mine, cu ceva treburi editoriale, Profesorul Mihai Cazacu. Iar Nelu Iancu pretindea că nu a auzit nicio împușcătură. Janina, soția lui, în schimb, plângea. Fusesse până lângă Medicină și văzuse, într-o rigolă, o căciulă și niște veșminte. „Au fost, desigur, ale unuia pe care l-au omorât”, șoptea printre lacrimi. După o vreme, și Nelu a început să comenteze. Mai ales că, la prânz, au pornit coloanele dinspre fabrici. Orașul era saturat, ticsit, de urmele invizibile ale nopții trecute; căci urmele vizibile fuseseră îndepărtate. Iar ploaia, spălând case și străzi, dădea o dimensiune și mai impresionantă dramei și jertfei. Era ca și când brațul celest ar fi arătat că, în principiu, sânge a curs pretutindeni. Oricum, senzația că duhurile celor uciși bântuiau urbea, Centrul mai ales, dar și Calea Girocului, m-a urmărit mult timp. Am trăit-o și ieri. Și nu pot uita înfățișarea orașului de după acel Crăciun 1989, de după Anul Nou, când încerca să reînvie. Ars, spart, sumbru, cernit, cu oamenii gesticulând tragic, dezarticulat, fantasmatic uneori. O traumă ce ne-a marcat pe toți. Pentru toată viața. Și să vorbești ți-e greu. Azi e o zi întunecată, rece. Ca un imens cavou.

Duminică, 19 decembrie 1993

O vreme neverosimilă, ca în martie, ca în aprilie. Orașul mi s-a părut sfâșietor de frumos, aproape insuportabil, ca un chip pe care nu bucuria, ci durerea adâncă îl estetizează. Iar estetizarea lui este existențialul însuși, adânc vulnerat, petrificându-se, treptat, într-un inexplicabil sublim al suferinței. E din ce în ce mai minunat și din ce în ce mai dureros să trăiești în Timișoara. Aici, normalitatea existenței este, sunt sigur, de o intensitate necunoscută în altă parte.

Astăzi, Andrei a plecat la Predeal. Cum a trecut timpul! Parcă mai ieri călătoream toți trei. Acum trăim în vremea Domnului, unde nu este timp. Sau, cel puțin, aspirăm spre nesfârșita pace a credinței, a nădejzii și a iubirii.

Luni, 20 decembrie 1993

Zi de descărcare nervoasă paroxistică pentru dosăditul de Iovescu. A venit pe la 10-11, toată lumea lucra liniștită, și a început să zbiere și să se contorsioneze prin birouri și pe coridor. I-a cășunat pe Drăgan. Agitație stearpă, din tot ce face nu iese nimic sau aproape nimic. Se apropie sfârșitul mandatului său de 6 luni, fierberea politică în țară crește, își simte probabil amenințată funcția. Dar cine să vină în locul lui? Cine ar merita nu vrea, cine ar vrea nu merită. Asta e nenorocirea Editurii, asta e, în clipa de față, nenorocirea întregii țări.

Marți, 21 decembrie 1993

Pe fondul vieții politice încordate din aceste zile și fiindcă nu știe dacă mandatul de director i se va prelungi sau nu, netrebuitul de Iovescu este într-o continuă și exacerbată criză de autoritate. Azi a declarat că-i va da afară din funcții pe directorul

Centrului de librării Reșița și pe directorul Poligrafiei din Timișoara (deoarece aceștia nu fac ce dorește el și când dorește el). Plus frământarea lui, absolut nebunească, din Editură. Umblă din birou în birou, cu ochii scoși din orbite, denigrând pe oricine, dar, cu deosebire, pe Drăgan. În orice caz, atmosfera e tensionată, maladivă, insuportabilă. Mă întreb: dacă-l schimbă, eventual, noul ministru, pe cine va unge în locul lui? Am trecut și pe la Corina azi, m-a vizitat Pribac (care m-a invitat să colaborez la o suită de scene biblice, dar l-am refuzat; la un moment dat, interpretând un pasaj, s-a ridicat de pe scaun și a scos un strigăt – el a fost solist la Operă – de au vibrat geamurile).

*

Treburile. Vânzoleală. Puțin timp pentru lectură și reculegere. Dar lectura rămâne lectură. Ea asigură stabilitatea și continuitatea zilelor. Ea și harul, de a cărui prezență, tot ea, tot *Cartea*, m-a conștientizat pe deplin.

Miercuri, 22 decembrie 1993

Viața la Editură a devenit o farsă tristă, un spectacol dezgustător și stupid. Am aflat că Iovescu a dat-o afară ieri pe Dana Diminescu, care venise în vizită la Silvia și la domnișoara Carolina. Azi era cât pe-acum să se bată cu Drăgan. Umblă, turbat, din birou în birou, pândind, strigând, bârfind, amenințând. Presupun că nici susținătorii lui, lămurindu-se cu cine au de-a face, nu-l mai sprijină.

*

Se apropie Crăciunul. Orașul e împodobit, lumea cumpără și cumpără (în ciuda prețurilor mari). I-am cumpărat și eu lui Oli daruri de Crăciun și de Anul Nou, daruri pe care le-am ascuns bine (un moncici, un ren micuț, o ciocolată Mars; trebuie să-i

mai iau o ciocolată. Asemenea daruri primește ea de la mine, la Sărbători: ceea ce primesc, de obicei, copiii).

Sâmbătă, 25 decembrie 1993

De dimineață, am citit din *Evangheliile* după Marcu și Luca. Asta împreună. Eu am continuat cu *Epistolele* Apostolului Ioan (din ediția franceză). Acum stăm în casa liniștită, timpul curge lent, misterios, întărindu-mi intuiția pe care am avut-o, mai devreme, că, odată cu *Cronică*, s-a încheiat o etapă clară, netă, din biografia mea artistică și empirică, și că – dacă vrea Dumnezeu – aș putea intra într-o alta, mai senină, poate, și înnobilită deplin de libertatea Duhului. *Doamne Iisuse Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi, păcătoșii! Doamne Iisuse Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!*

Duminică, 26 decembrie 1993

O, dacă sufletul mi-ar fi neîmpovărat, dacă aș putea găsi pacea și seninătatea întâlnite uneori, pe vremea când eram mai tânăr... Dar zilele trec și, în ciuda absenței unor motive reale de tristețe (căci în preajmă-mi totul e bine), melancolia îmi inundă eul, ca o apă amară. *Éternel, aie pitié de moi! Guéris mon âme! car j'ai péché contre toi.*¹⁰³

Luni, 27 decembrie 1993

În lungul orelor ce se scurg lin, ca untdelemnul, încerc aprecieri, schițe, proiecte. Mă întreb ce distorsiuni (inevitabile) au imprimat (dacă au imprimat cu adevărat) cenzura (și autocen-

¹⁰³ *Psalmul 40/41,4. : „... Doamne, miluiește-mă; vindecă sufletul meu, că am greșit Ție”. V. supra.*

zura) asupra expresiei în cărțile mele anterioare. Evazionismul este oare îndeajuns de justificat estetic? E numai o mărturie a eschivei? Nu încape îndoială că, vrând-nevrând, am scris cu toții într-un anumit fel, marcat istoric, căci împrejurările o impuneau. Oricât de puțin, eram totuși (artisticește vorbind) nesinceri în sinceritatea noastră. Dar ar putea exista și aici o autenticitate dureroasă, relevantă pentru cei ce vor fi doritori, cândva, în viitor, să cunoască în amănunt ce și cum s-a scris. Ierarhiile, mai mult ca sigur, se vor modifica. Iată, așadar, un câmp uriaș de studiu, pentru istoricii literari. Dar pe mine nu mă mai ispitește comentariul (să-l practic, și chiar să-l citesc). Deci, dacă e vorba de proiecte, am cvasi-certitudinea că nu voi mai face nici eseu, nici critică, nici istorie literară. Voi scrie basme? Nu cred. Mi-am pierdut inocența. Rămân versificarea *Psalmlor* biblici și poezia proprie. Mi-e tot mai limpede că *Psalmi* în *versuri* și *Cronică* m-au trecut dincolo de un prag, scoțându-mă, sper, cu totul, din promiscuitatea fardată a vremii revolute și din învălmășeala, și din confuzia ce au urmat schimbării. Am mare nădejde că Dumnezeu îmi va da (*după buna socotință a voii Sale*) acea pace lăuntrică, *ce întrece orice pricepere*, îndepărtându-mă, vindecându-mă de spaimă și de suferință. Oli (pe care El a tămăduit-o, prin purtarea de grijă a unor iluștri vraci) se simte bine acum. Iar pe mine suferința m-a purificat, poate, chiar dacă (vai mie!) nu îndeajuns. Îi mulțumesc pentru tot Celui Veșnic. Și pentru suferință. Și pentru bucuria sensului pe care El îl imprimă infimei mele existențe.

Marți, 28 decembrie 1993

După-amiază am vorbit la telefon cu domnișoara Carolina, care mi-a spus că la volumul meu s-a tipărit coperta. Acum m-a sunat V. Frățilă, să-mi comunice că a făcut o erată la cartea lui,

drept pentru care Iovescu, într-o criză de isterie, i-a tras o strașnică beșteală. În câteva luni, neisprăvitul ăsta a reușit să-i irite pe toți, sunt sigur că și pe susținătorii săi inițiali.

Joi, 30 decembrie 1993

Ieri am pregătit 4 exemplare din *Cronică* (pentru Ulici, Manolescu, Dimisianu și Alex. Ștefănescu). Le expediez luni. Trimit, prin Smaranda, la Paris, un exemplar din romanul *Zidul despărțitor* (redactat de mine) autoarei, doamna Samuelli. Am avut o noapte de insomnie. Trăiesc, am declarat asta mereu, obsesiv, într-un fel de irealitate. Măine suntem invitați la prânz la Viorel. Acum, mergem să căutăm flori pentru Greti. Oare în urma virozei mă simt în halul acesta? Sunt incoerent, tremurător, instabil. Și totuși, 1993 a fost un an bun pentru mine, pentru noi. Cum va fi 1994? *Je t'aime, ô Éternel, ma force! Éternel, mon rocher, ma forteresse, mon libérateur!*¹⁰⁴

Sâmbătă, 1 ianuarie 1994

Dedesubtul micilor sau marilor evenimente, viața continuă – imprevizibilă, masivă, incomprehensibilă. Ciudat: am senzația că uit franceza, că structurile ei se desprind din mine, cum se desprinde ceața de pe munți. Limba română, concrescută în ființa-mi, e altceva. Franceza e adăugată, ca un altoi, ca o grefă. Când citesc un text franțuzesc, reactualizez totul, numaidecât. Dar inițiativa mea a scăzut. E și acesta un semn al esențializării existenței, al restrângerii ei în unica matcă, într-un cuvânt, al apropierii, treptate, de limită? Nu mai vreau să aflu, nu mai vreau să știu: *Porque en la mucha sabiduria hay mucha molestia; y quien*

¹⁰⁴ *Psalmul 17/18, 1. V. supra.*

*añade ciencia, añade dolor.*¹⁰⁵ Nu mai e nimic de aflat, nu mai e nimic de știut, în afară de revelația (de revelarea) *Celui care este.*¹⁰⁶

Duminică, 2 ianuarie 1994

De mâine începe anul profesional; pe lângă ceilalți ani (calendaristic, astronomic, artistic etc.). Mâine îi trimit *Cronică* lui Ulici. Și celorlalți trei. Poate și altora... Sper în destinul bun al cărții. Drept e că nu mă prea sinchisesc de opinii și de slava deșartă. La urma urmei, despre cine și despre ce vorbesc oamenii aceia invizibili, acolo departe, acolo în zare, comentându-mi și molfăindu-mi scrierile?

Miercuri, 5 - Joi, 6 ianuarie 1994

Am luat-o spre casă, pe o vreme primăvărată, ce-mi sporește sentimentul de irealitate. Nu ader la ambianță, lucrurile și evenimentele n-au consistență, nu mă conving, parcă n-ar exista. Mă gândeam mai înainte că, dacă și ceilalți ar simți așa, lumea ar fi amenințată cu pierirea. Trăiesc într-un univers evanescent, impalpabil, calc parcă pe nori, totul e imponderabil, străveziu și, simultan, apăsător, chinuitor, de o nemărginită tristețe. M-am deprins cu această stare de spirit. Nici nu mai încerc să găsesc locul și rostul umbrelor ce mă-nconjoară. Contactele sociale îmi repugnă. E un adevărat supliciu să particip la vreo sindrofie oarecare. Și-mi zic, atunci, că sufletul mi-e

¹⁰⁵ *Ecclesiastul* 1, 18: „Că unde este multă înțelepciune este și multă amărăciune, și cel ce își înmulțește știința își sporește suferința”.

¹⁰⁶ *Ehyeh Asher Ehyeh* (ebr), *Ego eimi ho on* (gr.), *Ego sum qui sum* (lat.). Cf. *Ieșirea* 3, 14. V. *supra*.

bolnav și că Dumnezeu doar ar putea să mă vindece, *după bunul plac al voii Sale*.

*Éternel, aie pitié de moi! Guéris mon âme! car j'ai péché contre toi!*¹⁰⁷

În „Orizont”-ul de azi, au apărut 4 *psalmi în versuri*. „Renașterea” a anunțat apariția *Cronicii*.

Vineri, 7 ianuarie 1994

Între timp, am schimbat câteva cuvinte cu Ion Marin Almăjan, foarte entuziasmat de *Cronică*. Vladimir Jurăscu mi-a propus să facă un recital, la Teatru, din textele acestui volum. Ion zicea că, de 7 ani (n-am înțeles de ce 7), n-a mai apărut o carte precum aceasta la noi. O carte cinstită, sinceră, despre existența noastră. Anghel vorbea doar de 5 ani (de ce 5?). Oricum, mă bucur că volumul e receptat așa.

*

M-a vizitat și Robert Șerban, mi-a adus volumul lui de versuri, să-l redactez. Și am lucrat la corectură. Așadar, o zi relativ efervescentă, mozaicată, puțin năucitoare. Simțământul irealității persistă. Între cei de la Orizont era și doamna Irene Flaman, cea care a recitat atât de frumos, întotdeauna, din poezia mea.

Suntem aidoma unui vas explodat, spart în bucăți, care încearcă să se adune, să se refacă, să-și reconstituie întregul. Nu cum a fost, ci după o altă lege, după alt tipic, după alte reguli. Încearcă, eșuează, o ia de la capăt și eșuează iar. Fragmentele, cioburile nu aderă unele la altele, dimpotrivă, se sfărâmă, se dispersează, mânate de o inexorabilă forță entropică. Întregul e

¹⁰⁷ *Psalmul 40/41, 4. V. supra.*

numai în suflet, în aspirația lui către *Cel care este*. Restul e strădanie chinuitoare, zadarnică, utopică. La asta mă gândesc în clipa aceasta, acasă, la masa de lucru, în după-amiaza însoțită de ianuarie. Razele de soare înroșesc zidul cimitirului, lumina incendiază văzduhul la apus. *Doamne Iisuse Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!*

Duminică, 9 ianuarie 1994

Am observat pretutindeni (inclusiv în repertoriul formațiilor muzicale) o psihologie simplificată, schematică, mișcându-se, stereotip, pe câteva direcții („nu sunt pregătit pentru...”, „vreau să te ajut...”, „te simți bine?...” etc.), o sărăcie lăuntrică exasperantă. Amorul, omniprezent, nu e nici pasiune, nici ferveoare a simțurilor, ci un fel de sport liniștit, robotizat și el, inuman. O lume străină, rea în fond, fără profunzime. Singurul ferment, singura motivație a entuziasmului este banul. În rest, clișee, surogate, o existență stearpă, sterilă, plată.

Joi, 13 ianuarie 1994

Stau în biroul meu, sunt relativ izolat, nu las să ajungă până la mine rumoarea insalubră a ambianței. Nici așa-zisul director nu-și mai vâra râțul intrigant în încăpere. El, emblema grăitoare a eticii acestui timp: cel mai leneș, cel mai abject, cel mai incontestabil descreierat dintr-o instituție e numit șeful ei. Acum, văzând neliniștea din jur (de jos până sus), neliniște pe care eu nici nu vreau s-o iau în seamă (încerc să elimin din conștiință deșertăciunile), văzând, deci, că s-ar putea profila o cădere a celor ce-l susțin (se vorbește că burtoșul din Minister, amicul lui, face chefuri cu femei în unul din cele două apartamente ale „limbricului” – așa îi spun unii dintre colegii mei

distinsului director), e nesigur, temător și mai infect decât de obicei. Cum poate suporta să nu-i adreseze nimeni niciun cuvânt (decât atunci când e strict necesar)? Aș pleca din această Editură (această caricatură de Editură), dacă aș găsi ceva cât de cât sigur.

Vineri, 14 ianuarie 1994

La 12, ședință festivă la Orizont, dedicată lui Eminescu. Înainte de asta, au apărut I. Mureșan, Victor Popa și Golgoțiu, de la TV – Timișoara. I. Mureșan mi-a cerut o carte, pentru un viitor interviu. Apoi, cei trei m-au înregistrat cu o mică intervenție despre Mihai Eminescu. La 12, a venit și Oli. Au vorbit Iosif Cheie, Rodica Bărbat și un asistent tânăr, Pompiliu Crăciunescu. Cornel mi-a propus ca vinerea viitoare să lansăm volumul meu – îl va invita pe Mitropolit; cu TV, actori etc. Acum, seara, l-am sunat pe Viorel. Și ziua se încheie. Ciudat: nu pot vorbi despre *Cronică*. Nu știu ce să spun. Despre celelalte cărți, da, eram capabil să discut, mai mult sau mai puțin. *Cronică* e altceva. I-am zis și lui Anghel acest lucru. „Nu-i de mirare”, mi-a răspuns. „E o carte scrisă cu sânge”. Nu știu. Fapt e că mă înfățișez cu ea, în tăcere, înaintea oamenilor și a lui Dumnezeu.

Sâmbătă, 15 ianuarie 1994

La Radio se transmit știri despre sărbătorirea lui Eminescu. Între altele, la Oravița, ca și anul trecut, un straniu cuplu post-revoluționar, Dumbrăveanu-Almăjan, dușmani ireductibili acum 5 ani, *duo-amore* astăzi. M-a sunat Ștefan Damian, i-a plăcut mult volumul meu, o să ducă luni, la „Steaua”, exemplarele pentru A. Rău, C. Cubleşan, A. Popescu. Zi liniștită. Odihnă, lectură. Melancolie latentă. Scriu în bucătărie, ca niciodată, dar am venit aici să supraveghez ceaiul care fierbe. În

dreapta, martorele permanente ale disperării și nădejdiei mele: turlele Catedralei, ale Bisericii din Piața Crucii și ale celei din Lahovary.

Duminică, 16 ianuarie 1994

Ziua îmi stă înaintea – umedă, întunecată, gri, tulbure. Așteptăm telefonul de la Stroiești. Îmi aduc, fulgurant, aminte de iernile copilăriei: departe, într-un timp pierdut, într-un timp, cum se zice, ireversibil. Mă gândeam, aseară (și-i vorbeam și lui Oli despre asta), mă gândeam la coșmarul ce s-a încheiat acum patru ani și ceva, la acea stare de isterică anormalitate. Cum a fost posibil să trăim, ani întregi, într-o realitate cumplită, artificială? Într-o demență demonică? O rânduială falsă, opresivă a fost brusc înlocuită cu anarhia, cu dreptul celui obraznic și rapace. Și totuși, sper, o nouă ordine e posibilă, înmugurește, căci spiritul e liber și Dumnezeu poate fi mărturisit fără restricții și fără teamă. O, de-aș putea să scriu iarăși! Dar, pe moment, marea încercare a *Psalmilor în versuri* și confesiunea adânc elegiacă din *Cronică* parcă m-au secătuit. Caut o nouă temă pentru poezia originală (nădăjduiesc să mai versific psalmi) și un alt stil. Caut. Noaptea, mai ales, în tenebrele insomniei, când sunt lucid și singur în universul nesfârșit și negru.

Luni, 17 ianuarie 1994

După-amiază, la ora 16, am fost la Casa Studenților, pentru a-l sărbători pe Profesorul G.I. Tohăneanu, cu prilejul apariției *Eneidei* sale. Am spus și eu câteva cuvinte, sus pe scenă, împreună cu alții: Dan Slușanschi, Simion Mioc, Cornel Ungureanu, Deliu Petroiu, Iosif Cheie, Șerban Foarță, Tibi Nicola, Dana și Ion Anghel. În sală, relativ multă lume. N-am mai rămas

la chef, am plecat „din prezidiu” (vorba lui Simion Mioc). Iată, foarte pe scurt, filmul zilei. Schițându-l, îmi dau seama că ceea ce se poate reține din substanța însăși a timpului scurs e aproape nimic. Ceea ce contează e dragostea, nădejdea, credința. Privirea ațintită înainte. Încredințarea (substanțierea) lucrurilor sperate, convingerea că cele nevăzute există.

Vineri, 21 - Sâmbătă, 22 ianuarie 1994

Întâlnirea de ieri. Pentru *Psalmii în versuri* și pentru *Cronică*. Asistență numeroasă, mai numeroasă decât scontam, s-a stat și în picioare. Au venit Mitropolitul, prefectul, dascăli universitari, scriitori etc. S-au vândut un număr de exemplare din *Cronică*, din *Psalmii în versuri*, precum și din „Calendarul românului”. Marian Odangiu a condus discuțiile. Au vorbit: Cornel Ungureanu, Părintele Eugen Jurcă, Ion Anghel (foarte frumos, între altele a zis că volumul meu de versuri e cartea unui om care a traversat Infernul), Mitropolitul, prefectul (în încheiere). Eu am preluat cuvântul, când a încheiat Ion Anghel. După ce a vorbit și Mitropolitul, Vladimir Jurăscu a recitat patru poezii, cred. A fost foarte emoționat. M-a îmbrățișat, la plecare m-a rugat să-l vizitez, la Teatru, să bem o cafea, să mai stăm de vorbă. A urmat o mică și decentă agapă, în timpul căreia am dat autografe. Mitropolitul a rămas o vreme, iar, înainte de a pleca, m-a sărutat. L-am condus, împreună cu Părintele Jurcă și Cornel, până la ieșire. La început de tot, televiziunea (I. Mureșan, V. Popa, Ș. Golgoțiu) mi-a luat un interviu. M-au bucurat, desigur, vorbele frumoase rostite la adresa cărții mele. Dar, așa cum am spus și acolo, elogiile mă îndeamnă, brusc, la smerenie. Oli a venit și ea. A stat cuminte, în rândul doi, cu Cheti. În final, am prezentat-o Părintelui Mitropolit. Era și Traian Dorgoșan, beat,

sărmanul, și decăzut. I-a cerut 200 de lei lui Oli. I-a dat 1000, eu i-am înmânat mia aceea. Și i-am oferit și o carte. După care am pornit spre casă, pe jos (căci e grevă), pe o vreme umedă, rece, cu lapoviță.

Duminică, 23 ianuarie 1994

Se adaugă senzației de „malaise” ceața și frigul de afară. Azi nici n-am ieșit: o vreme apăsătoare, deprimantă. Aseară m-a sunat Profesorul Mihai Cazacu (ce erudit, ce om educat, ce caracter!) să mă felicite pentru lansare. A fost într-adevăr o zi frumoasă. Mitropolitul spunea că-i va rămâne în amintire. Și mie mi-a rămas. Pe măsură ce trece timpul, se conturează, se rotunjește, se detașează tot mai clar. Așa e cu orice întâmplare. Trăind-o, nu-i realizezi întotdeauna statura, natura și însemnătatea. Apoi abia, când a intrat în trecut, devine eveniment (firește, dacă e, cu adevărat, eveniment). Conștientizarea, izolarea esențialului din accidental se realizează *post-festum*. Azi ne-a sunat mama. Tata era la Câmpofeni, satul vecin, dincolo de râu (ce amintiri mă năpădesc!), după cumpărături. Nu i-am spus mamei că le-am pus în pachet și o carte. Să fie surpriză. Mi-e dor de Stroești. Aș sta câteva zile acolo, în liniște, în aer pur, în solitudine. Cu Oli, firește. În apropierea zăvoiuului, a râului, cu munții albaștri spre nord. Poate la primăvară...

Duminică, 30 ianuarie 1994

Niciunul, nimeni din familie (exceptând-o pe Dana) nu se simte, în fond, atras de îndeletnicirile umaniste. Toți aleargă după năluca materialistă a câștigului și, iată, nici pe aceea nu o ajung. Va trebui să-mi rânduiesc singur și posteritatea, așa cum îmi rânduiesc prezentul și viitorul, așa cum mi-am rânduit

trecutul. Nu singur, de fapt, ci însoțit de Oli, așa cum am fost și am rămas, de când am cunoscut-o.

Miercuri, 2 februarie 1994

Așa-zisul director, tot mai absurd și mai tiranic, a alungat colaboratori, colegi, prieteni. Nu mai vine nimeni la Editură. Nici ortacii lui. Iată, în mic, modelul organizării noastre sociale. Pândește, bănuiește, acuză. Complexele îl devoră. Pe de altă parte, proiectele lui Anghel iau proporții. Ore întregi mi le expune. După 1989, circulă furibund o nouă boală: editorialita. Azi au trecut prin birou, cu treburi, câțiva asociați ai lui Anghel: Corneliu Mircea, Mihai Olteanu, Claudiu Arieșan. Discuții, jos, la cafea, de frica lui Iovescu. Un aer demential (*la démence universelle*) domnește în toate.

Joi, 3 – Vineri, 4 februarie 1994

Au venit portăreii să-i evacueze pe cei de la Orizont, au spart ușa. Tocmai se pregătea Ziua Editurii Marineasa. Am vorbit și eu aseară cu Radu Străin (e consilier la Primărie), în favoarea lor (m-au rugat Cornel și Mihăieș), dar se pare că fără folos. Azi-dimineață, Mihăieș mi-a zis că primarul (susținut de ei cu atâta fervoare cândva) e un cretin. Se pare, deci, că ne vor evacua și pe noi câștigătorii procesului. În acest fel, or să se sature toți de sedii, inclusiv avortonul de Iovescu. Mi-aduc aminte ce nebunie îi cuprinsese prin ianuarie 1990. Cei de la Orizont au intrat cu forța în birourile vecine (da, cu forța, însoțiți de soldați). Credeau că se vor pricopsi. Iovescu, mic și grăsuliu, se rostogolea și el, vociferând, roșu de nerăbdare, după imobile cât mai impunătoare. Acum exact ce au făcut ei li se face lor. Sunt scoși în stradă cu portăreii. La drept vorbind, nici spațiul pe care

Franyó Zoltán, Dumnezeu să-l ierte, l-a lăsat Asociației nu e folosit cum a sperat fostul proprietar. E loc de bacanale, pretind răuvoitorii și invidioșii. Biblioteca, manuscrisele defunctului – ce s-o fi întâmplat cu ele? Lăcomia distruge. Lăcomia care e, cum s-a spus, idolatrie.

Luni, 7 februarie 1994

Cel mai recent eveniment din urbe, relatat (mie și lui Anghel) azi-dimineață de Iovescu. Danciu și-a vopsit părul, și-a pus un cercel în ureche și vrea să facă greva foamei, întreprindere în vederea căreia a cerut sprijinul lui Iovescu: 1) să vorbească cu prefectul, să nu-l alunge din fața Prefecturii, unde are de gând să manifesteze; 2) să-i procure o placă arătoasă, pe care să și-o atârne de gât, purtând înscrise generoasele sale revendicări. Anume: Jos securiștii din cultură: Dumbrăveanu, Rachieru, Deheleanu! De notat că Danciu a fost maior (sau colonel?) în Securitate, din câte am auzit și eu.

Marți, 8 februarie 1994

E deprimantă și revoltătoare indigența lumii înconjurătoare. Azi-dimineață, am oferit 500 de lei unui bătrân, îl știu de mult, era în troleibuz, și-a scos căciula jerpelită și s-a închinat când vehiculul a trecut prin dreptul Catedralei. După ce am coborât, am mers în urma lui și, la un moment dat, i-am întins banii. A tresărit, apoi a zis: „Dumnezeu să-ți dea sănătate!” Eram jos, la parter, în clădirea unde se distribuie mult discutatele ajutoare pentru încălzire. Vin acolo oameni bătrâni, sau tineri, timizi, rușinați, întrebă, sosesc mai devreme, mânați de nevoie, de sărăcie. E inuman să fii lipsit în felul, în halul acesta.

Miercuri, 9 februarie 1994

În bâlciul dintre Primărie și Orizont (și, chipurile, Filiala Scriitorilor). Iovescu, Ungureanu și Mihăieș sunt un trio proce-soman perfect. În rest, vești proaste. În interiorul țării, numai mizerii și bârfe (vezi ziarele), afară amenințări cu războaie de amploare. Cum o vrea Dumnezeu! Am primit un emoționant pachet de la Stroiești. Cu mărtișor pentru Oli, cu câte o mie de lei pentru Oli, Raluca și Alina, cu afumături de toate felurile (splendid pregătite) pentru noi (pentru mine, în primul rând). În plus, cu asigurarea, într-o scrisoare, că totul a fost dus la acel laborator special: carnea e sănătoasă, perfect comestibilă. Câtă grijă, câtă delicatețe din partea lor! Când am ajuns acasă, Oli le pregătea și ea bătrânilor un colet. Tocmai l-am legat. Mâine îl expediez.

Joi, 10 februarie 1994

Continuă scandalul cretin de la Orizont – cearta cu Primăria. Mâine, la 10, e o ședință. S-au făcut convocări disperate, mai înainte m-a sunat Adriana, de la redacție, unde se afla și Cornel. Și el m-a rugat să vin la ședință, cu Oli, ca să fim mai mulți. M-am întâlnit, pe stradă, cu Marika Pongrácz. Ea zicea că închirierea Casei Franyó e o ilegalitate. Aud că s-a și închiriat. Asta ar explica eroismul cu care sunt apărute odăile din Centru... Au distrus tot. S-au lăcomit și acum pierd și ce aveau înainte. *Cu măsura cu care mășori, cu aceea ți se va măsura.*¹⁰⁸ Au ajuns la Tribunal cu sediul cel vechi, s-ar putea să ajungă și cu casa Franyó. Mă întreb dacă sunt întregi la minte.

¹⁰⁸ *Matei 7, 2:* „Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați, și cu măsura cu care mășurați, vi se va măsura”.

Sâmbătă, 12 februarie 1994

De câteva zile, Duhul (așa cred) îmi spune că nu-mi mai e dat să versific psalmi. Gândul s-a născut în mine pe neașteptate, ca și cel care (acum vreo trei ani) m-a îndemnat să încep stihuirea celebrelor texte sacre. Ce să fac? Stau, mă întreb, mă frământ. M-am uitat în oglindă. Sunt, de fapt, un bătrân. Desigur, slavă Domnului, în putere încă, dar un bătrân. Drumul o ia încet, încet, spre turnanta finală. Cum spuneam altădată, deși o știu bine, încep să uit franceza. Nu s-o uit, s-o înstrăinez, se desprinde de mine, ziceam, aidoma ceții de pe munți. Rămâne tristețea. Învăluitoare, ca un întuneric difuz, cenușiu... Rămâne luciditatea, rămâne nimicnicia. Aș scrie și nu pot (încă?). Dacă nu scriu, îmi pare că nici nu trăiesc pe deplin. Viețuim, om și scriitor, într-o stranie concomitență. Mai mult, toți oamenii pe care i-am cunoscut cândva, pe care-i întâlnesc fără a-i cunoaște, toți, absolut toți, îmi sunt contemporani, într-un timp și într-un spațiu ale nimănui, ale tuturor, într-un cronotop al indistinției – înspăimântător, teribil. Toți plutesc alături de aceste cuvinte, se topesc în delirul meu din seara vag încețoșată... Pe bulevard, în zare, un om și un câine întregesc blândețea, absurditatea perspectivei. Ale oricărei perspective.

Luni, 14 – Marți, 15 februarie 1994

Silvia, secretara, a demisionat. Azi s-a trezit și rahatul de director că a plecat (e vorba de Silvia) fără să-și clarifice gestiunea (cărți, timbre, bibliotecă). Acest pricolici (agreat de burtoșii din Minister) va duce Editura la ruină. Drăgan (care a șters-o, pe furiș, la București, cerându-și concediu o zi) l-a întâlnit, noaptea, în gară, duminică. Îl conducea pe Nica. Cu noi se poartă lingușitor, conciliant, simte că e încolțit de evenimente și de onesti-

tatea, până la urmă, a celor pe care, chipurile, îi conduce. Păduche infect, șobolan! El și susținătorii lui, stirpe de nemer-nici, germeni, moroi ai distrugerii. Mi-e silă de ei, nu e nimic comun între asemenea ființe și mine. Doar neșansa de a locui în același loc și în același timp.

Anghel a reușit să-i adune, într-o tiribombă ridicolă, pe așa-zișii intelectuali ai orașului, alături de intelectualii veritabili. Au aderat la inițiativa lui din mai multe considerente: din naivitate și bună credință; din dorința de a-și publica operele (lăcomie editorială); din lăcomie pecuniară; din combinarea ultimelor două. Prevăd (să dea Dumnezeu să mă înșel!) o mare învălmășeală și o ceartă generalizată, în mai puțin de 3-4 luni. Nenorocirea e că nici instituția condusă de Iovescu nu se simte prea bine. Dar eu (Doamne, iartă-mi vehemența!) urmez cuvintele lui Iisus: *Nu vă îngrijorați ce veți mânca, ce veți bea, ce veți îmbrăca...*¹⁰⁹

Miercuri, 16 februarie 1994

Și iată, ziua coboară din nou înspre seară. Melancolia mă învelește ca o platoșă nevăzută, insinuându-se în preajmă și în suflet, totodată, cu amara, cu indicibila ei voluptate. Alteori, aceasta se preschimbă în poezie. Azi – nu. Rămâne, precipită în lăuntricele retorte, distilându-se, poate, ca azi-noapte, în disperări și vise stufoase, reptiliene.

Joi, 17 februarie 1994

La slujbă, nebunie. Iovescu i-a luat biroul (masa) lui Drăgan și, fiindcă nu-l putea vâri în cămăruța editorială, a adus un

¹⁰⁹ Cf. Matei 6, 25.

tâmplar, care l-a făcut bucăți, urmând să-l reasambleze acolo. Începe să aibă ceva aprehensiuni în legătură cu demersurile lui Anghel (cu editura proiectată). Tot amușină pe lângă uși.

*

Nu mai scăpăm în veci de mizerie. Ascultăm, zilnic, aceleași discursuri, și dialoguri, și mese rotunde ale promiscuității, sărăciei, nepăsării, chiar ale demenței. La noi, la Editură, nu e demență? Sfărâmări de birouri, certuri, ineficiență, impotență. Cărțile nu se vând, tipărirea întârzie, prețurile cresc. Degeaba predau eu lucrare după lucrare. Degeaba redactez, fac corecturi, mă zbat. Cel care decide e un abulic, un leneș, un paranoic. Anghel corectează acum cărți redactate cândva de Iovescu. Sunt pline de greșeli. N-a redactat, n-a corectat, nimic n-a făcut. Și exact pe el l-au desemnat să conducă. Carolina l-a auzit vorbind la telefon, împotriva lui Rachieru, cu cineva de la București. Așa-i trebuie lui Rachieru! Și el a făcut parte din echipa care, sfidându-ne, ni l-a vârat pe gât.

Vineri, 18 februarie 1994

Ce diferență între timpul ce a trecut și cel de acum. Ce diferență între mine cel de acum doi ani, de acum un an și cel de astăzi. Atunci scriam, text după text, tragicele „Cronici”. Acum, iată, volumul e prezent în librării și se vorbește atât de frumos despre el. Ca în Psalmul 125/126: *Cei care seamănă cu lacrimi vor secera cu bucurie. Ca să nu mai pomenesc de Psalmii în versuri*, la scrierea cărora însă starea sufletului meu era alta. Privesc în viitor și nădăjduiesc. *Credință, nădejde, iubire.*¹¹⁰

¹¹⁰ 1 Corinteni 13, 13.

Sâmbătă, 19 februarie 1994

Suntem o lume rea, demonizată, care pare a refuza orice exorcizare. Mă uit la scriitori, de pildă. Cei mai mulți au devenit activiști de partid. Tensiunea răului animă sufletele. Mă înșel oare? Percepția mea e falsă? Fapt e că, exceptând momentul lecturii, al scrisului și rarele clipe de inexplicabil echilibru lăuntric, o melancolie profundă îmi răvășește sufletul. Tot ce aud din jur (din oraș, din țară, din lume) mi se pare deprimant, înjositor, exasperant. Nu mă manifest ca atare, desigur, tac, sunt calm, liniștit, ascult, nu vorbesc. Foarte rar particip la așa-zisa conversație – de cele mai multe ori un cor contradictoriu și cacofonic de zbierete întăritate. Tânjesc după condiția unui pustnic. Trebuie să-mi duc totuși crucea, așa cum mi-a rânduit-o Cel Veșnic. Încerc, deci, să mă port ireproșabil, acasă, pe stradă, la serviciu, între confrăți. Și mă cuprinde adesea (acum, de pildă) o teribilă milă pentru semenii mei dezaxați, rătăciți, hămesiți, alergând nici ei nu știu după ce, mereu nesătui, mereu pândindu-se, în timp ce imensul, necruțătorul aspirator al *Șeolului*¹¹¹ ne soarbe de-a valma, aducându-ne, cu fiecare zi, tot mai aproape de marginea acestei lumi (în care, după impresia mea, cei mai mulți trăiesc la-ntâmplare).

Mă consolez, zicându-mi că lecturile asidue (constante) din *Scripturi* mi-au construit treptat o *forma mentis*. Cuvântul lucrează. *E viu și lucrător*.¹¹² Și, departe de a-mi restrânge personalitatea, o ajută (și a ajutat-o), dimpotrivă, să înainteze spre desăvârșire în darul (în harul) pe care Dumnezeu mi l-a dat.

¹¹¹ *Șeol*, *Sheóhl* (ebr.), *Háides* (gr.), *Inférnus* (lat.). Locuința morților. Termenul apare de 66 de ori în *Vechiul Testament*.

¹¹² *Evrei* 4, 12.

Cronică, de pildă, clarifică, potențează, ordonează, întărește, spiritualizează, ridică la o treaptă neatinsă anterior obsesiile tematice și modalitățile expresive ce-mi sunt proprii. Fiindcă, sunt sigur, Cuvântul îți dă discernământ, te constituie, te dezbracă de lucrurile de nimic, te face să îți conștientizezi destinul și să te străduiești a ți-l împlini.

Duminică, 20 februarie 1994

La Radio, vești proaste: ultimatumul NATO împotriva sârbilor. La Sarajevo, greve și confruntări cu minerii, acuze, dezbinare, „antecamera” încăierărilor. *Abaddon*. Ce să faci? Încotro s-o apuci? Oli se lasă în voia dorințelor ei de a călători, în voia închipuirii. Cu ce să călătorești? Cu ce bani? Și unde? Și, apoi, o pot supune eu efortului unui drum lung, cu trenuri, cu autobuze, cu avioane? Somnul mi-e tulbure, amar, obositor. Nesomnul mi-e încolțit de grijă și disperare. Nu pricepem nimic din planurile lui Yah Elohim, Dumnezeu mare și teribil. În ce mă privește, nădăjduiesc într-o lumină, într-o clarificare. Ninge. Îmi amintesc vacanțele de la Predeal, când scriam și priveam fericit ninsoarea de afară. Ce crunt plătesc bucuria de-atunci! Căci asprimea pedepsei nu se măsoară în intensitatea loviturii, ci în intensitatea efectului ei.

Marți, 22 februarie 1994

Mă întreb, totuși, din când în când, unde va ajunge biata noastră instituție. (Și, după modelul ei, unde va ajunge biata noastră țară). La Editură, numai certuri, tensiuni, enervări. Dezorganizare, crize de nervi, haos. Cauzate, toate, în fond, de o conducere dementă. E adevărat că și oamenii creează, adesea, prilejul unor crize, dar ei ar putea fi temperați, dacă ar exista

minte. Și azi – conflict cu Grama, hârâieli cu Drăgan, decizii tâmpite. Eu lucrez, încerc să scap din cercul înnebunitor al alienării generale.

În alt registru, a apărut și Doncea, îndrăgostit, cerându-mi sfatul: cum să procedeze, el insistă, îi arată doamnei (Jeana, are aproape 39 de ani) că o iubește, iar ea nu e prea entuziastă (suspină încă, pare-se, după altul, care s-a însurat).

Cerculă zvonul (știrea) că sosește Tomuș, iar Grama (lașul de altădată) vrea să preia comanda în lupta împotriva lui Iovescu.

Iată-ne: o turmă rătăcită, bezmetică, învrăjbită, epuizată. Sărmana Editură (spun asta a nu știu câta oară!) poate că este un model (sunt sigur că așa este!) pentru configurații socio-profesionale mai largi, pentru configurația și funcționarea ansamblului. De fapt, e chiar pasionant să observi și să studiezi un asemenea model. Există o teorie modernă a modelelor, există o teorie modernă a sistemelor...

Joi, 24 februarie 1994

Pe la 12:30, au apărut Tomuș și Rachieru. Nepricositul de Iovescu fusese chemat la Prefectură și nu se întorsese încă. L-am condus pe Tomuș la mine în birou, au venit și ceilalți, a sosit, îmbujorat, plin de broboane, și Iovescu. Tomuș ne-a ținut o lungă și plicticoasă cuvântare despre cum va funcționa sistemul editorial, cuvântare punctată, din când în când, de rânjetele și de intervențiile slugarnice ale lui Iovescu. Ceilalți n-au scos un cuvânt. Apoi plicticosul personaj a plecat, însoțit, probabil până jos, de nenorocitul nostru de director – de acest ins care a fost, mereu, sursa necazurilor și a eșecurilor din Editură. Bizuindu-se pe asemenea oameni, societatea noastră se dovedește psihopată, sinucigașă.

Vineri, 25 februarie 1994

S-a atins culmea ridicolului: am aflat azi că Iovescu a primit numirea! Deci, ieri, Tomuș știa de numire (oricum, e de presupus că știa). Capitol închis. Nu mă voi mai gândi la acest subiect și nu voi mai scrie despre el. Îl elimin din conștiință.

Sâmbătă, 26 februarie 1994

Zi liberă. E aproape ora 9 (dimineața), afară e ceață, m-am trezit, iarăși, cam fără vlagă și indispus (stare fizică și stare morală pe care le păstrez, discret, pentru mine), am citit vreo 20 de pagini din Diderot. Ar trebui să scriu, să încerc măcar, dar mă simt secătuit. Nu fizic, ci spiritual, sufletește. După traseul dureros al *Cronicii*, nu mi se deschide (încă, sper) un alt orizont. Boala lui Oli (pe care, slavă Domnului, ea a depășit-o) m-a nimicuit. Amenințarea, teroarea morții subite... Mă dezgustă și lumea (și vremea) în care trăim: confuză, ucigașă, acefală – continuând, tot coșmaresc, Infernul de dinainte. De aceea, poate, nu se constituie lăuntric și nu se anunță (repet: încă, sper) o nouă etapă de creație. Așa a fost până acum: se năștea un cronotop interior, un fel de ontologie spirituală, ce se cerea apoi exprimată. Și, după o vreme, exprimându-se, dispărea, alta luându-i locul. Acum – nimic. O lume plată, asemantică, strivitoare. E poate refulul firesc, după *Psalmii în versuri* și după *Cronică*. E, poate, vârsta. E, de ce nu?, efectul sterilizant al disperării și amărăciunii. Efectul dezgustului adânc, nevindocabil. Cum să crezi când ți-e de-a dreptul greață?

Duminică, 27 februarie 1994

Agasările cotidiene. S-a isprăvit butelia și, când s-o montez pe cea plină (avem două), constat că pierde gaz pe la capac (în

ciuda asigurărilor aragazistului că e în bună stare de funcționare: fusese pregătită pentru cineva care tocmai reclamase o defecțiune). Nimic nu funcționează cum ar trebui. Pentru orice e nevoie de o enormă cheltuială de energie. Încât, în cele din urmă, obosești și renunți. Noi, românii, suntem inteligenți, chiar foarte dotați individual. Inteligența colectivă însă pare a fi, deseori, contestabilă. Fiecare în parte răzbește și se impune rapid în străinătate. Acasă, cu toții, abia ne târâm. Eu înțeleg, dar mă descumpănește și mă întunecă această înțelegere. Sensul s-a scurs din oameni și din lucruri, lăsându-i, lăsându-le, inconsistenți și absurde. Iată, chiar eu: mă confesez acestor pagini (de ce?), în dimineața însorită, primăvărată. Sunt sigur că nu le voi reciti, că nu-mi vor folosi la nimic. Nici acum nu-mi folosesc la ceva (poate doar ca terapie *sui-generis*). Și totuși scriu, zi de zi, complăcându-mă în amărăciunea grea, anulatoare, a unui univers fără înțeles și fără țintă.

Luni, 28 februarie 1994

În Centru, pe celelalte străzi, lume și lume. Buluc. Cerșetori, mărțișoare. Grevă. Și totuși, mă gândeam aseară, în ciuda acestei harababuri, în ciuda tuturor scumpirilor (aragaz, telefon, abonamente, manopera tipografică etc.), că eu rămân cu mulțumirea adâncă a libertății de conștiință. Opera noastră a scăpat de complexul castrării, de evazionism, de subterfugii, de jonglerii expresive, de chinul rostirii pe jumătate. În textele noastre vechi poate fi citit și acest limbaj, al alienării. Sunt sigur că în *Cronică* se exprimă și ceva din ceea ce nu s-a putut exprima atunci. Acum regret că n-am scris, prin 1974, *Metafizica* la care meditam. Prin 1974 sau 1975. O aveam clară în minte, până în detalii. N-am scris-o, fiindcă nu întrevedeam șansa publicării ei. Dar câte altele

au rămas nespuse sau au izbucnit distorsionat, ca niște plante oprimate, în acea lume absurdă, artificială în care trăiam. *Psalzii în versuri și Cronică* (ba chiar *Epistole și Cărarea din insulă*) n-ar fi putut apărea dacă nu interveneau evenimentele din 1989. De aceea, în pofida mizeriei generale, în pofida sărăciei materiale, eu mă bucur și nădăjduiesc. Fiindcă *nu doar cu pâine se va hrăni omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu.*¹¹³

Miercuri, 2 martie 1994

Zi noroasă, aud de dincolo flecăreala de la Radio, aceleași sloganuri economice fără sfârșit. Se constituie treptat o nouă ideologie, un alt mecanism pentru comoditatea și lenea minții, un nou limbaj de lemn. Omul eșuează mereu în stereotipii, în această mortificare a gândirii, a comportamentului și a graiului. Dacă ar fi să îmi iau viața de la capăt, și dacă aș putea să aleg, aș alege, oare, același loc, același timp, aceeași viață ce mi s-au dat?

Sâmbătă, 5 martie 1994

Observ că se adună un nou ciclu (un nou volum?) de poeme. M-am gândit să îl intitulez *Abaddon*. Abia acum fondul sumbru al inspirației mele (al temperamentului meu) se deconspiră. Și tot acum, spre a-l depăși, se vădește dorința mea adâncă de a mă fixa în nădejde, credință și iubire. *Împărăția mea nu e din lumea aceasta.*¹¹⁴ Dar, trăind în lumea aceasta, atunci când vorbesc, ca artist, despre ea, o zugrăvesc exact așa cum este: imperiu al Răului, ce tânjește spre lumină și mântuire.

¹¹³ *Matei 4, 4; Deuteronomul 8,3. V. supra.*

¹¹⁴ *Ioan 18, 36. V. supra.*

Duminică, 6 martie 1994

De-o vreme a pus stăpânire pe mine o ciudată obsesie: aceea de a face ordine în manuscrise și, eventual, de a le preda unei biblioteci. Poate că ideea mi-a dat-o scrisoarea primită acum vreo an de Oli, de la Biblioteca Centrală Universitară din București, în care era rugată să doneze acelei instituții manuscrisul *Dicționarului ei de rime*. Dar obsesia tot ciudată rămâne, mai ales că în manuscrisele mele nu domnește dezordinea. Fapt e că aseară am început această operație de trecere în revistă a textelor – mai vechi sau mai noi. Și am continuat azi de dimineață. Am aruncat cele două romane nepublicate și o parte din dactilogrammele poeziilor. Simt oare nevoia de a începe o nouă, absolut nouă, etapă de creație? Sau e presentimentul că trebuie să-mi închei socotelile (cu literatura? cu viața?). Nu știu. De scris, scriu. Văd, slavă Domnului, că aproape fiecare zi aduce o nouă poezie. Dacă progrez așa, voi avea curând un volum, diferit, în mare măsură, de celelalte. Poate că firea mea ordonată, perfecționistă, vrea să pună în bună rânduială trecutul pentru a se îndrepta spre viitor. Între versurile încă nepublicate (sau publicate doar prin reviste) există material pentru cel puțin două cărți (*Orfeu, Agonia caniculei*). Dar m-am îndepărtat sufletește de ele. De altfel, trebăluiala aceasta m-a sleit, m-a întristat, m-a enervat. Acum vreau să selectez *psalmii versificați*, pe care îi cred compatibili cu o nouă ediție, vreau să pregătesc această dorită reeditare și, în paralel, să continui elaborarea proaspătului volum de versuri.

Miercuri, 9 martie 1994

O nouă lansare a *Cronicii*. Aseară, la Casa Studenților. Frumos. A condus discuțiile Robert Șerban. A vorbit mai întâi Ion Anghel; inteligent, subtil, lăudându-mă poate prea tare. De

altfel, toți s-au referit elogios la carte. Adică Bunaru, Vighi, Marineasa, Robert, un student (acesta contrariat de poeziile dure, crude). Oli a spus și ea câteva cuvinte despre prozodie, în genere (fiindcă opiniile unora în acest domeniu păreau cam confuze). A venit și talentatul Emil Grama. Robert l-a provocat și pe el la cuvânt (ca fiind graficianul copertei, autorul tehnoredactării artistice).

Vineri, 11 martie 1994

Azi, la ora 12, în Sala de la Orizont, a avut loc întâlnirea cu Virgil Nemoianu. Aflasem de la Mihăieș că vrea să mă cunoască. M-am dus pe la 11:50, tocmai terminase cu interviurile, cu televiziunea, i-am dat *Cronică*, am schimbat câteva vorbe, câteva amabilități. I se citeau, în privire, în ton, curiozitatea, atașamentul. S-a instaurat, instantaneu, acea comunicare esențială, dincolo de cuvinte. Venise și Oli. Sala, plină. I s-au pus diverse întrebări: Șerban Foarță, Al. Jebeleanu, E. Todoran, Pia Brânzeu, Ilie Gyurcsik, D. Vighi. L-am întrebat și eu despre corespondența cu I.D. Sîrbu. În final, dând cu băta-n baltă, Nicu Danciu Petniceanu, gras, cu părul vopsit, grozăvindându-se cu calitatea lui de om al locului, cu meritele lui în privința memoriei lui Sorin Titel etc., îi cere lui Nemoianu sprijinul să publice o carte despre bănașeni. Lui Danciu nu i-a mai răspuns nimeni, Mihăieș a închis ședința.

Sâmbătă, 12 martie 1994

Cum spuneam și la Casa Studenților, spre a limpezi confuzia atotstăpânitoare, repet: Eu sunt *poeta genuinus* și *poeta doctus*, prea puțin *poeta artifex*. Eu sunt poet, nu acrobat. Și, deasupra tuturor distincțiilor, pentru a defini, cât de cât clar, fondul *Cronicii*, nu sunt poet religios. Pur și simplu, eu trăiesc și scriu

într-o lume, pentru care, și în care, Dumnezeu există. Pe de altă parte, religia este deplina și superioara libertate în Duhul, religia nu e ideologie. Iar *Biblia* nu este o carte religioasă, este *Cartea* adevărului. Ca să nu mai vorbim de confuzia curentă, pricinuită de ignoranță, dintre mistic și religios. *O, tempora! O, mores!*¹¹⁵; *O, sancta simplicitas!*¹¹⁶

Duminică, 13 martie 1994

Așteptăm telefonul de la Stroești, apoi vom ieși la plimbare. E vreme frumoasă, o zi însorită, dar, ciudat, parcă sensul lipsește, și astăzi, din toate. Am făcut, de curând, inventarul evenimentelor care, de vreo zece ani, mi-au marcat, traumatizându-l, destinul. Ele m-au năruit în plan strict uman, dar cred că m-au zidit și m-au ridicat în plan spiritual și artistic: transferul la Editură (și motivația lui) în 1985, Decembrie 1989 (și haosul ce i-a urmat), boala lui Oli de acum doi ani... Cândva (prin 1986, până prin 1988-1989), remediul la drama existențială au fost basmul și povestirile feerice. *Epistolele* au întărit, liric, zbaterile lăuntrice. După 1989, lumea imaginară a copilăriei (Andrei a crescut) s-a retras și s-a năruit. Am rămas singur, în fața lui Dumnezeu și, în genere, departe de oameni. *Psalmii în versuri* și *Cronică* m-au ajutat să comunic cu mine însumi. O umbră sunt, o himeră, o algă în genunea mării, o incertitudine, sub singura certitudine: Yah Elohim.

¹¹⁵ Exclamația îi aparține lui Marcus Tullius Cicero (106 – 43 î. Hr., *Prima catilinară*). „O, vremuri! O, moravuri!”

¹¹⁶ Zicere a lui Jan Hus (1369 – 1415). „Sfântă ignoranță (naivitate)!”

Joi, 17 martie 1994

Vreau să încerc a mai scrie ceva. Un poem dulce-amar, un poem primăvărat, un poem, totuși, ivit acum, când otrăvurile vieții mi s-au depus adânc și definitiv în suflet. Sunt singur, cărțile mele au și nu au succes. Așa cum spunea, la un moment dat, E. Bunaru, marți, 8 martie, la Casa Studenților, există parcă o rezistență ocultă față de *Cronică* cel puțin. Nu știu dacă are sau nu dreptate. Nici nu mă afectează, în vreun fel, dacă da, dacă nu... Nu-mi pasă de opinie, de glorie, de elogii. Mai mult: nu le doresc. Alta e drama (și, poate, șansa) mea: conflictul intim, adânc, între sensibilitatea (senzualitatea) artistică și propensiunea spre solitudine și asceză. *Je me confie en Dieu, je ne crains rien: Que peuvent me faire des hommes?*¹⁷

Sâmbătă, 19 martie 1994

E-ngrozitoare boala. Câtă suferință de pe urma trupului, de pe urma acestei poveri! Și cât de repede trec și ce greu se plătesc plăcerile pe care el ți le oferă!

Duminică, 20 martie 1994

Oli m-a rugat să-i citesc ce-am mai scris. S-a întristat. Într-adevăr, poemele nu sunt prea vesele. Pe ea o îndurerează simțământul atroce al singurătății care se degajă din ele. Știu și eu că, în felul lor, sunt texte crude, mizantropice chiar (lucru pe care poate îl și regret), dar eu (potrivit harului ce mi s-a dat) zugrăvesc lumea Răului, spre a îndemna, indirect, la Bine. N-o fac deliberat, ci firesc, natural, spontan, după cum îmi dictează

¹⁷ *Psalmul* 55/56, 11: „În Dumnezeu am nădăjduit, nu mă voi teme: Ce-mi va face mie omul?” V. *infra*.

talentul. Căci lumea aceasta e dominată de Cel Rău. Iată un exemplu mărunț: Mia Străin știa că-n 18 martie e ziua mea aniversară (i-a amintit, întâmplător, Oli). Și atunci, niciun telefon? Fiindcă vineri a venit în Timișoara Coposu? Fiindcă are ședințe regaliste? Nu e o nebunie acest mod de a trăi? Îi e mai aproape regele sau Coposu decât un prieten ca mine? Nici măcar un apel telefonic? Un minut! Știu că nu e nepăsare, știu că ține la mine (la noi), nu mă indispoaze întâmplarea, identific doar *la démence universelle*, completa rătăcire a celor din jur. Și nu e singura probă. O, nici pe departe! Himere! Prostii! Lucruri de nimic! Idolatrie! Iar eu? Eu încerc să rămân în Grădina Domnului (*Gan Eden, Locus amoenus*), ca omul dintâi, ca un măslin verde...

Luni, 21 martie 1994

Scriu, zilnic, câte o poezie. Poezii având ca punct de pornire existențialul (chiar cel mai banal) și ca punct de sosire (de aspirație) drama (sau bucuria) noastră metafizică.

Miercuri, 23 martie 1994

Stau, deci, dimineața la birou, lucrez, încerc să-mi fac datoria, vin acasă, la fel, cât mai retras în sihăstria mea, purtându-mi, în tăcere, și remușcarea, și conștiința păcatului, și nădejdea, și credința, și exercițiul darului (al harului) ce mi s-a rânduit. Cad, abdic de la condiția năzuită (dacă nu atinsă), mă ridic iarăși. Poemele mele transcriu câte ceva din zbuciumul acesta. Și din contactul dramatic, disforic, cu ambianța. Nici pentru Stroești nu mai am tragere de inimă. Vorbind la telefon cu mama și cu tata, și pomenindu-le de Viorel, au tăcut sau au rostit un „da” evaziv, de neînțeles pentru mine...

Joi, 24 martie 1994

Cu vreo două nopți în urmă, mai că n-am dormit. Am pluit între veghe și somn, torturat de coșmaruri. Chiar în mijlocul lor, mă gândeam că, dacă acesta e subconștientul, atunci mai bine lipsă. Coșmaruri sordide, fără nicio măreție, doar cu o imensă profunzime a spaimei nedefinite.

Vineri, 25 martie 1994

Continui să scriu, zilnic, câte o poezie, fapt ce îmi dă putere și gust de viață. Se construiește un tablou – poate – dezolant al orașului, se construiesc portrete – poate – grotești, dar cred că e cât de cât adevăr (uman și artistic) în toate acestea. Și, mai ales, intuiția inaccesibilității metafizice. Acum o aștept pe Oli. E în oraș. Se împlinesc doi ani de când s-a îmbolnăvit. Și iată, Domnul a binevoit și a vindecat-o. *Trimitе, Doamne, Cuvântul Tău și tămăduiește-o!* Rugăciunea mea și mulțumirile mele sunt totuna.

Duminică, 27 martie 1994

O scârbă grea, ca un butoi de varză stricată, îmi întoarce stomacul pe dos. Trecem din coșmar în coșmar, din oribil în oribil. Oroare am de viața publică, de partide și de lideri, vicleni și abili unii, alții agramați și tâmpiți, alții nebuni de-a binelea, alții bețivi. Mai bine singur. În plin oraș (era frumos, ieri, orașul, dar, în fond, e la fel de jegos precum în alte zile), trăiesc aproape ca un schivnic. Îmi și impun asta, sunt și constrâns să o fac. Fiindcă nu pot să mă-nghesui, să-mi sufle-n gură orice nespălat și orice obraznic, nu pot trăi între afaceriști murdari și proxeneți. Într-un fel, mă bucur că s-au ales apele. Puțini, foarte puțini, se retrag înspre lumina spiritului. Ceilalți, treaba lor! Iar eu

păcătuiesc judecându-i. Ce am eu cu robul altuia? *E rostul meu să mă întreb dacă stă sau cade?* După spusa Apostolului Pavel.¹¹⁸

*

Iată cum știe Dumnezeu (*Halellu Yah!*) să te scoată din dezamăgire. După ce am notat cele de mai sus, după ce am scris și o poezie în aceeași tonalitate, m-am dus dincolo, în dormitor, să citesc. Și, după câteva minute, ajung la acest pasaj, care m-a frapat și altădată prin forța și frumusețea lui (l-am și fișat, din varianta ortodoxă a *Bibliei*): „*Nous sommes mortels comme les eaux qui s'écoulent à terre et qu'on ne peut recueillir...*”¹¹⁹ De data aceasta, textul mi-a readus și întărit în minte (în conștiință) hotărârea pe care am luat-o cândva, în vara lui 1990, la Predeal: anume, să-mi văd de scris și atât. Să-mi câștig pâinea și, în rest, cât privește „res publica”, să reduc la minimum relațiile. Cât despre ambiții deșarte, nici nu mai încapе vorbă. Toată energia ce mi-a mai rămas va fi dăruită harului (mare, mic) pe care l-am primit. Și în sufletul meu s-a coborât *pacea lui Dumnezeu, care întrece orice înțelegere.*¹²⁰

Luni, 28 martie 1994

Mare forfotă la slujbă: se aude că Rachieru trebuie să fie mâine la București, că Iovescu se duce și el la Minister, că va trece în locul lui Rachieru, că ne vine Dumbrăveanu director. Eu am stat și am lucrat liniștit. Am trimis două cărți: la „Adevărul literar și artistic” (lui Cristian Tudor Popescu) și la „Dilema” (lui

¹¹⁸ *Epistola către romani*, 14, 4.

¹¹⁹ *2 Regi* 14, 14. *V. supra.*

¹²⁰ *Filipeni* 4, 7. *V. supra.*

Andrei Pleșu). Am cumpărat lămâi, portocale (asta chiar de dimineață, din Piața Lahovary), vrem să trimitem un pachet la Stroești. După-amiază, lectura diurnă și definitivarea a șase *psalmi în versuri* (pentru „Orizont”). Am aflat de la Anghel că mi-ar fi apărut niște *psalmi* în revista Fundației „Al.I. Cuza” de la Heidelberg. Acum, Oli se uită la TV, este o emisiune despre demagogie. Eu nu mă uit. În ce mă privește, lucrurile sunt clare: la noi nu e vorba de criptocomunism, de fosta nomenclatură etc. Acestea sunt ori diversiuni, ori concepte create de naivitatea (și prostia) multora. Nimeni nu mai vrea comunism (ba chiar, cei din conducere îl vor cel mai puțin). E vorba de un capitalism primar, ca să nu zic primitiv, sălbatic și oligarhic, există un grup (sau câteva grupuri), ce se bate (se bat) pentru puterea economică (prin mijlocirea celei politice). De aceea, elimină cât mai mulți întreprinzători reali sau posibili, stăvilesc inițiative, n-au nevoie de concurență. Vor să fie ei și numai ei. Eventual, tot cei care au fost. Cum să renunțe la dominație? A le pune în seamă principii și ideologii ar însemna să-i înnobilăm. Pentru ei, principiile și ideologiile sunt mijloace, nu scop. Dar, ce să mai discutăm? Se naște o lume în care va domina oligocrația fără scrupule, peste o masă aflată la marginea subzistenței. Criptocomunism! Stânga! Numai un prost poate să-și închipuie așa ceva. Tocmai cei acuzați de nostalgii comuniste sunt plini de firme, de averi, de bani. Și cei săraci lipiți, cei care abia pot cumpăra o bere, citesc cu înfrigurare ziarul și se cred capitaliști. Atâtea nerozii am văzut de patru ani încoace, încât mi-e silă să mă și gândesc. Pun punct aici însemnărilor de azi. Bate intens soarele în fereastră. Și eu încerc, zadarnic, să încropesc, să fixez, cât de cât, o priză – inocentă, calmă, optimistă – la realitate.

Marți, 29 martie 1994

Unul dintre episoadele cele mai chinuite ale existenței mele curente este somnul. Fiindcă, mai ales spre dimineață, nu este somn, ci un delir sinistru, din care mă smulg anevoie, fără nicio poftă de viață. În plus, seara, adorm greu, stau și ascult zgomotul mașinilor, pașii, interpelările, hohotele de râs, lătrăturile câinilor. De fapt, orașul e plin, până la refuz, de câini vagabonzi, ca o șatră. Ieri, de-acasă până în Lahovary, am numărat vreo 9-10 (e drept, unii ne-vagabonzi, îi însoțeau stăpânii lor). Azi-dimineață, pe lângă bloc, erau vreo patru. Mă tot gândesc să pun mâna pe condei și să scriu la ziar un articol despre bestializarea generală... *Cui prodest?*

Joi, 31 martie 1994

În „Orizont” n-a apărut nici acum vreun comentariu la *Cronică*. Am bănuiala că, impresionându-i pe toți, așa cum mi se tot spune, cartea îi și nemulțumește pe toți, sau pe mulți, fiindcă e sinceră, nepărtinitoare. Punând realul într-o anume lumină, nefavorizând nicio tabără, cartea nu e adjudecată de niciuna. Fiindcă eu nu am scris-o pentru a servi puterea sau opoziția, ci pentru a supraviețui eu. În plus, comentariul ar presupune și o anumită competență în *Scripturi*, competență care, din nefericire, nu e prea frecventă în lumea literară. E greu să fii independent, să n-ai stăpân decât pe Dumnezeu... E greu, dar merită.

Duminică, 3 aprilie 1994

Azi e Paștele catolic și protestant. Se simte că e sărbătoare. Ieri după-amiază, catolicii (probabil și protestanții) de prin vecini se pregăteau, se primeneau, făceau curățenie. Mai înainte, am

primit telefonul de la Stroiești. Acum vrem să ieșim la plimbare. E cam înnourat. Ieri a și plouat. Sper ca plimbarea să mă mai însenineze cât de cât. Am scris, și ieri, și azi, poeme – presupun – mult prea deprimante (și deprimante). Va fi un volum plin de durere și de mizantropie. „Ar trebui să fii mai îngăduitor cu oamenii”, mi-a zis Oli, zilele trecute, când i-am citit câteva poezii. O necăjea – mi-a spus – și sentimentul de singurătate absolută pe care textul îl degajă. Dar nu pot renunța la sinceritate (e vorba de sinceritatea estetică, desigur). Cât despre oameni, într-adevăr (și-mi reproșez asta), am o mare rețineră. În ceea ce privește omenia lor. Încerc să-i iubesc mai mult (și altfel decât teoretic, „glacial”, eventual faptic – dar neafectiv), însă comportamentul cvasi-general nu încurajează asemenea bune intenții. A iubi pe cineva nu înseamnă, totuși, a-i ignora defectele. Nimeni nu-l iubește pe om mai mult, mai deplin, mai necondiționat decât Dumnezeu. Și iată ce spune Dumnezeu: *Duhul Meu nu va rămâne pururea în om, căci omul nu este decât carne păcătoasă.*¹²¹

Poate că ar trebui să scriu proză. Să construiesc un roman – chiar la persoana I –, în care să fie prezentă lumea prin care trec, prin care am trecut. O atare îndeletnicire mi-ar cere și să muncesc mai mult, m-ar face să uit (poate) că zilele sunt asemenea unui lung șir de surori gemene, urâte, pe care trebuie să le îmbrățișezi, la rând, vrei – nu vrei. Chiar așa am scris, în poezia zilei de azi. Dar eu nu sunt, pare-se, prozator (decât dacă e vorba de basme și povestiri feerice – la care, de altfel, am renunțat), eu sunt poet, acesta mi-e harul și se cuvine să-mi accept soarta.

¹²¹ *Facerea* 6, 3. (Cornilescu).

Marți, 5 aprilie 1994

Iovescu a plecat la București. Ca urmare, Grama a lipsit toată ziua. Eu, în schimb, am fost asaltat de vizite (la birou). Senzația mea e că, în jur, toți aleargă, zănatnici, că sunt tot pe fugă, și în toate părțile. De pildă, cu Alexiu m-am întâlnit azi, pe stradă, de trei ori. Mi-au trecut, prin birou, Azap (victimă, de curând, a unei farse macabre: a venit cineva și a alertat „conducerea” Asociației, cu vestea că Azap a murit pe masa de operație și familia nu are bani de înmormântare; înainte de a se dumeri, Cornel a cerut ajutor financiar la București, Ion a scris un necrolog etc. Eu încep să îl bănuiesc pe Azap însuși de oarecare amestec, vizând chiar suma respectivă – poate mă înșel), Cornel, Nina Ceranu, Mihai Olteanu, istoricul Victor Neumann (un bărbat fin și erudit), Ștefan Doncea. Acesta din urmă tocmai s-a întors de la București: i-a dat lui Cezar Baltag *Psalmii în versuri și Cronică*. Deci, o goană generală, isterică, o busculadă ce poate explica, eventual, și mulțimea eșecurilor. Dacă te împarți spre zece ținte simultan, cum să reușești? A mai venit și Jebeleanu, jos i-am întâlnit mai înainte pe el și pe Marian Drumur. Fuga, fuga! Alexiu are un fuleu aidoma celui al coiotului. Din filmul de desene animate. Și ceilalți, tot cam așa. Palizi, desfigurați, îngrijați, lipsiți de astâmpăr, cu privirea deopotrivă speriată și flămândă. Doamne ferește! Alergătura aceasta demențială nu-l contaminează însă pe Doncea. Fiindcă el are altă filosofie de viață. E stăruitor, dar calm și senin. El nu e idolatru, el Îl slujește pe Dumnezeu. Cât despre mine, nici eu nu sunt robit de mirajul îmbogățirii, de ambiții, de toată această deșertăciune zgomo-toasă. Muncesc pentru pâinea zilnică. Din păcate, sufletul mi-e tulburat, somnul e un supliciu (azi-noapte a fost un lung coșmar), tristețea nu mă părăsește aproape nicio clipă. Sunt pedepse, probabil, e o penitență pe care trebuie s-o îndur.

Joi, 7 aprilie 1994

Pe o vreme umedă și rece m-am dus la Editură și am început să lucrez. A apărut Iovescu – seamănă cu o căpușă sau, mai degrabă, cu o sinteză între șobolan și căpușă –, vorbind la nesfârșit, vociferând paranoic. Vrea să-l dea afară pe Drăgan, care tocmai s-a întors din America. Anghel mi-a ținut și el o cuvântare despre editura lui, reluând (pentru a câta oară?) temele acestui discurs. Planuri mari, tot mai mari – editură, librării, cabinet medical etc. etc. Câteodată simt că-mi cedează structura de rezistență, sub asaltul acestei decompensări colective. O să răspund la acea anchetă (derizorie) despre noua Uniune (a Scriitorilor). Voi spune că, din nefericire, nu-mi pun prea mari speranțe în ea. Fiindcă, dacă ar vrea să facă ceva, nu va putea; și, dacă nu va voi, va izbuti. Între alternativa jalnică și alternativa cinică, ce speranțe să nutrească un sceptic? Niciuna. Absolut niciuna...

*

Una dintre caracteristicile noastre, am mai spus-o, dacă-mi aduc bine aminte: decalajul enorm între inteligența individuală și cea colectivă.

Vineri, 8 aprilie 1994

Din nou s-a schimbat vremea. E soare, frumos. Nebunia de obște continuă și se agravează. Va trece mult până se va găsi o formulă de existență normală, calmă, civilizată. Orașul e un viespar de nevropați – fețe crispate, zbierete, înjurături. Dacă te lași prins în jocul acesta, ești pierdut. Dar și efortul necesar distanțării te epuizează. Cum să te sustragi enormei constrângeri a alaiului diurn? Drăgan s-a întors, așadar, din America. Și cărceaba de director vrea să-l concedieze. I-a lăsat o listă cu întrebări, la care să formuleze răspunsuri cât mai exacte. Un

interogatoriu, o nepermisă imixtiune în intimitatea celui alt. Dezaprobarea tuturor nu-l împiedică să-și ducă până la capăt răzbunările, să-și etaleze sminteala. Mi-aduc aminte cuvintele, adresate mie, la telefon, într-o dimineață, de Dan Deșliu, Dumnezeu să-l ierte!: „E o ticăloșie mai mare decât înainte!” Eu, ca director de Editură, îi cerusem un volum de poezie. S-a minunat că m-am gândit la el și mi-a trimis o carte de poeme, intitulată *Roman*. Și volumul a și apărut, la Tipografia de la Oradea, al cărei director era, pe atunci, admirabilul Vladimir Kagan, secondat de inginera-șefă, Doamna Farcaș. Dificultăți au apărut la onorariu, fapt ce, dacă nu mă înșel, cumva, ar fi motivat reacția poetului...

Munca pare a fi una dintre modalitățile salvării, ale ieșirii din gloata dementizată. Constați, însă, că e cvasi-zadarnică. Faci corecturi, redactezi, iar cărțile nu apar sau apar cu mari întârzieri. Desigur, rămâne munca ta, scrisul tău, opera la care lucrezi. Concret – în ce mă privește – munca la scrierile mele. Dar și aici trebuie să te mulțumești cu solitudinea, cu gândul că opera există și atât, că ea nu interesează pe nimeni. Ceilalți sunt ocupați, bâiguie, se ceartă, n-au timp de nimic, un demon necruțător îi prigonește... Am primit o scrisoare de la Doamna Samuelli, care mă felicită pentru *Cronică*. La 12, a fost, la Orizont, o întâlnire cu Cenaclul studenților, dar n-a venit nimeni. Organizatorii au anunțat prea târziu, invitații n-au avut vreme să afle. Am auzit că Ungureanu a făcut o criză, a părăsit sala indignat. Ce să ne tot ascundem? S-a terminat. Nu mai merge cu cenacluri, cu Uniunea, cu ședințe. Vremurile s-au schimbat. Cred că are dreptate Marian Drumur (m-a vizitat ieri): totul va trena așa, profetizează el, încă vreo 10-15 ani, până va veni generația ce absolvă acum liceul. Ea ne va da deoparte și va reface ceea ce noi nu suntem

fatalmente în măsură să refacem. Așa se va întâmpla, probabil. Noi, cei maturi, purtăm prea multe sechele ale vechii maladii pentru a fi integral receptivi la transformare. Și, mai ales, pentru a acționa. Eu, de pildă, nici nu mai pot, nici nu mai vreau să făptuiesc altfel decât prin scris. De aceea, aș pune, încă de acum, oameni tineri, foarte tineri, în fruntea instituțiilor. Nu strigoi siniștri, răuvoitori, acri și incapabili. Dar nu eu decid, și nici alții ca mine. Decide, în cele din urmă, Providența. Deocamdată, ne e dat să suferim. Prețurile cresc, lăcomia crește, omul e tot mai singur și mai lipsit de apărare. Avem ce merităm. Primăvara trece pe lângă noi, ne îmbie să zâmbim, și nu suntem în stare.

Duminică, 10 aprilie 1994

Este foarte greu, e chinuitor să trăiești, în orice clipă, la limită. Purtând adică mereu în minte și-n suflet întrebarea: De ce? Orice fapt, orice gest, orice faptură trec prin această grilă. Imposibilitatea de a pricepe sensul vieții și al morții mă apasă continuu, ca o boală. Zi de zi. Clipă de clipă. Și în somn, și în stare de veghe, fie că se exprimă sau nu cu limpezime. E un morb subconștient, un dat, un fel de tiran lăuntric, ce-mi colorează și-mi direcționează existența. Dar este conștientizat mereu, tulburându-mă și mai tare, răpind realitatea ambianței, plâsându-mă într-un vis tragic și absurd. Sufăr. Scrisul meu este, în întregime, expresia acestei suferințe. Dar scrisul se duce în lumea lui, suferința rămâne. Rămân singur, cu acest zid în față, un zid de care mă izbesc, zi și noapte. De aceea, uneori, schițez mici evadări în derizoriu. Ca să uit. Dar nici atunci nu pot uita pe de-a-ntregul. Revin în lumea întrebărilor fără răspuns, în lumea fără milă și fără înțelegere. Treptat, pe măsură ce forța dorințelor trupești se diminuează, sporește acest simțământ al nimicniciei.

Față de semeni nutresc, simultan, un fel de dezgust, dar și o compasiune sfâșietoare. Viața devine un chin în prezența copleșitoare a morții. Ce pot face? În afara ființei – oroare; înlăuntrul – oroare. Visele însele sunt un semn al acestei neguri ce-mi acoperă sufletul. Azi-dimineață, pe la 4, Oli s-a trezit plângând. Visase că vreau s-o părăsesc. Dincolo de faptul că am grijă de ea și o protejez, ca pe un copil, mă și mir că are nevoie de individul sumbru și-ngrozitor de trist care sunt... Disimulez, firește, cum am mai spus, dar ea înțelege că, sub tandrețe și duioșie, se află abisul nemărturisit al ființei mele.

*

Am primit telefon de la Stroești. Se simt bătrâni și singuri. Au dreptate. Și eu mă simt apelpisit, bolnav sufletește, singur. Exagerez, desigur, îmi dau seama, dar așa îmi e clădită făptura. Receptarea poeziei mele suferă (și va suferi oare mereu?) de pe urma negrei melancolii, de pe urma mizantropiei care-o întunecă?

Luni, 11 aprilie 1994

Lui Robert Șerban i-a apărut cartea (debut), redactată de mine (și semnată, la caseta tehnică, cu un cât se poate de convențional pseudonim: Ion Popescu! Așadar: Teofil Luca, Gabriel Ieremia, Ion Popescu). În drum spre casă, am făcut ceva cumpărături. Găsești tot ce vrei (mă rog, în raport cu pretențiile noastre), dar scump. Vecina (administratoarea), cea care crește mâțe și șoareci, strânge bani, ca să ni se introducă gaz la bucătărie. Tocmai o aștept să vină, nevolnica, îți stârnește deopotrivă dezgust, compătimire și neîncredere (are ea viclenia ei, bine mascată sub aerul șleampăt și sub duhorile animaliere). Trăim într-o lume de nebuni. De câte ori să repet? Mi-a spus Anghel că

în județ operează o bandă de spărgători de biserici. Fură icoane, cărți vechi, vase de preț. Sparg și jefuiesc lăcașurile sfinte! Și ne mai mirăm că ne merge rău. O lume dementă, abrutizată, demonizată. Iovescu, de pildă, seamănă cu monștrii burtoși, diformi, sculptați pe bisericile Apusului. E Răul întrupat și în acțiune. E ura, perfidia, răzburarea, e o dejecție, o scârnăvie. Un monstru. Un zombi. Un mutant. Și, ca el, atâția. A zis prefectul (așa cum este el) o vorbă de ținut minte, atunci, la lansarea cărții mele, preluând, prin intermediul lui Anghel, termenul „gloată” din poezia mea: „gloata care mereu face gălăgie (cam așa ceva), gloata fără rușine și fără Dumnezeu”. A spus-o cu convingere.

Mă uit pe fereastră. Urcă nori grei dinspre apus. Poate va ploua la noapte. Au dat frunza și floarea. Aerul e umed și răcoros. E primăvară, totuși. E primăvară, suflete! Ai putea uita? Ai putea fi, cât de cât, fericit?

Marți, 12 aprilie 1994

Atmosferă neplăcută la serviciu. Căinos, animalic, mutantul Iovescu a decis să-i desfacă lui Drăgan contractul de muncă. Acuma rumegă, digeră o satisfacție otrăvită. Își amintește toate detaliile, toate nimicurile, toate prostiile, pe care hermeneutica paranoiei sale le pritocește la nesfârșit. Despre Drăgan, despre Anghel, despre Almăjan, despre Dima. Iar aburul înveninat al demenței sale se propagă în toată clădirea noastră infectă, plină de bișnițari, gândaci, șobolani, cu săli, subsoluri și coridoare goale, întunecoase, kafkiene.

Nu poți capta timpul, secretul vieții în cuvinte. Nu-mi pot numi melancolia profundă, matinală, nici resemnarea ce mă stăpânește în clipa de față. Mai bine zis, le pot desemna, dar nu le pot evoca în substanța lor intimă.

Luni, 18 aprilie 1994

Am mai citit din lucrarea lui Mihai Cazacu, am citit versurile Corinei Rujan, am schimbat câteva fraze cu Robert Șerban, am contemplat rânjetul prosper al lui Iovescu, înțolit, burtos, hidos, infect, demn reprezentant al unei lumi infecte. Din fericire, nu prea ne deranjează mutantul. Dacă prinde pe cineva la el în birou, îl toacă la cap, cel puțin o oră-două. Și tot prinde pe câte unul. Vine la 11, vorbește două ore, râde, se scarpină pe burtă (de-adevăratelea!) și trece ziua. La ora 13, 13:30, încuiem și plecăm acasă. Cum e posibil ca insul cel mai leneș, cel mai mizerabil, cel mai rău, un rebut desăvârșit, să fie pus în frunte? Ce dreptate, ce democrație, ce stat, ce lege, ce lume sunt acestea? De ce ne mirăm atunci că toate decurg pe dos, că suntem priviți cu suspiciune, că suntem marginalizați și disprețuiți? Cine conduce acum? Cei pe care comuniștii îi dăduseră la o parte, nu fiindcă le-ar fi fost ostili, ci fiindcă li se făcuse până și lor (comuniștilor) scârbă de asemenea oameni. N-au avut noblețe, onoare, caracter nici atunci, nu au nici acum. Atunci rodeau oasele pe lângă mese, acum s-au așezat ei la masă. Făcându-și cu ochiul, crescând în fălci și-n foale, toți cu capete rotunde, fără gât, mirosind a căcat și-a transpirație.

*

Judecă, Doamne, și fă dreptate! Numai tu poți face dreptate fără a pricinui rău nimănui. Prin dreptatea Ta, chiar și celui rău și vinovat i se face un bine.

Marți, 19 aprilie 1994

Toți fură, își smulg unul altuia din mână ciolanele, se ceartă, latră, mârâie, mușcă. Eu mă sui dimineața în troleibuz, cobor la Editură, acolo lucrez, la prânz urc iarăși în troleibuz și gonesc

spre casă. Aici mă simt în universul meu. Contactele sociale mă obolesc, ba chiar mă dezgustă. Aseară, Viorel m-a întrebat la telefon dacă nu vrem să mergem la Stroești de Paști. Poate că așa vrea, dar cum să mergem, când vor fi acolo Dinu, nevastă-sa și cuscii lor? Hărmălaie, înghesuială, enervare. Mai bine stăm acasă. Constat, cu oarecare uimire, că nici la Stroești nu mai doresc să mă duc. Mai degrabă Oli se simte atrasă de un asemenea sejur. Ceea ce e, totuși, suficient de straniu.

Oli scrie la mașină. Un text pentru Radio, despre alegorie. Ce-i alegoria? Am meditat și eu cândva la alegorie, la simbol, le-am dedicat studii, capitole de carte. Acum nu mai știu sigur ce-nseamnă una, ce-nseamnă celălalt, ce-nseamnă celelalte. Pe măsură ce adâncești semnificația lucrurilor, constăți că nu mai poți defini nimic. Totu-i de neînțeles și, concomitent, orbitor de inteligibil, de limpede. Nimic nu există, în afară de *Cel care este*. Și totul există doar prin *Cel care este*.

Miercuri, 20 aprilie 1994

Vremea s-a răcorit. Au înflorit și merii, tremură în aerul limpede. De ce oare nu mă pot bucura, pur și simplu, că există, că exist, că îi văd, de ce mi-a dispărut bucuria aceea spontană, vertiginoasă, de a trăi: De ce? Am găsit azi în Baudelaire un vers care mi-a reținut brusc atenția: *Le printemps adorable a perdu son odeur!*¹²² Interesant e că l-am însemnat cândva, nu știu când, pe marginea filei de carte, ceea ce dovedește că înstrăinarea de lume a început de mult și-acum se desăvârșește.

¹²² Charles Baudelaire, *Le Goût du néant*, din volumul *Fleurs du mal*, Auguste Poulet-Malassis Éditeur, Alençon, 1857.

Sâmbătă, 23 aprilie 1994

La ora 10, am plecat de acasă și, după o lungă plimbare prin Centru, ne-am dus la Orizont, în Sala mare, unde Corina ne-a invitat la o întâlnire cu Marianne Gruber. Această scriitoare austriacă a publicat la Excelsior un roman (*Acalmie*), redactat de mine. Lume puțină: Marianne Gruber, însoțită de translatoare, Corina și Emil, Cornel Ungureanu, Oli și cu mine. Dincolo, Ilonka pregătea cafelele. Pe masă, saleuri, brânzoaice, vodcă, vin, apă minerală, suc de portocale. Eu am băut suc și cafea. Am rămas vreo oră și ceva, i-am dat Mariannei Gruber o carte (*Cronică*), a fost foarte încântată, mi-a oferit cartea ei de vizită, mă privea (stătea în fața mea, de cealaltă parte a mesei), zâmbind deseori, mai ales la comentariile laudative ale lui Cornel. O femeie inteligentă, binevoitoare și melancolică. Din păcate, nu știe franceză. Oli a mai conversat cu ea în germană, la fel – cât de cât – Cornel, dar, de fapt, nu s-a putut sta de vorbă cu sărbătorita, decât prin mijlocirea traducătoarei. Am întrebat-o și eu, între altele, cum o duc scriitorii în Austria. Nu prea bine. Ca peste tot.

*

Sunt mai limpede și mai senin astăzi. Melancolia s-a temperat, mocnește în adâncimile eului. De câteva zile, destul de multe, n-am mai scris nimic. Va trebui să reiau cu atenție poeziile ce s-au adunat între timp și să încep finisarea, selecția. Dar nu e nicio grabă. Dacă mi se vor părea izbutite, voi încerca, spre toamnă, să găsesc o cale de a le publica într-un volum. Adăugându-le, poate, câteva poezii mai vechi, rămase în manuscris sau prin reviste.

Joi, 28 aprilie 1994

Lumea se pregătește de Paști. Mă bucur, încerc să trăiesc, aș dori din tot sufletul să reintru în inocența visătoare a basmului, dar ceva în mine s-a frânt, m-am desprins în mare parte de lucrurile care mă înconjoară, m-am rupt de viață și de mine însumi. Din nou nu mai pot scrie. Am, e drept, un nou volum, aproape gata, dar ardoarea de-altădată, sau – dimpotrivă – deprimarea activă, teribilă, de atunci, au dispărut. Ceea ce mă stăpânește acum e simțământul irealității. În ordinea ontologică, ceva a încetat să mai existe. Îmi pun întrebarea, pe care mi-am mai pus-o: Îmi supraviețuiesc oare? Nici nu mă bucur, nici nu sunt trist. Nu particip. Trec, pur și simplu, de la o clipă la alta, de la o zi la alta, împins de o disperare rece și implacabilă.

Vineri, 29 aprilie 1994

Ieri după-amiază și-a făcut apariția madam Ancuți, vecina de deasupra, cu scopul de a cere niște cărți pentru odraslele sale și, totodată, pentru a-și anunța „entuziasmul nețărmurit” că vine, la Timișoara, „Majestatea-Sa”, regele Mihai. Eu știu ce spune *Deuteronomul: Dintre frații tăi să-ți pui rege peste tine. Nu vei putea să pui rege peste tine un străin, care nu este din frații tăi.*¹²³ S-ar putea riposta că s-a românizat. Dar i-am văzut (și auzit) fetele. Niciuna nu știe, măcar convenabil, românește. Ceea ce nu înseamnă că sunt acolitul puterii de dinainte, sau al celei de acum. Ba! Sunt independent. Și sunt meritocrat. Nu vreau glorie fără merit.

*

¹²³ *Deuteronomul* 17, 15. V. supra.

A ține un jurnal înseamnă a avea totuși încredere în oameni. Știu că, mai devreme sau mai târziu, eventual chiar „outre tombe”, aceste triste însemnări vor ajunge a fi citite. Și opiniile insului social pot stânjeni receptarea insului artistic. Îmi asum acest risc? De ce nu? Ce-mi (mai) pasă? M-am întâlnit azi, în Piața Libertății, cu Ciprian Radovan. Ne-am strâns mâna, ne-am urat „Sărbători fericite”, m-a întrebat cum și ce mai scriu. Și iată că, deodată, m-a privit fix, cu un ochi atent, profesional. „Arăți bine”, mi-a zis, surprinzându-mă, căci mereu mi se spune că am slăbit, că sunt îmbătrânit, tras la față, obosit. „Arăți bine”, a spus el. „Hieratic”. „Da?” „Da. Alții încearcă, dar n-au starea lăuntrică”. Ceva asemănător a replicat cuiva, acum vreun an, Sandra Guțu: „Eugen nu-i slab”, a zis ea, „e spiritualizat”. Chiar dacă mințea, cum se spune, mințea frumos. Dar nu cred că mințea. Cât despre Ciprian, era, categoric, sincer... Și Sandra, și Ciprian sunt artiști. Mari artiști. Cine se aseamănă se adună. Și se înțelege.

Sâmbătă, 30 aprilie 1994

Ne-am plimbat puțin prin Centru. Până la 12, când a început oarecare forfotă cu semnarea unui protest, apropo de vizita eșuată a regelui. Oli s-a vârat și ea acolo, eu mi-am văzut de treabă. Mă enervează nerozia asta monarhistă, dar mă stăpânesc. Veniseră să semneze și Tohăneanu, și Funeriu, erau și Radu, Mihnea și Mia Străin, și Tinu Flondor. Tot felul de aiuriți, de himerici, inși lipsiți de simțul realității sau activiști care, probabil, se bucură că țelul lor rămâne neatins, fiindcă astfel li se perpetuează stipendiile.

*

Ne-am amuzat cu nepoțica Raluca, fiica Alinei. Dulce, prietenoasă, inteligentă. Păcat că inima mea nu se mai încălzește

ca altădată. Obosesc, îmi epuizez rapid resursele de duioşie. Aş vrea să scriu iar basme, să mă pot imagina în lumea poveştii. Nu mai sunt în stare. Silnicia, cruda opresiune a realului, cele ce mi s-au întâmplat, suferinţa mi-au rănit sufletul. Mă bucur acum citind *Cartea*, privind la TV tablouri din Țara Sfântă, ascultând seraficele cântări bizantine. Ani întregi am fost ținuti în afara lumii: creștini pe furiș, creștini furișati, citind *Biblia* doar acasă, nevorbind despre ea, mergând cu mare fereală la Biserică. Au trecut, slavă Domnului, acele vremuri. Mâine e Paștele ortodox. Așteptăm acum, în liniște și post, Învierea Domnului. Pacea metafizică a nădejzii și așteptării umple după-amiaza, umple ziua, umple lumea. Vibrația așteptării, prelungită în suflet, ca o uriașă bătaie de clopot.

Duminică, 1 mai 1994

Eu și Oli ne-am trezit înainte de șase, am ciocnit ouă roșii, am mâncat. E soare, e frumos. Prima zi de Paști. Ceva mai târziu, vom pleca în oraș, la Catedrală. HRISTOS A ÎNVIAT!

Luni, 2 mai 1994

Așa e la noi. Nu scriitorii care merită cu adevărat sunt mediatizați, ci oportuniștii, insolenții, aranjații, acomodabilii. Așa e de nu știu câte decenii, poate dintotdeauna, din pricina nedesprinderii vieții artistice de viața politică. Așa e și azi. Să fie sănătoși, cu mediatizarea și cu interminabilele lor reclame. Există, totuși, o elită intelectuală, o elită artistică, o adevărată elită, cea dăruită spiritului și nu succeselor efemere. Și există un public, care caută și găsește, cu un gust sigur, manifestările valorii. Păcat însă că o atare confuzie persistă. Și va persista,

desigur, va rezista multă vreme, într-o lume ea însăși confuză și fără repere.

*

Mare mângâiere acest jurnal! Câteva minute pe zi, absolut cu mine însumi și cu un posibil cititor, despre care nu știu nimic, care poate nici nu există încă. Îmi face bine spovedania continuă. *Dacă Dumnezeu este pentru noi, cine va fi împotriva noastră?*¹²⁴

*

Departate de mine gândul de a idiliza, de a idealiza, ceva din realitățile vremii noastre. Dar, așa cum am mai observat, surprinde (la TV, mai ales) selecția exclusiv negativă a informației. La TV, dar și în restul contextelor comunicaționale. Explicația poate fi o tendință compensatorie de cârtire cârcotașă (pentru a echilibra îndelungata perioadă strict elogiativă), dar n-ar fi exclusă și o programare, o îndoctrinare inversă, o încercare de nimicire psihologică. Se filmează numai gropile, nu și piețele pline, numai copiii vagabonzi (care, de fapt, în mare parte, fug din casele construite pentru ei), nu și cei cuminți și harnici; numai dezordinea și infecția, nu și locurile salubre. Totul se adună într-un tablou abominabil: e ca și cum românii onești, civilizați (cei mai numeroși), n-ar mai avea spațiul lor de existență asigurat, ca și când majoritari ar fi inșii fără căpătâi, hoții, anormalii ș.a.m.d. Mă înșel oare? Greu de crezut, cu atât mai mult, cu cât eu însumi am o privire necruțătoare (atentă, mai bine zis) și o atitudine sceptică.

¹²⁴ Cf. *Romani* 8, 31. V. *supra*.

Duminică, 8 mai 1994

Scriu iar în grabă și puțin. Căci, pe de o parte, deși astăzi e duminică, am lucrat destul de intens la o traducere, iar, pe de alta, sunt răcit, mă doare gâtul. Nu știu ce se întâmplă, dar anul acesta m-am dovedit cam șubred. Am fost și în oraș, la o plimbare, am trecut pe la farmacie, ne-am întâlnit cu Cheti. Peste tot discuții politice, animate, sterile, contradictorii. Am senzația exasperantă, privindu-i pe acești certăreți, că mă uit la niște berbeci care se izbesc, la nesfârșit, cap în cap. Cred că dacă m-ar duce cineva la o ședință, aș leșina. Îmi e cu neputință să îndur această dezlănțuire colectivă, jalnică, idioată, maladivă. De dimineață, ne-a sunat mama. Ploua tare acolo. M-a întrebat, nitam-nisam, ce face Viorel. Ne-am gândit că au aflat, poate, de venirea lui în zonă și au înțeles că noi nu ne-am dus din pricina amplului desant terestru inițiat de Dinu (7 persoane!). „Era bine dacă ați fi venit și voi”, mi-a zis mama. Firește, dar nu în asemenea condiții. „Unde am fi dormit?” am întrebat eu. „Ei, găseam noi”. Or, nu e chiar așa. Cei doi bătrâni n-au nicio vină. Dar Dinu e cam... Și peste toată întâmplarea planează o vagă ipocrizie (plus, desigur, remușcărilor de rigoare). Știu cu toții că noi nu putem merge oricum și că nu putem sta oricum. Și atunci? Ce rost mai au comentariile? Vom merge altă dată.

Marți, 10 mai 1994

A fost o zi stranie. M-au vizitat Valer (știrb), Paul (pleșuv, cărunt, oniric), Evseev (care i-a spus lui Iovescu: „Am auzit că m-ai făcut *căcat*”), doamna Vulcănescu, fiica poetului Petru Sfetca (mi-a adus o corectură). Tipografia nu a putut da salariile decât parțial. Cornel m-a informat că a uitat să scrie cronica la cartea mea. Și-a cerut scuze, era (părea) foarte necăjit. Dar,

neavând niciun interes în ce mă privește, era firesc să uite. Deși, contemplându-l, contemplându-ne, mă întreb ce interese mai putem avea. Ce ne mai putem oferi unii altora? Oricum, e mai bine să lăsăm problemele axiologice în seama posterității (inclusiv comentariile simple). În vremurile de acum au proliferat enorm două categorii sociale: nebunii și disperații (adică cei ce aleargă în toate direcțiile, plini de treburi și bagaje). Exemple de disperați: Iovescu (zvâcnind, ca o marionetă, între domiciliu, Editură și Prefectură), Lucian, Mia Străin (ea se cam preface) etc. Sunt mulți. E plină strada de ei: concentrați, cu sufletul la gură, vânând ceva, sperând ceva, așteptând cu mare nerăbdare ceva. Ce? Nimic. De aici – mari deziluzii, mari de-compresiuni psihice și fizice. Și pe Oli o apucase cândva această isterie. „Potolește-te”, îi spuneam. „Păstrează-ți cumpătul! Activismul acesta ne va aduce necazuri”. Și ne-a adus. Mari necazuri. Abia îmi revin, dacă, într-adevăr, îmi revin. Cât despre nebuni, ei sunt mai pașnici. Unul dă târcoale Podului Michelangelo. Într-o dimineață, ieșea din uriașul coș de gunoi, instalat lângă pod. Altă dată, la amiază, se vânzolea, cănit, învelit într-un cearceaf, în sensul giratoriu dinspre Universitate. Cu aceeași ținută bântuia, anul trecut, într-o amiază, pe lângă parcare de lângă „Bega”, în râsetele șoferilor. În a doua zi de Paști, sorta crengi de plop pe pod, azi pescuia, cred, de pe pod, cu o prăjină enormă (tot o creangă de plop) și cu o sfoară. De pe trotuar, peste balustradă. În Centru își are sediul Romică (l-am văzut, pe la Crăciun, și la spital, plin de vânătăi). Imită pe Ceaușescu, pe Iliescu, pe Bârlădeanu, târăște pe pavaj niște bani, așteptând vreun fraier să se aplece să-i ridice. Atunci smucește brusc piciorul, aduce banii la sine, scoate un microfon și-l interpelează pe cel în cauză. Ș.a.m.d. Îmi pare rău că nu sunt prozator. Ce mai tipuri! Ce

relații între oameni! Ce ironie amară! Ce de-mascări! Ce de mascări! Ce răsturnări de amicitii! Ce mișelie! Câtă zădărnicie!

Miercuri, 11 mai 1994

Dacă n-ar fi atât de abracadabrantă ambianța! Chiar acum aud câinii hămăind pe scări, ca la stână. Același ospiciu e și pe străzi, și la serviciu. Am aflat, de pildă, că G., beat mort, s-a dus în biroul doamnei Tori, la Tipografie, și, între altele, i-a zis: „Mânca-ți-aș p... ta, că-i atâta de frumoasă!” „Dar de unde știi tu, mă, că-i frumoasă?” a ripostat doamna Tori, invitându-l apoi să plece. Acum se pare că o evită. Ori nu-și mai amintește nimic, ori îi e, totuși, rușine. Iovescu pune lacăte, reface uși, se baricadează, ca un zombi, de smintit ce e. Lulu moțăie pe scaun, fumând, privindu-i, pe fereastră, pe neobosiții demonstranți sau dezlegând cuvinte încrucișate. Delăsare, decrepitudine... Adriana, doar, e primăvărată, vărată, liliachie. A intrat azi în încăperea și, apropiindu-se de mine, a exclamat: „Ai încărunțit. Mustăța”. Așa e. Am îmbătrânit și eu odată cu ei. Am îmbătrânit în acești patru ani, în acești doi ani, mai ales. O simt. Sunt, pe de o parte, tot mai împovărat, mai înnegurat, mai melancolic; pe de alta, tot mai pur, mai liber, mai imponderabil.

Joi, 12 – Vineri, 13 mai 1994

Ieri am fost mai ocupat decât de obicei: ne-a vizitat, la Editură, domnul Paul de Laboulaye, de la Ambasada Franței, să ne aducă banii pentru *Istoria sexualității*. Evident, Iovescu, ca orice șef bine consacrat, nu știe franțuzește (mai exact, nu știe decât românește). M-a rugat, deci, să tratez eu cu oaspetele. Îl cunoșteam. A mai fost (când era director Marineasa) la Timișoara. Și atunci am fost rugat să facilitez (să port) conversația.

Dar pe vremea aceea, direct interesați fiind (participa și doamna nu știu care de la Gallimard), au fost de față și Popovici, și Mihăieș, și Adriana. Aceștia, toți, vorbesc franțuzește. Acum n-a mai venit nimeni din afară. Iar mie mi-a fost rușine cu Iovescu.

*

Astăzi, la 12, întâlnire cu Octavian Paler la Sediul Filialei. A venit și Oli. Întâlnirea (lume multișoară, plus doamna Dimisianu) a durat până la 14. I-am dat lui Paler un exemplar din *Cronică*. S-a bucurat, mi-a urat succes... Cum a fost Paler azi? Parțial inteligent, parțial sincer, parțial interesant, integral oboșitor. Am, uneori, în acea Sală, senzația că diavolul stă undeva în colț și rânjește, privindu-ne...

*

Azi-noapte, am visat că alerg. M-am trezit și mi-am dat seama, am conștientizat, că eu visez frecvent acest vis. Alerg. Alerg iute, neînchipuit de iute, coborând pante, sau pe câmp deschis. Alerg, neliniștit, înfrigurat, înspăimântător de liber, și mă opresc cu greu din alergat. Asta visez eu, când visez cât de cât frumos, când nu se întâmplă nimic chinuitor în bogata și încâlcita mea activitate onirică. Abia acum, la 52 de ani, am observat. Poate că mai de mult nu visam că alerg. Acum visez des. Foarte des.

Sâmbătă, 14 mai 1994

Sunt încă gripat, oricum sub tirania virozei, și am spaima că o voi contamina și pe Oli. Probabil că organismului meu i-a scăzut dramatic rezistența la diversele agresțiuni. M-am dus de dimineață în piață, apoi cu Oli, la Universitate, unde ea s-a întâlnit cu Mia Foartă și Crișu Dascălu, să discute, să tot discute,

steril, improprios, un fleac de articolaș pentru acel *Dicționar al literaturii române*, pe care, sunt sigur, din pricini diverse, nu-l vor isprăvi niciodată. Vor lucra degeaba (e drept că sunt plătiți), așa cum am lucrat eu, cândva, la dicționarul lui Zăciu. De atunci, m-am lecut. Am ajuns la 10 la Universitate. Ei s-au dus să dezbătă „problemele”, eu am intrat în sala de lectură, pentru a mai răsfoi niște reviste. Caracteristica tuturor publicațiilor românești: nu pot fi citite! Într-atât sunt de rele, anonime, idioate, psihopate și amatoristice. Până la urmă, am luat o revistă franțuzească, pe care am citit-o cu plăcere și interes. Suntem o lume bolnavă. Ni s-a dat zdravăn la cap și acum umblăm, îndărăt și înainte, hăbăuci, izbindu-ne unii de alții și înjurându-ne. Revistele culturale evocă acest „spital psihiatric”, această lume periferică („Apocalipsă de periferie”, sună un vers al meu, foarte recent), această zâzanie, marginalizată spiritualicește, acest blestem, sub care aș zice, Doamne ferește!, că ne aflăm. Nici până acum nu am prea cumpărat asemenea publicații, de acum încolo nu le voi mai cumpăra deloc. Aș avea senzația că aduc în casă o cobe. Cum cobe mi se pare azi, când impresiile s-au mai limpezit, și prezența vehementă, versată în perfidii, deloc idealistă (cum se pretinde cu insistență) a lui Paler. Lipsa din tot ce a spus seninătatea superioară a spiritului. Cum lipsește și la ipocrita poetesă A., de pildă, falsă glorie oportunistă, comunistă și post-comunistă. Am sentimentul că Stăpânul acestei lumi e și stăpânul lor. N-au încăput toți la masa cu ciolane, unii au rămas inevitabil pe dinafară și de aceea se ceartă. *Împărăția mea nu este din lumea aceasta*. Motivația celor despre care vorbeam e telurică, viscerală. Le lipsește lumina lăuntrică. De aceea, discursul lor e sumbru, cârcotaș și uscat, fără bucurie și fără perspectivă. Nu zidește, demolează doar și se demolează. Până și o filipică

sporește în forță, atunci când cel ce-o rostește probează că e deasupra realității incriminate. Or, inșii aceștia sunt incluși în chiar magma scârnăvă pe care o repudiază, chipurile, devorând-o.

Duminică, 15 mai 1994

Mai înainte ne-a sunat mama. Iar nu au pâine. Nu se mai face, fiindcă brutăriei îi lipsesc făina și lemnele. Reintrăm, oare, sub zodia lipsurilor noastre endemice?... Bazil Popovici m-a rugat, vineri, la întâlnirea cu Paler, să reiau conducerea editurii... I-am spus că pentru nimic în lume nu doresc o asemenea împopoțonare. Mă și mir (nu reușesc să mă mir îndeajuns) cum de-și poate închipui că, după ce am demisionat cândva, după ce el însuși a condus și a abandonat, după Marineasa, după prietenul, apoi opozantul lor, Iovescu, aș accepta eu să repar daunele și spărturile... „Haideți”, zicea vineri, „pentru a salva corabia!” Nu! N-are decât să se scufunde. Conduceți voi, așa cum ați promis. Acum, și mafia, și jungla ar vrea să fiu eu director. Ar fi trebuit, dacă ar fi avut minte, să mă fi sprijinit atunci. Pe de altă parte, recunosc că e mai bine așa. Sunt liber. Nu-mi face nimeni și nimic programul unei zile. *À la bonne heure!* Am început redactarea la o carte tradusă de Oli. Aștept concediul. Am 52 de ani. Ce-mi mai trebuie? Am trecut prin Infernul spaimei și al suferinței. Trec încă. Voi traversa mereu acest Infern. Știu că o merit. Nimicurile despre care am vorbit cu Bazil sunt atât de departe de eul meu adevărat! *Je me confie en Dieu, je ne crains rien: Que peuvent me faire des hommes?*¹²⁵

¹²⁵ Psalmul 55/56, 11: „Mă încred în Dumnezeu și nu mă tem de nimic. Ce pot să-mi facă niște oameni?” Sau: „În Dumnezeu am nădăjduit, nu mă voi teme: Ce-mi va face mie omul?”

Luni, 16 mai 1994

De peste tot numai vești triste, dureroase și țicnite. Cum am ajuns (la Editură), colegul Ion Ilin mi-a spus că vineri a murit soacra lui Frățilă, în timp ce fiica ei și ginerele erau la Universitate, să-l asculte pe Paler. Pe la 11, a sunat tatăl lui Grama, a vorbit cu domnișoara Carolina și i-a zis, plângând, că soția lui, mama lui Emil, deci, s-a spânzurat. Emil plecase la Poștă, nu l-am mai putut găsi. Atunci, pe la unu și ceva, m-am repezit eu, cu Iovescu după mine, la el acasă, și am anunțat-o pe nevastă-sa. Tot de la Ilin am aflat că a murit și ziaristul Gheorghe Tomoroga. Pe acest fond de informații profund disforice, în lanț, apare și Adriana, informându-mă că în oraș circulă un fel de manifest, în care e acuzat Mitropolitul de tot felul de lucruri. Că a fost securist, de exemplu. Vrem, Oli și cu mine, să semnăm un protest? Tot ea mi-a spus că Dinescu și Ulici au ținut o conferință de presă, unde s-au porcăit public: că au mâncat banii Uniunii, că au făcut, că au dres. Se pare că vor ajunge să se judece. De altfel, auzisem eu ceva la revista presei, de dimineață. Peste toate, a năvălit și canicula. Și a sosit și o nouă corectură de 324 de pagini... M-am săturat până-n gât și de treburi, și de oameni. Tomuș, la 60 de ani, e tată, din nou, mi-a spus Iovescu; are o fetiță de 3,5 kg, făcută cu secretara. Să-i trăiască! În această lume scâlâmbă și grotescă, orice încercare de a viețui normal, de a scrie, de a crea, se stinge treptat. Deasupra orașului, deasupra gândului, deasupra eului, planează absurdul. Încerc, cu *Biblia* în mână, să-mi limpezesc sufletul. Doamne, odihnește-i în pace pe cei morți! Și pe cei încă vii ocrotește-i, nenorociții, sub aripile Tale.

Joi, 19 – Vineri, 20 mai 1994

Am aflat că Fondul Literar mi-a trimis banii pentru *Cronică*, am aflat azi, de la Corina, cam cum s-a desfășurat Conferința Scriitorilor. O bășcălie tristă. Arătând, și ea, dezbinarea și deruta în care ne găsim. Cine observă atent psihologia socială constată că, după supraexcitația din 1990, cu câteva manifestări febrile (simptome), precum: căutarea de sedii, acapararea de funcții și bunuri, tentative nesăbuite de a porni afaceri (buticuri, reviste, edituri, ziare, plăcintării), au urmat inhibiția, prostrația și deprimarea. Și acum, melancolia gravă, aproape clinică, face ravagii. Toată lumea se vaită, orice ins (excepțiile sunt rarissime) e profund (ilogic de profund) deprimat. E drept că, dând curs unei nerăbdări maladive, pierzându-și complet controlul și cumpătul, unii s-au lansat nu în afaceri, ci în eșecuri. Nu oricine e capabil de orice. Eu, de pildă, nu sunt dotat pentru lupta materială a vieții, pentru tertipurile și ascunzișurile ei. Îmi câștig existența muncind. Nu sunt nici ispitit, nici priceput de (și la) averi, relații sociale, pricopseală. În schimb, cred că sunt dotat să fac față vieții sufletește. Eu sunt, cum s-ar zice, ins duhovnicesc, nu ins firesc. Tocmai pentru că pun preț pe spirit, pe ceea ce, cu adevărat, există. Ghidul meu e *Biblia*. Nu știu dacă pot fi întâlniți oameni cu dublu har: și material, și moral (spiritual). Dar îmi imaginez că sunt unii lipsiți și de unul, și de celălalt, măcar la nivelul la care își închipuie că le au. De aici, înfrângerile și suferința. Cutare se angajează, chipurile, în afaceri, dar el nici nu le poate descâlci, nici nu le privește cu detașare. Acum, tot ca urmare a reculului de după înfierbântarea inițială, e la modă încercarea disperată de a pleca în străinătate (burse, comerț, excursii, lectorate etc. etc.). Își lasă casele, stau acolo în mizerie, sunt supuși la umilințe, uneori sunt întorși cu brutalitate din

drum, dar, ca niște psihopați, o țin una și bună. În loc să stea liniștiți, să-și vadă de casă și de treburi, să se limpezească sufletește, să se străduiască a fi fericiți, atât cât e cu putință să fii fericit aici, pe pământ. Nu, fug în toate părțile, cu hârtii, cu cereri, cu bagaje, palizi, hămesiți, nenorociți, tâmpiți. Presimt că acest exod va lua proporții. Am nenumărate exemple, mi-e greu să le înșir acum. S-au înmulțit bolile de nervi și bolile de tot felul. Ion Vianu avertizase, prin 1990-1991, că, în anii următori, psihiatrui vor avea mult de lucru. E plin orașul, e plină țara de alienați. Ei au ocupat prim-planul, vociferează, se zbat, ceilalți, oamenii cu judecată, s-au tras la adăpost. Își bate cineva joc de noi? E firesc să fie așa? Cred că și una și alta...

Azi-dimineață ne-a vizitat Dana (Ianoș e tot fără slujbă și fără bani). Ea a fost la Herculane, la o sesiune pretențioasă, despre problemele mediului. Ne-a spus că, ceva mai înainte de acea consfătuire, s-a desfășurat acolo parada funestă și denaturată a nu știu cărei secte: cu acuplări în public, cu o săritură mortală de pe stânci (au fost câțiva morți), cu tot felul de orori. Participanții umblau goi sau acoperiți cu cearșafuri, se cățarau pe statuie, au răscolit și scandalizat stațiunea și împrejurimile. Sunt tolerate doar, sau, perfid, încurajate asemenea jigniri ale bunului simț, ale unei minime civilități?

Duminică, 22 mai 1994

Am dormit greu și neliniștit, visând mult și anapoda. M-am târât, mă târăsc încă, din somn, ca dintr-o peșteră. E ceva crud, nemilos, în curgerea absurdă a vieții. A nu pricepe nimic, nimic, din sensurile ei ultime, din profunzimele-i adevărate... Când conștientizezi această stare de fapt, te umpli întreg de disperare, ca de un venin, ce te ucide pe îndelete. Nici convingeri, nici

autoconvingeri, nici iluzii, poate doar o plăpândă nădejde. Toate sunt departe și fără înțeles. Eu însumi sunt departe și fără înțeles. O imensă sfârșeală mă cuprinde.

*

Iată cum se înfăptuiește individuația. Eul îmi era tulburat și neliniștit. Inserția în existență amenințată. Brusc Sinele (Ça) a intrat în acțiune, trezind în Eu dorința de a scrie, formulând proiectul (deocamdată vag) al unui text pe care să-l concep în concediu. Din acea clipă, absurditatea vieții a dispărut. Personalitatea s-a reintegrat, lumea a redevenit suportabilă. E vorba de Ça? Doar de Ça?

*

Iar se înnorează, acum, către seară. Am vorbit cu mama la telefon. I-am spus că plecăm în concediu la Clopotiva. S-a bucurat. Au și ei de gând să facă un drum la Seaca, să se ducă la băi. Am adăugat că, spre toamnă, când va avea Viorel timp și dispoziție de a călători în Gorj, o să venim și la ei, acasă. Mi-am petrecut ziua lenevind, gândindu-mă, mai superficial sau mai intens, la ceea ce ar urma să scriu la Clopotiva. Nici nu știu, de fapt, dacă voi scrie ceva sau nu. Important e că am găsit (că mi s-a dat) un vector, o direcție, o nădejde. Dar n-ar fi rău, probabil, să transfer, ca într-o cură psihanalitică, tot vâlmășagul lăuntric într-o anecdotică a basmului, a unui pseudobasm, a unui antibasm, poate.

Luni, 23 mai 1994

Vorbeam ieri de individuație. Aseară s-a ales praful de ea. Pe neașteptate, Oli și-a simțit brațul stâng amorțit (simptom foarte îngrijorător pentru cardiaci) și această stare, prelungindu-se, mi-a alungat toată liniștea.

Banii de la București (pentru *Cronică*) n-au sosit. Sper să ajungă înainte de 1 iunie, când am planificat să plecăm în concediu. Dar cu asemenea Uniune a Scriitorilor și cu asemenea Fond Literar te poți aștepta la orice. Este celebru, prin replica lui idioată („Niciun scriitor n-a rămas neîngropat”), acel ins searbăd, acea nulitate cu pretenții, care e așa-zisul poet D. Una dintre marile cacealmale ale zilelor noastre. Media comodă a gustului și a confecționării lirice.

Marți, 24 mai 1994

Sunt dezolat, exasperat chiar, din pricina derutei care mă înconjoară (care înconjoară și oprimă puținii inși cu judecată și bun simț ce au mai rămas). Un exemplu: i-am rugat pe cei de la Fondul Literar să-mi trimită banii pe numele din buletin. Doamna de la Fond mi-a promis că așa va face, mai apoi a insistat că așa a făcut. Când colo, aflu azi, la telefon, că i-au trimis pe numele Eugen Dorcescu! Nici n-au sosit... Va trebui să merg la Poștă, să exhib legitimația, să explic. Nimic nu decurge firesc. Unde te duci, numai tâmpenii, numai tâmpiți, numai tembeli. Toate structurile s-au prăbușit. Ne bălăcim într-o infectă băltoacă. Suntem o populație, nu o nație. Cum spune *Biblia*: *un popor care nu este un popor*.¹²⁶

Un lucru bun, totuși: am predat traducerea lui Oli.

Consemnez și două, cum să le numesc?, *happeninguri*, două asocieri aleatorii și rizibile de imagini, ținând nu de drama, ci de comedia, de delirul paranoid al zilelor noastre: în vitrină, la Eminescu, cartea lui Danciu, *Tango imperial*; și în vitrină, la Universității, o carte a lui Ecovoiu (nu-i rețin titlul), purtând pe

¹²⁶ Cf. *Deuteronomul* 32, 21.

frontispiciu precizarea: „Carte-document, conținând poezii arse de Securitate și reconstituite din memorie”. Am citit, prin geam, cele două fragmente ce figurează pe coperta a IV-a. M-am întrebat de ce-ar fi stricat Securitatea un chibrit pentru acele bazaconii, care nu spun nimic, nu sugerează nimic, nu înseamnă nimic. Cel mult un simptom cvasi-psihotic. Iată, așadar, întâmplări din viața literară de după revoluția capitalistă din decembrie. Am tot mai tare senzația că trăim într-un lazaret, într-o bolniță.

Joi, 26 mai 1994

Au înflorit teii. Am observat încă de ieri, când am trecut prin Piața Libertății. Aseară am fost la spectacol (*Gloriae Dei cantores*), am stat până la pauză. Minunat. Muzică religioasă mai veche și mai nouă, un cor și, mai ales, o extraordinară orchestră de clopoței... Azi-dimineață am ridicat mandatul direct de la dirigintă, doamna Madincea. Venise de ieri și, culmea, pe numele Berca, nu pe Dorcescu. Mai târziu, când am sunat la Fond, doamna Lupescu mi-a zis că, atunci când am conversat, uitase, de-aceea a crezut că l-a expediat lui Eugen Dorcescu, nu lui Eugeniu Berca. Am sunat s-o întreb și de ce mi-a reținut 11 mii și ceva, eu știam că lichidasem datoria. Mi-a răspuns că nu, abia acum am lichidat-o. Am primit, deci, 43 de mii și câteva sute. E bine și așa. I-am cumpărat lui Oli câteva obiecte de toaletă mai aparte. O să-i mai iau, chiar de ziua ei, și vreo jucărie. Mai înainte a sunat la interfon poștașul. Mi-a adus o scrisoare de la Mircea Anghelescu. I-am dat 500 de lei, să bea o bere. Mi-a mulțumit așa frumos și ceremonios, săracul, că m-a și impresionat.

Vineri, 27 mai 1994

Am muncit mult de câteva luni (am muncit mult mereu), sunt ostenit, simt oarecum nevoia unei schimbări de mediu. Azi am trimis un pachet la Stroiești. Aseară, privind la TV câțiva români din diasporă, mi-am dat seama că, inteligenți, pe de o parte, sunt, pe de alta, reprezentativi pentru mediocritatea (chiar prostia) specifică mediilor în care s-au aciuat. E firesc să fie așa, m-am gândit. Au fost obligați, în egală măsură, să se impună (deci, și-au valorificat total capacitățile) și să se integreze, să se adapteze (adoptând, în consecință, stereotipul plat al vieții cotidiene). Interesantă sinteză. Sunt, deopotrivă, mai inteligenți decât majoritatea celor ce-i înconjoară și la fel de proști ca ei (ba chiar niște proști emblematici, temători să nu greșescă, conștiincioși). Cât despre noi, nu mai vreau să spun nimic. Îmi ajunge că văd zilnic dezastrul de la amărâta de Facla. Birouri goale, director psihopat, decrepitudine.

*

Mi-a telefonat Giorgioni. Mâine urmează să mergem la Lugoj, mi-a spus că s-au pus afișe, întâlnirea e la ora 11. Duc cu mine, la rugămintea lui Iovan, 20 de exemplare din *Cronică*. Până la întoarcerea din concediu, opresc aici însemnările. *L'Éternel te gardera de tout mal, Il gardera ton âme; L'Éternel gardera ton départ et ton arrivée, dès maintenant et à jamais.*¹²⁷

Sâmbătă, 18 iunie 1994

Azi, am revenit din concediu, de la Clopotiva. Am sosit pe la 10. A fost bine și plăcut acolo, cu toate că a plouat aproape tot

¹²⁷ Psalmul 120/121, 7-8: „ Domnul te va păzi pe tine de tot răul; păzi-va sufletul tău. Domnul va păzi intrarea ta și ieșirea ta de acum și până în veac”.

timpul. Din cele 17 zile, doar vreo 6 au fost însorite. Am versificat 5 psalmi. Ani a stat cu noi de miercuri (1 iunie) până duminică, a plecat și a revenit abia marți, 14 iunie, când a cam început vânzoleala cu meșterii (domnul Sandu și domnul Nicu). Ani, mânată de o angoasă minoră (există acest gen), n-are nicio clipă liniște. Face și strică, face și desface: case, mobile, așa, fără consecințe, „artă pentru artă”. Ca să nu rămână singură cu ea însăși, deși pretinde că ar dori să citească, să mediteze și să contemple. Uluitori și întristători sunt și meșterii. Oameni foarte simpli, aproape primitivi, cu gândul numai și numai la bani, obsedați de bani... Ei confirmă apariția, sau consolidarea, unei lumi fără alte valori. Țăranii, însă, nu sunt așa. Vorbesc de cei autentici. Sunt religioși, harnici, animați de oarecare moralitate. Nu toți, evident, ci, de pildă, una dintre familiile de vizavi, de la care am cumpărat lapte și brânzeturi... Am și lucrat (în grădină – l-am ajutat pe Nicu, tâmplarul), am citit din *Biblie*, am privit, iar și iar, munții ce înconjoară acel spațiu al glotogenezei și al etnogenezei. Am ascultat, deseori, clopotul bisericii. Peste toate, plutea aroma fânului, a caprifoiului („lacrima Maicii Domnului”, cum numește Ani această plantă) și a ploii interminabile.

Astăzi, deci, la 7 dimineața, am pornit spre Timișoara. Și am ajuns la 10, cum am spus mai sus. Oli i-a telefonat imediat Danei. Au vorbit ce-au vorbit, apoi Dana m-a cerut pe mine, pretextând că vrea să-mi transmită ceva în legătură cu Corina. Când colo, aflu că Ianoș a făcut o tentativă de sinucidere, acum trei zile, că e la spital, că ea va lipsi mai mult de acasă și mă roagă să maschez cumva față de Oli această absență. Atunci când Oli îi va telefona și nu o va găsi. Dana știe că eu vreau să o scutesc pe Oli de amărăciuni și emoții. Și vrea ea însăși să o ferească. Mai târziu,

când Oli era în altă odaie, l-am sunat pe Andrei și l-am rugat să-i atragă atenția lui Ani, să n-o ia gura pe dinainte...

Iată ce mă aștepta acasă! *Éternel, aie pitié de moi!*¹²⁸

Duminică, 19 iunie 1994

Nu mi-a fost prea drag Ianoș (fire imposibilă), dar acum îmi e tare milă de el. I-a făcut numai necazuri nevesti-sii, le-a pricinuit doar mâhnire copiilor. Cârcotaș, veșnic nemulțumit, schimbând slujbă după slujbă, egoist, leneș (dormea toată ziua), nevrotic. Un dobitoc și un iresponsabil. Totuși, îmi pare rău de el. Am vorbit la telefon cu Dana și mi-a spus că se simte mai bine. Asta, ieri. Azi, când a sunat iar, avea o voce înecată, care trăda oboseală și deprimare. Nu știu cum să fac să-i strecor niște bani când va veni azi, pe la 12, la noi.

*

Am dormit binișor. Cele 17 zile de concediu ne-au priit. Dacă nu s-ar fi întâmplat ce s-a întâmplat cu Ianoș, totul ar fi fost minunat. Așa, punem din nou privirea în pământ și urcăm Golgota.

Luni, 20 iunie 1994

Mirifica noastră cetate e toropită de aroma teilor în floare. Ce „farmec dureros” (eminescian), ce narcoză!... La 8:30, înotând, prelung, prin valuri de mireasmă, am fost cu Oli la spital, la Viorel, să-i facă o ecografie (de 3-4 zile are o durere în dreapta, în zona ficatului). S-a dovedit, din fericire, că nu e nimic grav. Am plecat apoi împreună, ea la Radio, pe Pestalozzi, să-și ia onorariul, eu – la Editură. Pe la 11, m-a sunat. Mi-a spus că, după ce a

¹²⁸ „Doamne, ai milă de mine!” (trad. n.).

plecat de la Radio, s-a întâlnit cu Mia Sitaru. În timp ce vorbeau, i s-a făcut rău, mai să leșine, a venit cu un taxi acasă. O cădere de tensiune, probabil. Sau fierea. Brusc, i-a trecut și durerea din dreapta. Eu tocmai îl aveam în birou pe Tatomirescu. M-au vizitat și Monica Rohan, și Ruja... Mai devreme, la ora 10, chiar când am sosit, am rezolvat ce aveam de rezolvat cu Alexiu, în prezența lui Simion Dănilă: i-am înmănat textele, pentru o *Antologie*, și banii (50.000); mi-a dat o chitanță. Să fie într-un ceas bun! La Editură, câteva noutăți: Iovescu l-a concediat pe Drăgan, Anghel s-a transferat. Iovescu, care a apărut pe la ora unu, e gras ca un porc, ca o căpușă îmbuibată la coada oii. O bășică scârboasă, transpirată. Numai privindu-l mi se face greață. E hidos, din ce în ce mai respingător. Seamănă cu tot șirul șefilor pe care îi servește: un lanț de căpușe, pline, rotunde, chioare, rele, lacome, stupide, satisfăcute, rapace, rău mirositoare, oribile. Mi-am terminat treburile pe la 13:30. Am cumpărat un ziar, am trecut prin Piața Libertății, am luat troleibuzul de lângă Complexul studentesc. Foarte cald. Ieri după-amiază ne-a vizitat Dana. Cât a lipsit Oli din cameră (fierbea cafea), am mai aflat câte ceva despre bărbatu-său. A făcut complicații (de la masca de oxigen). I-am șoptit că vreau să-i dau niște bani. De altfel, îi sugerasesem și lui Oli că poate Dana duce lipsă. La plecare, am întrebat-o dacă nu-i trebuie câteva mii. A răspuns că n-ar strica. Atunci i-am spus lui Oli să-i dea 15.000. Să se descurce cu angaralele casei și ale spitalului. Abia întors din liniștea submontană, am intrat sub biciul acestor evenimente. Mereu dau târcoale spitalului, bolii, durerii, suferinței. De aceea, poate, chiar lumina mi se pare sumbră, de aceea insanitatea mediului (uman, urbanistic) mi se pare și mai atroce. Sunt reziduurile lumii vechi, pe care Îngerul nimicitor, Îngerul Adâncului le împinge spre

neant. Vor rămâne, în urmă, câteva gemete, câteva strigăte, câteva chemări, câteva șoapte.

Marți, 21 iunie 1994

Cele trei motive (în viziunea mea) pentru care nu se scrie (cel puțin la „Orizont”) despre *Cronică*: 1) e o carte bună; 2) e încărcată de sugestii biblice și eventualii comentatori, neinformați în *Scripturi*, se tem de gafe interpretative, compromițătoare, iremediabil, pentru ei; 3) cartea nu cântă în strună nimănui, nu face distincție între răutăți. Notez aceste lucruri fără nicio rânchiună, fără nicio mirare. Doar cu luciditate și chiar amuzându-mă... Pe la 7 și ceva m-a sunat Dana. A inventat, de vreo zi-două, pentru a o păcăli pe Oli, că o colegă de-a ei a făcut o operație de fiere. M-a sunat deci să mă roage să intervin la Viorel pentru „colega” aceea. Mi-a susurat, totuși, că năpăstuitul de Ianoș are complicații pulmonare și urinare. Am vorbit, de la Editură, cu Viorel. Pe urmă, am sunat la Dana. Nu era acasă. La 6 venise de la spital, pe la 10-11, cred, s-a dus din nou. Am dat peste Andrei, de două ori. Mi-a zis că i-a transmis Danei mesajul meu și că ea însăși se întâlnise, la spital, cu Viorel. Ianoș mănâncă, umblă, dar Dana se teme să nu încerce să se arunce pe fereastră. Doamne-Dumnezeule, ce coșmar! Completat de coșmarul de la slujbă, de cel din oraș, de cel de pretutindeni... Grama vrea să plece din august, Ilin și Lulu intenționează să se pensioneze. Anghel a venit să-și ia ultimele lucruri, să dea în primire manuscrisele și să lase cheia. Dar Iovescu lipsea. Așa că Anghel mi-a ținut un discurs despre succesele viitoare ale editurii lui. Vorbea, vorbea, rupând febril dosare, hârțoage, pe care le zvârlea la coș.

Am aflat azi că Rachieru a fost destituit și că, acum, se dă o luptă acerbă („cu noroc schimbătoriu”) să fie numit inspector la cultură Lucian Bureriu. Poet bun, inegalabil calamburist. Inspectorul „Calambureriu”! Să mai spună cineva că nu avem umor...

Miercuri, 22 iunie 1994

Până la 12, când am plecat spre casă, Iovescu nu apăruse. Este absurd, ireal, delirant ce se întâmplă: acest individ, după ce și-a criticat vehement toți predecesorii, după ce bârfește și calomniază pe oricine, nu face absolut nimic, nu lucrează deloc, ia leafă degeaba. Eu am pornit spre Centru, am intrat în librărie, am răsfoit niște cărți, printre care și pe cea a lui Ecovoiu. Ce nerozii! Îți vine să nu mai calci prin librării, să lași baltă și cărți, și literatură. Să scrii pentru tine și pentru câțiva oameni capabili să trăiască în lumea ficțiunii adevărate... Dar în oraș era frumos, o căldură suportabilă, lumină pură, adieri intermitente, subtil înmiresmate, ale zefirului, porumbei. Și, dinspre parcuri, zburdalnicul ecou al unor glasuri de copii... Timișoara mea frumoasă, Timișoara mea minunată, Timișoara mea, atât de veche, atât de nouă, atât de fără seamăn!... La 12, m-am întâlnit cu Oli la Casa de Modă. S-a deschis o braserie acolo, cu scaune (multe) pe trotuar, cu înghețată, răcoritoare. Ne-am plimbat, am cumpărat un cadou pentru Raluca și am venit acasă cu troleibuzul. Mă simt mai liniștit, mai senin. Zi calmă, fără frământări, zi în care trăiești și atâta tot.

*

A telefonat Dana și a spus, învăluit, că bărbatu-său se externează vineri. Mă roagă să vorbesc cu Profesorul Mircea Lăzărescu, celebrul psihiatru. Sigur că da. I-am telefonat imediat. Foarte amabil. Să se ducă Dana oricând la el. Măine dimineață

chiar. Dar, apoi, aflu că Dana nu-i acasă, e la spital. I-am lăsat vorbă la Lizuca.

*

Mă uit la TV. Plecarea lui Havel. Ascult imnul românesc. Nu are egal imnul românesc! E cel mai impresionant dintre toate, interzis cum a fost, exprimându-ne, timp de decenii, atât de bine. Imnul nostru eroic și tragic. Pe care-l cântă și-l folosește și cine trebuie și cine nu trebuie.

Joi, 23 iunie 1994

Bate vântul, e cald, foarte cald, a început canicula. Canicula, pe care o iubeam altădată. La 8 fără 10, azi-dimineț, eram cu Dana în hol, la Spitalul de nebuni, așteptându-l pe Lăzărescu. A venit, am vorbit, i-am dat un exemplar din *Cronică*. Pe urmă, am mers cu Dana, pe jos, până în Centru. Mi-a povestit, în detaliu, toată drama. M-am dus la Editură. Lume puțină, vară, directorul stă pe la Prefectură, făcând și refăcând scheme de personal, consiliindu-l pe șef, în toate privințele. Trăim în plin delir, într-o lume dementă. La intrarea în clădire, dormea, pe trotuar, cu câțiva bănuți alături, un cerșetor, un alienat, cel pe care l-am văzut cândva ieșind dintr-o ladă de gunoi (unde își avea, probabil, locuința)... Acum, Dana așteaptă să-l interneze mâine pe bărbatu-său la Psihiatrie. A cheltuit mult, s-a extenuat alergând, copiii sunt marcați de o asemenea întâmplare. Dar, să nădăjduim, se vor limpezi toate.

*

Mă simt tot mai atașat de acest jurnal. E răbdător, docil, ascultă îndelung sincerele (sper că așa sunt), neprefăcutele mele confesiuni. Dar iată, chiar în clipa asta, a sunat telefonul. Era Carolina, de la mare, să mă întrebe dacă Lulu a ridicat salariile.

Da, le-a ridicat. Are vreme însorită, apă caldă, e bine. Reiau, deci, însemnările și-mi contemp lu, iarăși și iarăși, solitudinea, calmă și relativ senină deocamdată. Despre *Cronică* nu știu să se fi scris ceva, pe nimeni nu mai interesează poezia, literatura. Nici pe mine, de fapt. Trăiesc. Citesc zilnic *Biblia*. Din când în când, versific psalmi sau scriu un poem. Nu caut glorie, nu doresc nimic. S-au temperat, cât de cât, spaima din suflet, anxietatea, teroarea pe care mi le lăsase boala lui Oli. Umblu, dimineața, prin oraș. Trec printre porumbeii din Centru. Mă privesc în vitrine și, uneori, în oglinzile fixate în vitrine: un bărbat subțire, aproape bătrân. Încărunțesc. Cunosc o mulțime de lume, unii mă salută, pe alții îi salut eu. Câte unul (Todi, ieri) îmi spune „Maestre”. Acum vreo lună (sau mai mult? cred că am mai scris despre asta), Ciprian Radovan, pe stradă, în Piața Libertății, m-a scrutat intens și mi-a zis că am un chip interesant, hieratic, spiritualizat. Cum afirma, cu un an-doi în urmă, și Sandra Guțu. La Clopotiva, într-o zi, în semiobscuritatea odăii de sus, probabil și obosit, și tras la față fiind, m-am apropiat de oglindă. Și, brusc, mi-a venit în minte un vers (un vers posibil dintr-o poezie nescrisă): „M-asemăn tot mai mult cu un cadavru”... E drept că mă privesc rareori în oglindă: exceptând dimineața, când mă bărbieresc. Mă iubesc oare? Iată o întrebare la care nu știu ce să răspund. Mă urăsc? Nici aici nu pot răspunde cu precizie. Am iubit de câteva ori, intens, chiar dramatic. Și acum? Nu cumva acum fac binele fără a iubi? Nu cumva sunt devotat, capabil de sacrificii, rămânând, în fond, distant și independent? Nu cumva bunăvoința mea totală, dar rece, e prețul cu care, instinctiv, îmi cumpăr libertatea lăuntrică? Întrebări fără rost... În nopțile de iunie, pe cer, dar și în râu, plutește o lună plină, rotundă, de un auriu cețos. Luna de pe cer e la fel de (i)reală ca și luna din apă?

O voi privi și în seara aceasta, târziu, înainte de a adormi, gândindu-mă la derizoriul oricăruia dintre gândurile noastre terestre. *Doamne Iisuse Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!*

Vineri, 24 iunie 1994

S-a instalat vîpia. Azi ar fi urmat ca Ianoș să fie externat de la Spitalul Județean și dus la Psihiatrie. N-am nicio veste. Am sunat, de la Editură, am vorbit cu Lizuca, dar ea și Andrei nu știau când va avea loc transferul... Cornel va face parte din juriul Uniunii. Mi-a promis că va susține cărțile mele – și ar fi șanse, dacă, cumva, din juriu ar face parte și Mircea Ciobanu. Să dea Dumnezeu!

*

Am urmărit la TV un film, ecranizare după romanul unei siropoase autoare, roman convențional, confecționat, nul. Cum e posibil să gîndești și să scrii asemenea replici? Doamne-Dumnezeule, în ce hal a ajuns proza! Totu-i prefabricat, vid. Dacă vom continua așa, în curînd cărțile lui Șerbănescu și ale Corinei vor fi în cea mai mare vogă. Mediocritatea triumfătoare, prostia polizată, convenția plată și sterilă. Prospețime, invenție, creație? Nimic...

Sâmbătă, 25 iunie 1994

A venit noua femeie la curățenie. A apărut pe la 8:30 și a plecat acum, la 14:30-15, după ce a mâncat și a vorbit, de nu se mai oprea. Este îngrozitor de idioată! În privința oamenilor simpli, există două alternative: ori sunt proști și cinstiți, ori sunt ceva mai inteligenți, dar hoți și parșivi. *À toi de choisir*. Aceste generoase cugetări mi-au fost sugerate deci de biata doamnă

Mariana (parcă), a cărei prezență m-a exasperat. M-am decis chiar, după plecarea ei, să nu mai angajăm pe nimeni și să fac eu curățenie... Acum e târziu după-amiază, vor fi niște meciuri la TV; soarele incendiază violent ferestrele sufrageriei. E cald. Am scris o poezie azi. Am fost la cumpărături. Am citit. Am trăit.

Duminică, 26 iunie 1994

Aseară, ne-a vizitat Lizuca, trimisă de Dana după niște bani. Am vorbit cu Dana la telefon, am înțeles că, zicea ea, „situația e sub control”. Deduc că Ianoș a fost transferat la Nebuni... Astăzi, mama și tata iau trenul spre Turnu-Măgurele. Poate că Dinu ar fi trebuit să-i ducă cu mașina, măcar de la București. Dar eu nu cunosc treburile lor și înțelegerile lor. E liniște în odaie. Aud în preajmă pașii lui Oli, din când în când, trece pe bulevard o mașină. Vecinii, toropiți de meciurile nocturne, probabil că dorm încă. Noi, ca de obicei, respectăm cu strictețe programul de muncă, de veghe și de somn. Rigoarea adaugă o iluzie de sens timpului fluid și criptic, hieroglific.

*

Ne-am încheiat plimbarea (o peregrinare frumoasă prin piață, pe străzile dinspre Observatorul astronomic, prin Lahovary), am prânzit, ne-am odihnit. Acum, scutiți de căldura toridă de afară, așteptăm să înceapă programul TV. Am citit între timp trei capitole din *Deuteronom* (cu voce tare), iar eu mi-am făcut lectura zilnică, în franțuzește, din *Noul Testament*. Ne-am întâlnit cu Mișu Crașoveanu, e șef de bacalaureat la Școala Normală. Mi-a spus că toată lumea vorbește elogios despre mine acolo, apropo de *Psalmi*... Mda! Însă, deocamdată, nu pot scrie ceva nou. Ce-i de făcut? Poezia de ieri nu mă mulțumește. Mă gândesc să pun, încet-încet, la punct ediția a II-a, revizuită și

augmentată, din *Psalmii în versuri*. Există apoi volumul de povestiri de la Corina și culegerea de versuri în manuscris, întocmită din toamna lui '93 înapoi. Celelalte poezii, mai vechi, apărute sau nu prin reviste, nu cred că mai am răbdare să le adun într-o carte. Voi publica, deci, ediția a II-a a *Psalmilor în versuri*. Cine știe? Poate chiar la Editura de Vest. Sau la editura lui Anghel. Mihăieș mi-a zis, cândva, că voi obține o subvenție. E greu totuși să nu poți scrie. Firește, dacă aș fi în stare să accept că literatura se construiește (nu se naște), ar fi simplu. Dar eu scriu altfel. Scriu când nu eu, ci harul vorbește. Scriu inspirat! Am mai spus, am mai spus-o și în public: eu sunt, da, un *poeta doctus*, dar, în primul rând, *poeta genuinus*, abia apoi, *poeta doctus* și, eventual, *poeta faber*. Elaborarea e lăuntrică, lentă, într-un anume fel anterioară scrierii propriu-zise. Când momentul expresiei a sosit, scriu, scriu mult, zilnic, chiar 2-3 texte pe zi, scriu o vreme – o lună, două, trei –, până simt că izvorul secătuiește, că îmi vin în minte nu „peisaje” noi, ci poemele așternute pe hârtie cu o zi-două înainte. Atunci mă opresc. Și, după un timp, selectez, din mulțimea poemelor, câteva, cele mai izbutite, față de care celelalte sunt un fel de variante. Urmează cizelarea, definitivarea poeziilor reținute și publicarea lor. Apoi – așteptarea unui nou moment creator. Astfel, treptat, temele se epuizează, ontologia imaginarului își restrânge întinderea. Marea, de pildă, nu mă mai interesează (nici existențial, nici artistic), marea pe care am iubit-o enorm, nebunește, care mi-a umplut, cândva, cu urlatul, cu șoaptele ei, și poezia, și viața. Acum mi se pare ostilă. Eu, care înotam ore în șir, în marea albastră, plină de soare lichid, cred că n-aș fi în stare azi nici să-mi înmoi piciorul în valuri. La fel, până la un punct, cu pădurea și cu muntele, la fel (integral) cu cetatea medievală. Iată

(lucru pe care nu l-aș fi crezut) că socialul pare a mă preocupa acum. Mai exact, o repet: sinteza dintre individual, social și metafizic. Destinul meu, destinul meu uman, sub paza Celui Veșnic. Stilul (metafora, comparația, epitetul, sintaxa savantă, metrica), pe care, de altfel, niciodată nu l-am cultivat în sine, nu mă mai atrage aproape deloc. L-a asimilat și îl are la îndemână instinctul creator. Vreau doar să spun adevărul – uman și artistic –, invocare perpetuă, uneori disperată (și veșnic încrezătoare) a adevărului divin.

Mă opresc, privesc spre fereastra însorită. Cred că, pentru azi, am vorbit destul cu mine însumi. Sunt un interlocutor răbdător, supus. Pot conversa cu mine însumi chiar prin tăcere. La ora asta, probabil, mama și tata au ajuns la Turnu-Măgurele. Mi-i închipui, bătrâni, firavi, un pic dezorientați, întâlnindu-se cu nepoții lor de acolo. O amărăciune străveche, gustul înstrăinării, îmi tulbură sufletul.

*

Am încurcat datele. De fapt, mâine vor călători bătrânii mei spre Turnu-Măgurele. Dar asta nu schimbă cu nimic autenticitatea trăirii de acum câteva ore. Am văzut, înainte de meci (România-SUA), partea a II-a a unui film, răzgâiat, convențional și acesta, ca mai toate producțiile pe care ni le furnizează TVR. Un egoism feroce, sub masca generozității. Ecranizări după romanele unei conife, scenariu complet lipsit de profunzime, a căror recuzită inautentică și dezlânată se afișează nerușinat, ostentativ. Platitudine, prostie, suficiență. Să nădăjduim că, în timp, vor apărea și altfel de cărți, și altfel de filme. Afară de cazul că se hotărăște îndobitocirea (cu dulcegării plafonate) a necăjitei noastre nații. Că se dorește asta cu tot dinadinsul.

Luni, 27 - Marți, 28 iunie 1994

Ieri, azi am fost foarte ocupat. O corectură de la Corina (am lucrat după-amiaza) și o culegere de proză scurtă. Astăzi, Nina Ceranu (care a avut, săraca, pleurezie) mi-a adus recentul număr din „Orient latin”, unde a apărut prima (cred) recenzie la *Cronică*, recenzie inteligentă, semnată de Mircea Bârsilă.

*

Căldură mare. De vineri, Ianoș e internat la Văcărescu (am mai scris despre asta?). Și ieri, și azi, Oli a venit cu mine, dimineața, pentru a evita canicula. Aseară, ne-a sunat Dinu să ne informeze că Dinuț, fiu-său, a terminat facultatea. S-a interesat de Raluca. Drept să spun, mi-e cam dor de Raluca. M-a cucerit cu acea privire plină de bunăvoință, cu acel zâmbet încurajator, inteligent, prietenos, atunci când am rămas doar noi doi pe stradă (Oli și Alina intraseră într-un magazin). Da, asta e, mi-e dor de Raluca.

Vineri, 1 iulie 1994

Doamna Mariana Șora spunea, ieri, când a poposit, la mine în birou, ca să discutăm despre *Traversarea Cortinei*, spunea despre Liiceanu că e o lepră. Ah! Chiar așa? *I can't believe it!...* Nici Iovescu nu e mai breaz, lăsând la o parte diferența de notorietate (în favoarea celui dintâi, deocamdată). Repet: mi-e... cam scârbă. În toate părțile, unde te întorci, numai minciună, abjecție, mizerie morală. Aseară, la telefon, Dana mi-a spus că Ianoș are febră, i s-a reactivat pneumonia. Iar Ani, azi, n-a avut de lucru și a informat-o pe Oli (foarte vag, e adevărat, ca în treacăt) despre isprăvile lui Ianoș, cea mai recentă ispravă fiind febra. Treptat, rezerva de energie fizică și nervoasă, acumulată la Clopotiva, scade, se epuizează. Oameni și mediu reintră în

vulgaritatea lor exasperantă. Fericirea, dacă există, nu-i printre oameni. E în singurătate și non-dependență de ceilalți, e-n solitudinea spiritului...

Sâmbătă, 2 iulie 1994

A sunat Ani, Oli tocmai era dincolo, în dormitor. Ani m-a informat că Ianoș a fost transferat la Spitalul epidemic, cu 40 de grade temperatură. Are, pare-se, dublă pneumonie. Dana a stat toată noaptea acolo, Lizuca a dormit la o prietenă a maică-sii. Cum să-i ascund lui Oli acest dezastru? Probabil că organismul nenorocitului nu mai vrea să se împotrivescă morbului. El însuși n-a făcut altceva, de ani întregi, decât să-și îngusteze aria existențială, otrăvindu-le viața și celor din jur. A plecat dintr-o slujbă în alta, apoi a demisionat, n-a mai acceptat nicio ofertă de serviciu (nici pe cele mai comode: la Bibliotecă, de pildă). S-a tot retras, până la încercarea de a se elimina definitiv din existență. Mi-e milă de el, mi-e milă și de Dana, și de copii. Poate că plimbarea pe care o vom face acum, pe răcoare, îmi va mai limpezi gândurile.

*

Ne-am întâlnit pe bulevard cu Cheti. Turmentată, deprimată, transpirată. Și dezamăgită de polemica George Șerban (pe de o parte), Popovici, Vighi, Marineasa (pe de altă parte). Cei trei i-au răspuns celuilalt, unde? *Horribile dictu et auditu!* În „Renașterea”, ziar mult hulit de ei înșiși (ca și slujbașii de acolo). Eu știam de aceste certuri de la Cornel, dar, cum nu cumpăr jurnale și nici nu mă preocupă cârcotele lor, nu cunosc motivele și, mai ales, pretextul. Motivul prim, cel mai adânc, cred că e puținătatea ciolanelor în raport cu mulțimea și apetitul fâlcilor. După întâlnirea cu Cheti, am revenit acasă. La o vreme, Oli,

edificată în bună măsură, a vorbit cu Dana. Starea sănătății lui Ianoș nu e bună. A avut 40,3 grade, acum doctorii fac investigații, pentru a stabili cauza febrei.

Undeva, în apropiere, o microbetonieră secționează, simetric, precum o ghilotină, timpul devastator, înspăimântător, incomensurabil.

Duminică, 3 iulie 1994

La fel ca în toate aceste zile de caniculă, am ieșit la plimbare pe la 8; am străbătut Centrul (răcoros, curat), am intrat în Catedrală, apoi ne-am continuat drumul prin inima urbei, am cumpărat niște fursecuri, am revenit tot prin parc, ne-am așezat la umbră, sub tei, pe o bancă. Liniște, păsări aproape domesticate, atmosfera inconfundabilă a orașului în diminețile de duminică. Mici cafenele, o puzderie, cu mese pe trotuar, lume puțină, îmbrăcată curat, câțiva indivizi jechoși din loc în loc, cerșetori cu mutre suspecte. Frumos oraș, oraș ambiguu, oraș tragic, oraș iubit cu disperare (și greață, uneori), oraș din care vrei să fugi, oraș din care nu ești în stare să fugi. Ce mult am iubit cetatea aceasta! Ce mult o iubesc! Trăiesc aici din 1961, unde să mai plec, ce-aș mai căuta și ce-aș mai găsi în altă parte?

*

Mă roade la răstimpuri (și acum) dorul de Stroești. A sunat mama. Ne roagă să le trimitem, printre altele, și niște medicamente. Le-am mai trimis și altă dată. Firește, o facem cu plăcere, dar nu înțeleg cum de ne cer nouă, când frate-meu și nevastă-sa sunt amândoi medici, și nu niște medici oarecare. Nu pot pricepe. Las la o parte faptul că Dinu nu m-a întrebat niciodată dacă nu am cumva nevoie pentru Oli de cutare sau cutare leac, dar cum de nu-i pasă de bătrânii noștri? Sau îi pasă și

eu nu știu? Mi se pare inexplicabil, absurd. El nu mi-a spus o vorbă despre suferința lui Oli, nu s-a interesat niciodată cum evoluează convalescența, dacă Oli e bine sau nu, în timp ce Viorel a venit de câteva ori cu sacoșa plină. Ba chiar și Aurel Martin, angelicul meu prieten, reputat chirurg, s-a oferit să ne dea isochet (ne-a și dat), parțial și Profesorul Luca sau tânărul doctor Victor Moga, de la care am primit (fără a cere) diverse medicamente. Îmi vine în minte (parafrarez) unul dintre *Proverbele* biblice: *Un prieten apropiat înseamnă mai mult decât un frate.*¹²⁹ Zilele trecute, Viorel mi-a spus la telefon că o să facem un drum în Gorj, în august, septembrie sau octombrie. Am aflat că în august merge și Dinu. Dacă transportă cu el întregul trib, iar ne blochează plecarea, ca și la Paști. Deși aș dori să-i văd pe mama și pe tata, deși aș dori să revăd locurile acelea și să respir aerul cu arome atât de cunoscute. Deși...

*

Am urmărit la TV o emisiune cu destule adevăruri, e drept, dar plină de răutate, de otravă, necreștinească. Prea multă dușmănie, o totală rătăcire în tenebre. Mi-aduc aminte de Sodoma, Gomora, Adma, Țeboim și Tsoar (Bela), de rugămintea lui Avraam, căruia Cel Veșnic i-a spus că, dacă vor exista în cetate 10 oameni drești, 10 doar, n-o va nimici. Mi-aduc aminte și mă gândesc că pe noi, pe toți, ne salvează, poate, de mânia divină, acele femei simple din Clopotiva, pe care le-am văzut, de Rusalii, la Cincizecime, îndreptându-se, curate, smerite, înnobilate de credință, mergând grăbite, cu trandafiri în mână, către Biserică. *Doamne Iisuse Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi, păcătoșii!*

¹²⁹ Cf. *Pilde* 18, 24.

Luni, 4 iulie 1994

Obişnuita plimbare de dimineață, după o noapte cam nedormită, căci România a învins Argentina (3-2) și a fost mare veselie pe străzi și printre blocuri. La serviciu – lânzezeală. Cornel mi-a spus că miercuri va fi „tămbălău” (cum numea el decernarea la București a premiilor Uniunii Scriitorilor). A mai zis (erau de față și Iovescu, și Alexiu) că s-ar putea organiza, curând, și premierile la Filială. Pe urmă, am pornit spre casă și am stat să aștept troleibuzul, în stația de la Muzeu, vreo 40 de minute. De ce nu am luat-o pe jos, cum fac mereu? Nu știu... Căldură mare. Meciuri. Nopți aiurite. La prânz, canicula era răvășită de un vânt neverosimil, candriu, care accentua irealitatea orașului.

Miercuri, 6 iulie 1994

Noi, românii, ca est-europenii, în general, suntem, poate, mai pătrunzători și mai inteligenți, fiindcă am suferit mai mult decât alte neamuri, privilegiate de meandrele istoriei.

*

Iar circulă zvonuri cu privire la plecarea lui Iovescu din Editură. Cică ar trage sfori să ajungă inspector la cultură. Fapt e că mai tot timpul stă la Prefectură (azi n-a apărut la serviciu). Ieri, Grama l-a văzut cum pândea, de după chioșcul de ziare, venirea prefectului. Când s-a ivit mașina, țuști! și el, pe ușa laterală, să-l întâmpine sus, să-i lingă mâna. Asemenea potăi sunt puse să ne conducă. Probabil cu intenția (nedeclarată, evident) de a împlini programul distrugerii. Ilin a început să mă roage să preiau cârma, să refac ce-au stricat alții. Pe la prânz, a sosit și doamna Șora, furioasă pe Cornel, care i-a dat întâlnire și, uitând complet de ea, a plecat la București (pentru premii). Între

pământ și cer, floarea de spuză și cenușă a caniculei. Cuptorul încins al Babilonului ne devoră. Alergăm, minusculi, în pânțele lui, închipuindu-ne că suntem ceva, deși nu suntem nimic. Un vis, o părere, o mână de iarbă uscată, pe care flăcările o înghit într-o clipită.

*

Sentimentul de gol și inutilitate se instalează tot mai insistent. Nu pot scrie. Oli, indispusă și stoarsă de puteri, din pricina căldurii, încearcă să dactilografieze un articol despre „absurd”. Nici că se putea o temă mai potrivită cu timpul, cu locul, cu împrejurările.

Joi, 7 iulie 1994

M-am întâlnit pe stradă, lângă Piața Libertății, cu Dana. M-a strigat, mă văzuse din tramvai, a coborât, am stat în soare și am vorbit despre ilustrul personaj Ianoș.

*

Cornel s-a întors de la București. Așa cum mă așteptam, *Psalmii în versuri* și *Cronică* au circulat pe sub ochii onoratei comisii, dar premiile au fost decernate altor cărți. Nu-i nimic. Nu pentru premii le-am scris. De fapt, nici „Orizont” nu a publicat, până acum, vreo cronică la *Cronică* (ce omonimie!).

*

Există, în momentul de față, doi lideri politici înfiorători la vedere și, probabil, la caracter. Fac parte din tabere diferite (chiar adverse), unul e tânăr, altul bătrân, dar se aseamănă, la chip, la statură și prin ceva nedefinit, ce transcende aparența. Seamănă amândoi cu niște șerpi hidoși, cu niște tenii. Numele lor nu au

importanță. Sper să nu ajungă să însemne ceva în istoria neamului nostru, prea-urgisit, prea-singur, prea-hăituit de balaurii Istoriei.

Duminică, 10 iulie 1994

Noi, de dimineață, ne-am făcut plimbarea și, la 10 și jumătate, când tocmai ne întorsesem, au telefonat mama și tata. Au primit pachetul (în care, printre altele, am pus, ca în fiecare an, caise).

Era splendid, seducător, orașul, în dimineața însorită de duminică. Am umblat mult, îndelung, vreo două ore și jumătate. Și, după prânz, eu am dormit adânc, în ciuda zgomotului de pe scări și din curte. Acum e cam înnourat, căldura a scăzut simțitor. Când mă preumblu pe lângă spații acoperite cu iarbă, percep, uneori, adierea unei arome de plantă arsă de soare, a unei arome de cimbru, ce-mi amintește, dureros, de Stroești, de Poiană. Mi-e dor, aș vrea să mergem, poate vom merge... Deocamdată, stau în liniștea casei, în spațiul ei ocrotitor, zicându-mi că omului nu-i sunt îngăduite chiar toate. Cât am, am de-ajuns. Privesc în lungul bulevardului, ca de atâtea ori. Și mă bucur, trecător, de statornicia celor nestatornice.

Luni, 11 iulie 1994

A venit Greti și a adus cartea. Și Frățilă, care ne-a spus (mie și lui Iovescu) că Ion Neață e bolnav. Zilele trecute l-am întâlnit pe Partenie Murariu. O umbră. Dar același suflet delicat dintotdeauna: a găsit timp, în cele 2-3 minute, cât am stat de vorbă, să mă felicite pentru *Psalmii în versuri*. Frățilă spunea că Neață nu vrea să fie vizitat la spital. Mă gândesc să sun acasă, să vorbesc cu nevastă-sa sau cu fiică-sa. Asta e viața. Îmi amintesc de călătoria

mea și a altora, în mai 1984, în Italia, îmi amintesc de Sicilia, de modul cum ne-a primit el la Padova, cum ne-a găzduit, cum ne-a dus la Veneția ș.a.m.d. Am publicat o poezie atunci, la întoarcere, în „Familia”, o poezie pe care i-am dedicat-o. Toate, toate au trecut. Ne zbatem acum în sânul unei instituții agonice, uitându-ne la TV sau citind în ziar cum o suită de demenți mănâncă toată ziua căcat, flecărind despre democrație.

Marți, 12 iulie 1994

Orașul se târăște, greoi, prin caniculă, împovărat de inși beliți, care cerșesc. O atmosferă oribilă, cu înghesuieți, zbierete, busculade. Am coborât, de la birou, să cumpăr pâine și mi s-a făcut silă. Decădem. Nu știu unde vom ajunge. „Suntem un popor bolnav”, zice Ilin. Și mă întreb dacă n-are dreptate. Lumea se vaită de sărăcie, de lipsa banilor, de mizerie morală. Sporesc hoția, violența. Ne îndepărtăm, fiecare, de cei din jur și de noi înșine.

Miercuri, 13 iulie 1994

Noutăți? Nimic. Sărăcie, nesiguranță, comeraj, paranoia. Constat cu durere și resemnare că nu pot scrie. Sentimentul inutilității mă năruie. Trăim într-o lume imbecilizată, pe care cineva o superimbecilizează cu bună știință și perfect dirijată intenție. Aceasta e senzația pe care ți-o dă distrugerea deloc haotică, deloc organică, deloc spontană, la care asistăm și care ne conține.

Joi, 14 iulie 1994

Ieri, spre seară, am pregătit un grupaj de poezii, *Abaddon*, pentru revista fidelei noastre prietene Nina Ceranu. Am recitit

acum întregul ciclu. Destul de impresionant, dar inegal. O viziune sumbră, rea aproape, mizantropă, cum nu cunosc să existe în literatura română. Nu cred că sunt, nu cred că voi fi un scriitor iubit. Nu e nimic măgulitor pentru semeni în ceea ce scriu. Dar, de ce-ar fi? Cu foarte rare excepții, oamenii pe care-i cunosc sunt un coșmar. Lumea în care ne mișcăm e un coșmar. Orașul vuieste de înjurături și de obscenități, foșgăie de libărci, de câini vagabonzi, de hoți, duhnește a minciună și a perfidie. Ce poți aștepta de la o asemenea umanitate maladivă, răătăcită? Îți poate ea alunga deprimarea? *Donne nous du secours contre la detresse! Le secours de l'homme n'est que vanité.*¹³⁰

Vineri, 15 iulie 1994

Astăzi, sub apăsarea demoralizantă a mediului absurd în care trăim (mediu ce exclude orice posibilitate de iluzionare), am privit, cu luciditate, falia dintre mine și scrierile mele. Ce a făcut, ce face pentru biata-mi ființă propria mea literatură? Nu m-a împiedicat să sufăr, să fiu singur, să trec prin negre necazuri, nu m-a împiedicat să îmbătrânesc, să semăn, tot mai mult, cu un cadavru... Nu voi mai scrie. Despre cine, despre ce să mai scriu? Și, mai ales, pentru cine? Pentru ce? Nu, nu voi mai scrie! Și ce voi face atunci? Voi trăi. Voi încerca să trăiesc. De la o zi la alta, de la o moarte la alta. De la o nimicnicie la alta.

Marți, 19 iulie 1994

Ce ironie! Decizia eroică, de acum câteva zile, cu poza ei teatrală cu tot, a rămas simplă retorică inofensivă. Nu pot

¹³⁰ *Psalmul 59/60, 12/11*: „Dă-ne nouă ajutor, ca să ne scoți din necaz, că deșartă este izbăvirea de la om”.

renunța, vai mie!, nici la poezie, nici la jurnal. Am continuat să completez volumul de versuri *Abaddon*, i-am dat Ninei nouă texte. Altfel, viața ar fi și mai goală, și mai anostă... Ianoș a fost dus la Psihiatrie. Oli citește o teză de doctorat ilizibilă. Nu știe ce să facă: e în comisie și lucrarea pare a se datora unei persoane, în cel mai bun caz, complet ignorante, dar cu țâfne și aere savante. Cât despre *Abaddon*, va fi, este, un volum trist, exasperant, complet demitizant. Important e că, totuși, izbutesc, așa cum am încercat mereu, să am două zile într-o singură zi, două continuități separate: dimineața mă scol, îmi fac toaleta, beau cafeaua, plec la serviciu, lucrez pentru bucata de pâine, pentru trup; după-amiaza, mă odihnesc puțin, mă scol apoi, mă spăl, mă răcoresc și lucrez pentru suflet (scriu, citesc, meditez). Într-o lume haotică, dezarticulată, mă străduiesc să nu-mi irosesc harul. Căci nu-mi aparține. L-am primit, mi s-a dat. Și nu știu care e țelul pentru care a binevoit a mi-l da *Cel care este*. Acum, așadar, se conturează, tot mai clar, *Abaddon*. E perfectibil, îmi dau seama. Dar cine se grăbește? Și așa editurile abia se descurcă în infernalele noastre hățșuri birocratice. Mai înainte, la TV, au apărut Greti, Viorel și tabăra lor de la Chevereș. Mâine se împlinesc trei ani de la înmormântarea lui Cristi. Îmi amintesc, cu durere, cu oroare, ziua aceea. Toridă. Mulțimea, lacrimile, suferința nesfârșită.

Miercuri, 20 iulie 1994

Sfântul Ilie. Revăd, ca în vis, ca în vedenie, nedeile copilăriei. Cum era de așteptat, Oli a aflat, în detaliu, toată povestea lui ginere-su. I-a relatat-o, cu lux de amănunte și comentarii, doamna dr. Forga, fără s-o întrebe nimeni.

*

Am cumpărat câteva ziare tâmpite. Din ele am aflat că scriitorii se ceartă. Ce mai noutate! Fac uniuni paralele!...

Sâmbătă, 23 iulie 1994

Chiar înainte de prânz, Oli s-a angajat într-o lungă discuție telefonică cu Radu Străin (să-l întrebe despre un anume medicament ce-i trebuie ei), discuție care a eșuat, inevitabil, spre tema centrală a tuturor conversațiilor din familie: Ianoș – *le suicide*. Constat mereu și mereu că unul dintre rezultatele indiscutabile ale marii revoluții capitaliste din decembrie este țicnirea în masă (înaintea mult trâmbițatei privatizări în masă). Rari, foarte rari sunt cei care nu și-au pierdut capul, care și-au conservat dreapta judecată, care nu și-au alterat personalitatea. Ceea ce arată că personalitatea celorlalți era (și este) un vacuum, pe care îl umplu împrejurările. Stau și mă uit la mine însumi: eu n-am reproșat nimănui nimic, nu mă vait, nu cer, nu pretind nimic, nu vreau ca X sau Y să facă ce le spun eu, nu deranjez pe nimeni. Îmi văd, liniștit, devotat și (poate) distant de îndatoririle și preocupările mele. În schimb, de ani de zile, trebuie mereu să ajut la repararea prostiilor făcute de alții, să le remediez delirul, să le suport toanele, să asist la diverse bovarice eșecuri. Mă confesez, așadar, acestui caiet. Va folosi, poate, cândva celui ce va scrie istoria (sau romanul) unei epoci. Acesta-i adevărul: există o tagmă de escroci și profitori (cinici, lucizi, stăpâni pe situație); apoi, o sumedenie de himerici dezamăgiți, idealști, adesea lipsiți de discernământ și luciditate, care ar vrea să fie precum ceilalți, dar nu sunt în stare; și, în fine, oamenii realmente de calitate, care, date fiind împrejurările, stau deoparte și trăiesc, pe cât posibil, în lumea moralității și a spiritului. Sunt prost plătiți, neluați în seamă, priviți cu condescendență de eșalonul I; cu

oarecare enervare de eşalonul II (care se ține drept intelectual), cu fraternă și melancolică bucurie de cei care le seamănă. Am avut mari satisfacții în acești ani (*Psalmii în versuri, Cronică*), dar și mari ne cazuri. Ne cazuri venite, probabil, pentru a-mi pedepsi greșelile, ne cazuri izvorâte însă și din rătăcirea celor din jur. Încă din primele zile, am avut de înfruntat o isterie ce m-a uimit. Și am rămas singur. Singur și neclintit pe convingerea mea dintotdeauna: primatul Duhului asupra tuturor și a toate.

Duminică, 24 iulie 1994

Recurg la acest jurnal ca la un elixir, ca la un întăritor, ca la un tonic *sui-generis*. De mai multe ori mi-am propus să renunț, am și renunțat la el o vreme, dată fiind structura mea reticentă, neconfesivă, dar mereu îl reiau, din pricini lăuntrice, mânat de sentimentul vidului și al singurătății. Cândva, în paradisiace vremuri, am făcut niște vacanțe mirifice la Predeal, cu Oli și Andrei. Acum nu mai am unde merge, nu mai pot merge. Nu am curajul să o urc pe Oli în trenuri și nici nu cred că ar fi bine. Nici basme nu mă mai simt îmboldit să scriu. Iar textele de acum nu-mi trezesc bucurie, ci îmi potențează, exprimând-o, durerea. Cine știe? Era probabil nevoie și de așa ceva. De „așa Cineva”. De Îngerul deopotrivă serafic și sumbru al literaturii române. (Ce trufie! Nu-mi lua în seamă, Dumnezeuule, cuvintele acestea nesăbuite!).

Luni, 25 iulie 1994

Azi, comisia desemnată să delibereze și să decerneze premiile pe 1993 ale Filialei a premiat (la poezie) *Psalmii în versuri* – cartea fericirii mele în laudă și umilință, cartea Paradisului meu; și *Cronică* – volum al fericirii mele în disperare și suferință, carte a Infernului meu.

Marți, 26 iulie 1994

În jur, se discută despre marea privatizare și se practică o privatizare anarhică, brutală, după un ritm și o mentalitate complet dezorientate. Ceea ce lipsește, în bună parte, lumii de azi (privatizată sau nu) este noblețea. Această absență de noblețe, această necuviință, în gândire, comportament și ținută, este trăsătura cea mai dureroasă, cea mai întristătoare, sau, oricum, una dintre cele mai nefaste ale contemporaneității imediate. O grosolănie, o trivialitate, de care oamenii nu sunt decât în parte vinovați (fiindcă grosolănia și trivialitatea le sunt doar în parte constitutive, cealaltă parte fiindu-le indusă de duhul satanic al istoriei), dar pe care le etalează, le joacă aiudoma unor marionete deplorabile.

Miercuri, 27 iulie 1994

Ieri a apărut în „Renașterea bănețeană” știrea cu premiile. Nina Ceranu nici nu aflase că a fost premiată, am anunțat-o eu. Nu m-a felicitat nimeni. Cine are timp și dispoziție să se ocupe de literatură?

Am auzit (spunea Iovescu) că Tomuș nu mai e în Minister și că urmează să fie disponibilizat și Dumbrăveanu.

Sâmbătă, 30 iulie 1994

Andrei pleacă mâine într-o tabără, taică-său e acasă, externat pentru sfârșitul de săptămână. Țin minte că, la Clopotiva, într-o noapte (spre dimineață), am visat cu Andrei, un vis dureros, răscolitor. Era mic, îl căutam prin mulțime, îl iubeam ca pe vremuri. M-am trezit extenuat, m-am gândit cum se deteriorează și se destramă toate. Cu o zi-două înainte, Oli avusese un vis tulbure cu Lizuca. Ea mi-a mărturisit atunci visul, eu nu i-am

spus nimic despre visul meu. Poate că băiatul s-a gândit intens la mine, poate că și pe el îl doare că ne-am înstrăinat, noi – atât de apropiați cândva!

*

Oli a stat alaltăieri cu Smaranda, toată dimineața, în grădină la Profesorul Băcanu, au vorbit și-au tot vorbit, croind planuri („din cuțite și pahară”!), despre cum vom merge noi la Paris. În principiu, n-ar fi rău, desigur, dar de unde bani și, mai ales, cum s-o supun pe Oli la o asemenea încercare (fizică și emoțională)? Ascult, tac, încerc să fac, atât cât ține de mine, ce mi se pare prudent și înțelept. Văd că a lăsat-o mai moale și cu politica. S-a plictisit (că e inteligentă) de flecăreala și bălăcăreala politicienilor noștri.

Duminică, 31 iulie 1994

Timișoara este o urbe interesantă, potrivită, cred, pentru artiști, tocmai prin aceea că îi lasă în pace. Nepăsarea aceasta are și părțile ei bune. În esență, orașul, în ansamblu, tinde spre o linie de mijloc onorabilă, elevată (mitteleuropeană), pe fondul căreia, însă, cei dotați, și supradotați, din partea locului sau alogeni, se pot impune și sunt lăsați (chiar stimulați) să se impună. Doar atât: să nu tulbure calmul pragmatic și pretențiile culturale (moderate) ale celorlalți. Or, cum eu, iubind sincer și adânc orașul, sunt un ins civilizată, respectuos, smerit și retras, preocupat exclusiv de *Scripturi* și de poezie, de literatura mare a lumii, a României și de literatura mea, nu tulbur pe nimeni și, la rândul-mi, trăiesc și scriu liniștit, în atmosfera larg tolerantă a Timișoarei. Ba chiar, independența mea politică, precum și, trebuie s-o spun, onestitatea mea, etica fără abateri a vieții mele publice și private, adăugate la intransigența estetică a scrierilor

mele, au trezit, îmi dau seama, nu doar aprobarea, ci și respectul celor din jur.

*

Pe mine, ca scriitor, nu m-a interesat, neapărat, drama socială (și politică) a omului. Ci situarea lui existențial-metafizică. De aceea, socialism, capitalism etc. nu sunt, în ceea ce mă privește, noțiuni (și realități) excesiv de importante. E drept că modalitățile de expresie, și chiar substanța expresiei, sunt complet eliberate acum. De aceea, am putut versifica *Psalmii*, de aceea, scriu o poezie ce vorbește, cu durere și sarcasm, despre nimicnicia acestei lumi. Directitudinea frazei a avut de câștigat. Ca să nu mai vorbesc de abordarea *Psalmilor*. În alte vremuri, probabil nu i-aș fi versificat. Dar literatura-document nu cred că intră în vocația mea (deși poate aș dori uneori).

*

Au apărut, la TV, câțiva scriitori care își acuză în toate felurile confrății. În numele valorilor. Unul dintre ei condamnă (cu dreptate) politizarea culturii. Într-adevăr, mulți au abdicat acum de la condiția lor intelectuală, artistică, prostituându-se (decăzând) într-un domeniu compromițător prin excelență. Nu de politizarea culturii ar fi nevoie, ci, eventual, de culturalizarea politicii. Deși întemeiat, măcar pe alocuri, discursul lor, vehement, rău, tenebros, m-a indispus. Nici pomeneală de olimpianismul insului superior. O pornire cârcotașă, meticuloasă și meschină. Repet: chiar dacă s-au spus și adevăruri. Dar vorbitorii erau afundați, cu totul, în lume. Or, calea spre salvare nu e aceasta. De aici, desigur, neliniștea, tristețea, amărăciunea, ce m-au cuprins ascultându-i.

Luni, 1 august 1994

Lume multă la premiere. Reporteri, fotografii, filmări. Cornel a distribuit diplomele și banii (40.000 de lei), în timp ce venerabilul Anavi Ádám îi anunța pe premiați. Din partea acestora, am vorbit eu. Pe urmă, am dat un interviu la TV, unde cineva mi-a cerut să filmeze și o carte. A urmat (sau s-a desfășurat concomitent) petrecerea cu țuică, vin, cola, gustări. Pe la 19 și ceva am plecat spre casă, cu imaginea lui Traian Dorgoșan în minte. Slab, îmbătrânit, așezat lângă ușă, cu un pahar în mână. Am ajuns acasă imediat după 8 seara, am așezat diploma primită azi lângă celelalte. Dacă Cel Veșnic va îngădui, cum am spus într-un interviu, vom scrie și vom merge mai departe. *Affermis l'ouvrage de nos mains. Oui, affermis l'ouvrage de nos mains!*¹³¹

Marți, 2 august 1994

Azi, m-am dus la Cornel, m-am sfătuit și cu alții și am stărui să i se obțină cumva lui Traian Dorgoșan o masă la vreo cantină. Nu bani, că-i bea. Dar o masă caldă pe zi ar însemna mult pentru el. M-a impresionat puternic aseară – și mă obsedează și acum – chipul lui senilizat, devastat, trupul fără vlagă – o adevărată ruină.

Între timp, vipia a continuat și a sporit. Suntem un oraș mistuit de caniculă. Totul e secătuit: oameni, râu, copaci, iarbă. Plină de plante îndoite de flux, Bega seamănă cu niște imense, umede plete.

¹³¹ Cf. *Psalmul 89/90, 19/17*: „... și lucrurile mâinilor noastre le îndreptează”. V. *supra*.

Vineri, 5 august 1994

La slujbă, balivernele lui Iovescu. Cum a vrut Dabu să-l facă deputat, cum l-a instalat el director la Muzeu pe Secară (care, acum, îl ocolește), cum l-a recomandat el cândva pe Rachieru (care, apoi, i-a întors spatele), cum are el de gând să pună pe roate cultura din oraș și din județ. Fiindcă lui i-a plăcut întotdeauna cultura. A fost director de cămin cultural, a fost directorul Casei raionale de cultură; și, ca student, nu știu ce alte isprăvi culturale și-a mai trecut la activ... Iată cine e marele consilier pe plan local în domeniu: un trândav, un nebun, un om rău, un om de nimic. Mi-a istorisit toate acestea, stârnit de un proiectat congres al istoricilor, ce se va ține aici, la Timișoara. Vrea să reformeze, la viitoarele alegeri, cultura orașului și a județului... Vrea cutare, vrea cutare. Și culmea absurdității este că, spunând ce rol are și ce vrea să întreprindă, nu minte decât parțial. E vremea în care indivizi ca el decid soarta oamenilor și a instituțiilor. E prea dureros, ca să fie ridicol. E grotesc, e oribil. O antiselecție evidentă, mai mult, batjocoritoare, ostentativă. Iovescu – eminența cenușie a județului! Ce subiect splendid pentru o caricatură! Și ce elocventă emblemă a timpurilor pe care le trăim!

Sâmbătă, 6 august 1994

Într-un anume fel, căldura e mai anevoie de suportat decât frigul. Noaptea, ca și zilele, oricât sunt eu de rezistent, sunt tot mai greu de îndurat. Din când în când, dinspre fereastra deschisă, se mai strecoară câte o răsuflare răcoroasă. Eu nu transpir abundent, cum i-am văzut pe alții. Dar aerul încins, cerul cenușiu, asfaltul, pereții dogoritori, iarba arsă, totul devine, în cele din urmă, exasperant.

Duminică, 7 august 1994

Am avut un vis interesant, problematic, frumos. Undeva, la marginea mării, exista un fel de sală deschisă, ca un mare culoar, orientat nord-sud și traversat de altele, mai mici, est-vest. O construcție albă, în interiorul căreia se desfășura un fel de colocviu pe tema celor 40-50 de ani din urmă. Dacă au fost sau nu integrați (dacă sunt integrabili) în istorie. Am trecut și noi pe acolo, Oli și cu mine, am ascultat ce se discuta. Și cineva a spus că, în ciuda anormalităților, oamenii au trăit, au suferit, au creat, s-au bucurat. Concluzie simplă, de o claritate pe care nu o pot exprima eu acum, un vis atât de blând și de convingător, încât, trezindu-mă, am avut senzația că era trimis de Dumnezeu, pentru a mă întări în convingerea că nu e bine să ne anulăm, să ne urâm propriul trecut (căci n-am făcut niciun rău), că tendința aceasta (pornită din noi înșine sau venită dinspre alții) de a ne exclude din existență e primejdioasă, e de-a dreptul sinucigașă. Vrea cineva să credem că am trăit degeaba, că am scris zadarnic, că ne-am ratat viața? Dacă vrea, atunci e alter-egoul nostru distructiv sau un vrăjmaș perfid și redutabil. În ce mă privește, încercând să discern între bine și rău, nu neg decât ceea ce e de negat, ferindu-mă de marasmul nimicitor al (auto)dușmăniei.

*

E dimineată, ne pregătim să ieșim la plimbare. Mă aflu încă sub impresia visului. Marea albastră, sălile albe, luminoase, liniștea binefăcătoare, mângâierea harului, nădejdea, iubirea, credința. De unde, deci, culpabilizarea celor nevinovați, viclenia persuasivă, dorința tenace de a-i face să creadă că opera lor nu există (decât, cel mult, pe segmente), că, în fond, ei înșiși nu există, de vreme ce și-au irosit, și-au aneantizat viața? De unde? Dintr-un izvor de ură, din sursele Răului, ale tenebrelor. Or, noi

suntem fii ai luminii (noi, care n-am oprimat pe nimeni, care am trăit și am clădit ceva, oricât de puțin, în anii vieții noastre). Și vrem să clădim și de acum înainte, în artă, în duh, în Cuvânt.

Marți, 9 august 1994

Ar fi poate mai agreabil acum undeva la țară, lângă un râu, cum era la Stroești, pe vremuri, când Sohodolul era râu cu adevărat, când Ibrul nu secase, când Poiana era poiană, zăvoiu era zăvoi și pădurea, pădure. Ciudat e că nu doresc, imperios, să plec undeva, că mă simt în largul meu, totuși, aici, în acest burg și, mai ales, acasă. Se aude tramvaiul, vântul ușor al zorilor mișcă vizavi o draperie, radioul murmură în dormitor, e o tihnă care-mi priește. Am rareori asemenea clipe de destindere și de lumină lăuntrică. Vremurile sunt complicate, oamenii se comportă nevrotic, dar eu nu mă sperii de singurătate. Dimpotrivă. Azi voi relua cartea lui Alexandru Ruja, dedicată literaturii din Vestul țării. O primă sinteză. Meritorie. Autorul e un profesionist. Voi veghea doar la corectitudinea enunțului, la construcție, eventual, la încadrările tematice... Mi-aduc aminte cât lucram altădată, câte pasaje, câte capitole, câte cărți întregi, pur și simplu, am rescris, numai spre a le conferi fluentă, echilibru compozițional, un dram de frumusețe...

Miercuri, 10 august 1994

Mă apropii cu greu de jurnal, dar, pe de altă parte, nu pot renunța la el. Deprindere, nevoia de confesiune, terapie lăuntrică. Poate și dorința, inconștientă, de a consemna aceste *adiafora* ale existenței cotidiene.

*

Am trecut, de dimineață, cu Oli, peste Podul Michelangelo. Ea s-a dus la Biblioteca Academiei, să-și ia salariul, eu, la Editură. De acolo, am sunat-o pe Ani, care, aseară, cu totală lipsă de tact (sau poate din prostie ori din răutate), i-a spus lui Oli, la telefon, că o cucoană oarecare a comentat, la masă, undeva, nepăsarea ei, a lui Oli, față de necazurile Danei. Am sunat-o, deci, pe Ani și i-am reproșat, sever, o asemenea gafă. „Dacă se mai repetă”, i-am zis, „voi rupe complet și definitiv orice relație cu voi”. În primul rând, acele informații, dacă au existat, nu sunt fondate. Apoi, de ce să i le comunice, așa, numai spre a o întrista? Eu încerc să o țin la distanță de orice șoc și, iată, membrii familiei au grijă, parcă, să-mi pună bețe-n roate.

*

Ne zbatem cu toții în cuptorul de foc. Până la epuizare, până la nimicire. Ca să-nțelegem că n-avem nicio putere, că suntem ca iarba ce se usucă, după ce înflorise, reavănă, proaspătă, ca o suflare, *ca o lăcustă alungată*¹³² printre pălămizi, *ca apa vărsată pe pământ, ce nu se mai poate aduna*.¹³³ Ca să-nțelegem. Dar, iată, nu înțelegem. Prea puțini sunt cei care pricep. Mă gândesc la toți și la toate și o milă nesfârșită mă cuprinde. Inclusiv pentru nebunul sinucigaș, inclusiv pentru răutatea inconștientă a femeii ce-a telefonat aseară, inclusiv pentru directorul nostru paranoic, ce e pe cale să ne lase fără slujbe. O milă ce nu exclude, ba chiar augmentează luciditatea. Îl așază pe fiecare în nișa lui, la locul și în lumina ce i se potrivește. Asta mă ajută cât de cât. E ca un sprijin nevăzut în nedeslușita noastră existență.

¹³² Psalmul 108/109, 22/23. V. supra.

¹³³ 2 Regi 14, 14. V. supra.

Duminică, 14 august 1994

Pe la 9:30, a sunat mama. Cum le rânduiește Dumnezeu pe toate! Tocmai când mă frământam cum să fac să putem merge noi la Stroești, iată că mama îmi comunică proiectul lor de a veni ei înapoi, așa cum i-a invitat Oli data trecută. Deci, dacă ne duce Viorel, bine; dacă nu, poate ne vizitează ei.

*

Mâine e Sfânta Maria. E și ziua lui Oli, pe ea o cheamă Olimpia-Octavia-Maria. E tulburată de mirajul călătoriilor. Și, probabil, de gândul că ele sunt greu de înfăptuit. Trebuie să vorbesc cumva cu Smaranda și, uzând de tot tactul meu, s-o rog să evite interminabilele discuții, mai mult sau mai puțin utopice, tratând acest delicat subiect. Mereu am câte ceva neplăcut de clarificat. Lucruri mărunte, dar frecvente. E drept că, în esență, sunt liber.

*

Ieri, după-amiază, la TV2, o emisiune literară, de la Neptun, cu Ulici, Breban, Ștefănescu și încă vreo trei. Azi, tot la TV2, iarăși ei, plus Zigu Ornea (mai lucid și mai echilibrat, ca și Breban). Se discută la nesfârșit (și nevrotic) despre libertatea scriitorului, despre politică, despre culpabilitate. E o temă obsesivă, sterilă în cele din urmă, caracteristică poate unor secole (XIX și XX), ele însele mai mult sau mai puțin psihopate. Căci, în aceste veacuri, scriitorul (artistul) a fost infinit mai liber decât în cele anterioare. Poate că unii nu știu, caz în care mai bine ar tăcea. Până în secolul XVIII, inclusiv, artistul (scriitorul) făcea temenele (și nu se rușina), scria prefețe și dedicații pline de închinăciuni, își petrecea timpul în preajma celor puternici, servindu-i etc. etc. Iar acum scriitorul (artistul) are drept temă propriul orgoliu, isteria libertății sale. Scrie ininteligibil, se poartă

ca un schizofrenic, cere mereu bani, e plin de pretenții și de mofturi. El e liber față de oricine, dar toți ceilalți trebuie să-i fie supuși, să-l slujească, să-i suporte bețiile, obrăznicile, sfidările, aerele ș.a.m.d. Eu însumi sunt (și doresc să fiu) independent. Eu n-am lingușit puterea (și nici n-o lingușesc), am renunțat de bună voie la dramul de putere pe care-l aveam, dar încerc să cumpănesc, să judec fără patimă, să-l plasez pe fiecare (pe mine însumi, pe scriitor) la locul lui. Cum spune *Cartea: Fiecare are darul său de har, unul într-un fel, altul într-altul. Și: Sunt mai multe daruri, dar un singur Duh.*¹³⁴ Sau: *Căci cine te deosebește pe tine? Și ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te fălești, ca și cum nu l-ai fi primit?*¹³⁵ Deci, ce rost are agitația aceasta? Negări, reconsiderări, lupte pentru întâietate, acuze, țipete, gesticulări? Mai bine ar sta cu toții liniștiți și ar scrie, lăsând timpul și istoria (inclusiv cea literară) să cearnă și să discearnă. Nici într-un caz un scriitor netaalentat și necompromis nu poate concura pe plan estetic cu un altul talentat și „compromis”. O spun eu, care nu sunt compromis. Dar eu am în față o lumină, o nădejde, un ghid. De aceea, cât îl urmez, mă bizui, cred, pe o judecată corectă. N-o să mai privesc asemenea emisiuni nevrotice, teatrale, ipocrite și idioate.

Miercuri, 17 august 1994

Totul ar fi cum ar fi, dacă n-ar bântui acest spectru al falimentului, al ruinei, nesiguranța zilei de mâine. Dar, departe de noi aceste neliniști! Să stăm mai bine față în față cu eternitatea, cu lumea și cu noi înșine. Poate atunci ne vom găsi pacea,

¹³⁴ 1 Corinteni 7, 7; 12, 4: „... Dar fiecare are de la Dumnezeu darul lui: unul așa, altul într-alt fel... Darurile sunt felurite, dar același Duh”.

¹³⁵ 1 Corinteni 4, 7.

ne vom afla locul, ne vom valorifica harul. Viața-i nedespărțită de suferință. Suferința e chipul schimonosit al fericirii terestre.

Miercuri, 24 august 1994

Acum 2-3 ore ne-am întors de la Stroiiești. Am acceptat invitația lui Viorel și ne-am avântat până acolo. A fost bine, mi s-a luat o piatră de pe suflet. I-am văzut pe mama și pe tata, am stat 4-5 zile cu ei, a fost vreme frumoasă, ne-am ospătat, am băut vin bun, ne-am plimbat. O realizare de seamă: am luat cu mine un exemplar din *Psalzii în versuri*, cu o dedicație pentru călugării Mănăstirii Lainici. L-am cunoscut pe stareț, un monah relativ tânăr, care mi-a cerut 300 de exemplare, pentru a le vinde. Nu mă așteptam. La întoarcere, am vorbit din nou cu el, mi-a confirmat comanda, i-am cerut numele (Ioachim Pârvulescu), adresa. Mi-a dăruit două iconițe și două cărți. M-a bucurat mult întâlnirea cu mănăstirea, cu călugării și cu starețul ei. Iată-ne, deci, din nou acasă. Am revăzut casa copilăriei. Mi-am revăzut părinții. I-am sunat, acum, și le-am spus că am ajuns cu bine la Timișoara.

Joi, 25 – Vineri, 26 august 1994

*Degetul lui Dumnezeu*¹³⁶ a lovit cu putere, ieri-seară, orașul nostru, covârșit de blasfemii și de crime. Eu tocmai plecasem spre locuința lui Mircea Lăzărescu, pe la ora 18, și furtuna, grozavă, m-a surprins când intram în Calea Șagului. Eram îngrijorat din pricina lui Oli, am rugat pe cineva din blocul în al cărui hol mă adăpostisem să-mi dea voie să telefonez acasă și m-a refuzat. Când s-a mai potolit vântul (care, pe strada de

¹³⁶ Cf. Luca 11, 20. V. supra.

alături, răvășea torentul ploii și răbufnea ca o maree, amestecată cu frunze și întunecime), am pornit spre blocul Profesorului Lăzărescu și am trecut prin apă, până mai sus de genunchi. Odată ajuns, am telefonat acasă (Oli sunase), m-am schimbat și am lucrat o vreme, dar n-am terminat cartea. M-am întors acasă cu un taxi. Afară era haos, babilonie. Lume, întuneric, crengi, taxiuri, străzi acoperite de apă. Pagubele sunt mari, după cum am auzit azi-dimineață la Radio, după cum am văzut eu însumi în oraș.

*

M-a vizitat Costel Baboș. S-a întors din Anglia, dezamăgit de sărăcia spirituală a Occidentului. Ziua de azi s-a scurs monoton și deprimant. Sunt obosit după călătoria la Stroești. Trebuie să-mi reintru în ritm, călătoriile, am băgat de seamă, nu-mi priesc. Deși, cum ziceam, întâlnirea de la Mănăstirea Lainici și reîntâlnirea cu părinții se conturează ca două insule de lumină. Dar lumea, în ansamblu, mi se pare dezlănătată, dezmembrată, în derivă, în soluție. Oamenii sunt răi, hăituiți, hăituitori, nesătui, nesimțiți, lacomi, nefericiți, vrednici de milă și semănători de ură... Cum a fost în stare să-mi închidă ușa în nas acel ins, atunci când l-am rugat, explicându-i situația, să mă lase să-i telefonez soției? L-am asigurat că plătesc cele 2-3 minute de convorbire... Am coborât, după refuz, iarăși în hol, unde a apărut, de undeva din bloc, un bărbat beat, care mi-a vorbit despre Dumnezeu. În timp ce afară puterea lui Dumnezeu se dezlănțuise. Am stat o vreme și l-am ascultat. Apoi am plecat amândoi, el spre casă, eu spre Lăzărescu. *Doamne Iisuse Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi, păcătoșii!*

Sâmbătă, 27 – Duminică, 28 august 1994

Când ne-am întors de la plimbare, a sunat Dinu. Știam că se află (el și nevastă-sa) la Praga și bănuiam că ne vor vizita. Au venit pe la 4 după-amiază și au stat până la 6 și jumătate. La plecare, i-am condus în stația de troleibuz. Alina le-a mijlocit excursia, la ea au tras când s-au întors în țară. În ce ne privește, și-au făcut datoria de a ne fi oaspeți o oră-două. Discuții convenționale, inutile. Doar atât: confesiunea lor privitoare la gelozia excesivă a lui Dinuț. În rest, totală incompatibilitate. Mentalitate diferită, optică diferită. Și, evident, sub aparențe manierate, mare grosolanie (ticăloșie, poate, dar n-aș vrea să păcătuiesc). Nicio întrebare despre boala lui Oli, despre preocupările noastre, totul numai despre ei. Ne-au mărturisit și planurile lor în legătură cu amenajările de la Stroești, excluzându-ne, evident, din realizarea lor, excludere pe care o consideră (conștient? inconștient?) ceva de la sine înțeles... Stau și mă minunez. Ce-o mai fi și asta? Nimic despre ciudatele vânzări și succesiuni de la Seaca, proprietatea mamei, nimic. Doar o turuială neîntreruptă, vorbărie goală, sub care palpita iritarea surdă a nevesti-sii și proiectele lui echivoce. Încet, încet, invadează, ocupă micul domeniu de la Stroești, investesc, duc mobilier, participă la diverse lucrări. Încet, încet, devin (vor să devină) stăpâni. Eu observ, încerc să le înțeleg comportarea și lipsa mea de reacție îi liniștește și îi neliniștește deopotrivă.

Luni, 29 august 1994

Ieri am făcut o vizită familiei Lăzărescu; am definitivat cartea, am mai conversat. Câtă diferență față de totala lipsă de delicatețe a lui frate-meu! Ceva mai târziu, spre seară, a sunat

mama. M-a întrebat, temătoare, cum a decurs vizita. Vorbise cu frate-meu și el îi comunicase cât de bine am petrecut împreună...

*

Ce-am făcut azi? Am expediat cartea lui Lăzărescu la Oradea, a trecut pe la mine Ruja (i-am dat textul să-l refacă), am căutat-o pe Corina (n-a sosit de la mare). Vremea s-a încălzit, e destul de frumos. M-am săturat de călătorii, concedii și contacte sociale. Suntem din nou acasă, în echilibru, începem să lucrăm.

Marți, 30 august 1994

Ieri m-am întâlnit cu doi fățarnici: R.V., care venise să se intereseze de difuzarea cărții sale, și L.L., cu care am dat nas în nas la intrare. Despre cel dintâi nu mai spun nimic. Celălalt m-a surprins însă prin câteva dintre considerațiile sale, legate de ambianță și de propria-i persoană. Ca om educat (și delicat, desigur) a întrebat cum se simte Oli, m-a întrebat ce mai fac eu etc. Apoi mi-a spus că, paradoxal, dacă n-ar fi fost socialismul, el n-ar fi ajuns „personalitate”, ci un „conțopist” oarecare, într-atât e de retractil, de nepotrivit pentru o lume dinamică. Părea sincer, poate chiar era, bănuiesc însă că, în multe dintre spusele și atitudinile lui, se ascunde o veche și tenace prefăcătorie. Dar, nu pot contesta că are, într-un anume sens, dreptate. Vremea aceea a născut tot felul de mistificări. De pildă, un dascăl onorabil ca el a fost declarat scriitor, nu neapărat fiindcă ar fi, ci pentru a contrazice (prin cultură) un anumit tip de politică culturală. S-a născut în toată acea vreme un soi de literatură malformată, o replică disperată și schiloadă la presiunea politică. Azi, scrierile acestea (ale lui L., ale lui B. și multe altele) nu mai pot fi citite decât ca un fenomen de patologie literară și socială. Ce sens artistic mai pot avea ele într-o lume nemincinoasă (atât cât e

nemincinoasă), într-o vreme de sanitate și libertate a conștiinței? De aici, deruta, disperarea, simțământul frustrării, pe care le încercă acești năpăstuiți – impostori fără voie. Nu-i exclus să greșesc în desemnarea cazurilor individuale. Am convingerea însă că nu greșesc în principiu.

Miercuri, 31 august 1994

Editura e în derivă. Lefurile n-au sosit nici azi (cele din 21!), difuzarea merge prost, directorul (ca să-i zic așa) ajunge în scurtă vreme la ceartă cu orice colaborator. Pe de altă parte, ofertele lui Anghel (de a mă muta la Amarcord) nu mă încântă. Îmi displace că vorbește în spate (chiar când vorbește de bine). A umplut orașul că mă voi transfera la el. Acum s-a plâns (am aflat de la Cheti) că îi par cam rezervat. El e un redactor adevărat, dar graba și buna intenție îi pot juca feste. Mă tem că Amarcord poartă în sine contradicția ce-o va pulveriza. De ce să ajung la cheremul unui om (sau al unui grup de oameni)? Toți acționarii acelei edituri vor să-și publice cărțile și să câștige bani. Cum îi va împăca Anghel? Or, aici, exceptând rușinoasa numire a unui asemenea director (dar orice funcție e pasageră), n-o duc prea rău. Redactez și atât! Dincolo, ar trebui, probabil, să alerg pe la tipografii, pe la târguri de carte, să mă ocup și de difuzare... Nu. Am hotărât cândva și nu mă schimb: muncesc, îmi câștig pâinea, dar nu mă lăcomesc, nici nu risc, nu mă tentează acest gen de aventuri exterioare. Important ar fi să nu ajungă la colaps nevoiașa noastră Editură. Să nădăjduim că va traversa cumva incertitudinile prezentului.

Vineri, 2 septembrie 1994

Ritmul existenței e clar, egal, poate chiar monoton, dar mie îmi place așa, n-am agreat și nu agreez vânzoleala sterilă sau

flămândă din jur. Mă gândesc uneori, cu o dureroasă nostalgie, la Predeal, la vremea când ne aflam acolo (toamna sau iarna) și scriam basme sau povestiri feerice. Erau frumoși munții în amurg, erau frumoase pădurile negre și aurite. Totul era limpede, aerisit, complet diferit de promiscuitatea ce ne sufocă acum. Iarna scriam, cu cafeaua dinainte, ore întregi, amestecând, în retorta reveriei, lumea imaginată cu imaginarea realului imediat. Am scris și versuri acolo, într-o vreme când sufletul îmi sângea într-o profundă, devastatoare (dar cât de dulce și de fertilă!) tulburare. Andrei era mic, Oli sănătoasă, eu, viguros la spirit și la trup... Ce ne lipsea? Într-o anume măsură, libertatea conștiinței, a exprimării. O avem, o am acum și mă bucur. Trecem însă printr-o adevărată junglă, e o încercare, poate, a fost și este încă un fel de mucenicie individuală și colectivă. Dar azi (acum) nu am dispoziție pentru idee, ci pentru concretitudinea existenței, pentru pulsațiile afectului. Era frumos la Predeal, era minunat, eram fericit... Era, era, era... Și nu mai este.

Sâmbătă, 3 septembrie 1994

Mă gândeam, zilele trecute, că versul clasic – distant, limpid – s-a potrivit întotdeauna să exprime detașarea mea afectivă de realitate (sau refuzul de a mi-o apropria). Stihul liber și alb, dimpotrivă. Acum, însă, evit endecasilabul (am recurs adesea la el, poate prea mult). De altfel, deși scriu rar și puțin, volumul de versuri *Abbadon* e, în fond, gata. Anghel a inclus *Psalmii în versuri*, ediția a II-a, adăugită, în programul lui de apariții. S-ar putea să apară curând. La fel, cartea de povestiri pentru copii, despre care Corina îmi spunea aseară la telefon (s-a întors de la mare) că a recomandat-o diverșilor difuzori din

București. Mi-a mai spus că Târgul de carte a fost un fiasco. Nu mă mir...

*

Așteptăm toamna. Până la anul, aș dori să nu mai plecăm niciunde. Drumul la Stroești mi-a dat un sentiment de înstrăinare. La fel întâlnirea cu Dinu. Prostia lui Ani m-a făcut să nu mai am chef nici de Clopotiva. O prostie pe care, oricât m-aș strădui, n-o pot trece cu vederea... Cu puține excepții, dragostea, pentru a rezista, cere distanță. Nu-i vorba despre părinți (eu doresc să respect poruncile), dar ei înșiși, adesea, în ciuda tuturor eforturilor și a delicateții cu care te înconjoară, nu renunță la sâcâieli inutile și absurde reproșuri. Despre ceilalți, nu mai vorbesc. Și totuși, am mereu remușcări, îmi zic mereu că nu sunt vrednic să-mi iubesc aproapele așa cum s-ar cuveni. Să-l iubesc ca pe mine însumi. Cât despre mine, nu știu dacă mă iubesc sau nu...

Duminică, 4 septembrie 1994

Noi suntem matinali, niciodată nu ni se întâmplă să lăncezim în pat, cocliți, până la prânz, cum fac unii. Mi-aduc aminte: mă trezeam, altădată, foarte devreme și bine dispus (în general, chiar dacă preocupat sau plonjat încă în abisurile visului), gata să-ncep (la propriu) o nouă zi. Și acum mi se mai întâmplă. Dar melancolia (endogenă) s-a agravat și zilele nu prea diferă între ele. E un continuum tern, animat de spectacolul negativ al străzii (al lumii exterioare). M-am întors către mine însumi. M-am adâncit în *Scripturi*. Realitatea e filtrată, semantizată de ceea ce se petrece în suflet. În juru-mi, aceeași alergătură stearpă, inutilă. Un fluviu de ziare și de cărți proaste. Zilnic, în „Timișoara”, apare, pe prima pagină, chipul de broscoi

al prefectului („până va demisiona”, cum zice foaia). Viață scriitoricească? După acordarea premiilor, nimic. E drept că mulți sunt prin concedii (deși, la asemenea prețuri, nu prea văd unde ar fi putut merge). Reviste literare, culturale? Iarăși nimic. Eu niciodată n-am cultivat excesiv aceste forme de colhoz literar-artistic, am fost, sunt și voi rămâne un solitar (am iubit, totuși, mereu, iubesc și acum, intens, Uniunea și Filiala și mă doare să le văd denigrate de niște *don nadie*), dar e dezolantă această disoluție spirituală, în paralel cu idolatrizarea banului, cu goana după nimic. Cei isteți și fără scrupule, cei pragmatici și adaptabili s-au pliat rapid pe direcția vremii, cei sentimentali au delirat cât au delirat în domeniul politicii, retrăgându-se apoi, dezamăgiți. Oricum, timpurile sunt propice, poate, și pentru poeți, dar, mai ales, pentru prozatori. Ce tipologii! Cum și-a arătat fiecare adevărata față! Câte drame! Și ce comedie!

Ne pregătim să ieșim la plimbare. Vara continuă, se prelungește în toamnă ca o reminiscență, ca amintirea vechilor vacanțe la Predeal, pline de soare, de dulce contemplație, de inconștientă bucurie. Acum, cercul mundan s-a restrâns. Stau ca pe o insulă, o insulă mică, un atol, în mijlocul mării. Nu pot pleca de acolo, și nici nu vreau să plec. Dar, obligat să rămân, pot privi în voie, la nesfârșit, cele două abisuri între care mă aflu. Pot privi în adâncul marin, pot privi în înaltul cerului. Pot privi în mine însumi, pot căuta spre Dumnezeu. Acestea sunt sensul și țelul existenței mele.

Și, încet, încet, vers cu vers, se alcătuieste, sper, letopisețul singurătății. Așa cum am spus la premiere, el are două părți: evocarea Paradisului lăuntric (*Psalmii în versuri*); evocarea Infernului personal (*Cronică, Abaddon*). E o dualitate complementară? Antagonică? Numai Dumnezeu știe.

*

Am făcut o plimbare lungă, de două ore, prin orașul calm, cu străzi aproape pustii. S-a mai răcorit, se simte, în aer, în lumină, în sunetul pașilor și al frunzișului, că vine toamna. Am stat câteva minute pe o bancă, în parcul de lângă Stadion. Am vorbit domol, despre lucruri mai mult sau mai puțin indiferente. *Adiafora*. O zi. O duminică. De fiecare dată când mă apropii de casă, starea sufletească mi se schimbă brusc, înspre bine. Mi-ar plăcea chiar – am mai spus-o – să rămân 3-4 zile acasă, fără a ieși din apartament, să scriu, să citesc, să meditez. De altfel, prin structură și înfățișare, locuința e foarte comodă, e agreabilă, îți oferă o recluziune plină de libertate. Și, slavă Domnului, am avut noroc de vecini nezgomotoși, civilizați, de oameni care-și văd de treburile lor. Te lasă cu ai tăi și cu ale tale, nu ți se vâără în suflet, nu te iscodesc. Nu se amestecă în viața ta. Pentru un artist de factura mea e cât se poate de bine. Îmi convine această decentă ataraxie. Sau acest interes moderat. Pot lucra. Pot reflecta. Pot trăi potrivit firii mele. Rețeta fericirii? Se află în *Predica de pe munte*.¹³⁷ Se află (e convingerea și teoria mea) în conștientizarea harului ce ți-a fost dat și în acțiunea conformă acestuia. Nu în alergătura bezmetică, multidirecțională, încărcată de lăcomii anxioase. Nu în mulțimea relațiilor sociale – schimbătoare, dezamăgitoare, frustrante.

*

Scrutându-mă cu atenție, observ că, pe de o parte, sunt animat de o certă pornire ascetică, iar, pe de alta, de nu mai puțin certe înclinații senzual-artistice. Aici e și drama mea lăuntrică și, poate, și șansa mea creatoare. Oare poezia metafizică

¹³⁷ *Matei* 5.

nu din această tensionată conviețuire se naște? Să precizez: conflictul este între asceză și senzualitate, *între carne și duh*.¹³⁸ Ador ideea pură, subțire, a lumii și, simultan, devor, cu toate simțurile, concretețea ei.

Marti, 6 septembrie 1994

Acolo, la Orizont, e o atmosferă ca la spartul târgului. Secretara (episodic și ea), femeia de serviciu – iată, în genere, personalul. Din când în când, Adriana, Cornel și Mihăieș. Nu au salarii, nu plătesc colaborări. Ceilalți, erau mulți la început, au rămas de izbeliște și au fugit care încotro. Prea e bine structurată nimicirea, pentru a fi doar rodul întâmplării. Ca și la noi. Există undeva o gheară, care trage sforile. Să sperăm, totuși, că vom traversa, întregi, pe șubredele noastre ambarcațiuni, și vâltoarea, și sorbul tranziției.

Joi, 8 septembrie 1994

Încerc o anumită derută, un oarecare sentiment de vid și inutilitate, ca întotdeauna când scriu puțin, la intervale destul de mari. În plus, cu unele excepții, nici nu prea sunt mulțumit de ceea ce scriu. Iar, să trăiesc pur și simplu – și să fiu mulțumit cu atât – nu sunt în stare. Orice moment, orice eveniment, orice segment al existenței este orientat metafizic și artistic. Adică îl deduc din Providență și doresc să-l comunic, să-l fixez într-un text. Or, acest al doilea pas nu-mi izbutește întotdeauna sau nu-mi izbutește așa cum aș dori. Atunci aștept. Fiindcă, sunt sigur, și izbânda artistică este tot un dar al Providenței. Un dar pe care Dumnezeu ți-l face *după bunul plac al voii Sale*.

¹³⁸ *Romani* 7, 22-25.

La Editură: Profesorul Ștefan Munteanu, Veronica Balaj, Viorica Bălțeanu. Aceasta din urmă mi-a împuiat capul cu isprăvile ei din Italia: cu cât se zbate ea pentru gloria națiunii, pentru afirmarea poporului român peste hotare, a culturii noastre. Ea și numai ea, în timp ce alte dăscălițe, colege de bursă, stăteau ca niște proaste și nu făceau nimic. Ea, Viorica, a dus drapelul țării, pe care l-a ridicat de două ori, a făcut o serată în „buricul târgului” (adică la Roma) etc. etc. etc. Mă și irita, mă și înduioșa, îmi era și milă de ea. Cum îmi e și de Iovescu, care s-a plâns domnișoarei Carolina, ieri, că trebuie să le ducă domnilor din Ministerul Culturii țuică, cu avionul.

Sâmbătă, 10 septembrie 1994

Azi-noapte a plouat și a bătut vântul. I-am auzit vuietul, până târziu. Aici la noi, în jurul blocului, șuierul vântului este prelung, amplificat, vine de departe, îmi place să-l ascult. Vântul, asociat în *Evanghelie* cu Duhul (invers, mai degrabă). Acum e dimineață, e senin. Dar noaptea care a trecut a fost înfrumusețată tocmai de prezența nevăzută a vântului, care m-a impresionat întotdeauna. Lumea se schimbă brusc atunci, lăsându-te să-i bănuiești distanțele, nemărginirea, profunzimile. Vântul vuind în întuneric. O dulce, o voluptuoasă anxietate. *Domnului îi place să se ascundă în întuneric*. Atunci devii conștient de infinitul propriului tău suflet, de necuprinsul ființei tale spirituale. *Domnul a zis că vrea să locuiască în întuneric adânc*, cum i s-a revelat lui Solomon.¹³⁹

¹³⁹ *Ieșirea* 20, 21; *1 Regi* 8, 12 (Cornilescu).

Duminică, 11 septembrie 1994

Am fost în piața de la marginea orașului, la Talcioac. Acolo, un băiat, un neamț (el mi-a spus că e neamț, vorbea cu accent), ne-a dat o broșură religioasă. I-am zis că noi citim *Biblia* zilnic, la care el, zâmbind senin, fericit, a replicat că ne vom întâlni în Împărăția lui Dumnezeu. Numai să fim vrednici de ea.

Luni, 12 septembrie 1994

Aseară, după un interminabil (4 serii) film (edulcorat, incoerent, idiot, cu psihologii mediocre, plin de false problematizări și de imoralități sentimentalizate), am dormit relativ bine, mai puțin agitat. Am constatat că mai cu seamă dintre femeii se recrutează marii consumatori (și producători) de porcării și obscenități literare. Scenariile acestor așa-zise filme artistice, romanele bulevardiere cu violuri duioase, precum și lectura (vizionarea) lor pasionată aparțin, cu deosebire, doamnelor (ce surpriză!). Sunt, oare, ele mai „naive” decât le credeam, sau mai perfide? Pe de altă parte, farmecul lor, în comparație cu cel al bărbaților, e incomparabil mai ridicat. N-am fost și nu sunt lipsit de atenția femeilor, nu mă pot plânge, n-am nimic împotriva lor. Observ însă o trăsătură de caracter pe care, șmecherele, știu s-o ascundă destul de bine.

Marți, 13 septembrie 1994

Mi-a venit în minte să deschid volumul *Abaddon* cu un prolog – poezia mea mai veche *Oștenii tulburi...* Și m-am gândit că cetatea la care am visat mereu, cetatea prezentă în volumele mele, cetatea care m-a obsedat cândva, este *Civitas Dei*. Fără să conștientizez acest impuls, tânjeam spre ea dintotdeauna. De aceea, poate, acum, când m-am apropiat, cât de cât, de zările ei,

nici nu mă mai preocupă. Ca o himeră. Fără să știu, am căutat-o, fără de veste, am găsit-o. *Dacă Îl vei căuta din toată inima ta, Se va lăsa găsit de tine.*¹⁴⁰

Joi, 15 septembrie 1994

În „Orizont” încă n-a apărut un comentariu la *Cronică*. Deduc că nu se vrea publicarea unei recenzii măcar. Motivul îmi rămâne obscur. Totul se mișcă anapoda: edituri, reviste, comportamentul uman. Scoaterea hățurilor a eliberat, prioritar, energiile negative, insolența, impulsurile tâlhărești, ticăloșia. Și iată pe purtătorii lor cum s-au cățărat, cum se cațără spre locurile de decizie. Ceilalți, cei care ar vrea să se silească spre bine, se retrag. Sunt umiliți, puși să-i servească pe cei dintâi, căci, vrând-nevrând, au nevoie de o pâine. Selecția valorilor este cu totul inversă, mult mai nedreaptă decât înainte. Lingăii de-atunci, chiulangii, micile lichele, profitorii mărunți ai fostei clase politice s-au repezit imediat spre posturile atât de mult râvnite. Și nimicesc totul. E o-ntâmplare oare? E logica inexorabilă a lucrurilor? Sau o manevră deliberată, condusă inteligent dintr-un centru ocult de putere? Dezordinea, jignirea și îndepărtarea elitelor intelectuale, subordonarea lor față de politic și economic, scoaterea în prim-plan a unei liote de broscoi (grași, inestetici, vicleni), totul te face să-ți cauți adăpost în cea mai deplină singurătate. Se va scrie vreodată cronica lugubră a vremii de acum?

*

Călătorie zăludă, cu Iovescu, la fostul Centru de Librării, la directorul Mircea Jiva. Tot drumul, în mașină, i-a înjurat pe

¹⁴⁰ *Deuteronomul* 4, 29; *1 Cronici* 28, 9.

ceilalți șoferi din trafic, a zbierat, a sărit de pe scaun, a scos capul pe fereastră, a gesticulat, a făcut semne obscene cu mâna. Odată ajuns în birou la directorul Timlibrisului (ce nume!), a început sporovăiala. Și Jiva e vorbăreț, dar măcar e bonom. A sunat Laslău, directorul Tipografiei. Iovescu l-a certat, l-a admonestat, l-a amenințat. Același lucru, cu un tupeu, cu o grosolanie inimaginabile, l-a făcut, mai târziu, de la Editură, cu o doamnă de la serviciul contabil, de la București. Este, fără niciun dubiu, un caz clinic. Și, cu toate acestea, are un rol cheie în treburile județului. Prefectul îl ține drept sfetnic. Fenomen simptomatic pentru anormalitatea epocii noastre. Am ajuns istovit și scârbit acasă.

*

În lumea plină de nebuni, totul e jumătate realitate, jumătate delir. Iar eu, de 5 ani, deși n-am nimic pe conștiință (sau tocmai de aceea), trăiesc într-o continuă tensiune și disperare. Singurele lucruri izbutite (e drept, neprețuite) sunt cărțile necenzurate: *Psalmii în versuri*, *Epistolele*, *Cronică*. E mult, desigur, e aproape totul. Dar existența curentă, relațiile cu oamenii sunt îngrozitoare. Mila s-a preschimbat treptat în oroare. De aceea, mi-a scăzut gustul de viață. Existența e tristă, absurdă, inutilă. M-am lăsat frecvent, de-a lungul existenței mele, în voia simțurilor (a tuturor simțurilor), cu voluptate, cu lăcomie, cu destul rafinament. Și acum trupul își cere, adesea vehement, drepturile lui. Lupta între carne și duh a fost și a rămas foarte dură, în ce mă privește. Dar mi-e silă. Suntem o specie degradată. Mă gândeam, azi-dimineață, în drum spre Poștă, că am de ales între două extreme: ori scriu o carte amplă (fără a uita, câtuși de puțin, preocupările mele spirituale); ori mă dedic integral contemplației metafizice. Pe drum, la întoarcere,

m-am întâlnit cu Toni Kühn. M-a privit și mi-a spus: „Ai trecut la viața ascetică? Ai slăbit”. „De mult am trecut”, am răspuns eu, mințind parțial.

*

La Timlibris, am aflat că, în siajul turbionar al mării revoluții capitaliste din decembrie, nu mai există librării în Jimbolia, Sânnicolaul Mare, Buziaș, Deta, Făget, Recaș. Sunt, în schimb, peste tot, cârciumi cu duiumul. Și am aflat că, surprinzător, vânzarea de carte a scăzut enorm în Lugoj. Multe lucruri poți descoperi într-o asemenea vizită. De aceea, mă țin departe de vizite. Și întâlnirile, lansările în public, în librării, și-au pierdut sensul. Dacă se fac, atunci e bine să se facă în medii specializate: la Scriitori, la Universitate, la Medicină, la Politehnică. La librării nu vine aproape nimeni. Câțiva amici și câțiva gură-cască. Plus vânzătoarele, care vorbesc în gura mare, acoperind (bruind) discursul prezentatorului. Cădem dintr-o dictatură culturală într-o democrație încâlcită și aculturală (anticulturală?). Nici bucurie, nici regret. O constatare.

Vineri, 16 septembrie 1994

E 7:30 dimineața. Tocmai vorbește la Radio un tâmpit – ministrul agriculturii –, turuie ca o moară neferecată. Un fel de Costel. Mă uit pe fereastră, aud vorbăria acelui imbecil și încerc să dau un sens, cât de mic, zilei ce tocmai începe. Aproape în fiecare zi aflu că a mai murit cineva. Azi – fostul contabil de la Poligrafie. Dumnezeu să-l ierte! Noi ceilalți alergăm de colo-colo, năuci, prin caniculă (iar e caniculă), în zadar. Viața noastră socială seamănă foarte bine cu *Țiganiada* lui Ion Budai Deleanu. Degeaba lucrezi. Efortul tău se pierde în mlaștina puturoșeniei obștești, în falimentarea deliberată a oricărei inițiative.

Sâmbătă, 17 septembrie 1994

E senin, nopțile sunt intens luminate de lună. Dar zgomotul din curte (trântiri de portiere, clacsoane, strigăte, toată hărmălaia colhozului în care trăim) nu te lasă să adormi, sau, dacă ai adormit cumva, te smulge brutal din somn și, oricum, admitând că stridentele paroxistice se sting, rămâne un fundal sonor dizarmonic, până în zori. La fel, ciocăniturile, pașii, pocnetele neașteptate de deasupra (unde, totuși, din fericire, e o familie destul de liniștită, cam smucită, dar fără chefuri, beții, tămbălău, cum se întâmplă în alte locuri). Fapt e că visez mult, tulbure, și mă trezesc stors de puteri, abătut. Mă nedumerește substanța inconștientului (subconștientului) meu. Dacă mă iau după vise, cu foarte rare excepții, această substanță pare a fi drama. O dramă cruntă, o tragedie poate, însoțită de melancolie adâncă, de disperare. *Une vie antérieure* (după spusa lui Baudelaire)? O reminiscență? De ce n-aș lăsa închipuirea să zboare și să se înfioare? Poate am fost un cavaler templier, ucis de oamenii lui Filip cel Frumos... Și memoria trans- și supra-existențială a păstrat emoția însângeraată de atunci... Haide, înapoi, la umor și la luciditate... Scriu și iar scriu în jurnal. Consemnez. Vorbesc cu mine însumi. Rememorez. Fixez timpul, cum ai încerca să fixezi în ierbar o plantă de aer.

*

După-amiază am sunat-o pe Cheti (i-am tradus o poezie, inserată în tălmăcirea ei), l-am sunat pe Viorel (vine mâine la noi, la prânz, fie singur, fie cu Greti – dacă ea se întoarce de la Praga), l-am sunat pe Profesorul Lăzărescu (să-i spun că a început tehnoredactarea la cartea lui). Am vorbit cu doamna Lăzărescu, care și-a reiterat entuziasmul pentru *Epistolele mele*,

pentru cărțile mele recente și, apoi, mi-a citit o poemă proprie, concepută, inteligent, ca o replică la scrisul meu. Am discutat mult la telefon despre poezia mea, concluzia fiind că trebuie să ne întâlnim, cu toții, la ei, pentru a detalia și aprofunda dezbateră. Profesorul era plecat la Copenhaga... Foarte bine! Eu nu plec niciunde. Nici nu intenționez, nici nu doresc să plec. Ce-aș dori eu ar fi să pot viețui ceva mai senin. În aparență (și în fond) sunt calm, desigur, lucrez, îmi fac datoria (și mai mult decât datoria), dar bucuria de a trăi s-a stins. Mi-am adus aminte aseară, la film, privind un peisaj montan înzăpezit, mi-am adus aminte, iarăși, obsesiv, de Predeal. Am fost fericit acolo, cu Oli și cu Andrei. Lucrurile, lumea aveau conținut, aveau o menire. Acum sunt inutile, dureroase și absurde. Se pare că eu nu pot iubi decât o singură dată. Or, timpul trece, tu însuți treci și sufletul îți rămâne în urmă. Te întrebi de ce s-a ivit această discontinuitate. Cine, ce anume a provocat-o? Dacă oamenii au pus-o la cale, o soluție ar fi ura. Dar eu nu pot urî. Și iată-mă, atunci, plonjat în visele mele apăsătoare, în apa fetidă a prezentului, singur, fără ambiții, fără plăceri, fără asemănare. Da, da, e foarte bine zis: fără asemănare, fără seamăn (redescopăr, notând, punctul de pornire al acestui superlativ)... Chiar dacă mă port decent, chiar dacă nu mă vait, chiar dacă zâmbesc și sunt afabil, chiar dacă trupul mi-e teafăr și mintea ageră, disociativă. Acela este insul social. Drama se consumă dincolo de aparență, în solitudinea crispată și interogativă a insului metafizic.

Marți, 20 septembrie 1994

Umed, frig, o pâclă subțire voalează perspectiva. Oli are azi, la 9:30, emisiune la Radio (vorbește despre G.I. Tohăneanu). Eu aș putea, o zi-două, să mă mai odihnesc. Am predat multe cărți

(unele mari, grele), vreo șase au apărut, altele sunt cu BT¹⁴¹. Pe masă, așteaptă, gata de a intra în tehnoredactare, încă două. Îmi propun, deci, pentru azi, un răgaz. Elimin grijile din conștiință, elimin din conștiință personajele supărătoare. Dacă le elimini din conștiință, ele încetează să existe. E necesar, e obligatoriu, în această lume de pușlamale, să-ți găsești un *modus vivendi* care să nu te întineze. E necesar, dar e foarte greu. Fiindcă, în clipa în care dorești să întreprinzi ceva, ți se și pretinde (direct sau indirect) să faci compromisuri. Or, eu vreau, am vrut întotdeauna, și acum mai mult decât oricând, să rămân independent spiritualicește.

*

Așadar, o zi – sper – dedicată lecturii și contemplării. Desprinderea de meschinăria ambianței înseamnă evitarea nevrozei. Nu o spun numai eu, o afirmă însuși marele Carl Gustav Jung. Din când în când, e cât se poate de bine să încerci a fi cu tine însuși doar. Și cu Duhul.

*

Ploaie nu prea rece, dar iute, rea, insistentă. Strada părea un șir de cratere murdare, pline cu apă. Bega doar, în ciuda pestilenței sale cronice, avea oarecare frumusețe: stropii îi macerau suprafața, o preschimbau într-un fel de șarpe negru, galactic. La slujbă, am aflat de la Ilin că ieri, după-amiază, a murit Florina Gâldău. Peste vreo oră, a apărut Nicu Danciu. Ne-a spus că Damian Ureche este foarte bolnav, își trăiește ultimele clipe, internat la Radu Străin. Danciu a revenit, la scurtă vreme, și ne-a anunțat că Damian a murit, de fapt, azi-noapte. El, Nicolae Danciu Petniceanu, îl vizitase ieri, după prânz... Noi, ceilalți,

¹⁴¹ Bun de tipar.

colegii, noi, cei buni de gură și din cale-afară de simțitori, nu! Am fost prea ocupați cu tranziția... Acum, prietenii lui Damian, între care și admirabilul Marius Munteanu (ce poet original e acesta!), umblau să găsească rude, să cumpere loc de veci, sicriu. M-a și impresionat Nicu Danciu: ud learcă, burtoș, amar. Cu lacrimi în ochi. Uman. Este cu neputință să nu-l iubești.

Deci, Florina și Damian nu mai sunt. Dumnezeu să-i ierte și să-i odihnească! Ce alt reper pentru nădejde putem găsi în lumea fără sens, crudă, absurdă, nimicitoare? L-am văzut pe Ion Dumitru Teodorescu, pe Teo, cum îi spunem cu toții: numai piele și os. Alte noutăți din lumea boemei: pictorului Diodor Dure, supranumit Bibicul, i s-au sustras, din atelier, 8.000 de mărci. Are o iubită, atelierul e vizitat de Sandu Deal, Teo, Ion Jurca Rovina. Toți știau de bani (erau plasați la un loc cu vinul), dar Dure îl bănuiește pe Teo. Eu nu-l cred însă capabil pe minunatul Teo de o asemenea ticăloșie. Și nici pe ceilalți prieteni ai pictorului păgubit nu-i cred în stare. Poate că Bibicul, într-o clipă de euforie, a dosit banii undeva și a uitat unde i-a pus.

La 13:30, am plecat spre casă. Oli a fost șocată de vestea morții lui Damian (ar fi trebuit să tac, poate). Despre cea a Florinei i se vorbise la Radio. Și ziua întregă a stat și s-a scurs sub semnul și sigiliul sumbru al acestor evenimente.

Miercuri, 21 septembrie 1994

Dimineață la fel de tulbure ca și ieri. M-au deprimat moartea Florinei și a lui Damian. I-am cunoscut bine pe amândoi. Florina mi-a fost vreo doi ani colegă la Editură. Cu Damian am fost, cândva, chiar prieten. Asta pe vremea romantică a anilor '70, cu petrecerile de la Orizont, cu diversele întâlniri literare. Apoi, eu m-am separat de grupul lor zgomotos (Damian,

Sandu Deal, Radu Melnic, Teo ș.a.). Nu m-am atașat nici de alte grupuri, din pricina bețiilor în care se complăceau și a individualismului meu, desigur. Pe urmă, Damian a luat-o pe o traiectorie stranie, spectaculoasă în felul ei, dezastruoasă, poate, în mare măsură – dezastru amestecat cu un comic dureros. Acum, nu mai este. Încă o dată, Dumnezeu să-l odihnească! Și, la fel, pe Florina.

*

Ieri, m-am întâlnit, pe coridor, cu Marian Odangiu. Mi-a spus că furtuna a stricat acoperișul casei Franyó. Plouă înăuntru. Nu sunt bani pentru reparații. Bani nu sunt, toți umblă ca loviți cu leuca, nimeni nu se mai interesează de nimic. Iată unde ne-a adus marea revoluție capitalistă din decembrie. Măcar de-ar conserva și ce ne-a adus bun: libertatea gândului și a cuvântului.

*

Iovescu n-a apărut la Editură până la 13:30. Lucrăm 2-3 inși, dar, de profitat, profită și alții. Așa-i la noi. Înainte măcar oamenii se prefăceau că muncesc. Acum nu-și mai asumă nici minima osteneală de a se preface. Și-au dat toți arama pe față, și-au dat poalele peste cap, fără teamă, fără rușine. Ici și colo, câte-un anacronic, câte-un reprezentant întârziat al bunului simț, trebăluiește, retras, pentru a susține burdihanul, în creștere, al nesimțirii generale. Și, evident, pentru a da curs imperativelor conștiinței sale. Lasă, că trece și asta. Toate trec. Se va pulveriza, se va dizolva și gunoiul ce plutește acum la suprafața băltoacei noastre. Izvorul, să nădăjduim, e dedesubt și (de ce nu?) încă viu, încă proaspăt.

Joi, 22 septembrie 1994

S-au colorat frunzele în via de la fereastra biroului. Am scris cândva o povestire (încă nepublicată), o povestire feerică, pentru copii, în care această vie este prezentă. Un fir de viță, plantat la baza blocului, s-a înălțat destul de repede, în câțiva ani, până la etajul IV, deasupra noastră. De 2-3 ani, sau chiar mai de mult, ne dă și struguri. Am scris, așadar, o poveste atunci, pe când amărăciunea nu-mi otrăvise sufletul. Era perioada fericită a copilăriei lui Andrei. Mă copilăream și eu, trăiam în lumea mirifică a basmului. În paralel, lucram, redactam cărți, conduceam o redacție. Editura forfotea de autori, vuia de telefoane, era un organism ce trăia, pulsa, vibra. Azi, Editura e o ruină, o mizerie, o paragină, un organism în agonie. Nu mai vine nimeni (sau aproape nimeni), doar câte un nebun, câte un grafoman, adăugându-se nebunilor (Iovescu) și boemilor (Grama) din instituție. De ce să ne înșelăm singuri? Nu e cum ar trebui să fie. Nici de stat, nici privatizată, Editura ilustrează foarte bine ce zicea odată unul la TV: „capitalism fără profit, asociat unui socialism fără planificare”. Combinație hilară, grotescă. Anihilarea Editurii este o crimă culturală. Mă uit la biata fată, noua noastră colegă, pe care eu am adus-o: e derutată, nu știe încotro s-o ia, ar vrea să lucreze și nu are ce. Stă și păzește telefonul unui dement, care își petrece mai tot timpul pe lângă ușile șefilor lui de la partid, dând din coadă, hămăind slugarnic și lingându-le bocancii.

Vița-de-vie însă își vede de treburile ei. Tremură, aurie, arămie, în dimineața de toamnă. Afară, soarele îmblânzește chipul urbei, îi mai ascunde hidoșenia. Frunzele viței-de-vie mi-au răscolit niște straturi adânci de memorie. Or, mie nu-mi place să-mi aduc aminte. Tocmai fiindcă nu pot uita nimic. Eu

sunt artist, eu sunt poet, adică un suflet cercetat de Mnemosyne, de Memorie, de Amintire. Și amintirea e totuna cu suferința.

*

Într-adevăr, așa cum am scris și am spus de nenumărate ori, eu am două zile în fiecare zi. Acum mă aflu în ziua a doua, mă ocup de sufletul meu, citesc *Biblia*, traduc, scriu, meditez, contemplu blocurile din zare, din Calea Șagului, dizolvate în pulberea soarelui de septembrie. Până la prânz, am ascultat delirul paranoic al lui Iovescu (el le-a spus lui Ungheanu, lui Văduva-Poenaru și altora din Minister ce trebuie să facă, dar ei nu l-au ascultat. Și iată, acum, treburile nu merg!). Țin minte cum se lăuda cu prietenia lui Ungheanu, ca și când Mihai Ungheanu s-ar împrieteni cu unul ca el. Acum îl bârfește, ca și pe ceilalți. Trăncăneala lui nerușinată o fi ajuns și la urechile lor, mult prea răbdătoare. Fapt e că în „Timișoara” a apărut un articol (el mi l-a citit), în care se vorbește despre conflictele dintre prefect și Ministerul Culturii, în privința propunerilor pentru funcția de inspector („neserioase”, ar fi zis Ministerul). Se vorbește de tripleta ridicolă: prefect – Iovescu (șef de cadre la partidul lor!) – Nicoară (șef la partid), de absența unor oameni de valoare în această formațiune politică. Era cam opărit. I-a compromis și pe asociații săi, care, ei înșiși, s-or fi edificat, în sfârșit.

*

Am primit leafa. Noi, cei trei salariați mai vechi, facem tot ce e de făcut în Editură. Deasupra tuturor, tronează, ca o paiată, reprezentantul economiei de piață, al progresului, omul viitorului, adus în frunte de marea revoluție capitalistă din decembrie. Stă și se umflă, ca un păduche, ca o cârceabă, duhnind a neam prost și a transpirație.

Vineri, 23 septembrie 1994

Ce bine că agresiunea morală de altădată nu mai există! Acea teroare permanentă că ești auzit, văzut, interpretat, chiar dacă nu făceai nimic rău. De pildă, amenințarea, când latentă, când manifestă, că Stroieștii vor fi șterși de pe fața pământului. Sau că fraza cutare, pasajul cutare din cutare carte (pe care am redactat-o și am semnat-o, ca editor) pot fi citite într-un anume fel. Ce tâmpenii, ce nebunie! Trecem dintr-o vreme dementă în altă vreme dementă. Nebunia și deșertăciunea – iată înțelesul lumii acesteia.

*

Una dintre formele nevrozei sociale de dinainte de 1990 a fost grafomania. Toți erau scriitori. Cenacluri peste cenacluri, volume scoase pe la comitete etc. etc. Acum toți înființează edituri și reviste. Probabil frustrările trăite atunci (ploconelile pe la redacții) așa se defulează. Mulți dintre aspiranții de pe vremuri sunt editorii de azi. O devălmășie stranie, explicabilă, pare-se, prin schilodirea îndelungată și tenace a sufletelor, operată de comuniști. Grafomania și editorialita. Ar merita studiate. S-ar putea scrie chiar un roman despre acele timpuri (și despre aceste timpuri). Și poate se va scrie. Deocamdată senzația e de prăbușire. O cădere în gol, amestecată, prăfoasă, primejdioasă, o cădere al cărei hotar este imposibil de prevăzut.

Sâmbătă, 24 septembrie 1994

Somnul este una dintre torturile cele mai insinuante și mai atroce. Mi-e dor, pur și simplu, de un somn liniștit și adânc, undeva la munte, în aerul pur, în pacea naturii și a sufletului. Oamenii sunt un coșmar, într-adevăr. Chiar și mila și dragostea pe care ți le inspiră te fac să suferi. Iar acum, la noi, toată

mitocănia, toată rapacitatea, tot prostul gust, tot ce-i mai rău au ieșit la iveală. Oriunde am fost – la țară, la oraș – e același vis urât. Nu-ți rămâne decât singurătatea, dar și ea e străpunsă de neguri. Eul, ființa, lovite și dinlăuntru (regrete, reminiscențe, anxietăți) și dinafară (agresiunea pluriformă a neamului prost ce parvine), ajung să se repudieze, să nu se mai poată privi în ochi, să se ascundă, pur și simplu, de ele însele. Și astfel, viața, în întregul ei, devine un supliciu. Goală, searbădă, monotună, târâtă printre înjurături, cerșetori și gunoaie, și-a pierdut motivația și interesul. Exiști. Vremea se scurge. Trece o zi, vine alta. Cronica orașului în care locuiesc – un lung înscris de mizerii. Cu foarte rare (și înguste) luminișuri.

*

Exasperant e că, de 2-3 săptămâni, nu pot scrie nimic. Cele mai depresive texte ale mele sunt, totuși, semnul optimist al creației. Or, tăcerea mă nimicește. Poezia (literatura) e forma mea de a trăi deplin. Așa că nu-mi rămâne decât să aștept această confirmare a propriei ființări. A propriei ființe.

Duminică, 25 septembrie 1994

Oli elaborează profilurile unor poeți din promoția '70 pentru „Orient latin”: Gheorghe Azap, Vasile Dan, Crișu Dascălu, Eugen Dorcescu, Traian Dorgoșan, Șerban Foarță. Ideea cu generația/promoția '70 eu i-am sugerat-o. E într-adevăr un grup de autori neglijați, din diverse motive, deși s-ar putea să fie la fel de importanți, dacă nu și mai importanți decât cei din generația '60 (în genere, cam semidocti și umflați peste măsură, fiindcă s-a nimerit să aducă, sau să li se permită, o împlătare) și decât cei din generația '80 (față de care „moșii” din generația '60, ajunși prin funcții și „poziții”, au considerat că e „bienséant” să se arate

generoși). Ca urmare, poeții (scriitorii) afirmați în deceniul 7 (majoritatea școliți, dar și talentați; majoritatea zic? – poate exagerez; oricum, o bună parte) au rămas între cele două linii: frontul zurbagiu al afirmării lirico-afective; frontul căznit al experiențelor textualiste. S-ar putea, presupun, ca tocmai după 1970 să se fi scris poezie cu adevărat echilibrată în formă și substanță. Viitorul va decide. Deocamdată, e bine că apare acest dicționar (de fapt, reapare, fiindcă Oli a publicat, prin 1988, 1989, în „Orizont”, și, mai târziu, a difuzat, la Radio Timișoara, numeroase portrete). E o sinteză necesară, o treaptă spre acel *Dicționar de literatură*, a cărui întocmire nu cred că e prea sigură.

Destul despre asta. E o dimineață splendidă. Să mergem în parc, să respirăm aerul toamnei, să ne bucurăm de viață, să uităm, să trăim pur și simplu.

Luni, 26 septembrie 1994

Mi-a povestit Grama cum a fost cu înmormântarea lui Damian. I s-a făcut autopsie, au venit frații lui din Vâlcea și s-au dus cu sicriul la Bastion. Au transportat coșciugul înăuntru și toți prietenii lui Damian au primit băutură în memoria lui. Pe urmă au plecat în Calea Șagului, la o cârciumă de cartier („Străinul”, pare-mi-se), unde au repetat această pomană. Au venit și niște lăutari, cu muzică adecvată, după care alaiul s-a îndreptat spre Slătioara (dacă nu mă înșel). Săracul Damian! I-am spus și lui Oli ce mi-a istorisit Grama. Ea a fost impresionată. Mi-a zis că, cine știe, poate era și el acolo, undeva, deasupra sicriului. Viața e tristă, e dureroasă, e grea, aproape imposibil de cărat, în cărca sufletului și a gândului, câteodată.

Marți, 27 septembrie 1994

Al. Ruja mi-a adus o „scrisoare” de la Vasile Versavia, emigrat în America. Un ditamai plicul, cu tot felul de epistole, poezii, traduceri. Și cu stăruitoarea rugămintă de a-i publica vreo 3 cărți (eu urmând să obțin texte – scrisori – de la un anume Suciu și de la o anume Aurelia). De asemenea, un cec de 10 (zece) dolari (!), ca să am pentru timbre... S-a prostit lumea. Bietul Vasile, l-au aiurit complet băutura, dorul de țară, singurătatea. Rătăcit – și la propriu, și la figurat. O să încerc să-i public câteva poezii într-o revistă.

*

Seara, pe la 8, a sunat mama. Au avut telefonul defect. Și, tocmai când, din pricina asta, nu puteau comunica cu nimeni, tata a făcut o infecție la dinți, s-a umflat, suferă. Singuri și bătrâni, vai de ei!... Stau și observ cum se ruinează toate, încetul cu încetul, inexorabil. Și ce optimist, și ce frumos era totul cândva: eram tineri, cu timp puțin înapoi, cu un timp nesfârșit înainte.

Miercuri, 28 septembrie 1994

Azi a fost alarmă, apărare civilă. La ora 17. Avioane, simulare de bombardament. Singurul câștig indubitabil al mării revoluții capitaliste din decembrie este hărmălaia. La ora 16, când să ațipesc, un cretin ambala mașina în curte. Eu, om pașnic, retras, civilizată, n-am mai putut răbda. Am deschis fereastra și l-am interpelat: „Mitocanule!” S-a oprit.

*

I-am scris lui Versavia că nu-i pot edita opera. Am ales două poezii și am făcut o prezentare, pentru vreuna din publicațiile locale. I-am comunicat că hârtiuța aceea, pe care puteam primi

10 dolari, e la mine, intactă, și-l așteaptă. Am bani de timbre. Mi-e urât de mine, de concetățenii mei, de lumea în care trăiesc, de lumea ce va veni (dacă va mai veni).

Vineri, 30 septembrie 1994

Ieri n-am avut tragere de inimă să scriu în jurnal. Nici acum nu am, dar e o terapie sufletească necesară și, poate, și o cronică – inegală, prea subiectivă, uneori, dar care va oferi cuiva, peste ani, chipul trunchiat al timpului sordid pe care îl trăim. Deși, pe de altă parte, numai gândul că aceste rânduri vor ajunge sub ochii nu știu cui îmi oprește condeiul. Scriu pentru mine, dar îmi e cu neputință să uit complet de viitorul lector. Poate că, în cele din urmă, voi distruge jurnalul.

*

Nu se întâmplă nimic spectaculos, ce se petrece în suflet nu e cu putință să fie exprimat altfel decât în poezie. Nu rămâne decât consemnarea aparențelor, a epicului strict referențial, însoțit de mici iritări, de mărunte comentarii. Cronică zadarnică a unei lumi zadarnice.

*

Dacă n-ar fi plină de vagabonzi și de câini, înghesuită cu mașini, infestată de resturi menajere în fermentație, desfigurată de niște dizgrațioase containere, pline cu tot soiul de deșeuri etc., aş zice că urbea are frumusețea ei. Dar e o frumusețe morbidă. Bega, de pildă, stagnantă, neagră, pare carotida deschisă a unui cadavru pe masa de disecție. Poate că percepția mea e prea sumbră. Poate că necazurile prin care am trecut și spectacolul degradant oferit de semenii mi-au accentuat mizantropia și pesimismul. Poate...

Sâmbătă, 1 octombrie 1994

Am văzut programul de apariții pe 1994-1995 al Editurii Amarcord, unde figurează și ediția a II-a, augmentată, a *Psalmlor în versuri*. În prezentare, eu am vorbit de 70 de *Psalmi*, dar acum, făcând o selecție severă, observ că nu depășește 60. Elanul acela extraordinar, din 1991, când am versificat prima carte (41 de *Psalmi*), a scăzut. Atât mi-a fost dat să fac. 60, poate 70 de *psalmi*. Nu sunt nemulțumit. Accept. Accept cu liniște și cu bucurie chiar. 40, 50, 60 de *psalmi* înseamnă enorm.

*

Ieri Iovescu a venit la Editură după 12:30. Îmbătat de politică și mirosind a transpirație. Eu nu înțeleg cum de-l suportă ăia la ședințe, cu trăncăneala, tupeul, demența și duhoarea lui. Probabil așa sunt toți. Aglomerație rău mirositoare.

*

Mă gândesc cu oarecare părere de rău la Vasile Versavia. Entuziasmul lui, scriindu-mi... Dezamăgirea, când va primi răspunsul meu. Dar ceea ce dorea depășește și puterea, și voința mea. De la acea distanță, totul se vede deformat. El a făcut rău că a plecat, noi (într-un anume fel) am făcut rău că am rămas. Iată cum se dovedesc absurdul, derizoriul, nimicnicia vieții acesteia.

Duminică, 2 octombrie 1994

Dimineața, când m-am dus în bucătărie să pun de cafea, am văzut, în soarele incipient, orașul tulburat de ceață. Deși e cald (se anunță 28 de grade și peste), a venit toamna. Iar eu îmbătrânesc, zi de zi, observ în marea oglindă din hol chipul și trupul unui ins care seamănă cu mine cel de ieri, cel de alaltăieri, cel de altădată și care, totuși, alunecă, se surpă treptat. Mi-aduc aminte: pe vremuri, când eram tânăr, acum 15-20 de ani, constatam, cu

melancolică uimire, pe obraz, primele semne, timide, ale trecerii timpului. Acum, când ele sunt foarte vizibile, nu mă mai interesează. Doar azi m-a izbit această evidență. Oli îndură greu, îmi dau seama, rigorile unei asemenea legi. Ea nu știe să îmbătrânească. Mă întreabă, uneori, dacă nu mi-ar plăcea să aibă iarăși 30 de ani. Ce să-i răspund? Am fost (și încă sunt) iubăreț, în ciuda blazării, a gustului meu moderat pentru viață. Dar iată-mă nimic și nemernic. Fiindcă orice aș face, după o scurtă stare semi-euforică, mi se pare în van. Ce-mi lipsește? Nădejdea? Credița? Dragostea? Unde să-mi aflu locul în această lume pre-apocaliptică? Unde, în ce spațiu, în ce veac, în ce gând, în ce crez, în ce iluzie, în ce închipuire, să *nemernicesc*?...¹⁴² Au început molimele: la noi, dar și în alte țări europene, e holeră. În India, ciumă. Îmbătrânim și ne stingem în imensa ladă de gunoi a Terrei, în acest tomberon pe care numai pârjolul final îl mai poate purifica.

*

Continui să scriu la *Abaddon*. Trebuie să amintesc, în treacăt, că Editura de Vest (fostă Facla), are acum o serie, intitulată *Abaddon*, serie inițiată și numită așa chiar de mine. Azi am mai adăugat o poezie, destul de bună de data aceasta. Dar acum nu mai e vorba de atitudine, e doar consemnare, e descrierea, în detalii, a unei lumi fără Dumnezeu. Și, simultan, sugerarea (propunerea) singurei căi de salvare: întoarcerea la Cel Veșnic. Dar ce voi face după ce volumul va fi gata? Mi-ar plăcea enorm să plutesc iar în lumile imagine ale basmului. Dar nu mai e cu

¹⁴² *A nemernici*. Verb foarte expresiv, precum atestă magnifica *Biblie de la București* (1688): „Și fu în zilele când judeca judecători, și se făcu foamete pre pământ; și mearse om den Vithleaemul Iudei ca să *nemernicească* (subl. n.) în țarena lui Moav...” (*Ruth* 1, 1).

putință. Niciodată, de altfel, nu am putut plănui ce voi scrie. Textele, etapele, au venit de la sine. S-au născut, s-au impus, eu n-am avut decât să mă supun fascinației exercitate asupra-mi de acest labirint lăuntric (sau exterior?) misterios, să dau ascultare acestui imperativ categoric. Iată câteva asemenea etape, pe care, odată consumate, mi le aduc aminte, cu nostalgică bucurie și durere: perioada neptunică; cea medievalistă; cea a îndureratelor epistole; epoca basmelor păduroase; Paradisul *Psalmilor*; Infernul *Cronicii*. Acum: dezgustul, dezamăgirea, ochiul necruțător al lui *Abaddon*. Între ele, existența în sine, nici referențială pe de-a-ntregul, nici absorbită în semn. Ambiguitatea ei ontologică. Și astfel, se deșiră biografia eului meu artistic și aceea a eului meu empiric.

Luni, 3 octombrie 1994

Teroarea lăuntrică pe care mi-o lăsase boala lui Oli a mai scăzut, fiindcă ea – mulțumesc lui Dumnezeu – se simte bine. Mai și scriu. Poeme sumbre, e adevărat, poeme pre-apocaliptice. Observ cu uimire cum, în ciuda trecerii vremii, ceva profund din mine nu se schimbă. În jur, totul e altfel. Nu mă pot adapta la această lume fără ordine, fără scrupule și, adesea, fără Dumnezeu. Gust însă, din plin, voluptatea singurătății. Singurătate malignă? Sunt complet singur, nu depind de nimeni și de nimic. Numai de Dumnezeu. Oli depinde de Dumnezeu și de mine. Mi-ar plăcea să trăim noi doi – ea și cu mine – departe, izolați cu totul, pe o insulă pustie sau în miezul unei păduri. Nicio carte – doar *Biblia*. Cerneală, stilou și hârtie de scris. Un proiect strict imaginar, realizabil, poate, într-o poveste. Dar aceeași izolare o înfăptuiesc, măcar în parte, și acum. În spațiul restrâns (dar nesfârșit) și securizant al casei mele. *Mă încred în Dumnezeu. N-am teamă de nimic. Ce-mi poate face omul?*

*

Am scris o poezie bună (sper, cred) în dimineața asta. Și, cu toată modestia, trebuie să-i dau dreptate lui Aurel Gheorghe Ardeleanu, care-mi spunea, în ziua decernării premiilor, cu privire la *Cronică*: „E o poezie ce refuză orice șmecherii”. Mă rog, se va vedea cândva cât e, cum e și ce înseamnă. Datoria mea e s-o scriu. Condiția fericirii: să-ți conștientizezi darul (harul) și să-l pui în lucrare (și în valoare). *Fiecare are de la Dumnezeu darul său de har, unul într-un fel, altul în altul. Și, ceva mai departe: Sunt mai multe daruri, dar un singur Duh.* Ceea ce arată că trebuie să-ți cunoști darul, să-l lași să se afirme, dar fără a te trufi. Harul/darul tău ți-a fost dat, așa cum și altora le-au fost dăruite alte haruri/daruri.

*

Mâine, Iovescu are proces cu Drăgan. Nu pare a se sinchisi de prăbușirea Editurii. Suntem plini de datorii. Mă gândesc chiar să mă duc eu la Helicon, la Poligrafie, să rezolv cumva cu *Istoria sexualității*, blocată din pricina dobitociei lui Iovescu. Dar stau și mă întreb: de ce să-mi depășesc atribuțiile, să-mi iau o sarcină și o oboseală în plus? Și așa traiul în afara casei a devenit chinuitor: zgomot, înghesuială, alergătură, duhori. Iar acum a sosit toamna și plouă. Copacii încep să semene cu scăfârlia semicheală a lui Iovescu.

Vineri, 7 octombrie 1994

Am fost azi alături, la Orizont, să vorbesc cu Cornel, să văd ce părere are el despre ideea aceea a mea privitoare la un muzeu (?), la o colecție de manuscrise ale scriitorilor din zona noastră. Ar fi bine, dar nu-s bani. O parte din casa Franyó e închiriată. Manuscrisele lui Franyó stau și acum în saci. La fel, cele ale

familiei Lillin. Pentru ale lui Damian Ureche, Cornel l-a însărcinat pe Nicu Danciu cu sortarea și inventarierea. Același tembelism peste tot. De aceea, nu avem documente. De aceea, ne lipsesc mărturiile, izvoarele. Lenea, nepăsarea, o mentalitate orală asupra tradiției. Documentele noastre sunt amintirile și bârfa, mai mult sau mai puțin binevoitoare. O dovadă în plus? Ceea ce se întâmplă cu arhiva Editurii (abandonată, mai întâi, în fosta sală de ping pong, spurcată de porumbei, adusă, în cele din urmă, cu o roabă, atât mai rămăsese din ea, și răsturnată în holul de la baza scărilor, aici, în clădirea noastră somptuoasă), cu cea a Asociației Scriitorilor (am înțeles că nici nu mai există). Iată-ne: suntem posteritatea scriitorilor ce s-au stins și oglinda, prevestirea, propriei noastre posterități.

Sâmbătă, 8 octombrie 1994

Oli s-a plâns că a resimțit îngrijorător această trecere bruscă de la caniculă la zero grade (noaptea). E drept că s-a și zbuciumat în zilele din urmă mai mult decât ar fi trebuit. Cu un eventual curs de stilistică la Universitatea Ecologică, cu *Dicționarul de literatură* – tema aceea a lor de la Academie. Nu pricep de ce se frământă atât, când ea are scrise aproape 100 de articole (multe publicate, multe difuzate), iar ceilalți n-au făcut – sunt sigur – mai nimic.

Duminică, 9 octombrie 1994

Continuă să fie foarte frig, ca iarna. Stăm cu caloriferul electric în priză. Atmosfera din casă, ea însăși, e mohorâtă. Pe Oli o cuprinsese o stare de apatie, a cărei cauză precisă poate că o intuiesc. Înțelege, probabil, că dinamismul ei nativ trebuie temperat. Lectura, tăcerea lungă, monotonia – mereu diversificată –

(un oximoron deloc hazardat) – a televizorului. Obligativitatea, pentru mine, de a-mi masca melancolia, uneori disperarea. Frig, cenușiu, singurătate. Am adormit greu azi-noapte. Alături, Oli dormea liniștită, dar era ceva sfâșietor, nimicitor sufletește în această treptată alunecare spre neant.

*

Ne-a vizitat, în goană, pe la prânz, Sorina Ioanovici, ca să-i dea lui Oli informațiile necesare pentru portretul lui Simion Mioc (*sic!*) – și acesta e scriitor, săracul... M-am tot gândit unde să-mi trimit manuscrisele: la Biblioteca Academiei? La Mănăstirea Lainici? Sau, mai degrabă, să le donez Mitropoliei Banatului? Dar de ce mă grăbesc așa? E ca și când aș dori să-mi fac testamentul, să închei relațiile cu această lume. Nu mă mai interesează câtuși de puțin această lume. Tot ce simt este o enormă înstrăinare. Și, uneori, imboldul de a scrie, de a descrie această înstrăinare. Care sunt motivele concrete ale separării de lume? Sunt și asemenea motive, dar, pentru o inteligență oarecare (legată de contingent), ele n-ar justifica, poate, ruptura. Or, tocmai fiindcă motivele sunt adânci, indefinisabile, metafizice, divorțul e total și ireversibil. Bântui singur, deci, printr-o lume perfect descifrabilă, acum, pentru mine. Sub anecdotică ei, sub semnificant, se ascunde vidul. Și, spre a fi și mai cumplit contactul, nici aparența nu e îmbietoare. Dimpotrivă. Suprafață infectă (fizic și moral); adâncime inexistentă. Singurul sprijin e întrebarea: de ce? Și nădejdea. Și credința. Ar trebui să fie și dragostea. Iată ce-mi reproșez mereu: puținătatea dragostei mele. „Cred, pentru a înțelege”, spune Sfântul Augustin¹⁴³. Așa e:

¹⁴³ Cf. Fericitul Augustin, *Scrisori*, 120. Vezi și *Isaia* 7, 9: „Dacă nu credeți, veți fi zdrobiți!” Sau: „Dacă nu credeți, nu veți sta în picioare”.

cred și am înțeles. Dar nu iubesc (sau nu iubesc destul) și probabil de aceea nu sunt fericit. Cu câteva excepții (Oli; pe vremuri, Andrei), dragostea mea e prea abstractă, pur teoretică: ajut, mă port frumos, atent, curtenitor, dar nu doresc apropierea nimănui, ba chiar prezența altora mă irită. Nu urăsc (nu pot urî), nu invidiez, dar nici nu mă aprind de iubire față de semenii. Dragostea mea pentru ei seamănă îngrijorător de tare cu o binevoitoare indiferență.

Luni, 10 octombrie 1994

Azi-noapte – zero grade. Nu s-a dat căldură, ca urmare, desigur, a protecției sociale. Peste zi, datorită „radiației solare”, s-a mai încălzit până la 5-6 grade, dar acum, la ora două, când am ajuns acasă, m-a luat cu frig, ca într-o peșteră. Am scris două poezii azi, din același ciclu pre-apocaliptic, poezii neguroase, adecvate, cred, lumii sinistre în care trăim. Numai minciună, incompetență și ticăloșie. Simt nevoia irepresibilă de a o lua de la capăt, de a mă debarasa de vechile manuscrise, de vechile deprinderi, de vechile legături. Aș scrie ceva nou, proaspăt, puternic, pur, isihast. Doresc singurătate, pustnicie. Mi-e greață de mutra lui Iovescu (care vine și-ți vorbește de foarte aproape), mi-e scârbă de duhoarea lui stătută, duhoare de sudoare cronicizată, mi-e lehamite de birourile murdare (femeia de serviciu nu mai vine), de impotența șefilor, de harababura organizatorică, de acest dezastru (spontan sau deliberat, nu-mi pasă). Visez o pădure, un lac în miezul ei, limpede, azuriu, adânc, mai frumos, mai fascinant decât însăși moartea. Acolo aș vrea să prind, zilnic, și răsăritul soarelui, și răsăritul lunii, acolo mi-ar plăcea să-mi aștept, fără teamă, fără grabă, fără febrilitate, doar cu o senină nădejde, agonia și stingerea. Știu că pădurea aceea ar

putea fi pretutindeni. Ieri, o carte din bibliotecă mi-a dat ideea să scriu un volum epistolar, o culegere de misive între eul retras în sihăstrie (Teofil, să zicem) și cel rămas în lume (Daniel). Am proiecte, dar nu le pot înfăptui. Eu scriu numai ce sinele-mi impune, numai ce-mi șoptește Duhul.

*

M-am retras, așadar, în chilia mea (spațiul reclusiunii se restrânge treptat: cândva era cetatea, acum e chilia) și cercetez, cu ochi neatenți, însângerați, un timp fără vreme și un spațiu fără loc. Tânjesc după lumina și liniștea Duhului. Poate că aceasta e șansa mea ca artist și drama mea ca om între oameni: îmi e dat să tânjesc după ele, dar nu-mi e îngăduit să le ating.

Miercuri, 12 octombrie 1994

Ieri n-am scris, am răsfoit, și dimineața (înainte de a pleca la Editură), și după-amiaza, prin manuscrise. Același lucru l-am făcut cu o seară înainte. Unele texte sunt interesante, altele simple exerciții prozodice, lexicale, imagistice, câteodată jocuri suprarealiste gratuite. Asta până prin 1978, când se înregistrează, net, un salt. Până la acea dată e vorba de o stare prepoetică, de anumiți germeni, ce rodesc brusc în *Desen în galben* (ciclul omonim). De fapt, acela este, cred, adevăratul meu debut liric. Urmează *Arhitectura visului* (volum puternic), o relaxare, poate, în *Culegătorul de alge* (această carte e mai caldă, mai umană, cu unele tonuri memorabile). O altă reușită (pe un fond prozodic diferit) – *Epistolele*. Adevăratele culmi (în creația mea) cred că sunt *Psalmii în versuri* și *Cronică*. Să vedem ce va fi de acum înainte. *Abaddon* e gata. Dar el continuă și adâncește, ca un îndurerat ecou, cele scrise în *Cronică*. Când îmi voi găsi timp (la vară, probabil), voi relua manuscrisele și le voi clasa (pe volume,

pe ani). Mă urmărește și mă consumă, în mod straniu, acest proiect. Ieri seară, când le citeam, a apărut Livius. M-a întrebat dacă nu vreau să le vând ecologiștilor. De ce să le vând? Dacă mi se face lehamite de ele, le pot și arde. Manuscrisul *Psalmilor în versuri* m-am gândit să-l donez Mănăstirii Lainici... Ciudate proiecte, proiecte ale finalului. Nimic nu mă mai atrage. Mi-e sufletul zdrobit. Zilele trec peste mine, cum trece grapa peste firele de iarbă.

Joi, 13 octombrie 1994

Oli dorește să se mai ducă ici-colo, eu însă m-am retras complet din hărmălaia socială. Azi nici n-am putut însă citi, din pricina trăncănelii lui Iovescu (m-a ținut vreo oră de la lucru, a venit la mine în birou și a vorbit vrute și nevrute, în delirul lui de psihopat; cu prilejul acesta am aflat că ceea ce citisem ieri în „Cațavencu” e adevărat: protectorul lui, Nica, nu mai e în Minister). El vorbea, eu tăceam. Tăcerea, în cazul acesta, e forma perfectă a disprețului. Apoi a apărut Profesorul Ștefan Munteanu, cu care am mai tăifăsuțit vreo oră. Mi-a mărturisit că, pur și simplu, nu are cu cine conversa, la Facultate e haos, individualism meschin, risipire. El e (cum afirmă) un sceptic, pune prea mult preț pe lumea și pe viața aceasta, de aici și zbuciumul care îl macină.

Îmbătrânim încet, ca niște frunze. Râul șerpuieste frumos în toamnă (eu, atât de acvatic altădată, am acum oroare de apă). Ceața umplea în zori orașul, ca un gaz inodor de luptă. Era ceață, era frig, eram singur. Ca lângă Styx.

În fața Editurii, liota interlopă, sordidă a schimbătorilor de bani. O lume efemeră, vană, inutilă. De ce ne cramponăm atâta de ea? De ce ni se pare o așa de mare nenorocire părăsirea ei? De

ce dezgustătoare-i nimicnicie ni se pare preferabilă promisiunii unei alte lumi? De ce pre-apocalipsa ne atrage mai mult decât post-apocalipsa? Ființe nenorocite ce suntem! Ceea ce merităm, aceea avem. Și cât de simplu ar putea fi! Cum spunea Sfântul Augustin: ar fi de ajuns să credem, ca să înțelegem.

*

Mai înainte, la TV, discuții interminabile cu literați din capitală (cei din provincie au fost complet uitați). Eu n-am fost răsfațat niciodată de presa bucureșteană și nu am nicio pretenție. Mă întreb însă ce simt aceia pe care infatuarea exclusivistă a „miticilor” catadicsea să-i mai bage în seamă altădată. Făceau mari eforturi pentru asta, se canoneau, sărmanii, cu plocoane și lingușeli (se vorbea că, pe vremea penuriei de alimente, cărau salam și cărnuri la avion, pentru unul, pentru altul). La fel era și în lingvistică. Marius Sala, se povestește, venea la Timișoara să-și facă plinul, pleca încărcat, cu 2-3 sacoșe, burdușite din contribuția tinerilor aspiranți... Eu? Eu mi-am cinstit cu dragoste prietenii, dar nu m-am înjosit. Apropo de prieteni, mi-a spus Doncea (a fost la București) că Mircea Ciobanu (pe care l-a vizitat) a demisionat și a plecat de la Editură, după ce (cum afirmă cei de acolo) a dus-o la ruină și faliment. E o dezamăgire pentru mine. După 1989, s-a purtat altfel decât aș fi crezut. Ei, se mai întâmplă!

Sâmbătă, 15 octombrie 1994

La trezire, mânat de aceeași obscură pornire a încheierii socotelilor, am reluat manuscrisele. Dar m-am plictisit și am decis nici să nu mă mai uit la ele. Ori le las așa cum sunt, ori le ard, cu excepția *Psalmilor în versuri*, pe care îi voi dona Mănăstirii Lainici, cum am mai spus. Sau Bibliotecii eparhiale de la

Mitropolia Banatului? Mă gândesc deseori la starețul Ioachim, cu plăcere și încredere, intuiția îmi șoptește, mai bine zis, Duhul mă avertizează, poate, că e un om superior, dăruit, că sufletul meu se poate bizui pe el. Deocamdată, ce rost are să răsolesc hârtiile? Mă tem, cumva, că multe dintre ele sunt neconvingătoare și că urmașii vor râde de ele? Dar ce este perfect pe pământ? Nici cele pe care le-am publicat nu mă mulțumesc pe de-a-ntregul. Iar cele nepublicate sunt, numeroase dintre ele, simple variante nepublicabile ale celor publicate, sunt exerciții, rod al unui antrenament *sui-generis*, sau expresii neîmplinite ale gândului ce urma să se exprime. N-au decît să rămână așa, poate că unii cercetători (dacă s-ar ivi asemenea curioși) vor fi interesați de ele. Nu mai privesc înapoi. Niciodată nu mi-a plăcut să mă uit în urmă. *Cine pune mâna pe coarnele plugului și privește în urmă nu e de vrednic de Împărăția Cerului.*¹⁴⁴

Duminică, 16 octombrie 1994

Tocmai am venit de la piață, unde am făcut niște cumpărături. Totul este umilitor și revoltător de scump. Magazinele, piața au devenit (au redevenit) o formă de sfidare. Pe vremuri, erai invitat la o masă goală, acum ți se oferă una încărcată, dar care nu e de nasul tău. Ieri, la prânz, la ora 12, ne-am dus la Universitate, la vernisajul expoziției *Le temps des livres*. Doamna Șerbănescu, de la Centrul Cultural Francez, a vorbit 2-3 minute și s-a oprit. S-a adus băutură, au fost gustări, fructe. Lume puțină. Editura de Vest, Excelsior și Amarcord – îngrămădite în aceeași vitrină (ceea ce îl va irita pe Iovescu, sunt sigur). Dar protocolul însuși a eșuat, din cauza lipsei de experiență a organizatorilor.

¹⁴⁴ Cf. Luca 9, 62.

Doamna Șerbănescu n-a spus ce edituri participă, ce-și propune expoziția, n-a dat, eventual, cuvântul editorilor. S-au năpustit toți cei de față la băutura (din belșug) și la mâncare (suficientă).
Ce mai *temps des livres!*

*

La ora 18, ne găseam la Péter Jecza. Galeria e la subsol, mică, neaerisită, înghesuită. Tema sculpturilor – *Drumul crucii* – ne interesează foarte tare. Mie mi-a arătat sculptorul traseul diverselor piese, dar Oli n-a prea apucat să le vadă. De altfel, în timp ce vorbea Cornel Ungureanu, am și ieșit. Era prea cald, nu se putea respira. A apărut și Petre Stoica (trosnit), împreună cu Viorel Marineasa (ermetic). Imediat după aceea, Sandra Guțu ne-a adus acasă, cu mașina.

Luni, 17 octombrie 1994

Aseară am mai văzut un film prost, prăpădit, deplorabil, ca toate celelalte, dezgustător prin lipsa lui de spiritualitate. E stranie această lume, această mentalitate. Pragmatismul a invadat totul, inclusiv viața morală. O lume lipsită de dimensiunea metafizică, aplatizată, bătută în cap. Mă gândesc ce greu trebuie să le fie adevăraților intelectuali, ce cumplit trebuie să sufere elita artistică într-un asemenea mediu. Totul e mediocru, chiar stupid. N-ar fi exclus ca, prin compensație, elita să fie cât se poate de rafinată, de restrânsă, de închisă și exclusivistă, de înecată în disperare. În acel pseudoeden acefal, cum se simte un suflet cu adevărat superior?

Marți, 18 octombrie 1994

Pe la prânz (soare, culori, raze multicolore, reci), am plecat acasă. În drum, l-am întâlnit, ca și altă dată, pe B.I., dascăl de tip

nou. Mergea la facultate. Dacă ar fi avut o boată în mână și o vacă înaintea, ar fi fost perfect în elementul lui. Calcă, bietul de el, de parcă s-ar duce la sapă sau în urma oilor. Stirpea...

Joi, 20 octombrie 1994

Frig, lipsă de bani, sărăcie. Oamenii umblă chirciți, cu plasele și mărunțișul lor. M-a vizitat Lucian Bureriu. Scriitor cult, de talent, foarte informat și în muzică. Neîntrecut în calam-bururi. Nimeni nu-l prea agreează, din pricina lipsei lui de abilitate. Pe toți îi beșteleşte, puțin îi pasă.

*

Și totuși, cu bune și rele, am ieșit din iadul autumnal de dinaintea lui Decembrie 1989; mi-am amintit cum (pe vremea când eram la Universitate) ne ducea conducerea, cu mic, cu mare, la cules de porumb. Promiscuitatea, insalubritatea colhozului. Ședințele. Vociferările. Cuvântările. Flecăreala... Prostia e un continuum. Se prelungește și azi, „în forme specifice”. Stai deoparte, suflete, nu te întina! Stai deoparte; în felul acesta (scriind), afirmi puternic ce e de afirmat și negi ce trebuie negat. Stai în locul ce ți s-a hărăzit ție.

Vineri, 21 octombrie 1994

Tocmai l-am întâlnit, venind spre casă, pe Viorel, ca să-mi dea corectura lui și pe cea a lui Greti. Mi s-a acrit de corecturi. La slujbă, mă așteaptă alta, a lui Lăzărescu. Pe masă, alături, e traducerea lui Cheti. Îmi sprijin cotul stâng de mapă. Cărți, dactilograme, corecturi, semnale etc. Simt nevoia de aer, de văzduh, de duh. În mod inexplicabil, simt cum, totuși, ceea ce se poate numi *isihie* pune stăpânire pe mine. Căci nepăsarea nu e mizantropie, absență dintre semeni, ci o anumită distanțare față

de propriile-mi suferințe. Cât despre semeni, sentimentul dominant față de ei parcă începe a fi mila. Milă de răutatea lor, de hămesala lor, de făptura lor amărâtă, de neputința lor, de orgoliul lor inutil și ridicol. Suntem, cu toții, vrednici de milă. Și numai Cel Veșnic ne poate salva, cu milosârdia, cu îndurarea Lui.

Sâmbătă, 22 octombrie 1994

Insertia în real este disforică, vomitivă. Nu mă pot mira îndeajuns, când văd alergătura din jur: toată ziua sunt ședințe, întâlniri și congrese. E drept că, la multe din ele, nu vine aproape nimeni. Oamenii sunt purtați de o inerție negativă, de o energie malefică. Mă dau deoparte, mă retrag. Această retractilitate este mai fertilă (în toate planurile, inclusiv în cel social) decât pierderea de vreme și flecăreala de la întruniri.

*

Mi-e dor uneori de ceva, de ceva nedefinit, mi-e dor, pur și simplu, aspir spre acel ceva, nădăjduiesc să-l ating și, deopotrivă, disper.

*

Voi trăi, până la sfârșit, singur și mizantrop (generos, totodată), între semenii pe care-i iubesc fără căldură, între acești indivizi care-mi contrariază (îmi jignesc), la fiecare pas (cei mai mulți dintre ei), nu doar simțul moral, ci și simțul estetic. O lume imorală (mai bine zis, amorală), inestetică (nici măcar urâtă), o lume din care Duhul pare a se fi retras. O lume căreia i s-a retras harul? O lume hapsână și îmbătrânită, pe care oamenii lui Ceaușescu o duceau cu camioanele la cules de porumb, în ritm și în aliniere de cazarmă. O realitate improductivă artistic, nici tragică, nici comică. Jalnică doar. Grotescă. Abia mai târziu, când totul s-a năruit în sânge, ceea ce era sordid a devenit ermetic și

dureros. De aceea, pentru mine cel puțin, n-au mai existat, artisticește vorbind (dar și existențial), decât două opțiuni, simultan și instinctiv adoptate: răpirea uranică, davidică (*Psalzii în versuri*); *descensus ad Inferos* (*Cronică și Abaddon*).

*

Am mers la Universitate (Oli avea o ședință, cu eternele și rizibilele lor „promovări”, ședință la care n-a venit decât Rodica Suflețel). Eu am stat în sala de lectură și am răsfoit, iar, revistele literare. „Luceafărul”, „România literară”, „Adevărul literar și artistic” etc. Ce îndeletnicire dezolantă! Ca în 1950, dar din unghi ideologic invers. Nu mai e literatură, ci politică, gașcă și propagandă. Nu poți alege mai nimic din amalgamul de „demascări”, certuri, împunsături, mitocăni, laude deșănțate. Eram singur în sală și m-a cuprins amărăciunea. Știu că „Luceafărul” a semnalat *Psalzii în versuri* într-o notă (n-am găsit-o) și că „România literară” a anunțat apariția *Cronicii*. Nu mă aștept la comentarii (eu nu cultiv pe nimeni, nu lingușesc, nu fac politică, nu sunt gășcar), dar *Psalzii*, cred, în acest moment, sunt, poate, mai importanți decât certurile și mașinațiunile lor de culise. Mai importanți pentru mentalitatea ce se reconstruiește. Și totuși, revistele îi ignoră. Pare de necrezut, cu atât mai mult cu cât, de câteva bune decenii, n-a mai apărut o *Psaltire* (chiar parțială) în versuri. Sufăr, oare, din pricina trufiei rănite? A deșartei măririi? Râvnesc la ea? Nu. *Dacă Dumnezeu este pentru noi, cine va fi împotriva noastră?* La ce mi-ar folosi mormanul acela de reviste, acel munte de hârtie? Îmi exprim doar nedumerirea. Dar, poate că așa trebuie să fie. Lecția suferinței, a bucuriei și a smereniei trebuie dusă până la capăt.

*

Acum, seara, ne-a sunat Mihăița și ne-a anunțat că, în 13 octombrie, a născut o fetiță – Silvia. Ne-am bucurat. Să le trăiască și să fie fericită, în lumea aceasta a noastră, care, probabil, pe cât pare de complicată și de confuză, pe atât e de simplă și de limpede. Repet, parafrazând-o ușor, acea frază decisivă, străină de orice echivoc: „Crede și vei înțelege”. Credința e forma supremă, ultimă, totală și definitivă de cunoaștere. E cunoaștere asumată vital, integral, biruitor trăită.

Duminică, 23 octombrie 1994

Voit sau nu, urmându-se un „scenariu” (e la modă să vorbești despre scenarii) sau o pornire naturală, provinciile literare românești par a se separa. Bucureștenii se știu numai pe ei (și pe câțiva lingușitori, din diverse orașe și orășele), clujenii, la fel, ca și cei din Iași sau din Timișoara. Și metehnele s-au dat mai tare la iveală: miticismul, fobiile naționaliste, podurile de flori (dulcegăriile cu „frații de dincolo”), așa-zisul europenism bănățean. Acționează o forță centrifugă oare? Sau prostia ne împiedică să adunăm, bărbătește, fără sentimentalisme, de la toți ce e bun și să eliminăm de la toți ce e îngust și fără sens? România e una singură, literatura română e una singură. Nimeni nu se poate substitui acestor realități supraindividuale. Nimeni și nimic. Cu cât trece timpul, cu atât mă uimește mai tare zădărnicia și nerozia din jur. Spectacolul van, ridicol, uneori idiot, întotdeauna neroditor. Nu sunt indiferent, ci doar distanțat. O distanță îndurerată, dezamăgită. Mila însăși (de mine și de alții, mila față de alții, în primul rând) e o formă a suferinței? A revoltei? O, de-am putea preschimba iubirea, dintr-o manifestare egoistă, într-o pornire dezinteresată și generoasă. *Iubirea – legătura perfecțiunii* –, cum spune Apostolul Pavel.¹⁴⁵

¹⁴⁵ Cf. *Coloseni* 3, 14; *Galateni* 5, 22.

*

Ieri ne-am întâlnit, în Piața Lahovary, cu Vighi și cu Mișu Homeag – personaj pitoresc, coleg de partid (am aflat acolo, pe loc) cu Iovescu. Beat fiind (dar nu numai de aceea, el e un om sincer), Mișu ne-a declarat, lui Oli și mie, că Iovescu e un gunoi. Cândva, zicea el, Iovescu a venit la Marcu (cel cu „mesele”, în loc de „masele”), să se milogească pentru postul de director (și să-l ceară pe cel de inspector cultural pentru Rachieru). Mai târziu, l-a săpat pe Marcu, a votat nu știu ce excludere a acestuia, iar acum îl subminează și pe Homeag... Așa le trebuie, așa li se cuvine! O adunătură de inși discutabili, care au ajuns să se sfâșie între ei. Sub privirea descumpănită a „meselor”... Din câte aud, așa e peste tot. Numai în lumea mea nu e așa. Acolo e lumină, și pace, și seninătate lăuntrică. Acolo suferința te învață cu asprime blândă. Acolo domnește Duhul, nu viclenia, nu concupiscenta vană a țărâniei. Acolo gust, zi de zi, dulceața neantului, a nădejzii și a deznădăjduirii.

Luni, 24 octombrie 1994

Treburile mai importante sau mai mărunte nu se isprăvesc niciodată. Iar eu, cu conștiințiozitatea mea stupidă, anacronică (mă trag, probabil, din cavalerii ioaniți sau din templieri, acele trupe de elită ale lui Hristos), am cheltuit foarte mult timp și foarte multă vigoare cu ceea ce se numește (demagogic la noi, foarte serios pentru mine) *datorie*. Eu îmi fac datoria! Sau, măcar, încerc să mi-o fac, deoarece, într-o asemenea ambianță, a-ți face datoria înseamnă a fi desuet, deplasat, naiv, ba chiar suspect. Sinceritatea ta e considerată o foarte rafinată astuție.

*

Aseară, la TV, un mic deștept vorbea despre culturi mari și culturi mici, plasând cultura română în rândul celor din urmă. Ticăloșia nu are limite. E la modă acum autobatjocorirea națională. Măcar dacă ar fi o formă de penitență, de smerenie colectivă. Nu, ea pare mai curând o foarte încăpățânată propagandă a umilirii, a slugărniceii, o comportare de argat.

*

A plouat azi-noapte, picăturile ploii pe marginea pervazului mi-au întrerupt somnul de mai multe ori. În drum spre Editură, trotuarul era lunecos, plin de frunze. Apa celestă a doborât mulțime de frunziș, poetizând urbea noastră ambiguă. Și ce după-amiază superbă a fost ieri, când ne-am dus la vernisajul lui Horia Bernea! Nu-mi place să ies din casă după-amiaza, dar, de data aceasta, nu regret că mi-am întrerupt reveria postprandială. O sumedenie de cunoscuți, a venit și Mitropolitul Nicolae Corneanu, și primarul, și mulți artiști plastici. Erau și Sanda Flondor, și Xenia Vreme, și sculptorul Maxim. L-am întâlnit pe Aurel Martin, cu el ne-am și întors acasă. Impresia dominantă a expoziției lui Bernea: indicibila căldură divino-umană a Ortodoxiei.

Miercuri, 26 octombrie 1994

Nina Ceranu mi-a făcut o frumoasă surpriză: a adus „Orient latin”, cu *Dicționarul literar* al lui Oli și cu poeziile mele.

*

Zi blândă, înduioșătoare, de toamnă. Încerc să uit că sunt muritor, că nu trăim, ci ne jucăm de-a viața.

Duminică, 30 octombrie 1994

Prietena noastră dintotdeauna, Nina, mi-a declarat, în legătură cu textele din *Cronică*, pe care tocmai le citise, că i-au spulberat toate iluziile – mai ales pe cele legate de viața la țară (pentru ea, s-ar fi aflat acolo un ostrov de liniște). „Numai mama și tata”, a continuat, „apar într-o lumină curată”. „E drept, dragă Nina”, i-am răspuns. „Numai ei”.

*

Azi e ziua mamei. Am făcut o comandă telefonică, să o felicităm. Dar numărul nu a răspuns. Pe la ora 5 p.m., au sunat mama și tata de la Arcani, aparatul lor de acasă fiind defect. Am putut s-o felicităm pe mama, pentru cei 83 de ani împliniți azi, și să-i urăm sănătate, viață lungă și fericită.

Luni, 31 octombrie 1994

Vizită la Poligrafie (cu domnișoara Carolina Micu, Ilin și Iovescu). Iar mi-a fost rușine cu directorul nostru vrednic de răs și de plâns. Eșec total. Râdeau tipografii de el, pe față. Concomitent, la slujbă, tensiunea crește, atmosfera devine de neîndurat. Psihopatia directorială induce o stare de spirit anormală. Mă minunez că aliații lui din acel partid (din care face parte) îl mai îngăduie.

Am scris o poezie. Tot din acelea prea puțin măgulitoare pentru lumea în care trăim. Dar pot fi altfel decât dezamăgit, existențial, și, artisticește, sincer?

Marți, 1 noiembrie 1994

Iovescu a avut o nouă înfățișare în procesul cu Drăgan. „Mă, ce-i ronțai! Mă, ce-i ronțai!” exclama, intimidat nițel, apoi, de o replică a mea, referitoare la echivocul firii umane. Trăiește ca un

șobolan (și seamănă cu un șobolan), în aceste subterane ale permanentei înfruntări dintre cei mai îndoielnici oameni. Acolo e mediul și justificarea existenței sale. Are nevoie de conflict, de suspiciuni, de urmăriri, de intrigi. Ca de aer. Sunt de-a dreptul uimit că tovarășii săi de luptă îl suportă. Numai dacă nu cumva îl țin ca pe-un bufon, ca pe o curiozitate, ca pe un rebut ce le satisface contemplația maladivă. E scârbavnic.

Miercuri, 2 noiembrie 1994

Munca la Editură, corvoada diurnă: goală ca substanță, gălăgioasă în manifestare. Am observat: cu cât un lucru e mai derizoriu, cu atât e mai strident. Nulitatea pare a fi, în general, agresivă. Și mult prea vocală. Ceea ce nu există vrea, neapărat, să te asigure (și să se asigure) că este. De ce oare? Și invers: Ceea ce este cu adevărat se ascunde și tace. Preferă să fie. Este. *Cel care este.*

Sâmbătă, 5 noiembrie 1994

De aici, de la masa mea de lucru, de lângă mașina de scris, se vede cimitirul, sub un soare intens, ciudat, de noiembrie. A mai fost cândva, în 1987, un noiembrie cald (mai umed însă, mai înlăcrimat), când am scris mult, unele texte de atunci se află în *Epistole*. Sufletul îmi era măcinat de durerile amorurilor imaginare. S-au dus acele vremuri. Trăim în confuzie. Vom regreta oare cândva această confuzie? Ne vom aminti de ea cu nostalgie? Fapt e că, pe nesimțite, îmbătrânim, în burgul asimetric, idiot, plin de câini, de șobolani, de ziare, de orbeți, de bețivi, dar și de oameni necăjiți, de oameni aleși – puși însă, aceștia din urmă, sub călcâiul celor dintâi. Totul e ca tu, cel nedreptățit și oprimat, să-l învelești pe oprimatorul tău în mantia anulatoare a compa-

siunii. Compasiunea, am mai spus-o?, e deasupra iubirii. Mi-e milă de această aparență pompoasă. Sub noi – sub toți deopotrivă, oare? – își unduie neantul imensele valuri de nimicnicie. Dar nu toți au conștiința că se întâmplă așa. Aici e diferența. Și, poate, salvarea.

Luni, 7 noiembrie 1994

Tactica aerului blazat, a comportamentului ironic, și autoironic, mi-a fost clarificată azi de întâlnirea cu Popeți, Peleş și doamna Colțescu (toți trei dascăli, vechi și noi, la științe sociale), pe Podul Michelangelo. Mergeau în goană undeva. Ea s-a oprit, am schimbat câteva fraze. Mi-a spus că se duc „la o prostie”, la Consiliul Județean, care vrea să facă, împreună cu ei, o sesiune de comunicări... Ca pe vremuri. Și, tot ca pe vremuri, ea ascultă, execută (ironizând, arătându-se, prietenilor, cunoscuților, celor cât de cât apropiați, dezabuzată, neconvinsă, plictisită). Mda! Ar fi putut refuza. Dacă nu-i convine. Dacă ce i se cere e „o prostie”. Înainte era primejdios să nu se supună. Dar acum? Mi-am dat seama atunci că există trei categorii de slujitori ideologici: cei proști (dar cu caracter) acționează din convingere; cei proști (fără caracter) – din ticăloșie; cei inteligenți (fără caracter) – din lașitate. Cei inteligenți, cu caracter, fie slujesc onest, dacă sunt convinși, fie refuză să servească o putere care nu-i convinge. Nu-i așa că am dreptate?

Marți, 8 noiembrie 1994

O singură frunză mai pâlpâie la fereastră, în aerul roz-violaceu al dimineții. O alta zace pe pervaz. După ploaia intermitentă de ieri, azi pare a se însenina cât de cât. Dar până deseară e oarecare vreme. Aud, de dincolo, vocea crainicei de la

Radio (e trecut de 7), sunt pregătit să plec la Editură. Regret că întâlnirea de ieri cu doamna Colțescu mi-a stârnit asemenea reflecții. Dar era ceva deprimant, demodat, oportunist și chiar degradant în acea goană a ei (și a celorlalți) spre curtea stăpânului. Păreau niște căței care, vor – nu vor, trebuie să asculte porunca. Așa au fost dresați. De fapt, abia așteaptă să audă glasul autorității ce-i protejează și-i atinge, din când în când, cu ciomagul. Or, azi, chiar că nimeni nu-i mai obligă la o atare obediență... Dar mă opresc aici. La urma urmei, cine sunt eu să-i judec pe alții?

*

Acum, mă regăsesc pe insula pustie, în chilia casei mele. Ne-am odihnit. Am citit psalmi. E liniște. Din păcate, harul versificării psalmilor îmi lipsește, mi s-a luat, nu pot adăuga texte noi celor 60-70, pe care aș vrea să le reeditez. Îmi amintesc de vremea fericită când, exact la masa aceasta, comparam diverse ediții și stihuiam verset după verset, psalm după psalm. Gândul meu nu mai are aripile de atunci. E deprimat și chinuit, întors spre cele ce nu se văd, nelegat organic de cele vizibile, dar copleșit de ele. Astfel se nasc poeziile întunecate din *Abaddon*. Lumea dinafară se organizează potrivit viziunii lor. Și, invers, viziunea lor e motivată de lumea dinafară. Știu însă că motivarea adâncă, veritabilă, a tuturor și a toate, e mai profundă, e dincolo de contingente, e într-un traseu stabilit nu de oameni, ci de Providență. Mă las, prin urmare, în seama Ei. Voința Ei îmi modelează destinul.

Miercuri, 9 noiembrie 1994

Am visat mult, interesant. Umblam, căutând o ieșire, într-un fel de galerie în spirală. Coboram, mereu și mereu, paliere

rotitoare, cu coloane. În spatele acestora se ghiceau săli, încăperi, totul era colorat vag în roșcat, verde, galben. Coboram mereu (cred că eram cu Oli) și iată, brusc, o galerie lasă spre ieșire o pantă, spirala continuând, probabil, dedesubt. Visul părea încastrat în alt vis, pe care nu mi-l mai amintesc. Dar și el, și celălalt (și toate) sunt disforice, un fel de caznă, de tortură nocturnă. În zori, am sorbit cafeaua ce m-a remontat, apoi am văzut, la fereastră, aceeași unică frunză de viță, ce rezistă încă vicisitudinilor toamnei. Oli începe să simtă, pare-se, unele neazuri la rinichi, tușește, se apropie iarna și, din precauție, va merge la doctor săptămâna viitoare. Eu fac tot ce pot să fie ferită de frig, de oboseală, de stres. De la copii, niciun sprijin. Dimpotrivă. Fie nepăsare, fie griji și frământare. La fel (în genere) de la frați și surori. Singurii care (în ciuda unor gafe) au pus și pun cât de cât umărul (fără a le-o cere cineva, eu nu cer niciodată nimic, eu nu-l rog decât pe Dumnezeu) sunt părinții – mama și tata. Dacă vrei să cunoști singurătatea absolută, n-ai decât să trăiești printre oameni.

Vineri, 11 noiembrie 1994

Vine iarna. Intrăm, curând, în decembrie, lună plină de mitinguri, proteste, demonstrații. Mă gândeam ieri că schimbarea a fost atât de bruscă, de drastică, de neașteptată, încât cea mai mare parte a indivizilor au fost azvârliți, catapultăți în afara realității. Și acum, sunt purtați cu toții spre un țel necunoscut, ei înșiși lăsându-se în seama inerției psihice și comportamentale, evoluând, interior, altfel, se pare, decât vor vremurile. Ceea ce arată încă o dată că nu masele fac istoria, ci o voință exterioară și diferită în raport cu voința lor.

*

Cum a trecut timpul! Privesc pe geam, cerul înnorat e brăzdat de păsări negre. Îmi amintesc brusc pădurea de la Stroiiești, întomnată și ea, simt în nări aerul reavăn, mirosul de frunziș ud, căzut. Ca într-o străfulgerare, trecutul redevine vizibil, audibil, animă simțurile, e iarăși viu. Ca și atunci când îmi aduc aminte, pe neașteptate, de Predeal. Trecerea prin vreme rănește sufletul. Sufletul e greu de cicatrice și răni nevindecate.

Sâmbătă, 12 noiembrie 1994

La ora opt și ceva, am dat o fugă până la Dana, să-i reamintesc că, la 9, trebuie să fie, cu Andrei, la doamna Criveanu, pentru pregătire la matematică. Am aflat că au primit hârtiile de plecare în Germania. Acum, trebuie să-i fac, treptat, lui Oli pregătirea psihologică. Eu însumi sunt supus, deci, la (neașteptate) șocuri. Dar nu mă plâng. Totul e să o protejez pe ea. Azi-noapte (să fi fost 2?, 3?), tocmai adormisem și eu, a început să sune, disperată, alarma unei mașini, în curte. Strigăte, vacarm, încercări de a opri sirena, circa 10 minute de balamuc. Teama mea de a nu se trezi Oli. Nu, ea dormea, respirând liniștit, ca un copil. Asta și este. Un copil mare, pe care eu îl mențin așa, într-o atmosferă deopotrivă himerică, disperată și feerică. Pe mine, plecarea copiilor (deși m-a atins vestea) nu mă afectează foarte tare. Mă tem însă că, pusă în fața faptului concret al expatrierii lor, Oli va suferi intens. Ce să fac? E o vreme tulbure (în toate sensurile), având drept vector suferința. Mă întreb și ridic din umeri: De fapt, acum și oricând, ce pot face? Trebuie să ispășim, probabil, nenumăratele noastre greșeli. *Doamne Iisuse Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi, păcătoșii!*

*

Aștept, cu înfrigurare, caldă cuibărire a iernii. Iarna, ce te smulge din lume și-ți amintește, obscur, de matrice. Iarna, ce-mi aduce aminte de Predeal. Brazii, încărcăți de zăpadă, iluminați, plini de lacrimile străvezii ale amiezii. Cultivam atunci o voluptuoasă durere. Generatoare de artă. În preajmă era calm, liniște, siguranță. Acum, în preajmă, e, mereu, spaima de un dezastru. Așa m-a disciplinat Cel Veșnic: soția mea îmi e, deopotrivă, soție și copil. Eu, cel alintat altădată, cel ce nu-și făcea nici măcar o cafea, mă îngrijesc acum de toate. Scrierile mele sunt reflexul cvasi-fidel al acestui destin. Dar și reflexul destinului complicat al nașiei, al seminției mele. Vom pieri? Vom supraviețui? În urma cuvintelor mele se instaurează o tăcere polisemantică. Disperarea mea nu se poate exprima (aidoma fericirii mele) decât în limba română. *Fiecare în rândul cetei sale.*¹⁴⁶

Duminică, 13 noiembrie 1994

Ieri a sosit o scrisoare de la Paris, de la Smaranda. Pe lângă altele, aceasta îi scrie lui Oli despre posibila noastră deplasare acolo. Iar o tulbură, iar îi stârnește tot felul de visuri și de nostalgii. Pe de altă parte, continuă să mă preocupe plecarea Danei și a copiilor în Germania. Aseară, înainte de a adormi, îmi imaginam cum va reacționa Oli la despărțire. Emoții, lacrimi... Am adormit totuși, în cele din urmă, și m-am chinuit, ca întotdeauna, câteva ore, visând mult, disforic și trezindu-mă sleit de puteri și indispus. Acum, la 8 dimineața, în liniștea deplină a casei, simt un oarecare echilibru. Afară plouă, e frig, înăuntru e suficient de cald, e intim, e comod, totul mi s-ar părea (și ar fi) nu doar suportabil, ci chiar asigurător de fericire. Dar există

¹⁴⁶ Cf. 1 Corinteni 15, 22. V. supra.

aceste minări lăuntrice, pe care, poate, firea mea le amplifică nemotivat, dar pe care nu am cum să le ignor. Contribuie, desigur, la agravarea îngrijorării (a anxietății) și împrejurările sociale, timpul nostru frământat, cu evidente riscuri profesionale, plin de incertitudini, oribil moralicește. Avalanșa de schimbări, ascensiunea incredibilă a demenței și a non-valorii, iar apoi boala lui Oli m-au afectat, îmi dau seama, puternic. Mă întreb dacă mai sunt în stare să-mi revin. Iar timpul trece și noi nu întinerim. Las altora ambiții, agitație, goana după avere și glorie. Eu mă retrag în intimitatea ființei și a obsesiilor mele, în chilia mea, în suferința, disperarea și insomniile mele. Mă spovedesc jurnalului. Abia dacă mai întrezăresc, uneori, la mari răstimpuri, ochii celui care-l va răsfoi cândva, în viitorul ce nu va mai exista, atunci, pentru mine.

Luni, 14 noiembrie 1994

Un nou început de săptămână. Noros, rece, după o noapte (ca de obicei) chinuitoare: somn superficial, vise apăsătoare. Am auzit la Radio Timișoara că vineri se va organiza, la Orizont, Ziua Editurii Amarcord. Va fi foarte interesant să se observe reacția paranoicului Iovescu la sărbătoreasca prezență publică a editorului de succes Ion Anghel.

*

Necruțarea străzii mi-a accentuat depresia. Vizavi de restaurantul Stadion, zăcea moartă, pe carosabil, o femeie în vârstă. Lovită la cap. Părul ei alb era plin de sânge. Alături, doi polițiști și câțiva curioși. Tocmai sosea mașina de la Pompe funebre. Mi-am făcut semnul crucii, am stat câteva clipe și am plecat mai departe. Pe cer norii se mai destrămaseră. Mai târziu, spre prânz, s-a întunecat din nou. S-a făcut și mai frig.

Marți, 15 – Miercuri, 16 noiembrie 1994

A fost o zi oarecare ieri, m-a vizitat Cerneț, a adus o carte și mi-a povestit cum s-a desfășurat lansarea volumului de versuri al lui Ecovoiu (care mă rugase să i-l prezint eu, dar l-am refuzat; l-a prezentat Almăjan, făcându-se de răs). Ecovoiu a delirat, la librărie, spunând că a pățimit 12 ani de închisoare politică și de lagăre psihiatrice și adăugând că el, Havel și încă cineva sunt singurii disidenți veritabili. Din păcate, Havel ar fi trădat cauza și a rămas numai el, Ecovoiu, pe baricade. A insultat toată scriitorimea timișoreană (inclusiv pe Almăjan). Cerneț (s-ar putea să le mai înflorească) n-a fost de față, am înțeles că Almăjan i-a povestit.

*

Tot ieri, mergând spre Editură, m-am întâlnit cu doamna Murariu. M-am oprit (cred că e prima dată când am vorbit cu dânsa) și i-am spus că-mi pare rău de moartea soțului ei, blândul, discretul, delicatul Profesor Partenie Murariu. Mi-a zis că, până în ultima clipă, n-a deranjat-o cu nimic, a fost curat, s-a bărbierit, își cerea iertare că o supără și dorea să se termine totul mai repede, pentru a n-o împovăra. Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească în pace! Mi-a fost dascăl, la Universitate. Preda Literatura română veche. Era prieten cu Ioan Muțiu, alt dascăl de neuitat, de la Gramatică, ambii colegi, cândva, la Cluj, cu Titu Rădoi, care a profesat în Târgu-Jiu.

*

Eu cronicăresc toate acestea și mă întreb ce anume mă determină s-o fac. E letopisețul unor evenimente fără cine știe ce relief, al unui mediu restrâns, plus comentariile unui scriitor singuratic. Există însă un impuls lăuntric care mă îndeamnă, zilnic, să iau jurnalul și să istorisesc, să transform timpul scurs,

impalpabil, în cuvinte. E o prăpastie ontologică între eveniment și cuvânt, o prăpastie peste care, totuși, cuvântul însuși instituie o punte, un factor de corespondență. Fixează cât de cât evenimentul (sau umbra lui) și-l păstrează pentru o lectură, pentru o așteptare ipotetică. Sau, pur și simplu, scrisul chiar, doar el, scrisul în sine, e un fel de *catharsis* – mă refer acum la jurnal –, diferit oarecum de cel al artei, al poeziei, care e public, impudic, convenționalizat, uneori emfatic, alteori patetic...

Joi, 17 noiembrie 1994

Ieri, înainte de a pleca spre casă, Emil Șain mi-a arătat cartea lui Viorel. Reușită. Din păcate, pe coperta a IV-a, sub versetul ales de mine, s-a cules „Apostol Pavel”, nu „Apostolul Pavel”, cum scrisesem eu. Lipsă de profesionalism. Spre seară, m-a sunat Viorel, încântat. Mi-a mulțumit, mi-a spus că mie îmi aparține meritul apariției acestei cărți etc. După vreo oră, m-a sunat iar. Era dezamăgit. De ce? Îi telefonase Emil să-i comunice prețul cărții: 10.000 de lei. Or, zicea Viorel, la acest preț, el nu se poate angaja s-o vândă studenților, îi e și rușine... Am luat o hotărâre și nu mă mai clintesc de la ea: nu voi mai intermedia în niciun fel de afacere. Vremurile sunt lunecoase, oamenii instabili, există lăcomie, inflație, nesiguranță, nu poți conta pe statornicia nimănui, chiar dacă e de cea mai bună factură și are cele mai generoase intenții. Și atunci, te trezești în miezul unui (posibil) conflict, ești prins în el, fiindcă tu i-ai pus în legătură pe X și pe Y.

*

Acum mă pregătesc să merg la Editură. Văd că e ceață. Și în casă e destul de rece. Frig, sărăcie, un dement care doarme în canalul de lângă Ștrandul termal (l-am văzut coborând și

culcându-și capul pe dunga de beton a canalului, l-am văzut căutând în coșurile de gunoi), minciuni, ziare porcoase, o seminție în degringoladă, în zdrumicare lentă.

La propunerea lui Iovescu, am înscris pe lista de apariții 1995 și *Piticul arămiu*. Îl voi retrage de la Excelsior.

*

Azi a fost la serviciu un adevărat balamuc. Iovescu – 2-3 crize, Grama – bolnav, pare-se, mai vine mâine și pe urmă pleacă la Târgoviște, zicea, să se opereze de fiere. Confuzia cu plățile, cu stocurile etc. etc. Apoi, acte pentru poștă, colete, harababură. Totul e atât de idiot, încât, până la urmă, te apucă râsul. Editura e plină de datorii la tipografii. Câțiva (2-3 inși, depășiți de spiritul vremii) continuăm să lucrăm, să ne facem datoria. Ținându-i în spate și pe ceilalți. Păcat de noua angajată, e harnică, e cuminte, va fi un redactor bun, dacă nu va avea prea mult timp ghinionul cu un director leneș, ticălos și nebun. Nebun, în înțeleș spitalicesc. Nu e nicio îndoială. Aproape că regret scriind asemenea lucruri despre el. Fiindcă, nenorocitul, se poartă foarte prevenitor cu mine (cel puțin în față). E drept, se și izbește mereu de calmul meu desăvârșit, inexpugnabil, de seninătatea mea nedezmințită, ca de o stâncă de cristal. Se izbește și de mila mea, fiindcă – la drept vorbind – e vrednic de milă. De scârbă, de dispreț și de cea mai copleșitoare milă.

Sâmbătă, 19 noiembrie 1994

Există, oriunde, ca și în acest burg, mai multe straturi de existență, separate, și social, și economic, și profesional, și evolutiv, și cronologic. Straturi care nu comunică între ele, deși indivizii ce le aparțin se ciocnesc unii de alții pe stradă. Ce legătură este între lumea mea și cea a bișnițarilor? A bețivilor? A

politicienilor? Ce are în comun cu toate acestea Omul primitiv (cum l-am numit), cel care doarme (își are hruba) lângă Ștrandul termal și pe care l-am văzut mâncând, lângă foc, pe marginea apei? El trăiește între șobolani, insecte, gunoaie, ierburi, între animale și plante, departe (la secole și secole) de societatea civilizată. A ieșit din ea, dar nu s-a refugiat în spirit (cum încerc să fac eu), ci (așa s-ar zice) în sordidul materiei.

Timpu mi se pare o lungă ispășire. Până când? Îmi răsună adesea în bolgiile memoriei această întrebare biblică. *Până când?*¹⁴⁷ Senzația că îmi supraviețuiesc îmi dă adesea un frison straniu, aproape tragic.

Duminică, 20 noiembrie 1994

Am strâns un mănunchi de frunze îngălbenite. Sunt aici pe masă, în fața mea. Asta îmi amintește de vechea Editură. Acolo aveam pe birou frunze, castane, un colaj multicolor și vag aromat, o ambianță numai a mea, în care pătrundeam dimineața și rămâneam ore întregi, citind. Eram singur, în acea încăpere, lucram liniștit, primeam autori, veneau redactorii, se construiau cărți. Știu că mult din ce s-a publicat și s-a scris atunci e caduc. Lipseau comportamentul firesc, sinceritatea, autenticitatea. Literatura se refugia din lume, retrăgându-se, poate, adesea, și din sine însăși. Totuși, îmi amintesc, cu nostalgie, un noiembrie (1987, cred), când am scris, perfect sincer, perfect curat și liber, numeroase „epistole”. Volumul a apărut în 1990. Aș schimba oare ceva, acum, în volumul acela? Nu, n-aș schimba. Textele mărturisesc, și vor mărturisi peste vreme, despre alienarea profundă a sufletelor noastre. E o dramă ce-și va dezvălui treptat extinderea

¹⁴⁷Cf. *Psalmul* 12/13, 1/3; *Psalmul* 61/62, 3 etc. V. și *Isaia* 6, 11.

și adâncimea. Deocamdată e încă prea mare vacarmul, e încă dominantă demența. Deocamdată scriitorul e singur. Și poate e bine așa. Ce nevoie am avea de colhozul politicianist și chiar de colhozul scriitorilor? Scrisul, creația, e o luptă solitară.

Frunzele, răbdătoare, maronii, îmi stau dinainte, incompreensibile, ermetice. La TV se vorbește întruna. Interviuri, interminabila, endemica, exasperanta, nevindecabila noastră flecăreală. Azi mi-a telefonat și Anghel, să mă întrebe dacă vreau să lucrez o carte a lui Ungureanu și să-mi spună, nesigur, că, prin ianuarie, februarie, aș putea, dacă vreau, să mă transfer la el. Nu vreau. Îi voi mărturisi că nu am entuziasmul necesar unui început de drum. Sunt prea blazat. Îmi fac datoria ca un maniac, dar alergătura inutilă îmi repugnă.

Vineri, 25 noiembrie 1994

Toată lumea organizează ceva. Nu mai e nicio autoritate spirituală, artistică. Un bâlci hilar, cu editori à la..., cu scriitori à la..., cu profesori universitari à la... Cineva își bate joc de noi. Noi înșine ne batem joc de noi. Suntem o paiată dublă, ce se scâlămbăie și se prăpădește de răs, contemplându-se. Unde să te retragi? La slujbă – un nebun, pe stradă – nebuni, la întruniri (în librării, în aule, în săli festive) – nebuni. Tare ne-a mai bătut Dumnezeu! Emblema vremurilor noastre: o sală aproape goală (Aula, aseară), în fața căreia perorează, se decompensează, plin de sine, un ins paranoic (V.V.). Ceilalți vin, pleacă, râd, ascultă sau nu, cei serioși caută un reper în această prăbușire generală a reperelor. Dacă sunt doritori cu adevărat, îl și pot găsi. Munca? Și munca, desigur, dar e batjocorită, prost plătită, nerecunoscută. Oli face portretul „scriitoricesc” al unui tipic nescrictor, jalnicul L.L. – complet lipsit de imaginație, de inventivitate, de stil. Îmi

spunea, cu un timp în urmă, că, dacă n-ar fi fost socialismul, ar fi rămas un funcționar obscur, n-ar fi ajuns o „personalitate”. Nici n-a ajuns o personalitate. Toată gloria lui e-o cacealma, o retorsiune valorică a unor timpuri schiloade, o plantă falsă, crescută dintr-un sol fals. Vorbele altora l-au făcut scriitor, nu propria operă. Și atunci? De ce să-i faci portretul? Munca, deci, e o înșelăciune. Dar trebuie să trăiești, totuși, să-ți poți cumpăra pâinea, laptele, cartofii, salamul, aspirina...

Sâmbătă, 26 noiembrie 1994

Cronică intimă și cronică urbei. La TV continuă războiul psihologic, adică transmiterea unor informații exclusiv catastrofale. E drept că redactorii au și de unde alege. E o păruială generală, război, crime, hoție, corupție. Nu-i prea frumoasă viața pe care o trăim.

*

Mi-e dor de Predeal. Iar și iar. De câte ori simt o adiere rece, proaspătă, de aer hibernal, îmi revin, dureros, în minte, peisajele și atmosfera Predealului, normalitatea feerică a acelor zile de vacanță. Totul a trecut, totul alunecă lin spre eșec, spre naufragiu. Aceste sunuri de romanță fac parte din adevărul coșmaresc al vieții. Scriam cândva că optimismul e somnul lucidității.

Luni, 28 noiembrie 1994

Oli se muncește, exasperată, să facă un final convenabil portretului literar al bietului L.L. Cel care vrea să scrie roman, dar nu poate; vrea să scrie jurnal, dar iarăși nu poate. M-am dus în birou și i-am dictat eu acel final, căutând o formulă plină de menajamente. Dar ce să spui despre lamentabila „impotență

creatoare”? Bleagă și resemnată, pare că ar vrea să facă și să dreagă, dar nu e în stare. Se înșală pe sine și-i încurcă și pe alții.

Marți, 29 noiembrie 1994

Orice, absolut orice inițiativă pretinde consumul unei energii mai mari decât ar fi necesar. Efortul, buna intenție, entuziasmul se îneacă în mlaștina indiferenței și afacerismului celorlalți. Atunci, renunți și tu, dacă ești cât de cât inteligent. Nu poți face ce fac alții, dar poți să-ți cauți o îndeletnicire ce ți se potrivește. Eu pot să-mi revăd textele, să scriu altele, să mă realizez spiritual. Sunt util celorlalți, nu direct (sau, mai puțin direct), sunt util prin mijlocirea unui individualism cinic, deși generos. Mi-e greață de înregimentări, adulări, disciplină (discutabilă) de grup, de partide, ședințe și găști. *Eu mă încred în Dumnezeu, nu mă tem de nimic. Ce-mi pot face niște oameni?*

Vineri, 2 decembrie 1994

Sentimentul deșertăciunii mi-a pătruns până la rădăcina ființei. Nici măcar despre el nu pot scrie – sistematic, întins, așa cum se scrie un roman. Poezia, da, e o explozie, un concentrat, e, cum spunea Valéry, un strigăt. Proza, însă, e un discurs. Gândul de a scrie un roman mă bântuie, nu-mi dă pace. Și, simultan, între mine și lume crește distanța, se instituie starea de spectacol. Cu excepția dureroasei fixări în suferință și spaimă, pe care o resimt aici, acasă (odată cu, e drept, o mare liniște și fericire). Azi-dimineață s-a anunțat la Radio că, la Predeal, zăpada are 39 cm. Ce forfotă, câtă viață, câtă tinerețe, cât farmec juvenil, cu ani în urmă! Drumul, aerul de pe Caraiman, cerul adânc și albastru, aroma intensă a cetinii, gerul binefăcător, odăile încălzite, diminețile în care scriam basme (sau povestiri),

serile când citeam lui Andrei și lui Oli paginile scrise în ziua aceea. Schiurile, panta plină de lume, soarele, mesele albe ale restaurantului, lumina din ferestre, brazii solemnii, înzăpeziți, însoriți. Andrei mic, drăgălaș, ghemuindu-se lângă mine, cartea de pe noptieră, citită seara, înainte de a adormi, acea amărăciune din care s-au născut *Epistolele*. Am fost și toamna la Predeal, printre pantele încărcate de brândușe... Reculegere la monumentul poetului erou Mihail Săulescu, impunătoare operă a lui Oscar Han. Am închinat o poezie lui Mihail Săulescu și bustului său de bronz, poezie publicată, atunci, în „Orizont” și dedicată lui Andrei... Am fost, o dată, și vara. În 1990, după ce-mi înaintasem demisia, după ce se dezlănțuise dezgustătoarea, animalica derută (și lăcomie, și prostie) a bipezilor antroipoizi. Se poate naște o carte din dezgust? Îmi vine în minte *Voyage au bout de la nuit*¹⁴⁸, îmi vine în minte Marin Preda. Nu-mi pot reprima rezerva față de semenii. Și-mi reproșez acest lucru. Știu că ar trebui să-i iubesc, și poate că-i și iubesc, dar iubirea mea seamănă prea mult cu disprețul. Se poate naște o carte din dispreț? Dezgustul, disprețul, oroarea chiar sunt chipurile deformate ale iubirii? Ce desfătare amară! Nu sunt dezamăgit, fiindcă (de pe la 16 ani) nu mi-am mai făcut iluzii în privința bieților oameni. Dar acum reticența mea e aproape totală, e-o reacție deopotrivă morală și fizică, mi-e (o spun cu mare regret), mi-e dificil (hai să atenuez: uneori) și să strâng mâna cuiva. Dar mila o încerc. E drept, nici pe mine nu mă iubesc. Axul ființei mele e aspirația spre Cel Veșnic. În jurul meu e o imensă sferă luminoasă (o lumină difuză) și pustie. Sunt atât de singur, încât mă întreb dacă eu

¹⁴⁸ „Călătorie la capătul nopții”. Roman celebru (ediția I, 1932), aparținând scriitorului francez Louis-Ferdinand Céline (1894-1961).

însumi mai exist. Fiindcă ecourile ființării mele, semnalele venite dinspre ceilalți, nu mai înseamnă nimic pentru mine.

Sâmbătă, 3 decembrie 1994

Aș vrea să uit. Să uit ceva dureros, copleșitor, fără nume, ceva ascuns în mine de când mă știu, ca boldul unei lănci, rămas în trup, ca un strop de venin, ca o boală. Izvorul conștiinței tragice, din care, e drept, cred că s-au născut și scrierile mele. Aș vrea să uit, măcar din când în când, să fiu fără grijă, fericit, amnezic, să fiu, măcar timp de un ceas, o făptură edenică. Dar nu se poate. Veghea e chinuitoare, somnul, uneori, și mai chinuitor, beția mă scârbește (alcoolul îmi exacerbează tristetea și-mi face greață, mi se pare nedemn, înjositor), cafeaua (pe care am îndrăgit-o cândva) nu-mi mai place. Se îngustează, deci, perimetrul existenței.

*

Voi încerca să reiau șirul *Abaddon*-ului. Să-mi pun, fără atâta filosofare, să-mi pun în lucrare darul...

*

Ieri, am citit într-un ziar că Titus Popovici (un scriitor important) a murit marți, într-un accident de automobil. Tocmai se difuzase un interviu despre relațiile pe care le-a avut cu mărimile vremilor trecute. Dumnezeu să-l odihnească!

Duminică, 4 decembrie 1994

Ca de atâtea ori, vara mai ales, dar și în oricare zi senină, am văzut și azi, în zori, primele raze ale soarelui în ferestrele turnului rotund al Institutului de Sudură. Ferestrele acelea par, în asemenea momente, niște oglinzi de aramă aprinsă și conferă

începutului de zi o aură de calm, de tihnă, limpezesc sufletul. De la geamul bucătăriei, ni se deschide o frumoasă perspectivă asupra oraşului, o privelişte dominată de turlile Catedralei ortodoxe, ale Catedralei din Piaţa Bălcescu şi ale Bisericii din Piaţa Crucii.

*

Oamenii mă stimează, dar – cu puţine excepţii – nu ştiu dacă mă şi îndrăgesc (m-ar mira!). Înregistrez, mai degrabă, o inhibiţie uimită, o stinghereală complexată, la cei din jur (chiar inşi importanţi fiind), ceea ce arată că le par străin ca fire şi comportament. E drept, sunt câteva persoane (femei îndeosebi, dar nu numai) care m-au preţuit mult şi mă preţuiesc. Dar şi în privinţa lor sesizez (la unele măcar) o anume sfială. Trebuie să recunosc însă că nici eu nu cultiv familiarismele, că sunt binevoitor, dar distant. Familiaritatea e un defect. Intimitatea, dacă e posibilă, dimpotrivă. Nu caut amiciţia nimănui. Relaţiile mele sunt sobre, aristocratice din instinct, lipsite – o spun cu mare regret – de căldură. Foarte rar mi-e dor de cineva. Observ cum procedează alţii: se ceartă, se porcăiesc, apoi se împacă şi se pupă, se ceartă din nou, se înşală unul pe celălalt, se reconciliază iarăşi. Asemenea periferie eu nu pot înţelege.

*

La ora 12 am fost în vizită la Alina. Am stat, cu ea, cu Puiu, soţul ei, şi cu micuţa Raluca, la o prăjitură şi la un pahar de vin. Alina e slabă, lucrează mult. Puiu s-a mai îngrăşat însă. Cum observa bine Oli, mai târziu, nu par fericiţi. Cred că Alina e prea complicată pentru bărbatu-său (om cumsecade, de altfel, devotat şi întreprinzător). Raluca e dulce, are ochi verzi, frumoşi. A fost plăcut împreună. Nu mi-am putut reprima totuşi un sentiment de amărăciune şi de restrişte, de nimicnicie.

Luni, 5 decembrie 1994

Privesc pe fereastră: trec stoluri de ciori pe cerul plumburiu. Nu găsesc niciun sens temeinic, stabil, indubitabil. Nu găsesc un înțeles de care să mă sprijin. Simțământul acut, exasperant, al caducității oricărei întreprinderi omenești... Ieri, Raluca, mică, mai mare totuși decât era Alina într-o fotografie. Trăim, cronologic, într-o stranie simultaneitate. Mă afund temporar în munca de la Editură. Cum voi face și azi. Mă pregătesc să cobor. Reîn-cepe săptămâna. Strada, câinii, Omul primitiv (dormea ieri, cu pantofii alături, ca în pat, pe lespeda canalului), forfota sordidă a schimbătorilor de bani, păduchelnița orașului. Deasupra tuturor, singurătatea sufletului, ca o pasăre limpede, rece, argintie.

Marți, 6 decembrie 1994

Astăzi, Oli a aflat, în sfârșit, detaliat, chiar de la Dana, că ea și ai ei vor pleca în Germania. A fost prima veste pe care mi-a dat-o când am ajuns acasă. Ce pot face eu? Mă încercă același sentiment al zădărniceii. Copiii pleacă, noi îmbătrânim, părinții mei sunt departe și în vârstă, cu frate-meu nu prea mai am de-a face. Prietenii (aproape toți) s-au țicnit, slujba merge prost, prosperă șobolanii, hoții, adică tot ce e odios.

*

Ieri, mergând cu Al. Ruja spre Centru, ne-am întâlnit, lângă Podul Michelangelo, cu Profesorul Vasile Țâra. I-am lansat și lui ideea mea, cu o Secție de manuscrise la Biblioteca Centrală Universitară, al cărei director este chiar dumnealui. A fost receptiv, ba chiar entuziast. Are sală, climatizare, rafturi, dar nu are oameni. Va încerca... Eu insist, ori de câte ori am prilejul și

oriunde. S-ar putea naște astfel un nucleu al unui viitor Muzeu al literaturii din Vestul țării. Mare pacoste nepăsarea, belferismul așa-zișilor intelectuali locali.

Miercuri, 7 decembrie 1994

Am visat un râu extraordinar. Mă aflam undeva, în Polonia, pare-se. Era un râu imens, limpede, asemănător unui lac. Oglinda apei se desena până departe, în zare. Eu stăteam pe țărm. Se vedeau femei ce spălau rufe, niște bărbați, în bărci, pescuiau, peștișorii se zbăteau în partea de sus a plaselor trase din valuri. Un râu foarte real și proaspăt, cu unde clare pe nisip și pe prund, amintindu-mi de picturi ce evocă peisaje nordice. Un râu ce nici acum, la 7:45, nu mi s-a șters din amintire.

*

Afară e ceață, a plouat, iarnă urâtă, umedă, râncedă. O bătrână, artritică, reumatică, plină de muci, tușind, cu ochii lacrimoși, umblă pe străzile acoperite de mazăgă. Nu-i frumoasă viața aceasta! Și n-am nicio dovadă că alta există. Nu există nimic. Doar golul acesta sumbru, în care rătăcim, un număr de ani, sfâșiați de iubire, de ură, golul în care suntem, așteptând să nu mai fim. Acum, că cele câteva obligații morale (față de alții) par a se împlini (mă refer la cărțile redactate), nu mă mai interesează ce se întâmplă la Editură. Alung orice frământare și orice obsesie. Îmi împlinesc strict datoria. Scriu fără niciun țel, fără nicio bucurie, fără nicio nădejde. Scriu, fiindcă, scriind, am sentimentul că exist, în locul și timpul în care trebuie să exist.

Sâmbătă, 10 decembrie 1994

Lăsând la o parte, pentru moment, orice ierarhii, rămânând doar la tipologii tematice, voi spune (ca poet și profesor de

literatură) că poezia românească a fost dominată, mereu, de o tendință idilizantă, mămoasă, sau de una moralizatoare. În câteva cazuri, s-a recurs la viziuni filosofice (cosmogonice), dar perspectiva metafizică asupra ființei umane e foarte rară... Or, exact în această perspectivă metafizică se edifică poezia mea, asemănătoare, în acest punct (cum s-a observat), cu cea a lui Baudelaire. Știu, simt, că felul meu de a gândi și a scrie diferă de al celorlalți. Câtă artă e în opera mea vor stabili alții și, din câte cred, peste multă vreme. Deocamdată, aparentul ei cinism (unit cu aspirațiile spre Divinitate) derutează o critică imatură, înfumurată, găunoasă, naivă și conformistă (deseori, poate, ignorantă, în ceea ce ține de *Scripturi*). Iar observațiile crude la adresa omului în genere, a contemporanilor în particular, irită (îmi închipui) pe cei ce vor să-și uite nimicnicia. De altfel, și optica cititorilor de rând asupra poeziei mele e șocată, deseori. Îi pune la încercare intensitatea ei. Cei mai mulți văd în lirism prilej de dulce înduioșare, frumusețe mălăiață, lipsită de tărie și virilitate. Eu nu scriu pentru a plăcea, eu scriu spre a da glas adevărului pe care-l simt înlăuntrul ființei mele. Nu știu dacă sunt sau nu un poet important. Știu însă că exprim maturitatea poeziei române (inclusiv în ceea ce înseamnă propria-i conștiință de sine și eliberarea de prejudecățile umanismului dulceag și păgubos).

Duminică, 11 decembrie 1994

Visez mult și înfricoșător (dar, tocmai de aceea, fascinant, fascinația fiind o sinteză nedefinită între iubire și ură). În plus, visez întâmplări care nu se bizuie pe experiențe trăite de mine (sau aflate de undeva). De pildă, ajunseseam într-o încăpere, la o adunare de țărani ce discutau despre destituirea abuzivă a primarului. Las la o parte ciudățenia traseului până la acea

încăpere: pe un pod, noaptea, la o graniță, patrulau soldați. Las la o parte goana, anterioară, de pe munte, modul cum am recunoscut, prin iarbă, cărarea, înaintarea pe marginea prăpastiei, întoarcerea la un drum mai puțin primejdios, care ducea spre amintitul pod. Dar, fiind acolo, în acea încăpere, și studiind chipurile străinii ale oamenilor, aud, după terminarea dezbaterilor, pe cineva spunându-i, în franțuzește, clar, sonor, răspicat, unei fete (nu vedeam scena, se desfășura în spatele meu): „Marie, tu n'est plus Marie, parce que je te marie”. De unde și până unde acest joc de cuvinte? Niciodată nu m-am gândit la el. Și nici nu l-am citit în vreo carte. E ca și cum în mine ar fi depozitată biografia altcuiva. Mi s-a mai întâmplat să visez asemenea scene... M-am trezit devreme, sunt încă sub impresia delirului nocturn (au fost și alte scene, unele dure), starea mea sufletească se acordă cu vremea de afară (mohorâtă, cenușie, coșmarescă).

Luni, 12 decembrie 1994

Și-a făcut apariția, la Editura de Vest, căielnicul Gheorghe Azap, care arată groaznic. Are în lucru un volum de versuri pentru adulți și unul pentru copii. Am dedus, din ce mi-a spus, că l-au frapat (neplăcut, pare-se) poemele mele din „Orient latin”. Mi-a zis că eu am o „pecete” clasică etc. etc. Ce rost au modernismele?... Săracul! Prejudecăți de semidoct. De modernism e vorba aici? Pe mine nu mă interesează literatura, poezia, eu nu sunt calofil, pe mine viața și moartea mă obsedează, trupul și duhul, lumea și Dumnezeu. Ce-mi pasă mie de clasicism și de modernism? Pentru mine scrisul, poemul sunt un mod de a fi (de a supraviețui), nu unul de comunicare. Tema mea este ființa, nu literatura. Ca urmare, n-am de gând să-i asigur cititorului niciun fel de confort, nu-i încurajez lenea, nu-l

flatez, cum nu mă flatez nici pe mine. Suntem, da, pulbere și cenușă. Suntem nimic, niște câini morți, câtă vreme nu ne salvează Duhul. Așa că artă, poezie, Uniunea Scriitorilor etc. pot impresiona, poate, pe alții, dar nu pe mine. Eu nu mă fălesc cu poezia, e un har pe care l-am primit. Încerc doar să pun în lucrare acest har. Și atât. *Doamne Iisuse Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi, păcătoșii!* Căci rătăcim, neștiind nici ce-i bine, nici ce-i rău, nici ce ni se potrivește. Deși avem Cuvântul alături, în noi, în inima noastră. Nu ne rămâne decât să-l ascultăm. Asta mă străduiesc să fac. Și pisană trecerii mele prin textul pământesc este însăși literatura pe care o scriu. *Abaddon?* Mi se pare un fragment din descrierea „vremurilor de pe urmă”, a timpului ce anunță, cum frumos se exprima Bârsilă comentând *Cronică*, „urgă apocaliptică”.

Marți, 13 decembrie 1994

Azi m-a vizitat, la Editură, Dana, agitată, isterizată, sfâșiată de lupta lăuntrică dintre egoism și dorința de aventură, pe de o parte, și remușcarea că o face să sufere pe maică-sa, pe de alta. Mi-a împuiat capul cu șansele de afirmare ale copiilor în Germania, cu bărbatu-său, care visează să facă geologie în America de Sud etc. etc.

Sunt deprimat. Nu ca de obicei. E o deprimare ce ține de tracasările mediului, de contactul cu indivizii aceștia dezorientați. O deprimare deșertică, generatoare nu de artă, ci de nevroză. Sentimentul zădărniceii, al eșecului (țelul final al oricărei vieți) se insinuează tot mai tiranic. Eu sunt una, opera mea este alta. O intimitate și o înstrăinare ciudate s-au așezat între noi. Opera mea nu mă păzește și nu mă vindecă de suferință.

Miercuri, 14 decembrie 1994

Lulu, Grama și dementul de Iovescu pregăteau vitrina de pe coridor, umplând-o cu cărți. Lucrau de zor – burghie, ciocane, daltă, șuruburi (aduse de acasă de nenorocitul acela de psihopat). Derivă și delir – emblema lumii noastre. Și, poate, scufundare lină, iremediabilă. Dar e și ceva comic în acest spectacol. Azi chiar am râs, cum n-am mai râs de mult, contemplând maldărul de burghie, de scule și acea îndeletnicire idioată, complet aberantă, mai ales acum, la sfârșitul anului, când vin facturi, se fac deconturi, se difuzează cărți. Ca atunci când se sărbătorea nu știi cine la Orizont și cei de la Editură cărau pe coridor casa de bani. Așadar, la bază, o viermuială tragi-comică, peste care crește o negură de tip kafkian: avem încă șefi la Centru, dar nu-i știm. Ei se schimbă mereu, își transferă unul altuia răspunderea, sunt mulți, anonimi, nu sunt de găsit. Telefoanele zbârnâie în zadar. Șeful nu este. Răspunde secretara. Te informează că directorul X (pe care izbutiseși, eventual, să-l cunoști după voce) a demisionat. În locul lui e Y. Cine?! Y! E acolo? Nu. Revine? Nu se știe... Și asta zilnic. Plus ceea ce afirmă paranoicul, anume că și celor mai mici trebuie să le ducă țuică. Ei îi cer, fără ocolișuri, beau de îndată ce ajunge el acolo. Toți, ne asigură Iovescu, umblă beți, din ușă-n ușă... Lucrează, deci, redactore, dacă poți, în asemenea atmosferă! Lucrăm... Eu am redactat 16 cărți, din care au apărut 13. Multe dintre ele complicate, voluminoase. Unora le-am făcut și corectura. Și asta pentru 150.000 de lei pe lună! Dar nu-i nimic. *Nu numai cu pâine se va hrăni omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu.* Eu cred în Cuvântul acesta.

Sâmbătă, 17 decembrie 1994

Ieri s-au împlinit 5 ani de când a izbucnit revolta din Timișoara. Era sâmbătă, ne aflam la familia Flondor (ziua lui Tinu). Azi sunt 5 ani de la deschiderea focului. *O, ce zi!*¹⁴⁹ Ninge... Mișcarea timpului e mereu mai nedeslușită, mai vagă și mai rapidă. Pe mine, ca ins social, m-a zvârlit spre margini, spre lărgime, m-a plasat în universul himerelor, într-o totală libertate față de rest, într-o totală dependență față de suferință. E o hiperbolă, desigur, dar, cum spuneam, boala lui Oli de acum doi ani și jumătate, cu neguroasa fantasmă a morții subite, m-a zdrobit. Ceva s-a rupt, ceva s-a stins atunci în mine și numai Dumnezeu ar mai putea reanima acel ceva. Măcar de-aș scrie (deși scriu), măcar de-aș scrie mai mult, măcar de-aș scrie proză... Dar așa, trebuie să aștept, zile lungi, cristalizarea unei poezii. Aștept, contemplând, în tăcere, *firul cu plumb al singurătății* (cum zice Isaia)¹⁵⁰.

Duminică, 18 decembrie 1994

În aceste zile, totul se schimbă în Timișoara. Se întronează, brusc, un duh tragic și eroic, resimțit, cred, de orice localnic și, poate, de orice oaspete. Timișoara e un oraș tragic. E plin, înnobilat, înveșnicit, de monumentele ce evocă acele zile din Decembrie 1989. Acum, de dimineață, e ceață și frig. Oli a plecat la o ședință cu Eugen Simion. S-a necăjit, suferă, din pricina măgăriilor, intrigilor unora și altora (leneși, lingușitori, incompetenți, parveniți). Încerc, cu tact, s-o scot din viziunea ei naivă,

¹⁴⁹ *Ioel* 1, 15.

¹⁵⁰ *Isaia* 34, 16: „Se va întinde peste el funia pustiirii și *firul cu plumb al singurătății*”.

afectivă, asupra oamenilor. Oamenii sunt așa cum sunt, un coșmar, la fel de îngrozitori pretutindeni. Și la fel de nenorociți, vrednici de milă, pretutindeni. Oli are o fire care nu-i îngăduie să se detașeze prea tare (sau măcar cât ar trebui) de stimulii negativi ai ambianței. O ating răutățile inșilor din jur, conduși de o rațiune terestră, infirmă. Eu sunt apărat, cât de cât, de asalturile lumii, am găsit acea, să-i zic așa, blagorodnie metafizică, ce împinge mulțimea răutăților undeva departe, eliminându-mi-o din conștiință. Dar Oli nu-i așa. Și asta îmi sporește îngrijorarea... Ce trebuia ședința aceasta idioată azi, în zi de duminică, în 18 Decembrie, când tot orașul e străbătut de marșuri comemorative, când se țin concerte de muzică sacră, când spiritul locului plânge? Iată cum se insinuează Răul în spațiul reculegerii, introducând lucrarea lui: ura, invidia, disputa. Ce voi face, deci? Voi spune, aidoma arhanghelului Mihail: *Domnul să te mustre!*¹⁵¹ Domnul să vadă și să judece.

Luni, 19 decembrie 1994

Am ajuns acasă târziu. E seară acum, am continuat, toată după-amiaza, convorbirile telefonice cu domnișoara Carolina, ea – cu doamna Farcaș, la Oradea, pentru niște facturi. Nu cantitatea de muncă obosește, ci strădania fără folos, absurdă, lipsită de ordine și de finalitate. Vom vedea ce va mai fi mâine. *Ajunge zilei răutatea ei.*¹⁵²

*

Nu există artă mare în afara sentimentului metafizic. Îmi întorc privirile sufletului spre mine însumi și mă cutremur.

¹⁵¹ Iuda 1, 9. Cf. și Zaharia 3, 2.

¹⁵² Matei 6, 34.

Marți, 20 decembrie 1995

Luna decembrie, până la Crăciun, e destul de solicitantă. Pulsația orașului se propagă până în liniștea locuinței. Orașul? Saturat de monumente, de plăci memoriale și de coroane funerare, ca un cimitir. De aceea, totul are un iz straniu, de dincolo de lume. Nimic nu-ți priește, poate tocmai fiindcă normalitatea existenței a fost (și a rămas) profund vulnerată. Memoria urbei sângerează. E o rană deschisă, pe care rotirea anului o răscolește iarăși, de fiecare dată.

Marți, 3 ianuarie 1995

Pe coridor – poză hilară, relatată de Grama – , Iovescu la braț cu George Șerban! Se vorbește că ar veni Sorescu, să vadă și să analizeze iarmarocul de la Teatru (spunea Iovescu că Ieremia a făcut numai prostii, că are o comportare, pretinde el, demențială). Dar s-ar putea ca Sorescu să descindă, de fapt, pentru a-și contempla premiera (*Iona*). Cum să te-amesteci în această lume de scrântiți? Chiar dacă ai vrea „să pui umărul” (cum se zice), nu ești lăsat. Te scuipă și te înjură. Așa că, vrând-nevrând, cei capabili sunt dați deoparte. E bine ca ei să conștientizeze asta, altfel au de suferit, se zbat năuci și neputincioși în haosul bine organizat, în debandada cu mare grijă planificată. O forță greu de înțeles sfărâmă totul, urmărind ceva, ea știe ce, dorind oricum să anihileze, să nimicească, să reducă energia socială, vloga nației, până la un anumit nivel. Când acel nivel va fi atins, când vom deveni cu toții ceea ce se dorește să devenim, atunci dresajul se va opri brusc și vom ieși din psihoză. Poate ceea ce scriu eu acum e pură invenție literară, pură construcție imaginativă. Dar văd limpede oameni harnici și onești marginalizați și lichele promovate. Văd încurajată impostura și nebunia; și umilită valoarea.

Ș.a.m.d. Eu nu am avut niciodată, și nu am nici acum, ambiții sociale. Nu am niciun fel de ambiții. Studiez doar tabloul tern și jalnic al orașului, al lumii, și încerc, așa, în fugă, din când în când, să-i descifrez liniile. Nu sunt actor în această farsă. Las altora gloria scâlămbăielilor, a ridicolului, a nimicului. Las altora lipsa oricărei glorii. Căci lipsă de glorie e orice glorie trecătoare.

Sâmbătă, 7 ianuarie 1995

Anatole France afirma într-un loc (nu-mi amintesc unde) că, dacă n-ai cunoscut gloria în timpul vieții, nici n-o vei avea vreodată (după moarte, adică). El credea în moarte, eu nu cred. Cât despre glorie, poate că eu am mai puțină decât merit, sau mai multă, sau exact cât merit. Oricum, la 52 de ani, e prea târziu să mă inunde gloria. Și, chiar dacă m-ar năpădi, nu m-ar interesa. Ce să fac cu ea? Ce e aia glorie? Să te arate cu degetul? Să te citească zece, o sută, o mie de inși? Să te comenteze, să fii obiectul comeraului din jurnale? Și, admitând că ar fi așa, ce-ți revine ție? Împiedică gloria îmbătrânirea, decrepitudinea, suferința? Te împiedică să chelești, să-ți pierzi memoria, să-ți fie teamă de moarte? Ce-i, de fapt, gloria? O vorbă goală, un nimic, o prostie. Gloria mea e nădejdea mea, nădejdea mea e credința mea, credința și aspirația (iubirea mea eterată) sunt doar la Cel Veșnic. În noroiul de-aici, de jos, în acest „azil de noapte”, în această „sală de așteptare”, duhnind a transpirație, a nesomn, a descompunere biologică, poate fi vorba de glorie? *Doamne Iisuse Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi, păcătoșii!*

Duminică, 8 – Luni, 9 ianuarie 1995

Ce fericire să nu-ți consumi timpul și energia pe la slujbe! Dacă aș sta acasă, aș scrie mai mult decât acum, aș avea vreme să

aprofundez o idee, un simțământ, o impresie, să urmăresc un gând, cum spunea Valéry, *prin văile memoriei...* Dar nu mă plâng. De ce m-aș plânge? Iată, afară se lasă ceața, se înserează. Aud pe scări glasurile vecinilor. Aud cum, în birou, Oli dactilografiază ceva. E o clipă de tihnă. Mă afund în ea, ca-ntr-o pădure. Ca în marea pădure de stejar de la Stroiești, în care mă afundam, căutând un luminiș fermecat, unde să rămân, ziua întreagă, și să citesc, spre a mă regăsi, *Les Romans de la table ronde...* Invidiez (am invidiat întotdeauna), măcar cu o parte a ființei mele (cu cea mai bună, cu cea mai neîntinată parte a ființei mele), liniștea și solitudinea unui pustnic, liniștea și solitudinea ce-l învelesc, aidoma unei lacrimi de lumină.

*

Zăpada e mare la Stroiești. Nici măcar nu-mi mai e dor. Sufletul meu e trist și pârjolit. Zadarnic ninge. Zadarnic nu ninge. Mă apasă, începe să mă obsedeze ideea (și starea de spirit) a unei săli de așteptare – imense, igrasioase, cenușii, sordide. Încă nu e vremea să pleci, dar este cvasi-insuportabil să stai. Provizorat prelungit, chinuitor. Asta e viața.

Marți, 10 ianuarie 1995

O disociere utilă: poezia mea (*Cronică, Abaddon*) se revendică de la o viziune crudă, pesimistă, dar *nu* asupra condiției umane, *ci* asupra individului concret-istoric, asupra omului fără Dumnezeu din zilele noastre. De aici, năuceala interpretării. Mizantropie, desigur, dar nuanțată, circumscrisă și, ei, da!, motivată. Pesimist pe de-a-ntregul e numai cel care nu admite că ar fi salvare pentru suflet. Eu sunt sigur că există salvare: *Noi vom muri și vom fi ca apa vărsată pe pământ, care nu se mai poate aduna. Dumnezeu însă nu voiește să piardă sufletul...*¹⁵³

¹⁵³ 2 Regi 14, 14. Cf. *supra*.

*

Avea dreptate Mircea Ciobanu, iubitul meu prieten: „Elogiul e o formă de agresivitate”. Așa e. Dacă vrei să distrugi pe cineva (popor sau individ), laudă-l de dimineța până seara. Iată de ce eu cred că *Abaddon* lucrează spre bine, nu spre rău, atrage atenția asupra valorilor morale pe care „poporul meu”, nefericitul meu popor, nu le mai respectă. E drept, merg uneori prea departe cu mizantropia. Și-mi pare rău, iubirea mea se aseamănă adesea cu disprețul.

Joi, 12 ianuarie 1995

Nu am în jur oameni după gustul și firea mea. Nu am oameni ce iubesc lumea duhului, pacea, isihia. Pe toți nimicnicia gureșă a lumii terestre îi fascinează, îi stăpânește. Aceasta e, poate, pedeapsa mea. Aceasta e varga ce mă îndrumă, ce mă scoate din vacarmul sterp al celor trecătoare. Mă așez, deci, la masa mea de scris, mă destăinui jurnalului, citesc, recitesc, refac, selectez, pregătesc pentru tipar textele din *Abaddon*. Trebuie să mă gândesc la toate: sunt aproape bătrân. Încărunțesc. Mă apropii de porțile vidului, cu sufletul tot mai tulbure, cu duhul luminat, când și când, de nădejde.

*

După opinia mea, sunt două mari categorii de scrieri literare, două feluri de poezie îndeosebi: poezie metafizică (mai exact: spirituală) și poezie „dialectică” (mai exact: materialistă, *terre-à-terre*). Cea dintâi se sprijină pe opoziția divin-uman. Cealaltă fie exaltă umanul în ansamblu (e filantropă), fie exaltă o parte a umanului în defavoarea altei părți (e conotată politic). Eu cred că poezia mea este metafizică, fiindcă, observând derizoriul ființei umane în sine, nu-i neagă duhul, nici n-o condamnă în

întregul ei, ci în manifestările ei demonizate. Poezia mea cultivă un umanism teocentric (hristocentric), nu antropocentric. Firește, disocierile de nuanță urmează să le facă alții (dacă le vor face vreodată).

Marți, 17 ianuarie 1995

Am venit de la Editură vlăguit și îngrețoșat de contactul cu mediul de acolo (mai precis, cu demența tot mai evidentă a lui Iovescu). A și îmbătrânit, are părul zbârlit, ochii bulbucați și vorbește tot timpul despre comploturile puse la cale împotriva lui de X sau de Y. În plus, e de o slugărnicie dezgustătoare față de șefi: prefectul, Ungheanu și Sorescu sunt, pentru el, deopotrivă, niște sperietori și niște idoli. Și vorbește, vorbește. Te însoțește pe coridor, te conduce până la toaletă, până la poartă, intră în birou, turuie, turuie, construind scenariile infernale, menite, chipurile, să-l surpe. Ca orice paranoic, își generează, inconștient, dar consecvent, dușmani, ca să aibă de ce se plânge. Mare pacoste! Numai idioteții a făcut. Tiraje anapoda, colaborări tâmpite etc. etc. Acum, împins de frică și de rațiuni politice, încearcă să vâre în programul de apariții operele ilizibile ale unor biete fosile. Între timp, cohorte de veleitari, afaceriști și grafomani îl asaltează, la București, pe Ungheanu.

*

Am aflat că, la recenta sărbătorire a lui Eminescu, a lipsit și Cheie, nu numai eu, fiindcă organizatorii nu i-au anunțat pe cei care trebuiau să se înfățișeze cu diverse contribuții. Manifestarea a început cu vreo 30 de minute întârziere. Ca și când am trăi într-o lume absurdă, nu numai ziarele ne-au anunțat, cu oarecare emfază, prezența, ci și televiziunea locală, care presupun că, fiind de față, a văzut că absentăm. Rolul lui Iovescu a fost să păzească

paltonul prefectului. Ruja, constatând că eu n-am venit, nici Cheie, a plecat și el acasă. O lume potrivită (și) pentru subiecte comice.

Miercuri, 18 ianuarie 1995

Simt cum pătrunde gerul până aici, în apartament, am senzația că universul întreg se retrage din juru-mi, ca apa, ca o ceață, că rămâne numai o imensă oboseală. Că oboseala aceea sunt chiar eu. Și pentru a fi pustnic îți trebuie entuziasm. Un entuziasm aparte, dar, oricum, un entuziasm. Pe când eu? Trecutul nu mai există (îl refuz și ca amintire), prezentul e absurd, viitorul incert și amenințător. Privesc în mine însumi. Nimic. Nici întrebări, nici răspunsuri. Un gol în care se ascund monștrii ce-mi tulbură somnul. Altfel, în relațiile cotidiene, sunt corect, afabil uneori, deși distant, nesociabil. Nu sunt confesiv. Umbrele din juru-mi n-au nicio consistență. Nu există opoziția dintre ființă și neant. Există numai neantul. Paradox ce elimină chiar verbul „a exista”, îl desemantizează, îl aneantizează. Să ieșim în ger, deci. Să mergem la slujbă. Să începem o nouă zi. O nouă zi a vieții noastre deșarte.

Duminică, 22 ianuarie 1995

O împrăspătare (abia perceptibilă) în sursele adânci ce-mi alimentează existența. O creștere a interesului pentru propria-mi viață, în ciuda tuturor absurdităților ce mă înconjoară. Aș dori să scriu altceva, un set nou de texte, să mi se descopere un domeniu neatins, neviciat, pe care să-l trăiesc scriindu-l și, invers, să-l istorisesc în vreme ce mi se oferă pentru a fi trăit. Întotdeauna s-a întâmplat așa. Încât nici nu știu prea bine dacă realitatea mi-a modelat eul (și, implicit, literatura) sau dinamica eului (a

scrisului) a determinat configurația realului. Lumea din vecinătate nu-i decât proiecția stării mele de spirit? Există, totuși, intervin niște pretexte, niște stimuli, care declanșează, care inaugurează o nouă etapă de viață și de creație. Apoi stimulii se perimează, etapele trec, volumele (cronicile, letopisețele) se adună și ființa profundă așteaptă un alt sezon poetic. Mai am oare resurse pentru fericita exaltare a unui nou început? După pârjolul care m-a pustiit? M-a pustiit și prin atrocitatea lui obiectivă, dar și fiindcă, excesiv de sensibil, cum sunt, l-am resimțit adânc devastator. Mai stăruie oare, în tainițele subconștientului, un germen ce ar putea rodi? Îmi pun o asemenea întrebare, acum, în dimineața rece de ianuarie, nu pentru că aș spera să se întâmple așa, ci doar din pricina unui freamăt ce-mi cutremură arterele.

*

Corespondentul meu (într-un himeric paralelism totemic) e lupul. Singuratic, unicul animal ce nu poate fi dresat, unicul animal sălbatic ce nu atacă omul „decât dacă e turbat sau rănit” (Vitali Bianchi). Admițând că o atare corespondență (poetică, desigur) ascunde, în sine, cât de cât adevăr, atunci nu cumva lupul din mine este cel care simte primăvara (un dram de primăvară) și tresare acolo, în solitudinea lui, suficientă sieși?

*

În târg, sindrofiile se țin lanț: lansări de carte, sesiuni de comunicări, conferințe, trăncăneală, vacarm. Simptome, cred, ale aceleiași decompensări colective, care nu se mai ostoiește. O lume de câini, de cotarle, care hămăie, schiaună, urlă la lună, schelălăie, se gudură, ling mâna stăpânului, mănâncă orice, de la meniu din import până la scârnă (la propriu și la figurat). O lume de javre gălăgioase, pline de purici, roase de jigodie, răpănoase,

năpârlite. Lupul nu e așa. E nobil, orice s-ar zice. Și, nobil fiind, e singur. E liber. Lumea câinilor poate părea mai veselă. N-are decât să rămână acolo. Lupului îi ajunge singurătatea. Ea îi relevă și-i revelează universul.

Duminică, 29 ianuarie 1995

Am dormit greu și am visat trist, chiar sordid – ecou subconștient al decrepitudinii din jur, al anormalității ce ne înconjoară. Noroiul, glodul social te îneacă, nu poți avea încredere în nimeni, nu fiindcă X sau Y ar fi, neapărat, rău intenționați, ci fiindcă toți par alienați: uită, nu sunt atenți, sunt devastați lăuntric. O lume bolnavă. Ramurile și frunzele trunchiului social, otrăvite, pălesc, se comportă aberant. Să nădăjduim că rădăcina e sănătoasă încă.

*

Revin la masa de scris, meditând la poemele mele, la scrisul meu, în general. Nota lui dominantă, suportul, motivația lui par a fi refuzul realității imediate. Acest refuz s-a rezolvat în mai multe feluri de-a lungul timpului: refugiul în fantasma clasicizantă (*Pax Magna*), în cea medievală, în spații libere, metafizicizate (marea, codrul), în alterități totemice, eterate, simbolice (lupul, cavalerul, trubadurul), în sentimente ireale, imposibile (proiecții an-istorice ale iubirii) etc. Așadar, o poezie a unei aspirații nedeslușite, aspirație exprimată însă foarte plastic, foarte convingător, cred, din punct de vedere senzorial. Introspecția, explorarea abisalității interioare... A urmat fixarea obiectivului, descoperirea, revelația. Ceea ce căutam era, într-adevăr, *Civitas Dei*.

Luni, 30 – Marți, 31 ianuarie 1995

Umanismul antropocentric? „Antecamera” satanismului. Nu cred că exagerez, dar sunt sigur că (dacă ar fi citită cândva) o atare afirmație ar fi prompt sancționată. Fiindcă oamenilor le place, în fond, grămada, colhozul (chiar dacă înghesuiala înseamnă violență, mai degrabă decât iubire). Omul își caută aproapele pentru a-l înșela și nu pricepe că, încercând să-l înșele pe celălalt, se înșală pe sine.

*

La Editură, și-a făcut apariția Ștefan Doncea, să ne anunțe că va fi un cutremur nimicitor la Timișoara. Trecuse, vaticinar, și pe la Orizont și pe la Librăria Humanitas. Zicea că a avut el un vis, o viziune. Și Ilona, femeia de serviciu de la Orizont, adăuga el, a visat la fel. Și ar mai fi existat, la o biserică, o vedenie asemănătoare. „Citiți *Naum 3*”, m-a îndemnat. „Și, pentru întărire, *Psalmul 91*”. Plutește în aer un iz de insanitate psihică. Pe la prânz, s-a ivit, la ușă, nebunul însuși, Iovescu, povestindu-ne (mie și lui Ilin), interminabil, confuz, cu gesturi și strâmbături, cu pași de dans, cu piruete, nu știu ce gafă a prefectului. În ce mă privește, pulsez în infinit, ca un pendul. Mă tem însă că sufletul mi-e mort, că le pot stârni unora (chiar fără să vreau) pasiuni (în sens larg sau restrâns), dar că eu nu le mai pot trăi. O singurătate fără remediu. Condiție a creației mele, ea însăși singulară, poate, în corul anost al poeziei de azi.

Miercuri, 1 februarie 1995

Caut și nu găsesc nimic demn de a fi trecut în jurnal. Vidul sinelui e într-adevăr vid. Nici măcar să se comunice nu mai e în stare (sau nu mai dorește). Dincolo, Oli dactilografiază. Eu am

din nou în față un text de la Editură. Trebuie să lucrezi pentru a putea trăi și pentru a putea să uiți că trăiești.

Vineri, 3 februarie 1995

N-am pace nicio clipă. Ochiul lăuntric urmărește tresăririle sufletului, veghind neîntrerupt să prindă, să culeagă orice contur estetic. Suferința acestor ani (pe care natura mea hipersensibilă a resimțit-o, s-ar zice, prea intens) mi-a stimulat scrisul, dar a lăsat în urmă un deșert. Rătăcesc pe întinderea lui, desfigurat eu însumi de „urgia apocaliptică”, pe care am încercat s-o istorisesc, rătăcind între Cuvânt și cuvinte, tăcut, nemandorind nici măcar să mă vindec de insomnii, de lehamite, de disperare.

Duminică, 5 februarie 1995

Nenorocirea literaturii noastre este permanenta imixtiune a politicului. Răsturnările, instabilitatea încețoșează privirile criticilor (și ale publicului). Mereu sunt (și, oare, vor fi?) citați și comentați cu precădere nu scriitorii adevărați, scriitorii pur și simplu, ci aceia care „au luat atitudine”. Deși „a lua atitudine” nu are, artisticește vorbind, nicio semnificație.

Marți, 7 februarie 1995

Ion Anghel încearcă să mă convingă să trec (să mă transfer) la el și, poate, în principiu, n-ar fi rău, numai că eu sunt acum incapabil – psihic și fizic – să-mi bat capul cu întemeierea unei edituri. Drumuri la Oradea, la Sibiu, la București, ședințe după-amiaza, conturi bancare, relații cu alte instituții de profil (mai ales din străinătate) etc. etc. Odată că, obiectiv, libertatea mea de mișcare e limitată (eu trebuie să stau mult timp acasă, cu Oli), apoi, dacă voi mai fi în stare, energia ce mi-a rămas am

decis s-o consum în beneficiul scrisului meu. Și, în fine, firea mea nesociabilă, lehamitea ar transforma în chin o asemenea slujbă. Nici nu cred că aş rezista. Îi voi spune toate acestea la momentul potrivit (rezumativ, firește, fără confesiuni extinse; dar îi voi spune cinstit).

*

Iată, ciudat, când eu întorc spatele lumii, când un resort – esențial, probabil – al gustului meu de a trăi (inconștienta bucurie de a trăi) s-a frânt, când comunicarea (în sens complet) s-a preschimbat într-un blând, dar tenace, cinism, exact atunci lumea îmi zâmbește îmbietor, primăvăritic, declarându-mi că eu, numai eu, îi pot da sens... „Eu?” „Da, tu. Numai tu!” Nici că era de conceput un paradox mai straniu (și mai sfâșietor). Primăvara vine, totuși, o simt (fără emoție) în violaceea dimineață, ce mă va absorbi în apele ei peste câteva minute.

3. HAVEL HAVALIM¹⁵⁴

Duminică, 10 septembrie 1995

N-am mai scris de mult în jurnal. O seamă de pagini le-am rupt și le-am aruncat. M-a bătut chiar gândul de a zvârli, de a distruge întreaga serie de note. Și poate numai lenea m-a împiedicat s-o fac. A trecut primăvara, a trecut și vara. În mai, am fost 17 zile la Stroești, acum se anunță vizita părinților. Am scris două povești – un basm, *Ultima călătorie*, și o istorisire hazlie, *Gonzale și Țiți*. Am pregătit *Abaddon* pentru tipar și i l-am dat lui Ion Anghel. Să nu uit: de la 1 iunie m-am transferat la Amarcord. Oarecare vâlvă în oraș. Dar eu nu am discutat nimic în această privință. Săptămâna trecută mi s-au solicitat două interviuri: cu Dana Anghel și cu Veronica Balaj. În 9 august, am prezentat, împreună cu alții, cartea lui Țoner despre totalitarismul comunist. La Sala Vega. Am vorbit în stilul meu, ancorând orice explicație în metafizică, în religios. Totalitarism → exil (în sens larg). Exil = pedeapsă = penitență = (posibil) resurecție. Radu Străin a fost „electrizat”, mi-a mărturisit Mia, mai târziu, la masă. Unora le-a plăcut cuvântul meu, altora cred că nu. Modul materialist de a gândi, această *forma mentis*, are inerția sa. Până acolo încât, de pildă, conotează, din start, negativ cuvinte precum *contrarevoluție* sau *resurecție*.

¹⁵⁴*Havel havalim* (ebr.): „Deșertăciunea deșertăciunilor”. Cf. *Ecclesiastul*. V. *supra*.

Sunt mai bine plătit la Amarcord, mai liber, lucrez acasă, dar e multă muncă. Acum redactez *Enciclopedia misticilor*, cca 2.000 de pagini, 13 traducători. Azi am fost la plimbare în parc cu Oli și cu nepoțica Raluca. Dar nici acolo, nici atunci, niciunde nu pot umple hăul dintre mine și lume.

Marți, 12 septembrie 1995

Toamnă frumoasă. Un dram de isihie mi se instalează parcă în suflet. Am fost la Catedrală azi, de dimineață. M-am spovedit și m-am împărtășit. Păcatul meu îl știu. Dar nădăjduiesc ca, în această luptă dintre carne și duh, să biruiască duhul. Acum mă simt mai pur. Cele vechi au trecut. Iată, totul e nou în jurul meu. Ciudat a fost că, apropiindu-mă de Catedrală, am înaintat greu, foarte greu. Ca și când ceva, cineva ar fi dorit să mă întorc din drum, să renunț. M-am dus totuși, am împlinit ce-mi pusesem în gând. Și ce eliberare apoi!

Joi, 14 septembrie 1994

Sufletul meu cel mai adânc e alcătuit, oare, din apă? Visez des, foarte des, un râu, cum am visat și azi-noapte. Dar cel de azi-noapte, care era numit Jiu, nu semăna cu Jiul știut de mine. Curgea pe axa Est-Vest, era mai larg, nu ducea cu el cărbune. Și peste el era un pod șubred, blocat la capăt, fiindcă se ruptese acolo (fuseseră niște scări ce coborau spre țărm). Eu am dat deoparte bariera aceea, un fel de poartă părăginită, din același material cenușiu, fragil, ca și podul. N-am mai putut s-o pun la loc. Am revenit, am trecut apoi prin apă, râul era foarte prezent, mă însoțea cineva, nu știu cine... În altă noapte, am visat un

bătrân, cu niște ochi verzi-albăstrii, indescrivibili. Ceea ce înseamnă că visele mele au și culori câteodată. Și o realitate viguroasă, ce mă urmărește mult timp după trezire.

Sâmbătă, 16 septembrie 1995

Nu pot uita starea de spirit pe care am avut-o în 12 septembrie, când m-am dus la Catedrală. Starea de spirit e greșit spus, mai degrabă „starea de trup”, oboseala, delăsarea, ca și când cineva, ceva mi-ar fi înlănțuit picioarele, încercând să mă oprească.

*

Duminica trecută am fost la plimbare, noi doi și Raluca, în Parcul Copiilor. Am mai dus-o la plimbare cu o lună în urmă. Atunci, în timpul preumblării, mi s-a adresat, de câteva ori, cu apelativul „Bunicule”.

Luni, 18 septembrie 1995

A plouat azi-noapte. Acum, la ora 8:45, se înseninează. Așteptăm venirea părinților.

Cel puțin deocamdată, versuri nu pot scrie. Nici vârstă nu mai am. Într-un fel inexplicabil, am pierdut simțământul timpului. E ca și când aș trăi în eternitate. Și, măcar în intenție, nu sunt în stare să scriu (și să spun) decât lucruri esențiale. Îmi este absolut imposibil să divaghez, să trăncănesc. Acum intuiesc, simt că, fără să-mi fi propus, mă aflu într-o foarte stranie și îmbătătoare levitație spirituală. Sunt rupt de lume. Cele ale lumii – vacarmul, hohotele, bucuriile ei – îmi sunt străine. Dragostea față de semeni se identifică, până la confuzie, cu mila (față de ei și de mine însumi). Iar mila seamănă – n-aș fi în stare să explic

cum – , seamănă cu nădejdea. Mă complic însă. Mai bine tac. Tăcerea e mai elocventă decât cuvântul, mai ales în acest domeniu al incomensurabilului și incomunicabilului.

*

Azi am dorit din toată inima să recitesc *Rugăciunea Regelui Manase*: *Dar acum îmi plec genunchii inimii mele, rugând bunătatea Ta. Am păcătuit, Doamne, am păcătuit și fărădelegile mele eu le cunosc.* Stau singur, la masa unde lucrez aproape zi de zi, și repet în gând aceste cuvinte. Mă văd, mă simt ca un fir de nisip în palmele Domnului.

Miercuri, 20 septembrie 1995

Mama și tata sunt la noi. Eu am avut ieri ședință la Consiliul de administrație Amarcord. Printre altele, s-a hotărât și tipărirea volumului meu de versuri, *Abaddon*. Ne-am plimbat apoi prin oraș toți patru (Oli și cu părinții au venit până la Orizont, unde se desfășurase ședința). Încercăm să-i răsfățăm, să fie fericiți. Le cumpărăm fructe exotice, le arătăm Timișoara. Sâmbătă au hotărât să plece.

Am văzut în „Orizont” că Ion Arieșanu a împlinit 65 de ani și Dorgoșan 60. Tot acolo se vorbește despre boema timișoreană – Ureche, Monoran, Pruncuț, toți morți. De când Damian Ureche, îndeosebi, nu mai e (fizic) aici, orașul e mai plat și mai sărac.

Duminică, 24 septembrie 1995

Mă stăpânește un dor straniu de bătrânii mei, un regret apăsător, deși vizita lor a decurs bine. Dar totul e mărunț și imperfect în ceea ce facem, în ceea ce suntem, în ceea ce ne

înconjoară. E duminică, afară e senin și rece, am o zi întreagă dinainte și nu știu cu ce s-o umplu. Sunt excedat de lecturi profane (meseria mă obligă să citesc, de fapt, imens), iar lectura biblică (lectură cotidiană) cuprinde 2-3 capitole. La TV nu mai are niciun haz să mă uit. Se transmit doar emisiuni sufocante, soporifice, enervante, uneori abjecte (excepțiile sunt foarte rare). Prostul gust, plafonarea, convenționalismul, idolatrizarea banului, violența, amorul decăzut – iată câteva dintre temele acestor programe. Ce-i de făcut? Propria-mi companie ar fi cu adevărat rodnică, dacă aș scrie. Dar nu-i cu putință să scrii întruna. Și atunci, repet propoziția cu care am încheiat cea mai recentă povestire (și care a și declanșat-o, apărând brusc, intuitiv, noaptea): „Bunicul așteaptă un înger”.

Luni, 25 septembrie 1995

Literatul și scriitorul sunt două specii complet diferite. Cel dintâi caută șabloanele, celălalt le evită cât poate. Și probabil tot atât de tare diferă (dar din alte motive) un poet de un prozator. Nu fără motiv zic unii (iritându-mă): „Avem ca oaspeți mai mulți poeți și scriitori” (înțelegând, prin aceștia din urmă, prozatori). Desigur, toți sunt scriitori (poeții, prozatorii), dar distanța între ei e de natură, nu doar de gen literar (adică de manieră de expresie).

Miercuri, 4 octombrie 1995

Enorm de lucru. Corectura la *Simbolismul corpului uman*. Redactez *Enciclopedia curentelor mistice*. Text anevoios. E necesară o mare atenție la termeni. Nu pot fi tălmăciți profan, atunci când au semnificații mistice latente. Am aflat de la domnișoara Carolina că a sosit corectura a II-a la *Maniheism*. Toamnă

frumoasă, caldă, însorită. Din când în când, sufletul cade greu în propriu-i abis, ca o stâncă înnegurată, cade greu, fără zgomot și fără bucurie.

Vineri, 6 octombrie 1995

Ieri, Nina Ceranu a sunat-o pe Oli. I-a spus că pagina a doua din „Orient latin”, cea unde apăreau, de obicei, portretele scriitorilor, elaborate chiar de Oli, a fost lăsată netipărită, cu un mic anunț în mijloc: *La presiunile lui E. Simion și C. Dascălu, dicționarul literar întocmit competent și imparțial de Doamna Olimpia Berca nu mai poate apărea, spre paguba culturală a zonei și nu numai.* Nota a făcut-o bărbatu-său, Ilie Chelariu. Am cumpărat azi revista: așa este.

Marți, 10 octombrie 1995

Consiliul de administrație restrâns (și eu) ne-am deplasat să vedem viitorul sediu Amarcord: apartamentul lui I. Funeriu. Era într-un hal de nedescris (fusese închiriat unor studenți străini, mediciniști). În fine, până la urmă am plecat spre casă, în mașina lui Funeriu. Eu, în față, lângă șofer, Vanea Evseev, Vighi și Lechințan, în spate, stând pe jos, căci lipsea bancheta. Senzația de nebunie colectivă nu mă părăsește nicio clipă.

Duminică, 15 octombrie 1995

Deviza mea, pe care o am chiar dinaintea ochilor, pe masă – două versete din *Coloseni*: *Orice lucrați, lucrați din toată inima, ca pentru Domnul și nu ca pentru oameni*¹⁵⁵... Chiar și în perioada de colaps a Faclei (Editurii de Vest) – 1990-1995 – m-am străduit

¹⁵⁵ *Coloseni* 3, 23-24.

și am și izbutit, mai întotdeauna, să fiu credincios acestei porunci. Acum, aștept să apară *Psalmii în versuri*, ediția a II-a, revizuită și adăugită, și *Abaddon*. După care voi încerca să scriu iarăși – dar în liniște, în contemplare (mistică, de s-ar putea), în împăcare cu lumea și, mai ales, cu mine însumi. Dumnezeu iartă, te iartă. Fiindcă El este Dumnezeu. Rămâne întrebarea dacă te poți ierta tu însuși... Privesc uneori în abisul neguros al inimii mele, în hăul lăuntric. Mă rog Celui Veșnic să preschimbe toate acele tenebre într-un adânc nesfârșit de lumină. Cum am declarat recent într-un interviu: „Isihia aș vrea să fie emblema bătrâneții mele”. Numai că *isihia*, la care m-am tot referit,¹⁵⁶ e greu de atins și s-ar putea să fie un dar, nu doar rezultatul dorinței și al stăruinței.

Sâmbătă, 21 octombrie 1995

Azi-noapte am visat din nou râul – râul înfricoșător și sublim, curgând dinspre răsărit spre apus, ocolind, argintându-se în mari bulboane la cotituri, lângă maluri. Era și un pod, pe care mergeam, singur, gol până la brâu, în timp ce pe lângă mine treceau tineri (unul îmbrăcat într-un costum gri), ce înotaseră. Și eu am fost un iscusit înotător cândva. În râuri, în ștranduri, în bazine, în mare. Rămâneam în apă câte o oră, chiar mai mult, înotând continuu, fascinat, la mare, de poteca soarelui, din răsărit, peste ape. Acum, în mod ciudat, am aproape oroare de apă. Și nici nu doresc să-mi explic această schimbare de atitudine... Pe vremuri, în adolescență, hălăduiam, zile întregi și,

¹⁵⁶ Stare de liniște, contemplație, extaz, iluminare, tăcere (gr. *hesykhia*): „Iisus Hristos, Cuvântul care a răsărit din tăcere” (Sfântul Ignatie al Antiohiei); „Adevărul dumnezeiesc nu stă în cuvinte, ci în tăcere, în liniștea inimii, în care rămâi printr-o îndelungă suferință” (*Cartea unui sărac cu duhul*).

uneori, nopți întregi, pe malurile Sohodolului. Înotam sau călcam albia, în lung, spre amonte, opintindu-mă, în obstinația fluxului (ca atunci când am mers la spovedanie), singur, într-
o nesfârșită pustietate de apă și de piatră, cu privirile ațintite, la răstimpuri, spre Munții Vâlcanului.

Luni, 23 octombrie 1995

Am stabilit cu Făgețan și Lazurcă să le dau la tradus *Dicționarul Noului Testament*. Destul de mult de lucru. Din timp în timp, mă încercă o saturație, o lehamite, izvorâte, desigur, din monotonia acestui ritm; de fapt, nu se întâmplă niciodată nimic, decât ceea ce s-a petrecut și altă dată, decât ceea ce se petrece mereu.

*

Astăzi vreau să obțin concediu medical pentru Oli, până la sfârșitul anului. Iar de la 1 ianuarie se va pensiona. Nu are sens să mai rămână într-o situație conflictuală. În această psihopatacrație, e foarte greu să rezști tensiunii nervoase. Iar ea, în ciuda energiei sale native, a fost întotdeauna și este, mai cu seamă acum, firavă, expusă unor serioase riscuri, în ce privește sănătatea. Dar ce pot face eu, mai mult decât fac? Ea încă pune preț pe aceste viitoare cadavre ce ne înconjoară.

Vineri, 3 noiembrie 1995

G.I. Tohăneanu și-a exprimat dorința să-i prezint eu cartea, la o snoabă și țeapănă lansare Amarcord, în 10 noiembrie, la Universitate. Am acceptat. Între timp, redactez. Azi am lucrat toată dimineața la un text despre taoism. Interesant. Taoismul – o mistică fără religie. Dar corpusul dactilo al *Enciclopediei* este imens – îl parcurg ore întregi (redactând atent, citind, și original,

și traducere), de fapt cât ține ziua (și seara). Anghel va merge la Oradea și va duce corectura la volumul meu. Mi-a spus că i se pare un volum bun, așa cum a declarat și la prima lectură.

Duminică, 5 noiembrie 1995

Domnișoara Carolina a povestit despre debandada de la Editură. Nu mai sunt cărți, nimeni nu lucrează, directorul e toată ziua la Prefectură, încercând să intre în grațiile noului prefect. Cred că bietul de el a făcut o psihoză, o fixație, a pus ochii pe Prefectură. Unii se cred, cum se spune, Napoleon, el – mare consilier de prefecti. Oricum, mi se pare simptomatic, pe un plan mai larg, faptul că un asemenea ins se poate da în spectacol nestingherit și că e lăsat să distrugă, din temelii, o instituție.

Luni, 13 noiembrie 1995

Cum se apropie iarna, oamenii sunt cuprinși de neastâmpăr. În loc să stea în liniște, solitudine și să se reculeagă, aleargă în toate zărilor, ahtiați după întâlniri, consultări, petreceri. Stranie psihologie. Strănută, tușesc, dar nu se lasă. De pildă, azi, la 10:30, mă întâlnesc cu Anghel, care a mobilizat patru mașini, ca să aducem cărțile, de la depozitul improvizat la Policlinica cu plată, la sediu. Apoi, ne vom ocupa de văzut mobilier. Și de comandat mobilier. E drept însă că aceste alergături sunt necesare și inevitabile.

*

Azi, domnișoara Carolina urmează să-l informeze pe Iovescu că pleacă și dânsa de la Editura de Vest. Ce am spus (și scris), cu ani în urmă, la numirea lui, se împlinește: instituția aceea urgisită se pulverizează.

Marți, 14 noiembrie 1995

Vorba lui Doclin, rostită după ce m-am mutat eu la Amarcord: „Editura de Vest nu se mai vede”. Nu mă bucur de asta. Pe de altă parte, cum s-a putut remarca la recentul Târg de carte, Amarcord este cea mai bună editură din zonă. „Ați venit chiar la timp”, mi-a spus Mihăieș. Un an am stat într-o prudentă expectativă, ocolind, cu delicatețe, insistențele tuturor. „Înțeleptul acționează, dar nu luptă” (principiu taoist).

Sâmbătă, 18 noiembrie 1995

Nu sunt atât de legat de cineva, încât să nu-l pot elimina, fără ură, *sine ira et studio*, din conștiință. Adaug: nu sunt legat nici de mine însumi. Raporturile mele afective cu ceilalți? Ură? Iubire? Mai degrabă iubire. Dar, cum am mai mărturisit, e o iubire glacială, pe care, mai mult ca sigur, aș dori-o, poate, mai creștinească decât este. Iată ce-mi reproșez înainte de toate: puținătatea iubirii...

Duminică, 19 noiembrie 1995

Pe străzi, o lume întristător de proastă. În Centru, un ins îl înjura urât pe altul, în fața Operei se premia ceva, erau multe mașini, cu motoarele ambalate, speriaseră porumbeii, am văzut și arteziana unei sticle de șampanie, ca la TV. Așa se întâmplă la noi, totul devine caricatură. Am avut o parodie de socialism, acum avem o parodie de capitalism. Trecem de la dictatură la anarhie. Am trivializat și am compromis și ideea de socialism, suntem pe cale de a o compromite și pe cea de capitalism... Am fost însă și la Catedrală, unde era frumos, erau bătrâni, erau oameni între două vârste, erau mulți tineri, se cânta, splendid, chiar când am intrat, *Tatăl nostru*.

Miercuri, 22 noiembrie 1995

Sunt numeroși, întristător de numeroși, intelectualii ce nu au lecturi esențiale. *Id est*: n-au citit, nu citesc *Scriptura*. Mă întreb cum pot trăi așa, în această barbarie, idolatrizând fără încetare, închinându-se unor făcături omenești. Cine nu știe *Scriptura* nu știe, de fapt, nimic, indiferent ce pretinde că știe, ce crede că știe și ce își imaginează că știe. Să nu ne amăgim: cel care stă departe de Dumnezeu, în cele din urmă, își pierde mințile, înnebunește. Drumul misticii e lung, apropierea de Dumnezeu cere perseverență și răbdare. Și, mai ales, o sete imposibil de numit, un elan calm, dar impetuos, irezistibil, o rodnică singurătate. Descopăr acum că mă leagă de Cel Veșnic o facultate de care nu aveam cunoștință și pe care n-o pot numi în niciun fel. Nu e nici inteligența, nici afectivitatea, nici voința. E o stare lăuntrică durativă, calmă și totuși plină de fervoare, punctată, din când în când, relansată, de fulgerătoare revelații. O imensă desfătare îmi inundă ființa. Nu am nevoie de nimic și de nimeni. Între mine și ceilalți, între mine și mine, e o distanță enormă. Nici nu îndrăznesc s-o gândesc, cu atât mai mult s-o spun sau s-o scriu, dar, uneori, mă simt plin de cunoștința Domnului, ca albia mării de apele care-o acoperă (după superba formulare a lui *Isaia*).¹⁵⁷

Joi, 7 decembrie 1995

Am încercat, la o întâlnire de la Universitate, să fac distincția dintre poezia religioasă și cea mistică. Prima prelucrează

¹⁵⁷ *Isaia* 11, 9: „Nu va fi nicio nenorocire și niciun prăpăd în tot muntele Meu cel sfânt! Că tot pământul este plin de cunoștința și de temerea de Dumnezeu, precum marea este umplută de ape!”

prozodico-stilistic teme și motive scripturistice. Cealaltă asimilează existențial mesajul Duhului. Eu cred că valoarea oricărei poezii e în funcție de altitudinea trăirii mistice. Astfel, va absorbi și structurile realului (acest miraj senzorial-imagistic) și se va înălța, simultan, spre absolut. Distincția poate fi extinsă. Roland Barthes m-a cucerit, probabil, prin aceea că – inconștient sau nu – cultivă (e stăpânit de) o mistică a scriiturii. G.I. Tohăneanu are atâta succes (ca om de știință), fiindcă întâlnim la el o mistică a limbajului. Céline, de exemplu, ca și Marin Preda (cei doi se aseamănă), vorbește despre o lume de la care Dumnezeu parcă și-a întors fața. De aceea, proza lor e atât de vie în greua ei amărăciune. Ea informează despre tragedia creaturii părăsite (sau care, ea însăși, a pierdut simțământul apartenenței la lucrarea divină). Valoarea unei opere de artă (literatură, artă plastică, muzică) e dată de cantitatea de ființă pe care acea operă o conține; ființă ce-a conștientizat că aparține Ființei.

*

Dacă voi face niște lansări cu *Abaddon*, voi apela, în mod sigur, la prezentatori tineri, la oameni animați de vioiciunea, de prospețimea duhului. Acreala agnostică (sau atee) a unor inși îmbătrâniți, depășiți de vreme, ancorați în vechile deprinderi, anchilozăți sufletește și discursiv, seci, searbezi, sterpi, neroziile lor exegetice, construite, eclectic și pretențios, *ex cathedra*, prinse în răfuieli prea lumești, tot acest zbor jos, toată această lăpăială tristă nu se potrivesc cu mine și cu poezia mea. Eu sunt nou. Poate la mine e viitorul. Un viitor îndepărtat, oare?... Desigur, nu judec pe nimeni, fiecare are darul și locul lui. Tocmai de aceea, eu mi le caut, le aflu (și mi le pun în lucrare) pe ale mele.

Miercuri, 13 decembrie 1995

N-am mai scris câteva zile, deoarece am fost foarte ocupat cu angaralele de la editură. Colete la gară, scrisori în Franța, interminabila vânzoleală (deseori vană) a lui Anghel. În plus, Cheti mi-a adus o traducere proastă, aparținând unei cunoștințe de-a ei, traducere la care am lucrat mult. A sosit (din Germania) tălmăcirea preotului Eugen Jurca. Surpriză: notele le-a abordat parțial, iar biobibliografia deloc. Spre seară, am fost la lansarea cărții lui Corneliu Mircea (în urma unei ceremonioase invitații).

*

Îmbătrânim. Ne ducem. Unde ne ducem? Mă bate gândul să mă afund în tăcere. Ce să mai spun? Și cui să mai spun? Și de ce să mai spun? Poate percep eu fals realitatea, dar mi se pare atât de jalnică și de grotescă, încât prefer să mă retrag cu totul. Contactele sociale mă sâcăie, mă epuizează. Ce mă preocupă pe mine nu-i preocupă pe ceilalți, și invers. Aseară, dacă au fost 10-15 persoane la acea lansare. Simțământul nimicniciei acestei lumi e tot mai puternic. Știu că, de fapt, e bine să-l încerci, fiindcă nu lumea aceasta contează. Mă gândesc însă cu tristețe la bătrânii mei, singuri, fără telefon, petrecându-și zilele, numai ei știu cum, într-o nemiloasă singurătate. O rază de lumină îmi clarifică totuși orizontul sumbru al sufletului: *Abaddon* va apărea curând, într-o săptămână, poate două.

Sâmbătă, 23 decembrie 1995

Acum câteva minute, am încheiat redactarea la *Enciclopedie*. Aproape 2200 de pagini dactilografiate. Le-am citit și, apoi, le-am redactat, filă după filă, șir după șir, cu xeroxul francezesc alături. N-a fost ușor, mă bucur însă că am putut aprofunda o asemenea carte. Am strâns de pe masă textele, le-am depozitat în birou.

Mă gândeam ieri, stând la cofetăria din Piața Lahovary și sorbind un suc de ananas, că, atunci când un eveniment – personal sau social – nu se supune niciunei logici, buneii cumpăniri, când eșuezi mereu interpretându-l, mai mult ca sigur dedesubtul lui se ascunde o ticăloșie. Și mă mai gândeam că, în prezent, poate una dintre cele mai mari nenorociri ale noastre rămâne aceea că elita, intelectualitatea, e atee. Mai mult, intelectualii sunt mândri de ateismul lor, considerând virtute această infirmitate gnoseologică. Ateismul lor deprimă mulțimile, le înstrăinează de elită. Iar aceasta din urmă, înstrăinată de Dumnezeu, rătăcește. Omul nou al comunismului a fost construit, de bine, de rău, mai ales aici, între cei școliți, între cei mai expuși propagandei. Ca și educației materialiste a veacului, în general.

Miercuri, 27 decembrie 1995

Azi am primit *Abaddon*. Am fost la gară, însoțit de Anghel, cu o furgonetă: erau 12 colete, între care și cel care conținea 100 de exemplare din volumul meu. M-am bucurat de apariția cărții. Acum, dacă va vrea Dumnezeu, voi publica ediția a II-a din *Psalmii în versuri*.

Sufletul mi-e plin de mulțumire, e blând, melancolic și tăcut, aidoma flăcării ce pâlpâie-n candelă.

Luni, 1 ianuarie 1996

În ziua începutului de an – o zi umedă și mai caldă decât cea de ieri – sunt, deopotrivă, descumpănit și încrezător. Am un ghid, un far, o scânteie, o lumină călăuzitoare în confuzia lumii. Ies din 1995 ca dintr-un râu cu ape amestecate, viforoase pe alocuri, tulburi când și când, liniștite și clare la răstimpuri. Mă

aflu pe un țărnm nou. Credința, nădejdea și dragostea spiritua-
lizează necunoscutul, înlătură aleatoriul, îmi trasează un drum în
abis. Scriind acestea, am în minte drumurile line, potecile din
zăvoi, la Stroești, în acea liniște binecuvântată, când clopotul
sună clar și ritmic. Sau cărarea abia deslușită prin iarba înflorită
de pe malurile Ibrului, sub boarea pădurii... *Doamne Iisuse
Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi, păcătoșii!*

Vineri, 5 ianuarie 1996

La 16:50 m-a sunat Veronica Balaj, de la Radio, de la Emisiu-
nea literară, unde se afla și Cornel. M-a rugat, foarte amical, să
particip la emisiune. Tocmai voiam să-mi încep intervenția cu
munca mea de editor, când Cornel s-a lansat într-o convinsă
tiradă laudativă la adresa lui *Abaddon*. Dimensiune spirituală,
apariție cu totul neobișnuită, cu totul aparte în literatura română
etc. etc. Veronica m-a întrebat cum văd eu cartea... Cum s-o văd?
Am răspuns că e continuarea *Cronicii*.

*

M-a sunat Funeriu. Mi-a spus că a citit *Abaddon* și că e o
carte extraordinară... Înregistrez, impasibil, puțin uimit, aceste
reacții.

Sâmbătă, 6 ianuarie 1996

Am intenția să fac o triere riguroasă a manuscriselor.
Textele olografe la *Psalmii în versuri*, *Cronică*, *Abaddon* și la
cărțile de proză fantastică sunt puse deoparte. O să scriu la
Biblioteca Academiei, să aflu dacă cei de acolo le primesc și dacă
sunt depozitate corect la respectiva instituție. Dar vreau să
extind operațiunea și la celelalte volume. Eu sunt destul de
ordonat, totuși, s-au adunat dosare întregi, există poezii publi-

cate doar în reviste, altele sunt (și vor rămâne, probabil) inedite. Mă întreb, uneori, de ce m-a cuprins febra acestor clasări, trimiteri, depozitări? Mi-a trecut prin minte și gândul testamentului. Poate începe o nouă etapă în scrisul meu, poate trăirea mistică mă absoarbe lent, în imensa ei beatitudine. Și doresc (inconștient?) să fac loc liber în mine și în jurul meu, să mă rup și de trecut, și de prezent (ba chiar și de viitor), pentru a mă plasa în prezentul etern al *Celui care este*.

Duminică, 7 ianuarie 1996

Am izbutit să adun textele olografe la *Pax Magna* și *Desen în galben*. Dar e o muncă migăloasă și – ca să fiu sincer – are un gust funebru, încât am decis să renunț. Chiar fac bilanțul? Las în grija sau nepăsarea posterității efortul acesta, care are, totuși, deliciile lui.

*

Am vorbit la telefon cu mama. Aseară ne-a sosit scrisoarea lor, împreună cu „nota de lectură” la *Cronică* a profesorului Cornel Cârstoiu. O să-i trimit acestuia, prin tata, un exemplar din *Abaddon*. Profesorul Cârstoiu face un portret amplu al autorului *Cronicii* și un anumit comentariu al cărții în sine. M-a impresionat însă gestul ca atare, precedat de acea scurtă atenționare (tot în „Gorjeanul”) din primăvară. Eu nu trec cu vederea asemenea inițiative. Într-un spațiu cândva ostil și reticent, Cornel Cârstoiu e cel care procedează cinstit, nu e inhibat, nu se preface că nu știe cine e Dorcescu. E drept că nici eu n-am arătat vreo veritabilă (evidentă) simpatie pentru acel areal... Are Dumnezeu grijă de toate. Dacă vrem să-I dăm ascultare, firește.

Luni, 8 ianuarie 1996

Ieri am fost cu Oli la editură, la petrecerea dată de Ion Anghel. A venit ceva lume: Smaranda cu Nelu, Evseev cu soția, Țăranu cu soția, Doina Lică, Ionel Funeriu (care și-a reluat cuvintele elogioase la adresa volumului meu; afirma că l-a citit și Profesorului G.I. Tohăneanu. „Frumos e puțin spus”, ar fi conchis acesta).

Miercuri, 24 ianuarie 1996

Ca sub un fulger, privind zăpada, îmi reînvie în minte clipele și peisajele Predealului. Dar nu le mai doresc. Nu mai doresc nimic. Doar liniștea și singurătatea. Celelalte căi de evadare din lume sunt doar aparente: par a te elibera, dar te înlănțuie și mai tare. Nu mai doresc nimic, nimic. Deocamdată, sufletul mi-e pustiu, hăituit de angoase. Dacă se va așterne pacea, isihia, peste el (așa cum aș dori), iată ce voi face: voi trudi la versificarea textului sacru. Până când voi trece într-o lume mai bună decât asta. Până mă voi muta la Domnul.

Sâmbătă, 27 ianuarie 1996

Am fost, sunt și voi rămâne un solitar. Mă gândeam azi-dimineață că aici (și, probabil, pretutindeni) nu găsești, decât foarte rar, inși de referință etică, oameni nepărtinitori, neexclusiviști, neincluși în rețele. Într-un fel sau altul, oricărui grup social te raliezi, te compromiți. Toate sunt cârdășii, nu prietenii, nu asociații „profesionale”. Fiindcă a trebuit (și trebuie) să muncesc pentru a trăi, am senzația că, în ciuda eforturilor mele de a rămâne independent, în ciuda numelui bun pe care îl am, ceva din mîzga diverșilor șefi m-a atins, când și când, și pe mine. Las la o parte ceea ce știu eu că am greșit înaintea lui Dumnezeu.

Încât râvnesc la o sihăstrie *sui-generis* și mi-o construiesc, pe cât pot. Partea din suflet ce se îndreaptă către lume e pustiită. Nu mai percep lumea decât prin filtrul duhului. Reminiscente există însă. Și le alung, și le regret, îmbătrânind zi de zi, înconjurat de nădejde și de deznădejde.

Duminică, 28 ianuarie 1996

Mi-ar trebui un concediu, tânjesc uneori după el. Undeva, departe sau aproape, dar fără tracasări, fără obsesiile stârnite de ambianță, respirând un alt aer, văzând alte peisaje. Să duc cu mine *Biblia*, un teanc de hârtie și stiloul. Să scriu sau să nu scriu, să văd hârtia uitată pe masă și să nu-mi pese – decât puțin, foarte puțin, cât o scânteie, cât lumina candelii, doar atât cât să se aprindă apoi, dintr-o dată, acel foc îmbătător și devorator, când cuvintele vin de la sine și se asamblează, neprevăzut, în întreguri credibile. De ani și ani visez o asemenea vacanță. Dar, pentru a trăi, trebuie să muncești (ca și când scrisul nu ar fi muncă), să depinzi de unul și de altul. Sigur că niciunde nu e mai bine decât acasă. Dar, iată, uneori, mi-aș dori parcă o modificare în decor. Un alt cadran pe care să-mi proiectez singurătatea.

Vineri, 2 februarie 1996

Lansare, cu Amarcord, la Seminarul Teologic din Caransebeș. Am pornit cu trei mașini: Anghel, domnișoara Carolina, eu și C. Mărăscu, în prima; G.I. Tohăneanu, I. Funeriu, două doamne de la Catedra de engleză și Mircea Munteanu, în a doua; M. Mihăieș, soția lui și Cornel Ungureanu, în cea de-a treia.

Cornel a vorbit foarte frumos despre cartea mea. A început cu un episod de care nu știam (sau l-am uitat), de acum 25 de ani, când ne vizitam, probabil în Calea Șagului, și o vecină de-a

lui l-a întrebat cine sunt. El i-a spus că lucrez la Baza Academiei, iar ea a replicat că sunt un bărbat prea frumos (*sic!*) pentru a face așa ceva. Ulterior, când vecina l-a întrebat iarăși despre mine, el a informat-o că scriu poezie, ceea ce a supraîncântat-o. În fine, trecând la *Abaddon*, Cornel a zis, mai întâi, că a vrut, acum trei ani, să scrie despre *Cronică* (și despre *Psalmii în versuri*), dar „n-a fost vrednic”. Cât despre *Abaddon*, l-a elogiât patetic și convins, numind poezia pe care volumul o cuprinde „o poezie apocaliptică”, „neagră”, cu izbăvire, totuși, în Dumnezeu. „O poezie cumplită și disperată”. Iar despre textul ce încheie volumul a mai spus că, de ani buni, nu s-a mai scris la noi ceva asemănător ca valoare. M-am înseninat, auzind cuvintele acestea, fără a-mi pierde cumpătul. Anghel îmi zisese, pe drum, că l-a sunat și pe el Profesorul Tohăneanu, să-i comunice impresiile sale de lectură: o capodoperă (cum s-a exprimat Părintele Nicolae Neaga în legătură cu *Psalmii în versuri*), datorată unui mare poet. Consemnez în jurnal aceste lucruri nu din trufie (Dumnezeu mi-e martor), ci cu o firească mulțumire că am fost în stare, cât de cât, să pun în operă harul dat mie de Cel Veșnic.

*

Mi-a telefonat și Viorel. Fusese la librărie, unde a avut loc lansarea cărții Corinei. Ea mă invitase s-o prezint eu, dar, cu delicatețe, am refuzat-o. L-a chemat atunci pe Rachieru. Iată, așadar, cum se întregesc, în jurul editurilor viabile din oraș, grupuri culturale: autori, editori, critici; la Amarcord suntem noi. Corina, la Excelsior, are și ea, de bine, de rău, oameni potriviți. La fel, Iancu (la Helicon). Numai la Editura de Vest nu-i nimeni. Dacă apare o carte, nu este cine s-o prezinte. Dar nici nu (prea) apare, căci rari sunt autorii ce mai calcă pe-acolo.

Miercuri, 7 februarie 1996

Cum să elimin senzația de gol, de nimicnicie, care mă copleșește? Lipsește ceva din orizontul meu existențial, a lipsit întotdeauna, tânjesc... Condiția umană, precară și sordidă, demnă de milă, mă deprimă. O trăiesc, totuși. Am trăit-o diferit – fie încercând s-o uit, s-o depășesc, fie străduindu-mă să mă înalț duhovnicește. Acum, nici să scriu altceva, în afară de *Psalmi*, nu mi se pare a mai avea vreun rost (cu o mică excepție: poeziile ingenuie pentru Raluca). Iar saltul, revelația sunt atât de rare și atât de puțin durabile! Aici rezidă tragismul existenței noastre. Ne aflăm în cădere, în păcat, în rătăcire, în ceață. Vedem ca „prin oglindă, în ghicitură”¹⁵⁸. Orbecăim, cu ochii fixați pe lumina Duhului. Dar și de la acest statut abdicăm adesea. Cum am abdicat și eu. Am abdicat și târăsc după mine suferința, ca pe-o imensă greutate, legată de lanțurile ce-mi înconjură glezna.

Vineri, 9 februarie 1996

Contradicția dintre decență și deșănțare. În esență, în aparență. La noi și la alții. E un gând pe care l-am notat, în fugă, aseară. Și cred că evocă o stare de fapt, că explică multe dintre ezitățile opiniei publice. Într-o lume stabilă și stabilizată, decența exterioară coincide mai mult sau mai puțin cu cea lăuntrică. Și invers, deșănțarea în comportament probează dezordinea interioară. La noi acest echilibru (oriunde și oricând instabil) e, foarte adesea, frânt. „Cei vechi” au fost deprinși să afișeze o morgă cumsecade, rămânând siniștri și rapace. „Cei noi”, non-conformiști, descreierați în gesturi, pot fi buni și toleranți în fond. Fiindcă o îndelungată opresiune a determinat perfecta

¹⁵⁸ 1 Corinteni 13, 12.

fățarnicie a unora, ca și revolta neghioabă a celorlalți. Poporul stă, privește, califică și descalifică. Uneori, de multe ori, doar după aparențe. De exemplu, Paleologu, cu banderola pe care scria „golan”, nu le-a plăcut (am auzit) francezilor, pe vremea când era ambasador. Și nici românilor. De ce era nevoie de acest gest tâmpit? Sau, coborând mult scala valorică, ce sens a avut ca D. să se repeadă, ca un dement, și să zvârle, acum câțiva ani, o coroană omagială, pusă la crucea din Centru? Nu era mai înțelept să ia – eventual în scris – o „atitudine” lucidă, să explice, să convingă? Așa, s-a compromis și câștig de cauză au avut cei sobri, cei decenti, cei calmi și calculați. Zic de D., fiindcă am aflat aseară că el va conduce o campanie electorală. La mine nu au nicio trecere concepte și realități precum alegeri, politică etc. etc. Nici nu știu dacă voi merge să votez. Dar contradicția rămâne. Cu derbedei, scandalagii, cu oameni necontrolați, nestăpâniți (chiar dacă, în esență, nu sunt așa) nu se ajunge departe. De altfel, nici nu știu cât de departe vom ajunge. Există aceste două tabere în confruntare, există masa care observă cu scepticism, există naivi, ca Oli, care văd totul în roz și se entuziasmează, există luciditatea „rea” a celor ca mine. Și mai sunt, firește, cei care „fac jocurile” și zâmbesc, probabil, la sarabanda vană a imbecililor din arenă.

Sâmbătă, 10 februarie 1996

Trebuie să constat că numărul psihopaților s-a mai rotunjit. Ca și numărul rezoneurilor (inclusiv tineri). Azi (la coada de la fântână, pe strada Lidia), doi bărbați de 25-30 de ani vorbeau lângă mine. Se refereau la selecția naturală și la acțiunea ei inexorabilă. „Dacă o ține tot așa” (nu știu exact la ce se gândea, dar, din context, reieșea că la mișelia de obște), zicea unul, „în

câțiva ani ne înjumătățim”. E cam bombastic spus, eu nu cred asta, oricum sper în mai bine, dar alienarea ia proporții. Mă încurajează, însă, tinerii. Mulți dintre ei par spiritualizați, caută izvorul vieții, sunt aproape de Dumnezeu.

*

După opinia mea, momentul cotiturii negative din istoria spirituală (istorie spirituală, în sens axial, absolut) a Europei a fost Renașterea (în pofida uriașelor ei merite). Ea a condus, treptat, la dezastrele acestui secol, prin așezarea omului și a instinctelor sale (și a pretensei sale „științe”) pe locul preeminent ce-i este complet impropriu.

Acel „umanism”, decis antropocentric, a generat ateism, războaie cumplite, materialism artistic, nimicirea sufletului. Am fost învățați să laudăm, papagalicește, umanismul acela, ne-am deprins să-l vorbim numai și numai de bine. Părând a fi ceva la început, s-a dovedit, în cele din urmă, a fi, în ipostaza sa de fundamentalism ateu, mai rău decât nimic... Civilizație materială, plătită cu despiritualizare.

Vineri, 16 februarie 1996

Noi, românii, suntem deștepți degeaba; alții sunt proști cu folos.

Joi, 22 februarie 1996

Zădărnicie, nimicnicie, autoiluzionare. Exiști printr-un simplu sistem de raportări, care, în alt loc și la un alt nivel, nici nu contează. Fără Dumnezeu, nu însemnăm nimic, dar absolut nimic. Pulbere, cenușă cosmică, aneantizare. „Astral gunoi”, cum spunea Alexandru Philippide. Am în fața mea, pe masă, *Noul Testament cu Psalmii*. Și, privind cartea, inima mea, sufletul meu,

duhul meu își recapătă nădejdea. Ca niște fire de iarbă zdrobite, pe care briza primăverii și soarele cald le înalță iarăși. Sunt rănit adânc, adânc, numai blânda și nevăzuta mână vindecătoare mă face să pot îndura opresiunea zilei. Îmi trăiesc, așa cum am făcut mereu, cu decență și discreție, drama. O dramă ce începe odată cu trezirea conștiinței. Vorbesc doar cu mine însumi și cu acest caiet, pe care aș vrea (și n-aș vrea) să-l citească vreodată cineva.

Vineri, 23 februarie 1996

La 11:30, am întâlnire cu Anghel și cu Mihăieș în Piața Bălcescu. Mergem la Dancu, să vedem niște coperte. Apoi, la Vasile Țâra, în legătură cu proiectata (lucrative, oarecum degradanta) luare în custodie a cafenelei UVT de către Amarcord (*sic!*). Lucrurile s-au amestecat în așa hal, încât nu mai știi cine este intelectual, cine e geambaș, cine e găinar, cârnățar sau mare afacerist. De exemplu, o vreme, Tolcea și Vighi au ținut o prăvălie cu mezeluri și băuturi, din câte am înțeles. Și Bârgău are la Deva o dugheană ș.a.m.d. Mulți sunt parteneri mascați la tot felul de învârteli, numai și numai ca să se umple de bani.

Luni, 4 martie 1996

Scriu. Se adună textele unui nou volum? În paralel, mai primesc scrisori referitoare la *Abaddon*. Zilele trecute de la ÎPS Bartolomeu Anania, de la PS Emilian Birdaș, de la Bedros Horasangian, azi, de la Monica Spiridon. De scris despre carte, nu știu dacă scrie sau are de gând să scrie cineva. Eu nu cumpăr nici ziare, nici reviste. Independența aceasta se păstrează greu și se plătește scump. Cheti, Greti i-au spus lui Oli că *Abaddon* evocă un „suflet zdrobit”. Ca să vezi! Oli mi-a comunicat, cu o ușoară ciudă, această opinie a „doamnelor”, în legătură cu mine și cu

poezia mea. Altă dată, mi-a zis ce a cugetat doamna dr. Moga – anume că eu am înfățișarea unui om ce se „autoflagelează”. Nu mă preocupă nimic din toate acestea. Nu mă preocupă opiniile cuiva. Aceasta e, poate, și tăria, dar și una dintre cauzele însingurării mele. Știu că poezia mea nu va fi comentată cu bunăvoință – fiindcă nu lingușește pe nimeni. Nici acum și nici în viitor. Dacă va avea viitor. Dacă există, cumva, pentru oricine și pentru orice, alt viitor în afara Eschatonului.

Duminică, 10 martie 1996

Mi-e până peste cap și de texte, și de Editură. Îmbătrânesc. Mă simt atras de Stroiești, dar n-aș vrea să depind economic de nimeni. Apoi, o întoarcere acolo ar însemna, oarecum, sfârșitul, încheierea călătoriei, un fel de moarte (prematură, totuși, măcar teoretic). Sunt sfâșiat lăuntric. Oli s-a gândit să mergem, în septembrie, în Germania. Nici de așa ceva nu am prea mare chef. Bagaje, trenuri, autocare, avioane, călătorii. Mă aflu într-un impas, o simt, rosturile lumii, rosturile mele s-au destrămat. Scriu din când în când. Ei, și? Pe cine interesează? Și, chiar dacă ar interesa pe cineva, ce folos, de vreme ce mie însumi scrisul nu-mi mai stârnește, nu zic entuziasm, dar nici măcar o tresărire? M-au nimicit anii din urmă. Balamucul de după 1989, țicneala generală, boala lui Oli, rătăcirile mele, teama perpetuă, anxietatea mi-au secat sufletul. Măcar dacă aș bea, dacă m-aș refugia în alcool. Dar alcoolul îmi repugnă, mi-e silă de băutură și de bețivi. N-am scăpare, deci. Sunt prins din toate părțile. Slujba nu-mi place, mă extenuază și-mi răpește timpul (dar o fac cu o conștiinciozitate lăudată de toți), Oli trebuie protejată continuu (și nu sunt în stare, fiindcă multe necazuri vin din afară), părinții sunt bătrâni și nu-i pot lăsa să sufere acolo peste iarnă. Orașul în

care locuiesc e plin de nebuni, iar eu resimt tot mai disforic contactul cu acest mediu alienat, degradat, avaloric. Pe un asemenea fond se înscriu – cu o minimă justificare poate – greșelile mele existențiale, care, la rândul lor, mi-au adus numai suferință: fiindcă mi-au agravat teama pentru Oli și anxietatea generată de raporturi cu ființe primitive, chiar anormale. E un moment greu din viața mea. Durează de mult, de ani întregi, această stare maladivă, dar acum a atins apogeul. Să ne mutăm la Târgu-Jiu? La Stroești? La Predeal? În Germania? O iau pe Oli de sub supravegherea lui Luca, a lui Viorel, a lui Băcanu? Mă aflu, repet, într-un impas strivitor. Numai Dumnezeu mă poate salva. Îl chem, așadar, în ziua necazului, precum mă îndeamnă *Psalmul 49/50*. Îl chem. Poate că El mă va izbăvi, iar eu Îl voi preamări. Numai că eu nu sunt vrednic. Îl chem pe Cel Veșnic, dar apoi fac ceea ce n-ar fi îngăduit să fac. *Om nenorocit ce sunt! Căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârșesc...*¹⁵⁹ Și iată cum mă aflu mereu sub tortură. Din când în când, notez pe hârtie un text – o poezie – ieșită ca un strigăt din acest Infern. Dar Infernul continuă să mă ardă de viu, cu flacăra sa înghețată.

Miercuri, 13 martie 1996

Pe zi ce trece, neorânduiala, dezastrul din jur sporesc. Ieri, când mergeam la Editură, l-am întâlnit, lângă Biserica greco-catolică, pe un anume ins (nu știu cum îl cheamă), un bărbat la 40-50 de ani, pe care, de o vreme, l-am observat decăzând treptat. Venea, cândva, la Cenaclu, apoi bătea orașul, însoțit de vreun cunoscut, se mai oprea la o cafenea. Odată,

¹⁵⁹ Cf. *Romani* 7, 19, 24.

febril, mi-a cerut bani „de-o cafea”. I-am dat, dar, nu știu de ce, cu o oarecare iritare. După un timp, era și mai jos. I-am mai oferit niște mărunțiș. Într-o duminică (ne aflam, Oli, Raluca și cu mine, la o cofetărie), l-am găsit la o masă, mânca, în fugă, flămând, lihnit, ceva dintr-o farfurioară. Și vremea a trecut. Într-o zi, lângă Piața 700, i-am întins 500 de lei. L-am văzut, în preajma Crăciunului, cred, ca un spectru, la Catedrală, în acea încăpere a lumânărilor. Ieșea, în goană, și a dispărut. În fine, ieri: murdar, slab, vorbind tare, strigându-mi: „Ajută-mă!” I-am dat 1.000 de lei. Mi-a spus că doarme pe beton, mi-a fonfăit un discurs-țipăt, cu spitale, doctori, cu o femeie... Nu vorbește rău, se vede că a citit, am încercat să-l liniștesc și am plecat. Deduc, ezitând, că a trăit cum a trăit (oarecum omeneste) cât timp cineva (mama? o soție?) s-a îngrijit de el. Acum, acel cineva ori nu mai există, ori l-a abandonat. Iar el nu poate supraviețui decât cu indescritibile privațiuni și chinuri. Dacă aș ști pe unde stă, i-aș duce niște haine. Ar trebui internat, i-ar trebui și lui o zeamă caldă și o bucată de pâine. Apă, săpun, un pat undeva. I-am povestit despre el lui Oli. Și lui Viorel, aseară, la telefon. Ne-am gândit să vorbim cu Corneliu Mircea, poate îl internează la Gătaia. Dar nu știu cum îl cheamă, nu știu unde poate fi găsit. E o nălucă, o vidmă a orașului. A orașului ce se zbate acum în febra alegerilor și puțin îi pasă, în fond, nu de cutare și de cutare (sau nu doar de cutare și de cutare), nu-i pasă acestui oraș îngrozitor, de fapt, nu-i pasă, uneori, nici de el însuși.

Joi, 14 martie 1996

Azi am fost și sunt liber. Nu-mi place colhozul, chiar dacă-i colhoz capitalist. Și nici colaborările, ieșirile în public nu mă atrag. Încep să mă identific cu modelul ideal prezent în poezia

mea (cu modelul uman de acolo, firește). Afară, un soare de martie cețos și rece prăfuieste văzduhul. Se aude un porumbel. Oli își continuă munca la *Dicționar*. Voi încerca să zugrăvesc, poate, într-un poem, tabloul acesta: soarele de martie și sufletul meu ce-l contemplă, aici, în orașul sordid, plin de câini, de șobolani, de copii vagabonzi, de gropi și de gunoaie. Oare chiar așa arată totul? Sau toate sunt proiecția depresiei mele? Dar e de-ajuns să ieși pe stradă și elementele concrete, enumerate mai sus, îți ies înaintea. Ele există, tristețea mea – cel mult – nu le trece cu vederea. Ființa mea e rănită de mizeria morală și fizică a mediului. Nu pesimismul meu a inventat dezastrul – el există și se cere consemnat. Nu spre a îndrepta ceva – nu e nimic de îndreptat –, ci spre a exorciza răul, spre a putea să trăiești. Am avut prea multe necazuri în anii din urmă. Necazuri intime, căci pe mine politica nu m-a sedus și nici nu mă seduce. Politica (mai exact: politicianismul) e mai mult decât o prostituată, e (scuzați!) o latrină. Acum, de pildă, iau seama că am devenit insensibil la dramele omenești. Mai cu seamă în varianta lor filmică (seara, la TV). Drama omenească – fictivă sau nu – îmi stârnește atenția, lăsându-mă indiferent. Nu pot urmări aproape niciun film până la capăt. E ca și când viața însăși nici n-ar exista. Și poate că nici nu există.

Vineri, 15 martie 1996

Nu-i nicio contradicție între poezia mea sumbră, complet neidilică, și literatura mea „pentru copii”. Și una, și cealaltă semnalează același refuz al realității sordide... Sunt trist. Oli nu se simte prea bine, o supără inima, stau mereu sub teroarea acestei maladii, stau sub amenințarea acelei morți subite, teroare, amenințare care m-au măcinat, m-au zdrobit, m-au rătăcit, m-au

nimicit. Am mai scris niște poezii, textele se adună, dar eu sunt parcă de pe altă lume. Cum a spus chiar Oli, după ce am prezentat cartea lui Ioan Crăciun: „Tu, acolo, parcă veniseși din altă lume”. Nu am, de la acest Ioan Crăciun, niciun semn, nici măcar o carte nu mi-a dat. S-ar putea să nu-i fi plăcut prefața scrisă de mine. Se aștepta, poate, la gongorisme de rigoare. Sau, bețiv fiind, o fi uitat tot: carte, lansare, prezentator, chiar autor... Ochii îmi sunt oboșiți de atâta citit, de atâtea corecturi. Și sufletul mi-e obosit, bolnav. N-ar strica poate o schimbare radicală de mediu. Dar cum s-o duc pe Oli departe de supravegherea medicală „la vârf”, de care beneficiază? Trei profesori universitari se învârtesc în jurul ei. Apoi, mutarea, șocul adaptării... Gustul de viață, ce mai pâlpaie, când și când, în mine și în jurul meu, se stinge sub apăsarea acestor gânduri. Viața e un rău. Ferice de cei nenăscuți, de cei ce nu vor apuca să se nască.

Sâmbătă, 16 martie 1996

Am văzut, la Mircea Munteanu, ultimul număr din „Orizont”. Nici vorbă de cronică literară. Ajung să cred – ca Rousseau (păstrând distanțele) – că se complotază împotriva mea, că sunt prigonit. Confrații și asociații lor mă exploatează, mă obligă să lucrez, dar evită, cu perfidie, să scrie (și să vorbească) – să scrie mai ales – despre lucrările mele. Bănuiam că ele nu fletează pe nimeni. Eu nu le-am scris pentru a mă face agreabil cuiva. Fapt e că, după apariția *Psalmilor în versuri*, cota notorietății mele a crescut brusc, dar, parcă, și cota aversiunii. În plus, pacea lăuntrică mi-a fost luată. O seamă de întâmplări atroce mi-au spulberat sufletul. Ce pot face? Stau, și îndur, și tac. Azi, pe bancă, în Piața Libertății, înconjurat de porumbei și de văzduhul cenușiu, mă gândeam că, dacă Dumnezeu mi-ar fi luat

duhul în clipa aceea, aș fi fost fericit. Cum mi s-a mai întâmplat odată, demult, într-un cimitir, în aprilie, privind pământul cald și îmbietor, puțin bătătorit, sub care dormeau cei ce s-au mutat la Domnul. Am simțit atunci strania voluptate a unei asemenea stări ontologice.

Duminică, 17 martie 1996

Au sunat mama și tata, și Dinu (ceva mai devreme), să mă felicite pentru mâine, când (mai că era să uit) împlinesc 54 de ani. Mă bate serios gândul să plecăm undeva. Oli e tot mai impresionabilă, tot mai depresivă, orice cuvânt nevinovat o duce, uneori, în pragul exasperării. Și pentru mine a devenit greu de îndurat orașul. Poate că o schimbare (nu radicală, reversibilă la nevoie, căci n-am renunța la apartamentul de aici) ne-ar prinde bine (sufletește și trupește). Altfel, mă tem că viața noastră va ajunge un coșmar (oprimat, ținut în frâu, dar neeliminat din conștiință, refulat doar). Nădăjduiesc că Însuși Duhul mi-a șoptit că e mai înțelept să plecăm.

Luni, 18 martie 1996

Azi împlinesc 54 de ani. Nimic aparte, în starea mea fizică și sufletească, în afara unor insomnii ceva mai rebele și a îngrijorării legate de sănătatea lui Oli. Umblă zvonuri că vârsta pensionării va urca, la bărbați, până la 65 de ani, ceea ce mă înspăimântă. Admițând că mă ține Dumnezeu viu până atunci, înseamnă că voi ieși stors din roboteala ba la stat, ba la grupuri de interese. Când mai am timp de scris? Și de trăit? Eu literatură mălăiață nu pot scrie. Or, pentru a mă exprima așa cum sunt, am nevoie de timp și de energie... Mă uit în jur, masa, scaunele sunt pline de hârtii – în ordine, e adevărat, eu nu lucrez haotic, dar

parcă sunt prea multe. Poate voi renunța și la jurnal (am mai spus-o și am mai și făcut-o). La ce bun să ții un jurnal? Pe nimeni nu interesează jurnalul meu (e adevărat, nu știe nimeni de el), nici măcar pe mine. Dacă stau să fac, azi, o evaluare a existenței mele de până acum, constat că Dumnezeu mi-a dat mult: am publicat 15 cărți, am publicat sute, poate mii de articole și de studii, am o casă, o familie. Mi-a dat și suferință. Mai cu seamă de câțiva ani încoace. Un amestec ciudat, indefinibil, între succes și eșec. Știu că nu mi-am irosit harul, dar, simultan, nu pot înlătura simțământul nimicniciei. Totul se sfârșește, lent, în jur. Se destramă... Iar vremea continuă să fie rece și rea, cu cer aproape negru, într-un oraș de care mă leagă totul, fără a mă lega nimic.

Joi, 21 martie 1996

Mă îngrijorează că Oli tușește mereu. Mă tem (și ea spunea azi-dimineață) să nu fie (știu eu cum?) din pricina inimii. Dar ce să fac? Sunt prins în cătușe. Nici să scriu nu mai sunt în stare. Pentru cine și pentru ce? Și de ce să mai scriu? Sângele meu însuși are gustul disperării, al eșecului existențial. Ar fi mult mai bine dacă m-aș muta la Domnul.

Vineri, 22 martie 1996

Ieri, la ora 13, ne-am întâlnit cu doamna Rodica Bărbat, în hol, la Universitate. Am urcat la sala 306, plină de studenți (mai ales fete). Surpriza a fost că, încă din primul moment, la întrebarea retorică a Rodicăi: „Cine sunteți Dumneavoastră, Domnule Dorcescu?”, fetele din ultimul rând (vreo 7-8) s-au ridicat și au citit câte o poezie (una a citit două și tot ea mi-a mulțumit după lecturi). Aflasem (pe scări) că pe studenți i-a atras mai mult

Cronică decât *Abaddon*. A urmat un foarte interesant dialog, Rodica a făcut și o prezentare a scrierilor și a personalității mele. Cel puțin una dintre studente era inițiată în *Scripturi*. Am fost foarte sincer (ceea ce și ei, și Rodica au apreciat), am plasat întreaga discuție sub perspectiva Duhului (fără a face predică). „Nimeni nu le vorbește despre așa ceva”, a zis Rodica. De fapt, cam așa e. Oamenii au rămas cu vechile deprinderi și metehne. Condamna literatura pedestră sau exaltă literatura superioară, apelând la aceleași îmbâcsite procedee marxiste. Un materialism întors pe dos. Or, e necesară o spiritualizare a metodei. Duhul determină materia și nu invers.

Sâmbătă, 23 martie 1996

I-am dat aceluia om sărman o sacoșă cu încălțări și haine. L-am întâlnit, întâmplător, și am stabilit, pentru a doua zi, această întrevedere cu folos. M-am dus la Catedrală. Am asistat, cu Oli, la slujba Sfântului Vasile cel Mare. Apoi, am rămas să mă spovedesc. Preotul mi-a spus că, în urma păcatelor mele lumești, nu mă pot împărtăși de Paști. Mă supun canonului. Mai cu seamă că eu m-am mai spovedit, m-am mai împărtășit (înainte de Crăciun) și, iată, am căzut din nou. Îmi trebuie, desigur, această penitență, această primenire (și suferință spre bine) a sufletului. Mă gândesc chiar să-mi impun un an de smerenie și de tăcere.

*

Acum sufletul mi-e greu, mă simt zdrobit și nimic. Cât despre suferință, am, de fapt, ceea ce merit. În anul ce va urma, nu voi mai cârți, nu voi mai încerca să-mi schimb soarta, nu voi mai intenționa să modific ceva în ambianța imediată. Voi citi mai mult din *Scripturi*, voi continua să public cărți, îmi voi aduce părinții peste iarnă aici – pe scurt, mă voi refugia în acea

„înstrăinare”, de care vorbește Sfântul Simeon Noul Teolog. Jurnalul însuși e o formă de orgoliu, de trufie. Renunț la el. Măcar pe durata acestui an: 23 martie 1996 – Paști 1997 (dacă Dumnezeu mă va îngădui până atunci).

Luni, 28 aprilie 1997

A doua zi de Paști. La 10:30, mergem la Alina. Mama ne-a trimis ouă roșii și cozonaci (și pentru noi, și pentru Alina). I-am luat jucării și dulciuri Ralucăi, le vom dăruii tuturor o icoană (o icoană pe sticlă, de la Xenia Vreme). Un Paște frumos, însoțit, după săptămâni lungi de ploaie și vreme rece. În noaptea Învierii, am privit la TV slujba de la București și de la Timișoara (unde a fost și regele). Ieri ne-am dus la Catedrală, l-am văzut pe rege, i-am ascultat mesajul (același ca în noaptea de Paști, câteva cuvinte). Lume multă, îmbulzeală, Mia Străin în suită, Mitropolitul Nicolae, palid, probabil obosit și, parcă, Doamne iartă-mă!, cam slugarnic. Între puterea politică și Împărăția lui Dumnezeu nu există compatibilitate. *Împărăția mea nu e din lumea aceasta...* Iată-ne, așadar, în mare dilemă...

Ce-am făcut în anul care s-a scurs? Totul a fost bine. Au apărut, la Editura Marineasa, *Psalmii în versuri*, ediția a doua (au fost și pe standul de la Catedrală), am scris la Clopotiva un nou volum de poezii (*Exodul*), lui Oli i-a apărut *Dicționarul scriitorilor bănățeni*. Mama și tata au stat peste iarnă la noi. A fost și o sesiune de comunicări dedicate *Psaltirii*, la Universitate, în Aulă, cu participare selectă – inclusiv Mitropolitul Nicolae și Părintele Nicolae Neaga. Am citit acolo o comunicare – *Psalmii în versuri. Mărturia stihuitorului și Psalmul 136/137*. Apoi, după

apariția ediției a II-a, o întâlnire cu studenții. E interesant că, deși mi s-a promis, Centrul de Librării n-a făcut vitrină cu cartea, nici chiar acum, înainte de Paști. Iar „Orizont” n-a scris nimic, cred că nici măcar n-a anunțat apariția lucrării. Mi-a căzut în mână, de altfel, numărul tipărit în preajma Paștilor al unei alte reviste: e sinistru, operă sumbră și atee a unor inși deprinși să dea din coate și să înjure. M-am dus la „Paralela 45”. Acolo au fost publicate texte în care fenomenul religios e prezent, acolo s-a scris și despre *Psalmii în versuri* (Al. Ruja), acolo a apărut și prima parte din *Exodul*, marți, în Săptămâna Patimilor. Ar mai fi de spus că, din 15 noiembrie 1996, sunt liber-profesionist. Am demisionat din funcția (devenită insuportabilă) de redactor-șef la Amarcord. Se instalase o atmosferă irespirabilă, cu interminabile corvezi și încurcături. O atmosferă de clinică psihiatrică, pe care n-am mai putut-o accepta. Lucrez pentru Corina (prestări servicii), primesc 300.000 pe lună, dar sunt liber și mult mai liniștit. Părintele Iosif Ciocloada (reputat duhovnic) m-a împărtășit de Crăciun, reducându-mi canonul.

Psalmii în versuri mi-au transformat viața în destin, mi-au încheiat, mi-au desăvârșit, într-un anume mod, și cariera, și biografia. Pot face mai mult, eventual, dar nu pot ajunge nici mai departe, nici mai sus. Încât stau și aștept. Poate voi izbuti să versific alți psalmi (am încercat *Ecclesiastul* și am renunțat), poate voi scrie altceva. La Dumnezeu nimic nu este cu neputință. Căci noi nu suntem autori, ci doar scriitori. Autor e Unul singur.

Miercuri, 30 aprilie 1997

Nu știu cum să procedez cu propunerea Corinei de a mă angaja la ea. Poate ar fi bine. Eu sunt lipsit de orice, ca să zic așa, protecție socială. Am rămas complet singur. Constat (și asta de

mult) că cei din jur, colegi, necolegi, confrăți, neconfrăți, rude, străini, toți, sau aproape toți, s-au purtat întotdeauna cu o mitocănie incredibilă față de mine. Mai mult, tot ei au fost plini de reproșuri și de acuze. Tot ei s-au căznit să-mi inoculeze un simțământ continuu de culpabilitate. De ce? În timp ce eu nu am pretins nimănui nimic. Dimpotrivă, am dat. I-am publicat, le-am prezentat cărțile, am scris despre ele mai favorabil, poate, decât meritau, le-am vorbit frumos, le-am apărat interesele. E adevărat, n-am făcut gașcă cu nimeni și nici nu m-am prăbușit în efuziuni sentimentale. Am rămas cald, dar distant și, trebuie s-o spun, am tot spus, de altfel, în acest jurnal, aristocratic. Poate de aceea, trupa de mârłani s-a răzbunat mereu, așa cum îi e firea. După ce am plecat de la Editura de Vest, cei rămași au semnat, fără rușine, cărți redactate de mine. După demisia de la Amarcord, s-au complăcut în lăncezeala lor perfidă, indispuși, enervați, tot pe mine, că nu mai are cine le redacta cărțile. Ș.a.m.d. Dar nu mă mir. Orice ins, artist îndeosebi, care trece de un anumit palier al valorii, nu mai este integrat, absorbit de societate (începând cu familia și încheind cu nația). Poate *post-mortem* să i se facă dreptate. Probabil însă că, în ciuda manierelor mele impecabile, disprețul mi se citește pe chip. Și ochii foarte atenți ai acestor antropoizi vicleni îl descifrează – și știu că e îndreptățit. De aceea încearcă să mă anihileze (căci de ignorat nu mă pot ignora)... Urâte vremuri! Niciodată și niciunde n-a fost, esențialmente, altfel, dar acum, aici, la noi, trăim culmea decăderii morale și a indecenței materiale, monstruos asociate. Individualismul disimulat de dinainte a înflorit în individualismul deșanțat de azi, când toate aceste creaturi și-au dat poalele peste cap. Dacă mi-ar păsa cât de cât, aș zice că mi-e scârbă. Dar nu-mi mai pasă. Din 1989 începe, am trăit o viață dublă: traseul sublim, reprezentat

de *Psalzii în versuri*, de *Exodul* și de simțământul religios ce le-a înconjurat; traseul sinistru, reprezentat de *Cronică*, de *Abaddon* și de restul (demența colectivă, boala lui Oli, îmbătrânirea cumplită a părinților, relațiile exasperante cu nebunii din edituri, delirul politic). Dacă ar fi cu puțință, m-aș retrage undeva, într-o chinovie, într-o grotă, într-o colibă. Nu mai am nimic de-a face cu oamenii. Nimic, absolut nimic nu mă mai leagă de ei. Decât accidentul biologic al apartenenței la aceeași specie. Trăiesc, conștientizând-o, singurătatea celui diferit. Singurătatea și suferința celui diferit. Dar și respectul de sine al celui diferit.¹⁶⁰

Joi, 1 mai 1997

Nu numai că nu vreau să mă integrez social, dar nici nu mai pot. Ceva s-a frânt, am trecut dincolo de un prag. Par probabil mai bătrân decât sunt, fiindcă – așa cum observa Oli – chipul mi-e tras și s-a întipărit pe el o tristețe fără leac. „Ce e oare în sufletul și în mintea acestui om?” a întrebat-o (era, de fapt, o exclamație) Ani pe Oli, după ce a citit *Abaddon*. Cartea a impresionat puternic. Au scris foarte bine despre ea Adrian Popescu, Smaranda Vultur, Cornel Ungureanu – și parcă și alții, dar n-am urmărit. „E cea mai bună carte a ta”, mi-a spus Ion Arieșanu (care a publicat un articol superb, dedicat mie, ceva mai înainte, în „Paralela 45”). Au fost inși care – mi-au mărturisit – n-au putut citi dintr-odată întregul volum (Just, Chichere). „Mi-a făcut rău”, a declarat Ion Chichere când am fost la Reșița, la o întâlnire cu editura. „M-am oprit la jumătate, și am reluat lectura după un timp”, a zis și Just. „Era prea tare”. „E multă suferință acolo”, a

¹⁶⁰ Cf. *Marcu* 6, 4: „Nu este prooroc disprețuit, decât în patria sa și între rudele sale și în casa sa”.

constatat Ion Jurca Rovina. Ș.a.m.d. Treptat (și inexorabil), acea melancolie nimicitoare, care a devenit cu totul stăpâna sufletului meu după îmbolnăvirea lui Oli, își reia jilțul. Vigoarea trupească e neatinsă, mă simt mai în putere decât la 30 de ani. Dar sufletul e rănit adânc și tentațiile lumii nu mai există pentru el. Slujbe, ambiții, ascensiuni sociale, conversații, toate acestea îmi produc o atonie teribilă, după 10-15 minute trebuie să mă ridic și să plec. Mă tem că voi ajunge rău, că voi sfârși în părăsire și mizerie, dacă Dumnezeu mă va ține viu prea multă vreme. Căci oamenii au pentru mine exact consistența unor năluci. Iar treburile lor și relațiile cu ei îmi sunt de neîndurat. De ce a trebuit să se întâmple așa? E vorba, desigur, și de o înclinație înnăscută, dar ceva a agravat-o. Poate spectacolul grotesc ce se derulează de 7 ani înapoi, pe de o parte, și loviturile dure pe care le-am primit, chiar în spațiul proteguit al casei mele, pe de alta. Și iată-mă singur, cu Dumnezeu. Doar cu Dumnezeu. Nu mi-am pus niciodată prea tare încrederea și nădejdea în oameni. Nu mi le pun nici acum. Mai ales acum. Ce-aș mai putea spera? Cărțile mele însele sunt departe de mine, ele nu-mi pot alunga tristețea, nu-mi pot vindeca insomnia, nu-mi șterg coșmarurile. Au viața lor, mă uită repede și mă lasă cu mine însumi (cu o ființă pe care eu nu o mai înțeleg, de care nu mi-e milă, pe care, uneori, aproape o detest).

Acum, a mai apărut un motiv de neliniște: proiectul unei călătorii în Germania, la Dana. Acte, vize, așteptări, emoții. Oli vrea să preia toate aceste demersuri, dar n-o pot lăsa. Călătoria în sine mi se pare trudnică și inutilă. Dacă stau și mă gândesc, observ, cu oarecare mirare, că, de fapt, voiajurile în Italia, Georgia, Moscova, Leningrad, Tallin, Budapesta, Belgrad, Praga nu mi-au lăsat cine știe ce amintiri. N-au atins fondul adânc al

ființei mele. Au fost niște incomodități oarecum agreabile. Și asta se întâmpla demult. Acum nu mă mai îmbie nimic. Tot ce doresc este să mă retrag în spațiul infinit al contemplației mistice. Nu-mi urăsc semenii, dar nu le doresc tovarășia.

Vineri, 2 mai 1997

Am reluat, decis, inspirat, versificarea *Ecclesiastului*. Înaintez greu, foarte greu. Mă întreb dacă voi izbuti să ajung până la capăt. Nu mă preocupă nimic în afară de *Carte* și de pagina pe care mă străduiesc să înscriu vers după vers. Cum se explică oare că, deși mi s-a promis, nu s-a făcut o vitrină cu *Psalmii în versuri* la librărie? Chiar și întrebarea aceasta trece pe lângă mine. Eu știu care e drumul și care e locul *Psalmilor în versuri*. Nu e, în fond, nevoie de nicio vitrină. Măcar de-aș putea versifica *Ecclesiastul*! M-ar vindeca, sper. M-ar feri de o dezagregare a eului, de negăsirea unui sens. Poate de aceea mi s-a rânduie, în lume, suferința: ca să caut, fără istov, *Scriptura*. Și s-o stihuiesc. Leac pentru mine. Și pentru oricine... Mă opresc aici. Până mâine rămân iar singur, lipsit și de mine însumi.

Duminică, 4 mai 1997

Sunt fericit: lucrez, lucrez. Totul e teribil, de o profunzime amețitoare. Am dinainte câteva ediții ale *Bibliei*: două românești, una franțuzească, una germană, una englezească, una spaniolă. Este atât de înălțător, încât mă cutremur. Pârjolul acesta mă sfărâmă și mă înalță deopotrivă. Mă „lămurește”, ca pe argint. O, de-ar fi așa! Dar înaintez, înaintez. Fericirea acestei „transe” lucide nu poate fi comparată cu nimic. O concentrare extremă, pe timp scurt. Așa s-a întâmplat și cu *Psalmii* și cu *Exodul*. Celelalte cărți s-au ivit din acumularea unor texte ce întrupau un

înțeles care se lăsa dezvăluit în etape. Acum sunt conectat la Sursă, la Izvorul vieții, și lucrez ore în șir, zile și nopți, la rând, lucrez și voi lucra, în acest ritm, în acest avânt, până la capăt... Mă opresc aici azi. Voi reveni mâine, în zori, la iubita, familiara, pașnica masă, unde, de atâția ani, îmi trec, cum se zice, gândul și sufletul pe hârtie.

Miercuri, 7 mai 1997

Nu cunosc lectură mai reconfortantă decât *Ecclesiastul*. Nu-i un paradox. Textul e grav, dar nu e dezolant, cum sunt așa-zisele opere vesele, optimiste. Cum ar putea deprima un enunț ce spune adevărul? *De rerum natura*,¹⁶¹ de pildă, ca și preluările disperate ale lui Anatole France (pe care l-am citit relativ constant cândva) sunt dezamăgitoare, exasperante, triste, sumbre, sinistre, fără perspectivă.

*

Pe la ora 14, ne-a sunat Sandra Guțu, să ne invite la concertul ei de violoncel. N-am mers, firește, eu lucrez intens la *Ecclesiast*.

*

Înfăptuirea de căpetenie: azi, la ora 17:30, am încheiat versificarea *Ecclesiastului*. E, cum se spune, „prima mână”. Voi relua textul, îl voi revedea, voi elimina repetiții, voi extinde sinonimii etc. etc. Dar, slavă Domnului, ceea ce e mai însemnat s-a făcut. Încă o dată, o spun cu bucurie: Nu eu sunt autorul, sunt scriitorul doar. Este postura cea mai fericită în care mă pot afla și-nchipui. Ca și în cazul *Psalmlor în versuri*.

¹⁶¹ *De rerum natura* („Despre natura lucrurilor”), poem filosofic al poetului și filosofului latin Titus Lucretius Carus (94-55 î. Hr.).

Joi, 8 mai 1997

În afara scrisului și a vieții mele spirituale, nu mă mai absoarbe nimic. Și, totuși, niciodată n-am trăit mai frenetic decât acum. Aseară au sosit invitațiile de la Dana. Azi, am făcut primele demersuri. Birocrație, acte, poze, bani mulți, vize, asigurări de sănătate. Ploua ușor, Bega purta fuioare de argilă. De mult n-a fost așa frumos râul! În tot acest an, Bega m-a uimit cu farmecul ei. Mai devreme, cu 2-3 luni în urmă, etala un verde dens, închis, splendid. Astăzi e turbure, amplă, ducând cu sine cea învâlmășeală de tină.

*

Am reluat *Ecclesiastul*. Recitesc, îndrept ici și colo, rescriu. Am oprit alături, pentru confruntare, *Les Saintes Écritures*. Celelalte ediții se află, pe raft, în bibliotecă, sau pe noptieră.

*

Am sărbătorit cu Oli încheierea versificării *Ecclesiastului*: un suc natural de portocale și altul de grapefruit, în Centru, la acel local micuț și modern, unde am fost de 2-3 ori și cu nepoțica Raluca. Apoi am venit acasă. E singurul loc unde mă simt în largul meu.

Luni, 12 mai 1997

Sunt singur acasă. Lucrez la *Ecclesiast*. Oli a plecat cu actele, pentru Germania. Mă chinuiește gândul de a călători până acolo, de a sta printre străini (totuși) două săptămâni, dar îmi pare rău de Oli să mă opun. Ea m-ar asculta, deși dorește atât de tare să meargă! Am eu inima aceea s-o împiedic? N-a văzut încă Occidentul. Mi-a mărturisit ieri că, dacă nu i-ar fi milă de copii și de Dana, care ne așteaptă, ar renunța, fiindcă îmi înțelege

agasarea. În ce mă privește, cred că aş fi în stare să stau zile întregi în casă. Nu-mi place niciunde, nu mă atrage nimic. *La joie de vivre?* Există, poate, dar e altfel decât se înțelege de obicei. Toată alergătura din jur mă indispuce. Acasă lucrez, pot munci ore în șir, și cu folos; doar atât: să nu fiu obligat la contacte sociale. Schimbarea, ruptura au avut loc atunci când s-a îmbolnăvit Oli. Eram deprins să se ocupe ea de toate lucrurile legate de existența cotidiană. Or, după aceea, totul s-a inversat. Șocul în sine al bolii, contactul cu spitalul, implicarea nemijlocită în lume și, mai ales, spaima, spectrul recidivei și al morții subite... Toate acestea m-au demolat lent, dar necruțător. Evident, dacă ceva trebuie făcut, îl fac, nu mă sustrag, indiferent dacă mi se potrivește sau nu. Am probat asta adeseori. Dar cu cât efort nervos! Cu câtă suferință! Oamenii m-au izolat, exact în măsura în care eu m-am izolat de ei... Revin, deci, la *Ecclesiast* și continui definitivarea textului. Nu-mi trebuie mai mult. Este limpede că nu-mi trebuie. Dacă Dumnezeu a binevoit să-mi ofere șansa aceasta, ce nevoie am de recunoașterea cuiva? Dacă n-ar fi perspectiva acestei plecări în Germania, aş fi fericit. Ce rost are o asemenea trambalare? Numai de dragul lui Oli o accept. În rest, bătrânețea îmi înflorește treptat pe chip, albindu-mi părul, mustața, uscându-mi și încrețindu-mi obrazul. Au rămas poate aceiași ochii mei verzi. Și gura, despre care Oli zicea, demult, că are forma consacrată a unei guri de poet... Nu pot atinge condiția de schivnic. Nu sunt vrednic de ea. Dar, la credință, nădejde și dragoste sunt chemat și eu, așa păcătos cum mă aflu. Poate se va îndura Dumnezeu și – fără a suferi cineva – nu ne vom mai duce în Germania, vom rămâne acasă... Numai Dumnezeu rezolvă în beneficiul tuturor o împrejurare ce pare fără ieșire. Am cel puțin un exemplu doveditor în privința aceasta. O să-l rememorez altă dată...

Miercuri, 14 mai 1997

Azi, în fine, după o sumedenie de inconsecvențe, după destul de multă alergătură, cheltuială și birocrație, am depus, totuși, actele pentru viză la Consulatul german. Mă înduioșează Oli, care se bucură, cu timiditate, de această reușită. Iar Dana telefonează mereu și ne asigură că totul va fi cât se poate de bine.

Mă bucur pentru Oli. S-a destins, vrea și ea (cum zicea Greti) să vadă cum s-au aranjat copiii. În plus, am tot repetat, ea n-a călătorit niciodată în Vest. Pe mine nu mă atrage nici Vestul, nici Estul. Mi-ar plăcea, de pildă, îi spuneam chiar ei, să ajung la Muntele Athos și să rămân acolo toată viața. Dar Dumnezeu a vrut altfel. Mi-a hărăzit o altă soartă. Mi-a fixat chilia aici, aici mi-e sihăstria. Și sunt poet, nu monah. Poet mistic, care, prin voia Marelui Autor, a versificat o parte din *Psalmi* și *Ecclesiastul*. Îmi asum cu împăcare, cu serenitate, soarta. Mi-am conștientizat harul, îl pun în lucrare și, în afară de ajutorul lui Dumnezeu, n-am nevoie de nimic.

Ieri a fost adunarea acționarilor de la Amarcord. S-a citit și cererea mea de retragere. Am aflat de la Ioan Vultur... Eu nu pot fi nici îndoctrinat, nici înregimentat. E spre pagubă? Spre câștig?

Vineri, 16 mai 1997

Amelioresz continuu (așa sper) textul versificat al *Ecclesiastului*. Poate îl voi publica în iarnă, spre Crăciun... Cald. Ca vara. Caniculă. În jur, haosul continuă. Haos social, politic, moral. Semnele sfârșitului? Apocalipsa este un sfârșit și, totodată, un binecuvântat început. Proliferarea imposturii, prostiei, agitației sterile, ambițiilor deșarte, toată nimicnicia învolburată ce mă înconjoară mă fac, în fond, fericit. N-am oameni în jur, ci niște umbre, niște roboți, niște mutanți, niște ființe străine, dege-

nerate. Printre ele, câțiva căutători ai adevărului. Încerc să mă alătur lor, cu toată umilința și buna credință de care sunt în stare.

Sâmbătă, 17 mai 1997

Două mari ghinioane istorice are (și a avut) poporul român. Măcar două. Dezbinarea de obște și ticăloșia elitelor. Dezbinarea afectează toate straturile sociale, e un defect moștenit, probabil, de la traci (dezbinarea ce submina forța combativă a tracilor e consemnată de însuși Herodot). Elitele, însă, politice, intelectuale, economice au o vină uriașă. Ele conduc rău, perfid, poporul, îl robesc, îl umilesc, îl distrug. Dacă sunt naționaliste, fie mint, fie ajung extremiste. Dacă sunt cosmopolite, devin servile față de diverse modele (pe care, însă, le lingușesc tot prefăcut, numai spre a-și servi interesul). Există un verset în *Isaia* (3,12), pe care îl voi pune, poate, motto la un volum în care voi vorbi despre maimuțarea hazlie și funestă a elitelor noastre.¹⁶²

Joi, 22 mai 1997

Acum câteva clipe am încheiat dactilografierea, corectarea textului, redactarea indicațiilor de culegere și tehnoredactare la *Ecclesiast*. Voi mai citi, desigur, cele 1.101 de versuri (inclusiv notele), voi mai schimba cuvinte, poate chiar fraze, dar textul are un trup și are un suflet. Și un suflu ce-mi taie răsufierea. Nici nu-mi vine să cred că am avut atâta putere. Nu am avut, ci mi s-a dat.

*

¹⁶² „... Poporul meu, cârmuitorii tăi te duc în rătăcire, și pustiesc calea pe care umbli!”

Nu sunt simpatizat, necum cultivat, de mediul literar local sau național. Și știu de ce. Fiindcă nu mă aliez, fiindcă nu accept locul pe care vrea să mi-l rezerve unul sau altul. Locul meu nu mi-l rezervă decât Dumnezeu.

Sâmbătă, 24 mai 1997

Continui să lucrez la *Ecclesiastul*. Modific, îndrept, uneori revin la forma anterioară. Ieri am continuat scriptologia pentru plecarea în Germania. Trebuie și viză de trecere prin Austria.

*

Am făcut o scurtă vizită la „Renașterea” și mi-am luat onorariul pentru grupajul de poezii din *Exodul*. L-am găsit acolo pe Almăjan. Era cam indispus, ca și altă dată. Dar am conversat, în voie, câteva minute, pe teme literare și jurnalistice. La ieșire, am dat peste Turcuș, care m-a informat că Luchescu a plagiat grosolan, cu inconștiență, din *Dicționarul* lui Oli. A zis să vin luni la redacție, ca să-mi dea un exemplar din acea așa-zisă carte a lui Luchescu. Dar tot luni îmi va oferi un exemplar și Aurel Gheorghe Ardeleanu, cu care am vorbit telefonic aseară și care ne-a dat de știre, și el, că domnul Luchescu a copiat așa, cu hurta, pasaje întregi. Tot orașul comentează această ispravă, primul care ne-a spus a fost Viorel Marineasa. Îmi pun întrebarea dacă acest nepricopsit de Luchescu e în deplinătatea facultăților mintale: el nu s-a gândit că se va observa imediat plagiatul? Mulți o sfătuiesc pe Oli să îl dea în judecată, lucru pe care nu-l va face, desigur, dar poate va scrie la ceva ziare și reviste. O să am eu grijă să fie un text blând și nimicitor deopotrivă. Mai rău lovești cu briciul decât cu parul. Furia nu trebuie să existe. Dar, dacă există cumva, trebuie să fie rece. Aici însă nu-i vorba de mânie. E, mai degrabă, un sentiment amestecat: uimire, compătimire,

dezgust. Ce mai viață culturală! Specificul cultural al Timișoarei! Haosul, iresponsabilitatea, demența au invadat suprastructurile. Omul înțelept e bine să stea deoparte. Cum spune *Biblia: sunt vremuri grele*. Sau: *Când se află sus oamenii de nimic, nelegiuții mișună pretutindeni*.

*

Cu două seri în urmă, a sunat cineva la ușă. Era doamna Ancuți, vecina de la etajul patru. Mi-a spus că soțul ei a murit. Venise să ne anunțe, ca între vecini. Acum, ea pleca la Biled, acolo unde el decedase. Bietul domn Ancuți, Dumnezeu să-l odihnească în pace! Cu un an și ceva mai devreme, a făcut un atac cerebral. L-am întâlnit pe stradă, cu o zi înaintea morții sale. Iar azi îl înhumează. Tocmai am scris anunțul funebru pentru ziar (m-au rugat colocatarii) și l-am dus doamnei Silvia Ulici, la parter. Exact astăzi nepoțelul acesteia împlinește 6 ani. Exact astăzi se mai întâmplă o mulțime de lucruri și, evident, exact astăzi, pentru regretatul domn Avram Ancuți, nu se mai întâmplă nimic. *Havel Havalim!*

Luni, 26 mai 1997

Stau și mă gândesc dacă să scrie sau nu Oli la vreun ziar, despre plagiatul amărâtului ăluia. Las la o parte faptul că textul cărții lui e incomplet, grăbit, superficial. Dar a copiat din *Dicționar*, din „Orient latin”, din „Orizont”, de peste tot unde Oli a avut profiluri, articole de dicționar... Așa, cu toptanul.

*

În general vorbind, am mereu impresia că, orice schimbare s-ar produce, în fapt nu se schimbă nimic. Ansamblul rămâne același. Detaliul, la fel. Sau – altfel spus – pe orice drum ar porni-o lumea noastră, o ia, de fiecare dată, pe unul greșit.

Miercuri, 28 mai 1997

Mă gândeam aseară că intelectualii (și noi, evident) au învățat prea multe lucruri, nu doar inutile, ci și dăunătoare. Literatura a fost greșit studiată, la fel istoria, biologia... Plus aberațiile filosofiei, ale economiei politice și atâtea altele, asemenea lor. De aici – minți și suflete contorsionate, confuze, răsucite, uneori (cine știe?) incapabile de a mai răspunde firesc revelației. În această lume trăim. Eu o resping. Și ea mă respinge.

*

Lucrez din greu, dar cu nesfârșită plăcere, la *Ecclesiast*. De vreo 3-4 ori l-am străbătut azi (de două ori, cuvânt cu cuvânt, îndreptând, schimbând, diversificând). Trebuie să fiu atent însă, nu e îngăduit să ating, cumva, structura de rezistență, trunchiul vital al cărții. Mi-e drag textul. E ceea ce se cheamă „operă”. O capodoperă absolută?

Marți, 3 iunie 1997

Pe scările Catedralei, ne-am întâlnit cu Părintele Popeți. M-a întrebat: „Și acum, ce mai lucrați? Nu versificați *Ecclesiastul*?” Am fost de-a dreptul uimit că a intuit cu atâta exactitate la ce hărnicesc eu în acest moment. „Iată”, i-am zis ceva mai târziu lui Oli, „ce înseamnă să ai judecata limpede, să fii educat de *Scripturi*”.

*

Seara, Cristina, fiica Veronicăi Balaj, mi-a adus niște reviste și niște cărți din America, rugându-mă, totodată, să scriu ceva despre volumul de versuri al preotului Theodor Damian din New York (cel căruia i-a dus *Psalmii în versuri*). Am scris, vreau să dau mâine textul la „Paralela 45”.

Izolată, neamestecat în viața literară, muncind discret pentru pâinea zilnică, am, slavă Domnului, exact existența care-mi prieste. Nebunia și zarva lumii sunt departe, departe. Odată cu *Cronică* și *Abaddon*, m-am eliberat de ele. Au căzut de pe mine, s-au destrămat, s-au risipit. Așa cum te scuturi de pulbere, de scaieți, de noroiul drumului. Și dărele negre din suflet se șterg. Treptat. Au dispărut aproape. O, dacă Cel Veșnic ar îngădui ca purificarea aceasta să înainteze, să nu mă părăsească nicio clipă, să mă însoțească toată cealaltă vreme a vieții mele!...

Sâmbătă, 7 iunie 1997

Aseară, s-a scris textul de ripostă la grosierul plagiat al lui Luchescu după cartea lui Oli. O să-l trimitem la diverse instituții mass-media. Mereu și mereu, luarea de contact cu oamenii și cu preocupările lor (mă refer la acest Luchescu) te tulbură și te întristează. Este cu neputință să nu te pătezi dacă te apropii măcar de vălmășagul lumii. Cum să te ferești însă de năvala, de asediul mediului social? Îmi închipui că n-aș putea fi mai izolat decât sunt, și totuși, mai mult ca sigur, această izolare trebuie să se consolideze și mai ferm. O distanțare nu doar sufletească, ci și fizică, o separare și o afecțiune rece, total neangajată. Asceza și sihăstria – iată soluția.

Duminică, 8 iunie 1997

De azi în două săptămâni, vom fi în Germania. Dana și echipa ei ne așteaptă cu mare emoție. Au făcut pregătiri. La telefon ne tot spun să nu luăm bagaj mult, să rămânem cuminiți lângă vagon, după coborâre, ca să nu car eu geamantanele etc.

etc. Dana e inteligentă și cumsecade, are intuiție, își dă seama că eu nu țin deloc să fac drumul acesta. O încercă, probabil, remușcări, își face reproșuri că a plecat, lăsându-ne singuri (lăsând-o pe Oli doar cu mine). Mi-a și spus, înainte de plecare, acum doi ani și ceva: „Poate tu mă condamni, dar o fac pentru copii”. Eu am tăcut. Așa procedez eu: tac. Nu ripostez, nu mă cert, nu vociferez. Dar, în anumite împrejurări (nu în ce-o privește pe Dana și pe ai ei), întrerup brusc și definitiv orice relație.

*

Am de gând să scriu un mic eseu – amar – despre memorie. Despre modul în care noi, românii, probăm o condamnabilă nepăsare față de urmele pe care le lăsăm în lume, fără a proba simultan, pare-se, o atracție compensatorie pentru Împărăția din cealaltă lume. De aici, un statut ambiguu și mohorât, care ne arată pe jumătate lumești, pe jumătate metafizici.

Vineri, 13 iunie 1997

„Realitatea bănățeană” a publicat, sub semnătura Marianei Cernicova, un articol referitor la isprava culturală a lui Luchescu. Reproduce din scrisoarea lui Oli pasaje semnificative, plus textul dedicat lui L. Alexiu (identic în cele două lucrări; cea a lui Luchescu nici nu e lucrare, ci o mizerie științifică și etică). Luchescu e un netrebuit, ca și Iovescu.

Sâmbătă, 14 iunie 1997

Am aflat că, ieri, „Timișoara” și „Agenda” au publicat scrisoarea semnată de Oli, iar Radio-Vest (Marian Odangiu) a citit-o din oră în oră. Mi-e și milă de dosăditul de Luchescu. Dar

– cum îi spuneam chiar azi lui Bunaru, citându-l pe Apostolul Pavel – *împotriva adevărului n-avem nicio putere; avem pentru adevăr.*¹⁶³

*

Răbdarea, mai bine zis tăria de a nu-ți trăda vocația, te ajută să privești zâmbind nedreptățile, impostura, neobrăzarea nulității infatuate. Cazul interesant al parvenitului cultural. Care e propriul său idol. Dar și propriul său rob. Motorul tuturor eforturilor lui este un strivitor complex de inferioritate, pe care se iluzionează a-l schimba în complex de superioritate. Hiper-trofia fatuității. Într-o lume haotică, invadată de impostori, câini, așa-ziși scriitori, așa-ziși capitaliști, hoți, incapabili, mincinoși, într-o lume ciclotimică, exasperantă. Firește, nu toți oamenii sunt așa. Dar sunt mulți, poate prea mulți. Vor trece ani, decenii, până se va intra în normalitate. Adevărata normalitate se va instala doar după *Ziua aceea (O, ce zi!)*, care, din câte cred, este aproape.

*

Urmează, sper, o săptămână mai liniștită. Cu ajutorul lui Dumnezeu, sâmbătă dimineața plecăm spre Germania.

Luni, 7 iulie 1997

Sâmbătă seara, pe la ora 21, am sosit acasă, din călătoria în Germania, călătorie pe care, iată, sunt fericit, da, fericit!, că am făcut-o. Peisajul german e sublim, cel austriac încântător, cel maghiar parcă îndurerat, peisajul românesc e mistic. Münchenul? Un oraș nemărginit de frumos, cu împrejurimi minunate. Râuri verzi, lacuri, Alpii, sate sobre, curate, mănăstiri

¹⁶³ 2 Corinteni 13, 8.

solemne, biserici magnifice. Mi-a plăcut și clima de acolo: răcoroasă, umedă; aerul e pur, parcurile sunt pline de lebede, rațe, lișițe, iepuri. Sunt înclinat să cred că, din toate țările pe care le-am văzut, cel mai puternic m-a impresionat Germania. Am fost și la festivitatea de înmânare a diplomelor de bacalaureat; Andrei – proaspăt „bachelier” – mi s-a părut a fi (și chiar era) cel mai frumos și mai nobil dintre tinerii absolvenți. Înalt, subțire. Are umor, este ager la minte, am râs cu el în cele două săptămâni cât n-am râs în ani întregi. Zicea că nu știu ce colegă (sau profesoară?) îl definea drept cel mai fascinant și mai misterios dintre toți băieții. Așa și este. Dana și copiii au făcut tot ce le-a stat în putere să ne simțim în largul nostru. Am scris la computer *Ecclesiastul* (ajutat de Andrei), am copiat textul pe o dischetă. Acum vreau să-l duc la tipar.

Joi, 10 iulie 1997

Călătoria în Germania mi-a lăsat o impresie profundă, ceea ce nu s-a întâmplat cu celelalte voiajuri (mai spectaculoase, poate, în sine). Dana ne-a spus, acum, la telefon, că Isara (*Die Isar*, acest râu grandios, cu nume celtic) e amplă, a plouat în munți. Îmi amintesc apele ei verzui, adâncimea lor romantică, mișcarea calmă, destinsă și distinsă a ființelor omenești din preajmă-i. Totul, totul e mai bun și mai frumos decât în altă parte. Din păcate – pentru cei din altă parte, din fericire – pentru cei de-acolo. Mistica, misticismul, trăirea întru Dumnezeu: iată ce ne rămâne aici. În rest, palavre, sărăcie, bolboroseală politică amatoristică și mizerie. Totu-i trivial, hapsân, primitiv, lipsit de bărbăție și noblețe.

Sâmbătă, 12 iulie 1997

Azi se împlinește o săptămână de când am revenit din Germania. Germania: țară a poeziei, a filosofiei, a muzicii simfonice; Rusia, a prozei; Italia, a sculpturii, a picturii, a muzicii de operă. Franța, Spania, țări ale idiomurilor atât de dragi mie, aproape la fel de dragi ca preaiubita mea limbă română...

Din nou acasă, așadar. Timpul radiază din memorie chipurile dezagreabile (Ianoș, de pildă, cu care, acolo, eu am avut, totuși, cele mai calde relații de familie), lăsând doar ceea ce se potrivește cu aspirația profundă a sufletului. Alpii, lacurile, apele Isarei, monumentalitatea marilor piețe, catedralele, podurile, pinacotecile... Și, evident, absența haosului. Haosul interlop mă îndurerează, mă doboară. Or, tocmai el pare a ne caracteriza, în cea mai exasperantă și mai nefericită măsură.

Treptat, odată cu sedimentarea impresiilor, uimirile fulgurante, abia conștientizate atunci, legate de ceea ce ascunde, poate, splendoarea exterioară, încep să devină întrebări, îndoieli, puncte de plecare pentru analize de fond. Știu că se muncește cu adevărat, că oamenii (în genere) pleacă dimineața și se întorc seara, că pare a exista un timp restrâns pentru suflet. Am observat, de asemenea, că se bea cam mult. Dar ceea ce e frapant, pentru o țară depoluată, este frecvența și abundența fumatului. N-aș fi bănuț că se fumează atât, mai ales că, mereu, auzeam de propaganda potrivnică acestei deprinderi. Eu am fost cândva fumător și nu-i condamn neapărat pe cei care fac azi ce făceam eu altădată. Dar e o contradicție între aspectul aseptice al acelei lumi și fumul greșos al țigării. Acest amănunt, acest fapt minuscul, poate fi un semn, un simptom al fisurilor adânci, nevăzute, ce rod și acea lume, ca pe oricare alta.

Duminică, 13 iulie 1997

Încă de pe drum, la întoarcere, am sfătuit-o pe Oli că e mai bine să nu comentăm, în niciun fel, cele două săptămâni de vacanță. În fond, experiențele, ca atare, sunt irepetabile, îți aparțin, se consumă în taina lăuntrică. De ce și cui să-i spun ce culoare indicibilă avea în cutare după-amiază Isara? Eu însumi o numesc indicibilă. Numai un poem (sau măcar un vers, un distih) ar putea-o, eventual, defini. *À bas* pălăvrăgeala! Niciodată n-am agreat-o. E stearpă, pângărește, primejduiește viața sufletului.

*

Singura experiență negativă (vag disforică) pe care am avut-o în Germania (exceptând cazul Ianoș, caz clasat, previzibil) a fost legată cu o parte (infimă) din comunitatea românească. Am telefonat la Parohia ortodoxă română, întrebând când pot veni să dăruiesc un exemplar din *Psalmii în versuri*. „Duminică, la 11”, mi-a răspuns o femeie, explicându-mi cum pot ajunge. M-am dus cu Oli și cu Lizuca. Erau vreo 15 persoane. Toți cei prezenți (sau aproape toți), inclusiv preotul, neprietenoși, circumspecți, acri, posomorâți. Am dat cartea preotului, un alt exemplar l-am oferit unei perechi (el, neamț ortodox; ea, româncă), am stat puțin la slujbă și am plecat. La ieșire, ne-am întâlnit cu două femei ce purtau niște coșuri. Una ne-a întrebat dacă nu rămânem la parastas. Am ezitat. Atunci ne-a pus în palmă câte un pachetel. Aceasta a fost singura persoană cumsecade pe care am văzut-o în acea zi.

Nu suntem un neam blând, bun la suflet, ospitalier etc., cum ne tot laudăm. Dimpotrivă. Suntem răi, bănuitori, violenți, agresivi, dezbinați, refractari la civilizație, neprimitori ș.a.m.d.

Marți, 15 iulie 1997

Azi-dimineață, am auzit la Radio-Timișoara că Luchescu va fi schimbat cu Boldureanu. *Sic transit...* Știu că acel text – delicat, în aparență; halebardic, în fond –, scris și dat spre publicare, a avut rolul lui în înlăturarea acestui lamentabil ipochimen.

Joi, 17 iulie 1997

Acum aștept, nerăbdător, ca întotdeauna, apariția noii cărți, a *Ecclesiastului în versuri*. Tot la Editura Marineasa, condusă de bunul, blândul Gabriel, fiul lui Viorel, ex-directorul bicisnicei noastre Edituri (de Vest). Ieri, recitind, în *Biblie*, textul original, m-am înfiorat, gândindu-mă că Dumnezeu mi-a încredințat puterea să-l stihuiesc. Ce-mi mai trebuie altceva, dacă Cel Veșnic a binevoit să-mi dea iluminarea aceasta? Încât îmi încep ziua împăcat, ducând cu mine amintiri, ce se estompează domol, din recenta călătorie, nădejdi timide, regrete tocite, adică toată încărcătura unui suflet, ce-mi rămâne, mie însumi, impenetrabil.

*

Am primit o vedere din Milano, de la Andrei. Ne scrie că italienii sunt din cale-afară de vorbăreți și adaugă o reflecție inteligentă, penetrantă: „Probabil că italienii își iubesc foarte mult limba”. Adică, le place s-o audă rostită, s-o guste, s-o recepteze artistic, la nesfârșit.

Vineri, 18 iulie 1997

Am tot cumpănit dacă să donez, sau nu, vreunei biblioteci manuscrisele volumelor publicate. Am încercat să inițiez în Timișoara un „muzeu” al literaturii, dar, până azi, n-am izbutit nimic. Trec peste acest subiect. Sunt (nu-i o noutate) deprimat și obosit. Nu pot nici să scriu, nici să nu scriu. E o intermitență

chinuitoare. Citesc, umblu, sufletul îmi colcăie de amintiri, de imagini, de reminiscențe, crâmpieie ale unui posibil (viitor) cosmoid artistic se agită în acest recipient lăuntric, după niște legi necunoscute, ca-ntr-o mișcare browniană. Până se vor coagula, brusc, în întreguri, va trebui să mă frământ așa, nemulțumit de orice și de mine însumi, strivit de simțământul nimicniciei.

*

Viorel Marineasa mi-a spus că Luchescu a fost schimbat și că s-a programat un concurs pentru postul de director și la Editura de Vest. Nu s-a prezentat nimeni, nici măcar Iovescu. Nu vreau să merg eu? O, nu, nici gând. Pot propune pe cineva? Nu. „Asta-i”, mi-a zis el, „în Timișoara nu se găsesc oameni, în ciuda aparenței”. L-am aprobat. „Așa e. Gură multă și treabă puțină”. „Mai gândește-te la o propunere”, a zis el la despărțire. Nu mă gândesc la nimic. Poate să fie cine s-o nimeri. Am amintiri sinistre de la acea Editură.

Sâmbătă, 19 iulie 1997

Aseară, m-a sunat Cheti, să mă bombardeze iar cu Editura de Vest. Confidențial. O, Doamne! Pe mine nu mă interesează câtuși de puțin. Semnalul – mi-a zis – venea de la Popovici, care s-a gândit, în ordine, la mine și la Viorel Marineasa. „Dacă nu voi, atunci cine?” „Nu știu, Cheti”, i-am răspuns. „Habar n-am”. Acea instituție a ajuns un hârb, o cloacă, o adunătură de incompetenți și de leneși. Eu am uitat-o!

*

Recapitulez nu episoadele concrete, ci impresiile vizitei în Germania. Concluzii interesante se conturează. Am avut senzația puternică a unei artificialități în ce privește natura, peisajul. Intervenția omului se simte – discret, dar ferm – pretutindeni.

Dar e o intervenție spre bine, nu spre rău. Încât mi-am dat seama că, lucrând asupra-i, omul i-a redat naturii (măcar parțial) primordialitatea. Și a prefigurat (iarăși parțial) cele ce se vor petrece după *Ziua aceea (Dies irae, Dies illa)*, când, cum zice Isaia, lupul și mielul vor sta alături. Am văzut iepuri care nu fug de oameni și de câini, pești blânzi, ca niște cățeluși lângă mal, lebede, rațe, lișițe umblând, pe țărmul curat al lacului, printre pietoni. Acolo trăiesc altfel de oameni, ne desparte de ei nu o barieră civilizatorie, ci una metafizică. Ei par a construi Edenul terestru, despre care vorbesc Martorii lui Iehova. Noi mergem încă în urma lui *Abaddon*, nimicind, nimicind. Și ei au distrus cândva. Acum, reconstruiesc. Redau, cum ziceam, naturii primordialitatea, dar, mai ales, îi configurează eternitatea post-istorică. Nu e vorba de o temă literară, ci de o viziune (chiar opțiune) existențială.

*

În Germania, s-a șters contradicția dureroasă dintre ruralitate și urbanitate, dintre natură și civilizație. Trăind la oraș, într-un mare oraș, precum Münchenul, nu mai încerci nostalgia naturii. Și, trăind la sat, într-una din acele splendide clădiri fără garduri și cotețe, ce apar, ici și colo, la marginea pădurilor, nu duci dorul civilizației. În München („un mare sat”, cum i se spune) ai, dacă asta dorești, cel mai evoluat citadinism și, alternativ, cel mai delicat colț de natură. La noi, e o separare netă, o prăpastie. Deși orașele noastre sunt aproape la fel de murdare ca satele. În plus, sunt brutale, sordide, zgomotoase, împovărătoare. Peste tot – la sat și la oraș – te pândește pericolul jafului, al bandelor, al câinilor. Orașul e grotesc, satul e primitiv. O, Doamne, merităm oare toate acestea? Probabil că da. Fiecare

dobândește ceea ce merită. Sunt aspru, poate, dar o fac cu durere. Zadarnic suntem noi inteligenți, luați separat, dacă inteligența globală nu există (sau e atât de precară)!

Duminică, 27 iulie 1997

Aseară, Oli a vorbit la telefon cu Smaranda. Iar s-a abordat chestiunea directoratului la Editura de Vest. Nu vreau să merg eu? Aș fi cel mai potrivit. Aha! Ați rămas fără editură și fără editori?... Dă-i, Doamne, românului, mintea de pe urmă! Nu, dragă, nu merg. Eu m-am rupt de toate acestea, de goana voastră neroditoare după vânt. Prefer să îmbătrânesc în universul meu lăuntric, nu în larma voastră asurzitoare și absurdă.

Miercuri, 30 iulie 1997

Viața e așa cum o privești. Tu o construiești, tu o faci bună sau rea, frumoasă sau urâtă, potrivit calității privirii tale. Fiind, oricum, vis, iluzie, de tine depinde dacă e o iluzie negativă sau întăritoare. E un recipient pe care sufletul tău îl umple cu substanța lui. Ieri, îndreptându-mă spre Excelsior, l-am văzut în parc pe Părintele Nicolae Neaga. Am mers la el și am stat puțin de vorbă. Duminică a împlinit 96 de ani. Predă și acum la Teologie, scrie, a scris o recenzie la *Psalmii în versuri* pentru „Altarul Banatului”. Senin, binevoitor, lipsit complet de patimi, purificat. L-am lăsat singur pe bancă. Mărunt de statură, cu tenul curat, ca de prunc. În imensa și deșarta nebulie a lumii, Părintele Nicolae Neaga e un înger. Pentru el, viața e altfel decât pentru inșii din jur. Fiindcă el e altfel.

*

De la Corina, am luat un act, cu care merg azi la Direcția Muncii, pentru a demara angajarea. De la 1 august, voi fi redactor cu normă întreagă la Editura Excelsior.

Joi, 31 iulie 1997

Astăzi a fost o zi frumoasă, în înțelesul deplin și curat al cuvântului. La 9:20, Sorina și Péter Jecza au venit cu mașina, ne-au luat și am plecat spre Buziaș, pentru dezvelirea bustului lui Cristi. Am ajuns repede, pe drum ne-a depășit o coloană de automobile, cu oaspeți din țară și din străinătate. La 10, am fost în fața noului spital. Statuia făcută de Peter e foarte expresivă. Ceremonia a durat vreo oră (au vorbit Viorel, doamna ministru din Bavaria, Drăgulescu, subprefectul, primarul din Buziaș, Mitropolitul Nicolae și Episcopul catolic). A urmat o scurtă slujbă, apoi inaugurarea – panglica a fost tăiată de voinica doamnă bavareză și de Drăgulescu. Totul a fost impresionant, înălțător sufletește, pe alocuri, și, în subtext, sfâșietor.

*

L-am sunat pe Gabriel Marineasa. *Ecclesiastul în versuri* e tipărit. Mergem mâine, la 11, să luăm câteva exemplare.

Vineri, 1 august 1997

Ziua de ieri, frumoasă și tragică, a rămas în urmă, ca o explozie halucinantă de soare, în care se agită ființe minuscule. Ce făptură nenorocită e omul! Pe fundalul întregului tablou, se conturează disperarea sublimată, fără leac, zbaterea sugrumată a lui Greti și a lui Viorel. Neputința lor de a face ceea ce, în fond, nemărturisit, ar dori: să-l aducă la viață pe Cristi! Neputința celorlalți, oricât s-ar strădui, de a-i ajuta. Singura soluție: ei doi să înțeleagă și să accepte, cu toată împăcarea posibilă, că fiul lor s-a mutat la Domnul, într-o altă viață.

Vineri, 8 august 1997

E limpede că mai toată lumea a intrat într-un fel de rutină a confuziei și a blazării. Cei care își închipuie că lucrurile se schimbă de azi pe mâine sunt demoralizați, constatând că un asemenea proces e lent și punctat de meandre. Iar cei care nădăjduiau că nu se va modifica nimic sunt la fel de amărâți, observând că, totuși, deplasările există și înaintează. Numai aceia care știu (care au învățat) că nu-i nimic nou sub soare au mai multă liniște. Pentru că ei sesizează dimensiunile și ritmul schimbărilor în acest imobilism dinamic. Schimbare, mișcare există. Atâta doar că ceea ce vine nu e nou, ci reluarea, reapariția (adaptată la împrejurări, la o percepție ea însăși modificată) a unor întruchipări care au mai fost. *Numai în Dumnezeu nu este schimbare, nici umbră de mutare.*¹⁶⁴ El rămâne singurul reper în amestecul și nimicnicia lumii: „ancora sufletului”¹⁶⁵, de care pomenește Apostolul Pavel.

Sâmbătă, 9 august 1997

Am trimis ieri *Ecclesiastul în versuri* Părintelui Bartolomeu Anania. Plutesc din nou în lumină și culoare. Atâta doar că realitățile palpabile, vizibile și audibile sunt atât de dezolante, încât cu greu poți scăpa de otrava lor. M-am întrebat care ar fi relația acestor două cărți (*Psalzii în versuri* și *Ecclesiastul în versuri*) cu ceea ce se numește literatură. E drept că nici ce înseamnă literatură nu se știe precis. Oricum, ele, cărțile, sunt mai mult decât literatură. Sau, altfel spus, sunt literatură mistică. Ele au fost comentate (de fapt, până azi, doar *Psalzii*) de teologi

¹⁶⁴ *Iacov* 1, 17.

¹⁶⁵ *Evrei* 6, 19.

importanți și de critici meritorii. *Psalmii în versuri* au fost analizați foarte favorabil, dar cu o anumită sfială, cu o evidentă timiditate. Cred că, pentru a li se aplica o cercetare deplină, trebuie împlinite trei condiții: - cunoașterea *Scripturilor*; - informație literară; - trăire mistică. Altfel, discursul poetic e secționat, e abordat secvențial și, pe cale de consecință, comentariul nu e valid, întrucât nu vizează și nu acoperă întregul.

Miercuri, 13 august 1997

A fost lume multă la înmormântarea Profesorului Eugen Todoran. La ora 15, am ajuns acolo, la Cimitirul de pe Str. Rusu Șirianu. În capelă se aflau Mitropolitul și mulți alți preoți. Jos, un cor bisericesc. Tocmai sosea și rabinul. A avut loc slujba, apoi discursurile (Gașpar, Cheie, Cornel, un șef de catedră de la Teologie). În fine, înhumarea. La plecare, ne-am întâlnit cu Părintele Ioan Bude. Preot-profesor, înțelept, inteligent și erudit. Cunoscător, interpret și trăitor al *Scripturii*. I-am spus că doresc să-i ofer un exemplar din *Ecclesiastul în versuri*. A fost încântat, m-a îndemnat să stihuiesc și celelalte cărți poetice și sapiențiale. „Sunteți un nou David”, a zis el, lăsându-mă nedumerit. Oli mi-a relatat apoi ce i-a spus Mia Foarță. Anume că, în „Adevărul literar și artistic”, cineva îl critică pe Doinaș, pentru felul în care a prelucrat el niște psalmi, adăugând că procedeul meu e cel adecvat. Evident că mă bucur, dar nu pentru mine, ci pentru *Psalmii în versuri*, mai exact pentru răspândirea lor în sufletul colectiv al nevoiașei noastre nații. Cât de puțin, dar stihul ajută, poate, la întoarcerea spre *Scriptură*, spre Dumnezeu.

Viața se scurge lin, cu monotonia și neprevăzutul ei. Cu neprevăzutul, în fond, destul de previzibil. Încerc să mă simt în largul meu aici, în irealitatea cotidiană. Ceea ce se numește, în

general, realitate nu are nicio realitate. Ne închipuim doar că ar avea. Este o simplă amețeală, un vertij, o iluzie, un vis.

Sâmbătă, 16 august 1997

Condiția tragică a omului de lut (*ha'adham*), deteriorarea lui fizică și psihică, palma teribilă ce ne apasă, forța care ne ține legați de țărână, otgonul gravitației cum să le ignori? Serile, nopțile sunt un adevărat coșmar, o prefigurare a descompunerii, a „stricăciunii”. Mă cuibăresc lângă *Psalmi* și lângă *Ecclesiast*. Aceste cărți sunt adăpostul meu în furtună, sunt corabia în care mă feresc de asaltul valurilor și de rafalele ploii, sunt, în cele de pe urmă, scândura de care mă prind, în așteptarea naufragiului. Aseară, luna plină, de august, era sângerie, ca în *Apocalipsă*.

Duminică, 17 august 1997

Mă apropiu de vremea bilanțurilor. Mai întâi, voi spune că regret întârzierea cu care m-am inițiat în *Scripturi*. Am dorit de copil să citesc *Biblia*, dar n-am început lectura ei sistematică decât după terminarea facultății. Așa au fost vremurile, dar nici eu n-am stăruit cât s-ar fi cuvenit. Am purtat cu mine, totuși, un exemplar din *Noul Testament*, cu grafie latinizantă, format mic. Țin minte că se afla în biblioteca familiei noastre de la Stroești. L-am dus, dintr-o locuință în alta, iar acum e în sertarul cu manuscrise. Nu l-am citit. Dar nici nu l-am uitat.

Sunt artist. Inteligent, sensibil la teorie și concepte, dar artist. Ideile au carnalitate, concretitudine. Și, invers, imaginea conține în sine germenele unei idei. Aceasta, pe de o parte: inteligența de tip artistic, nu doar logică, ci și analogică. Inteligență emoțională. Și inteligență lingvistică. Pe de altă parte, ceea ce m-a caracterizat mereu a fost (și este!) impulsul de a

transcende realitatea imediată, aspirația metafizică. Altfel spus, inteligența spirituală. Contactul cu ambianța m-a propulsat întotdeauna dincolo de ambianță. Or, multă vreme, nefiind orientat corect, neștiind *Scriptura* (sau fiindcă nu venise încă timpul), am căutat acest dincolo, acest sens, acolo unde nu era: în Antichitatea clasică, în Evul Mediu, în subconștient etc. De aici și deruta criticii. Păream livresc, dar nu eram. Totuși, elementele ce constituiau universul poetic rămâneau (măcar până la un punct) recuzită: Ulise, Ahile, cetăți, armuri, chiar visul sau coșmarul... Nu vorbeam de-a dreptul, ci pe ocolite, folosind un repertoriu istoricește consumat (și consumabil) sau, eventual, raportabil la psihismul abisal. Ani întregi m-au obsedat Freud, Jung, Lakan... Sigmund Freud, îndeosebi. Nu recurgeam la ceea ce rămâne în afara timpului (Dumnezeu). Mărturiseam despre mine și despre lumea în care trăiesc, apelând la orizontul unor epoci ce nu mai există, sau la taina afectiv-imaginativă din adâncul propriu. De ce? Doar fiindcă toate acestea erau departe, fiindcă puteau reprezenta, cât de cât, un dincolo, ele îmi dădeau iluzia unei transcendențe. Această căutare înfrigurată și tenace, această explorare a cunoscutului și a necunoscutului, această rătăcire prin vastele teritorii amintite mi-au fost utile, în felul lor, și au durat până la *Cronică* și *Abaddon*, când am abandonat, decis, fantasmagoriile și am scris despre ce vedeam, auzeam și trăiam. Am putut face astfel, deoarece acum îmi regăsisem transcendența (sau, mai exact, transcendența mă regăsisese). De aceea, *Cronică* este sinteza, încununarea întregului meu traseu liric în vers clasic. Iar *Abaddon* e încununarea, locul de întâlnire al celor două trasee: în vers alb și în vers clasic. Deasupra ambelor, se află *Psalmii în versuri* și *Ecclesiastul în versuri*, scrieri în care se contopesc toate datele personalității mele și toate

propășirile mele lăuntrice. Aici sufletul și-a găsit împăcarea cu sine și cu lumea, impulsurile sale adânci și-au aflat obiectul și ținta. Acestea ar fi, cred, piramida (imaginea e, mai ales, vizuală), edificiul și dinamica operei mele. Cât e de durabilă construcția se va vedea în viitor. Eu am vrut doar, pentru mine însumi, să clarific înțelesul deșertăciunii ce-mi poartă numele.

*

Referirile la Antichitate, la Evul Mediu infuzează textelor (mai cu seamă) o profunzime culturală. Profunzimea metafizică, prezentă, la vedere, acum, se insinua, atunci, în discurs și se bănuia, se aproxima doar, la o lectură iubitoare, potrivită (există și un talent receptor, secundându-l pe cel creator). Atunci, fenotextul era susținut și hrănit de un abis tenebros, acum el aduce cu sine, în enunț, un abis luminos, un tragism stenic. Poezia mea nu e pesimistă. Ar fi pesimistă dacă nu ar admite că există salvare pentru suflet. Or, ea tocmai această salvare o întrezărește, ba chiar o clamează. Am mai spus-o: poezia mea e gravă, nu pesimistă. Și, probabil, e clasică, nu romantică. Dar, repet, nu eu trebuie să fac, neapărat, aceste distincții. Durabilitatea edificiului o va încerca timpul.

*

Am vizitat-o, la spital, pe fosta mea colegă de facultate Petre Luiza (Pârvan Luiza). Are, sărmana, rinichi polichistic, face dializă, se operează. Nu ne-am văzut de 31 de ani.

*

De la spital, am plecat spre Catedrală. L-am întâlnit acolo pe Profesorul Ștefan Munteanu, cu soția. A zis că va merge (vor merge) și el (și ei) s-o vadă pe Luiza. Am rămas, ca de obicei, să luăm anafură. Am mestecat-o încet, în fața altarului. Duminica trecută, am trăit o puternică emoție (transă?, extaz?), în timp ce

gustam anafura. Am avut simțământul adânc, total, nespus de concret, al împărtășirii, al părtășiei, al tainei, al participării mele la mister, al răpirii și, poate, al salvării mele. Câteva clipe. Câteva secunde, când, aparținând lumii, nu-i mai aparții. Iar apoi, revenind, nu mai ești același. Fiindcă acele câteva clipe schimbă în tine totul. În tine și în afara ta.

Miercuri, 20 august 1997

Cât de zdravăn și de insolent s-au fixat cele învățate cândva prin școlile comuniste! Mai clar sau mai puțin clar, acea formulare a lui Marx („Revoluțiile sunt locomotivele istoriei”) a rămas, inconștient, încrustată, încremenită, în mintea celor mai mulți dintre noi, în mentalitatea colectivă. De aceea, suntem atât de mândri că am făcut „revoluție”, când, de fapt, ar trebui să ne rușinăm de brutalitatea, violența, primitivismul comportamentului nostru. Alte nații clădesc în liniște, civilizate, noi trecem din revoluție în revoluție, dărâmând, periodic, ceea ce abia am reușit să încropim. Ce locomotive ale istoriei? Izbucniri de sălbăticie și ură, regres moral și material, dans sinistru sub tamburina Satanei. În 1989, ar fi trebuit ca „Marele conducător”, incompatibil cu mersul vremii, ieșit din istorie, să fie înlocuit, pașnic, pe cale politică, de pătura diriguitoare, la Congres (cum postula Statutul lor), nu să se ajungă la omoruri, devastări, la dezlănțuiri de violență extremă, care până azi își continuă ecoul. Represalii, asasinate, năvala minerilor, încăierările de la Tg. Mureș – iată Revoluția. Apoi, nimicirea livezilor, a pădurilor, a sistemelor de irigații, a turmelor de vite, a clădirilor etc. etc. Vina, pentru tot ce s-a întâmplat și se întâmplă, o poartă acei iluștri demnitari comuniști, care ar fi putut, mai mult, ar fi fost obligați, ca patrioți, cum se declarau, cu emfază demagogică, ar fi trebuit, deci, să asigure o trecere neaccidentată spre o lume normală și

n-au făcut-o. Iar cei care s-au jertfit, spre a realiza ce n-au fost în stare, sau n-au dorit, să realizeze mai-marii, sunt, cu adevărat, eroi, martiri... Și ne mai și împăunăm cu Revoluția noastră! Probe ale înapoierii, ale incapacității de a propăși cu puterea minții – iată ce sunt revoluțiile. Sălbăticie, dezinhibare a instinctelor, eliberare a forțelor malefice de sub privegherea conștiinței. Parțial, nu-i de mirare că se întâmplă așa. Pe vremea când noi stăteam în bănci și ni se spăla creierul, repetându-ni-se, obsesiv, sadic, machiavelic, monomaniacal, cu orice prilej, ce eveniment măreț e revoluția, colegii noștri – din Anglia, să zicem – învățau, e de presupus, exact invers. Aparținem la lumi diferite. Tot ce am deprins (aproape tot) trebuie întors pe dos. Am fost călăuziți pe drumuri greșite. De aceea, ca în *Meșterul Manole*, debutăm mereu. De aceea, ca în *Miorița*, uneltem împotriva aproapelui și vrem să-l dăm jafului și morții. Suntem meniți „revoluțiilor”, adică fratricidului, izbucnirilor haotice, întunecării oricărei judecăți, nenorocirii. Popor care își construiește istoria cu bâta... Așa vrem să fim? Asta ne place să fim? Asta vom fi câtă vreme continuăm să credem (potrivit unei stereotipii mentale) că revoluția înseamnă altceva decât o biruință a instinctului distructiv, o victorie a Răului! Schimbarea, da! Dar înțeleaptă, pacifică, inteligentă. Va trebui să pricepem, odată pentru totdeauna: revoluția este cel mai impozant, cel mai admirat, cel mai venerat idol comunist! Comuniștii sunt îndrăgostiți lulea de revoluție. Știu eu unul, de la Reșița, mini-ștab comunist, care, după Revoluție, și-a tras barbă și pantaloni scurți.

Sâmbătă, 23 august 1997

L. Alexiu mi-a mărturisit că nu e mai deloc informat în *Scripturi*. Mă întreb cum pot trăi cei ca el. Ce fac ei, nefericiții, toată ziua, toată noaptea, toată săptămâna, toată viața? La ce se

gândesc? Și cât de adânc, cât de departe pătrund, cu gândul lor, în sinele propriu, în sinele celorlalți, în alcătuirile și asemănismul lumii? Umblă, de colo-colo, ca legați la ochi: *Vă rătăciți, neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu.*¹⁶⁶ Mă năruie o compătimire adânc fraternă. Mi-e milă. Dar ce pot face? Am constatat însă că ceea ce îi impresionează pe unii, la *Psalmii în versuri* și la *Ecclesiastul în versuri*, este cantitatea de muncă pe care am depus-o („muncă titanică” – C. Cârstoiu; „muncă filologică” – L. Alexiu etc.). Andrei, văzându-mă, la München, ore în șir, dinaintea computerului, a zis: „Lucrezi ca un obsedat!” E drept că am trudit la aceste cărți, dar, pentru mine, nu munca a reprezentat (și reprezintă) elementul definitoriu în tălmăcirea versificată, ci mobilizarea, vectorizarea lăuntrică, imposibil de numit.

Cu fiecare pas, cu fiecare zi, cu fiecare gând, mă desprind de confuzia lumii, revin din exil, mă întorc în patrie. O, dacă m-aș putea considera, cât de cât, cel mai mic, cel mai neînsemnat ins din poporul lui Dumnezeu!

Duminică, 31 august 1997

Ieri, înainte de ora 12, l-am întâlnit la Poșta Mare pe Părintele Nicolae Neaga. Mi-a spus că a trimis la revistă recenzia sa la *Ecclesiastul în versuri* și că va recomanda studenților cartea. Mi-a reprodus, privindu-mă atent cu ochii săi luminoși, finalul comentariului: „Autorul să continue cu celelalte cărți: *Pildele*”. L-am ascultat, absorbit, mulțumindu-i, în gând, pentru sugestie. Da, voi stihui *Pildele*. Fără ezitări, fără prea multe amânări.

*

¹⁶⁶ Matei 22, 29.

Viața mea e un fel de vârtej, o continuă și uriașă rotire în vid. Între cerul, pe care nu-l pot atinge, și pământul, pe care aproape nu-l mai simt, plutesc într-o înfiorată așteptare. Intangibila concretețe a nemărginitei forțe nevăzute îmi susține și îmi strivește ființa și existența. Ca în *Ecclesiast*: existența mea e deșartă, dar nu-i lipsită de sens, nu-i absurdă.

Sâmbătă, 6 septembrie 1997

La ora 11, încep funeraliile prințesei Diana. 6 milioane de oameni o vor însoți pe ultimul drum. Printre ei, mari personalități. Biserica pare mult mai discretă. Azi-noapte a murit și Maica Tereza. Dumnezeu să o odihnească în pace! Va fi înmormântată la Calcutta. La vestea morții ei, Papa s-a retras în capelă să se roage. Stranie simetrie (sau asimetrie) între cvasi-coincidența celor două plecări și în amploarea (mai mult ca sigur diferită) a reacției (și emoției) populare. Are dreptate Havel: de curând, la Praga, a afirmat că lipsa de responsabilitate și ateismul sunt cauzele situației dezastruoase a lumii contemporane – situație pe care a zugrăvit-o în culori apocaliptice. Dar, nu sunt eu chemat să judec nimic și pe nimeni. Dumnezeu să-i ierte și să-i odihnească pe cei care s-au dus din febrilitatea nebunească a acestor vremuri. Suntem o turmă de viitoare schelete, în goană disperată, învălmășită, spre abis.

Miercuri, 10 septembrie 1997

Nu încerc acel sentiment al eșecului existențial, de care vorbea Céline. Cred că starea lăuntrică de eșec („orice viață eșuează”) depinde de obiectul de interes al celui lăuntru, al celui suflet. Dacă se leagă de obiecte exterioare, materiale, prin firea lucrurilor inerte, străine, impermanente, eul va resimți, în

cele din urmă, că existența lui s-a irosit. La fel, dacă își pune nădejdea în oameni (în *omul de pământ*). Cu cât, însă, miza interesului vital e mai duhovnicească, mai înaltă, cu atât simțământul eșecului e mai fără putere, fiindcă sufletul se încrede în sine însuși, iar acel scop e genuin, e al său, îi aparține. Arta, știința asigură, da, și ele, un oarecare sens vieții. Adevăratul înțeles i-l conferă însă credința. Căci Duhul va anima, cât de cât, și fărăma de duh ce pâlâie în învelișul nostru de argilă... I-am întâlnit azi pe doamna și pe domnul Lungu. Fericiți. A apărut acea plachetă, cu prefața mea. I-am publicat, mai de mult, lui Ioan Lungu, o carte cu amintirile sale crâncene, din război și de după război: *De la Stalingrad la Gherla*. Mi-au mulțumit pentru tot sprijinul meu. Îmi pare bine că am putut să aduc un crâmpei de bucurie în viața unui om bătrân, foarte bătrân. *Poate și noi vom ajunge bătrâni...*, zice Isus Sirah. Suntem bătrâni. Eu mă simt înconjurat de fantasme, de umbre. Nimic n-are consistență. E ca un zbor, ca o închipuire. Și zilele trec. Tot ce clădim, clădim în zadar. Poate doar cele construite în spirit... Dar suntem oare în stare să clădim cu adevărat în spirit? *Oameni nenorociți ce suntem!*¹⁶⁷

Joi, 11 septembrie 1997

La ora 13, zilele Editurii Excelsior la Biblioteca Județeană. După o mică dezbatere, o cafea. Aurel Turcuș mi-a spus, emoționat, sărutându-mă, ce mult i-a plăcut *Ecclesiastul în versuri*. „E trăit organic, profund”. Apoi am vorbit eu. Am reluat acolo, spontan, o idee pe care am mai enunțat-o cândva. Anume că cei mici ne pot învăța multe, fiindcă ei nu știu că sunt (că suntem)

¹⁶⁷ *Romani* 7, 24. Cf. *infra*.

muritori. Probabil, ca și în cazul lui Adam, ideea și spaima morții se trezesc în noi și ne biruie atunci când păcătuim prima oară. S-ar putea scrie un eseu (chiar un roman), pornind de aici.

Sâmbătă, 20 septembrie 1997

Lucică Bureriu a rostit, la întâlnirea de la Bibliotecă, ceva surprinzător, memorabil: „Ideea versificării e ciudată”, a zis el, meditativ, stând rezemat de pervazul ferestrei și scărpinându-și bărbuța, „dar asemenea cărți (se referea la *Psalmii în versuri*, *Ecclesiastul în versuri*) conservă limba”. Am comentat cu Oli observația lui Bureriu. „Are dreptate”, a spus Oli. „Aceste volume reabilitează stilul înalt”... Mă întreb dacă îl reabilitează sau chiar îl instituie, împreună cu întreaga serie de stihuri, nu foarte numeroase, nici foarte izbutite (cum afirmă Părintele Bartolomeu), de la Dosoftei până azi. De fapt, toate scrierile mele, în contrast cu modernismul vulgarizator, minat de voluptatea trivializării limbajului, au tins și tind spre ceea ce Demetrios¹⁶⁸ numea „stil înalt”. Iar aceste versificări ale unor cărți biblice aduc, într-un întreg funcțional, diverse registre ale exprimării elevate. În fine, comentatorii (când și dacă vor fi) vor căuta ei structuri și funcții ale limbii artistice în aceste scrieri.

Miercuri, 24 septembrie 1997

Deșertăciunea are un sens, pe care îl intuiesc, despre care citesc, pentru care scriu, pentru care trăiesc.

*

¹⁶⁸ *Tratatul despre stil al lui Demetrios*, Traducere, introducere, comentariu de C. Balmuș, Iași, 1943.

Sunt lucruri, întâmplări mărunte, care îți dezvăluie brusc nemernicia și derizoriul acestei lumi. Azi, pe la ora 15, a sunat poștașul la ușă. Mi s-a returnat, deschis, plicul în care am expediat un exemplar din *Ecclesiastul în versuri* lui Virgil Nemoianu, în America. Plicul era însoțit de un proces verbal, pe care am iscălit că n-am nicio obiecție. „Vedeți, aici, pe marginea plicului?” mi-a zis poștașul. „Vedeți semnele astea? Cenzura”. „Oare? Hm! Mi-e greu să cred. Care cenzură?”... Am deslușit, într-adevăr, niște ciudate liniuțe rozalii, peste care s-a tras o dâră neagră. Tot cu o pastă neagră s-a șters numărul de la adresa destinatarului. Of! E prea mult! Mă bate gândul să las baltă toată joaca aceasta de-a viața socială. Nu-i vorbă, legătura mea cu *oicumena* abia se mai ține. Dar și atât cât e mi se pare prea mult. La noi, nimicnicia e de-a dreptul dureroasă, nu mai are nici măcar aparența, nici măcar eboșa realității. În spatele bâlciului, se vede clar vidul, îi simți răsuflarea ironică, rece.

Joi, 25 septembrie 1997

Suport greu frigul, psihic îl îndur cu dificultate. Cândva nu-mi păsa nici de frig, nici de căldură. Acum excesele vremii mă umplu de alean. Mai am o pagină până închei acest caiet. Mă întreb dacă are vreun sens să încep altul. De ce, pentru cine, pentru când să scriu? Observ că nici cura „psihanalitică” jurnalieră nu mai funcționează. Presiunea impurității ambiante e prea mare. Se va vorbi probabil, odată și odată, de mizantropismul meu. Se vorbește și se scrie încă de pe acum. Dar nu e neapărat așa. Nu sunt mizantrop. Nu sunt nici filantrop. Senzația mea este că, existând în lume și în istorie, am ieșit, de mult, și din istoria concretă și din lumea concretă. E un frumos sfârșit de jurnal, nu-i așa? – *Hypocrite lecteur, – mon semblable, – mon frère!*...¹⁶⁹

¹⁶⁹ Charles Baudelaire, *Au lecteur*. V. supra.

Miercuri, 1 octombrie 1997

Un fenomen interesant, despre care (cu toată modestia și detașarea) am mai vorbit. Deși harnic, corect, loial și priceput, deși am căutat mereu binele, deși statornic, eu am fost mereu nevoit să plec, să abandonez, am fost mereu, direct sau indirect, alungat. Un topos al biografiei mele: ceea ce am numit, paulinic sau rousseauist, „lapidare”. Prima mea integrare într-un mediu social așa a început. Asta fiindcă am fost prea des înconjurat de inși fără simțul valorii sau care urăsc valoarea. Excepții: Oli, Dana și copiii ei, Mircea Ciobanu, Al. Philippide, G. I. Tohăneanu, Virgil Nemoianu, Valeriu Anania, Vasile Șerban, Ion Arieșanu, Ion Marin Almăjan, poate Corina și alți câțiva. Restul mi-au purtat, mai mult sau mai puțin, o antipatie instinctivă, viscerală, hrănită, probabil, și de aerul meu binevoitor, dar distant. Mă aflu la vârsta concluziilor. Asemenea reflecții sunt necesare (chiar obligatorii).

Vineri, 3 octombrie 1997

Am primit azi de la Stroești vestea că a murit învățătorul Grigore Pupăză (Giurică), dascălul de la care am învățat, cândva, unele elemente fundamentale ale modului de a gândi – în matematică, în literatură, în viață. A fost un om superior dotat, a dus o existență profesională mult sub nivelul capacităților sale, a petrecut câțiva ani ascuns de comuniști, a predat diverse discipline, a întemeiat un muzeu la Arcani, în Gorj. În muzeul său a salvat de la risipire și hulă importante valori duhovnicești și etnografice ale acelei zone arhaice. Minunate relicve, din gospodăriile țărănești, sau de la morile, pivele și ferăstraiele de apă (toate dispărute acum) și, mai cu seamă, o parte (infimă, fiindcă partea însemnată fusese furată și vândută) din nenumă-

ratele icoane pe lemn, unele desenate cu un cui, altele zugrăvite cu o mare artă inocentă, ce împodobeau și vegheau ulițele, răscrucile, cărările, punțile, podețele, poienile, crângurile acelor așezări de sub munte (Stroiești, Câmpofeni, Arcani, Stolojani, Răchiți, Runcu), preschimbând ținutul într-un peisaj de vis, într-un neverosimil basm filocalic. Îl vizitam deseori pe Domnul Giurică, la el acasă, în Câmpofeni, și rezolvam împreună probleme de algebră, de geometrie (pasiunea mea la acea vreme). Sau tăifăsuiam, în câmp, în timp ce el cosea lucernă. Știu că, într-o asemenea după-amiază, lângă lucerna tăiată, mi-a spus că scriitorii trecuți sub tăcere vor reveni în atenția publică. Tot el m-a sfătuit să citesc, întotdeauna, foarte atent o carte, cu creionul în mână, reținând, eventual, fișând sau subliniind anumite fraze: „Astfel îți îmbogățești vocabularul”. Mi-a și împrumutat multe lucrări ale clasicilor români, parcurse de el (am remarcat, străbătându-le) exact așa cum mă îndemnase pe mine să procedez. Problemele de matematică le abordam nu doar teoretic, ci și, simultan, intuitiv. Ilustra diverse mișcări de lichide, capacități, cantități, adaosuri, diferențe. Aducea, de pildă, două pahare, le umplea cu apă și, practic, la vedere, dezlegam ecuația... A fost un reper al copilăriei și al preadolescenței mele. Îl admiram, îl căutam. Acum, s-a mutat la Domnul. Fie-i țărâna ușoară!

Luni, 13 octombrie 1997

N-am prea dormit azi-noapte. Și, când am adormit, l-am visat groaznic pe tata. Bătrân, bolnav, eram cu el pe un drum, îl însoțeam spre casă. N-a mai putut merge, s-a așezat pe marginea unui gard, pe o platformă de beton. „Mi-e sete!” îmi spusese mai înainte și îi dădusem apă. Acum, îi curgea o șuviță de sânge din gură. Apoi a vomitat apa... S-au amestecat, poate, în subcon-

știent, mai multe informații disforice și s-au plasat pe relația disforică, abisală, dintre mine și părinți. M-am trezit. Sufla vântul în întunericul de afară, iar urmele crude ale visului mă apăsau încă.

Joi, 16 octombrie 1997

„La ce editură lucrați, domnule Dorcescu?” m-a întrebat cineva aseară. „La mai multe”, am răspuns. „Spre norocul lor”, a repetat, de vreo două ori, Andreea Gheorghiu. Și eu o lăudasem, ce-i drept, mai înainte. Și iată cum poți cădea în trufie, în goana după deșarta mărire. Nu cad. Nu acesta a fost păcatul meu. Am avut (am?) altele, mai grele, poate, mai rele, mai devoratoare. Mă debarasez de ele, pe măsură ce mă debarasez de acel eu dușmănos – eul rău ce mă locuiește și-mi aduce această amărăciune adâncă, perpetuă. *Acedia* e primejdia de care trebuie să mă feresc. Dar cum? Cum? Mă gândesc mereu (și-mi reproșez) că am încălcat (și încalc) porunca privitoare la cinstirea părinților. Deși i-am adus aici, la mine acasă, ierni întregi, i-am îngrijit, le trimit, de ani și ani, pachete cu tot ce le este de trebuință. Dar rămân neîmpăcat, îndurerat. La anumite intervale, mă bântuie vise atroce. Numai închipuindu-mi cum stau în frig acolo, mă prăbușesc în coșmar. N-au vrut să vină, e adevărat, n-au vrut să se mute aici, dar asta, poate, și fiindcă eu (așa e oare?), în adâncul meu, n-am dorit asta. Și ei, la fel, în adâncul lor, au simțit. Subconștientul meu și al lor se torturează reciproc. Două infernuri alăturate.

Sâmbătă, 18 octombrie 1997

Sunt fascinante grozăvia și nimicnicia vieții. Am 55 de ani. Cât mai pot trăi? Numai Dumnezeu știe. Dar, chiar dacă aş ajunge la 86 de ani, cât are mama acum, înseamnă că ar mai fi

exact atât cât a trecut de când am cunoscut-o pe Oli. 30 de ani. Or, când au trecut cei 30 de ani? Mi se pare că am cunoscut-o ieri. Altfel spus, sunt ca și viu, sunt ca și mort. Viața e o părere, un vis. Ne amăgim, crezând că are vreo consistență. E doar o probă, o încercare. Nu are nimic. Treziți-vă!

Duminică, 19 octombrie 1997

La ora 10 am fost în vizită la Alina și Raluca. La ele este cald, se vede că au de toate, mă bucur că e așa, dar casa mi s-a părut abstrasă, tânjitoare. La plecare, m-a năpădit, ca de fiecare dată, mâhnirea. Ne aflăm pe lungimi de undă străine, preocupările noastre diferă total, așa cum se întâmplă și cu frate-meu, și cu părinții mei. Parcă aș fi apărut din întâmplare în această familie. Am impresia că nu aprobă nimic din ce fac eu, că felul meu de a gândi și de a trăi li se pare suspect și jignitor, că îndeletnicirile mele îi irită. Dar, oricât m-aș frământa, nu-mi descopăr nicio vină. De ce, atunci, mai toți au un aer îmbufnat și greu de reproșuri nerostite? Admit că niciodată n-am fost prea sociabil, mereu am căutat singurătatea. Dar nu am prejudiciat pe nimeni, cu nimic. Dimpotrivă. Știu, e vorba de diferență, am mai scris despre ea, altă dată... Schivnicia mi s-ar fi potrivit, poate. Dar a fost mereu în mine și o senzorialitate foarte puternică. Din lupta acestor porniri, mi s-a construit viața lăuntrică. Nu-mi place să-mi amintesc aproape nimic din ce am trăit până acum.

Poate că, la 16 ani, sau, cel mai târziu, la 24 (când am terminat facultatea), atunci când nu aveam nimic (nici slujbă, nici casă), trebuia să merg într-o mănăstire. Nu m-aș fi îmbibat de zoaiele lumii. Acum, e prea târziu. Sunt prea bătrân și prea întinat. Nu-mi rămâne decât să-mi clădesc aici, acasă, chilia.

Singur, pe lespezi, la picioarele Celui Veșnic.

Miercuri, 22 octombrie 1997

Totul trenează. Viața socială curge, de-a valma, nediferențiat, plină de necurățenii. Salvarea e numai în afara ei. Câteodată, ca într-un stop-cadru, revăd imagini și oameni din copilărie – râul, zăvoiul, umbletul meu naiv de atunci. Acum, o spun cu durere, cu sfâșiere, nu mai sunt sufletește capabil să merg acolo. Revin, deci, la prezentul incert, la disoluția aceasta perpetuă, în care nu-mi mai găsesc locul, fiindcă nimic din ceea ce mi se potrivește nu descopăr în jur. Și-mi zic uneori că, poate, am greșit drumul. Dacă nu cumva viața însăși (oricum ar fi și a oricui ar fi) e un drum greșit, o cale fără valoare în sine, pe care – indiferent ce-ai face – o ratezi. Doar dacă nu cumva o închini, integral, celor ce sunt dincolo de ea și în afara ei. *Celor ce sunt.* Acest ideal nu se poate însă înfăptui pe deplin, de vreme ce ești viu și concret, legat, prin trup, prin viitorul tău cadavru, de materialitatea lumii. *Om nenorocit ce sunt!* exclama Apostolul Pavel.¹⁷⁰ Da, om nenorocit ce sunt!

Vineri, 24 octombrie 1997

Aseară, am primit un telefon de la Sergiu Drincu. Îl sunase fosta mea colegă de liceu, Mădălina Popescu, de la Craiova. Mă roagă să merg la o mare sărbătoare a Liceului Frații Buzești, care devine colegiu. Sergiu nu i-a dat numărul meu (e confidențial!), dar mi l-a comunicat pe al ei. Deci, am vorbit azi, telefonic, cu mama Mădălinei. I-am cerut adresa. O să-i scriu colegei mele de acum 36 de ani (e sinistră viața aceasta!), căci, de dus, nu mă duc. Vestea în sine m-a tulburat puțin. Mi-a amintit orașul, liceul, sala

¹⁷⁰ *Romani* 7, 24: „Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia?”

de clasă, profesorii străluciți pe care i-am avut, atmosfera, faptul că locuiam singur, cum îmi era voia, și că dascălii mei m-au prețuit și m-au iubit (ca și colegii). O să-i scriu Mădălinei și o să-i trimit o carte – *Abbadon*.

Duminică, 26 octombrie 1997

Viața este un mister îngrozitor, oribil, insuportabil. O adevărată tortură, în ermetismul ei desăvârșit, strivitor, suprauman, suprafiresc, divin. Din când în când, ca-ntr-o oglindă cețoasă, „ca-n ghicitură”, ți se năzare câte ceva. Apoi, perdeaua cade, brutal, și reintri în lumina zilei (care, uneori, e totuna cu bezna). Timpul curge, dar, în chip paradoxal și misterios, stă, totuși, pe loc; iar spațiul, configurat, și desfigurat, de ceea ce numim materie, nu are, de fapt, nici umbră de consistență. Ca și când n-ar exista, în esență, nicio distincție între materie și spirit. Suntem niște închipuiri, ce se îndreaptă spre nicăieri, sprijinite în toiege de țărână.

*

Am fost la Catedrală, la Liturghie. Luminile altarului, cântările angelice ale corului, desenul fin, simbolic, al ritualului, actul tainic, purificator, renăscător, al Împărtășaniei – acestea și toate celelalte legate de ele au clădit o altă lume, în care înaintez tot mai adânc și tot mai fericit. O fericire care nu exclude lupta cu mine însumi, cu negura sufletului invadat de urâciuni (nocturne sau diurne), de gânduri și delir, o fericire dinamică, energetică, în care coexistă contemplarea, dezamăgirea, extazul, uneori repulsia, o fericire în care, însă, aș dori să pot găsi – scrutându-mă – mai multă dragoste. Să-ți iubești aproapele ca pe tine însuși. Iată ce nu fac îndeajuns. E un reproș necurmat. Iubirea mea e prea distantă, prea retractilă. Iubirea pentru

semeni. Ceea ce nu înseamnă că m-aș iubi pe mine, dimpotrivă. Iată-mă, așadar, chiar în clipa aceasta, încâlcit în nedumeriri și regrete, ca-n mă răcini, când Cuvântul lui Dumnezeu e atât de limpede: lubește pe Dumnezeu din tot cugetul, din tot sufletul și din toată inima ta. Și iubește-l pe aproapele tău ca pe tine însuși.¹⁷¹ Mai în fiecare duminică, Oli face un colet – cu mâncare și îmbrăcăminte – și-l dă unui om sărman la Catedrală. Azi a dus niște ghete de iarnă și sandvișuri și le-a dăruit unui bătrân, sărac, slab, nebărbierit, care stătea în pronaos. Bătrânul acela e aproapele meu. Acela și numai acela. Poate că eu însumi ar trebui să-mi fiu, uneori, aproapele. Eu, nenorocitul de mine, cel care păcătuiește, reiterând, în chinuri, remușcarea pentru greșeli mărturisite, de care mi s-a spus că-s dezlegat.

Marți, 28 octombrie 1997

Am fost la Universitate, să o caut pe Ileana Oancea, ca să discutăm în legătură cu lansarea *Ecclesiastului în versuri*. Nu era la Decanat. Mi-a spus secretara că e foarte necăjită, o mare nenorocire s-a abătut asupra familiei lor. Bambi, fiica sa, a născut o fetiță, care, deși sănătoasă și foarte reușită, a murit! Se pare că a fost o eroare medicală. Îmi pare tare rău. I-am lăsat Ilenei un bilet. În sala de lectură l-am întâlnit pe Pătrulescu. I-am dat un exemplar din *Ecclesiast*, cu dedicație (după ce l-am întrebat care îi e prenumele: Ion). A început să citească imediat. A spus că îi place cum curge textul. E un om învățat și credincios. Îl văd deseori la Catedrală.

*

¹⁷¹ *Romani* 13, 10: „Dragostea nu face rău aproapelui: dragostea deci este împlinirea Legii” (Cornilescu).

Cum ieși din casă, auzi numai rele. Cum deschizi televizorul, la fel. Greva foamei, scandal, zavistie, lăcomie. Dar, ziceam și altă dată, pentru mine toate acestea reverberează prea puțin, aproape deloc. Nici nu mai urmăresc știrile. Nu citesc ziarele. Mă feresc de acest potop al prostiei, al aiurării obștești. Lumea mea e alta, așa-zisa realitate n-are nicio temeinicie, e fantomatică, tristă. Căci zilele trec și chipurile noastre se aseamănă tot mai mult unor spectre. Totul se consumă atât de repede! Acum vreo cinci ani, țin minte, mă uitam pe fereastră, peste oraș, spre Catedrală. Bruscuț, mi-a răsărit în minte gândul că mai am de zăbovit pe aici, poate, vreo 20 de ani. Adică, la 70 de ani mă voi muta la Domnul. După revelația din unicul psalm al lui Moise.¹⁷² Ar mai fi, așadar, până atunci, 15 ani. Ce ar însemna asta? Liceul l-am absolvit acum 36 de ani și parcă a fost ieri. În cei 15 ani, omenеște vorbind, abia dacă am destul timp să-mi fac ordine în manuscrise. Dar, chiar dacă ar mai fi nu 15, ci 25 de ani, ce mai contează? Primul meu drum de la Stroești la Timișoara l-am străbătut acum o săptămână, sau acum patru decenii? Pun punct aici? Mai are vreun înțeles și vreun rost acest jurnal? De vreme ce am intrat, timid, smerit, cu frică și cutremur, pe „calea îngustă”? O lumină indicibilă, *neapropiată*, se zărește în față, undeva, infinit de aproape, infinit de departe. Nu mai există spațiu, timp, nu mai există rob sau stăpân, nu mai recunosc coordonatele universului inexistent, în care am trăit. Nici eu nu mai exist. O viață nouă m-a eliberat de greutatea țărâniei.

¹⁷² *Psalmul 89/90*, 10-11: „... zilele anilor noștri sunt șaptezeci de ani. Iar de vor fi în putere optzeci de ani. Și ce este mai mult decât aceștia osteneală și durere”.

Joi, 30 octombrie 1997

Azi e ziua mamei, împlinește 86 de ani. Am sunat aseară la Stroești și am felicitat-o. I-am spus că le-am trimis un pachet. Tot aseară mi-a telefonat Adriana Babeți, m-a întrebat dacă vreau să o ajut la corectarea cărții sale. Sigur că da, cu plăcere. Adriana e o fată bună, la care eu țin, cândva eram fraterni, discutam despre *Biblie*, despre rostul nostru în lumina învățăturilor ei. Mi-a spus că Părintele Eugen Jurcă a adus recenzia la *Ecclesiastul în versuri*. Va apărea într-un număr foarte consistent din „Orizont”, într-o companie aparte.

*

Poezie n-am mai scris de zile întregi. Mai aștept. Sufletul pare stăpânit de o expectativă anxioasă, nu are acea vigoare, precis vectorizată, care anunță debutul unei noi etape creatoare. Cunosc acest ciclu: elan – așteptare – desfășurare – acumulări. E o hermeneutică interioară, tot mai lentă și mai esențializată, odată cu trecerea vremii... Până când contactul cu lumea aceasta se va stinge. Drept aceea, nu știu ce să spun: Iubesc viața? Urăsc viața? Îmi e indiferentă? *Drept aceea, am urât viața.*¹⁷³

Vineri, 31 octombrie 1997

Corina nu mă cicălește, iar eu îi reprezint, decent, profesionist, editura și lucrez pentru ea. Măcar dacă ar ține totul așa până la pensie. Îmi e cu desăvârșire imposibilă o integrare socială mai amplă decât cea de acum. Chiar și atât mi se pare excesiv. Nimeni, nimeni (în afară de Oli și, parțial, de bătrânii mei), nimeni și nimic nu mi-a lăsat vreodată răgazul necesar de a mă ocupa, cu precădere, de scris. Nădăjduiesc în Cel Veșnic. Sper

¹⁷³ Cf. *Ecclesiastul* 2, 17. V. *infra*.

să-mi dăruiască El tăria de a duce la capăt și roboteala pentru bucata de pâine, și ceea ce îmi cere harul. Viața nu mă mai ademenește, cu tot ce, chipurile, îmi oferă ea. De fapt, nu oferă nimic. Și bucuria, și suferința sunt închipuire, convenție. *Drept aceea, am urât viața.*

*

Nimeni nu poate trăi în locul altuia. Fiecare individ are în față calea vieții și calea morții. E liber să aleagă. Dar Cuvântul lui Dumnezeu ni se adresează – fără părtinire – tuturor. De aceea, adevărul trebuie căutat numai și numai acolo. Iisus n-a venit neapărat pentru a se edifica exclusiv teologii. Iisus a venit spre a ne mântui pe toți. M-a tulburat opinia Părintelui Stăniloae, potrivit căreia, fără deslușiri adecvate, textul ca atare al *Bibliei* devine o stavilă pe cărarea anevoioasă a înțelegerii. *Biblia* trebuie, așadar, citită în paralel cu comentariile Sfinților Părinți. Da, sigur că este trebuință de călăuzire, însă care, până unde, până când, cât anume? Cine stabilește acest deuterocanon al lecturii? Mi s-a părut (poate greșesc) că se strecoară aici puterea Bisericii (nu în înțelesul de trup al lui Hristos, adunare a credincioșilor, ci în acela de instituție, grup sinodal, instanță autoritară). Însă, oricât de păcătos, de nenorocit și de neștiutor aș fi, nădăjduiesc, totuși – vai, mie ! –, că, prin credință și stăruință, citind și iarăși citind, voi auzi, și eu, în cele din urmă, Cuvântul lui Dumnezeu. Căci și eu sunt făptura mâinilor Sale. Sfinții Părinți rămân un model, dar ei, oricât de îmbunătățiți vor fi fost, au trăit, totuși, doar în locul lor, nu și în locul meu, iar eu nu pot decât, eventual, să-i am drept icoană, drept pildă de nevoință, trăindu-mi însă, întru Dumnezeu, propria viață. Modelul suprem este Iisus. Cartea unică este *Biblia*. Cuvântul unic este Cuvântul lui Dumnezeu. El, *Yah Elohim*, cunoaște prea bine neputința mea și mă ajută, după buna socotință a voii Sale...

Sâmbătă, 1 noiembrie 1997

Preiau din cartea Adrianei Babeți o frază de memorat (nu are importanță dacă ideea îi aparține sau nu): „Răspântia drumurilor e cel mai dramatic, dar și cel mai fericit amplasament al ființei umane” (p. 93). *Psalmii în versuri* au fost un amplasament fericit și un moment de răspântie. Din acel punct, eu am devenit altul. Sau, mai exact, poate am devenit ceea ce eram. Sinele, ocultat de inhibiții și presiuni demonice, s-a eliberat, s-a regăsit, s-a recunoscut.

Duminică, 2 noiembrie 1997

Deși e duminică, lucrez. Am sentimentul inutilității și al irosirii. Credința e singurul reazem. Mă gândesc că un om inteligent nu poate fi decât credincios. E de neconceput (sau e greu de conceput) credință fără inteligență. Inteligența te duce spre credință. Credința este coroana de aur și azur a Inteligenței. Aici se sfârșesc cuvintele mele de astăzi. De ce atâta amar de vorbe? *Drept aceea, am urât viața.*

*

Luni, 3 noiembrie 1997

Mi-ar plăcea să am o căsuță, într-un adânc de pădure. Să nu văd, să nu aud pe nimeni. Doar să contemplan cerul și întinderea codrului, să stau în prag și să ascult murmurul copacilor și al luminișului (briza aceea subțire, pe care a auzit-o, cândva, și Ilie Tesviteanu¹⁷⁴). Pe vremuri, când scriam basme și povestiri, dădeam glas, fără să știu, tocmai unei asemenea dorințe. Impul-

¹⁷⁴ 3 *Regi* 19, 11: „... Iar după foc va fi adiere de vânt lin și acolo va fi Domnul”.

sului de a fugi dintr-o lume îngrozitoare. Acum, s-a schimbat traseul socio-politic, dar lumea, în esență și manifestare, e la fel de oribilă. *Drept aceea, am urât viața.*

*

Nu sunt un temperament sociabil, nu sunt histrionic. Cu ani în urmă, prin 1972, am avut, la Institutul Politehnic, o întâlnire cu studenții (organizată de Cornel Faur). Atunci, un tânăr, care a spus că l-a încântat volumul *Pax Magna*, a remarcat poezia *Nautilus* – ca un fel de artă poetică, reflectând o *ars vivendi*. A avut o intuiție precisă. Timpul, cu trecerea lui, a delimitat clar înclinația spre reclusiune. Eu sunt un anahoret între poeți – un ascet încărcat de amintirea grea, amară, și de regretele greșelilor sale. Casa mea e, în fond, o chilie de schivnic.

Joi, 13 noiembrie 1997

Am fost aseară la Cenaclul CARP, să prezint placheta domnului Ioan Lungu. În sală se aflau și Părintele Nicolae Neaga (vai, ce om minunat!, am stat lângă el) și Profesorul Eugen Tănase. Părintele Neaga mi-a dat textul dactilografiat al recenziei sale la *Ecclesiast* (ea se află, mi-a repetat, de un timp, la „Altarul Banatului” și urmează să apară). Și – formidabil remember – a relatat cum a fost la Alba Iulia în 1 Decembrie 1918. El, elev de liceu pe atunci, a participat la eveniment. În ansamblu, toate bune, dar spectacolul acelor bătrâni arțăgoși, interpelându-se și făcând isterii naționaliste, e trist. Mă gândesc că, începând cu pubertatea și preadolescența, omul „cade”, intră într-un fel de înstrăinare de sinele profund (măririi deșarte, ambiții, goană după vânt), care-l înrobește până la sfârșit. Copiii au inocență, au eternitate, adulții le pierd pe amândouă. Le recapătă doar dacă se

întorc la Dumnezeu. Altfel, rămân rătăciți, în acest delir ipocrit și ademenitor, rămân pierduți pentru totdeauna.

*

Abia atunci, am sentimentul inexprimabil că înțeleg, când mă las în voia neînțelegerii totale. Dumnezeu numai așa poate fi „înțeles”: neînțelegând. Cutremurându-te de nemăsuratu-I mister. Un simțământ oarecum echivalent, dar diferit de celebra formulă *Credo quia absurdum*.¹⁷⁵

Vineri, 14 noiembrie 1997

De azi-dimineață, am început stihuirea *Pildelor*. Ieri am scris *Despre senectutea angelică*, un portret al Părintelui Nicolae Neaga. L-am dus la „Renașterea”. După-amiază, ne-au vizitat Părintele Dorel Cherciu, cu doamna Mili, soția sa. Părintele ne-a făcut *molitva* de începere a Postului de Crăciun. Am continuat versificarea *Pildelor*. Părintele Neaga mi-a zis despre *Pilde* odată, când ne-am întâlnit la Poștă, mi-a sugerat, atunci, să le versific. Același îndemn este întărit și în recenzia sa pentru „Altarul Banatului”. M-am gândit să încerc a-i da ascultare. Mai ales că îmi și plac – m-au atras întotdeauna sentențele. Cu atât mai mult *Pildele* biblice.

Miercuri, 19 noiembrie 1997

Lucrez. Versific, ziua întregă, *Pildele*. Afară e nor, frig, cetaea e neîngăduit, inadmisibil de urâtă. În schimb, ce splendoare revarsă *Scripturile*! Ce fericit sunt că le-am găsit, ce nenorocit sunt că n-am crescut cu ele înaintea ochilor și în adâncul inimii.

¹⁷⁵ Cf. Tertulian, *De Carne Christi* (V, 4).

Sâmbătă, 22 noiembrie 1997

Am depășit 150 de *Pilde* versificate. Lucrez, zi și noapte, ca în transă. Am scris și un *Epilog*, izbucnit, miezonoptic, pe neașteptate. În adâncul său, acest text rezumativ ascunde o dramă. Într-un anume fel, e un *Epilog* al întregii mele opere. Da. După încheierea etapei prime a stihuirii, se deschide calea lungă, însorită, a desăvârșirii enunțurilor sacre. Ca și la *Psalmii în versuri*, ca și la *Ecclesiastul în versuri*...

Încercare grea versificarea *Scripturilor*. „Cuvântul Domnului e viu și lucrător și mai ascuțit decât o sabie cu două tăișuri...”¹⁷⁶

Luni, 24 noiembrie 1997

Am aflat de la Al. Ruja că, în antologia lui Ulici, *1001 de poeți*, figurez și eu cu două poezii. În volumul VIII. Una din *Cronică* și alta din *Epistole*. La *Bibliografie*, lipsesc *Abaddon*, *Psalmii în versuri* (ed. a II-a) și *Ecclesiastul în versuri*. Ulici și-a făcut mult rău cu teoriile lui parlamentare despre limba română. L-a luat gura pe dinainte. *Antologia* e un merit al lui, un gest „patriotic”, dar el se dorește și om politic. În plus, e chiar Președinte al Uniunii Scriitorilor. Noi am fost, și am rămas, prieteni (ne-am cunoscut prin acel om rar, care a fost Mircea Ciobanu), tocmai fiindcă am păstrat între noi distanța decenței (sau decența distanței).

Duminică, 30 noiembrie 1997

În curtea Bisericii din Piața Crucii, după serviciul religios, Părintele Liviu Negoită m-a luat deoparte și mi-a relatat conflictul lui – de principii – cu Mitropolitul Nicolae Corneanu.

¹⁷⁶ Cf. *Evrei* 4, 12.

Mi-a zis că trebuie să îi apară o carte dedicată acestei probleme. El, Negoită, a avut diverse necazuri pe vremea „odioasei dictaturi”, iar acum e în dispută cu ierarhia bisericească, îi reproșează acesteia colaboraționalismul etc. Era nemulțumit și de Vighi et co., care, prin 1990, l-au ajutat, iar acum au schimbat orientarea. Nu știi ce să mai crezi. Pe mine, evident, aceste regretabile confruntări mă indispun, dar știu că Dumnezeu va avea grijă de Biserica Sa și o va purifica.

Duminică, 7 decembrie 1997

În Catedrală fiind, a început să mă obsedeze o *Pildă*, pe care nu o versificasem încă și nici nu mai aveam de gând să o versific: 11, 29. Căutând-o, am mai găsit încă altele... Când e vorba de textele sacre (și chiar de cele versificate, pornind de la acelea), frumusețea nu mai este exclusiv stilistică. Ba, chiar mai mult, e o suprafrumusețe, o splendoare ce depășește vorbirea măiestrită. Frumusețea (nu găsesc alt termen) stă undeva departe, în forța fascinatorie și întăritoare a Duhului. Dacă o poți sugera, atunci, cât de cât, îți justifici existența.

Luni, 8 decembrie 1997

Între timp, am mai stihuit o *Pildă*. Am transcris-o acum, în zori, alături de celelalte. Treptat, se realizează o interesantă armonizare a conținutului biblic cu conținutul meu sufletesc, cu stilul, cu tonul, cu optica mea asupra împrejurărilor vieții. *Pildele* sunt asumate, *Pildele* mă asumă. Așa apare o nouă carte, ce transferă în vers o parte din *Scriptură*... E o zi friguroasă azi. Simt și aici, așezat la biroul meu de acasă, aerul rece cum mă învăluie. De viața socială, de haosul din jur nici nu vreau să aud. De fapt, nici nu aud. Toate sunt atât de departe, încât, deși foarte

concrete și stârnitoare de reflecții, pentru mine nici nu există. Rămân doar pretexte pentru meditația mea (poetică, spirituală), meditație purtată de o ființă (eu însumi) care, de asemeni, e o părere.

Duminică, 14 decembrie 1997

Continui să lucrez la *Pilde*. Am adăugat versuri noi, am îndreptat altele. Slavă Domnului, se pare că înaintez bine. Am scris aseară, târziu, o poezie. Născută pe neașteptate. Se adaugă ciclului care, cândva, se va tipări într-o culegere, într-un volum. Nu-i exclus să urmeze și altele. Fiindcă eu îmi văd de ale mele. „De toți să asculți, dar din minți să nu-ți ieși”, îl cita, adesea, Tata pe Moșu.

*

Aseară a sunat Viorel. Vrea să ne deplasăm împreună la doctor (la Lucian Petrescu). „E bine să facem un control. Amândoi”, mi-a spus, cu înțelepciune părintească. A mai zis, repede, că el, Viorel, simte nevoia acestui consult profilactic. Dar, nu e rău, dacă și eu... Aha! am zâmbit în sine-mi. E sugestia lui Oli (am bănuțit complotul!). „Trebuie să văd când e mai liber Lucian, pentru două persoane simandicoase ca noi”, a adăugat Viorel, râzând fals. Numai că eu nu vreau să merg. Știu de unde vin insomnia, măruntele dureri precordiale, dezinsertia socială... Fiara, lupul, ce dormitează în mine, în sufletul meu, se trezește, din când în când, și mă sfâșie... Fiara n-o pot identifica doctorii. N-o poate identifica nimeni. Va muri odată cu mine. Și poate nici atunci.

Luni, 15 decembrie 1997

Văd cum se adună, zi de zi, file noi la *Jurnal*. E ca și când, aidoma unei stafii, aș rătăci printre muritori, după propria-mi moarte. Un jurnal este anticiparea (inconștientă?) a morții. Are savoarea ei cadaverică. Îl scriu cu o voluptate plină de oroare.

Miercuri, 17 decembrie 1997

Am încheiat, în linii mari, selecția *Pildelor*. Sunt peste 700 de versuri. Urmează acum finisarea, infuzia propriului eu, o infuzie mai profundă, căci ea există și acum. Și, evident, diversificarea limbajului, sporirea vibrației lui, ca urmare a imperativelor estetice. Porunca Duhului și idealul literarității – iată călăuzele mele. Nu orice fel de libertate este folositoare artei. Prea liberă, liberă de tot, arta decade, devine lălâie, leneșă, nepăsătoare. Dar constrângerile trebuie să pornească de la instanțe spirituale, nu politice, economice, lumești, triviale. Nu de constrângerea lui Mihai Dulea¹⁷⁷ e nevoie, ci de aceea a propriei mele conștiințe, care nu acceptă, cu niciun chip, să trădeze îndemnul textului sacru, spiritul lui și, simultan, nu acceptă să se exprime oricum – uitând de datoria artei. Eu sunt creștin. Eu sunt poet. Eu sunt poet creștin. Eu sunt poet mistic. *Și veți cunoaște adevărul, și adevărul vă va face liberi.*¹⁷⁸ Sunt liber, deci, să-mi urmez harul, dar harul mi s-a dat. Această sublimă supunere, această robie mistică, îmi dă fiori. Mă tem că nu sunt în stare de suficientă libertate sub constrângerea duhului și a capacității mele de a vorbi liric. Ar trebui redefinit conceptul de

¹⁷⁷ Funcționar superior, în Ministerul Culturii, în anii din urmă ai vechiului regim.

¹⁷⁸ *Ioan 8, 32. V. supra.*

libertate. E limpede: numai dacă vom cunoaște adevărul vom fi liberi. Așa spune Iisus. Nu oricum, nu oricând suntem liberi, nu oricând și oricum vom fi liberi. Ci doar atunci când vom cunoaște adevărul și când (dacă) adevărul acesta ne va asuma.

Joi, 18 decembrie 1997

Dumnezeu e îndelung răbdător și mult milostiv, dar e un Dumnezeu teribil. Misticul, îndrăgitorul, robul lui Dumnezeu, e un om puternic. Îi trebuie cuiva multă forță pentru a îndura, chiar de departe, iradiația unei asemenea energii – Persoana divină. Mă gândesc la Arghezi, de pildă. Cel mai mare poet al secolului (care a trăit o vreme vânzând fructe) are o forță uriașă a cuvântului și o percepție plină de vigoare a realității. Poeții atei sunt mălăieți și anoști. E greu, dar e măreț să aspiri spre arta hrănită mistic. Să nu uităm: Arghezi a fost călugăr. Sunt multe probe pe care un creștin (și un poet creștin) trebuie să le treacă. Și nu ușoare, pentru o ființă lăncedă cum e omul: credința într-un Dumnezeu nevăzut; recunoașterea, în fața Lui, în fața Treimii, a greșelilor omenesti; iubirea aproapelui, indiferent ce face și cum arată; viețuirea permanentă (cvasi-permanentă) în Duh. Studiul *Scripturii*. Părtășia cu Biserica. Acordul între credința sa, arta sa și viața sa. Și câte altele încă. E nevoie de multă bărbăție pentru a traversa aceste probe. Mai ales că, om fiind, greșește mereu.

Joi, 25 decembrie 1997

Sărbătoarea Crăciunului. Acasă. Fără să vreau, ridicând privirea, mă văd, oglindit, în globurile de pe brad. Cu creionul în mână, la masă. Asta e menirea mea în această viață. Sunt și eu unul dintre acei *Sopherim*, la care mă refer în versificarea unei

Pilde. Între darurile pe care mi le-a adus Moș Crăciun e și un dosar cu hârtie de scris pentru dactilograma *Pildelor*. Asta sunt: un scrib, unul dintre mulții/puținii *Sopherim*.¹⁷⁹ Trăiesc bucuria sărbătorii de azi (Nașterea Mântuitorului!) cu un ciudat sentiment de eternitate și vremelnicie. Cum, de fapt, este omul, cum, de fapt, e viața lui. O succesiune de drame și mici relaxări ale tensiunilor tragice. Apostolul Pavel a dat soluția (după cum o dăduse Mântuitorul Însuși): castitatea (în sens total). Ea ne scutește de *necazuri pământești*.¹⁸⁰ Dar nu oricine înțelege asta la timp, sau nu oricine are vocația aceasta, harul acesta.

Vineri, 26 decembrie 1997

La masa de Crăciun, de la Ani, Sabi [soacra Arjanei] și Arjana [fiica lui Ani, v. *supra*] i-au spus lui Oli că Mitropolitul e destul de izolat. S-ar putea. Brusc, am avut intuiția că Mitropolitul Nicolae Corneanu e un personaj tragic. Și-a deconspirat – public – colaborarea cu vechiul regim și cu serviciile sale secrete, a lipsit din Timișoara în perioada 16-22 decembrie 1989, i s-au cerut explicații, a fost chemat să le dea chiar în Balconul Operei etc. etc. Iar acum, preoții tineri nu este exclus să aibă unele rezerve. Negoită, de pildă, le are. Poate și ecumenismul său pare multora excesiv. Nu e rostul meu să mă amestec în asemenea dedesubturi. Nici nu am de gând. Eu sunt un poet creștin de rit ortodox. Citesc *Biblia*, merg la Biserică, mă spovedesc, țin posturile, mă împărtășesc, adică am relația cerută unui creștin cu Biserica sa. Din păcate, nu particip cât ar trebui la viața Bisericii. Ar fi însă complet deplasat să mă pronunț în ceea ce privește raporturile dintre slujitorii ei.

¹⁷⁹ *Sopherim* (ebr.) - „Scribi”.

¹⁸⁰ *1 Corinteni* 7, 28.

Sâmbătă, 3 ianuarie 1998

O zi splendidă. Soare, cer albastru, lumină clară, ca în aprilie. La ora 10:30, a sosit familia Rohan și am plecat la Mănăstirea Șag-Timișeni. Părintele Ioan Negruțiu ne-a primit aproape imediat și am rămas cu el până la ora 15. Ne-a vorbit mult, ne-a istorisit din viața lui, întrerupându-și, uneori, discursul, să zică așa, epic, cu tulburătoare reflecții (și emoții) mistice. E un mistic. Poate un mare mistic. Bătrân, bolnav (îl tratează Lucian Petrescu... Cum se leagă lucrurile, cum adună și desparte Dumnezeu oamenii!), degajă, totuși, o forță cu totul ieșită din comun. Credință, tărie spirituală, umor, dragoste de semeni, un anume mister al bunătății totale, unit cu vehemența nevătămătoare – toate acestea și multe altele se unesc într-o personalitate foarte puternică. Cu un timp în urmă, l-a vizitat regele, o mulțime de lume îi dă târcoale. Am înțeles însă că nu primește pe oricine. Pe T.L. Birăescu, de pildă, nu l-a primit în chilia sa. De ce? N-am idee. Cine știe ce l-o fi sfătuit Duhul (sau propriul duh?). I-am dat ediția a II-a din *Psalmii în versuri*, un exemplar din *Ecclesiast* (din acest volum am lăsat un exemplar pentru bibliotecă și altul pentru Părintele Mihai, care se ostenea slujind). De ce a dorit Părintele Ioan să mă cunoască? Doamna Rohan spune că a citit *Psalmii în versuri* (ed. I) și i-au atras atenția. La plecare, ne-am îmbrățișat, m-a binecuvântat. Întâmplările duhovnicești ale întâlnirii de azi nu s-au decantat încă. Dar a fost una dintre cele mai importante zile din existența mea. Nu ai prilejul oricând să întâlnești un mistic, un mare mistic. Un om al lui Dumnezeu. Bărbat voinic, viguros, oștean al lui Hristos. Părintele Ioan Negruțiu a făcut 17 ani de temniță! A ieșit în 1964. Notez aici cele cinci căi prin care omul se poate mântui, toate cinci fiind dezbătute de el într-o proiectată carte, pornind chiar

de la cuvintele Mântuitorului: rugăciunea, postul, milostenia, spovedania, împărtășania. Ne-a condus, la sfârșitul întrevederii, până la ușă și ne-a rugat să mai mergem. Dacă vrea Dumnezeu, vom mai merge.

Vineri, 30 ianuarie 1998

Ne-am întors pe la ora trei p. m. de la „Orizont”, unde a avut loc lansarea *Ecclesiastului în versuri*. A fost o întâlnire frumoasă. Au vorbit, în ordine, Sandu Ruja, Viorel Marineasa, Adriana Babeți. Am spus și eu câteva cuvinte. Confesiunea mea i-a tulburat pe mulți. Eu n-am intenționat să tulbur pe nimeni. Am fost doar sincer. Și, încă, discret, cu multă reticență, așa cum mi-e firea.

Din sală, au intervenit G.I. Tohăneanu și Rodica Bărbat. Lume destul de multă: familia Flondor, Mia Străin, Ileana Oancea, Monica Rohan, Cheti, Ion Marin Almăjan, Profesoara Ștefan Radu, Laurențiu Cerneț etc. A venit și Alina. De asemenea, Mihăița, cu Silviu și Lili – pe care am prezentat-o Corinei și lui Emil, în vederea unor eventuale colaborări. Și – ce surpriză! – mama Mihăiței și a lui Lili, Noana, senină, degajată, naturală, intrând în sală ca o prințesă. A sosit, puțin mai târziu, și Anavi Ádám, care a și glăsuț, foarte inspirat. La fel, talentatul istoric Victor Neumann, cu soția, Rodica Opreanu, Constanța Marcu, Nicu Danciu și mulți alții. Plus TV, diverse ziare. Tinu Flondor mi-a spus un lucru interesant, în timp ce dădeam autografe: „Cu aceste cărți, te asemeni stirpei iconarilor”. Și Oli asemeuia stihuirile mele cu pictura pe teme religioase. Oricum, specia e greu de încadrat. Mi-a dat Dumnezeu, deci, o zi rarisimă. Voi mai reveni, cred, asupra ei, în aceste autoepistole solitare.

Vineri, 6 februarie 1998

Pe la ora 13, Emil a adus de la tipografie *Poezii despre și pentru Raluca*. Foarte frumoasă cartea! Slavă Domnului că am scris-o și că a apărut. Pe la ora 14, am plecat spre casă, am făcut o escală la locuința Alinei, am lăsat în cutia poștală, pentru Raluca, un exemplar din cartea proaspăt apărută, apoi am intrat în Catedrală.

Acum s-a înserat. Oli se joacă la computer, eu stau la masă, cu noul volum alături, cu *Ecclesiastul* în dreapta, cu *Biblia* în față. Ca de obicei. *Pildele* (dactilograma) sunt în stânga, plasate simetric față de *Ecclesiast*. Lângă *Biblie* e crucea de lemn, cumpărată acum vreo doi ani la Catedrală –, și o vază, de care se sprijină o filă subțire de hârtie cu citatul 3, 23-24 din *Coloseni*. Tot pe masă (ca semn al meseriei), *Îndreptarul ortografic...* și uneltele de scris. În jur, pe scaune, așezate ordonat, câteva mape cu manuscrise...

Sâmbătă, 7 februarie 1998

Orașul, glisând, cu poticneli, spre primăvară, e plin de gropi, de câini, de inși rătăcitori, picarești. Prețurile au săltat brusc, lumea începe să fie cuprinsă de îngrijorare. Mă gândeam azi că, într-adevăr, *Deșteaptă-te, române*, imnul nostru național, este imnul nostru *natural*, a fost mereu, chiar și când, oficial, i s-a substituit altul, indiferent care. Eminescu a avut dreptate: Andrei Mureșanu rămâne, la acest palier, al simțământului, al instinctului național, inegalabil. Se înserează. La apus, cerul păstrează o dungă violetă, un stânjeniu mohorât. Aseară am vorbit la telefon cu nepoțica Raluca și cu Alina. Tocmai ajunseseră acasă și Raluca „studia” volumașul. Mi-a mulțumit (ea!) și a început să silabisească titlul. S-a bucurat când a auzit că sunt mai multe

exemplare, nu unul singur. Acum, va trebui să ne îngrijim de difuzare și de lansări. Tiraj – 5.000. Preț – 7.000. Cum se schimbă vremurile! Altădată, aveam 80.000 – 90.000 tiraj, la cărțile pentru copii. Cu ele am cunoscut succesul de public. Îmi amintesc: la Băile Herculane, într-o seară, după lansare, am dat peste 300 de autografe pe *Dodoacă și Biciușcă*... Nu regret vremurile acelea. Deși am fost fericit (și) atunci – aici, în Timișoara mea dragă, la Stroiiești, la Predeal, cu Oli, cu Andrei...

Joi, 19 februarie 1998

Să mai ascult știrile? De la Radio și TV afli numai nebunii. Se pare că lângă București un sat întreg fabrică băuturi falsificate. Și câte altele nu auzi... Nu e bună libertatea (așa-zisa libertate: legea junglei). Omul folosește rău libertatea. S-a dovedit încă de la *Geneză*. Dacă sunt lăsați liberi, fără veghea Legii morale, oamenii își fac numai pagubă, își cășunează numai durere, lor înșile, sau unul altuia și, astfel, le merge prost tuturor. Strunirea însă trebuie să vină din credință și din controlul multiplu, difuz, reciproc al conștiințelor, nu din dispozițiile arbitrare ale vreunui șef. Anatole France, în ciuda ateismului (sau agnosticismului) său (temperate și acestea, fiindcă scriitorul era prea inteligent, ca să fie fanatic), afirmă că Legea morală (în sens generic) are, neîndoios, origine divină, dat fiind că omul, pervertit cum este, nu ar fi putut, și nici n-ar fi dorit, s-o conceapă. Ceea ce se numește la noi azi libertate (sau democrație) e o veritabilă anarhie, o gălceavă generalizată – apă tulbure în care pescuiesc cei fără scrupule. De ce, în fond, ar fi omul liber, în înțelesul laic al termenului? Această libertate lumească îl face rob al Răului. Se înșală singur. Pe când, rob al Domnului fiind, e liber cu adevărat. *Veți*

*cunoaște adevărul și adevărul vă va face liberi.*¹⁸¹ Altfel, asistăm la degradarea dezgustătoare a tuturor relațiilor și caracterelor.

Sâmbătă, 21 februarie 1998

E drept că sunt ceva mai independent decât alții. Și că sunt sănătos. Și că, după cărțile apărute, *Pildele în versuri* urmează și ele să apară. De fapt, nici nu-mi doresc altceva. Nu aștept nimic, absolut nimic de la oameni. Nu-mi pun nădejdea nici în ei, nici în mine. Ce am eu care să nu-mi fi fost dat? Slavă, deci, Celui care poate lua și poate da, după buna socotință a voii Sale.

*

La domnul Petru Jichici era lume multă, tot felul de copilandri. Frizerie bizară, un fel de cenaclu. Vine și un teolog – Iulian –, un ins nelumesc, tăcut, prieten cu poetul-frizer. Am aflat de la Petru Jichici că la Editura de Vest ar urma să fie numit director un anume Zgârță. Bună alegere! Și acest librar semi-ambulant, Zgârță, îl vizitează pe domnul Jichici. Am băut o cafea, o sticlă de Coca-cola, domnul Petru Jichici m-a tuns, am tăifăsuț și am plecat acasă...

Radu Străin ne-a poftit sâmbăta viitoare la ziua lui aniversară. Unde se va ține petrecerea? Nici mai mult, nici mai puțin, decât în fostul apartament al lui Ceaușescu! Ce idee macabră! Ce mostră de parvenitism pervers și morbid! Nu cred că voi accepta invitația. Și Oli ezită.

Vineri, 27 februarie 1998

Cel mai sigur mod de a izbuti să nu faci nimic e să te implicii social și politic (și la noi, și aiurea, dar mai ales la noi). Soluția

¹⁸¹ *Ioan 8, 32.*

pentru a reuși să înfăptuiești, totuși, ceva e să te implici (dar potrivit harului tău): adică să te retragi și să-ți vezi de scris; sau să pleci (ca Brâncuși, ilustru cap de serie) și să fii (și să rămâi) român, de departe. Aici, te anihilează dihoniiile, degradingolada, complotul perfid al lenei, ce se vede amenințată de seriozitatea și hărnicia unui personaj mai puțin „bășcălios”. Bășcălia noastră, „humorul nostru stupid” (Marin Preda) sunt o mare pacoste. Stai deoparte, așadar, și scrie! Pune-ți în lucrare harul! N-ai dreptul să-l risipești: ți s-a dat!

Luni, 2 martie 1998

Un fenomen curios, în plan social, la noi: un clivaj mental și comportamental. Corina, editor particular sută la sută, deci reprezentând orientarea „nouă” în zona acțiunii socio-profesionale, pare, în ce privește doctrina, foarte conservatoare; invers, cei mai guralivi „democrați” umblă cu limba scoasă după posturi la stat. *Pas un seul* n-a deschis o întreprindere (instituție) de tip nou (ca să zic așa). Dimpotrivă: iată-i, pe toți, clamând, cu gura până la urechi, privatizare, democrație, inițiativă etc. etc., în timp ce defilează, repejor, spre locuri călduțe, ocrotite de bravul nostru stat socialisto-capitalist. De fapt, ce voiau era să ia locul unora pe care îi invidiau (sau, în cel mai fericit caz, îi admirau). Eu, care nu vreau să iau locul nimănui și nici n-am invidiat pe cineva (e drept, nici n-am – prea – admirat), eu, care nu fac deloc caz de democrație (nici nu prea cred în ea), eu, care sunt consternat de privatizarea noastră obscură, hrăpăreață, adesea crudă sau tâmpită (rareori, rațională), eu, tocmai eu, exact eu, lucrez în regim particular! Și nici n-aș dori să lucrez la stat. Mi-e..., cum să zic?, teamă (o temere cvasi-superstițioasă) de tenebrele kafkiene ce acoperă structurile statale.

Miercuri, 11 martie 1998

Ieri a fost o zi însemnată pentru mine. La 6 dimineața, Radio Timișoara a anunțat conferința mea de după-amiază. La ora 17, am fost la Universitate. A sosit lume multă, Aula a adunat – cred – un auditoriu îndeajuns de numeros pentru a nu avea spații libere extinse, cum se văd uneori. Viorel și Gabriel Marineasa au adus cărți. A venit și Mitropolitul Nicolae Corneanu. Aproximativ la 17:15, am început să citesc, după ce Părintele Nicolae Morar a anunțat cine și despre ce va conferenția. Expunerea mea a durat până la ora 18. A plăcut foarte mult, acesta este adevărul. După aceea, a vorbit despre cărți și autor Ileana Oancea (surpriză!), care a și citit un psalm. Și – surpriză încă și mai mare – a luat cuvântul Mitropolitul însuși, care a recomandat cu căldură și convingere cele două cărți cititorilor. M-a felicitat și m-a sărutat. Întâlnirea s-a deschis cu „Tatăl nostru”, cântat de cor, și s-a încheiat cu două frumoase imnuri bizantine. Au urmat autografele, relativ numeroase. Atmosferă spirituală, academică, sobrietate, căldură, distincție, elevație duhovnicească. O adevărată și superioară consacrare. Profesorul Ștefan Munteanu m-a felicitat și el, ca, de altfel, toți ceilalți, cunoscuți sau mai puțin cunoscuți. Aceste cărți – *Psalmii în versuri*, ediția a II-a, și *Ecclesiastul în versuri* – s-au bucurat de două lansări, exact în locuri și în momente potrivite: în Aula Magna, sub egida Teologiei și a Literelor, în cadrul ciclului de conferințe prepascale; la Filiala Uniunii Scriitorilor.

Joi, 12 martie 1998

Azi, la 10, pe o vreme rece, dar însorită, i-am dus lui Gabriel Marineasa dactilograma *Pildelor în versuri*. În mod ciudat, greu explicabil, a pus stăpânire pe mine, după aceea, o stare sufle-

tească necunoscută până acum: un simțământ de împlinire, melancolică, de seninătate eschatologică, un fel de oboseală lină, calmă și tristă, care a transfigurat complet ambianța.

De la 11:30 până la 15, am fost cu Daniel Vighi la două seminare: mai întâi la o grupă de la Franceză, apoi la una de la Teologie. Cu *Psalmii* și cu *Ecclesiastul*. Dar discuția a cuprins și poezia mea, în general, și proza mea, și biografia. Evident, esența a rămas *Scriptura*. A fost interesant, studenții au ascultat, au mai și întrebat câte ceva, a mai întrebat și Vighi. M-am gândit chiar că, după conferința și lansarea din Aulă, după seminarele de ieri, după ce am predat și *Pildele* la editură, aș putea să trăiesc încă și mai anahoretic decât până acum și decât acum...

*

Aud cum șuieră vântul în jurul clădirii. O lumină argintie vine dinspre apus peste masa mea de scris. Vântul, asemuit în *Scriptură* cu Duhul. Sunt fericit. Reînnoit. Renăscut. M-am împărtășit azi din Sfintele Taine. Dacă am fost găsit vrednic de aceasta, ce importanță mai au toate celelalte? Cum însumi am stihuit în *Psalmul 22/23*, citit, ieri, la seminar, de Daniel Vighi: „Acum, că Domnul e păstorul meu,/Oare de ce voi duce lipsă eu?”

Duminică, 15 martie 1998

De dimineață a telefonat mama. I-a surprins, ca și anul trecut, vremea rece la Stroești. Au stăruit să plece din București, să ajungă, iute-iute, acasă. Și, iată, iarna a revenit, chiar dacă pentru scurt timp, dinspre munți. Frate-meu regretă, mi-a spus mama, că i-a dus acolo (dacă am înțeles bine, că s-a lăsat convins de ei să-i ducă). Această stare de lucruri, complet nefirească, naște o permanentă deprimare, la toți, și un simțământ de culpabilitate (mie și, probabil, lui frate-meu). Dar ce se poate

face? Ar fi fost posibil să trăim, toți, mai aproape unii de alții. Ce anume ne-a răspândit așa? Eu – aici; frate-meu – la București; ei – la Stroești. Ce sens, ce rost are șederea lor acolo? Viața trece, aproape a trecut, și o posibilă conviețuire s-a irosit. Noi n-am fi putut să ne mutăm acolo (avem familie, casă, copii, slujbe), dar ei, la pensie fiind, cum de-au ales să rămână singuri, cu casa și acareturile, în loc să fie cu fiii lor, cu nurorile, cu nepoții și cu strănepoții? E trist, e dureros să-i știu acolo, în frig, în incomodități de tot felul, bătrâni. Și față de acea casă am acum simțăminte stranii. O, Doamne! O să încercăm, dacă vrea Dumnezeu, să mergem în mai până acolo, să stăm vreo zece zile cu ei. Dar ce înseamnă și ce rezolvă asta?

*

Acum, spre seară, în liniștea locuinței, mi-am continuat lectura (*1 Timotei*). O preînnoire, o transfigurare, o împăcare par a mi se fi instalat în suflet, după predarea *Pildelor* la editură, după Împărtășania de ieri. Metanoia. E bine. Seara coboară ca o mângâiere, ca o încuviințare, ca o mare nădejde. Și tulburările negre din cuget au fost alungate, s-au stins. Acum se poate instaura – indiferent cât voi mai scrie și voi mai publica –, acum se poate instaura tăcerea.

Miercuri, 18 martie 1998

Aseară, la ora 17, am fost, iarăși, în Aula Magna, de data aceasta, la conferința Părintelui Gheorghe Calciu-Dumitreasa. Lume multă, foarte multă. Într-un discret prim-plan, poeta Monica Rohan și soțul ei, arhitectul Ioan Șandru. Părintele Ioan Negruțiu și Părintele Calciu – doi mistici. Era și Părintele Negoită, cel care, într-o dedicație pe cartea sa, m-a numit, cândva, „poetul credinței” și care, acum, mi-a dat un exemplar

din „Realitatea bănăţeană”, unde sunt relatate unele evenimente mai vechi, ce i-au adus împreună, în diverse moduri, pe Mitropolitul Nicolae, pe Părintele Calciu, pe Părintele Negoită şi pe alţii... I-am dat Părintelui Calciu un exemplar din *Ecclesiastul în versuri*. În ciuda confuziei generale, a haosului, pare a se coagula, totuşi, o lumină spirituală diriguitoare. Eu nu mă implic în clocotul acesta, eu observ natura umană. Meditez... Când mă gândesc la nenorocitele de adunări din Aulă, de pe vremuri... Azi am împlinit 56 de ani. Nu am nicio tresărire.

Joi, 19 martie 1998

Lamentabilă întâlnirea cu elevii şi dascălii de la Şcoala de Arte Plastice. Rău organizată, încurcată, jignitoare, deprimantă, inducându-ţi, încă şi încă o dată, sentimentul că te zbaţi zadarnic să faci ceva în această ţară „plină de amatori”, ca să repet vorba lui Dinescu, care-l parafraza pe Bacovia: „O, ţară tristă, plină de... amatori!” Oamenii de oarecare valoare au plecat în străinătate, au murit ori s-au retras în tristeţe şi solitudine. Prostia se lăfăie la lumina zilei. De aceea şi părem un popor de nătărăi. Până nu va înlătura ceva, cineva, până (dacă) nu vom înlătura, noi înşine, zgura şi dezmaţul aceasta, vom merge din rău în mai rău. Începând cu nenorocitele de lansări şi terminând cu orice altceva. Mai e apoi târgul, plat (şi cam stupid), cu infatuarea lui, cu suficienţa lui, cu neştiinţa lui, cu îngustimea lui de minte. Acum biata urbe provincială s-a înecat definitiv în înfumurarea ei. Am venit dezgustat de la şcoala aceea, dezgustat de totala mea înstrăinare. De dascălii ce nu au noţiunea cărţii, de nerozia cancelariei. Mă destăinui hârtiei şi regret fiecare cuvânt pe care îl scriu. Căci asemenea vorbe exprimă simţăminte negative la adresa aproapelui. Şi e păcat. Ar trebui, am spus de mult, nici să

nu mai scriu în jurnal și nici la aceste întâlniri să nu mai merg. Prima decizie nădăjduiesc s-o pot transforma în realitate, a doua însă nu depinde doar de mine: trebuie să-mi câștig o pâine. În această țară tristă, plină de amatori. Hai să tăcem, dar, o vreme, jurnal al meu, jurnal al nimănui!

Duminică, 22 martie 1998

Ninge. Aseară am vorbit la telefon cu mama. Întreținem aceleași relații absurde. Ei acolo, noi aici, frate-meu la București. În centrul acestei dispersii, punct stabil – idol – casa de la Stroești. Ca și când ea a contat pentru părinții noștri mai mult decât noi, decât nepoții, decât strănepoții lor. Totul se putea discuta (măcar în principiu), numai plecarea lor de acolo (deși, în afară de casă, nimic nu-i reține) – nu. Doar dacă (fără ca eu să știu, ceea ce nu este exclus) au aranjat ei ceva cu frate-meu...

*

Între timp, continuă degradingolada generală numită reformă. Nu se reformează nimic, dar reforma merge înainte. Ca urmare a Revoluției. Aceste răzvrătiri, din câte am învățat eu din *Scripturi*, nu sunt bune. Bună e calea păcii. Omorurile și distrugerile duc la sărăcie, la pedeapsă. De altfel, se și vede. Am rămas ultimii în toate privințele, în urma nefericitelor noastre de revoluții. Schilodirea inițială, după război, când trecerea forțată de la normalitate la demență s-a numit *revoluție*, răzvrătirea ulterioară, în 1989, când se încearcă trecerea la normalitate prin anormalitatea crimei și a hoției. Ar trebui să se scrie, cinstit, onest, cu dragoste de semeni și de țară, fără ipocrizii ideologice și demagogie, despre toate acestea. Dar, în ce mă privește, mi s-a acrit să mă adresez, pe indiferent ce temă, celor din jur. Totul se rostogolește atât de repede! Ce-mi mai pasă mie de revoluții? De evoluții? De

involuții? De circumvoluții? De disoluții? De gradualitatea inexorabilei și izbăvitoare și nepărtinitoare noastre execuții?

Joi, 2 aprilie 1998

Mi-a rămas în minte expresia din căutătura Mitropolitului Nicolae, după ce am vorbit la expunerea lui Iosif Cheie despre Cioran și credință. Am reiterat afirmația lui Mircea Ciobanu că Cioran a fost un ins demonic. Și l-am rugat pe conferențiar să comenteze supoziția aceasta. „Așa e”, mi-a zis Cheie, „chiar Cioran o recunoaște”. Mitropolitul m-a privit, nu cu protocolul obișnuit al smereniei, nu cu o antipatie disimulată, ci într-un alt mod, într-un alt plan – acela al unei înțelegeri misterioase. Mai apoi, vorbind cu un tânăr teolog (care zicea și el că Cioran a fost malefic), am aflat că ÎPS Antonie îl crede în iad, iar ÎPS Nicolae îi ia, pare-se, apărarea (*post-mortem*). Eu am spus, în scurta mea intervenție, că am citit cu interes aforismele lui Cioran (ba chiar unul, cel cu renunțarea, pe care l-am și reprodus acolo, l-am aplicat în propria-mi viață), dar faptul că pornește mereu de la sine spre Dumnezeu pare o dovadă de trufie. Am citat din *Scripturi: Dumnezeu se împotrivește celor mândri...*¹⁸² În final, după multe întrebări, Părintele Morar a adăugat că, totuși, Cioran nu a fost demonic, întrucât L-a căutat pe Dumnezeu. Iar Dumnezeu spune că numele Său e „Căutați-mă!” Cred că l-a numit pe Isaia. Se referea, probabil, la *Isaia* 45, 19.¹⁸³ La plecare, am vorbit cu ÎPS Nicolae, care mi-a zis că întrebarea mea a

¹⁸² 1 Petru 5, 5; Iacov 4, 6: „Dumnezeu celor mândri le stă împotriva, iar celor smeriți le dă har”. Cf. și *Pilde* 3, 34.

¹⁸³ „N-am grăit acestea într-ascuns, undeva în vreun colț întunecos al pământului; și n-am zis fără rost neamului lui Iacov: «Căutați-Mă!» Eu sunt Domnul Cel ce grăiește drept și spune adevărul!”

relansat discuția, iar Părintele Morar mi-a cerut să-i dau titlul cursului pe care îl voi ține din toamnă. Nu mă cred vrednic de un curs la Teologie. Mai bine scriu un volum de poezie (sau proză) mistică. Și susțin, uneori, dacă sunt invitat, o conferință.

Joi, 9 aprilie 1998

Aș vrea să rămân acasă azi, să stau retras, în pace cu mine însumi și cu lumea oamenilor, cu *oicumena*, departe de larma burgului nostru sărman și oribil. Burgul nostru, care răsăre, zilnic, în zori, ca un nufăr, din preaplinul iubirii mele.

Lucrul cel mai cumplit
e că-n locul în care erai (te-am văzut!)
ai lipsit.
Și că, noapte sau zi,
nu-ncetai, nefiind,
a nu fi.
Definiția ta
asta-nseamnă: a nu té
regreta.
Mai exact: un regret
ce-l ucide pe scrib, întărindu-l, în schimb,
pe ascet.
În suavul april,
tu-nflorești doar fier vechi,
doar corole de scrum și steril.
Piei! cândva ți s-a zis.
Piei! și eu, nevrednicul, zic.
Piei!
Rămâi ce ai fost și ce ești.
Îngrozitorul nimic.

Luni, 13 aprilie 1998

Zi opacă și, în felul ei, năucitoare. Oli a venit cu mine la Excelsior. Au apărut acolo și Lorin (Laurențiu) Cerneț cu nevastă-sa. Lorin e un moș, turtit, placid, cu bască-n cap. Și au adus de la Orizont vestea că a murit Mia Foarță (încă de vineri!). Oh! Dumnezeu să o ierte! Vestea a fost un șoc pentru Oli. Șocurile acestea, reacțiile ei mă sperie și – recunosc – mă și (Doamne, iartă-mă!) irită... Nu e capabilă să se stăpânească. Am încercat s-o calmez, chiar cu asprime. Și astfel ne-am stricat toată ziua. Pe drum, la întoarcere, ne-am întâlnit cu Profesorul Luca. A subliniat, privindu-mă atent, că am slăbit cam tare.

*

Se apropie seara. Ne-am mai liniștit. Îmi pare rău de Mia Foarță. Ea a vorbit întotdeauna frumos și cu pătrundere despre poezia mea. Îmi pare rău și de Șerban, bărbatu-său, care, de o vreme, face tot felul de gesturi disperate prin oraș. Unde ne sunt discernământul, dreapta judecată?

Nu există pedeapsă mai mare pentru păcatul original decât viața însăși.

Vineri, 17 aprilie 1998

Ieri, la ora 13, a avut loc înmormântarea Miei Foarță. Am fost și noi la cimitir. Șerban Foarță, palid-vânăt, stătea în capelă, lângă sicriu... În fine, a fost trist. Am purtat și eu o coroană (cea a colegilor ei de la Academie, căci rămăseseră câteva și l-am îndemnat pe Cornel Ungureanu să intervinem).

*

Ne-am întâlnit, pe stradă, în drum către casă, cu Janina, soția lui Nelu Iancu. Nu ne-am mai văzut de 7-8 ani. Mi-a spus, încruntată, acră, hodoronc-tronc, fără menajamente, cu un fel de

repulsie uimită, că am îmbătrânit și am slăbit. Așa o fi, dar pe Oli a indispus-o greu lipsa aceasta de tact, de delicatețe. Da, știu, o și declar adesea: tactul este infinit superior sincerității. Tactul înseamnă imaginație, inteligență, dragoste, eventual compasiune (simțământ mai de preț decât dragostea). Sinceritatea fără tact e numai nepăsare și prostie.

Luni, 20 aprilie 1998

La 10:20, am ajuns la Alina. Ne așteptau – Alina, Raluca și Mini, cățelușa. Am mâncat ceva, am băut puțin vin, am stat de vorbă. Ca și în alte dăți, plec înnegurat de la aceste întâlniri, fără a putea explica limpede din ce pricină. Pe scări, la plecare, Puiu. Venea acasă, urmau a se duce, toți trei, undeva, cu mașina. E frig. Nor, vânt. Am dormit puțin după-amiază, m-am trezit cu o ușoară migrenă și cu aceeași mâhnire (accentuată), cu care am revenit din vizită. Motivul? Probabil totalul dezacord, totala nepotrivire, dintre firea mea și cea a membrilor familiei mele după trup. Nimic, nici cea mai mică înțelegere. Frate-meu, ieri, la telefon, zicea să programăm o întâlnire la Stroiești. „Știi ce frumos e?” Știu. Dar nu m-a contactat, cu un timp convenabil înainte, spre a ne putea pregăti. Acum, și alteori, au pus la cale totul ei între ei, excluzându-mă, tacit, din orice combinație. Lucrurile sunt mai profunde. Nu le pot da de capăt. Nici nu mai încerc. Fapt e că simțământul zădărnicii tuturor acestor tentative de apropiere (și eu am fost și sunt prea a-sociabil, recunosc) există și se solidifică. Totul e să fii lucid, să accepți realitatea așa cum e, să-ți iei zilnic crucea, cum spune Iisus, și să-i urmezi Lui. Să-ți asumi vocația, destinul. Dar există o inerție a sufletului, care te pune uneori în contradicție cu cele ce se întâmplă. Totul trebuie delimitat clar, știi pe ce contezi și ce este inutil să aștepți

sau să sperii, ai în față o lumină – mergi într-acolo! Meditez la aceste relații de familie. Familie după trup, familie duhovnicească. Nu coincid întotdeauna. În vremea mai veche, poate chiar acum 50-60 de ani, se suprapuneau cât de cât. A urmat marea vânzoleală, ruperea micilor grupuri sociale, înstrăinarea, sub care a continuat să palpitate, inertial, mentalitatea vechii armonii. Se adună o dată, de două ori pe an, la masă, un grup de oameni, care, în restul timpului, rămân separați și au preocupări complet diferite. Comunicarea nu mai e posibilă. Fiecare (dacă toți sunt binevoitori) își schilodește discursul pentru a se adapta interlocutorului. Sau – dacă unul e dominator – încearcă să le impună celorlalți un mod de a privi, de a înțelege, de a fi.

*

Mia Foarță și Șerban Foarță au fost un cuplu: *For this reason a man will leave his father and mother and be united to his wife, and they will become one flesh.*¹⁸⁴ Ipostas nu atât de des cum s-ar crede. Indiferent ce-au făcut sau n-au făcut, în mod esențial, între ei a existat concordie. Au construit un cuplu. Și acum, indiferent ce-ar face Șerban, mă tem că e terminat, că, fără ea, îi va fi greu, dacă nu imposibil, să trăiască. Va supraviețui, dar nu știu dacă va mai putea trăi. Alții, deși împreună, nu sunt un cuplu. Ei doi, da, au fost. Ciudat, original, poate cu mici devieri, dar, în fond, perfect constituit. Și, iată, întregul s-a rupt. I-am spus lui Șerban, în fața cavoului: „Dumnezeu s-o odihnească, iar pe tine să te întărească!” „Așa cum zici”, mi-a răspuns el.

¹⁸⁴ *Facerea 2, 24.*

Marți, 21 aprilie 1998

După-amiază apăsătoare, întunecată, căzută, ca un val de cenușă, pe gând și pe suflet. Îmi amintesc de unchiul meu, fratele tatei, care are 93 de ani, de bătrânii mei, care au depășit 85, de Mia Foarță, care doarme, la câteva sute de metri distanță, somnul morții, de bărbatu-său, palid-vinețiu, în fața criptei, îmi amintesc ceata noastră pe aleile cimitirului – am în față panorama sinistră a ceea ce numim viață. Ne agățăm de *Scripturi* și nădăjduim în Dumnezeu cel Veșnic, în Mântuitorul care, acum două zile, a înviat. Delirăm, ființe iluzorii (sau iluzii ce par a ființa), într-o lume inexistentă. Zilele trec. Călătorim deodată în spațiu și în timp, cum spunea Mircea Eliade. Nu pot înțelege veselie unora. Pentru mine, viața e o dramă cumplită (oricât de leneșă, și îmbelșugată, și activă ar părea), un rău îngrozitor, o pedeapsă.

Să ne întoarcem la cele ce par

(și nu sunt)

să ne întoarcem la

flori, la pământ,

la primăvara hașurată de

ploi.

Să ne-ntoarcem

la noi.

Dar nici noi nu mai suntem de mult,

ne-am dizolvat, ca-n acid, în tumult.

Să ne întoarcem la ce ne unește

și la ce ne desparte.

Să ne întoarcem la

moarte.

Cu asemenea texte voi presăra oare jurnalul meu de acum înainte? O, Doamne-Dumnezeule, nu-mi lua puterea de a îndura existența, nu-mi lua credința, nădejdea și dragostea!

Sâmbătă, 25 aprilie 1998

Ceea ce m-a jignit totdeauna, ca o fatalitate: impuritatea funciară a lumii. Obsesie trăită dureros. Nimic nu-i pur, totu-i întinat. Dacă nu-i pângărit trupul, nu trebuie să te amăgești. Poate fi, ba chiar este, pângărit gândul. La tine și la alții. Ce e de făcut atunci? Ori accepți, ori suferi. Și, prin penitență, încerci să te purifici. Mă străduiesc să exprim în scris nu o transcendență abstractă, epurată, ci una trăită. Sunt un poet mistic. Și mă izbesc permanent de întinarea fiecărui ins, a fiecărui obiect, a fiecărei întâmplări, a fiecărui eveniment, de întinarea mea. Bărbații, femeile, râurile, pădurile, aerul, gândul, somnul, trezia. Vai, ce suferință! Nimic pur, nimic. Poate doar copiii. De aceea Iisus se referă la ei? Și, oare, cei care s-au împărtășit, cu vrednicie, din trupul și sângele Mântuitorului? Există un lanț al determinărilor: păcatul induce impuritatea, impuritatea induce dezgustul, dezgustul generează fie disperarea, fie căutarea reînțoarcerii la puritate. Așadar: păcat – impuritate – dezgust – prăbușire – pocăință. Dar și milă. Și dragoste. O dragoste însă care, ciudat, îi face pe ceilalți să te lase singur: ți-o recunosc, poate că te și respectă, dar se retrag. Fiindcă dragostea ta este egal împărțită, nu își asociază, ca pandant, ura (așa cum se întâmplă în lume), pare (poate chiar este) distantă. De altfel, tu însuți te retragi. Nu poți asista la reuniuni, unde se vorbește cu patimă despre măririi deșarte, unde se proferează injurii sau chiar blasfemii, unde impuritatea de care vorbeam este etalată cu nonșalanță. Nu poți. Nu *mai* poți. Cum s-ar putea scrie despre toate acestea?

*

A sunat mama. Ne-a spus că, între timp, a murit nenea Mitu, fratele tatei, și a fost înmormântat joi, în ziua de Sfântul Gheorghe. Pomană mare, transport de la Pitești. Angelica, fiica sa (gest interesant și, cred, foarte impresionant pentru bătrânii mei), a dat tot, tot, din casă și chiar din curte. „A rămas casa pustie”, a zis mama. Nenea Mitu a avut 93 de ani. A făcut războiul, și în Est, până în Caucaz, unde a fost rănit, și în Vest, până în Tatra. A fost credincios, l-a venerat pe Dumnezeu.

Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească în pace!

Luni, 4 mai 1998

Modelul de organizare statală propus de *Scripturi* mi se pare a se afla în *Pilde* 11, 14; 15, 22: „Unde nu există cârmuire, poporul cade. Izbăvirea stă în mulțimea sfetnicilor” (citez din memorie). Adică, cineva conduce – unul singur –, dar nu tiranic, dictatorial, ci apelând la cele mai diverse sfaturi, comparându-le, cum-pănindu-le, spre a decide într-o binele tuturor. Democrația (la noi, mai ales) înseamnă însă mai mulți conducători, sau, măcar, mai mulți inși, care, putând deveni cândva conducători, luptă între ei, își apără cu orice mijloace șansa și interesele, dându-i celui investit a cârmui sfaturi rele, spre a-l submina și spre a-i lua locul. Dincolo, în modelul biblic, sfetnicul e stimulat să dea sfaturi cât mai bune, căci numai așa își asigură statutul de sfetnic. La aceste subiecte am meditat azi-dimineață (de fapt, mi se clarificaseră subit și le-am mai cântărit apoi), înainte de a duce corectura la Editura Marineasa. Corectura *Pildelor în versuri*.

Marți, 5 mai 1998

Poate că fiecare popor are nebunia lui. Nebunia românilor e politica (politicianismul). Acesta e spațiul delirului pentru conaționali mei. Politica ne ține săraci, ne-a subminat cultura, ne deteriorează spiritul. E bine să fie ocolită de cei cu mintea întregă (încă). Nu-i adevărat că a nu face politică e tot un fel de a face politică, după cum ne învăța, perfid, ca un laț pitit în cărare, marxismul. A nu face politică înseamnă „a nu face politică!” Atât! *Da* e „Da” și *Nu* e „Nu”, ne spune *Biblia*. Eu în *Biblie* cred, nu în sofistica distrugătoare a politicii. Dezbinare, ură, vehemență etc. etc. De unde vin asemenea porniri? Exact de la ceea ce numim politică. Altfel zis, de la dialectica Răului. Dialectica, interfața filosofică a Duplicității. Prin jocul Dialecticii, se poate decreta orice, se poate justifica orice: inclusiv că Da este Nu și că Nu este Da. Or, locul omului duhovnicesc e în cu totul altă parte. De aceea, eu rămân lângă *Biblie*, lângă Biserică și lângă masa mea de lucru, lângă locuința mea și lângă scrierile mele. Am oroare de bălmăjeala politică – incoerentă, acefală, vicleană, dăunătoare, primejdioasă, lumească, inestetică... Profund inestetică!

Miercuri, 6 mai 1998

Fiind la Ileana Oancea, la Decanat, a apărut sârmanul Șerban Foarță. Încă de aseară mi-am propus să-l sun azi și să-l îndemn a citi *1 Tesaloniceni*. Mi-e milă de el. Am dedus că trăiește anapoda (zicea el însuși că e complet derutat). Ileana l-a implorat să aibă grijă, să nu se distrugă. Colegii au strâns bani, pentru a-l ajuta, iar el, săracul, voia să-i dea înapoi, căci, mi-a spus, Dușan Petrovici i-a trimis 500 DM. A apărut și Bazil Popovici – căruia Șerban mai avea să-i restituie, parcă, 200 DM, dar care, din câte am observat, a refuzat să-i primească... Oli a

aflat de la Cheti că Șerban se plânge de amicii care nu-l vizitează, spre deosebire de studenți. Îi e greu, îmi dau seama, dar își pune prea multă nădejde în oameni. Și greșește. „Citește 2-3 capitole din *Biblie* pe zi”, l-am consiliat. „Începe cu *1 Tesaloniceni*”.

Duminică, 10 mai 1998

Memoria devine treptat un cimitir, cum se exprima, la Deva, poetul Ionel Amărieuței, în vreme ce eu povesteam și-i pomeneam pe Mircea Ciobanu, pe Al. Jebeleanu, pe Cezar Baltag, poate și pe alții, care s-au mutat la Domnul... Oricât i-am căuta, nu-i vom mai găsi. Cum se tânguie Iov: *De ce nu îngădui greșeala mea și nu lași să treacă fărădelegea mea? Degrabă mă voi culca în țărână; mă vei căuta, dar nu mă vei mai găsi.*¹⁸⁵ E vreme frumoasă și azi. E soare și cald. E liniște. În ciuda melancoliei nevindecabile, care mă covârșește, e bine. Trebuie să acceptăm, să ne acceptăm condiția. Omul este ființa care și-a ratat șansa. Aceasta este definiția pe care o dau eu omului.

*

Am aflat de la Sandu Mangu că a murit Francisc Király. În mașină, spre Arad. Mergea cu Vighi la o inspecție. După 1989, i-am scos cartea, care zăcea, de 10 ani, în Editură, oprită de fantomatica cenzură. Dumnezeu să-l odihnească! Avea ore, inspecții, meditații, examene. Continua să joace tenis, să trăiască exact cum se obișnuise, deși, pare-se, acum doi ani, făcuse un atac cerebral. Nu este exclus să fi luat cu el (ca și mulți alții) un fel de nemulțumire, de încordare latentă, de inexplicabil regret, izvorâte, toate, din incapacitatea de a prinde pasul schimbărilor. Vremea veche își duce oamenii cu ea.

¹⁸⁵ *Iov* 7, 21.

Miercuri, 13 mai 1998

Am primit, de la editură, 20 de exemplare din *Pildele în versuri*. Slavă Domnului, au apărut! Am citit cartea, nu e nicio greșeală, doar semnele grafice (virgulă, punct și virgulă) sunt mai slab imprimate decât aș fi dorit. Era și Viorel Marineasa acolo, am băut o cafea, am mai conversat puțin. A venit și Daniel Vighi, și un poet tânăr, Lazurcă. Mă bucur că Dumnezeu mi-a dat har și putere să stihuiesc *Psalmii (Tehillim)*, *Ecclesiastul (Qoheleth)* și *Pildele (Mishle)*. Mi-am împlinit, astfel, rostul și i-am dat vieții mele sens, zbor, țel, lumină, spiritualitate, conținut. Dumnezeu-Tatăl (*Iahve*), Fiul (*Jeshua Hanozri Wumelech Haiehudim*) și Duhul (*Ruah, Pneuma*), Ființa Supremă, unică, în trei ipostasuri, să vegheze cu bunăvoință asupra noastră, acum și de acum înainte!

*

Nu-mi imaginez cum s-ar putea trăi altfel. *Psalmii în versuri* sunt cartea Paradisului meu lăuntric. *Cronică* și *Abaddon* – cărțile Infernului meu interior. *Ecclesiastul în versuri* e concluzia existențial-artistică la care am ajuns. Dar *Pildele în versuri* ce reprezintă? Rămâne să reflectez... Rămâne să mi se descopere rolul, tâlcul și locul lor în existența, vocația și cariera mea de om și scriitor, în traiectoria mea de poet.

*

Ce spun prin *Pilde*? Ele sunt dreptarul meu în această vale, în acest provizorat, acceptabil adesea, frumos uneori, insuportabil mai totdeauna. Am dus cartea, azi, în ordine, lui Alexandru Ruja, Ion Marin Almăjan, Ion Jurca Rovina și Aurel Turcuș, Părintelui vicar Ilie Maier, Părintelui secretar Vasile Sechereș și Mitropolitului Nicolae Corneanu, cu care am stat de vorbă vreo 10 minute. Azi, am primit, prin poștă, mandatul de membru al Consiliului eparhial. În 30 mai avem adunare.

Joi, 4 iunie 1998

L-am întâlnit ieri, în Piața Traian, pe Profesorul Vasile Șerban, gramăticul. A îmbătrânit uimitor, halucinant, abia se mai ține pe picioare. Mi-a spus că se pregătește de „Adio!” Cum a trecut vremea! Prin '83 -'84, era decan. Coboram la el în birou, la o cafea și la o țigară. Mai târziu, în ianuarie '85, când m-am transferat la Facla, țin minte că mi-a spus, zâmbind și prinzându-mă, cald, de umăr: „Te-ai plictisit, nu?”

I-am publicat Profesorului Vasile Șerban și o carte – un roman polițist. Un roman scris în colaborare cu un fost dascăl de-al său... Și cum arată, acum, Profesorul – Doamne, Dumnezeule!

Duminică, 14 iunie 1998

Tot felul de nulități, multe dintre ele paranoice (s-ar părea că nulitatea și paranoia se împacă foarte bine), tot felul de mutanți, neomenoși, needucați și cinici, urmați de proștii entuziaști, au ocupat avanscena. De undeva, din spatele lor, rechinii trag sforile. Oamenii de talent s-au retras – nu te poți așeza chiar lângă orice lepădătură.

Privește: Cea mai sumbră dintre toate
Nu-i alta decât blânda nulitate.
Mocnește duhnitoare. Stă la pândă,
Căci, deși pare blândă, nu e blândă.
E jalnică. Scârbavnică. Urâtă.
E demnă de oprobriu și de bătă.
Altfel, pe negândite, iese-n față,
Se umflă-n pene, zbiară, se răsfăță.
Distruge tot, de-o lași să-și facă voia...
Nu vezi? Sub nulitate-i paranoia!

Luni, 15 iunie 1998

Amărăciunea nu se desprinde, orice aş face, de sufletul meu. Pisălogeala, absurditățile, manevrele m-au alungat de la Stroești. Acel spațiu nu mi se mai pare mirific. Oli mi-a șoptit, pe nepusă masă, într-o zi, intuindu-mi amarul: „Acel sat va rămâne în istorie numai fiindcă se leagă de numele tău, fiindcă ai copilărit acolo și ai scris despre el”. Păstrez cadența zilelor ce se consumă aici, între neghiobi și bufoni, nerenunțând, cu niciun chip, la independența gândului și a faptei mele.

Ascult, seară de seară, un bufon.
Mă-ntreb, sărmanul, de-i întreg la minte.
Învârte, pentru proștii săi, cuvinte,
Ca discul unui ántic gramofon.

De áltfel, nevropați și psihopați
Am tot văzut și văd mereu. Se pare
Că ei sunt crema vieții viitoare.
Nu poți nici să-i accepți, nici să-i combați.

La fel e și bufonul, negreșit.
Așază-i, deci, pe chipul de cămilă,
Hlamida ta de dragoste și milă:
E doar un muritor. Și un tâmpit...

Sâmbătă, 27 iunie 1998

L-am văzut la Universitate pe Profesorul Birou: *horriblement vieux!* Cu câteva zile în urmă, i-am întâlnit pe fostul rector Oniță și, cum am istorisit, pe fostul decan Vasile Șerban. La fel: decrepiți. Cu luni înainte, l-am întâlnit pe Dalea. Oniță și Dalea –

purtați de neveste. Ei – căzuți. Am observat că mulți bătrâni nu sunt doar bătrâni. Fiindcă se poate îmbătrâni și frumos. Aceștia, ca și alții, care nu sunt doar bătrâni, par torturați, desfigurați (de boli? de absența seninătății lăuntrice? Nu știu). E și prea mare solicitarea socială. De ani și ani trăim ca într-un lazaret. S-a ajuns, de pildă, în presă, la concluzia că foștii activiști de partid se află acum la PDSR, PRM, PS, PD; foștii ofițeri de interne, la PRM, foștii informatori, la PNȚCD și PNL (și UDMR). De unde știe X și Y de la TV toate astea? Numai despre aceste așa-zise mistere e vorba în mass-media. Or, într-o asemenea tensiune, e foarte explicabilă prăbușirea fizică și psihică a multora.

*

De altfel, viața este exact atât de frumoasă cât i s-a îngăduit să fie. Noi suntem cei răi. Avem mediul pe care-l merităm, avem șefii pe care-i merităm, avem existența pe care-o merităm. Toți; și fiecare în parte.

Luni, 29 iunie 1998

Astăzi, înainte de a ajunge la Excelsior, am întâlnit-o pe Marika Pongrácz. „E o capodoperă”, mi-a zis ea, referindu-se la *Ecclesiastul în versuri*. „Trebuie să iei premiu pentru cartea aceasta”. N-am luat niciun premiu. Dar nu mă plâng. Au fost lansări frumoase, s-a și scris despre volum.

Marți, 30 iunie 1998

La colț, pe fâșia de iarbă din mijlocul străzii (la răspântie), e un copil, pe care cineva l-a schilodit de mic, i-a frânt picioarele și acum, când ruptura s-a vindecat, a devenit patruped. Merge, într-adevăr, în mâini și în picioarele rupte în dreptul genunchilor și întoarse invers, spre interior. Un spectacol oribil, simt o

răscolire a măruntaielor când îl văd sau când îmi amintesc de el.
Ce lume infernală e lumea în care trăim!

Joi, 2 iulie 1998

E o vreme înnebunitoare: vântul (*ruah*), lumina, norii, presiunea joasă – totul are ceva măreț și înspăimântător. Privesc pe fereastră spre bulevard și ascult vântul, pe care mi se pare că-l înțeleg atât de bine. *Am păcătuit, Doamne, am păcătuit, și fărădelegile mele eu le cunosc.* Cu ani în urmă, țara a fost pângărită de sânge nevinovat, acum e plină de furturi și nelegiuiri – de ce ne mai miră că suntem supuși pedepsei? Să nădăjduim că, în fiecare sat sau cetate, vor fi măcar 10 oameni drepecți, cum n-au fost în Sodoma.

Vineri, 3 iulie 1998

Această năvală de „scriitori” e, în mare măsură, consecința frustrărilor anterioare lui 1989. Autori nepublicăți atunci, din pricina lipsei lor de valoare, s-au repezit acum, cu bani, la edituri și au apărut, în sfârșit, pe piață. Aceștia sunt cei vârstnici. Apoi, unii mai tineri, supuși, prin inerție și mimetism, mentalității de pe vremuri, cea a culturii de masă. Cu timpul, vor rămâne în memoria culturală validă doar scriitorii adevărați, cei cărora le este imposibil să trăiască fără a scrie. Ceilalți, veleitarii, vor considera că au altceva de făcut cu banii decât să scoată cărți pe care nu le citește nimeni și care nu le aduc nicio glorie.

Vineri, 10 iulie 1998

Cărțile, mulțimea lor – o nevroză. Mai ales cu meseria mea (a citi, a redacta, a corecta, a îndrepta, a face, uneori, publicabil textul), cartea, ca obiect, se demitizează, sau – mai exact – este

plasată corect, la locul pe care, fiecare, îl merită. Singura carte cu adevărat necesară e *Biblia*. Infinit comprehensibilă și infinit incomprehensibilă. Aceasta mi se pare a fi una dintre fațetele misterului său. Relația cu *Biblia* (lectura, studiul ei) este o parte a relației cu Infinitul. E o mare taină aici. Voința lui Dumnezeu nu se poate măsura cu măsuri omenești. În fond, *sub specie aeternitatis* (Baruch Spinoza), nici nu există altă carte în afară de *Biblie*.

Sâmbătă, 11 iulie 1998

Aseară am terminat zugrăvitul în apartament (cu excepția camerei în care mă aflu). Restul: dormitorul, biroul, baia, bucătăria, holurile – eu le-am zugrăvit. Mă bucur că, în fine, am izbutit. Domnul Nicu, zugravul, ne-a promis – acum vreo două săptămâni – că vine, am convenit asupra plății, i-am dăruit cărți, am băut cafele, apoi, stânjenit în intențiile sale de doctorița care-l pusese să-i zugrăvească ei apartamentul – cabinetul medical de la parter, ne-a tot amânat. Scosesem cărțile din bibliotecă, adusesem vopsea lavabilă. Ce să fac? Am pornit la treabă. A apărut el într-un târziu, s-a scuzat, s-a oferit, acum, că terminase dincolo, să continue el ce începusem eu, dar, cu delicatețe, l-am refuzat. Încât, cum-necum, am zugrăvit singur. Nu-i chiar așa mare ispravă, cum se pretinde, în genere.

Duminică, 12 iulie 1998

A telefonat mama. Nou prilej de întristare: sunt singuri, nu se simt prea bine, s-ar bucura dacă cineva ar veni la Stroești de Sfântul Ilie. Dar noi nu putem merge. Nici frate-meu nu se duce. Le trimite un pachet. Simțământ de eșec, inutilitate, restriște. Și televizorul li s-a defectat. Nu-i ajută nimeni, la nimic. Gelu,

vecinul, fostul meu coleg la școala primară, care ia de la ei de toate, i-a transportat cu mașina până la Târgu-Jiu și le-a cerut 30.000 de lei... Îmi pare rău de bătrânii mei. Gândul la ei îmi tulbură sufletul și întreține un chinuitor sentiment de vinovăție, împotriva oricărui argument ce-ar încerca să-l alunge sau măcar să-l diminueze.

Luni, 13 iulie 1998

Nu-mi place cum e rânduită lumea noastră. Minciuni, afaceri, trădări, ticăloșii. De aceea, am și redus la minimum relațiile concrete cu ea. Deșertăciune! Oricât ai trăi, mult sau puțin, tot nu poți face (aproape) nimic. Și ce faci nu are niciun înțeles. *Drept aceea, am urât viața. Drept aceea, am iubit Viața.*

Vineri, 17 iulie 1998

De la lege la credință e un salt, pe care trebuie să-l realizezi pentru a-l înțelege. Acum 5 minute, am încheiat lectura *Psalmilor*, versiunea Bartolomeu Valeriu Anania. Am notat greșelile de tipar și mâine vreau să-i scriu și să i le semnez Părintelui. Teribilă, minunată carte este *Psaltirea*. Un abis, un necuprins, pe care îl cuprinzi cu fiecă stih, cu fiecă clipă, necuprinzându-l. O, măreția experienței mistice! *Ce ființă nenorocită e omul! Ce ființă fericită e omul!*

*

O vară neliniștitoare, neîncadrabilă în fondul nostru meteorologic, fixat în amintire. O vară ce a și trecut pe jumătate. Și percepția timpului s-a schimbat. E o cascadă, străină parcă de esența ființei. Eul și lumea nu se mai interferează. Una din cele două entități pare a fi încetat să mai existe.

Sâmbătă, 18 iulie 1998

Alina cu ai ei se află la Stroești. Din când în când, mă cuprinde, vag, aidoma unei adieri, dorul de acele locuri. Memoria afectivă aduce în prezent peisaje și chipuri, întâmplări lipsite de importanță, *adiafora*. De pildă, un drum cu bicicleta printre anini, undeva în pădure, pe malul Ibrului... Dar flăcăruia amintirii pâlپاie o clipă și se stinge. Zadarnic. Am ieșit din continuitatea acelei durate, nu mă mai pot întoarce, nu există întoarcere. Sunt două vieți: cea de acolo, pe care am trăit-o, netrăind-o; cea de aici, pe care o trăiesc, trăind-o. Trăind, vei trăi!... Ce sinonimii! Ce abis! *Moth tamuth...*

Luni, 20 iulie 1998

Nimic nou. Totul s-a spus și s-a făcut încă de la *Geneză* (*Bereshit*). Totul a fost ratat încă de la Cădere. Cum vorbești tu s-a mai vorbit; cum zugrăvești tu, s-a mai zugrăvit; cum scrii tu, s-a mai scris; cum trăiești tu, s-a mai trăit. Cum vei muri tu, s-a mai murit.

Joi, 23 iulie 1998

Am simțit brusc dorința de a-i telefona lui Șerban Foarță. Am sunat, nu era acasă. Pe urmă, Oli mi-a spus că mâine ar fi fost ziua Miei. Dumnezeu s-o odihnească! L-am sunat din nou și am vorbit cu el. Îmi pare rău, foarte rău, de acest om chinuit, de acest confrate, cu toate extravaganțele lui mai mult sau mai puțin superficiale (sau tocmai de aceea).

Duminică, 26 iulie 1998

Răul e contagios. Se strecoară, pe căi nebănuite, în suflet și, sub aparența atitudinii justițiare, te îndeamnă la insultă, la păcat.

Am zis mereu și zic și acum: nu voi mai atinge, chiar deloc, asemenea teme. De fapt, ele nici nu mă mai solicită. Din când în când doar, văzând spectacolul dement al vieții politice, mai zvârl câte o apreciere, pe care, apoi, o regret. Așadar: de acum încolo, nicio vorbă despre politică și oamenii ei. E o plagă pestilentă, mult prea infectă, care a cuprins tot, de sus până jos: și viața literară, cu micuții săi trepăduși, care se bălăcesc în ea. Ce am eu în comun cu lumea lor? *Împărăția mea nu e din lumea aceasta.*

*

A telefonat mama, ne-a spus că și la ei e căldură mare (35 de grade Celsius la umbră). Stau singuri acolo, din propria lor decizie. În ce mă privește, îmi dau seama, nici n-aș mai putea trăi la Stroești. Nimic din ceea ce e acolo nu mi se mai potrivește, nici viața materială, nici cea spirituală. Cum m-aș putea reintegra într-un continuum temporal din care am ieșit, în fond, de 40 de ani? Preocupările mele sunt complet străine preocupărilor celor din jur (inclusiv ale celor din familie). Mereu am fost pus într-o situație schizoidă: un chip ascuns, cel adevărat, și unul la vedere, pentru ochiul și plăcerea, și exigențele, și orizontul axiologic al mediului. Și apoi, chiar argumentul frumuseții locurilor e superfluu. Râul nu mai este cum era, dealul a fost devastat, satul e plin de bețivi. Ce anume i-a putut ține pe părinții mei iubitori departe de copiii lor? Dezbateră este interminabilă, exasperantă și fără ieșire. O voi opri aici.

Joi, 6 august 1998

Apel telefonic de la Cheti. Ne-a anunțat că prietenul nostru comun, doctorul Aurel Martin, a fost operat azi și că ar avea cancer. Îmi pare rău de el, foarte rău. Îmi amintesc de cele 2-3 excursii la casa lui părintească, la Chesinț. Cireșe, flori, con-

versații îndelungate pe teme biblice, metafizice, literare. Dumnezeu să-l aibă în sfânta Lui pază!

Vineri, 7 august 1998

Azi-noapte l-am visat pe Părintele Bartolomeu al Clujului. L-am întrebat, în vis, dacă a primit scrisoarea mea, cu acele observații referitoare la erorile tipografice din *Psaltire*. Pe la ora 9, am coborât, să fac niște cumpărături. În cutia poștală, mă aștepta un plic, expediat de la Mănăstirea Nicula în 1 august și semnat de Părintele Bartolomeu. Alături de scrisoare, în care îmi mulțumește pentru cele semnalate, *Cântarea cântărilor (Shir Hashirim)*, în versiunea Înalt-Prea-Sfinției-Sale.

Duminică, 9 august 1998

Ieri, la ora 9, am mers cu Oli la control, la doctorul Lucian P. Petrescu, cel care îi supraveghează acum starea de sănătate. Un medic de vocație și un scriitor de talent, poet și prozator. Și om al lui Dumnezeu. Îl cunosc de mult și îl cunosc bine. Ne-a oferit recenta sa carte, *Haos*, volumul întâi. Am început s-o citesc. Interesantă. Voi scrie despre ea.

Marți, 11 august 1998

Câte eforturi face omul spre a trăi, deși știe prea bine că-i muritor. Cărți de muncă, șefi, sacoșe cu mâncare, ambiții, carieră, bani, case etc. etc. Câtă alergătură! Câte „munci și zile”!¹⁸⁶ Zadarnice toate. Singurul adevăr, singurul sens e la Domnul. Și

¹⁸⁶ *Munci și zile*, poem didactic al poetului grec Hesiod (secolul al VIII-lea î. Hr.).

uităm prea des acest sens, acest adevăr – adică viața lăuntrică, viața duhului, unica salvare și bucurie.

Joi, 27 august 1998

Azi-noapte s-a pornit vântul și cerul s-a acoperit de nori. Am auzit cunoscutul și îndrăgitul vuiet, venit de departe, venit de oriunde, de peste tot și de nicăieri. Așa sună un vers al meu din *Cronică*: „Și-aștept să vină iar de nicăieri...” Îți simți forța (copacii se clatină), îi auzi trecerea. Dar nu-l vezi. *Ruah*. Zilele vin și trec, mirajele se sting pe rând, le acoperă apele stagnante, mereu aceleași, ale rutinei. Totul curge implacabil spre Marea cea mare a Morții. Ne retragem treptat din lume, chiar fără să ne dăm seama. Tot mai puține proiecte, tot mai înguste perspective te animă. Le-ai consumat. Ce să începi? Ce să mai începi? Nu mai e nimic de început. Totul se sfârșește.

Marți, 1 septembrie 1998

Ziua remușcări, noaptea coșmaruri. Acesta-i Infernul. Am căzut în el, din pricina greșelilor noastre. Chiar dacă vom fi iertați, urmele, stigmatele rămân, ca niște cicatrice încă dure-roase, încă sângerânde.

Miercuri, 2 septembrie 1998

Haos. Lipsă de bani. Idioțenie. Murdărie. Deprimare. Apocalipsă. Măine mergem să-l vizităm pe Aurel Martin. Când mă gândesc la el, sărmanul, cu stomacul, cu măruntaiele extirpate, mă cuprinde, din creștet până-n tălpi, disperarea, mă cuprind mila, exasperarea. Doamne, nenorociți mai suntem! Doamne, mai nimic și mai rău decât pulberea suntem. Pulbere ce suferă și se tânguie. Pulbere ce are insomnii și vedenii. Salvează-ne, Doamne, sau ucide-ne, Doamne. Iartă-ne, Doamne!...

Duminică, 6 septembrie 1998

La Catedrală, i-am văzut pe Banciu, Bunaru, Lazurcă, Pătrulescu. La stand – un exemplar din *Pildele în versuri*. Am luat anafură. Cântări minunate, splendorile ritualului, ale rugăciunilor. Și, în final, dinaintea capelei, am fost zguduit, iarăși, de o teribilă emoție mistică, inexplicabilă, indicibilă, răvășitoare, sublimă. Mai puternică, poate, dacă sunt posibile ierarhii în acest domeniu nemăsurabil, decât iluminarea trăită, cândva, la București, în timp ce stăteam singur, așteptând pe cineva, spre miezul nopții, pe trotuar, lângă un copac. Oricum, cadrul e tulbure, l-au erodat anii, dar starea de spirit (amintirea acelei stări de spirit) s-a păstrat. I-am vorbit și lui Mircea Ciobanu despre acel moment. „Bucură-te! Pentru o clipă, ai fost înger”, mi-a zis. Ei bine, azi, a fost la fel, ba chiar mai intens totul. Și sunt fericit că mi s-a întâmplat minunea aceasta.

Luni, 7 septembrie 1998

Interesant e faptul că, deși conștiincios, calm, distant, conciliant, priceput, săritor la nevoie, până la urmă, într-un fel sau altul, devin indezirabil. Trebuie să plec. Cineva (unul?, mai mulți?), cineva e iritat de prezența mea și preferă să mă duc în altă parte. Nu încerc să explic ce ar fi la originea discretei prigoane. *Dar, dacă Dumnezeu e cu noi, cine va fi împotriva noastră?* Nu sufăr de mania persecuției, e, pur și simplu, o constatare, întărită de multiplele episoade existențial-artistic-culturale consumate *à la longue*. Asta nu înseamnă că nu sunt și inși care mă sprijină. Inși pe care, însă, nu-i caut și nu-i cultiv. Iubesc toți oamenii. Și mă țin departe de toți oamenii.

Miercuri, 9 septembrie 1998

Atunci ajungi la maturitatea artistică deplină: când citești lumea ca un limbaj. Nu când o observi, o reproduci sau o analizezi. Când o citești. Nu cărți, nu teorii, ci lumea. Dintre cărți, o singură Carte trebuie citită. Ea te învață să citești apoi și lumea despre ale cărei creație și destin vorbește.

Duminică, 13 septembrie 1998

Se aude iarăși vântul, în liniștea cenușie a dimineții. Senzația de vagă dezorientare, în lumea din ce în ce mai greu de înțeles. Te ții strâns de credința ta, ca de un fragment din corabia lovită de furtună. Încrederea în forța nevăzută ce ne are în grijă. Ce ne-am face fără ea? Cum am îndura acel abandon, acea singurătate totală, fără remediu? Din fericire, nu suntem abandonati. O, bucuria indicibilă pe care o trăiești uneori, bucuria Prezenței. Și voluptatea spirituală a slăbiciunii tale, ce, ea însăși, te confirmă. *Căci când sunt slab, atunci sunt tare* (spune Sf. Apostol Pavel).¹⁸⁷

*

Aș vrea să scriu o carte – poezie, proză – completă, exhaustivă, rotundă, impenetrabilă pentru comentarii, definitivă. Așa cum sunt *Les fleurs du mal*, cum sunt *Poeziile lui Eminescu*, cum e, probabil, *Război și pace*. Nu o carte care să trateze, epuizând-o, anume temă, ci una a temei ca atare, o carte a tuturor temelor ce reprezintă un neam, Cartea (una din cărțile) aceluia neam. Nu știu dacă sunt în stare de așa ceva. Harul mi s-a dat, nu e creația mea. Rămân fericit cu ce am și nădăjduiesc să scriu în continuare într-o slava Autorului a tot ce există. Poate că

¹⁸⁷ 2 Corinteni 12, 10.

volumul care mă reprezintă cel mai bine este *Ecclesiastul în versuri*. Or, *Ecclesiastul* biblic este, prin excelență, o asemenea carte totală, definitivă. O capodoperă absolută. Sacră însă. Sunt neînchipt de fericit că am fost învrednicit să o versific.

Vineri, 25 septembrie 1998

Ora 5:30 (dimineața). L-am vizat pe Profesorul Mihai Cazacu. Mi-a spus: „Drumul divin în azur nu cunoaște nicio piedică”.

Nichifor Crainic scrie, undeva, că, în mod curios, din arta (literatura) românească lipsește *Biblia* și, de aceea, lipsește *omul*. Extraordinară observație.

Duminică, 27 septembrie 1998

Continui să scriu. O poezie frumoasă azi, în vers clasic. Mă gândesc la faptul că *poezia religioasă* poate fi pândită fie de idilism, fie de spirit judecătoresc. Or, Dumnezeu cel Atotputernic, Atotmilostiv, Îndelung răbdător, Creatorul nostru, este teribil! *Poezia mistică* vorbește despre Dumnezeu teribil, în sensul suprauman al termenului.

Luni, 28 septembrie 1998

A plouat toată noaptea. Și acum, în zori, plouă. O dimineață de scrum, incinerată, aproape neagră, acoperă orașul nostru spart și noroios. Am avut chinuitoare coșmaruri coerente – încercând, în vis, suferința adâncă, de nenumit, a Infernului, esența dureroasă a vieții. S-a ivit, în vis, și doctorul Lucian P. Petrescu, îmi povestea ceva despre un anume prieten al lui, defunct. Apoi, eu i-am spus cuiva, unei siluete necunoscute, că, odată trecut de pragul morții, aș întreba: „Cine ești? Cine suntem?” „Interesant,

da, foarte interesant!” mi-a răspuns. „Într-adevăr: Cine ești? Cine suntem?”

Vineri, 2 octombrie 1998

Demult, cred că aveam 16 ani, într-o iarnă, i-am spus mamei că nu mă voi căsători niciodată și că familia mea va fi scrisul. Că voi fi scriitor și atât. Într-un fel greu de explicat și de priceput, m-am ținut de cuvânt, iluminarea de atunci s-a împlinit.

Duminică, 4 octombrie 1998

„Trăim vremuri grele”, zicea Viorel aseară la telefon. „Vin vremuri grele”. (Vremuri grele, vremurile de pe urmă, așa cum, de altfel, ne sunt înfățișate în *Cartea Sfântă*)¹⁸⁸. Ce nebunie s-a instalat după 1989! Și s-ar fi putut înainta civilizată, cum, pare-se, s-a întâmplat în alte părți. Ce nebunie! Ce sărăcie! Ce dezmăț! Ce haos! Mă bucur – și-i mulțumesc lui Dumnezeu – că am putut scrie/stihui și publica aceste 5-6 volume ce mi se par durabile. Oare mai am ceva de spus? Se mai justifică oare existența mea, și așa izolată, și așa săracă, și așa, socialmente, eșuată?

Vineri, 16 octombrie 1998

Ieri, după-amiază, am fost invitați la expoziția de pictură a fiicei lui Lucian P. Petrescu, Sorana Petrescu. Are doar 15 ani și se află la a patra expoziție personală! Tatăl ei, minunatul doctor Petrescu, i-a adus lui Oli un medicament. Vernisajul, plus un mic și distins protocol au avut loc în Pasajul din Centru (fostul Pasaj, acum Galeria de artă a lui Știrbu). Lucrări demne de atenție. Am de gând să le comentez într-o cronică plastică.

¹⁸⁸ 2 *Timotei*, 3,1.

Vineri, 13 noiembrie 1998

Vesel, iubitor, plin de umor și de căldură sufletească, Andrei e, totuși, atât de departe! Și în timp (a crescut) și în spațiu (e în Germania). Era minunat totul la Predeal, când el era mic, eu scriam basme și povestiri feerice, Oli se îngrijea de noi. Au venit alte vremuri, am scris și am publicat cele mai bune cărți ale carierei mele. Voi încheia în curând și *Jurnalul*. Simt că nu mai are justificare. Ar fi interesantă, poate, o carte intitulată *Cum am murit*. Am alături o seamă de poezii spirituale – scrise din 19 septembrie încoace, plus altele anterioare. Poate voi alcătui un volum din ele. Dar e strivitor acest sentiment al trecerii și al nimicniciei omenești. *Drept aceea, am urât viața.*

*

Tema mistică e cea mai cuprinzătoare. Ea le cuprinde pe toate.

*

Se apropie de ultimele pagini și acest caiet. La sfârșit sunt trecute numele celor cărora le-am dăruit *Pildele în versuri*. Precum și schița unei scrisori către Părintele Bartolomeu Valeriu Anania.

Jurnalul va rămâne, mai mult ca sigur, nepublicat, până când mă voi muta la Domnul. Duhul (nădăjduiesc și mă rog) mă va sfătui cui să-i las manuscrisele. Desigur, lui Oli, dar, mai târziu? Am optat pentru Andrei. El este omul pe care l-am iubit cel mai mult în această viață. Ca pe copilul meu. Dar toate acestea contează – cât contează – aici, nu dincolo, în Împărăția Celui Veșnic. Voi pregăti, treptat, *Scrisori la un prieten* și un volum, bine ales, de poezie mistică. Nu mă gândesc încă la publicare, nici bani nu am, de fapt, eu am murit acestei lumi.

Mi-e dor de Creatorul meu. *Abyssus Abyssum invocat.*¹⁸⁹ Domnul e Duh, dar e prezent, încep să-L zăresc pe Hristos în fiecare faptură omenească. Atunci viața redevine demnă de trăit, ba chiar frumoasă.

Ne revedem după Apocalipsă?

Eugen Dorcescu

13 noiembrie 1998

Sâmbătă, 14 noiembrie 1998

Ora 10:15 dimineața. Pun acest caiet peste teancul celorlalte. Afară e ceață; e umed și frig, ca într-o zi de iarnă.

¹⁸⁹ *Psalmul 41/42, 9/7.*

ANEXE.

Pagini de manuscris

crisele. Desigur, lui Oli, dar, roai
tânziu? Am optat pentru Andrei. El
este omul pe care l-am iubit cel
mai mult în această viață. Ca pe
copilul meu. Dar toate acestea con-
tează - cât contează - aici, nu vincolo
în Sursăratia Celui Vesnic. Voi pregă-
ti, tipărit, "scrisori la un prieten"
(care poate interesată, dar fără
anvergură) și un volum, bine ales
de poezii mistice. Nu mă gândesc încă
la publicare, nici, boni nu, am,
de fapt am murit acestei lumi.
Mi-e dor de Creatorul meu: Abyssus
Abyssum invocat. Domnul e Duh,
dar e prezent, iney, să țărere pe
Hristos în fiecare faptură omenească.
Atunci viața revine demnă de trăit,
bo chiar frumoasă.

Se revideu după Apocalipsă?

E. Ionescu

13 noiembrie 1998.

14 noiembrie 1998

Ora 10¹⁵ dimineața.
Din acest caiet veste teancul celor-
laete. Afară, ce reata; e umed și frig, ca

luna
monatziua
tagziua
tagluna
monat

30 aprilie 1997

în casa e liniște, astăzi nu pot să
lectura (am re-ajuns la *Skalmi*).
Cit despre celebrare, vom mai vedea
și mine. Așunge filei vătătoarea ei.

30 aprilie 1997 | Zi plină. Am avut
prima, după apă, vină la vintă.
Am lucrat la corectură, în stă
cum să procedez cu propunerea
lorinei de a ma angaja la ea.
Doate ar fi bine. Eu am citit puțin
pe oric, ca să pot apă, protecție
socială. Am rămas complet rău-
guri. Cantat (m'asta de mult) că
ei în jur, totuși sau aproape
totuși, s-au putut întâmpla cu
a mitocămie incredibile fata de mine.
In plus, tot ei au fost plini de
reproșuri și acuze. În timp ce eu
n-am putut învâna mi mi. Sim-

potrivă, am dat. S-au publicat,
le-am prezentat cântile, le-am vor-
bit frumos, le-au apărut interese-
le. S'adeverint, n-au făcut gura
cu nimeni și nici nu am statut în

expuneri sentimentale. Am rămas calm,
dar distant și, trebuie să spun,
aristocratic. Poate de aceea, surse
de milani n-a răbunat mereu,
apa cu eu și e fiera. După ce am
plecat de la Editura de Vest, am
reunat, fără surse, cânti nepotite
de mine. După demință de la Anu-
cord, s-au complăcut în lăceșeala
lor fegășă și perfidă, indignuși,
invitai (tot pe mine) să nu mai
are sipe de sebața cântile. S.a.
m.d. sau nu mă mii. Orice nio
Cantat în *keorchi*) care trece de la
anumit prof al valorii nu mai

30 aprilie 1997

luna
monatziua
tagziua
tagluna
monat

30 aprilie 1997

este integral, absorbit de societate (încipind cu familia și începând cu nașterea). Dăte post-mortem în a se face dreptate. Probabil însă că, în suiba manierelor mele în- perabile, dispetul mi se citește pe chip. Și ochii foarte atente ai acestor antropizi violeni și des- cifrează - și, alu că e îndreptă- tit. De aceea încercă să mă anihilize (cași de ignorat nu mă pot ignora). Uite nemurii! Mi- crotăta și micuinde m-a fost esențialmente, altfel, dar acum, aici, la noi, trăim culmea mi- jeriei morale și materiale, grozorc asociate. Individuismul și mult de binainte a înflorit în indivi- dualismul bezantat și azi, când toate aceste creaturi și-au fat

voalele poate cap. Dacă mi-ar data sit de cet, as zice că mi-e taină. Dar nu-mi mai pasă, după ce am scris și publicat "Cronica" și "Abaddon". Am 1989 înceace am- trat a viața dublă: traseul cu- bliu reprezentat de Stalin, de Erodul și de simțământul religios se le-a încorporat; traseul și- ntru reprezentat de restul (demon- ta cobaltivă, toala lui Odi, im- botănierea completă a părintilor, reblitile exaspante cu nebuni- dă editate, felul politic etc. etc.). Dacă ar fi cu putință, m-as re- trage undeva, într-o chinorie, într-o grădă, într-o colibă. Căci nu mai am nimic de-a face cu oamenii. Nimic, absolut nimic nu mă mai leagă de ei. Peșt accidental biologic al apanteventei la această specie.

CUPRINS

<i>Opera totală. Prefață de Mirela-Ioana Dorcescu</i>	<i>7</i>
Eugen Dorcescu, <i>Templierul</i>	<i>21</i>
MOTH TAMUTH	<i>23</i>
ABADDON	<i>167</i>
HAVEL HAVALIM	<i>403</i>
ANEXE. <i>Pagini de manuscris</i>	<i>529</i>

Tiparul executat la

TRADITIE SI CREDIBILITATE

MIRTON[®]
editură-tipografie-legătorie

IMPRIMERIA MIRTON
RO-Timișoara, str. Samuil Micu nr. 7
Tel.: 0256-225684, 272926; Fax: 0256-208924;
e-mail: mirton.timisoara@yahoo.com

„Toi aussi, tu devrais en tenir un [journal]. Pour épencher la bile, c'est mieux que tous les médicaments, me disait-il. Ça vous empêche de devenir fou”.

(„Și tu ar trebui să ții un [jurnal]. Pentru a-ți vărsa fierea, e mai bun decât toate medicamentele, îmi zicea el. Te împiedică să înnebunești”).

Harry Longbaugh

„Filmul zilei, privit așa, în grabă, are ceva ireal, halucinant. Probabil acesta ar fi unul dintre țelurile *Jurnalului*: să-ți probeze inexistența existenței. Altfel spus: atotputernicia paradoxului”.

Eugen Dorcescu, Jurnal, Luni, 25 iunie 1990

ISBN 978-973-52-1903-1

9 789735 219031